



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی



عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

مکتوب

سخن‌های تذکر

مربی - مانی

مؤلفی مشرفی



مکتوب
مکتوبی

مکتوب
مکتوبی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نهج الذكر: فارسي - عربي

نويسنده:

محمد محمدي ري شهري

ناشر چاپي:

موسسه علمي فرهنگي دارالحدیث

ناشر ديجيتالي:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۴	نهج الذکر: فارسی - عربی جلد ۴
۱۴	مشخصات کتاب
۱۵	اشاره
۲۱	بخش نهم: استغفار (آمزش خواهی از خدا)
۲۱	اشاره
۲۳	درآمد
۲۳	واژه شناسی «استغفار»
۲۵	استغفار، در قرآن و حدیث
۲۵	۱. روح استغفار
۲۷	۲. معنای غفران الهی
۲۷	۳. نقش استغفار در زندگی مادی و معنوی
۳۱	فصل یکم: حقیقت آمزش خواهی
۳۱	۱ / ۱ معنای آمزش خواهی
۳۵	۲ / ۱ نکوهش آمزش خواهی غیر حقیقی
۳۹	فصل دوم: تشویق به آمزش خواهی و برحذر داشتن از وا نهادن آن
۳۹	۱ / ۲ تشویق به آمزش خواهی
۴۷	۲ / ۲ تشویق به آمزش خواهی بسیار
۴۷	الف - بسیار آمزش خواستن پیامبر صلی الله علیه و آله
۵۳	ب - بسیار آمزش خواستن امام کاظم علیه السلام
۵۳	۳ / ۲ فضیلت شخص آمزش خواه
۶۲	۴ / ۲ بر حذر داشتن از ترک آمزش خواهی
۶۸	فصل سوم: ویژگی های آمزش خواهی
۶۸	۱ / ۳ بهترین پرستش

۶۸	۲ / ۳ بهترین نیایش
۷۰	۳ / ۳ جامع ترین نیایش
۷۰	۴ / ۳ برترین توشل
۷۲	۵ / ۳ حربہ گنہکار
۷۲	۶ / ۳ میانجی گنہکار
۷۴	فصل چهارم: برکت های آموزش خواهی
۷۴	۱ / ۴ آموزش خدا
۷۸	۲ / ۴ ننوشتن گناہان
۸۲	۳ / ۴ پاک کردن گناہان
۸۸	۴ / ۴ صیقل دادن دل ها
۸۸	۵ / ۴ دور کردن شیطان
۹۰	۶ / ۴ ایمنی از عذاب و بلاها
۹۴	۷ / ۴ زدودن غم و اندوه
۹۶	۸ / ۴ برطرف ساختن سختی ها
۱۰۰	۹ / ۴ گشایش روزی
۱۰۶	۱۰ / ۴ بسیاری دانش و دارایی
۱۰۶	۱۱ / ۴ پرداخته شدن بدهی ها
۱۰۸	۱۲ / ۴ روزی شدن فرزند
۱۱۴	۱۳ / ۴ همراه بودن با اهل بیت علیہم السلام
۱۱۶	فصل پنجم: اوقات مناسب برای آموزش خواهی
۱۱۶	۱ / ۵ سحرگاہان
۱۲۲	۲ / ۵ دعای قنوت نماز و تر
۱۲۶	۳ / ۵ هنگام سپری شدن یک سوم شب
۱۲۶	۴ / ۵ یک سوم آخر هر شب
۱۲۸	۵ / ۵ روز پنج شنبہ
۱۲۸	۶ / ۵ شب جمعہ

- ۱۳۰ ۷ / ۵ روز جمعه
- ۱۳۲ ۸ / ۵ پیش از غروب در عرفات
- ۱۳۲ ۹ / ۵ روز قربان
- ۱۳۴ ۱۰ / ۵ بامدادان و شامگاهان
- ۱۳۶ ۱۱ / ۵ ماه رجب ، بویژه شب نیمه آن
- ۱۳۸ ۱۲ / ۵ ماه شعبان ، بویژه شب نیمه آن
- ۱۴۲ ۱۳ / ۵ ماه رمضان
- ۱۴۸ فصل ششم: مواقع مناسب برای آموزش خواهی
- ۱۴۸ ۱ / ۶ پیش از خواب
- ۱۵۰ ۲ / ۶ بعد از بیدار شدن
- ۱۵۲ ۳ / ۶ آغاز سخنرانی
- ۱۵۴ ۴ / ۶ در محل مُلتَزَم
- ۱۵۶ ۵ / ۶ هنگام بالا رفتن از صفا
- ۱۵۶ ۶ / ۶ در پایان مجلس
- ۱۶۰ ۷ / ۶ هنگام ستایش مردم
- ۱۶۲ ۸ / ۶ حسادت
- ۱۶۴ ۹ / ۶ به هم رسیدن
- ۱۶۴ ۱۰ / ۶ خداحافظی
- ۱۶۴ ۱۱ / ۶ بیرون رفتن برای سفر
- ۱۶۸ فصل هفتم: عبادت هایی که سزاوار است در آنها طلب آموزش کرد
- ۱۶۸ ۱ / ۷ وضو
- ۱۶۸ ۲ / ۷ بیرون رفتن برای نماز
- ۱۷۰ ۳ / ۷ وارد شدن به مسجد و خارج شدن از آن
- ۱۷۰ ۴ / ۷ آغاز کردن نماز
- ۱۷۲ ۵ / ۷ در میان نماز
- ۱۷۴ ۶ / ۷ در سجده

- ۱۷۶ ----- ۷ / ۷ میان دو سجده
- ۱۷۶ ----- ۸ / ۷ هنگام قنوت
- ۱۷۸ ----- ۹ / ۷ در پی نمازها
- ۱۸۲ ----- ۱۰ / ۷ در پی تسبیح گفتن
- ۱۸۸ ----- ۱۱ / ۷ حج و عمره
- ۱۸۸ ----- ۱۲ / ۷ نماز باران
- ۱۹۰ ----- ۱۳ / ۷ زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۱۹۲ ----- ۱۴ / ۷ طواف خانه خدا
- ۱۹۲ ----- ۱۵ / ۷ کوچیدن از عرفات به مشعر
- ۱۹۴ ----- ۱۶ / ۷ کوچیدن از مشعر به مینا
- ۱۹۶ ----- فصل هشتم: آموزش خواهی برای دیگران
- ۱۹۶ ----- ۱ / ۸ کسانی که باید برایشان ، آموزش خواست
- ۱۹۶ ----- الف _ پدر و مادر
- ۱۹۸ ----- ب _ مردان و زنان مؤمن
- ۲۰۲ ----- ج _ گنهکار
- ۲۰۴ ----- د _ غیبت شونده:
- ۲۰۴ ----- ه _ شخص در حال مرگ و مُرده
- ۲۰۸ ----- ۲ / ۸ کسانی که نباید برایشان آموزش خواست
- ۲۰۸ ----- الف - مشرک و کافر
- ۲۱۲ ----- ب _ منافق
- ۲۱۴ ----- ۳ / ۸ کسانی که باید از آنان ، درخواست آموزش خواهی کرد
- ۲۱۴ ----- الف _ پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۲۱۶ ----- ب _ پدر
- ۲۱۸ ----- ج _ مؤمن پرهیزگار گم نام
- ۲۱۸ ----- د _ حاجی
- ۲۲۰ ----- ۴ / ۸ کسانی که پیامبر و اهل بیت علیهم السلام او برایشان طلب آموزش کرده اند

- الف _ مسلمانان ۲۲۰
- ب _ پیروان امام علی علیه السلام ۲۲۲
- ج _ مؤدّن ۲۲۲
- د _ حاجی ۲۲۴
- هـ _ زائران قبر حسین علیه السلام ۲۲۴
- ۵ / ۸ کسانی که فرشتگان ، برایشان آمرزش می خواهند ۲۲۴
- الف _ مؤمنان در زمین ۲۲۴
- ب _ دانشجو ۲۲۸
- ج _ مؤدّن ۲۲۸
- د _ خادم مسجد ۲۳۰
- هـ _ هر مسلمانی که ماه رمضان را درک کند ۲۳۰
- و _ روزه دار ۲۳۲
- ز _ نمازگزار ۲۳۲
- ح _ درود فرستنده بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام ۲۳۶
- ط _ زائر امیر مؤمنان علیه السلام ۲۳۸
- ی _ زایر امام حسین علیه السلام ۲۳۸
- ک _ یاد کنندگان از موضوع امامت ۲۴۰
- ل _ پیروان و دوستداران علی علیه السلام ۲۴۰
- م _ برآورنده نیاز مؤمن ۲۴۲
- ن _ کسی که خانواده اش را شاد کند ۲۴۴
- س _ عیادت کننده از بیمار ۲۴۴
- ع _ تشییع کننده جنازه مؤمن ۲۴۶
- ف _ قرائت کننده قرآن ۲۴۶
- ص _ یاد کننده از خدا در هنگام خوابیدن ۲۴۸
- ق _ کسی که شب را پاک و با وضو به سر برد ۲۴۸
- ر _ کسی که حلال بخورد ۲۵۰

- ش _ کسی که در روز جمعه ، ناخن هایش را بگیرد و ... ۲۵۰
- ۶ / ۸ کسانی که همه موجودات ، برایشان آموزش می طلبند - ۲۵۰
- الف _ جوینده دانش - ۲۵۰
- ب _ عالمی که به علم خویش ، عمل کند - ۲۵۲
- ج _ آموزگار خوبی ها - ۲۵۴
- د _ مؤذن - ۲۵۴
- ه _ کسی که سیزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد - ۲۵۴
- فصل نهم: آموزش خواهی های رسیده از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام - ۲۵۶
- ۱ / ۹ آموزش خواهی های پیامبر صلی الله علیه و آله - ۲۵۶
- ۲ / ۹ آموزش خواهی امام علی علیه السلام - ۲۶۱
- الف _ پاره ای از دعا های ایشان - ۲۶۱
- ب _ برخی از آموزش خواهی های ایشان در سحرگاهان - ۲۶۳
- ج _ از آموزش خواهی های ایشان در قنوت نماز و ثر - ۳۰۶
- د _ از دعای ایشان بعد از نماز مغرب - ۳۲۰
- ه _ از دعای ایشان در هنگام گرفتار سختی و اندوهی شدن - ۳۲۲
- ۳ / ۹ آموزش خواهی های فاطمه زهرا علیها السلام - ۳۲۴
- ۴ / ۹ آموزش خواهی های امام زین العابدین علیه السلام - ۳۲۴
- ۵ / ۹ آموزش خواهی های امام صادق علیه السلام - ۳۲۶
- ۶ / ۹ آموزش خواهی های امام کاظم علیه السلام - ۳۳۸
- ۷ / ۹ آموزش خواهی خضر علیه السلام - ۳۴۰
- ۸ / ۹ سرور آموزش خواهی ها - ۳۴۰
- ۹ / ۹ گوناگون - ۳۴۲
- بخش دهم: صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او و بر دیگر پیامبران علیهم السلام - ۳۵۴
- اشاره - ۳۵۴
- درآمد - ۳۵۶
- واژه شناسی «ضلاه» - ۳۵۶

۳۵۸	صله ، در قرآن و حدیث
۳۵۸	۱ . معنای صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۵۹	۲ . پیام سیاسی درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۶۰	۳ . حکمت درود فرستادن بر همه انبیا علیهم السلام
۳۶۰	۴ . مهم ترین برکات درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۶۲	فصل یکم: تفسیر صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۶۶	فصل دوم: فضیلت صلوات فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان او و تشویق به آن
۳۶۶	۱ / ۲ ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام
۳۷۶	۲ / ۲ ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام در روز و شب جمعه
۳۸۰	۳ / ۲ ارزش صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام در هنگام دعا
۳۸۲	۴ / ۲ ارزش صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام در نوشتار
۳۸۴	۵ / ۲ رسیدن صلوات مؤمنان به پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۸۸	۶ / ۲ نکوهش صلوات فرستادن در هنگام برده شدن نام پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۹۰	۷ / ۲ پذیرفته نشدن نماز کسی که بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام صلوات نفرستد
۳۹۴	فصل سوم: آداب صلوات فرستادن بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله
۳۹۴	۱ / ۳ ضمیمه کردن خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله به پیامبر در صلوات
۴۰۲	۲ / ۳ نهی از صلوات فرستادن به طور ناقص
۴۰۴	۳ / ۳ صلوات فرستادن با صدای بلند
۴۰۶	فصل چهارم: برکت های صلوات فرستادن بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام
۴۰۶	۱ / ۴ درود فرستادن خدا بر فرستنده صلوات
۴۰۸	۲ / ۴ درود پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۱۰	۳ / ۴ درود فرستادن فرشتگان و همه خلایق
۴۱۲	۴ / ۴ آمرزش گناهان
۴۱۶	۵ / ۴ آسایش
۴۱۶	۶ / ۴ رشد یافتن فرستنده صلوات
۴۱۶	۷ / ۴ پذیرفته شدن دعا

۴۲۰	۸ / ۴ بر آورده شدن حاجت
۴۲۰	۹ / ۴ کارسازی در دنیا و آخرت
۴۲۲	۱۰ / ۴ زدوده شدن نفاق
۴۲۴	۱۱ / ۴ روشنایی روز رستاخیز
۴۲۴	۱۲ / ۴ رهایی از هراس های رستاخیز
۴۲۶	۱۳ / ۴ سنگین کردن ترازوی اعمال
۴۲۶	۱۴ / ۴ شفاعت پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۲۸	۱۵ / ۴ رفتن به بهشت
۴۳۰	فصل پنجم: صلوات فرستادن بر پیامبران علیهم السلام
۴۳۸	فصل ششم: صلوات های رسیده از پیشوایان بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام
۴۳۸	۱ / ۶ صلوات های رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۴۱	۲ / ۶ صلوات های رسیده از امام علی علیه السلام
۴۵۱	۳ / ۶ صلوات های رسیده از فاطمه زهرا علیها السلام
۴۵۸	۴ / ۶ صلوات رسیده از امام مجتبی علیه السلام
۴۵۸	۵ / ۶ صلوات رسیده از امام حسین علیه السلام
۴۵۸	۶ / ۶ صلوات های رسیده از امام زین العابدین علیه السلام
۴۸۱	۷ / ۶ صلوات های رسیده از امام باقر علیه السلام
۴۸۱	۸ / ۶ صلوات های رسیده از امام صادق علیه السلام
۵۰۵	۹ / ۶ صلوات های رسیده از امام کاظم علیه السلام
۵۱۱	۱۰ / ۶ صلوات های رسیده از امام رضا علیه السلام
۵۱۳	۱۱ / ۶ صلوات رسیده از امام جواد علیه السلام
۵۱۵	۱۲ / ۶ صلوات های رسیده از امام هادی علیه السلام
۵۲۸	۱۳ / ۶ صلوات های رسیده از امام حسن عسکری علیه السلام
۵۲۸	اشاره
۵۳۰	الف _ صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله
۵۳۲	ب _ صلوات بر امیر مؤمنان علی علیه السلام

ج _ صلوات بر فاطمه زهرا علیهاالسلام	۵۳۲
د _ صلوات بر امام حسن و امام حسین علیهماالسلام	۵۳۲
ه _ صلوات بر امام زین العابدین علیه السلام	۵۳۷
و _ درود بر امام باقر علیه السلام	۵۳۷
ز _ صلوات بر امام صادق علیه السلام	۵۳۷
ح _ صلوات بر امام کاظم علیه السلام	۵۳۹
ط _ صلوات بر امام رضا علیه السلام	۵۳۹
ی _ صلوات بر امام جواد علیه السلام	۵۴۱
ک _ صلوات بر امام هادی علیه السلام	۵۴۱
ل _ صلوات بر امام حسن عسکری علیه السلام	۵۴۳
م _ صلوات بر ولی امر منتظر علیه السلام	۵۴۳
۱۴ / ۶ صلوات های رسیده از امام مهدی علیه السلام	۵۴۶
فهرست منابع و مآخذ	۶۲۳
فهرست تفصیلی	۶۴۷
درباره مرکز	۶۵۵

سرشناسه : محمدی ری شهری، محمد، 1325 -

عنوان و نام پدیدآور : نهج الذکر: فارسی - عربی / محمدی ری شهری؛ باهمکاری رسول افقی؛ ترجمه حمیدرضا شیخی.

مشخصات نشر : قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، 1387 -

مشخصات ظاهری : ج.

فروست : پژوهشکده علوم و معارف حدیث؛ 154.

شابک : 25000 ریال: دوره : 8-302-493-964-978 ؛ ج. 1 : 5-303-493-964-978 ؛ ج. 2 : 2-304-493-964-978 ؛

ج. 3 : 9-305-493-964-978 ؛ ؛ ج. 4 : 6-306-493-964-978

وضعیت فهرست نویسی : برون سپاری.

یادداشت : فارسی - عربی.

یادداشت : ج. 2، 3 و 4 (چاپ اول: 1387).

یادداشت : کتابنامه.

موضوع : ذکر -- احادیث

موضوع : احادیث شیعه -- قرن 14

شناسه افزوده : افقی، رسول، 1345 -

شناسه افزوده : شیخی، حمیدرضا، 1337 -، مترجم

رده بندی کنگره : BP136/9 / م3ن9 1387

رده بندی دیویی : 297/212

شماره کتابشناسی ملی : 1581849

بخش نهم: استغفار (آمرزش خواهی از خدا)**اشاره**

بخش نهم: استغفار (آمرزش خواهی از خدا) شامل: در آمدفصل یکم: حقیقت آمرزش خواهی فصل دوم: تشویق به آمرزش خواهی و بر حذر داشتن از وا نهادن آنفصل سوم: ویژگی های آمرزش خواهی فصل چهارم: برکت های آمرزش خواهی فصل پنجم: اوقات مناسب برای آمرزش خواهی فصل ششم: مواقع مناسب برای آمرزش خواهی فصل هفتم: عبادت هایی که سزاوار است در آنها طلب آمرزش کردفصل هشتم: آمرزش خواهی برای دیگرانفصل نهم: آمرزش خواهی های رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام

واژه شناسی «استغفار»

درآمد واژه شناسی «استغفار» واژه «استغفار»، مصدر است از ماده «غفر». اصل این ماده، به معنای «پوشاندن» و «پوشیده داشتن» است؛ لیکن گاه توسعه در معانی نزدیک و متناسب با آن نیز به کار می رود. بنا بر این، «استغفار» به معنای درخواست پوشش است. ابن فارس در این باره می گوید: ماده «غفر»، اغلب به معنای پوشش است، به استثنای مواردی که ذکر می شود. پس «غفر»، یعنی پوشاندن. غفران و غفر به یک معنا هستند. گفته می شود: «غفر الله ذنبه (خدا گناهش را بپوشاند)». غفر و غفران و مغفره، مصدر هستند... مَغْفَر، یعنی: کلاه خود. (1) همچنین ابن منظور می گوید: غفر در اصل، به معنای پوشیدن و سرپوش نهادن است. «غفر الله ذنوبه»، یعنی: خداوند، گناهانش را پوشاند و او را رسوای عام نکرد... به هر

جامه ای که با آن چیزی پوشانده شود، «غفاره» گویند. (1) گفتنی است که بررسی موارد استعمال ماده «غفر» نشان می دهد که به هر نوع پوشاندن، «غفر» اطلاق نمی شود؛ بلکه «غفر»، ستری است که در آن، نوعی مصلحت مورد نظر باشد، مانند: «اغفر ثوبک فی الوعاء (جامه ات را در ظرف بپوشان و پنهان کن)» که در آن، مصلحت لباس، مورد نظر است، یا «اغفر لی ذنوبی (گناهانم را برایم بپوشان)» که در آن، مصلحت مغفور له در نظر گرفته شده، یا «قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ؛ (2) به کسانی که ایمان آورده اند، بگو از کسانی که به روزهای جپیروزیج خدا امید ندارند، دوری کنند» که در آن، مصلحت غافر و یا مصلحت غافر و مغفور له، هر دو، منظور گردیده است. شاید با در نظر گرفتن نکته ای که بدان اشارت رفت، راغب، ماده «غفر» را چنین معنا کرده است: غفر، پوشاندن چیزی است که او را از آلودگی نگه دارد. و از همین معنا گفته می شود: «اغفر ثوبک فی الوعاء (جامه ات را در ظرف بپوشان و پنهان کن)» و «اصبغ ثوبک؛ فإِنَّهُ أَغْفَرُ لِلْوَسْخِ (جامه ات را رنگ کن؛ زیرا این کار، چرک آن را بهتر می پوشاند)». «المغفره من الله»، به این معناست که خداوند، بنده را از این که عذاب به او رسد، نگه می دارد... گاه گفته می شود: «غفر له»، هر گاه در ظاهر، از او دوری کند، هر چند در باطن از او دوری ننماید. مانند: «قُلْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ؛ به کسانی که ایمان آورده اند، بگو از کسانی که به روزهای جپیروزیج خدا امید ندارند، دوری کنند». استغفار، یعنی: طلب

1- لسان العرب: ج 5 ص 25.

2- جاثیه: آیه 14.

استغفار ، در قرآن و حدیث

1. روح استغفار

پوشاندن به گفتار و کردار . (1) با توجه به آنچه گذشت ، ماده «غفر» و «استغفار» از نظر لغوی ، به باب معاصی اختصاص ندارند ، هر چند در قرآن و حدیث ، بیشترین کاربرد آنها در این باره است .

استغفار ، در قرآن و حدیث در قرآن کریم ، مشتقات ماده «غفر» ، 234 بار تکرار شده است . این کتاب آسمانی ، هفت بار (2) به صورت های مختلف ، پیروان خود را به درخواست مغفرت تشویق کرده است . همچنین ، از خداوند متعال 91 بار با صفت «غفور» ، پنج بار با صفت «غفار» (3) و یک بار با صفت «غافر» (4) یاد کرده است ، که این همه در برخورد با خطاکاران ، حاکی از گستردگی رأفت و رحمت الهی است . با عنایت به آنچه در تبیین واژه «استغفار» آمد ، این واژه در قرآن و حدیث به معنای درخواست پوشش و آمرزش گناهان از خداوند متعال است . در این باره ، چند نکته قابل توجه است :

1. روح استغفار روح و حقیقت «استغفار برای خود» ، ندامت قلبی است ؛ زیرا تا انسان نسبت به خطای خود نادم نباشد ، نمی تواند حقیقتاً از خداوند متعال ، طلب مغفرت نماید . امام رضا علیه السلام می فرماید :

1- مفردات ألفاظ القرآن : ص 609 .

2- بقره : آیه 199 ، هود : آیه 3 و 52 و 92 ، نوح : آیه 10 ، مزمل : آیه 20 ، فصلت : آیه 6 .

3- غافر : آیه 42 ، ص : آیه 66 ، زمر : آیه 5 ، نوح : آیه 10 ، طه : آیه 89 .

4- غافر : آیه 3 .

مَنْ اسْتَغْفَرَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَنْدَمْ فَقَدْ اسْتَهْزَأَ بِنَفْسِهِ . (1) هر کس به زبانش استغفار کند در حالی که پشیمان نباشد ، در حقیقت ، خودش را ریشخند کرده است . بر این پایه ، امام علی علیه السلام «ندامت قلبی» را یکی از ستون های توبه می شمرد . (2) نقش ندامت در تحقق حقیقی استغفار و توبه ، تا آن جاست که در حدیثی از پیامبر خدا آمده است : النَّدَمُ تَوْبَةٌ . (3) پشیمانی ، یک نوع توبه است . در حدیثی از امام علی علیه السلام نیز آمده است : النَّدَمُ اسْتِغْفَارٌ . (4) پشیمانی ، نوعی آمرزش خواهی است . این سخن ، مبالغه نیست ؛ زیرا ندامت حقیقی ، تصمیم بر تکرار نکردن گناه و جبران نمودن گذشته را به دنبال خود دارد . بنا بر این ، همه حدود ششگانه ای که در حدیث امام علی علیه السلام برای استغفار بیان شده است ، (5) با ندامت حقیقی _ که روح استغفار و توبه است _ همراه است . البته این ، در صورتی است که انسان برای خود ، طلب مغفرت نماید ؛ اما طلب مغفرت برای دیگران (6) تنها به معنای

1- ر . ک : ص 22 ح 2504 .

2- ر . ک : ص 30 ح 2519 .

3- کنز العمال : ج 4 ص 232 ح 10301 . نیز ، ر . ک : میزان الحکمه با ترجمه فارسی : (توبه / پشیمانی ، نوعی توبه است) .

4- ر . ک : ص 30 ح 2521 .

5- ر . ک : ص 19 ح 2496 .

6- ر . ک : ص 181 (آمرزش خواهی برای دیگران) .

2. معنای غفران الهی

3. نقش استغفار در زندگی مادی و معنوی

آمزش خواهی برای آنها از خداوند متعال است .

2. معنای غفران الهیپیش از این ، روشن شد که مغفرت به معنای پوشاندن و پوشیده داشتن است ؛ اما باید توجه داشت که پرده پوشی و پوشاندگی گناهان انسان توسط خداوند ، نه تنها با گذشت و پوشش بشری متفاوت است ، بلکه قابل قیاس با آن هم نیست . پرده پوشی خداوند متعال نسبت به گناه ، به معنای از بین بردن آثار و تبعات آن است و حتی خداوند متعال ، در شرایطی ، برای گنهکار ، با تبدیل کردن گناهان او به کارهای نیک ، پرده پوشی می کند ، چنان که خداوند متعال با اشاره به شماری از کسانی که مرتکب گناهانی بزرگ شده اند و مستحق عذاب مضاعف در دوزخ گردیده اند ، می فرماید : «إِلَّا مَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا . (1) مگر کسی که توبه کند و ایمان آورد و کار شایسته کند . پس خداوند ، بدی های اینان را به نیکی تبدیل می کند و خدا همواره آمرزنده مهربان است» . پرده پوشی و غفران ، بدین سان ، بالاترین نوع ستاری و مغفرت است که فوق تصور ماست و تنها از آفریدگار جهان بر می آید و بس .

3. نقش استغفار در زندگی مادی و معنویاز منظر قرآن و احادیث اسلامی ، استغفار ، افزون بر پاکسازی گناهان ، شیطان را

از انسان دور می‌کند، دل را جلا می‌دهد، نور علم را در دل جلوه‌گر می‌سازد، غم و اندوه را از دل می‌برد، به روزی وسعت می‌بخشد و در یک جمله، از انواع آفات مادی و معنوی پیشگیری می‌نماید و انواع برکات دنیوی و اخروی را برای انسان به ارمغان می‌آورد. (1) از این رو، تکرار این ذکر با حضور قلب در هر فرصتی که پیش آید، خصوصاً لحظات حسّاس و پُربرکت (مانند: سحرها، قنوت نماز وتر، ثلث آخر شب، پنجشنبه و جمعه، پیش از غروب در صحرای عرفات، روز عید قربان، ماه‌های رجب، شعبان و رمضان) توصیه شده است. (2) ذکر استغفار، همچنین قبل از خواب، پس از بیدار شدن، در آغاز خطبه نماز جمعه، در کنار مُلتَزَم، هنگام بالا رفتن از کوه صفا، و هنگام برخاستن از جا، هنگام تعریف کردن دیگری از انسان، هنگام احساس حسد در خود، هنگام دیدار و خداحافظی با برادران دینی، و هنگام حرکت برای سفر، مورد تأکید قرار گرفته است. (3) نیز هنگام وضو گرفتن، هنگام حرکت به قصد نماز جماعت، هنگام وارد شدن به مسجد و خارج شدن از آن، در آغاز نماز، در اثنای نماز، در سجده، بین دو سجده، در قنوت، در تعقیب نمازهای واجب، به دنبال تسبیح، در حج و عمره، در نماز استسقا، هنگام زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و آله، هنگام طواف خانه خدا، هنگام حرکت از عرفات به مَشْعَر و از مَشْعَر به مِنا، تکرار ذکر استغفار، توصیه شده است. (4)

-
- 1- ر. ک: ص 59 (برکت‌های آموزش خواهی).
 - 2- ر. ک: ص 101 (اوقات مناسب برای آموزش خواهی).
 - 3- ر. ک: ص 133 (مواقع مناسب برای آموزش خواهی).
 - 4- ر. ک: ص 153 (عبادت‌هایی که سزاوار است در آنها طلب آموزش کرد).

تأمل در استغفارهای رسیده از پیامبر خدا و اهل بیت آن بزرگوار _ که در فصل هشتم آمده است _ به روشنی ، نشان دهنده اهتمام فراوان آنان به این ذکر سازنده و پُربرکت است . (1)

1- ر . ک : ص 241 (آمزش خواهی های رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام) .

الفصل الأول: حقيقه الاستغفار 1 / 1 حدّ الاستغفار تحف العقول عن كميل بن زياد: قلت: يا أمير المؤمنين، العبد يُصيب الذنب فيستغفر الله منه، فما حدّ الاستغفار؟ قال: يابن زياد: التوبه، قلت: بس (1)؟ قال: لا، قلت: فكيف؟ قال: إن العبد إذا أصاب ذنبا يقول: «أستغفر الله» بالتحريك، قلت: وما التحريك؟ قال: الشفتان واللسان، يريد أن يتبع ذلك بالحقيقه، قلت: وما الحقيقه؟ قال: تصديق في القلب، وإضمار أن لا يعود إلى الذنب الذي استغفر منه. قال كميل: فإذا فعلت ذلك فأنا من المستغفرين؟ قال: لا. قال كميل: فكيف ذاك؟ قال: لا نك لم تبلغ إلى الأصل بعد، قال كميل: فأصل الاستغفار ما هو؟ قال: الرجوع إلى التوبه من الذنب الذي استغفرت منه، وهي أول درجه العابدین، وترك الذنب، والاستغفار اسم واقع لمعانٍ ست: أولها: الندم على ما مضى، والثاني: العزم على ترك العود أبدا، والثالث: أن تؤدّي حقوق المخلوقين التي بينك وبينهم، والرابع: أن تؤدّي حق الله في كذلّ فرض، والخامس: أن تذيب اللحم الذي تبت على السحت والحرام حتى يرجع الجلد إلى عظمه، ثم تشيئ فيما بينهما لحما جديدا، والسادس: أن تذيب البدن ألم الطاعات، كما أذقتّه لذات المعاصي. (2)

1- بس بمعنى حسب، ليس بعربي، وقد صححها بعض أئمّه اللغه، فارسية تقولها العامه (تاج العروس: ج 8 ص 204 «بس»).

2- تحف العقول: ص 197، بحار الأنوار: ج 6 ص 27 ح 28.

فصل یکم: حقیقت آموزش خواهی

1 / 1 معنای آموزش خواهی

فصل یکم: حقیقت آموزش خواهی 1 / 1 معنای آموزش خواهیتحف العقول_ به نقل از کمیل بن زیاد_: گفتم: ای امیر مؤمنان! بنده، گناه می کند و برای آن از خدا آموزش می طلبد. معنای آموزش خواهی چیست؟ فرمود: «توبه، ای پسر زیاد!». گفتم: همین و بس؟ فرمود: «نه». گفتم: پس چه؟ فرمود: «بنده، هرگاه گناهی کند، بگوید: از خدا آموزش می خواهم با جنبانیدن». گفتم: جنبانیدن چه؟ فرمود: «لب ها و زبان، و قصدش این باشد که آن را به حقیقت ببیند». گفتم: حقیقت چیست؟ فرمود: «باور داشتن در دل و تصمیم گرفتن بر این که گناهی را که از آن آموزش خواسته است، دیگر تکرار نکند». کمیل [می گوید که] گفت [م]: اگر چنین کردم، آن گاه، من از آموزش خواهان هستم؟ فرمود: «نه». کمیل [می گوید که] گفت [م]: چرا؟ فرمود: «چون هنوز به اصل [آموزش خواهی] نرسیده ای. کمیل [می گوید که] گفت [م]: اصل آموزش خواهی چیست؟ فرمود: «روی آوردن به توبه از گناهی که از آن، آموزش خواسته ای و این، نخستین درجه عبادت پیشگان و ترک کردن گناه است. آموزش خواهی، نامی است دارای شش معنا: اول، پشیمانی از گذشته؛ دوم، تصمیم بر این که دیگر، هرگز بدان گناه برنگردی؛ سوم، این که حقوق هر مخلوقی را که برگردن توست، ادا کنی؛ چهارم، این که حق خدا را در هر واجبی به جا آوری؛ پنجم، این که گوشتی را که از ناروا و حرام بر تنت روییده است، آب کنی، چندان که پوست به استخوان بچسبد و سپس، گوشت تازه میان آنها برآید؛ و ششم، این که رنج طاعات را به بدنت بچشانی، چنان که لذت گناهان را به آن چشانده ای».

الإمام عليّ عليه السلام لِقَائِلٍ قَالَ بِحَضْرَتِهِ : أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ _ : تُكَلِّتَكَ أُمَّكَ ، أَتَدْرِي مَا الْإِسْتِغْفَارُ ؟ الْإِسْتِغْفَارُ دَرَجَةُ الْعَلِيِّينَ . وَهُوَ اسْمٌ وَقَعَ عَلَى سَيِّئِهِ مَعَانٍ : أَوَّلُهَا : النَّدَمُ عَلَى مَا مَضَى . وَالثَّانِي : الْعَزْمُ عَلَى تَرْكِ الْعَوْدِ إِلَيْهِ أَبَدًا . وَالثَّلَاثُ : أَنْ تُؤَدِّيَ إِلَى الْمَخْلُوقِينَ حُقُوقَهُمْ حَتَّى تَلْقَى اللَّهَ أَمَلَسَ لَيْسَ عَلَيْكَ تَبِعُهُ . وَالرَّابِعُ : أَنْ تَعِمِدَ إِلَى كُلِّ فَرِيضَةٍ عَلَيْكَ صَيَّعَتْهَا فَتُؤَدِّيَ حَقَّهَا . وَالخَامِسُ : أَنْ تَعِمِدَ إِلَى اللَّحْمِ الَّذِي نَبَتَ عَلَى الشُّحْتِ فَتُذِيبَهُ بِالْأَحْزَانِ حَتَّى تُلْصِقَ الْجِلْدَ بِالْعَظْمِ ، وَيَنْشَأَ بَيْنَهُمَا لَحْمٌ جَدِيدٌ . وَالسَّادِسُ : أَنْ تُذِيقَ الْجِسْمَ أَلَمَ الطَّاعَةِ ، كَمَا أَذْفَتَهُ حَلَاوَةَ الْمَعْصِيَةِ . فَعِنْدَ ذَلِكَ تَقُولُ : أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ . (1)

1- . نهج البلاغه : الحكمة 417 ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 91 ح 2258 ، فلاح السائل : ص 350 ح 233 نحوه ، روضه الواعظين : ص 525 ، بحار الأنوار : ج 6 ص 36 ح 59 .

امام علی علیه السلام به گوینده ای که در حضور ایشان گفت: از خدا آمرزش می خواهم: مادرت به عزایت بنشیند! آیا می دانی آمرزش خواهی چیست؟ آمرزش خواهی، درجه بلندپایگان است، و آن، نامی است که متضمن شش معناست: اول، پشیمانی از گذشته؛ دوم، تصمیم بر این که دیگر، هرگز به گناه باز نگردی؛ سوم، این که حقوق مردمان را به آنان ادا کنی، به طوری که خداوند را در حالی دیدار کنی که کاملاً پاک باشی و هیچ حقی از مردم برگردنت نباشد؛ چهارم، این که هر وظیفه [و واجبی] را که فرو گذارده ای، حق آن را به جا آوری. پنجم، این که گوشتی را که از حرام [بر تنت] رویده است، با غم و اندوه ها آب کنی تا جایی که پوست به استخوان بچسبد و دوباره، گوشتی تازه میانشان برآید. و ششم، این که درد [ورنج] طاعت را به تن بچشانی، همچنان که شیرینی گناه را به آن چشانده ای. در این هنگام، بگو: از خدا آمرزش می خواهم».

1 / 2 ذم الاستغفار بلا حقيقه رسول الله صلى الله عليه وآله : المستغفر باللسان دون القلب كالمستهزي بربه . (1)

عنه صلى الله عليه وآله : التائب من الذنب كمن لا ذنب له ، والمستغفر من الذنب وهو مقيم عليه كالمستهزي بربه . (2)

عنه صلى الله عليه وآله : ... المستغفر من الذنب وهو مقيم عليه كالمستهزي بربه ، وإن الرجل إذا قال : أستغفرَكَ وأتوبُ إليك ، ثم عادَ فقالها ، ثم عادَ - ثلاث مراتٍ - كتبت في الرابع من الكذابين . (3)

عنه صلى الله عليه وآله - فيما أوصى به علياً عليه السلام - : وأن لا تُصِرَّ على الذنوب مع الاستغفار ، فتكون كالمستهزي بالله وآياته ورسله . (4)

عنه صلى الله عليه وآله : يُوتى بعصاه من أمتى يوم القيامة - وهم القراء - فيقال لهم : من كنتم تعبدون ؟ قالوا : إياك ربنا ، قال : فمن كنتم تسألون ؟ قالوا : إياك ربنا ، قال : فمن كنتم تستغفرون ؟ قالوا : إياك ربنا ، فيقول عز وجل : كذبتم ، عبدتموني بالكلام ، واستغفرتُموني بالأسنن ، وفررتُم منى بالقلوب ؛ فينظمون في سلسله ثم يطاف بهم على رؤوس الخلائق فيقال : هؤلاء كذابوا أمه محمد . (5)

1- ربيع الأبرار : ج 1 ص 738 .

2- شعب الإيمان : ج 5 ص 436 ح 7178 ، تاريخ دمشق : ج 54 ص 72 ح 11360 كلاهما عن ابن عباس ، كنز العمال : ج 4 ص 208 ح 10176 ؛ الكافي : ج 2 ص 435 ح 10 عن جابر عن الإمام الباقر عليه السلام ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 90 ح 2253 عن الإمام الصادق عليه السلام وليس فيهما «بربه» ، عدّه الداعي : ص 250 عن الإمام الرضا عليه السلام وليس فيه صدره ، بحار الأنوار : ج 93 ص 281 ح 22 .

3- تنبيه الخواطر : ج 2 ص 223 ؛ الفردوس : ج 1 ص 287 ح 1125 نحوه وليس فيه صدره ، كنز العمال : ج 4 ص 228 ح 10290 .

4- النخصال : ص 543 ح 19 عن إسماعيل بن الفضل الهاشمي وإسماعيل بن أبي زياد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله ، بحار الأنوار : ج 2 ص 155 ح 7 .

5- كنز العمال : ج 10 ص 271 ح 29418 نقلاً عن أبي الشيخ في كتاب الثواب عن أبان .

1 / 2 نکوهش آموزش خواهی غیر حقیقی

1 / 2 نکوهش آموزش خواهی غیر حقیقی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : کسی که [تنها] با زبان آموزش خواهد ، نه با دل ، همانند کسی است که پروردگارش را ریشخند کرده باشد .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : توبه کننده از گناه ، مانند کسی است که اصلاً گناه نکرده باشد ، و کسی که از گناه ، آموزش خواهد ، اما همچنان بر آن گناه بماند ، چونان کسی است که پروردگارش را ریشخند کند .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : ... کسی که از گناه ، آموزش خواهد ، اما همچنان بر آن گناه پای فشارد ، همانند کسی است که پروردگارش را ریشخند کند . هرگاه شخص بگوید : از خدا آموزش می خواهم و به درگاه او توبه می کنم و دوباره گناه کند و باز ، تا سه بار همان جمله را بگوید ، در بار چهارم از دروغگویان قلمداد می شود .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله _ از سفارش های ایشان به علی علیه السلام _ : دیگر این که با وجود آموزش خواهی ، بر گناهان پافشاری نکنی ؛ زیرا در این صورت ، همانند کسی خواهی بود که خدا و آیات او و پیامبرانش را ریشخند کند .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : در روز رستاخیز ، گروهی از امت من (یعنی قاریان) را می آورند و به آنان گفته می شود : شما چه کسی را می پرستیدید؟ . آنان گویند : تو را ، ای پروردگار ما! خداوند به آنان می فرماید : از چه کسی درخواست می کردید؟ ؛ می گویند : از تو ، ای پروردگار ما! خداوند می فرماید : از چه کسی آموزش می طلبیدید؟ . می گویند : از تو ، ای پروردگار ما! خداوند عز و جل می فرماید : دروغ می گویند . شما در حرف ، مرا پرستیدید و به زبان ، از من آموزش طلبیدید ؛ اما با دل از من گریختید . در این هنگام ، آنان را به زنجیر می کشند و در برابر خلائق می چرخانند و گفته می شود : اینان ، دروغگویان امت محمدند .

الإمام عليّ عليه السلام: الإِسْتِغْفَارُ مَعَ الإِصْرَارِ ذُنُوبٌ مُّجَدَّدَةٌ. (1)

عنه عليه السلام: مِنَ الْغِرَّةِ بِاللَّهِ أَنْ يُصِرَّ الْعَبْدُ (2) عَلَى الْمَعْصِيَةِ، وَيَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ الْمَغْفِرَةَ. (3)

الإمام الرضا عليه السلام: سَبَعُهُ أَشْيَاءٌ بِغَيْرِ سَبْعِهِ أَشْيَاءٌ مِنَ الإِسْتِهْزَاءِ: مَنْ اسْتَغْفَرَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَنْدَمْ فَقَدْ اسْتَهْزَأَ بِنَفْسِهِ... (4)

1- تحف العقول: ص 223، بحار الأنوار: ج 78 ص 63 ح 150.

2- في المصدر: «إنّ من العزّة باللّهِ أن يصبر...»، والتصويب من بحار الأنوار والمصادر الأخرى.

3- الأُمالي للطوسي: ص 580 ح 1200 عن عبد الله بن محمّد بن عبيد عن الإمام الهادي عن أبائه عن الإمام الصادق عليهم السلام، تنبيه الخواطر: ج 1 ص 51 وص 72، أعلام الدين: ص 210، غرر الحكم: ح 9404، بحار الأنوار: ج 71 ص 188 ح 52؛ دستور معالم الحكم: ص 25.

4- كنز الفوائد: ج 1 ص 330 عن أيوب بن نوح، معدن الجواهر: ص 59 نحوه، تنبيه الخواطر: ج 2 ص 110 وفيهما بزياده «بقليه» بعد «يندم»، بحار الأنوار: ج 78 ص 356 ح 11.

امام علی علیه السلام: آمرزش خواستن با وجود ادامه دادن [برگناه]، گناهیانی نوشونده اند .

امام علی علیه السلام: از گستاخی [و بی توجهی] به خداست که بنده، بر گناه و نافرمانی او پای فشارد و [با این حال] توقع آمرزش از خدا داشته باشد .

امام رضا علیه السلام: هفت چیز، بدون هفت چیز، نشانه ریشخند کردن است: کسی که به زبانش آمرزش بطلبید، ولی [از گناهِش] پشیمان نباشد، در واقع، خود را ریشخند کرده است ...

الفصل الثاني: الحث على الاستغفار والتحذير من تركه 2 / 1 الحث على الاستغفار الكتاب «وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ». (1)

«وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ». (2)

«قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ». (3)

«فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ». (4)

«إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ * وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا * فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا». (5)

1- هود: 90 .

2- المزمّل: 20 .

3- فصلت: 6 .

4- غافر: 55 .

5- النصر: 1_3 .

فصل دوم: تشویق به آموزش خواهی و برحذر داشتن از وا نهادن آن

1 / 2 تشویق به آموزش خواهی

فصل دوم: تشویق به آموزش خواهی و برحذر داشتن از وا نهادن آن 1 / 2 تشویق به آموزش خواهیقرآن» و از پروردگارتان آموزش بخواهید، سپس به سوی او بازگردید، که پروردگار من ، مهربان و دوستدار است» .

«و از خدا آموزش بخواهید، که خدا آمرزگار و مهربان است» .

«بگو: من هم بشری مانند شما هستم که به من ، وحی می شود ، که معبود شما در حقیقت ، معبودی یکتاست . پس به سوی او بایستید و از او آموزش بخواهید ؛ و او بر مشرکان» .

«پس شکیبا باش که وعده خدا ، راست است ، و برای گناهت آموزش بخواه و در شامگاهان و بامدادان ، پروردگارت را به پاکی بستای» .

«هرگاه یاری خدا و پیروزی فرا رسد . و کسان را می بینی که گروه گروه ، به دین خدا درمی آیند. پس پروردگارت را به پاکی بستای و از او آموزش بخواه که او توبه پذیر است» .

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله من وصيته لعلني عليه السلام: وَعَلَيْكَ بِالِاسْتِغْفَارِ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله أيضا: وَعَلَيْكَ بِالِاسْتِغْفَارِ فَإِنَّهَا الْمَنْجَاهُ . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: عَوَّدُوا أَلْسِنَتَكُمْ الْإِسْتِغْفَارَ ، فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يُعَلِّمَكُمْ الْإِسْتِغْفَارَ إِلَّا وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَغْفِرَ لَكُمْ . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تُكْثِرُوا مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ فَافْعَلُوا ، فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ أَنْجَحَ عِنْدَ اللَّهِ وَلَا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْهُ . (4)

عنه صلى الله عليه وآله: إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَقَدَ قَامَتِ قِيَامَتُهُ ، فَأَعْبُدُوا اللَّهَ كَأَنَّكُمْ تَرَوْنَهُ ، وَاسْتَغْفِرُوهُ كُلَّ سَاعَةٍ . (5)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ أَحَبَّ أَنْ تَسْرَهُ صَحِيفَتُهُ ، فَلْيُكْثِرْ فِيهَا مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ . (6)

عنه صلى الله عليه وآله: الْإِسْتِغْفَارُ فِي الصَّحِيفَةِ يَتَلَأَلُ نُورًا . (7)

1- .كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 4 ص 361 ح 5762 عن حماد بن عمرو وأنس بن محمد عن أبيه جميعا عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 326 ح 2656 عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، كنز العمال : ج 2 ص 258 ح 3966 .

2- .الجعفریات : ص 186 ، النوادر للراوندي : ص 92 ح 29 كلاهما عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام ، الدعوات : ص 227 ح 629 ، جامع الأحاديث للقمي : ص 86 وفيه «ممحاه» بدل «منجاه» ، بحار الأنوار : ج 69 ص 403 ح 105 .

3- .تاريخ بغداد : ج 14 ص 206 عن سلمان ؛ الدعوات : ص 31 ح 64 ، بحار الأنوار : ج 93 ص 283 ح 30 .

4- .كنز العمال : ج 1 ص 477 ح 2080 نقلاً عن الحكيم عن أبي الدرداء .

5- .الفردوس : ج 1 ص 285 ح 1117 ، كنز العمال : ج 15 ص 686 ح 42748 نقلاً عن ابن لال في مكارم الأخلاق وكلاهما عن أنس .

6- .المعجم الأوسط : ج 1 ص 256 ح 839 ، الدعاء للطبراني : ص 506 ح 1787 ، شعب الإيمان : ج 1 ص 441 ح 648 كلهما عن الزبير بن العوام ، كنز العمال : ج 1 ص 475 ح 2065 .

7- .الفردوس : ج 1 ص 124 ح 429 عن معاوية بن حيدة ، تاريخ دمشق : ج 22 ص 177 ح 4911 عن بهز بن حكيم عن أبيه عن جدّه ، كنز العمال : ج 1 ص 475 ح 2064 .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ در سفارش به علی علیه السلام_: بر تو باد آمرزش خواهی!

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر تو باد آمرزش خواهی؛ زیرا آن، وسیله نجات است!

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: زبان هایتان را به آمرزش خواهی عادت دهید؛ زیرا خداوند، آمرزش خواهی را به شما نیاموخت، مگر برای این که می خواهد شما را پیامزد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: اگر توانستید بسیار آمرزش خواهی کنید، چنین کنید؛ زیرا در نزد خداوند، چیزی مؤثرتر و دوست داشتنی تر از آن نیست.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرگاه یکی از شما بمیرد، [همان دم] قیامتش برپا می شود. پس خدا را چنان بپرستید که گویی او را می بینید و هر دم، از او آمرزش بطلبید.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکس دوست دارد که نامه اعمالش او را خوش حال گرداند، پس بر آمرزش خواهی در آن بیفزاید.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آمرزش خواهی، در نامه اعمال، چون نور می درخشد.

عنه صلى الله عليه وآله: عَلَيْكُمْ بِإِلَهِ إِلَا اللَّهُ وَالِاسْتِغْفَارِ ، فَأَكْثَرُوا مِنْهُمَا ؛ فَإِنَّ إِبْلِيسَ قَالَ : أَهْلَكْتُ النَّاسَ بِالذُّنُوبِ فَأَهْلِكُونِي بِإِلَهِ إِلَا اللَّهُ وَالِاسْتِغْفَارِ ، فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ ، أَهْلَكْتُهُمْ بِالْأَهْوَاءِ ، وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ . (1)

مجمع الزوائد عن أنس : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أَذْنَبْتُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا أَذْنَبْتَ فَاسْتَغْفِرْ رَبَّكَ ، قَالَ : فَإِنِّي أَسْتَغْفِرُهُ ثُمَّ أَعُودُ فَأُذْنِبُ ، قَالَ : إِذَا أَذْنَبْتَ فَاسْتَغْفِرْ رَبَّكَ ، قَالَ : فَإِنِّي أَسْتَغْفِرُ ثُمَّ أَعُودُ فَأُذْنِبُ ، قَالَ : إِذَا أَذْنَبْتَ فَاسْتَغْفِرْ رَبَّكَ ، فَقَالَ فِي الرَّابِعَةِ ، فَقَالَ : إِذَا أَذْنَبْتَ فَاسْتَغْفِرْ رَبَّكَ حَتَّى يَكُونَ الشَّيْطَانُ هُوَ الْمَخْسُورُ . (2)

الإمام عليّ عليه السلام: عَجِبْتُ لِمَنْ يَقْنَطُ وَمَعَهُ الْإِسْتِغْفَارُ . (3)

الدعوات: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْعَجَبُ لِمَنْ يَهْلِكُ وَالنَّجَاهُ مَعَهُ ، قِيلَ : وَمَا هِيَ ؟ قَالَ : الْإِسْتِغْفَارُ . (4)

الإمام عليّ عليه السلام: الْإِسْتِغْفَارُ أَعْظَمُ جَزَاءٍ وَأَسْرَعُ مَثُوبَةٍ . (5)

عنه عليه السلام_ مِنْ مَوَاعِظِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ _ : أَطِعِ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فِي كُلِّ حَالٍ ، وَلَا تُخْلِ قَلْبَكَ مِنْ خَوْفِهِ وَرَجَائِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ ، وَالزَّمِ الْإِسْتِغْفَارَ . (6)

1- .مسند أبي يعلى : ج 1 ص 99 ح 131 ، السنّة لابن أبي عاصم : ج 1 ص 9 ح 7 ، الفردوس : ج 3 ص 15 ح 4019 كلاهما بزياده «فلا يستغفرون» فى آخره وكلّهما عن أبي بكر ، كنز العمّال : ج 1 ص 420 ح 1792 .

2- .مجمع الزوائد : ج 10 ص 332 ح 17532 نقلاً عن البرّار ، الدعاء للطبرانى : ص 504 ح 1782 ، تفسير ابن كثير : ج 2 ص 105 كلاهما نحوه وفيهما «المحسور» بدل «المنخور» .

3- .نهج البلاغه : الحكمة 87 ، غرر الحكم : ح 6258 نحوه ، بحار الأنوار : ج 93 ص 284 ح 31 .

4- .الدعوات : ص 31 ح 65 ، الأمالى للطوسى : ص 88 ح 134 وفيه «الممحاء» بدل «النجاه» ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 89 ح 2245 وفيهما «يقنط» بدل «يهلك» ، بحار الأنوار : ج 93 ص 283 ح 30 ؛ كنز العمّال : ج 2 ص 258 ح 3965 نقلاً عن الدينورى .

5- .غرر الحكم : ح 1496 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 28 ح 368 وفيه «أجرا» بدل «جزاء» .

6- .غرر الحكم : ح 2443 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 86 ح 2060 .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر شما باد گفتن «لا إله إلا الله» و طلبِ آمرزش. این دورا بسیار بگویید؛ زیرا ابلیس گفت: من، مردم را با گناهان نابود کردم و آنان با «لا إله إلا الله» و طلبِ آمرزش، مرا نابود کردند. پس چون چنین دیدم، آنان را با هوا و هوس نابود کردم، در حالی که گمان می کنند در راه راست هستند.

مجمع الزوائد_ به نقل از انس_: مردی نزد پیامبر خدا آمد و گفت: ای پیامبر خدا! من مرتکب گناه شده ام. پیامبر خدا فرمود: «هرگاه گناهی کردی، از پروردگارت طلبِ آمرزش کن». مرد گفت: من از او طلبِ آمرزش می کنم، اما دوباره مرتکب گناه می شوم. فرمود: «چون دوباره گناه کردی، دوباره از پروردگارت طلبِ آمرزش کن». مرد گفت: طلبِ آمرزش می کنم؛ ولی باز هم گناه می کنم. فرمود: «چون گناه کردی، باز هم از پروردگارت طلبِ آمرزش کن». مرد بار چهارم همان جمله را گفت. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «چون گناه کردی، باز از پروردگارت طلبِ آمرزش کن، چندان که [سرانجام] شیطان، بازنده [و مأیوس] (گم و گور) شود».

امام علی علیه السلام: در شگفتم از کسی که آمرزش خواهی را دارد و با این حال، نومید می شود!

الدعوات: امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «تعجب است از کسی که [وسیله] نجات را با خود دارد و با این حال، نابود می شود». گفته شد: آن وسیله نجات چیست؟ فرمود: «آمرزش خواهی».

امام علی علیه السلام: آمرزش خواهی، بزرگ ترین و سریع ترین پاداش را در پی دارد.

امام علی علیه السلام: از اندرزه‌های ایشان_: خداوند سبحان را در همه حال، اطاعت کن و یک چشم به هم زدن، دل خود را از بیم و امید او تهی مدار، و پیوسته آمرزش بخواه.

عنه عليه السلام: ثَلَاثٌ يُبْلِغُنَ بِالْعَبْدِ رِضْوَانَ اللَّهِ: كَثْرَةُ الْإِسْتِغْفَارِ، وَخَفْضُ الْجَانِبِ، وَكَثْرَةُ الصَّدَقَةِ. (1)

عنه عليه السلام: التَّوْبَةُ عَلَى أَرْبَعِ دَعَائِمَ: نَدَمٌ بِالْقَلْبِ، وَاسْتِغْفَارٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْجَوَارِحِ، وَعَزْمٌ أَنْ لَا يَعُودَ. (2)

تحف العقول: قِيلَ لَهُ [لِلْإِمَامِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ]: مَا التَّوْبَةُ النَّصُوحُ؟ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: نَدَمٌ بِالْقَلْبِ، وَاسْتِغْفَارٌ بِاللِّسَانِ، وَالْقَصْدُ عَلَى أَنْ لَا يَعُودَ. (3)

الإمام عليّ عليه السلام: التَّدْمُ اسْتِغْفَارٌ. (4)

الإمام زين العابدين عليه السلام: فِي ذِكْرِ أَحْوَالِ أَبِيهِ لَيْلَةَ عَاشُورَاءَ: رَجَعَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى مَكَانِهِ، فَقَامَ اللَّيْلَ كُلَّهُ يُصَلِّي وَيَسْتَغْفِرُ وَيَدْعُو وَيَتَضَرَّعُ، وَقَامَ أَصْحَابُهُ كَذَلِكَ يُصَلُّونَ وَيَدْعُونَ وَيَسْتَغْفِرُونَ. (5)

الإمام الباقر عليه السلام: فِي وَصِيَّتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِجَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ: وَاسْتَرْجِعْ سَالِفَ الذُّنُوبِ بِشِدَّةِ النَّدَمِ وَكَثْرَةِ الْإِسْتِغْفَارِ، وَتَعَرَّضْ لِلرَّحْمَةِ وَعَفْوِ اللَّهِ بِحُسْنِ الْمُرَاجَعَةِ، وَاسْتَعِنْ عَلَى حُسْنِ الْمُرَاجَعَةِ بِخَالِصِ الدُّعَاءِ وَالْمُنَاجَاةِ فِي الظُّلَمِ. (6)

الإمام الصادق عليه السلام: فِي ذِكْرِ جُنُودِ الْعَقْلِ وَالْجَهْلِ: ... وَالتَّوْبَةُ وَضِدُّهَا الْإِصْرَاءُ، وَالْإِسْتِغْفَارُ وَضِدُّهُ الْإِغْتِرَاءُ. (7)

1- كشف الغمّة: ج 3 ص 139، بحار الأنوار: ج 78 ص 81 ح 74.

2- كشف الغمّة: ج 3 ص 139، غرر الحكم: ح 2072 نحوه، بحار الأنوار: ج 78 ص 81 ح 74.

3- تحف العقول: ص 210، بحار الأنوار: ج 78 ص 48 ح 66.

4- غرر الحكم: ح 178، عيون الحكم والمواعظ: ص 60 ح 1539.

5- الإرشاد: ج 2 ص 94، إعلام الوري: ج 1 ص 457، بحار الأنوار: ج 45 ص 3.

6- تحف العقول: ص 285، بحار الأنوار: ج 78 ص 164 ح 1.

7- الكافي: ج 1 ص 22 ح 14، النخصال: ص 591 ح 13، علل الشرايع: ص 115 ح 10، المحاسن: ج 1 ص 314 ح 620 كلّها

عن سماعه بن مهران، بحار الأنوار: ج 1 ص 111 ح 7.

امام علی علیه السلام: سه چیز است که بنده را به خشنودی خدا می رساند: بسیار آمرزش خواستن، فروتن بودن، و بسیار صدقه دادن.

امام علی علیه السلام: توبه، بر چهار ستون استوار است: پشیمانی در دل، آمرزش خواهی به زبان، تحقق بخشیدن [به آن] در عمل، و تصمیم گرفتن به تکرار نکردن [گناه].

تحف العقول: به امام علی علیه السلام گفته شد: توبه خالص (نصوح) چیست؟ فرمود: «پشیمانی در دل، آمرزش خواهی به زبان، و تصمیم بر باز نگشتن [به گناه]».

امام علی علیه السلام: پشیمانی [از گناه]، همان آمرزش خواهی است.

امام زین العابدین علیه السلام در بیان احوال پدرش امام حسین علیه السلام در شب عاشورا: به جای خویش بازگشت و سراسر شب را به نماز و آمرزش خواهی و دعا و زاری پرداخت، و یارانش نیز نماز می خواندند و دعا می کردند و آمرزش می خواستند.

امام باقر علیه السلام در سفارش به جابر بن یزید جُعی: و از گناهان گذشته ات، در نهایتِ پشیمانی و با آمرزش خواهی بسیار، دست بردار و با بازگشت درست [از گناهان] خود را در معرض رحمت و بخشایش خداوند قرار ده و برای بازگشت درست، از دعای خالصانه و راز و نیاز در دل تاریکی ها [ی شب]، کمک بگیر.

امام صادق علیه السلام در بیان لشکریان خرد و نادانی: توبه و ضد آن، که پافشاری [بر گناه] است، و آمرزش خواهی و ضد آن، که غفلت زدگی است.

عنه عليه السلام: إذا أحسنتم فاحمدوا الله، وإذا أسأتم فاستغفروا الله . (1)

عنه عليه السلام من وصية بيته لعبد الله بن جندب -: يابن جندب، حَقُّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ يَعْرِفُنَا أَنْ يَعْرِضَ عَمَلَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ عَلَى نَفْسِهِ ، فَيَكُونَ مُحَاسِبَ نَفْسِهِ ، فَإِنْ رَأَى حَسَنَةً اسْتَزَادَ مِنْهَا ، وَإِنْ رَأَى سَيِّئَةً اسْتَغْفَرَ مِنْهَا ؛ لِئَلَّا يَخْزَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ . (2)

عنه عليه السلام: ثلاث لا يضرُّ معهنَّ شيءٌ: الدعاءُ عندَ الكربِ ، والإستِغفارُ عندَ الذَّنْبِ ، والشُّكْرُ عندَ النِّعَمِ . (3)

الإمام العسكري عليه السلام من دُعَائِهِ فِي الصَّبَاحِ -: وَأَعِتَى عَلَى اسْتِغْفَارِكَ وَاسْتِغْفَالَتِكَ ، قَبْلَ أَنْ يَفْتَى الْأَجَلَ ، وَيَنْقَطَعَ الْأَمَلُ . (4)

2 / الحثُّ عَلَى كَثْرَةِ الْإِسْتِغْفَارِ - كَثْرَةُ اسْتِغْفَارِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّنَنِ الْكُبْرَى لِلنِّسَائِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ . (5)

1- .مشكاة الأنوار : ص 66 ح 95 ، بحار الأنوار : ج 93 ص 213 ح 17 .

2- .تحف العقول : ص 301 ، إرشاد القلوب : ص 182 عن أبي الحسن عليه السلام نحوه ، بحار الأنوار : ج 78 ص 279 ح 1 .

3- .الكافي : ج 2 ص 95 ح 7 ، الأمالى للطوسى : ص 204 ح 349 كلاهما عن عبيد الله بن الوليد ، إرشاد القلوب : ص 84 ، أعلام الدين : ص 119 عن محمد بن أبي زينب وليس فيه صدره وزاد في آخره «من أخلاق المؤمنين» ، بحار الأنوار : ج 93 ص 289 ح 6 .

4- .مُهَجَّجَ الدَّعَوَاتِ : ص 333 ، المصباح للكفعمى : ص 115 ، البلد الأمين : ص 61 وفيهما «العمل» بدل «الأمل» ، بحار الأنوار : ج 86 ص 176 ح 45 .

5- .السنن الكبرى للنسائي : ج 6 ص 118 ح 10288 ، صحيح ابن حبان : ج 3 ص 207 ح 928 ، مسند الشاميين : ج 1 ص 169 ح 284 ، عمل اليوم والليله لابن السني : ص 130 ح 363 ، تاريخ دمشق : ج 16 ص 120 كلُّها عن أبي هريره ، كنز العمال : ج 2 ص 261 ح 3970 .

2 / 2 تشویق به آموزش خواهی بسیار

الف _ بسیار آموزش خواستن پیامبر صلی الله علیه و آله

امام صادق علیه السلام: هرگاه کار نیکی کردید ، خدا را ستایش گوئید، و هرگاه کار بد [و گناهی] کردید ، از خدا آموزش بخواهید.

امام صادق علیه السلام_ ایشان به عبد الله بن جندب _: ای پسر جندب! بر هر مسلمانی که به ما اعتقاد دارد ، لازم است که در روز و شب ، کردار خود را بر خویشتن عرضه کند و حسابرس خود باشد. اگر نیکی دید ، بر آن بیفزاید و اگر کردار بدی از خود مشاهده کرد ، از آن آموزش بخواهد تا در روز رستاخیز ، سرافکنده نشود.

امام صادق علیه السلام: سه چیز است که با وجود آنها ، هیچ چیز گزندی نمی رساند: دعا کردن در هنگام رنج [و گرفتاری] ، آموزش خواستن در هنگام گناه، و سپاس گزاری در هنگام برخورداری از نعمت.

امام عسکری علیه السلام_ از دعای ایشان در صبحگاه _: کمکم فرما تا از تو آموزش و پوزش بخواهم ، پیش از آن که عمر به سر آید و امید ، قطع شود.

2 / 2 تشویق به آموزش خواهی بسیار الف _ بسیار آموزش خواستن پیامبر صلی الله علیه و آلهالسنن الکبری، نسائی_ به نقل از ابوهریره _: هیچ کس را ندیدم که بیشتر از پیامبر خدا بگوید: «از خدا آموزش می طلبم و به درگاه او ، توبه می کنم».

صحيح البخارى عن عائشه: كان رسول الله صلى الله عليه وآله يكثر أن يقول في ركوعه وسجوده: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي. (1)

صحيح مسلم عن عائشه: كان رسول الله صلى الله عليه وآله يكثر أن يقول قبل أن يموت: سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً. (3)

الكافي عن الحارث بن المغيرة عن الإمام الصادق عليه السلام: كان رسول الله صلى الله عليه وآله يستغفر الله عز وجل في كل يوم سبعين مرة، ويتوب إلى الله عز وجل سبعين مرة. قال: قلت: كان يقول: أستغفر الله وأتوب إليه؟ قال: كان يقول: «أستغفر الله، أستغفر الله» سبعين مرة، ويقول: «أتوب إلى الله، وأتوب إلى الله» سبعين مرة. (4)

رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً. (5)

- 1- صحيح البخارى: ج 4 ص 1901 ح 4684، صحيح مسلم: ج 1 ص 350 ح 217، سنن أبي داود: ج 1 ص 232 ح 877، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 287 ح 889، مسند ابن حنبل: ج 9 ص 293 ح 24218، كنز العمال: ج 8 ص 226 ح 22670.
- 2- صحيح مسلم: ج 1 ص 351 ح 218، المعجم الصغير: ج 1 ص 241 عن أم سلمه، تفسير الطبرى: ج 15 الجزء 30 ص 334، مسند إسحاق بن راهويه: ج 3 ص 807 ح 1442، كنز العمال: ج 2 ص 561 ح 4731.
- 3- سنن الترمذى: ج 5 ص 383 ح 3259، شعب الإيمان: ج 1 ص 438 ح 638 كلاهما عن أبي هريره، سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1254 ح 3816 عن أبي موسى وزاد فيه «وأتوب إليه» بعد «لأستغفر الله»، الدعاء للطبرانى: ص 515 ح 1836 عن أنس، كنز العمال: ج 1 ص 477 ح 2077.
- 4- الكافي: ج 2 ص 505 ح 5، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 92 ح 2260، الزهد للحسين بن سعيد: ص 73 ح 195، عدّه الداعى: ص 250 كلّها نحوه، بحار الأنوار: ج 86 ص 297 ح 58.
- 5- صحيح البخارى: ج 5 ص 2324 ح 5948، مسند ابن حنبل: ج 3 ص 123 ح 7798، شعب الإيمان: ج 5 ص 380 ح 7023، حليه الأولياء: ج 7 ص 325، تاريخ دمشق: ج 43 ص 205 ح 9154 كلّها عن أبي هريره، كنز العمال: ج 1 ص 476 ح 2070.

صحیح البخاری_ به نقل از عایشه _: پیامبر خدا، در رکوع و سجودش بسیار می گفت: پاکا تو_ خدایا، پروردگارا_ و ستایش، تو را! بار خدایا! مرا پیامرز». .

صحیح مسلم_ به نقل از عایشه _: پیامبر خدا، پیش از آن که درگذرد، فراوان می گفت: «پاکا تو و ستایش، تو را! از تو آمرزش می خواهم و به درگاه تو، توبه می کنم». .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : من، در روز، هفتاد بار از خدا آمرزش می خواهم.

الکافی_ به نقل از حارث بن مغیره _: امام صادق علیه السلام فرمود: «پیامبر خدا، روزی هفتاد بار از خداوند عز و جل آمرزش می طلبید و هفتاد بار به درگاه او، توبه می کرد». گفتم: می فرمود: «از خدا آمرزش می خواهم و به درگاه او، توبه می کنم»؟ (1) فرمود: «[نه، بلکه] هفتاد بار می گفت: از خدا، آمرزش می خواهم. از خدا، آمرزش می خواهم و هفتاد بار می گفت: و به درگاه خدا، توبه می برم. به درگاه خدا، توبه می برم. .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : به خدا سوگند، من در روز، بیش از هفتاد بار از خدا آمرزش می طلبم و به درگاهش، توبه می کنم.

1- . یعنی : این دو جمله را، با هم، هفتاد بار می گفت؟

عنه صلى الله عليه وآله: إني لأستغفر الله وأتوب إليه في اليوم مئة مرّة. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: إنّه ليغان (2) على قلبى ، وإني لأستغفر الله في اليوم مئة مرّة. (3)

السنن الكبرى للنسائي عن حذيفه بن اليمان: قلت: يا رسول الله، إني رجلٌ ذرّب (4) اللسان، وإنّ عامّة ذلك على أهلى، قال: فأين أنت من الاستغفار؟ إني لأستغفر الله في اليوم - أو قال في اليوم والليلة - مئة مرّة. (5)

الإمام الصادق عليه السلام: إن رسول الله صلى الله عليه وآله كان يتوب إلى الله ويستغفره في كل يوم وليلة مئة مرّة من غير ذنب. (6)

- 1- سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1254 ح 3815، سنن الترمذى: ج 5 ص 383 ح 3259 وليس فيه «وأتوب إليه»، السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 114 ح 10268، المصنّف لابن أبى شيبة: ج 7 ص 70 ح 4 كلّها عن أبى هريره، كنز العمال: ج 1 ص 483 ح 2114.
- 2- العين لغة في الغيم، وغان على قلبى كذا: أى غطاه... قال القاضى: لما كان قلب النبى صلى الله عليه وآله أتم القلوب صفاء... وكان صلى الله عليه وآله مبينا مع ذلك لشرائع المله وتأسيس السنّه، ميسرا غير معسر، لم يكن له بُدّ من النزول إلى الرخص والالتفات إلى حظوظ النفس، مع ما كان متمتعا به من أحكام البشريّه، فكأنه إذا تعاطى شيئا من ذلك أسرع كدوره ما إلى القلب لكمال رفته، وفرط نورايتته... وكان صلى الله عليه وآله إذا أحس بشيء من ذلك عدّه على النفس ذنبا فاستغفر منه، انتهى (مجمع البحرين: ج 2 ص 1349 «غين»).
- 3- صحيح مسلم: ج 4 ص 2075 ح 41، سنن أبى داوود: ج 2 ص 85 ح 1515، السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 116 ح 10276، مسند ابن حنبل: ج 6 ص 256 ح 7865 كلّها عن الأغرّ المزنّى، كنز العمال: ج 1 ص 476 ح 2075؛ المجازات النبويّه: ص 390 ح 306، جامع الأخبار: ص 147 ح 331، بحار الأنوار: ج 93 ص 282 ح 23.
- 4- الذرّب: الحادّ من كلّ شيء. ولسان ذرّب وفيه ذرابه: أى حدّه (الصحاح: ج 1 ص 127 «ذرّب»).
- 5- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 117 ح 10282، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 691 ح 1881، سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1254 ح 3817، سنن الدارمى: ج 2 ص 758 ح 2623، مسند ابن حنبل: ج 9 ص 102 ح 23431 والثلاثة الأخيره نحوه.
- 6- الكافى: ج 2 ص 450 ح 2، معانى الأخبار: ص 384، تفسير القمى: ج 2 ص 277 كلّها عن على بن رناب، بحار الأنوار: ج 44 ص 276 ح 4.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: من، روزی صد بار از خدا طلب آمرزش می کنم و به درگاهش، توبه می برم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: گاه دلم را تیرگی می گیرد و من، روزی صد بار، از خدا آمرزش می طلبم. (1)

السنن الکبری، نسائی_ به نقل از حُذیفه بن یمان_: گفتم: ای پیامبر خدا! من، مردی تند زبانم و بیشتر هم با خانواده ام (/ همسر) چنین ام. فرمود: «پس آمرزش خواهی ات کجا رفته است؟ من، خود، در روز (یا فرمود: در شبانه روز) صد بار از خداوند، آمرزش می طلبم.

امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا، شبانه روزی صد مرتبه به درگاه خدا، توبه می کرد و از او آمرزش می طلبید، بدون آن که گناهی از ایشان، سر زده باشد.

1- قاضی گفته است: با وجود این که دل پیامبر صلی الله علیه و آله_ که پاک ترین دل هاست _... و با همین، شرایع دین را تشریح می کند و سنت و سیره آسان و بی درد سر، بنیاد می گذارد، چاره ای هم ندارد که رخصت گاه هایی را برای خود، در نظر بگیرد و به نصیب و بهره نفس هم توجه نماید. از سوی دیگر، مشغول احکام بشری هم هست. گویی وقتی با چنین اموری، داد و ستد برقرار می کند، به دلیل رقت قلب و نورانیت فراوان آن، تیرگی در جانش پدید می آید و هنگامی که احساس تیرگی می کند، آن را برای خود، گناه به شمار می آورد و از آن، طلب آمرزش می نماید.

ب - كثره استغفار أبي الحسن الكاظم عليه السلام الزهد للحسين بن سعيد عن إبراهيم بن أبي البلاد: قال أبو الحسن عليه السلام: إني أستغفر الله في كل يوم خمسه آلاف مره. ثم قال لي: خمسه آلاف كثير. (1)

2 / 3 فضل المستغفر الكتاب (و ظن داود أنما فتنه فاستغفر ربه و حرر راعيا و أناب * فغفرنا له ذلك و إن له عندنا لزلفي و حسن م ناب). (2)

الحديث رسول الله صلى الله عليه و آله: أفلح من وجد في صحيفته استغفارا كثيرا. (3)

عنه صلى الله عليه و آله: طوبى لمن وجد في صحيفته استغفارا كثيرا. (4)

عنه صلى الله عليه و آله: طوبى لمن وجد في صحيفه عمله يوم القيامة تحت كل ذنب: أستغفر الله. (5)

عنه صلى الله عليه و آله: إن المؤمن إذا أحسن استبشر، وإذا أساء استغفر. (6)

1- الزهد للحسين بن سعيد: ص 74 ح 199، بحار الأنوار: ج 93 ص 282 ح 26.

2- ص: 24 و 25.

3- الفردوس: ج 1 ص 421 ح 1710 عن أبي الدرداء، كنز العمال: ج 15 ص 825 ح 43280.

4- سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1254 ح 3818، السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 118 ح 10289، الدعاء للطبراني: ص 506 ح

1789، شعب الإيمان: ج 1 ص 440 ح 647 كلها عن عبد الله بن بسر، كنز العمال: ج 1 ص 479 ح 2088.

5- ثواب الأعمال: ص 197 ح 5 عن مسعده بن صدقه عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 90 ح

2250 عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام صلى الله عليه و آله، بحار الأنوار: ج 93 ص 280 ح 15.

6- عوالي اللآلي: ج 1 ص 437 ح 151، عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 24 عن إبراهيم بن أبي محمود عن الإمام الرضا عليه

السلام، بحار الأنوار: ج 71 ص 259 ح 2.

ب_ بسیار آموزش خواستن امام کاظم علیه السلام

2 / 3 فضیلت شخص آموزش خواه

ب_ بسیار آموزش خواستن امام کاظم علیه السلام زهد ، حسین بن سعید_ به نقل از ابراهیم بن ابی البلاد_: امام کاظم علیه السلام فرمود: «من ، در هر روز ، پنجاه هزار مرتبه از خدا ، طلب آموزش می کنم» . سپس به من فرمود: «پنج هزار بار هم بسیار است».

2 / 3 فضیلت شخص آموزش خواهقرآن«و داوود دانست که ما ، وی را آزموده ایم . پس از پروردگار خود ، آموزش خواست و به خاک افتاد و به سوی ما بازگشت . و ما هم این را بر او بخشودیم ، و او را در نزد ما منزلتی و بازگشتی نیکوست» .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : رستگار ، کسی است که در کارنامه اش ، آموزش خواهی بسیار یابد .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خوشا آن که در کارنامه اش ، آموزش خواهی بسیار یابد!

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خوشا به حال کسی که روز رستاخیز ، در نامه عملش ، زیر هر گناهی «استغفر الله» بیابد!

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : مؤمن ، هرگاه کار نیک کند ، شاد می شود و هرگاه بد کند ، آموزش می طلبد .

عنه صلى الله عليه وآله: خَيْرُ أُمَّتِي الَّذِينَ إِذَا أَسَأُوا اسْتَغْفَرُوا، وَإِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبَشَرُوا. (1)

سنن ابن ماجه عن عائشه: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ إِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبَشَرُوا، وَإِذَا أَسَأُوا اسْتَغْفَرُوا. (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنَّ الْمُسْلِمَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ مِنْ يَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ إِلَى أَنْ يَقُومَ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، فَإِنْ وَاغَى اللَّهُ بِشَهَادِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ صَادِقًا، أَوْ بِاسْتِغْفَارٍ صَادِقًا، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: مَا مِنْ أُمَّتٍ - أَوْ هَذِهِ الْأُمَّةِ - عَبْدٌ يَعْمَلُ حَسَنَةً فَيَعْلَمُ أَنَّهَا حَسَنَةٌ، وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَلَّازِيهِ بِهَا خَيْرًا، وَلَا يَعْمَلُ سَيِّئَةً فَيَعْلَمُ أَنَّهَا سَيِّئَةٌ، وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهَا، وَيَعْلَمُ أَنَّهَا لَا يَغْفِرُ إِلَّا هُوَ، إِلَّا وَهُوَ مُؤْمِنٌ. (4)

الإمام علي عليه السلام: الْمُؤْمِنُ مُنِيبٌ مُسْتَغْفِرٌ تَوَّابٌ. (5)

عنه عليه السلام: إِنَّمَا الْكَيْسُ (6) مَنْ إِذَا أَسَاءَ اسْتَغْفَرَ، وَإِذَا أَذْنَبَ نَدِمَ. (7)

عنه عليه السلام: طُوبَى لِنَفْسٍ أَدَّتْ إِلَى رَبِّهَا فَرَضَهَا، وَعَرَّكَتْ بِجَنْبِهَا بُؤْسَهَا (8)، وَهَجَرَتْ فِي اللَّيْلِ غَمَضَها، حَتَّى إِذَا غَلَبَ الْكَرَى (9) عَلَيْهَا افْتَرَشَتْ أَرْضَها، وَتَوَسَّدَتْ كَفَّها، فِي مَعْشَرٍ أَسْهَرَ عْيُونَهُمْ خَوْفُ مَعَادِهِمْ، وَتَجَافَتْ عَنْ مَضَاجِعِهِمْ جُنُوبُهُمْ، وَهَمَّهَمَتْ بِذِكْرِ رَبِّهِمْ شِفَاهُهُمْ، وَتَقَشَّعَتْ بِطُولِ اسْتِغْفَارِهِمْ ذُنُوبُهُمْ «أَوْلَيْكَ حِزْبُ اللَّهِ إِلَّا إِنْ حِزَبَ اللَّهُ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» (10). (11)

1- المعجم الأوسط: ج 6 ص 334 ح 6558 عن جابر، المصنّف لعبد الرزّاق: ج 2 ص 566 ح 4481 نحوه، الزّهد لهناد: ج 2 ص 363 ح 692 كلاهما عن عروه بن رويم.

2- سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1255 ح 3820، مسند ابن حنبل: ج 9 ص 450 ح 25034، مسند الطيالسي: ص 215 ح 1533، مسند إسحاق بن راهويه: ج 3 ص 731 ح 1336.

3- مسند البزار: ج 3 ص 252 ح 1042 عن أبي سلمه بن عبد الرحمن عن أبيه، كنز العمال: ج 1 ص 76 ح 301.

4- مسند ابن حنبل: ج 5 ص 470 ح 16194، مسند الشاميين: ج 1 ص 185 ح 321، تاريخ دمشق: ج 53 ص 72 ح 11167 كلاهما نحوه وكلّهما عن أبي رزين العقيلي، كنز العمال: ج 1 ص 160 ح 800.

5- غرر الحكم: ح 1288، عيون الحكم والمواعظ: ص 47 ح 1184.

6- الكيس: العاقل (النهاية: ج 4 ص 217 «كيس»).

7- غرر الحكم: ح 3894، عيون الحكم والمواعظ: ص 177 ح 3640.

8- عرّكت بجانبها بؤسها: أي صبرت عليه (شرح نهج البلاغه: ج 16 ص 295).

9- الكرى: النعاس (الصحيح: ج 6 ص 2472 «كرى»).

10- المجادله: 22.

11- نهج البلاغه : الكتاب 45 ، تنبيه الخواطر : ج 2 ص 36 وليست فيه الآية الشريفه ، بحار الأنوار : ج 40 ص 342 ح 27 .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بهترین های اُمّت من ، کسانی هستند که هرگاه بد کنند ، آمرزش بخواهند و هرگاه کار نیک کنند ، شادمان شوند.

سنن ابن ماجه_ به نقل از عایشه _: پیامبر صلی الله علیه و آله می فرمود: «بار خدایا! مرا از کسانی قرار ده که هرگاه کار نیک کنند ، شادمان می شوند و هرگاه بد کنند ، آمرزش می طلبند».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مسلمان، از آن روزی که مادرش او را می زاید تا روزی که در پیشگاه خداوند _ تبارک و تعالی _ می ایستد، در پناه [وزنهار] خداست . پس اگر با شهادت راستین به یگانگی خدا، یا آمرزش خواهی راستین بر خدا وارد شود ، خداوند برایش ، برات آزادی از آتش می نویسد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر بنده ای از اُمّت من (یا: این اُمّت) کار نیکی کند و بداند آن کار ، نیک است و خداوند عز و جل برای آن به او پاداش نیک می دهد، یا کار بدی کند و بداند آن کار ، بد است و برای آن از خداوند عز و جل آمرزش بخواهد و بداند که آمرزگاری جز او نیست، بی گمان ، او مؤمن است.

امام علی علیه السلام: مؤمن، بازگردنده [به درگاه خدا]، آمرزش خواه و توبه گر است.

امام علی علیه السلام: زیرک [و خردمند] کسی است که هرگاه بد کند ، آمرزش بخواهد و هرگاه گناه کند، پشیمان گردد.

امام علی علیه السلام: خوشا آن که وظیفه اش را در قبال پروردگارش به جا می آورد و رنج [و سختی] را به جان می خورد و در شب ، از خواب دوری می ورزد و چون چُرت بر او چیره گردد ، زمین را بستر خود می سازد و سر بر کف خویش می نهد و در میان جماعتی است که از بیم رستاخیز ، شب ها دیدگانشان نمی خوابد و پهلوهایشان از بسترهایشان کناره می گیرد و لبانشان به یاد پروردگارشان زمزمه کنان می شود و از آمرزش خواهی های بسیار ، گناهانشان زدوده می شود . «اینان اند گروه خدا ؛ و آگاه باشید که گروه خدا ، رستگارند» .

عنه عليه السلام في ذكر أحوال أهل الدنيا في الآخرة: «وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا» (1) قَدْ أُمِنَ الْعَذَابُ ، وَانْقَطَعَ الْعِتَابُ ، وَرُحِرَ حَوَاكِمُ النَّارِ ، وَاطْمَأَنَّتْ بِهِمُ الدَّارُ ، وَرَضُوا الْمَثْوَى وَالْقَرَارَ . الَّذِينَ كَانَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا زَاكِيَةً ، وَأَعْيُنُهُمْ بَاكِيَةً . وَكَانَ لِيْلُهُمْ فِي دُنْيَاهُمْ نَهَارًا تَخَشُّعًا وَاسْتِغْفَارًا ، وَكَانَ نَهَارُهُمْ لَيْلًا تَوْحُّشًا وَانْقِطَاعًا ، فَجَعَلَ اللَّهُ لَهُمُ الْجَنَّةَ مَبَا ، وَالْجَزَاءَ ثَوَابًا ، وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا ، فِي مُلْكٍ دَائِمٍ ، وَنَعِيمٍ قَائِمٍ . (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا رَأَى أَهْلَ قَرْبَةٍ قَدْ أَسْرَفُوا فِي الْمَعَاصِي ، وَفِيهَا ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ، نَادَاهُمْ جَلَّ جَلَالُهُ وَتَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ: يَا أَهْلَ مَعْصِيَتِي ، لَوْلَا مَنْ فِيكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الْمُتَحَابِّينَ بِجَلَالِي ، الْعَامِرِينَ بِصَلَاتِهِمْ أَرْضَى وَمَسَاحِدِي ، وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ خَوْفًا مِنِّي ، لَأَنْزَلْتُ بِكُمْ عَذَابِي ثُمَّ لَا أُبَالِي . (3)

1- الزمر: 73 .

2- نهج البلاغه: الخطبة 190 ، بحار الأنوار: ج 7 ص 207 ح 95 .

3- الأمل للصدوق: ص 267 ح 289 ، علل الشرايع: ص 246 ح 1 كلاهما عن مسعده بن صدقه عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 473 ح 1369 عن الإمام علي عليه السلام ، ثواب الأعمال: ص 212 ح 1 عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، المحاسن: ج 1 ص 126 ح 143 عن موسى بن سابق عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام الثلاثه الأخيره نحوه ، بحار الأنوار: ج 73 ص 381 ح 3 وراجع شعب الإيمان: ج 3 ص 82 ح 2946 .

امام علی علیه السلام_ در بیان احوال مردم دنیا در آخرت_: «آنان را که از پروردگارشان پروا کرده بودند، گروه گروه، به بهشت می بَرند»، در حالی که از عذاب، ایمن شده اند و سرزنش به پایان رسیده و از آتش، دور گشته اند و سرا [ی بهشت]، به ایشان آرام گرفته است و ایشان، از آن خانه و کاشانه خشنودند. اینان، کسانی هستند که کردارهایشان، در دنیا، پاک بوده و چشمانشان، گریان، و شب هایشان [چونان] روز بوده است زیرا سراسر آن را به عبادت و آمرزش خواهی می گذرانده اند، و روزهایشان [چونان] شب بوده؛ چرا که در تنهایی و جدایی [از خلق] به سر می برده اند. از این رو، خداوند، بهشت را فرجام آنان و پاداششان قرار داده است و البته، اینان، سزاوارترین کس به بهشت اند و شایستگی آن را دارند تا در مُلکی پاینده و نعمتی جاویدان باشند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند_ تبارک و تعالی_ هرگاه مردم آبادی ای را ببیند که در گناه [و نافرمانی] از اندازه گذشته اند و سه نفر مؤمن در میان ایشان به سر می برد، آن پُرشکوه پاک نام، ندایشان می دهد که: «ای نافرمانان از من! اگر نبود وجود چند مؤمن در میان شما که به خاطر من، دوستدار یکدیگرند و با نماز خود، زمین و مسجدهایم را آباد دارند و سحرگاهان، از ترس من به آمرزش خواهی می پردازند، بی هیچ ملاحظه ای، عذابم را بر شما فرو می فرستادم.

الإمام زين العابدين عليه السلام: مَنْ قَالَ: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» فَلَيْسَ بِمُسْتَكْبِرٍ وَلَا جَبَّارٍ، إِنَّ الْمُسْتَكْبِرَ الَّذِي يُصِرُّ عَلَى الذَّنْبِ الَّذِي قَدْ غَلَبَهُ هَوَاهُ فِيهِ، وَآثَرَ دُنْيَاهُ عَلَى آخِرَتِهِ. (1)

عنه عليه السلام_ مِنْ دُعَائِهِ فِي الْإِعْتِرَافِ: وَأَنَّ أَحَبَّ عِبَادِكَ إِلَيْكَ مَنْ تَرَكَ الْإِسْتِكْبَارَ عَلَيْكَ، وَجَانَبَ الْإِصْرَارَ، وَلَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ. وَأَنَا أَيْرُ إِلَيْكَ مِنْ أَنْ أُسْتَكْبِرَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُصِرَّ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا قَصَّرْتُ فِيهِ. (2)

عنه عليه السلام_ أَيْضًا: يَا أَرْحَمَ مَنْ انْتَابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَيَا أَعْظَمَ مَنْ أَطَافَ بِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ. (3)

عنه عليه السلام_ وَمِنْ دُعَائِهِ لِلْعِيدِينَ وَالْجُمُعَةِ: وَلَا يَشْقَى بِنَقْمَتِكَ الْمُسْتَغْفِرُونَ، رِزْقُكَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصَاكَ، وَحِلْمُكَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ نَاوَاكَ (4)، عَادَتُكَ الْإِحْسَانُ إِلَى الْمُسِيئِينَ، وَسُنَّتُكَ الْإِبْقَاءُ عَلَى الْمُعْتَدِينَ. (5)

الإمام الصادق عليه السلام: إِذَا أَكْثَرَ الْعَبْدُ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ، رُفِعَتْ صَحِيفَتُهُ وَهِيَ تَتَلَاؤُ (6). (7)

عنه عليه السلام: يَدْخُلُ رَجُلَانِ الْمَسْجِدَ، أَحَدُهُمَا عَابِدٌ وَالْآخَرُ فَاسِقٌ، فَيَخْرُجَانِ مِنَ الْمَسْجِدِ وَالْفَاسِقُ صِدِّيقٌ وَالْعَابِدُ فَاسِقٌ، وَذَلِكَ أَنَّهُ يَدْخُلُ الْعَابِدُ الْمَسْجِدَ وَهُوَ مُدِلٌّ (8) بِعِبَادَتِهِ وَفِكْرَتُهُ فِي ذَلِكَ، وَيَكُونُ فِكْرُهُ الْفَاسِقِ فِي التَّنَدُّمِ عَلَى فَسَقِهِ، فَيَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ ذُنُوبِهِ. (9)

1- الخصال: ص 299 ح 72 عن أبي حمزة الثمالي، بحار الأنوار: ج 93 ص 277 ح 3.

2- الصحيفه السجاديّه: ص 55 الدعاء 12، المصباح للكفعمي: ص 507.

3- الصحيفه السجاديّه: ص 54 الدعاء 12، المصباح للكفعمي: ص 506.

4- ناواه: أي عاداه، وأصله الهمز؛ لأنه من التَّوَّء وهو النهوض (النهايه: ج 6 ص 2517 «نوى»).

5- الصحيفه السجاديّه: ص 182 الدعاء 46، مصباح المتهجّد: ص 369 ح 500، المزار الكبير: ص 458، جمال الأسبوع: ص

262 عن المتوكل بن هارون عن الإمام الصادق عن أبيه عنه عليهم السلام؛ شرح نهج البلاغه: ج 6 ص 179 عنه وعن الإمام عليّ عليهما السلام.

6- في المصدر: «يتلألأ»، والتصويب من بحار الأنوار.

7- الكافي: ج 2 ص 504 ح 2 عن عبيد بن زرار، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 90 ح 2251، عدّه الداعي: ص 250 عن زرار، بحار الأنوار: ج 93 ص 284 ح 32.

8- دلّ يدلّ: إذا منّ بعطائه، والأدّل: المنانُ بعمله (تاج العروس: ج 14 ص 242 «دلّ»).

9- علل الشرائع: ص 354 ح 1، الكافي: ج 2 ص 314 ح 6 عن أحدهما عليهما السلام نحوه، بحار الأنوار: ج 72 ص 316 ح 21.

امام زین العابدین علیه السلام: کسی که بگوید: «از خدا، آمرزش می طلبم و به درگاهش، توبه می برم»، گردن فراز و متکبر نیست. گردن فراز، کسی است که بر گناهی که در آن مغلوب هوس خویش گشته است، پای بفشارد و دنیای خود را بر آخرتش برگزیند.

امام زین العابدین علیه السلام: از دعای ایشان در اعتراف به درگاه خدا: محبوب ترین بندگانت در نزد تو، کسی است که گردن فرازی بر تو را فرو گذارد و از پافشاری [برگناه] دوری کند و به آمرزش خواهی در آویزد. من، در پیشگاه تو اعلام برائت می کنم از این که گردن فرازی کنم، و به تو پناه می برم از این که [برگناه] پای فُشرم، و برای تقصیرات خود، از تو آمرزش می طلبم.

امام زین العابدین علیه السلام: از دعای ایشان در اعتراف به درگاه خدا: ای مهربان ترین کسی که مهرجویان، پیایی، آهنگ او می کنند، و ای با محبت ترین کسی که آمرزش خواهان، گرد او می چرخند.

امام زین العابدین علیه السلام: از دعای ایشان در روز عید قربان و فطر و روز جمعه: آمرزش خواهان، به خشم تو گرفتار نمی آیند. [خوان] روزی ات برای آن هم که تو را نافرمانی کند، گسترده است و بردباری ات، آن را که با تو دشمنی ورزد، در بر می گیرد. عادت تو، نیکی کردن به بدکاران است، و شیوه ات، شفقت بر متجاوزان [از فرمان و حدودت].

امام صادق علیه السلام: هر گاه بنده، بسیار طلب آمرزش کند، نامه اعمالش در حالی که می درخشد، بالا برده می شود.

امام صادق علیه السلام: دو مرد به مسجد در می آیند: یکی عبادت پیشه و دیگری گنهکار، و از مسجد بیرون روند در حالی که آن گنهکار، مؤمنی راستین گشته است و آن دیگری، عبادت پیشه گنهکار؛ از آن رو که عبادت پیشه، در حالی که مسجد در آمده است که به عبادت خویش، می نازیده و به آن می اندیشیده است؛ اما گنهکار، پیوسته در اندیشه پشیمانی از گنهکاری خویش بوده است. لذا خداوند، گناهان او را می آمرزد.

4 / 2 التَّحْذِيرُ مِنْ تَرْكِ الْإِسْتِغْفَارِ الْكِتَابِ «قَالَ يَ قَوْمٍ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ» . (1)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله : مَنْ لَا يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ اللَّهُ لَهُ ، وَمَنْ لَا يَتُوبُ لَا يَتُوبُ (2) اللَّهُ عَلَيْهِ ، وَمَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُهُ اللَّهُ (3) .

الكافي عن سماعة بن مهران : سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ : «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» (4) ؟ قَالَ : هُوَ الْعَبْدُ يُذْنِبُ الذَّنْبَ فَتَجَدُّ لَهُ النَّعْمَةُ مَعَهُ ، تُلْهِمُهُ تِلْكَ النَّعْمَةُ عَنِ الْإِسْتِغْفَارِ مِنْ ذَلِكَ الذَّنْبِ . (5)

1- النمل : 46 .

2- في المصدر : «لا يتب» في كلا الموضعين ، والصواب ما أثبتناه كما في كنز العمال .

3- الفردوس : ج 3 ص 629 ح 5967 عن عمر بن الخطاب ، كنز العمال : ج 4 ص 227 ح 10284 نقلاً عن أبي الشيخ عن جرير .

4- الأعراف : 182 . ونستدرجهم معناه : نأخذهم درجةً فدرجةً ، وذلك إدناؤهم من الشيء شيئاً فشيئاً ، كالمراقى والمنازل في ارتقائها ونزولها ، عبارته عن إغفالهم (مفردات ألفاظ القرآن : ص 310 «درج») .

5- الكافي : ج 2 ص 452 ح 3 و ح 2 ، مشكاة الأنوار : ص 579 ح 1927 كلاهما نحوه ، بحار الأنوار : ج 5 ص 218 ح 11 وراجع مكارم الأخلاق : ج 2 ص 90 ح 2254 ومجمع البيان : ج 10 ص 510 .

2 / 4 بر حذر داشتن از ترک آمرزش خواهی

2 / 4 بر حذر داشتن از ترک آمرزش خواهیقرآن«گفت: «ای مردم! چرا پیش از نیکی به بدی می شتابید؟ چرا از خدا، آمرزش نمی خواهید ، باشد که مورد رحمت قرار گیرید؟»» .

حدیثپیامبر خدا صلی الله علیه و آله :کسی که از خدا آمرزش نخواهد ، خدا او را نمی آمرزد، و کسی که به درگاه خدا بازنگردد ، خدا هم به سوی او باز نمی گردد، و کسی که رحم نکند ، خدا هم به او رحم نمی کند.

الکافی_ به نقل از سماعه بن مهران _: از حضرت صادق علیه السلام در باره این سخن خداوند عز و جل پرسیدم: «به زودی ، آنان را از جایی که نمی دانند ، تدریجاً غافلگیر می کنیم» ؟ فرمود: «بنده ، گناه می کند و با آن گناه ، نعمتی تازه به او داده می شود و آن نعمت ، او را از طلب آمرزش برای آن گناه ، غافل می سازد» .

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ خَيْرًا فَأَذْنَبَ ذَنْبًا أَتْبَعَهُ بِنِقْمِهِ، وَيَذَكَّرُهُ الْإِسْتِغْفَارَ، وَإِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ شَرًّا فَأَذْنَبَ ذَنْبًا أَتْبَعَهُ بِنِعْمِهِ لِيُنْسِيَهُ الْإِسْتِغْفَارَ، وَيَتِمَادَى بِهَا، وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» بِالنِّعَمِ عِنْدَ الْمَعَاصِي. (1)

عنه عليه السلام: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَجْرًا فَجَسَدًا أَهْلًا لَمَّا أَنفُسُهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ» (2) صَعِدَ إِبْلِيسُ جَبَلًا بِمَكَّةَ يُقَالُ لَهُ: تَوْرٌ، فَصَرَخَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ بِعَفَارِيَّتِهِ، فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ، فَقَالُوا: يَا سَيِّدَنَا لِمَ دَعَوْتَنَا؟ قَالَ: نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ، فَمَنْ لَهَا؟ فَقَامَ عَفْرِيْتُ مِنَ الشَّيَاطِينِ فَقَالَ: أَنَا لَهَا بِكَذَا وَكَذَا، قَالَ: لَسْتَ لَهَا، فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ: مِثْلَ ذَلِكَ، فَقَالَ: لَسْتَ لَهَا، فَقَالَ الْوَسْوَاسُ الْخَنَّاسُ: أَنَا لَهَا، قَالَ: بِمَاذَا؟ قَالَ: أَعَدُّهُمْ وَأُمْتِيهِمْ حَتَّى يُوَاقِعُوا الْخَطِيئَةَ، فَإِذَا وَاقَعُوا الْخَطِيئَةَ أُنْسَتْ يَتُهُمُ الْإِسْتِغْفَارَ، فَقَالَ: أَنْتَ لَهَا، فَوَكَّلَهُ بِهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (3)

حياه الحيوان عن وهيب بن الورد: بَلَّغْنَا أَنَّ إِبْلِيسَ تَمَثَّلَ لِيَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ: أَنْصَحُكَ؟ فَقَالَ لَهُ: لَا أُرِيدُ ذَلِكَ، وَلَكِنْ أَخْبِرْنِي عَنْ بَنِي آدَمَ، فَقَالَ: هُمْ عِنْدَنَا ثَلَاثَةٌ أَصْنَافٍ: صِدْفٌ مِنْهُمْ هُمْ أَشَدُّ الْأَصْنَافِ عِنْدَنَا، نُقْبِلُ عَلَى أَحَدِهِمْ حَتَّى نَفْتِنَهُ فِي دِينِهِ وَتَمَكَّنَ مِنْهُ، فَيَفْرَعُ إِلَى الْإِسْتِغْفَارِ وَالتَّوْبَةِ فَيُقْسِدُ عَلَيْنَا كُلَّ شَيْءٍ نُصِيْبُهُ مِنْهُ، ثُمَّ نَعُودُ إِلَيْهِ فَيَعُودُ، فَلَا نَحْنُ نِيَأْسُ مِنْهُ، وَلَا نَحْنُ نُدْرِكُ مِنْهُ حَاجَتَنَا، فَتَحْنُ مَعَهُ فِي عَنَاءٍ. وَصِدْفٌ مِنْهُمْ فِي أَيْدِينَا كَالْكُرْهِ فِي أَيْدِي صِبْيَانِكُمْ تَتَلَقَّفُهُمْ كَيْفَ شِئْنَا، قَدْ كَفَوْنَا مُؤْنَةَ (4) أَنْفُسِهِمْ. وَصِنْفٌ مِنْهُمْ مِثْلُكَ مَعْصُومُونَ لَا تَقْدِرُ مِنْهُمْ عَلَى شَيْءٍ. (5)

- 1- الكافي: ج 2 ص 452 ح 1، علل الشرائع: ص 561 ح 1، تنبيه الخواطر: ج 2 ص 160 كلها عن سفيان بن السمط، بحار الأنوار: ج 73 ص 387 ح 1.
- 2- آل عمران: 135.
- 3- الأمالى للصدوق: ص 551 ح 736 عن فطر بن خليفة، روضه الواعظين: ص 526، بحار الأنوار: ج 73 ص 351 ح 48.
- 4- اختلف في «المونه» تُهمز ولا تُهمز؛ من الأين وهو التعب والشده (تاج العروس: ج 18 ص 522 «مأن»).
- 5- حياه الحيوان الكبرى: ج 1 ص 265؛ بحار الأنوار: ج 63 ص 265 ح 150.

امام صادق علیه السلام: خداوند، هر گاه خیر بنده ای را بخواهد و او گناهی کند، در پی آن، کیفرش می دهد و آمرزش خواهی را به یادش می آورد، و هر گاه شرّ بنده ای را بخواهد و او گناهی کند، در پی آن، به او نعمتی می دهد تا آمرزش خواهی را از یادش ببرد و به آن حال، ادامه دهد. این است معنای این سخن خداوند عز و جل: «به زودی آنان را از جایی که نمی دانند، تدریجاً غافلگیر می کنیم»؛ یعنی با نعمت دادن در هنگام ارتکاب گناهان.

امام صادق علیه السلام: چون این آیه: «و کسانی که هرگاه کار زشت کنند یا به خود ستم ورزند، خدا را یاد می کنند و برای گناهانشان، آمرزش می طلبند»، فرود آمد، ابلیس بر فراز کوهی در مکه به نام ثور رفت و با فریاد هر چه بلندتر، عفریت های خویش را صدا زد و آنان، همگی جمع شدند و گفتند: سرور! برای چه ما را فرا خوانده ای؟ ابلیس گفت: این آیه فرود آمده است. کیست که از پس آن برآید؟ عفریتی از شیاطین گفت: من، در برابر آن، چنین و چنان می کنم. ابلیس گفت: تو از پس آن بر نمی آیی. دیگری برخاست و همانند آن گفت. ابلیس گفت: تو هم از عهده اش بر نمی آیی. وسوسه گر خناس گفت: من، از پس آن بر می آیم. ابلیس گفت: چگونه؟ گفت: به آنان وعده [ی توبه] می دهم و امیدوارشان می کنم تا آن که مرتکب گناه شوند و چون در گناه افتادند، آمرزش خواهی را از یادشان می برم. ابلیس گفت: تو از عهده آن، بر می آیی. آن گاه، او را تا روز قیامت، بر این کار گماشت.

حیاه الحیوان_ به نقل از وهیب بن ورد_ آورده اند که ابلیس، در برابر یحیی بن زکریا علیه السلام مجسم شد و گفت: می خواهی به تو پندی دهم؟ یحیی علیه السلام به او گفت: «نمی خواهم؛ اما مرا از فرزندان آدم، خبر ده». ابلیس گفت: آنان، از نظر ما سه دسته اند: دسته ای از آنان، در نظر ما سرسخت ترین اند. به سراغ یکی از آنان می رویم تا او را از دینش گم راه سازیم و بر او مسلط شویم؛ ولی او به آمرزش خواهی و توبه، پناه می برد و هر چه در باره او ریشه ام، پنبه می کند. بار دیگر به سراغش می رویم و او، باز چنین می کند. نه از او نومید می شویم و نه در باره اش به هدف خود می رسیم. پس از او در زحمتیم. دسته ای دیگر از آنان، چونان گویی که در دست کودکان است، در دستان ما هستند و هر گونه که بخواهیم، آنها را می چرخانیم. اینان، برای ما زحمتی ندارند. و دسته ای دیگر از ایشان، معصوم اند و هیچ کاری با آنان نمی توانیم بکنیم.

الفصل الثالث: خصائص الاستغفار 3 / 1 خيرُ العبادِ رسولُ الله صلى الله عليه وآله: خيرُ العبادِ الاستغفارُ، وذلك قولُ الله عز وجل في كتابه: «فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ» (1). (2)

3 / 2 خيرُ الدعاءِ رسولُ الله صلى الله عليه وآله: خيرُ الدعاءِ الاستغفارُ وخيرُ العبادِ قولُ: «لا إلهَ إلا اللهُ». (3)

1- .محمد: 19 .

2- .الكافي: ج 2 ص 517 ح 2، المحاسن: ج 1 ص 98 ح 67، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 91 ح 2257 عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله، عدّه الداعي: ص 250 وفيهما بزياده «وقول لا إله إلا الله» بعد «الاستغفار»، بحار الأنوار: ج 93 ص 201 ح 35 .

3- .الجعفریات: ص 228 عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام، الكافي: ج 2 ص 504 ح 1 عن السكوني عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله وليس فيه ذيله؛ الفردوس: ج 2 ص 179 ح 2897، كنز العمّال: ج 1 ص 478 ح 2085 نقلاً عن الحاكم في تاريخه وكلاهما عن الإمام عليّ عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله .

فصل سوم: ویژگی های آموزش خواهی

3 / 1 بهترین پرستش

3 / 2 بهترین نیایش

فصل سوم: ویژگی های آموزش خواهی 3 / 1 بهترین پرستش پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بهترین پرستش، آموزش خواهی است؛ زیرا این، سخن خداوند عز و جل در کتابش است که فرموده: «بدان که معبودی جز خدا نیست و برای گناهت، آموزش بخواه».

3 / 2 بهترین نیایش پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بهترین نیایش، آموزش خواهی است، و بهترین پرستش، گفتن: «لا إله إلا الله؛ معبودی جز خدا نیست».

المحاسن عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ قَوْلُ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»، وَخَيْرُ الدُّعَاءِ الْإِسْتِغْفَارُ. ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ». (1)

الدعوات: قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا مِنْ الذِّكْرِ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ قَوْلِ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، وَمَا مِنْ الدُّعَاءِ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ. ثُمَّ تَلَا: «فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ». (2)

3 / 3 أجمع الدعاء الإمام الصادق عليه السلام: إن من أجمع الدعاء الاستغفار. (3)

3 / 4 أفضل التوسل لإمام علي عليه السلام: أفضل التوسل الاستغفار. (4)

عنه عليه السلام: نعم الوسيلة الاستغفار. (5)

1- المحاسن: ج 1 ص 453 ح 1045، جامع الأخبار: ص 134 ح 273 نحوه، بحار الأنوار: ج 93 ص 282 ح 23؛ الفردوس: ج 1 ص 352 ح 1412 عن ابن عمر وليس فيه ذيله، كنز العمال: ج 1 ص 415 ح 1760.

2- الدعوات: ص 20 ح 17، بحار الأنوار: ج 93 ص 204 ح 42؛ كنز العمال: ج 1 ص 423 ح 1816 نقلاً عن المعجم الكبير عن ابن عمرو وليس فيه ذيله.

3- بحار الأنوار: ج 93 ص 283 ح 30 وج 95 ص 163 ح 17 كلاهما نقلاً عن الدعوات: ص 49 ح 119 وفيهما «إن من أجمع الدعاء أن يقول العبد الاستغفار».

4- غرر الحكم: ح 2887، عيون الحكم والمواعظ: ص 111 ح 2406.

5- غرر الحكم: ح 9936، عيون الحكم والمواعظ: ص 493 ح 9092.

3 / 3 جامع ترین نیایش**3 / 4 برترین توسل**

المحاسن_ به نقل از سگونی ، از امام صادق علیه السلام ، از پدران بزرگوارش علیهم السلام_: پیامبر خدا فرمود: «برترین پرستش ، گفتن «معبودی جز خدا نیست . نیرو و توانی نیست ، جز به یاری خدا» است، و بهترین نیایش ، آمرزش خواهی است» . پیامبر صلی الله علیه و آله سپس این آیه را تلاوت فرمود: «بدان که معبودی جز خدا نیست ، و برای گناهت ، آمرزش بخواه» .» .

الدعوات: پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «هیچ ذکری ، برتر از گفتن «معبودی جز خدا نیست» نباشد ، و هیچ دعایی ، برتر از آمرزش خواهی نیست» . سپس این آیه را تلاوت کرد: «بدان که معبودی جز خدا نیست ، و برای گناهت ، آمرزش بخواه» .» .

3 / 3 جامع ترین نیایش امام صادق صلی الله علیه و آله : یکی از جامع ترین نیایش ها، آمرزش خواهی است.

3 / 4 برترین توسل امام علی علیه السلام: برترین توسل، آمرزش خواهی است.

امام علی علیه السلام: خوب وسیله ای [برای شفاعت نزد خدا] است آمرزش خواهی!

3/5 سلاحُ المُذنبِ لإمام عليّ عليه السلام: سلاحُ المُذنبِ الإستِغفارُ. (1)

3/6 شَفِيعُ المُذنبِ لإمام عليّ عليه السلام: لا شَفِيعَ أَنْجَحُ مِنَ الإِسْتِغْفَارِ. (2)

-
- 1- غرر الحكم : ح 5562 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 284 ح 5126 .
 - 2- غرر الحكم : ح 10658 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 537 ح 9904 .

3 / 5 حربه گنهكار

3 / 6 میانجی گنهكار

3 / 5 حربه گنهكار امام علی علیه السلام: حربه گنهكار، آمرزش خواهی است.

3 / 6 میانجی گنهكار امام علی علیه السلام: هیچ میانجی ای مؤثرتر از آمرزش خواهی نیست.

الفصل الرابع : بركات الاستغفار 4 / 1 غفرانُ اللّٰه الكتاب «وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْـلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ غَفُورًا رَّحِيمًا» . (1)

«وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِدُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللّٰهُ لِمَنْ يَشَاءُ لِمَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ» . (2)

«وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا» . (3)

«وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ» . (4)

«فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا» . (5)

«أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللّٰهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ» . (6)

1- النساء : 110 .

2- آل عمران : 135 .

3- النساء : 106 .

4- البقره : 199 ، المزمّل : 20 .

5- نوح : 10 .

6- المائده : 74 .

فصل چهارم: برکت های آموزش خواهی

4 / 1 آموزش خدا

فصل چهارم: برکت های آموزش خواهی 4 / 1 آموزش خدا قرآن «و هر کس کار بدی کند یا بر خویشتن ستم ورزد، سپس از خدا آموزش بخواهد، خدای را آموزگاری مهربان می یابد» .

«و کسانی که هر گاه فحشایی کنند یا بر خویش ستم ورزند، خدای را به یاد می آورند و از گناهانشان آموزش می طلبند _ و جز خدا، کیست که گناهان را بیامرزد؟ _ و بر آنچه کرده اند، آگاهانه اصرار نمی ورزند» .

«و از خدا آموزش بخواه، که خدا، همواره آموزگاری مهربان بوده است» .

«و از خدا آموزش بخواهید، که خدا، آموزگاری مهربان است» .

«پس گفتم: «از پروردگارتان آموزش بخواهید، که او آمرزنده مهربان است»» .

«پس چرا به درگاه خدا توبه نمی بریم و از او آموزش نمی خواهیم، در حالی که خدا، آموزگاری مهربان است؟» .

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ اسْتَغْفَرَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: قَالَ اللَّهُ عز وجل : يَا بَنِي آدَمَ ، إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ فِيكَ وَلَا أُبَالِي ، يَا بَنِي آدَمَ ، لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ ، وَلَا أُبَالِي . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ الشَّيْطَانَ قَالَ : وَعِزَّتِي يَا رَبِّ ، لَا أَبْرَحُ أُغْوِي عِبَادَكَ مَا دَامَتْ أَرْوَاحُهُمْ فِي أَجْسَادِهِمْ . قَالَ الرَّبُّ : وَعِزَّتِي وَجَلَالِي ، لَا أَزَالُ أَغْفِرُ لَهُمْ مَا اسْتَغْفَرُونِي . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى : يَا عِبَادِي ... كُلُّكُمْ مُذْنِبٌ إِلَّا مَنْ عَاقَيْتُ ، فَمَنْ عَلِمَ مِنْكُمْ آتَى ذوقُ قُدْرِهِ عَلَى الْمَغْفِرَةِ فَاسْتَغْفِرْنِي ، غَفَرْتُ لَهُ وَلَا أُبَالِي . (4)

صحيح مسلم: عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِيمَا رَوَى عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَّهُ قَالَ : ... يَا عِبَادِي ! إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ، وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ، فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ . (5)

1- .سنن الترمذى : ج 5 ص 513 ح 3470 ، السنن الكبرى للنسائى : ج 6 ص 48 ح 9987 و 9988 ، السنن الكبرى : ج 8 ص 577 ح 17618 كلها عن ابن عمر ، كنز العمال : ج 1 ص 463 ح 2014 ؛ معانى الأخبار : ص 411 ح 98 عن أنس ، بحار الأنوار : ج 93 ص 178 ح 7 .

2- .سنن الترمذى : ج 5 ص 548 ح 3540 عن أنس ، المعجم الكبير : ج 12 ص 16 ح 12346 ، حليه الأولياء : ج 4 ص 301 كلاهما عن ابن عباس نحوه ، كنز العمال : ج 3 ص 146 ح 5902 .

3- .مسند ابن حنبل : ج 4 ص 58 ح 11237 ، المستدرک على الصحيحين : ج 4 ص 290 ح 7672 ، تفسير ابن كثير : ج 3 ص 590 ، تفسير القرطبي : ج 10 ص 27 نحوه وكلها عن أبي سعيد الخدرى ، كنز العمال : ج 1 ص 476 ح 2072 .

4- .سنن الترمذى : ج 4 ص 656 ح 2495 ، سنن ابن ماجه : ج 2 ص 1422 ح 4257 ، مسند ابن حنبل : ج 8 ص 128 ح 21596 ، تاريخ دمشق : ج 36 ص 481 ح 7411 كلها عن أبي ذر نحوه ، كنز العمال : ج 15 ص 925 ح 43591 .

5- .صحيح مسلم : ج 4 ص 1994 ح 55 ، تهذيب الكمال : ج 16 ص 378 ، تفسير القرطبي : ج 4 ص 285 كلها عن أبي ذر ، كنز العمال : ج 15 ص 924 ح 43590 .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس آمرزش بخواهد، خدا او را می آمرزد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند عز و جل فرمود: «ای پسر آدم! تا آن گاه که مرا بخوانی و به من ، امیدوار باشی ، با وجود همه گناہانی که داشته ای، تو را می آمرزم و باکی ندارم. ای پسر آدم! اگر گناہانت سر به آسمان بزند، سپس از من آمرزش بخواهی ، تو را می آمرزم و باکی ندارم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: شیطان گفت: به عزّت سوگند _ ای پروردگار _ که بندگان را تا جان در بدن دارند ، گم راه می کنم! پروردگار فرمود: «به عزّت و جلال سوگند که من هم تا هر زمان از من آمرزش خواهند ، آنان را می آمرزم!» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند متعال می فرماید: «بندگان من!... همه شما گناہکارید ، مگر کسی که من از گناہ به سلامت ش دارم. پس هر یک از شما بدانند که من ، بر آمرزیدن توانایم و از من ، آمرزش بخواهد، باک ندارم و او را می آمرزم» .

صحیح مسلم_ به نقل از ابوذر _: پیامبر صلی الله علیه و آله از خداوند تبارک و تعالی _ روایت کرده که فرمود : «... ای بندگان من! شما شب و روز ، گناہ می کنید، و من [کسی هستم که] همه گناہان را می آمرزم. پس، از من آمرزش بخواهید تا شما را بیامرزم» .

رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَقُولُ: يَا رَبِّ اغْفِرْ لِي - وَقَدْ أذْنَبَ - فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: يَا رَبِّ، إِنَّهُ لَيْسَ لِي ذَلِكَ بِأَهْلٍ! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: لَكِنِّي أَهْلٌ أَنْ أُغْفِرَ لَهُ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، إِنَّ اللَّهَ يَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ» يَقُولُ: يَا مَلَائِكَتِي، عَبْدِي هَذَا قَدْ عَلِمَ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرِي، إِشْهَدُوا أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ أَعْطِيَ الْإِسْتِغْفَارَ أُعْطِيَ الْمَغْفِرَةَ؛ لِأَنَّ اللَّهَ يَقُولُ: «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا». (3)

الإمام علي عليه السلام: مَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ أَصَابَ الْمَغْفِرَةَ. (4)

4 / 2 عَدَمَ كِتَابِهِ السِّيَرَاتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ صَاحِبَ الشَّمَالِ لَيَرْفَعُ الْقَلَمَ سِتِّ سَاعَاتٍ عَنِ الْعَبْدِ الْمُسْلِمِ الْمُخْطِئِ أَوْ الْمُسِيءِ، فَإِنْ نَدِمَ وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهَا أَلْقَاهَا، وَإِلَّا كُتِبَتْ وَاحِدَةً. (5)

1- نوادر الأصول: ج 2 ص 200، كنز العمال: ج 1 ص 480 ح 2097.

2- تحف العقول: ص 13، بحار الأنوار: ج 77 ص 67 ح 6.

3- المعجم الأوسط: ج 7 ص 118 ح 7023، المعجم الصغير: ج 2 ص 92، تاريخ بغداد: ج 1 ص 248، شعب الإيمان: ج 4 ص 126 ح 4529 كلها عن ابن مسعود، كنز العمال: ج 15 ص 874 ح 43473.

4- غرر الحكم: ح 8377، عيون الحكم والمواعظ: ص 448 ح 7924.

5- المعجم الكبير: ج 8 ص 185 ح 7765 عن أبي أمامه، كنز العمال: ج 4 ص 210 ح 10192؛ مجمع البيان: ج 9 ص 216 عن أبي أمامه، بحار الأنوار: ج 5 ص 321.

4 / 2 نوشتن گناهان

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بنده گنهکار می گوید: پروردگارا! مرا بیامرز. فرشتگان می گویند: پروردگارا! او سزاوار این کار نیست .
خدا می فرماید: «اَما من ، سزاوار آن هستم که او را بیامرم» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ به علی علیه السلام_: ای علی! خدا از بنده ای که بگوید: پروردگارا! مرا بیامرز؛ زیرا گناهان را جز تو کسی نمی آمرزد، خوشش می آید و می فرماید: ای فرشتگان من! این بنده ام دانست که جز من ، کسی گناهان را نمی آمرزد. گواه باشید که من هم او را آمرزیدم» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: به هر کس آمرزش خواهی داده شود ، آمرزش عطا شود؛ زیرا خداوند می فرماید: «از پروردگارتان ، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است» .

امام علی علیه السلام: هر کس از خدا آمرزش طلبد ، به آمرزش می رسد.

4 / 2 نوشتن گناهانی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فرشته دست چپ ، تا شش ساعت از نوشتن گناه بنده مسلمان خطا کار یا بدکار، خودداری می کند. اگر [در این مدت] پشیمان شد و از خدا آمرزش خواست ، آن [گناه] را دور می افکند ؛ و گرنه ، یک گناه برایش نوشته می شود.

عنه صلى الله عليه وآله: الْمَلَكُ الَّذِي عَلَى الْيَمِينِ أَمِيرٌ عَلَى الْمَلِكِ الَّذِي عَلَى الشَّمَالِ، فَإِذَا عَمِلَ حَسَنَةً قَالَ لِصَاحِبِ الشَّمَالِ: أَكْتُبْهَا، وَإِذَا عَمِلَ سَيِّئَةً، قَالَ لَهُ: دَعَهَا لَا تَكْتُبْهَا سَبْعَ سَاعَاتٍ، لَعَلَّهُ يَسْتَغْفِرُ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله في تفسير قوله تعالى: «مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ» (2): صَاحِبُ الْيَمِينِ أَمِيرٌ عَلَى صَاحِبِ الشَّمَالِ، فَإِذَا عَمِلَ حَسَنَةً كَتَبَهَا لَهُ صَاحِبُ الْيَمِينِ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، وَإِذَا عَمِلَ سَيِّئَةً فَأَرَادَ صَاحِبُ الشَّمَالِ أَنْ يَكْتُبَهَا، قَالَ لَهُ صَاحِبُ الْيَمِينِ: أَمْسِكْ، فَيَمْسِكُ عَنْهُ سَبْعَ سَاعَاتٍ؛ فَإِنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهُ مِنْهَا، لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ شَيْءٌ، وَإِنْ لَمْ يَسْتَغْفِرِ اللَّهُ كُتِبَ لَهُ سَيِّئَةٌ وَاحِدَةٌ. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً أَجَلَ فِيهَا سَبْعَ سَاعَاتٍ مِنَ النَّهَارِ، فَإِنْ قَالَ: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ. (4)

عنه عليه السلام: إِنْ الْعَبْدَ إِذَا أَذْنَبَ ذَنْبًا أَجَلَ مِنْ غُدُوهِ إِلَى اللَّيْلِ، فَإِنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ. (5)

عنه عليه السلام: إِذَا هَمَّ الْعَبْدُ بِحَسَنَةٍ كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ، وَإِذَا عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَإِذَا هَمَّ بِسَيِّئَةٍ لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ، فَإِذَا عَمِلَهَا أَجَلَ تِسْعَ (6) سَاعَاتٍ، فَإِنْ نَدِمَ عَلَيْهَا وَاسْتَغْفَرَ وَتَابَ لَمْ تُكْتَبْ (7) عَلَيْهِ، وَإِنْ لَمْ يَنْدَمْ وَلَمْ يَتُبْ مِنْهَا كُتِبَتْ عَلَيْهِ سَيِّئَةٌ وَاحِدَةٌ. (8)

1- الزهد لهناد: ج 2 ص 462 ح 920 عن أبي أمامه، كنز العمال: ج 4 ص 228 ح 10292.

2- ق: 18.

3- مجمع البيان: ج 9 ص 216، بحار الأنوار: ج 5 ص 321؛ المعجم الكبير: ج 8 ص 247 ح 7971 عن أبي أمامه نحوه، كنز العمال: ج 4 ص 214 ح 10212.

4- الكافي: ج 2 ص 438 ح 5 و ص 437 ح 2، الزهد للحسين بن سعيد: ص 71 ح 190 وليس فيهما «وأتوب إليه» وكلها عن أبي بصير، بحار الأنوار: ج 6 ص 38 ح 65.

5- الكافي: ج 2 ص 437 ح 1 عن زراره، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 91 ح 2255 نحوه، بحار الأنوار: ج 6 ص 41 ح 76.

6- الظاهر أنه تصحيف «سبع».

7- في المصدر: «يُكْتَبُ»، والتصويب من بحار الأنوار.

8- الخصال: ص 418 ح 11 عن سليمان بن مهران، بحار الأنوار: ج 71 ص 246 ح 2.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فرشته دست راست، فرمانده فرشته دست چپ است. هر گاه شخص، کار نیکی انجام دهد، او به فرشته دست چپ می گوید: «آن را بنویس»، و هر گاه کار بدی انجام دهد، به او (فرشته دست چپ) می گوید: «دست نگه دار و آن را تا هفت ساعت ننویس. شاید آمرزش بخواهد».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در تفسیر سخن خداوند متعال: «هیچ سخنی بر زبان نمی آورد، جز آن که نزد او، نگاهبانی آماده است» _ فرشته دست راست، فرمانده فرشته دست چپ است. هر گاه شخص کار نیکی انجام دهد، فرشته دست راست، آن را ده برابر می نویسد، و هر گاه کار بدی کند و فرشته دست چپ بخواهد آن را بنویسد، فرشته دست راست به او می گوید: «دست نگه دار»، و او تا هفت ساعت، دست نگه می دارد. اگر در این مدت از خدا آمرزش خواست، چیزی برای او نمی نویسد، و اگر از خدا آمرزش نخواست، تنها یک گناه برایش می نویسد.

امام صادق علیه السلام: هر کس گناهی کند، هفت ساعت از روز به او مهلت داده شود. اگر [در این مدت] سه بار گفت: «از خدایی که معبودی جز او زنده جاویدان نیست، آمرزش می خواهم و به درگاهش توبه می برم»، آن گناه برایش نوشته نمی شود.

امام صادق علیه السلام: هر گاه بنده، آهنگ کار نیکی کند، برایش یک کار نیک نوشته می شود، و هر گاه آن را انجام دهد، ده کار نیک برایش نوشته شود. و هر گاه [بنده] آهنگ گناه کند، برایش نوشته نمی شود و چون آن را انجام داد تا [\(1\)](#) ساعت به او مهلت داده می شود. اگر از آن پشیمان شد و آمرزش خواست و توبه کرد، برایش نوشته نمی شود، و اگر پشیمان نشد و از آن توبه نکرد، فقط یک گناه برایش نوشته می شود.

امام صادق علیه السلام: هرگاه بنده ای قصد انجام دادن کار نیکی (حَسَنه ای) را داشته باشد، آن کار نیک، برایش ثبت می شود، و اگر آن را انجام دهد، ده کار نیک برایش ثبت می شود؛ اما اگر قصد انجام دادن گناهی را داشته باشد، هیچ چیزی برایش ثبت نمی شود، و اگر آن را انجام دهد، نه ساعت به او فرصت داده می شود. اگر پشیمان شد و درخواست آمرزش کرد و توبه نمود، برایش ثبت نمی شود، و اگر پشیمان نشد و توبه نمود، برایش جز یک گناه، ثبت نمی شود.

1- «تسع» که در متن حدیث آمده، ظاهراً تصحیف «سبع (هفت)» است.

الكافي عن حفص: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا إِلَّا أَجَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِعِشْرِينَ سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ، فَإِنْ هُوَ تَابَ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ شَيْءٌ، وَإِنْ هُوَ لَمْ يَفْعَلْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ سِتِّينَ. فَأَتَاهُ عَبَادُ الْبَصْرِيِّ فَقَالَ لَهُ: بَلَّغْنَاكَ أَنَّكَ قُلْتَ: مَا مِنْ عَبْدٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا إِلَّا أَجَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِعِشْرِينَ سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ. فَقَالَ: لَيْسَ هَكَذَا قُلْتُ، وَلَكِنِّي قُلْتُ: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ، وَكَذَلِكَ كَانَ قَوْلِي. (1)

3/4 تَمْحِصُ الذُّنُوبِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْإِسْتِغْفَارُ مَمْحَاةٌ لِلذُّنُوبِ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: عَلَيْكَ بِالْإِسْتِغْفَارِ فَإِنَّهَا مَمْحَاةٌ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، وَدَوَاءُ الذُّنُوبِ الْإِسْتِغْفَارُ. (4)

- 1- الكافي: ج 2 ص 439 ح 9، الزهد للحسين بن سعيد: ص 69 ح 185، قرب الإسناد: ص 2 ح 4 عن مسعدة بن صدقة عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام منحوه، بحار الأنوار: ج 6 ص 38 ح 63.
- 2- تفسير القرطبي: ج 18 ص 301، الفردوس: ج 1 ص 124 ح 428 كلاهما عن حذيفة بن اليمان، كنز العمال: ج 1 ص 476 ح 2071؛ المجازات النبوية: ص 232 ح 188 وفيه «مهدمه» بدل «ممحاه».
- 3- جامع الأحاديث للقمي: ص 86، الجعفریات: ص 186، النوادر للراوندي: ص 92 ح 29 كلاهما عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام، الدعوات: ص 227 ح 629 وفيها «المنجاه» بدل «ممحاه»، بحار الأنوار: ج 69 ص 403 ح 105.
- 4- ثواب الأعمال: ص 197 ح 1 عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، الكافي: ج 2 ص 439 ح 8، الجعفریات: ص 228 عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 93 ص 279 ح 11؛ الفردوس: ج 3 ص 336 ح 5011 عن جابر، كنز العمال: ج 1 ص 479 ح 2089.

4 / 3 پاک کردن گناهان

الكافی_ به نقل از حفص_: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرماید: «هیچ مؤمنی نیست که گناهی کند ، مگر آن که خداوند عز و جل هفت ساعت از روز را به او مهلت می دهد . اگر توبه کرد ، چیزی برایش نوشته نمی شود، و اگر نکرد ، خداوند یک گناه برایش می نویسد» . عباد بصری ، نزد امام علیه السلام آمد و گفت: شنیده ایم که شما گفته ای: «هیچ بنده ای نیست که گناهی کند ، مگر آن که خداوند عز و جل هفت ساعت از روز را به او مهلت می دهد؟» . فرمود: «من چنین نگفته ام ؛ بلکه گفته ام: هیچ مؤمنی نیست . سخن من ، این گونه بود» .

4 / 3 پاک کردن گناهان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : آمرزش خواهی ، پاک کننده گناهان است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بر توبه آمرزش خواهی ، که آن پاک کننده است!

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر دردی درمانی دارد و درمان گناهان ، آمرزش خواهی است.

عنه صلى الله عليه وآله: أَلَا أُذَلِّكُمْ عَلَى دَائِكُمْ وَدَوَائِكُمْ، أَلَا إِنَّ دَاءَكُمْ الذُّنُوبُ، وَدَوَاءَكُمْ الإِسْتِغْفَارُ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: لَا تَسْبِيَنَّ الإِسْتِغْفَارَ فِي صَلَاتِكَ؛ فَإِنَّهَا مَمْحَاةٌ لِلْخَطَايَا بِرَحْمَةِ اللَّهِ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ ظَلَمَ أَحَدًا فَفَاتَهُ، فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ لَهُ فَإِنَّهُ كَفَّارَةٌ لَهُ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: مَا كَبِيرَةٌ بِكَبِيرِهِ مَعَ الإِسْتِغْفَارِ، وَلَا صَغِيرَةٌ بِصَغِيرِهِ مَعَ الإِصْرَارِ. (4)

الإمام الباقر عليه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَالِإِسْتِغْفَارُ لَكُمْ حِصْنَيْنِ حَصِينَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ، فَمَضَى أَكْبَرَ الْحِصْنَيْنِ وَبَقِيَ الإِسْتِغْفَارُ، فَأَكْثَرُوا مِنْهُ؛ فَإِنَّهُ مَمْحَاةٌ لِلذُّنُوبِ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» (5). (6)

الإمام عليّ عليه السلام: الإِسْتِغْفَارُ دَوَاءُ الذُّنُوبِ. (7)

- 1- شعب الإيمان: ج 5 ص 428 ح 7147، الفردوس: ج 1 ص 136 ح 478 كلاهما عن أنس، كنز العمّال: ج 1 ص 479 ح 2092، جامع الأخبار: ص 148 ح 336 نحوه، بحار الأنوار: ج 93 ص 282 ح 23.
- 2- الأمل للطوسي: ص 346 ح 714 عن أبي المنذر الجهني، بحار الأنوار: ج 85 ص 200 ح 11 و ج 86 ص 250 ح 14.
- 3- الكافي: ج 2 ص 334 ح 20 عن السكوني عن الإمام الصادق عليه السلام، ثواب الأعمال: ص 323 ح 15 عن السكوني، الاختصاص: ص 235 كلاهما عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 75 ص 313 ح 27.
- 4- تاريخ دمشق: ج 6 ص 394 ح 1567 عن عائشه، مسند الشهاب: ج 2 ص 204 ح 752 عن أبي هريره، كنز العمّال: ج 4 ص 217 ح 10232.
- 5- الأنفال: 33.
- 6- بحار الأنوار: ج 93 ص 279 ح 13 نقلاً عن ثواب الأعمال: ص 197 ح 3 وفيه: «كان رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: مقامى فيكم والاستغفار لكم حصن حصين من العذاب...». وما اخترناه من نسخته بحار الأنوار هو الصواب، تفسير العيّاشي: ج 2 ص 54 ح 44 وفيه «منجاه» بدل «ممحاه» وكلاهما عن عبد الله بن محمد الجعفي.
- 7- غرر الحكم: ح 913، عيون الحكم والمواعظ: ص 31 ح 521.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آیا شما را به دردتان و درمانتان، راه نمایی نکنم؟ بدانید که درد شما، گناهان است و درمانتان، آمرزش خواهی.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آمرزش خواهی در نمازت را هیچ گاه از یاد مبر؛ زیرا که آن، به لطف خداوند، خطاها را پاک می کند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس به شخصی ستم کند و [برای جلب رضایت او] به او دسترس نداشته باشد، از خدا برایش طلب آمرزش کند؛ زیرا این، کفّاره [ستم] اوست.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ گناه بزرگی با وجود آمرزش خواهی، بزرگ نیست، و هیچ گناه کوچکی، با وجود ادامه دادن به آن، کوچک نیست.

امام باقر علیه السلام: پیامبر خدا و آمرزش خواهی، دو سنگر مستحکم در برابر آتش برای شما بودند. سنگر بزرگ ترفی و آمرزش خواهی مآذد. پس آن را فراوان بگوئید؛ زیرا پاک کننده گناهان است. خداوند عز و جل فرموده است: «تا تو در میان آنانی، خدا عذابشان نمی کند، و تا زمانی که آمرزش بخواهند، خداوند عذاب کننده ایشان نباشد».

امام علی علیه السلام: آمرزش خواهی، داروی گناهان است.

عنه عليه السلام: الذُّنُوبُ الدَّاءُ، وَالِدَوَاءُ الإِسْتِغْفَارُ، وَالشِّفَاءُ أَلَّا تَعُودَ. (1)

عنه عليه السلام: الإِسْتِغْفَارُ يَمْحُو الْأَوْزَارَ (2). (3)

عنه عليه السلام: حُسْنُ الإِسْتِغْفَارِ يُمَحِّصُ (4) الذُّنُوبَ. (5)

عنه عليه السلام: يَسِيرُ التَّوْبَةُ وَالِإِسْتِغْفَارِ، يُمَحِّصُ الْمَعَاصِيَ وَالِإِصْرَارَ. (6)

عنه عليه السلام: عَوَّدَ نَفْسَكَ الإِسْتِهْتَارَ (7) بِالذِّكْرِ وَالِإِسْتِغْفَارِ، فَإِنَّهُ يَمْحُو عَنْكَ الْحَوْبَةَ (8)، وَيُعْظِمُ لَكَ الْمَثُوبَةَ. (9)

عنه عليه السلام: تَعَطَّرُوا بِالإِسْتِغْفَارِ، لَا تَقْضَحْكُمْ رَوَائِحُ الذُّنُوبِ. (10)

الإمام الباقر عليه السلام: أَلْحُوا فِي الإِسْتِغْفَارِ، فَإِنَّهُ مَمْحَاةٌ لِلذُّنُوبِ. (11)

1- غرر الحكم : ح 1890 .

2- الوزرُ : الحملُ والثقلُ ، وأكثر ما يطلق في الحديث على الذنب والإثم ، وجمعه أوزار (النهاية : ج 5 ص 179 «وزر»).

3- غرر الحكم : ح 342 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 33 ح 596 .

4- تمحيص الذنوب أى : إزالتها (النهاية : ج 4 ص 302 «محص»).

5- غرر الحكم : ح 4863 و 4941 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 228 ح 4399 .

6- غرر الحكم : ح 10992 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 555 ح 10239 .

7- المستهترون بذكر الله : يعنى الذين أولعوا به . ومستهتر : أى مولع به لا يتحدث بغيره ، ولا يفعل غيره (النهاية : ج 5 ص 243 «هتر»)

8- حوبتى : إثمى ، ومنه «اغفر لنا حوبنا» أى إثمنا (النهاية : ج 1 ص 455 «حوب»).

9- غرر الحكم : ح 6230 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 340 ح 5792 وفيه «الاستكثار بالاستغفار» بدل «الاستهتار بالذكر والاستغفار» .

10- الأمالى للطوسى : ص 372 ح 801 عن على بن على بن رزين عن الإمام الرضا عن أبائه عن الإمام الحسين عليهم السلام عن النزال بن سبره ، تنبيه الخواطر : ج 2 ص 154 ، بحار الأنوار : ج 6 ص 22 ح 18 ؛ شرح نهج البلاغه : ج 20 ص 281 ح 225 .

11- تحف العقول : ص 298 ، بحار الأنوار : ج 78 ص 178 ح 53 .

امام علی علیه السلام: گناهان، بیماری اند و دارو [ی آنها] آمرزش خواهی است، و شفایش، [در] این است که [به آنها] باز نگردی.

امام علی علیه السلام: آمرزش خواهی، بار سنگین گناهان را از بین می برد.

امام علی علیه السلام: آمرزش خواهی نیکو (راستین)، گناهان را می زداید.

امام علی علیه السلام: اندکی توبه و آمرزش خواهی، گناهان و پافشاری [بر آنها] را می زداید.

امام علی علیه السلام: خویشتن را به آزمندی بر یاد خدا و آمرزش خواهی عادت ده؛ زیرا این کار، گناه را از تو می زداید و پاداشت را بزرگ می گرداند.

امام علی علیه السلام: به عطر آمرزش خواهی معطر شوید تا بوی گناهان، شما را رسوا نسازد.

امام باقر علیه السلام: در آمرزش خواهی پافشاری کنید؛ زیرا که آن، پاک کننده گناهان است.

4 / 4 جلاء القلوب رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنَّ لِلْقُلُوبِ صَدَأً كَصَدَأِ النُّحَاسِ ، فَاجْلُوهَا بِالِاسْتِغْفَارِ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيئَةً نَكَّتَتْ فِي قَلْبِهِ نَكْتَةً سَوْدَاءً ، فَإِذَا هُوَ نَزَعَ وَاسْتَغْفَرَ وَتَابَ سُقِلَ (2) قَلْبُهُ ، وَإِنْ عَادَ زِيدَ فِيهَا حَتَّى تَعْلُوَ قَلْبُهُ ، وَهُوَ الرَّانُ الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ «كَأَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» (3) . (4)

4 / 5 تَبَاعَدُ الشَّيْطَانِ فِضَائِلَ الْأَشْهُرِ الثَّلَاثَةِ عَنْ يُونُسَ بْنِ زَيْبَانَ: قُلْتُ لِلصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا الَّذِي يُبَاعِدُ عَنَّا إِبْلِيسَ؟ قَالَ: الصَّوْمُ يُسَوِّدُ وَجْهَهُ... وَالِاسْتِغْفَارُ يَقْطَعُ وَتِينَهُ (5) . (6)

-
- 1- عدّه الداعى: ص 249 ، نزهه الناظر: ص 28 ح 82 ، بحار الأنوار: ج 93 ص 284 ح 32 ؛ المعجم الصغير: ج 1 ص 184 وفيه «الحديد» بدل «النحاس» ، تاريخ دمشق: ج 62 ص 80 ح 12714 كلاهما عن أنس ، كنز العمال: ج 1 ص 476 ح 2074 .
 - 2- السَّقْلُ هو مثل الصقل للسيف والثوب ونحوهما ، بالسين والصاد جميعا (تاج العروس: ج 14 ص 349 «سقل»).
 - 3- المطففين: 14 .
 - 4- سنن الترمذى: ج 5 ص 434 ح 3334 ، السنن الكبرى للنسائى: ج 6 ص 509 ح 11658 ، صحيح ابن حبان: ج 7 ص 27 ح 2787 كلّها عن أبى هريره ، كنز العمال: ج 4 ص 210 ح 10189 .
 - 5- الوتين: عرق فى القلب إذا انقطع مات صاحبه (القاموس المحيط: ج 4 ص 274 «وتن»).
 - 6- فضائل الأشهر الثلاثة: ص 92 ح 71 و ص 76 ح 58 ، بحار الأنوار: ج 96 ص 256 ح 39 .

4 / 4 صیقل دادن دل ها

4 / 5 دور کردن شیطان

4 / 4 صیقل دادن دل های پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: دل ها همانند مس، (1) زنگار می بندند. پس آنها را با آمرزش خواهی، صیقل دهید.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بنده، هر گاه گناهی کند، نقطه ای سیاه در دلش پدید می آید. اگر دست برداشت و آمرزش طلبید و توبه کرد، دلش صیقل می یابد؛ ولی اگر دوباره آن را انجام داد، بر آن نقطه افزوده می شود تا جایی که تمام دلش را می پوشاند. این، همان زنگاری است که خداوند فرموده است: «نه؛ بلکه آنچه کرده اند، زنگار بر دل هاشان بسته است».

4 / 5 دور کردن شیطان فضائل الأشهر الثلاثة_ به نقل از یونس بن ظبیان_: به امام صادق علیه السلام گفتم: چه چیز، شیطان را از ما دور می گرداند؟ فرمود: «روزه، روی او را سیاه می کند... و آمرزش خواهی، شاه رگش را قطع می کند».

1- در المعجم الصغیر، به جای «مس»، «آهن» آمده است.

4 / 6 الأَمْ مِنْ الْعَذَابِ وَالْبَلَايَا الْكُتَابِ «وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» . (1)

«وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا» . (2)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: لا يزال العبد آمناً من عذاب الله ما استغفر الله . (3)

عنه صلى الله عليه وآله في دعائه له وقد انكسفت الشمس: رَبِّ! أَلَمْ تَعِدْنِي أَنْ لَا تُعَذِّبَهُمْ وَأَنَا فِيهِمْ؟ أَلَمْ تَعِدْنِي أَنْ لَا تُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ؟ (4)

عنه صلى الله عليه وآله: أكثروا من قول: لا إله إلا الله والاستغفار؛ فإنَّهُما أمانٌ في الدنيا مِنَ الذُّلِّ، وفي الآخِرَةِ جَنَّةٌ مِنَ النَّارِ . (5)

عنه صلى الله عليه وآله في الأرضِ أمانان: أنا أمانٌ، والاستغفارُ أمانٌ، وأنا مَذْهُوبٌ بِي، ويبقى أمانُ الاستغفارِ عِنْدَ كُلِّ حَدَثٍ وَذَنْبٍ . (6)

1- الأنفال: 33 .

2- الكهف: 55 .

3- تاريخ دمشق: ج 55 ص 86 عن فضالة بن عبيد، كنز العمال: ج 1 ص 479 ح 2094 .

4- سنن أبي داود: ج 1 ص 310 ح 1194، السنن الكبرى للنسائي: ج 1 ص 196 ح 547، صحيح ابن خزيمة: ج 2 ص 322 ح 1392 وفيه «ونحن نستغفر» بدل «وهم يستغفرون»، السنن الكبرى: ج 2 ص 358 ح 3362 كلُّها عن عبد الله بن عمرو، كنز العمال: ج 11 ص 456 ح 32141 .

5- كنز العمال: ج 10 ص 17 ح 28152 نقلاً عن الديلمي عن أنس .

6- الفردوس: ج 3 ص 136 ح 4366 عن عثمان بن أبي العاص، كنز العمال: ج 1 ص 479 ح 2093 .

4 / 6 ایمنی از عذاب و بلاها

4 / 6 ایمنی از عذاب و بلاهاقرآن «تا تو در میان آنانی ، خداوند ، عذابشان نمی کند، و تا زمانی که آمرزش بطلبند ، خداوند عذاب کننده ایشان نباشد» .

«و چیزی مانع مردم نشد از این که وقتی هدایت به سویشان آمد ، ایمان بیاورند و از پروردگارشان آمرزش بخواهند ، جز این که [مستحق شوند] تا سنت [خدا در مورد عذاب] پیشینان، در باره آنان [نیز] به کار رود یا عذاب ، رویارویشان بیاید» .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بنده ، تا زمانی که از خدا آمرزش بطلبد ، از عذاب خدا در امان خواهد بود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله _ در دعایی از ایشان در هنگام خورشید گرفتگی _ : پروردگارا! مگر به من ، وعده ندادی که تا من در میان آنان هستم ، عذابشان نکنی؟ مگر به من وعده ندادی که تا وقتی آمرزش می طلبند ، عذابشان نکنی؟

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : جمله «معبودی جز خدا نیست» را بسیار بگویید و فراوان آمرزش بطلبید؛ زیرا این دو در دنیا ، امان از خواری اند و در آخرت ، سپر در برابر آتش اند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : در زمین ، دو امان وجود دارد: من ، یک امان هستم و آمرزش خواهی ، امان دیگر. من ، بُرده می شوم و امان آمرزش خواهی ، در هنگام هر رُخداد و گناهی بر جای می ماند.

عنه صلى الله عليه وآله: أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ آمَانِينَ لِأُمَّتِي: «وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ»، فَإِذَا (1) مَضَيْتُ تَرَكْتُ فِيهِمْ الْإِسْتِغْفَارَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (2)

الإمام عليّ عليه السلام: لَوْ أَنَّ النَّاسَ حِينَ عَصَوْا أَنَابُوا وَاسْتَغْفَرُوا، لَمْ يُعَذِّبُوا وَلَمْ يُهْلَكُوا. (3)

عنه عليه السلام: كَانَ فِي الْأَرْضِ أَمَانَانِ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ، وَقَدْ رُفِعَ أَحَدُهُمَا فَدُونَكُمْ الْآخَرَ فَتَمَسَّكُوا بِهِ. أَمَّا الْأَمَانُ الَّذِي رُفِعَ فَهُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَأَمَّا الْأَمَانُ الْبَاقِي فَالْإِسْتِغْفَارُ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ». (4)

عنه عليه السلام: أَرْبَعٌ لِلْمَرْءِ لَا عَلَيْهِ: الْإِيمَانُ، وَالشُّكْرُ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: «مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَءَامَنْتُمْ» (5)، وَالْإِسْتِغْفَارُ؛ فَإِنَّهُ قَالَ: «وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ»، وَالدُّعَاءُ؛ فَإِنَّهُ قَالَ: «قُلْ مَا يَعْجُبُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ» (6). (7)

الإمام الصادق عليه السلام: مَا ضَاعَ مَالٌ فِي بَرٍّ وَلَا بَحْرٍ إِلَّا بِتَضْيِيعِ الزَّكَاةِ، فَحَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ، وَدَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ، وَادْفَعُوا نَوَائِبَ الْبَلَايَا بِالْإِسْتِغْفَارِ. (8)

1- في المصدر: «إذا»، وما أثبتناه هو الصحيح كما في كنز العمال.

2- سنن الترمذی: ج 5 ص 270 ح 3082، تفسير ابن كثير: ج 3 ص 590 كلاهما عن أبي موسى، كنز العمال: ج 1 ص 477 ح 2081.

3- غرر الحكم: ح 7583.

4- نهج البلاغه: الحكمة 88، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 92 ح 2259، مجمع البيان: ج 4 ص 829 نحوه، بحار الأنوار: ج 93 ص 284 ح 31.

5- النساء: 147.

6- الفرقان: 77.

7- الأملی للطوسی: ص 493 ح 1081 عن عمر بن صبيح عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 71 ص 49 ح 65.

8- المحاسن: ج 1 ص 459 ح 1062، الأصول الستة عشر: ص 77 وفيه «أبواب» بدل «نواب»، بحار الأنوار: ج 69 ص 393 ح 73.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خداوند دو امان برای ائمتّم بر من نازل کرد: «تا تو در میان ایشان هستی ، خداوند عذابشان نمی کند، و تا زمانی که آمرزش می طلبند ، خداوند عذاب کننده ایشان نخواهد بود». پس، هر گاه من رفتم ، آمرزش خواهی را تا روز قیامت ، در میانشان بر جای می گذارم.

امام علی علیه السلام : اگر مردم ، زمانی که نافرمانی [خدا] کردند ، توبه می نمودند و آمرزش می طلبیدند ، عذاب نمی شدند و هلاک نمی گشتند.

امام علی علیه السلام : در زمین ، دو مایه ایمنی از عذاب خدا وجود داشت که یکی از آن دو بُرده شد . پس آن دیگری را دریابید و بدان ، چنگ زنید. آن مایه ایمنی که بُرده شد ، پیامبر خدا بود، و آن مایه ایمنی باقی مانده ، آمرزش خواهی است. خداوند متعال فرموده است: «تا تو در میان ایشان هستی ، خداوند عذابشان نمی کند، و تا زمانی که آمرزش می طلبند ، خداوند عذاب کننده ایشان نخواهد بود».

امام علی علیه السلام : چهار چیز است که به سود آدمی است ، نه به زیان او: ایمان، و سپاس گزاری؛ زیرا خداوند متعال فرموده است: «اگر سپاس بگزارید و ایمان آورید ، خدا می خواهد با عذاب شما چه کند؟» ؛ [سوم] ، آمرزش خواهی؛ زیرا فرموده است: «و تا تو در میان ایشان هستی ، خداوند عذابشان نمی کند ، و تا زمانی که آمرزش بخواهند ، خداوند عذاب کننده ایشان نخواهد بود» ؛ و [چهارم] دعا؛ زیرا فرموده: «بگو: اگر دعای شما نباشد ، پروردگرم هیچ اعتنایی به شما نمی کند» .

امام صادق علیه السلام : هیچ مالی در خشکی و دریا از بین نرفت ، مگر به سبب نپرداختن زکات . پس ، اموال خود را با پرداخت زکات ، نگه دارید، و بیمارانتان را با دادن صدقه ، درمان کنید، و بلاهای سخت را با آمرزش خواهی ، از خود دور نمایید.

- 7 / 4 دفع الهموم رسول الله صلى الله عليه وآله: من استبطأ الرزق فليكثر من التكبير، ومن كثرت همومه وعمته فليكثر من الاستغفار. (1)
- عنه صلى الله عليه وآله: من ظهرت عليه النعمة فليكثر ذكر «الحمد لله»، ومن كثرت همومه فعليه بالاستغفار، ومن ألح عليه الفقر فليكثر من قول: «لا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم» ينفي عنه الفقر. (2)
- عنه صلى الله عليه وآله: من ألبسه الله نعمة فليكثر من: «الحمد لله»، ومن كثرت همومه فليستغفر الله، ومن أبطأ عنه رزقه فليكثر من قول: «لا حول ولا قوة إلا بالله»، ومن نزل مع قوم فلا يصوم إلا بإذنهم. (3)
- عنه صلى الله عليه وآله: من أكثر من الاستغفار جعل الله له من كل هم فرجا، ومن كل ضيق مخرجا، ويرزقه من حيث لا يحتسب. (4)
- الدعوات عن محمد بن الريان: كتبت إلى أبي الحسن الثالث عليه السلام أسأله أن يعلمني دعاء للشدائد والنوازل (5) والمهمات وقضاء حوائج الدنيا والآخرة، وأن يخصني كما خص أباه مواليتهم. فكتب إلي: الزم الاستغفار. (6)

1- كنز العمال: ج 4 ص 27 ح 9325 نقلاً عن الديلمي عن أنس.

2- الكافي: ج 8 ص 93 ح 65 عن السكوني عن الإمام الصادق عليه السلام، المحاسن: ج 1 ص 114 ح 113 عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، النوادر للراوندي: ص 124 ح 140، معدن الجواهر: ص 50 عن الإمام الباقر عليه السلام وكلاهما نحوه، بحار الأنوار: ج 95 ص 296 ح 10؛ تاريخ بغداد: ج 2 ص 52 نحوه عن أنس، كنز العمال: ج 15 ص 847 ح 43368.

3- المعجم الأوسط: ج 6 ص 333 ح 6555، تاريخ دمشق: ج 47 ص 58 ح 10149 كلاهما عن أبي هريرة، كنز العمال: ج 15 ص 938 ح 43612.

4- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 118 ح 10290، سنن أبي داود: ج 2 ص 85 ح 1518، سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1255 ح 3819 وفيهما «لزم» بدل «أكثر من»، مسند ابن حنبل: ج 1 ص 535 ح 2234، المستدرک علی الصحیحین: ج 4 ص 291 ح 7677 كلها عن ابن عباس، كنز العمال: ج 1 ص 476 ح 2069.

5- التآزله: الشديده من شدائد الدهر تنزل بالناس، الجمع نوازل (الصحاح: ج 5 ص 1828 «نزل»).

6- الدعوات: ص 49 ح 120، بحار الأنوار: ج 93 ص 283 ح 30.

4 / 7 زدودن غم و اندوه

4 / 7 زدودن غم و اندوه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در رسیدن روزی گندی دید، بسیار تکبیر بگوید، و هر کس غم و اندوهش بسیار شد، طلب آمرزش کند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس نعمت، او را فرا گرفت، ذکر «الحمد لله؛ ستایش، برای خداست» را بسیار بگوید، و هر کس غم هایش بسیار شد، به آمرزش خواهی رو آورد، و هر کس فقر دامنگیرش شد، جمله «هیچ نیرو و توانی نیست، مگر به یاری خدا» را بسیار بگوید، فقر را از او می‌زداید.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس که خداوند بر او نعمتی بپوشاند، باید [جمله] «ستایش، برای خداست» را بسیار بگوید، و هر کس که [غم و] اندوه هایش فزونی گیرد، باید از خدا آمرزش بطلبد، و هر کس روزی اش دیر به او برسد، باید جمله «هیچ نیرو و توانی نیست، مگر به یاری خدا» را فراوان بگوید، و هر کس میهمان قومی شود، نباید جز با اجازه آنها روزه [ی مستحبی] بگیرد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بسیار آمرزش خواهی کند، خداوند برای هر غم، او گشایشی، و برای هر تنگنای او، برون رفتی قرار می‌دهد و او را از جایی که گمان نمی‌برد، روزی می‌دهد.

الدعوات_ به نقل از محمد بن ریان_: به امام هادی علیه السلام نوشتم و درخواست کردم که دعایی برای سختی‌ها و بلاها و گرفتاری‌ها و برآورده شدن حوائج دنیا و آخرت، به من بیاموزد و به من، عنایت خاص و رزق، چنان که پدرانش به دوستانشان عنایت ویژه داشتند. امام علیه السلام به من نوشت: «آمرزش خواهی را وامگذار».

4 / 8 دفع الشدايد الفرج بعد الشده: حَدَّثَنِي أَيُّوبُ بْنُ عَبَّاسٍ بْنِ الْحَسَنِ بِإِسْنَادٍ كَثِيرٍ ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا شَكَى إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ شَكْوَى لِحِقَّتِهِ ، وَضَيْقًا فِي الْحَالِ وَكَثْرَةً مِنَ الْعِيَالِ ، فَقَالَ لَهُ : عَلَيْكَ بِالِاسْتِغْفَارِ ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ : «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا» (1) الْآيَاتِ . فَمَضَى الرَّجُلُ وَعَادَ إِلَيْهِ ، فَقَالَ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، إِنِّي قَدِ اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ كَثِيرًا وَلَمْ أَرْ فَرْجًا مِمَّا أَنَا فِيهِ ! فَقَالَ لَهُ : لَعَلَّكَ لَا تُحْسِنُ الْإِسْتِغْفَارَ . قَالَ : عَلَّمَنِي . فَقَالَ : أَخْلِصْ نِيَّتَكَ ، وَأَطِعْ رَبَّكَ ، وَقُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ قَوِيَ عَلَيْهِ بَدَنِي بِعَافِيَّتِكَ ، أَوْ نَالَتَهُ قُدْرَتِي بِفَضْلِ نِعْمَتِكَ ، أَوْ بَسَطْتُ إِلَيْهِ يَدِي بِسَابِغِ رِزْقِكَ ، وَاتَّكَلْتُ فِيهِ عِنْدَ خَوْفِي مِنْهُ عَلَى أَمَانِكَ ، وَوَثِقْتُ فِيهِ بِحِلْمِكَ ، وَعَوَّلْتُ فِيهِ عَلَى كَرِيمِ عَفْوِكَ ، اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ خُنْتُ (2) فِيهِ أَمَانَتِي ، أَوْ بَحَسْتُ فِيهِ نَفْسِي ، أَوْ قَدَّمْتُ فِيهِ لَدَّتِي ، أَوْ آثَرْتُ فِيهِ شَهْوَتِي ، أَوْ سَعَيْتُ فِيهِ لِعَيْرِي ، أَوْ اسْتَعْوَيْتُ إِلَيْهِ مَنْ تَبِعَنِي ، أَوْ غَلَبْتُ فِيهِ بِفَضْلِ حِيلَتِي ، أَوْ أَحَلْتُ فِيهِ عَلَى مَوْلَايَ فَلَمْ يُعَاجِلْنِي عَلَى فِعْلِي ، إِذْ كُنْتُ سُبْحَانَكَ كَارِهًا لِمَعْصِيَتِي غَيْرَ مُرِيدَهَا مِنِّي ، لَكِنَّ سَبَقَ عِلْمُكَ فِيَّ بِاخْتِيَارِي وَاسْتِعْمَالِ مُرَادِي ، وَإِثَارِي ، فَحَلَمْتَ عَنِّي ، وَلَمْ تُدْخِلْنِي فِيهِ جَبْرًا وَلَمْ تَحْمِلْنِي عَلَيْهِ قَهْرًا ، وَلَمْ تَظْلِمْنِي عَلَيْهِ شَيْئًا ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . يَا صَاحِبِي فِي شِدَّتِي ، يَا مُؤْنِسِي فِي وَحْدَتِي ، يَا حَافِظِي فِي غُرْبَتِي ، يَا وَلِيَّيَ فِي نِعْمَتِي ، يَا كَاشِفَ كُرْبَتِي ، يَا مُسْتَمِعَ دَعْوَتِي ، يَا رَاحِمَ عِبْرَتِي ، يَا مُقْبِلَ عَثْرَتِي ، يَا إِلَهِي بِالْتَّحْقِيقِ ، يَا زَكِيَّ الْوَثِيقِ ، يَا رَجَائِي لِلضِّيقِ (3) ، يَا مَوْلَايَ الشَّفِيقِ ، يَا رَبَّ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ، أَخْرِجْنِي مِنْ حَلْقِ الْمَضِيقِ إِلَى سَعَةِ الطَّرِيقِ ، بَفَرَجٍ مِنْ عِنْدِكَ قَرِيبٍ وَثِيقٍ ، وَكَاشِفٍ عَنِّي كُلِّ شِدَّةٍ وَضِيقٍ ، وَكَافِيٍّ مَا أُطِيقُ وَمَا لَا أُطِيقُ . اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَعَمٍّ ، وَأَخْرِجْنِي مِنْ كُلِّ حُزْنٍ وَكَرْبٍ ، يَا فَارِجَ الْهَمِّ ، وَيَا كَاشِفَ الْغَمِّ ، وَيَا مُنْزِلَ الْقَطْرِ ، وَيَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّ ، يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ ، وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ ، وَفَرِّجْ عَنِّي مَا ضَاقَ بِهِ صَدْرِي ، وَعَيْلَ مَعَهُ صَبْرِي ، وَقَلَّتْ فِيهِ حِيلَتِي ، وَصَدَّ عُنْفُتَ لَهُ قُوَّتِي ، يَا كَاشِفَ كُلِّ ضَرْرٍ وَبَلِيَّةٍ ، يَا عَالِمَ كُلِّ سِرٍّ وَخَفِيَّةٍ ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ «وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ» (4) ، وَمَا تَوَفَّقَنِي إِلَّا بِاللَّهِ ، عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ . قَالَ الْأَعْرَابِيُّ : فَاسْتَغْفَرْتُ بِذَلِكَ مَرَارًا فَكَشَفَ اللَّهُ عَنِّي الْغَمَّ وَالضِّيقَ ، وَوَسَّعَ عَلَيَّ فِي الرِّزْقِ ، وَأَزَالَ الْمِحْنَةَ . (5)

1- نوح: 10 .

2- في المصدر: «خفت»، والتصويب من دستور معالم الحكم وكنز العمال .

3- في كنز العمال: «يا جاري اللصيق» .

4- غافر: 44 .

5- الفرج بعد الشده للتوخى: ج 1 ص 42 ، دستور معالم الحكم: ص 90 نحوه وليس فيه ذيله من «يا أرحم الراحمين ، يا صاحبي في شدتي...» ، كنز العمال: ج 2 ص 258 ح 3966 نقلًا عن ابن النجار .

4 / 8 برطرف ساختن سختی ها

4 / 8 برطرف ساختن سختی ها الفرج بعد الشده: ایوب بن عباس بن حسن ، با اسناد بسیار ، برایم نقل کرد که بادیه نشینی به امیر مؤمنان علی علیه السلام از رنجوری و تنگ دستی و عیالواری اش شکایت کرد . ایشان به او فرمود: «بر تو باد آمرزش خواهی ؛ زیرا خداوند عز و جلمی فرماید: «از پروردگارتان ، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است» (تا آخر آیات)». مرد رفت و [پس از چندی] باز آمد و گفت: ای امیر مؤمنان، من از خداوند ، بسیار آمرزش طلبیدم ؛ اما گشایشی در وضع خود ندیدم! فرمود: «شاید آمرزش خواهی را نیکو (درست) انجام نمی دهی» . گفت: به من بیاموز. فرمود: «تبت را خالص گردان» و از پروردگارت ، فرمان ببر و بگو: «بار خدایا! از تو آمرزش می طلبم از هر گناهی که تنم ، به لطف عافیت بخشی تو ، بر آن توانا گشت ، یا نیرویم _ که با نعمت تو آن را به دست آورده ام _ به آن رسید ، یا دستم ، بر اثر بر خورداری از نعمت فراوان تو ، به سوی آن کشیده شد ، و آن گاه که خواستم از آن گناه بترسم ، به امان دهی تو تکیه کردم و به بردباری تو پشت گرم شدم و به عفو کریمانه تو اعتماد کردم. بار خدایا! از تو آمرزش می طلبم از هر گناهی که در آن ، در امانتم خیانت کردم ، یا خویشتن را حقیر گردانیدم ، یا در آن ، لذت خود را مقدم داشتم ، یا خواسته ام را ترجیح دادم ، یا در آن ، برای غیر خودم کوشیدم ، یا پیروانم را گم راه کرده ، به سوی آن کشانیدم ، یا به لطف چاره گری ام بر آن چیره آمدم ، یا در آن ، با سرورم [خداوند] از در فریب در آمدم ، ولی او مرا بی درنگ ، به کیفر این کردارم نرساند؛ زیرا که تو _ ای پروردگار پاک _ ، نافرمانی مرا خوش نمی داشتی و آن را از من نمی خواستی ؛ بلکه علم ازلی تو ، به اختیار من و به کار گرفتن اراده ام و انتخابگری ام تعلق گرفت . پس نسبت به من ، بردباری ورزیدی و به جبر ، در آن [گناه] واردم نکردی ، و به زور ، بر آنم و نداشتی و در باره آن ، بر من ستمی نکردی [، بلکه خود بر خویشتن ستم کردم] ، ای مهربان ترین مهربانان ، ای یار سختی های من ، ای مونس تنهایی من ، ای نگهدار من در غربت ، ای ولی نعمت من ، ای زُداینده اندوه من ، ای شنونده دعای من ، ای رحم آوردنده بر گریه من ، ای گذشت کننده از لغزش من ، ای معبود راستین من ، ای تکیه گاه استوار من ، ای امید من در تنگناها ، ای سرور دلسوز من ، ای پروردگار خانه کهن (کعبه)! با گشایشی نزدیک و استوار از جانب خودت ، مرا از تنگه تو در تو ، به راه فراخ ، بیرون بر ، و هر گونه سختی و تنگنایی را از من بزدای و گرفتاری هایم را ، چه آن گرفتاری ای که آن را برمی تابم یا بر نمی تابم ، برطرف فرما. بار خدایا! هر نگرانی و غمی را از من ، دور گردان ، و مرا از هر اندوه و رنجی پرهان ، ای زداینده نگرانی و ای برطرف کننده اندوه ، و ای فرو فرستنده باران ، و ای اجابت کننده دعای در مانده ، و ای مهرگستر در دنیا و آخرت! بر محمد ، این برگزیده تو از میان آفریدگانت ، و بر خاندان پاک و پاکیزه او درود فرست ، و آنچه را که مرا به تنگ آورده و شکیبایی را از کفم رُبوده و از چاره گری در آن ، فرو مانده ام و در رفع آن ، ناتوان گشته ام ، از من برطرف فرما ، ای برطرف کننده هر گزند و بلایی ، ای دانای هر راز و نهانی ، ای مهربان ترین مهربانان! «من ، کار خویش را به خدا وا می گذارم ، که خدا بر کار بندگان بیناست» ، و موقفیتم ، جز به توفیق دهی خدا نیست . بر او توکل کردم ، و او پروردگار عرش بزرگ است » . بادیه نشین گفت: من ، با این دعا بارها آمرزش خواستم و سرانجام ، خداوند ، اندوه و تنگنا از من بُرد و در روزی را بر من گشود ، و رنج و محنت را رُدود.

4 / 9 سَعَةُ الرَّزْقِ الْكِتَابِ «وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتًّا عَاصِنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ». (1)

«وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ». (2)

«وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَاحِبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ ثُمَّ تَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَإِنَّ رَبِّي لَقَرِيبٌ مُّجِيبٌ». (3)

«فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا». (4)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: أَكْثَرُوا الْإِسْتِغْفَارَ؛ فَإِنَّهُ يَجْلِبُ الرَّزْقَ. (5)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ تَعَالَىٰ، وَمَنْ اسْتَبَطَّ (6) الرَّزْقَ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ. (7)

1- هود: 3.

2- هود: 52.

3- هود: 61.

4- نوح: 10_12.

5- كنز الفوائد: ج 2 ص 197، الخصال: ص 615 ح 10 عن أبي بصير ومحمد بن مسلم عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام وفيه «تجلبوا» بدل «فإنه يجلب»، تحف العقول: ص 106 عن الإمام علي عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 103 ص 21 ح 14.

6- في المصدر: «استبطأ عليه»، والتصويب من بحار الأنوار.

7- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 46 ح 171 عن داود بن سليمان الفرّاء عن الإمام الرضا عن آبائه عليهم السلام، الأمالى للطوسي: ص 480 ح 1048 عن عبد العزيز بن محمد بن الدراوردي عن الإمام الصادق عليه السلام، كشف الغمّة: ج 2 ص 369 عن ابن أبي حازم عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 71 ص 45 ح 49؛ شعب الإيمان: ج 4 ص 108 ح 4446 عن عبد العزيز بن محمد الدراوردي عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، كنز العمال: ج 3 ص 259 ح 6442.

4 / 9 گشایش روزی

4 / 9 گشایش روزیقرآن «و این که از پروردگارتان آمرزش خواهید ، سپس به سوی او باز آیید تا شما را تا سر رسیدی تعیین شده، از بهره ای نیکو برخوردار کند و فزون هر فزونمندی (پاداش هر بخشنده ای) را بدو دهد . و اگر پشت کنند ، من از کیفر روزی بزرگ ، بر شما بیم دارم» .

«ای قوم من! از پروردگارتان آمرزش بخواهید . سپس به سوی او باز آیید تا باران پیاپی ، بر شما فرو ریزد و نیرویی بر نیروتان بیفزاید ؛ و بزهکارانه ، پشت مکنید» .

«و به سوی ثمود ، برادرشان صالح [را فرستادیم] . گفت: «ای قوم من! خدا را بپرستید که جز او ، شما را معبودی نیست . او ، شما را از زمین پدید آورد و شما را در آن ، به آبادانی و داشت . پس از او آمرزش بخواهید . سپس به سوی او باز آیید که پروردگار من ، نزدیک و اجابت کننده است» .» .

«پس گفتم: «از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او آمرزنده است، تا باران را بر شما پیاپی ، فرو فرستد . و شما را با مال و فرزندان ، یاری دهد و برایتان باغ ها پدید آورد و نهرها جاری سازد» .» .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بسیار آمرزش بخواهید ؛ زیرا این کار ، روزی می آورد .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس که خدای متعال به او نعمتی داد، خدای متعال را سپاس گوید، و هر کس در رسیدن روزی گُندی دید ، از خدا آمرزش طلبد .

الإمام عليّ عليه السلام: استغفرُ رزق . (1)

عنه عليه السلام: الاستغفارُ يزيدُ في الرزق . (2)

عنه عليه السلام: لِكَمِيلِ بْنِ زِيَادٍ: إِذَا أَبْطَأَتِ الْأَرْزَاقُ عَلَيْكَ فَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ ، يُوسِّعْ عَلَيْكَ فِيهَا . (3)

عنه عليه السلام: قَدْ جَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْإِسْتِغْفَارَ سَبَبًا لِذُرُورِ الرِّزْقِ ، وَرَحْمَةً الْخَلْقِ ، فَقَالَ سُبْحَانَهُ : «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا» (4) فَرَحِمَ اللَّهُ أَمْرًا اسْتَقْبَلَ تَوْبَتَهُ ، وَاسْتَقَالَ خَطِيئَتَهُ ، وَبَادَرَ مَنِيئَتَهُ . (5)

الإمام الباقر عليه السلام: إِذَا أَبْطَأَ عَلَيْكَ رِزْقُ قَوْمٍ : اسْتَغْفِرِ اللَّهَ . (6)

الإمام الصادق عليه السلام: لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: يَا سُفْيَانُ ، إِذَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْكَ بِنِعْمَةٍ فَأَحْبَبْتَ بَقَاءَهَا ، فَأَكْثَرَ مِنَ الْحَمْدِ وَالشُّكْرِ عَلَيْهَا ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِي كِتَابِهِ الْعَزِيزِ : «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ» (7) . وَإِذَا اسْتَبْطَأَ الرِّزْقُ فَأَكْثَرَ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِي كِتَابِهِ : «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ» يَعْنِي فِي الدُّنْيَا «وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ» فِي الْآخِرَةِ . يَا سُفْيَانُ ، إِذَا حَزَنَكَ أَمْرٌ مِنْ سُلْطَانٍ أَوْ غَيْرِهِ ، فَأَكْثِرْ مِنْ قَوْلِ : «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» ؛ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ الْفَرَجِ ، وَكُنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ . (8)

1- غرر الحكم : ح 2228 ، عيون الحكم والمواعظ : ص 78 ح 1891 .

2- النخصال : ص 505 ح 2 عن سعيد بن علاقته ، مشكاة الأنوار : ص 230 ح 645 ، روضه الواعظين : ص 499 ، بحار الأنوار : ج 93 ص 277 ح 4 .

3- تحف العقول : ص 174 ، بشاره المصطفى : ص 27 عن كميل بن زياد ، بحار الأنوار : ج 77 ص 270 ح 1 و ص 415 ح 38 .

4- نوح : 10_ 12 .

5- نهج البلاغه : الخطبه 143 ، أعلام الدين : ص 285 عن الإمام الصادق عنه عليهما السلام نحوه ، بحار الأنوار : ج 91 ص 313 ح 3 .

6- نثر الدرّ : ج 1 ص 345 ، بحار الأنوار : ج 78 ص 187 ح 30 .

7- إبراهيم : 7 .

8- كشف الغمّه : ج 2 ص 368 عن مالك بن أنس ، بحار الأنوار : ج 78 ص 201 ح 29 .

امام علی علیه السلام: آمرزش بخواه تا روزی داده شوی.

امام علی علیه السلام: آمرزش خواهی، روزی را بسیار می کند.

امام علی علیه السلام به کمیل بن زیاد: هر گاه روزی ات دیر به تو رسید، آمرزش بخواه تا در آن، به تو گشایش داده شود.

امام علی علیه السلام: خداوند پاک، آمرزش خواهی را سبب سرازیر شدن روزی، و مهر آوردن بر آفریدگان قرار داد و فرمود: «از پروردگارتان، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است، تا باران را پیاپی بر شما فرو فرستد و با مال و فرزندان، شما را یاری رساند و برایتان، باغ ها پدید آورد و برایتان، جویبارها روان می سازد». پس رحمت خدا بر آن کسی که به توبه رو آورد و از خطایش دست بکشد و پیش از مرگش کاری بکند!

امام باقر علیه السلام: هر گاه روزی ای به تو دیر رسید، بگو: «از خدا آمرزش می طلبم».

امام صادق علیه السلام به سفیان ثوری: ای سفیان! هر گاه خداوند به تو نعمتی بخشید و دوست داشتی برایت بماند، [خدا را] بر آن، بسیار ستایش و سپاس گو؛ زیرا خداوند عز و جل در کتاب ارجمندش فرموده است: «اگر سپاس بگزارید، به شما بیشتر می دهم»، و هر گاه در رسیدن روزی، کندی یافتی، بسیار آمرزش خواهی کن؛ چرا که خداوند عز و جل در کتابش می فرماید: «از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او آمرزنده است، تا باران پیاپی بر شما فرو فرستد و با مال و فرزندان، شما را یاری رساند»، یعنی در دنیا. «و برایتان باغ ها قرار دهد»، [یعنی] در آخرت. ای سفیان! هر گاه از جانب سلطان یا غیر او، تو را پیشامدی ناراحت کننده رسید، جمله «هیچ نیرو و توانی نیست، جز به یاری خدا» را بسیار بگو؛ زیرا که آن، کلید گشایش و گنجی از گنج های بهشت است.

الكافي عن إبراهيم بن صالح ، عن رجل من الجعفرين : كان بالمدينة عندنا رجلٌ يكنى أبا القمقام ، وكان مُحارفاً (1) ، فأتى أبا الحسن عليه السلام فشكا إليه حِرْفَتَهُ ، وأخبره أنه لا يتوجه في حاجه فتقضى (2) له ! فقال له أبو الحسن عليه السلام : قل في آخر دعائك من صلاة الفجر : «سبحان الله العظيم ، أستغفر الله وأسأله من فضله» عشر مرات . قال أبو القمقام : فلزمت ذلك ، فوالله ما لبثت إلا قليلاً حتى ورد علي قوم من البادية ، فأخبروني أن رجلاً من قومي مات ولم يعرف له وارثٌ غيري ، فأنطلقت فقبضت ميراثه وأنا مستغن . (3)

رسول الله صلى الله عليه وآله في صلاة الاستغفار : إذا رأيت في معاشك ضيقاً ، وفي أمرِكَ التباثا (4) ، فأنزل حاجتك بالله عز و جل ، ولا تدع صلاة الاستغفار . وهي ركعتان : تفتتح الصلاة وتقرأ الحمد و«إنا أنزلناه» مرة واحدة في كل ركعة ، ثم تقول بعد القراءة : «أستغفرُ الله» خمس عشرة مرة ، ثم تركع فتقولها عشرا ، على هيئته صلاة جعفر رضي الله عنه ؛ يصلحُ الله لك شأنك كله إن شاء الله تعالى . (5)

-
- 1- رجل مُحارَف _ بفتح الراء _ : أي محدود محروم ، وهو خلاف قولك مبارك . وقد حُورِف كسب فلان : إذا شدد عليه في معاشه ، كأنه ميل برزقه عنه (الصحاح : ج 4 ص 1342 «حرف»).
 - 2- في المصدر : «فيقضى» ، والتصويب من بحار الأنوار .
 - 3- الكافي : ج 5 ص 315 ح 46 ، عدّه الداعي : ص 251 نحوه ، بحار الأنوار : ج 48 ص 173 ح 14 .
 - 4- الالتباث : الاختلاط والالتفاف والإبطاء (القاموس المحيط : ج 1 ص 174 «لوث»).
 - 5- مكارم الأخلاق : ج 2 ص 115 ح 2320 ، بحار الأنوار : ج 91 ص 354 ح 18 .

الکافی_ به نقل از ابراهیم بن صالح ، از مردی از جعفریان _: در مدینه ، مردی داشتیم که به او «ابوقمقام» می گفتند و آدم محروم و بدبختی بود. خدمت ابوالحسن علیه السلام (1) آمد و از محرومیت و بدبختی خود به ایشان ، شکایت کرد و گفت که دست به هر کاری می زند ، گرفتاری اش برطرف نمی شود . ابوالحسن علیه السلام به او فرمود: «در پایان دعای نماز صبحت ، ده مرتبه بگو: «پاکا خدای بزرگ! از خدا آمرزش می طلبم و از فضل او درخواست می کنم» . ابوقمقام گفت: من بر این امر ، مداومت ورزیدم و به خدا سوگند ، طولی نکشید که عده ای از بادیه نزد آمدند و به من خبر دادند که مردی از قومم مُرده و جز من ، وارثی برای او شناخته نشده است و من رفتم و میراث او را گرفتم و بی نیاز شدم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ در نماز آمرزش خواهی _: هر گاه در زندگی خود ، مضیقه و در کارهایت ، کُندی [و گِریهی] دیدی، حاجتت را به نزد خداوند عز و جل ببر و نماز آمرزش خواهی را وا مگذار. و آن ، دو رکعت است: نماز را آغاز می کنی و سوره حمد و «اَنَا انزلناه» را یک بار در هر رکعت می خوانی. سپس ، بعد از قرائت ، پانزده مرتبه «استغفر الله» می گویی . آن گاه به رکوع می روی و باز ، پانزده مرتبه آن را می گویی، به شیوه نماز جعفر _ که خداوند از او خشنود باد _ خداوند _ إن شاء الله تعالی _ تمام گرفتاری های تو را برطرف می کند.

1- . منظور از ابو الحسن ، در اینجا امام کاظم یا امام رضا علیهما السلام است .

راجع: ص 80 (الفصل الرابع: بركات الاستغفار / دفع الشدائد).

4 / 10 كثرة العلم أو المال لإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ كُلَّ يَوْمٍ أَرْبَعِمِئَةٍ مَرَّةٍ مُدَّةَ شَهْرَيْنِ مُتَّابِعِينَ، رُزِقَ كَنْزًا مِنْ عِلْمٍ أَوْ كَنْزًا مِنْ مَالٍ، وَهُوَ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، مِنْ جَمِيعِ جُرْمِي وَظُلْمِي وَإِسْرَافِي عَلَى نَفْسِي، وَأَتُوبُ إِلَيْهِ. (1)

4 / 11 قضاء الدين الكافي عن إسماعيل بن سهل: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ (صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ): إِنِّي قَد لَزِمَنِي دَيْنٌ فَادِخْ، فَكَتَبَ: أَكْثَرَ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ، وَرَطَّبَ لِسَانَكَ بِقِرَاءَةِ «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ». (2)

1- المصباح للكفعمي: ص 93، بحار الأنوار: ج 87 ص 20 ح 21.

2- الكافي: ج 5 ص 316 ح 51، الفقه المنسوب للإمام الرضا عليه السلام: ص 399 نحوه، بحار الأنوار: ج 92 ص 329 ح 8.

4 / 10 بسیاری دانش و دارایی

4 / 11 پرداخته شدن بدهی ها

ر. ک: ص 81 (برکت های آمرزش خواهی / برطرف ساختن سختی ها) .

4 / 10 بسیاری دانش و داراییامام صادق علیه السلام: هر کس دو ماه پیاپی، روزی چهارصد مرتبه بگوید: «از خدایی که معبودی نیست، جز او که مهرگستر مهربان، زنده پاینده و پدید آورنده آسمان ها و زمین است، آمرزش می طلبم از همه جرم ها و ستم هایم و زیاده روی هایم در حقّ خودم، و به درگاه او توبه می کنم»، گنجی از دانش یا گنجی از دارایی، روزی اش می شود.

4 / 11 پرداخته شدن بدهی هاالکافی_ به نقل از اسماعیل بن سهل_: به امام باقر_ که درودهای خدا بر او باد_ نوشتم: بدهی سنگینی دامنگیرم شده است. ایشان [، در پاسخ من] نوشت: «بسیار آمرزش بخواه و زبانت را به تلاوت «انا انزلناه» تر و تازه بدار.

4 / 12 إفادة الولد الكتاب «فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيجعل لكم أنه را». (1)

الحديث للإمام علي عليه السلام: إذا أردت الولد فتوضأ وضوءاً سابغاً، وصل ركعتين، وحسنهما، واسجد بعدهما سجدة، وقُل: «أستغفرُ الله» إحدى وسبعين مرة، ثم تغش امرأتك وقُل: «اللهم إن ترزقني ولداً لأسميته باسم نبيك» فإن الله يفعل ذلك؛ فأتى امرأتك بالطهور، وقد قال الله تعالى: «ويحب المتطهرين» (2)، وأمرتك بالصلاة، وقد سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: «أقرب ما يكون العبد من ربه إذا رآه ساجداً وراكعاً»، وأمرتك بالاستغفار، وقد قال الله تعالى: «اسئد تغفروا ربكم إنه كان غفاراً * يرسل السماء عليكم مدراراً * ويُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ»، وقال تعالى لنبيه صلى الله عليه وآله: «إِن تَسَّ تَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ» (3) فأمرتك أن تزيد على السبعين. (4)

مكارم الأخلاق عن الإمام الحسن عليه السلام: أنه وقد على معاوية، فلما خرج تبعه بعض حبابه وقال: إني رجل ذو مال ولا يولد لي، فعلمني شيئاً لعل الله يرزقني ولداً. فقال: عليك بالاستغفار. فكان يكثر الاستغفار، حتى رُبما استغفر في اليوم سبعين مرة، فولد له عشرة بنين. فبلغ ذلك معاوية فقال: هلا سألته مِم قال ذلك؟ فوفده وفده أخرى، فسأله الرجل فقال: ألم تسمع قول الله عز اسمه في قصة هود عليه السلام: «ويزدكم قوة إلى قوتكم» (5)، وفي قصة نوح عليه السلام: «ويُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ» (6). (7)

1- نوح: 10_12.

2- البقرة: 222.

3- التوبة: 80.

4- مكارم الأخلاق: ج 2 ص 133 ح 2344، بحار الأنوار: ج 91 ص 363 ح 23.

5- هود: 52.

6- نوح: 12.

7- مكارم الأخلاق: ج 1 ص 483 ح 1672، تفسير جوامع الجامع: ج 2 ص 151، المصباح للكفعمي: ص 218، بحار الأنوار: ج

104 ص 86 ح 51.

4 / 12 روزی شدن فرزند

4 / 12 روزی شدن فرزند قرآن (و گفتم): «از پروردگارتان، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است، تا برای شما از آسمان، باران پیاپی فرو فرستد و شما را به اموال و فرزندان، یاری کند و برایتان، باغ ها قرار دهد و برای شما نهرها جاری سازد».

حدیث امام علی علیه السلام: هر گاه فرزند خواستی، وضویی شاداب بساز و دو رکعت نماز نیکو بگذار و در پایان، به سجده برو و هفتاد و یک بار بگو: «از خدا آمرزش می خواهم». سپس با همسرت هم بستر شو و بگو: «بار خدایا! اگر مرا فرزندی روزی کردی، او را به نام پیامبرت می نامم». پس خدا به تو فرزندی خواهد داد. این که گفتم: «وضو بساز»، چون خداوند متعال فرموده است: «و [خدا] پاکیزگان را دوست می دارد». و این که گفتم: «نماز بخوان»؛ چون از پیامبر خدا شنیدم که می فرماید: «نزدیک ترین حالت بنده به پروردگارش، هنگامی است که او را در حال سجده و رکوع ببیند». و این که تو را به آمرزش خواهی فرمان دادم، چون خداوند متعال فرموده است: «از پروردگارتان، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است، تا بر شما از آسمان، باران پیاپی فرو فرستد و شما را به اموال و فرزندان، یاری کند و برایتان باغ ها قرار دهد و برای شما نهرها پدید آورد». و خداوند متعال به پیامبرش صلی الله علیه و آله فرموده است: «اگر هفتاد مرتبه هم برایشان آمرزش بخواهی، هرگز خداوند، آنان را نخواهد آمرزید». لذا گفتم از هفتاد بار بیشتر آمرزش بخواهی.

مکارم الأخلاق: امام حسن علیه السلام بر معاویه وارد شد و چون از نزد او بیرون آمد، یکی از پرده داران معاویه، دنبال ایشان آمد و گفت: من، مردی ثروتمندم؛ اما بچه دار نمی شوم. به من چیزی بیاموز؛ بلکه خداوند، مرا فرزندی روزی کند. فرمود: «بر تو باد آمرزش خواهی!». آن شخص، آمرزش خواهی می کرد تا جایی که گاه روزی هفتصد مرتبه، آمرزش می طلبید و ده پسر، روزی اش شد. این خبر به معاویه رسید. به آن مرد گفت: چرا دلیل سخنش را از او (امام حسن علیه السلام) نپرسیدی؟ بار دیگر که امام علیه السلام به نزد معاویه آمد، آن مرد، [دلیلش را] از ایشان پرسید. فرمود: «آیا سخن خداوند در داستان هود علیه السلام را نشنیده ای که: «و نیرویی بر نیرویتان می افزاید»؟ و در داستان نوح علیه السلام [این سخن را] که: «و شما را با اموال و فرزندان، یاری می رساند»؟».

الإمام زين العابدين عليه السلام_ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ_ : قُلْ فِي طَلَبِ الْوَالِدِ : « رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ » ، وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا يَرِثُنِي فِي حَيَاتِي ، وَيَسْتَغْفِرُ لِي بَعْدَ مَوْتِي ، وَاجْعَلْهُ لِي خَلْقًا سَوِيًّا ، وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ نَصِيبًا ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ » سَبْعِينَ مَرَّةً . فَإِنَّهُ مَنْ أَكْثَرَ مِنْ هَذَا الْقَوْلِ ، رَزَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى مَا تَمَنَّى مِنْ مَالٍ وَوَالِدٍ ، وَمِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، فَإِنَّهُ يَقُولُ : « اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا » (1) . (2)

الكافي عن ابن أبي عمير عن بعض أصحابه : سَدَّكَ الْأَبْرَشُ الْكَلْبِيُّ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ لَا يُوَلِّدُ لَهُ ، فَقَالَ لَهُ : عَلَّمَنِي سَدَّيْنَا . قَالَ : اسْتَغْفِرِ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ (3) فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْهُ مَرَّةً ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ : « اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا » إِلَى قَوْلِهِ : « وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ » . (4)

1- .نوح : 10_ 12 .

2- .كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 3 ص 474 ح 4660 ، مكارم الأخلاق : ج 1 ص 481 ح 1666 وفيه «يبرّ بي» بدل «يرثني» ، المصباح للكفعمي : ص 217 ، بحار الأنوار : ج 104 ص 84 ح 45 .

3- .في نسخه : «أو» بدل «و» .

4- .الكافي : ج 6 ص 8 ح 4 .

امام زین العابدین علیه السلام به یکی از یارانش: برای درخواست فرزند، بگو: «پروردگارا! مرا تنها مگذار و تو بهترین ارث بَرنگانی». و از جانب خودت برایم جانشینی قرار ده که در زمان حیاتم، وارث من شود و پس از مرگم، برایم آمرزش طلبد، و او را مخلوقی سالم قرار ده، و برای شیطان، در او بهره ای قرار مده. بار خدایا! از تو آمرزش می طلبم و به سوی تو باز می گردم، که تو آمرزگاری مهربانی». این را هفتاد مرتبه بگو؛ زیرا هر کس این گفتار را بسیار بگوید، خداوند متعال، آنچه از دارایی و فرزند و خیر دنیا و آخرت، آرزو کند، روزی او می گرداند؛ زیرا می فرماید: «از پروردگارتان، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است، تا از آسمان، بر شما باران فراوان فرو فرستد و با اموال و فرزندان، یاریتان رساند و برایتان، باغ ها قرار دهد و نهرها جاری سازد».

الکافی به نقل از ابن ابی عمیر، از یکی از یارانش: اَبْرَشِ کَلْبِیْ به امام باقر علیه السلام شکوه کرد که بچه دار نمی شود، و گفت: به من، دعایی بیاموز. فرمود: «در هر روز و هر شب، صد مرتبه از خدا آمرزش بخواه؛ زیرا خداوند می فرماید: «از پروردگارتان، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است» تا: «و شما را با اموال و فرزندان، یاری رساند».

مجمع البيان عن محمد بن يوسف عن أبيه: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ - وَأَنَا عِنْدَهُ - فَقَالَ لَهُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ، إِنِّي كَثِيرُ الْمَالِ وَلَيْسَ يَوْلَدُ لِي وَلَدٌ، فَهَلْ مِنْ حِيلَةٍ؟ قَالَ: نَعَمْ، اسْتَغْفِرِ رَبَّكَ سَنَةً فِي آخِرِ اللَّيْلِ مِنْهُ مَرَّةً، فَإِنْ صَنَعْتَ ذَلِكَ بِاللَّيْلِ فَاقْضِهِ بِالنَّهَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ» إِلَى آخِرِهِ. (1)

طَبَّ الْأَثَمَةَ لابْنِي بسطام عن سليمان بن جعفر الجعفرى عن الإمام الباقر عليه السلام: إِنَّ رَجُلًا شَكَا إِلَيْهِ قَلَّةَ الْوَلَدِ، وَأَنَّهُ يَطْلُبُ الْوَلَدَ مِنَ الْإِمَاءِ وَالْحَرَائِرِ فَلَا يُرْزُقُ لَهُ، وَهُوَ ابْنُ سِتِّينَ سَنَةً، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قُلْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي دُبُرِ صَلَاتِكَ الْمَكْتُوبَةِ، صَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ، وَفِي دُبُرِ صَلَاةِ الْفَجْرِ: «سُبْحَانَ اللَّهِ» سَبْعِينَ مَرَّةً، وَ«اسْتَغْفِرُ اللَّهُ» سَبْعِينَ مَرَّةً، وَتَخْتِمُهُ بِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا» (2). (3)

الكافي عن زراره عن الإمام الباقر عليه السلام: أَنَّهُ وَقَدَ إِلَى هِشَامِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ فَأَبْطَأَ عَلَيْهِ الْإِذْنَ حَتَّى اغْتَمَّ، وَكَانَ لَهُ حَاجِبٌ كَثِيرُ الدُّنْيَا وَلَا يَوْلَدُ لَهُ، فَادْنَا مِنْهُ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ: هَلْ لَكَ أَنْ تُوَصِّدَ لَنِي إِلَى هِشَامٍ وَأَعْلَمُكَ دُعَاءَ يَوْلَدُ لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. فَأَوْصَدَ لَهُ إِلَى هِشَامٍ وَقَضَى لَهُ جَمِيعَ حَوَائِجِهِ، قَالَ: فَلَمَّا فَرَعَ قَالَ لَهُ الْحَاجِبُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ الدُّعَاءُ الَّذِي قُلْتَ لِي. قَالَ لَهُ [الباقر عليه السلام]: نَعَمْ، قُلْ فِي كُلِّ يَوْمٍ إِذَا أَصْبَحْتَ وَأَمْسَيْتَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ» سَبْعِينَ مَرَّةً، وَتَسْتَغْفِرُ عَشْرَ مَرَّاتٍ، وَتُسَبِّحُ تِسْعَ مَرَّاتٍ، وَتَخْتِمُ الْعَاشِرَةَ بِالِاسْتِغْفَارِ، ثُمَّ تَقُولُ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا» (4). فَقَالَهَا الْحَاجِبُ، فَرُزِقَ ذُرِّيَّةً كَثِيرَةً، وَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ يَصِلُ أَبَا جَعْفَرٍ وَأَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ. فَقَالَ سُلَيْمَانُ: فَقُلْتُهَا - وَقَدْ تَزَوَّجْتُ ابْنَةَ عَمِّ لِي فَأَبْطَأَ عَلَيَّ الْوَلَدُ مِنْهَا - وَعَلَّمْتُهَا أَهْلِي، فَرُزِقْتُ وَآدَا. وَرَزَعَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهَا مَتَى تَشَاءُ أَنْ تَحْمِلَ حَمَلَتْ إِذَا قَالَتْهَا، وَعَلَّمْتُهَا غَيْرَ وَاحِدٍ مِنَ الْهَاشِمِيِّينَ مِمَّنْ لَمْ يَكُنْ يَوْلَدُ لَهُمْ، فَوُلِدَ لَهُمْ وَلَدٌ كَثِيرٌ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ. (5)

1- مجمع البيان: ج 10 ص 543، بحار الأنوار: ج 87 ص 221 ح 30.

2- نوح: 10_12.

3- طب الأئمة لابني بسطام: ص 129، بحار الأنوار: ج 86 ص 130 ح 4.

4- نوح: 10_12.

5- الكافي: ج 6 ص 8 ح 5، مكارم الأخلاق: ج 1 ص 481 ح 1667، بحار الأنوار: ج 104 ص 85 ح 46.

مجمع البیان۔ به نقل از محمد بن یوسف ، از پدرش : من در محضر امام باقر علیه السلام بودم که مردی به ایشان گفت : قربانت گردم! من ، ثروت بسیار دارم ؛ اما بچه دار نمی شوم . آیا راه چاره ای وجود دارد؟ فرمود: «آری . به مدت یک سال، در آخر شب ، صد مرتبه از پروردگارت آمرزش بخواه، و اگر شب آن را از دست دادی ، روز ، قضایش را به جای آور؛ زیرا خداوند می فرماید: «از پروردگارتان ، آمرزش بخواهید» تا آخر آیه».

طَبَّ الاثمه عليهم السلام ، ابنا بسطام۔ به نقل از سلیمان بن جعفر جعفری : مردی از کمی فرزند به امام باقر علیه السلام شکایت نمود و گفت که شصت سال دارد و از کنیزان و زنان آزاد خود ، در جستجوی فرزند است ؛ اما فرزندی روزی اش نمی شود. امام علیه السلام به او فرمود: «به مدت سه روز، بعد از نماز واجب، نماز عشا و نیز بعد از نماز صبح ، هفتاد مرتبه سبحان الله و هفتاد مرتبه استغفر الله بگو و در پایان آن ، این فرموده خداوند عز و جل را بخوان: «از پروردگارتان ، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است ، تا از آسمان ، بر شما باران فراوان فرورستد و شما را با اموال و فرزندان ، یاری رساند و برایتان باغ ها قرار دهد و نهرها جاری سازد» .

الکافی۔ به نقل از زرارہ : امام باقر علیه السلام به دیدار هشام بن عبد الملک رفت و او دیر به ایشان ، اجازه [ی وارد شدن بر او] داد ، به طوری که امام علیه السلام غمگین شد. هشام ، درباری داشت که ثروت بسیار داشت ؛ اما بچه دار نمی شد. امام باقر علیه السلام نزدیک او رفت و فرمود: «حاضری مرا نزد هشام ببری و [در عوض] من ، دعایی به تو بیاموزم که بچه دار شوی؟». گفت : آری . امام علیه السلام را نزد هشام بُرد و همه حوایجش را برآورده ساخت. کار که تمام شد ، دربان به امام علیه السلام گفت : قربانت گردم! دعایی که به من وعده دادی ، امام باقر علیه السلام به او فرمود: «بله . هر روز ، چون صبح و شام خود را آغاز کردی، هفتاد بار سبحان الله بگو، ده بار آمرزش بخواه، نه بار تسبیح بگو و بارِ دهم ، آمرزش بخواه . سپس این فرموده خداوند عز و جل را بگو: «از پروردگارتان ، آمرزش بخواهید که او آمرزنده است ، تا از آسمان ، بر شما باران فراوان فرورستد و با اموال و فرزندان ، یاریت رساند و برایتان باغ ها پدید آورد و نهرها جاری سازد» . دربان ، اینها را گفت و فرزندان بسیاری ، روزی او شد. از آن پس ، او به امام باقر و امام صادق علیهما السلام ابراز محبت می کرد. من (سلیمان بن جعفر) هم که با دختر عمویم ازدواج کرده و هنوز از او بچه دار نشده بودم، اینها را گفتم و به همسرم نیز آموختم، و فرزندی روزی ام شد. همسرم گفت: هر گاه بخواهد حامله شود ، اینها را می گوید و حامله می شود. این دعا را به چند نفر از هاشمیان که فرزند دار نمی شدند ، نیز آموختم و فرزندان بسیاری برایشان متولد شد. خدا را سپاس!

الكافي عن سعيد بن يسار: قَالَ رَجُلٌ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يُولَدُ لِي، فَقَالَ: اسْتَغْفِرِ رَبَّكَ فِي السَّحَرِ مِئَةَ مَرَّةٍ، فَإِنْ نَسِيَتْهُ فَاقْضِيهِ. (1)

الكافي عن عمر بن أبي حسنه الجمال: شَكَوْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قِلَّةَ الْوَلَدِ، فَقَالَ لِي: اسْتَغْفِرِ اللَّهَ، وَكُلِ الْبَيْضَ بِالْبَصْلِ. (2)

4 / 13 مُرَافَقَهُ أَهْلِ الْبَيْتِ ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَهْلٍ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرِ الثَّانِي عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَلَّمَنِي شَيْئًا إِذَا أَنَا قُلْتُهُ كُنْتُ مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، قَالَ: فَكَتَبَ بِحَطِّهِ أَعْرِفُهُ: أَكْثَرُ مِنْ تِلَاوَةِ «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ»، وَرَطَّبَ شَفْتَيْكَ بِالْإِسْتِغْفَارِ. (3)

1- الكافي: ج 6 ص 9 ح 6.

2- الكافي: ج 6 ص 324 ح 2، المحاسن: ج 2 ص 276 ح 1885، بحار الأنوار: ج 66 ص 46 ح 11.

3- ثواب الأعمال: ص 197 ح 4، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 90 ح 2249، الدعوات: ص 49 ح 121 عن الإمام الرضا عليه السلام، بحار الأنوار: ج 92 ص 328 ح 5.

4 / 13 همراه بودن با اهل بیت علیهم السلام

الكافی۔ به نقل از سعید بن یسار۔: مردی به امام صادق علیه السلام گفت: فرزندی برایم متولد نمی شود. فرمود: «در هنگام سحر، صد بار از پروردگارت آمرزش بخواه و اگر [در آن هنگام] فراموش کردی، قضایش را به جا آور».

الكافی۔ به نقل از عمر بن ابی حسنه جمال۔: به ابوالحسن علیه السلام (1) از کمی فرزند، شکایت کردم. فرمود: «از خدا آمرزش بخواه و تخم مرغ همراه با پیاز بخور».

4 / 13 همراه بودن با اهل بیت ثواب الأعمال۔ به نقل از اسماعیل بن سهل۔: به امام جواد علیه السلام نوشتم: چیزی به من بیاموز که چون آن را بگویم، در دنیا و آخرت، با شما باشم. امام علیه السلام با خطّ خودش که آن را می شناختم، [برای من] نوشت: «اَنَا انزلناه» را بسیار تلاوت کن و لبانت را به آمرزش خواهی، تَر و تازه بدار.

1- منظور از ابوالحسن، در این جا امام کاظم یا امام رضا علیهما السلام است.

الفصل الخامس : ما ينبغي فيه الاستغفار من الأوقات 5 / 1 الأسحار الكتاب «الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ * الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ» . (1)

«كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الَّذِينَ مَا يَهْجَعُونَ * وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» . (2)

«... أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ * قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَطِيئِينَ * قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» . (3)

الحديث للإمام الصادق عليه السلام: إنَّ أفضل ما دَعَوْتُمْ اللَّهَ بِالْأَسْحَارِ ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : «وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» . (4)

1- آل عمران : 16 _ 17 .

2- الذاريات : 17 _ 18 .

3- يوسف : 96 _ 98 .

4- قصص الأنبياء : ص 189 ح 235 عن الفضل بن أبي قره السمندي ، بحار الأنوار : ج 87 ص 165 ح 7 .

فصل پنجم: اوقات مناسب برای آموزش خواهی

5 / 1 سحرگاهان

فصل پنجم: اوقات مناسب برای آموزش خواهی 5 / 1 سحرگاهانقرآن «آنان که می گویند: «ای پروردگار ما! ما به تو ایمان آوردیم . پس گناهانمان را بیا مرز و ما را از عذاب آتش ، نگه دار» ؛ [آنان،] شکیبایان و راستگویان و فرمان برداران و انفاق کنندگان و آموزش خواهان در سحرگاهان [هستند]» .

«اندکی از شب را می خوابند و در سحرگاهان ، آموزش می خواهند» .

«... آیا به شما نگفتم که من ، از کار خدا چیزی دانم که شما نمی دانید؟ گفتند: «ای پدر ما! از گناهانمان ، آموزش خواه که ما گنهکار بودیم» . گفت: «به زودی ، از پروردگارم برایتان آموزش می خواهم که او آمرزگاری مهربان است»» .

حدیثامام صادق علیه السلام: بهترین زمان برای دعا کردن شما به درگاه خدا ، سحرگاهان است. خداوند متعال، فرموده است: «... و آموزش خواهان در سحرگاهان» .

تفسير العياشي عن مفضل بن عمر: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ، تَقَوُّتِي صَلَاةَ اللَّيْلِ فَأُصَلِّيَ الْفَجْرَ، فَلِي أَنْ أُصَلِّيَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ مَا فَاتَنِي مِنَ الصَّلَاةِ، وَأَنَا فِي صَلَاةِ (1) قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَلَكِنْ لَا تُعَلِّمُ بِهِ أَهْلَكَ فَيَتَّخِذُونَهُ (2) سُنَّةً، فَيَبْطُلُ قَوْلُ اللَّهِ جَلَّ وَعَزَّ «وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ». (3)

أعلام الدين: سئل أبو جعفر الباقر عليه السلام عن وقت صلاة الليل، فقال: الوقت الذي جاء عن جدِّي رسول الله صلى الله عليه وآله أنه قال: فيه يُنادى مُنادي الله عز وجل: هل من داع فأجيبه؟ هل من مُستغفر فأغفر له؟ قال السائل: وما هو؟ قال: الوقت الذي وعد يعقوب فيه بنو بقوله: «أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي» (4). قال: ما هو؟ قال: الوقت الذي قال الله فيه: «وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ». إن صلاة الليل في آخره أفضل منها قبل ذلك، وهو وقت الإجابة، وهي هديَّة المؤمن إلى ربِّه، فأحسبوا هداياكم إلى ربِّكم، يُحسِنِ اللَّهُ جَوَائِزَكُمْ؛ فَإِنَّهُ لَا يُؤَاطِبُ عَلَيْهَا إِلَّا مُؤْمِنٌ أَوْ صِدِّيقٌ. (5)

الإمام الصادق عليه السلام: قال رسول الله صلى الله عليه وآله: خَيْرُ وَقْتٍ دَعَوْتُمْ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ الْأَسْحَارُ، وَتَلَا هَذِهِ الْآيَةَ فِي قَوْلِ يَعْقُوبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي» وَقَالَ: أَخْرَهُمْ إِلَى السَّحْرِ. (6)

رسول الله صلى الله عليه وآله: ثَلَاثَةٌ مَعْصُومُونَ مِنْ شَرِّ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ: الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَالْمُسْتَغْفِرُونَ بِالْأَسْحَارِ، وَالبَاكُونَ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ. (7)

-
- 1- في مستدرک الوسائل ج 3 ص 158 ح 3259 نقلاً عن المصدر: «مُصَلِّيٌّ»، وهو الأنسب.
 - 2- في المصدر: «فَتَتَّخِذُونَهُ»، والتصويب من بحار الأنوار.
 - 3- تفسير العياشي: ج 1 ص 165 ح 17، تهذيب الأحكام: ج 3 ص 272 ح 1085 وليس فيه ذيله من «فَيَبْطُلُ قَوْلُ اللَّهِ...»، بحار الأنوار: ج 87 ص 226 ح 37.
 - 4- يوسف: 98.
 - 5- أعلام الدين: ص 262، إرشاد القلوب: ص 92 نحوه، بحار الأنوار: ج 87 ص 222 ح 32.
 - 6- الكافي: ج 2 ص 477 ح 6 عن الفضل بن أبي قره، بحار الأنوار: ج 12 ص 266 ح 34.
 - 7- كنز العمال: ج 15 ص 841 ح 43343 نقلاً عن أبي الشيخ في الثواب عن ابن عباس.

تفسیر العیاشی_ به نقل از مفضل بن عمر: به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم! نماز شب را از دست می دهم و نماز صبحم را می خوانم. آیا می توانم بعد از نماز صبح تا پیش از طلوع آفتاب که همچنان بر سجاده هستم، نماز از دست رفته شب را بخوانم؟ فرمود: «آری؛ اما این را به خانواده ات نگو که آن را سنت نکنند، و این فرموده خداوند عز و جل از بین برود که: «... و آمرزش خواهان در سحرگاهان»».

أعلام الدین: از امام باقر علیه السلام در باره وقت نماز شب، سؤال شد. فرمود: «آن، وقتی است که از جدم پیامبر خدا، در باره اش وارد شده است که فرمود: «در این وقت، منادی خداوند عز و جل بانگ می زند: آیا دعا کننده ای هست تا اجابتش کنم؟ آیا آمرزش خواهی هست تا او را بیامرزم؟». [پرسنده] گفت: آن، چه وقتی است؟ فرمود: «همان وقتی است که یعقوب علیه السلام در آن به فرزندانش وعده داد و گفت: «به زودی، از پروردگارم برایتان آمرزش می طلبم»». گفت: چه وقتی بود؟ فرمود: «وقتی که خداوند، در باره اش فرموده است: «و آمرزش خواهان در سحرگاهان»». نماز شب در آخر شب، با فضیلت تر از قبل آن است. این زمان، زمان اجابت [دعا] است و نماز شب، هدیه مؤمن است به پروردگارش. پس به پروردگارتان، هدیه های نیکو دهید تا خداوند، جایزه های نیکو به شما دهد. بر نماز شب، مواظبت نمی کند، مگر مؤمن یا صدیق».

امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا فرمود: «بهترین زمانی که در آن، خداوند عز و جل را می خوانید، سحرگاهان است». این آیه را که گفته یعقوب علیه السلام است، تلاوت کرد: «به زودی، از پروردگارم برایتان آمرزش می طلبم». و فرمود: «[یعقوب علیه السلام] آمرزش خواهی برای آنان را تا سحرگاه، به تأخیر انداخت».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: سه گروه اند که از گزند ابلیس و سربازانش مصون اند: کسانی که شب و روز خداوند را بسیار یاد می کنند، آمرزش خواهان در سحرگاهان، و گریه کنندگان از ترس خدا.

عنه صلى الله عليه وآله: ثلاثه أصواتٍ يُحِبُّهَا اللهُ عز وجل: صَوْتُ الدِّيَكِ، وصَوْتُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وصَوْتُ المُسْتَغْفِرِينَ بِالأَسْحَارِ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله لِعَلِّيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، صَلِّ مِنَ اللَّيْلِ وَلَوْ قَدَرَ حَلْبُ شَاهٍ، وَبِالأَسْحَارِ فَادْعُ؛ لَا تُرَدُّ لَكَ دَعْوَةٌ، فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ: «وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالأَسْحَارِ». (2)

عنه صلى الله عليه وآله مِنْ وَصِيَّتِهِ لِأَبِي ذَرٍّ -يَا أَبَا ذَرٍّ، يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: إِنَّ أَحَبَّ الْعِبَادِ إِلَيَّ الْمُتَحَابِّونَ مِنْ أَجْلِي، الْمُتَعَلِّقُهُ قُلُوبُهُم بِالْمَسَاجِدِ، وَالْمُسْتَغْفِرُونَ بِالأَسْحَارِ، أُولَئِكَ إِذَا أَرَدْتُ بِأَهْلِ الأَرْضِ عِقُوبَهُ ذَكَرْتُهُمْ فَصَرَفْتُ العُقُوبَةَ عَنْهُمْ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَمَلَائِكَتُهُ يُصَلُّونَ عَلَيَّ المُسْتَغْفِرِينَ وَالمُسَحِّرِينَ بِالأَسْحَارِ؛ فَلْيَتَسَحَّرْ أَحَدُكُمْ وَلَوْ بِشَرِيهِ مِنْ مَاءٍ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: السَّحُورُ بَرَكَةٌ، وَلِلَّهِ مَلَائِكَةٌ يُصَلُّونَ عَلَيَّ المُسْتَغْفِرِينَ بِالأَسْحَارِ، وَعَلَى المُسَحِّرِينَ. (5)

عَدَّهُ الدَّاعِي عَنْهُمْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ: أَلَا صَلَّوَاتُ اللَّهِ عَلَيَّ المُسَحِّرِينَ وَالمُسْتَغْفِرِينَ بِالأَسْحَارِ. (6)

- 1- مكارم الأخلاق: ج 2 ص 89 ح 2246، بحار الأنوار: ج 65 ص 8 ح 13؛ الفردوس: ج 2 ص 101 ح 2538 عن أم سعد، كنز العمال: ج 12 ص 335 ح 35285.
- 2- مكارم الأخلاق: ج 2 ص 54 ح 2134، بحار الأنوار: ج 87 ص 167 ح 11.
- 3- مكارم الأخلاق: ج 2 ص 375 ح 2661، تنبيه الخواطر: ج 2 ص 62 وفيه «بحلال» بدل «من أجلي» وكلاهما عن أبي ذر، بحار الأنوار: ج 77 ص 86.
- 4- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 136 ح 1961، المقنع: ص 204 كلاهما عن الإمام عليّ عليه السلام، المقنعه: ص 316، الأمالى للطوسى: ص 497 ح 1090 عن عمرو بن جميع عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، الإقبال: ج 1 ص 185 عن الإمام عليّ عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 96 ص 313 ح 11.
- 5- دعائم الإسلام: ج 1 ص 271 عن الإمام عليّ عليه السلام، بحار الأنوار: ج 96 ص 311 ح 4.
- 6- عدّه الداعي: ص 251، بحار الأنوار: ج 87 ص 221 ح 31.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: سه آوازند که خداوند عز و جل آنها را دوست می دارد: آواز خروس، آواز کسی که قرآن می خواند، و آواز
آمزش خواهان در سحرگاهان.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: به علی علیه السلام: ای علی! پاسی از شب را نماز بخوان، حتی اگر به اندازه زمان دوشیدن گوسفندی
باشد. در سحرگاهان، دعا کن که دعایت رد نمی شود؛ زیرا خداوند تبارک و تعالی می فرماید: «و آمزش خواهان در سحرگاهان».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: از سفارش ایشان به ابوذر: ای ابوذر! خداوند تبارک و تعالی می فرماید: «محبوب ترین بندگان در نزد
من، آنان اند که به خاطر من، یکدیگر را دوست می دارند، دل بسته مسجدهایند، و آمزش خواهان در سحرگاهان اند. اینان اند که هرگاه
بخواهم اهل زمین را کیفر دهم، به یاد ایشان می افتم و از کیفر دادنشان، منصرف می شوم».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند تبارک و تعالی و فرشتگانش، بر کسانی که در سحرگاهان آمزش می طلبند و سحری می
خورند، درود (رحمت) می فرستند. پس، هر یک از شما، حتی اگر شده با جرعه ای آب، سحری بخورد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: سحری، برکت است. خداوند، فرشتگانی دارد که به آمزش خواهان در سحرگاهان و بر سحری خوران،
درود می فرستند.

عده الداعی از معصومان علیهم السلام: هان! دروهای خدا بر کسانی که سحری می خورند و در سحرگاهان، آمزش می طلبند!

المعجم الأوسط عن أنس: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ نَسْتَغْفِرَ بِالْأَسْحَارِ سَبْعِينَ مَرَّةً. (1)

الكافي عن أحمد بن عبد العزيز: حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِنَا قَالَ: كَانَ أَبُو الْحَسَنِ الْأَوَّلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ آخِرِ رُكْعَةِ الْوَتْرِ قَالَ: «هَذَا مَقَامٌ مِنْ حَسَنَاتِهِ نِعْمَةٌ مِنْكَ، وَشُكْرٌ ضَعِيفٌ، وَذَنْبُهُ عَظِيمٌ، وَلَيْسَ لَهُ إِلَّا دَفْعُكَ وَرَحْمَتُكَ، فَإِنَّكَ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنَزَّلِ عَلَيَّ نَبِيِّكَ الْمُرْسَلِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ * وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» (2)، طَالَ هُجُوعِي، وَقَلَّ قِيَامِي، وَهَذَا السَّحْرُ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ لِذَنْبِي اسْتَغْفَارَ مَنْ لَمْ يَجِدْ لِنَفْسِهِ صَرًا وَلَا نَفْعًا، وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا»، ثُمَّ يَخْرُجُ سَاجِدًا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ. (3)

5 / 2 فُنُوتُ الْوَتْرِ كِتَابٌ مِنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيه: (4) كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْوَتْرِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَيَقُولُ: «هَذَا مَقَامٌ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ النَّارِ» سَبْعَ مَرَّاتٍ. (5)

الإمام الباقر عليه السلام: مَنْ دَاوَمَ عَلَى صَلَاةِ اللَّيْلِ وَالْوَتْرِ، وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ فِي كُلِّ وَتْرٍ سَبْعِينَ مَرَّةً، ثُمَّ وَاظَبَ عَلَى ذَلِكَ سَنَةً، كُتِبَ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ. (6)

1- المعجم الأوسط: ج 9 ص 183 ح 9484، تفسير الطبري: ج 3 الجزء 3 ص 208، تفسير القرطبي: ج 4 ص 39 وفيهما «أمرنا أن نستغفر».

2- الذاريات: 17 و 18.

3- الكافي: ج 3 ص 325 ح 16، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 132 ح 508، علل الشرائع: ص 365 ح 3 نحوه، بحار الأنوار: ج 87 ص 281 ح 73.

4- أورد المصنّف هذا الحديث في ذيل ح 1406 المروى عن عبد الله بن أبي يعفور عن أبي عبد الله عليه السلام. وقال محقق الكتاب في هامشه: «الظاهر أنه من تتمه خبر ابن أبي يعفور، ويمكن أن يكون خبراً آخر».

5- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 489 ح 1406، بحار الأنوار: ج 87 ص 287 ح 79.

6- تفسير العياشي: ج 1 ص 165 ح 12 عن زراره، بحار الأنوار: ج 87 ص 225 ح 37.

5 / 2 دعای قنوت نماز وثر

المعجم الاوسط_ به نقل از انس_: پیامبر خدا به ما فرمود که در سحرگاهان ، هفتاد مرتبه آمرزش بطلبیم.

الکافی_ به نقل از احمد بن عبد العزیز_: یکی از شیعیان برایم نقل کرد که امام کاظم علیه السلام هرگاه سرش را از رکوع نماز وثر بر می داشت ، می گفت: «این جا ، کسی ایستاده است که نیکی هایش ، نعمتی از جانب توست ، و سپاس گزاری اش ، اندک است ، و گناهِش بزرگ است و جز حمایت و رحمت تو ، کسی را ندارد؛ زیرا تو در کتابت که بر پیامبر مُرسل خود فرو فرستاده ای، فرموده ای: «و اندکی از شب را می خوابند و در سحرگاهان ، آمرزش می خواهند» ، و من ، بیشتر [شب را] می خوابم و اندکی از آن را به عبادت می گذرانم، و در این سحرگاه ، از تو برای گناهم آمرزش می طلبم، همچون آمرزش خواهی کسی که اختیار هیچ گزند و سودی ، و مرگ و زندگی و رستاخیزی را برای خود ندارد» . سپس به سجده می رفت _ دروهای خدا بر او باد _ .

2 / 5 دعای قنوت نماز وثر کتاب من لایحضره الفقیه : پیامبر خدا ، در [دعای قنوت] نماز وثر ، هفتاد مرتبه از خدا آمرزش می طلبید و هفت مرتبه می گفت: «این جا ، کسی ایستاده که از آتش به تو پناه آورده است».

امام باقر علیه السلام : هر کس بر نماز شب و [نماز] وثر مداومت ورزد و در هر وثری ، هفتاد بار از خدا آمرزش بخواهد و یک سال به این کار ادامه دهد، از آمرزش خواهان در سحرگاهان ، نوشته می شود.

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ فِي وَتْرِهِ إِذَا أَوْتَرَ: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» سَبْعِينَ مَرَّةً، وَوَاطَبَ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى تَمْضِيَ سَنَةٌ، كَتَبَهُ اللَّهُ عِنْدَهُ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ، وَوَجِبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَالْمَغْفِرَةُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. (1)

عنه عليه السلام: الْقَنُوتُ فِي الْوَتْرِ الْإِسْتِغْفَارُ، وَفِي الْفَرِيضَةِ الدُّعَاءُ. (2)

تهذيب الأحكام عن أبي بصير، قال: قُلْتُ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «وَالْمُسَّةَ تَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ». فَقَالَ: إِسْتَغْفَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي وَتْرِهِ سَبْعِينَ مَرَّةً. (3)

تهذيب الأحكام عن معاوية بن عمّار: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «وَالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ»: فِي الْوَتْرِ فِي آخِرِ اللَّيْلِ سَبْعِينَ مَرَّةً. (4)

تهذيب الأحكام عن أبي بكر بن أبي سَمَّاکَ عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: قَالَ لِي: فِي قُنُوتِ الْوَتْرِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا، وَعَافِنَا وَعَافِ عَنَّا، فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. (5)

-
- 1- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 489 ح 1405، النخصال: ص 581 ح 3، ثواب الأعمال: ص 204 ح 1، المحاسن: ج 1 ص 126 ح 142، تفسير العياشي: ج 1 ص 165 ح 14 و 15 كلّها عن عمر بن يزيد نحوه، بحار الأنوار: ج 87 ص 205 ح 14.
 - 2- الكافي: ج 3 ص 450 ح 32 و ص 340 ح 9، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 131 ح 503، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 491 ح 1411 كلّها عن عبد الرحمن بن أبي عبد الله، بحار الأنوار: ج 87 ص 269 ح 67.
 - 3- تهذيب الأحكام: ج 2 ص 130 ح 501، تفسير العياشي: ج 1 ص 165 ح 13، بحار الأنوار: ج 87 ص 121 و ص 225 ح 37.
 - 4- تهذيب الأحكام: ج 2 ص 130 ح 498، علل الشرائع: ص 364 ح 1 نحوه، بحار الأنوار: ج 87 ص 207 ح 19 و ص 121.
 - 5- تهذيب الأحكام: ج 2 ص 92 ح 342.

امام صادق علیه السلام: هر کس در رکعت آخر از سه رکعت نماز وُتْر، هفتاد بار بگوید: «از خداوند - پروردگارم -، آمرزش می طلبم و به درگاه او توبه می برم» و به این کار ادامه دهد تا یک سال بگذرد، خداوند، او را جزو آمرزش خواهان در سحرگاهان می نویسد و بهشت و آمرزش الهی بر او واجب می گردد.

امام صادق علیه السلام: قنوت در [نماز] وُتْر [برای] آمرزش خواهی است و در نماز واجب، [برای] دعا کردن.

تهذیب الاحکام - به نقل از ابو بصیر -: از امام علیه السلام (1) در باره «و آمرزش خواهان در سحرگاهان» پرسیدم. فرمود: «پیامبر خدا، در [نماز] وُتْرش هفتاد بار استغفار می کرد» .

تهذیب الاحکام - به نقل از معاویه بن عمّار -: از امام صادق علیه السلام شنیدم که در باره این فرموده خداوند عز و جل «و آمرزش خواهان در سحرگاهان» می فرماید: یعنی در [نماز] وُتْر آخر شب، هفتاد مرتبه استغفار می کنند.

تهذیب الاحکام - به نقل از ابو بکر بن ابی سمّاک -: امام صادق علیه السلام به من فرمود: «در قنوت [نماز] وُتْر، چنین گفته شود: بار خدایا! ما را بیامرز، و بر ما رحمت آور، و ما را عافیت بخش، و از ما در گذر، در دنیا و آخرت» .

1- منظور امام صادق یا امام کاظم علیهما السلام است .

3 / 5 حينَ يَمْضَى ثُلُثُ اللَّيْلِ لِإِمَامِ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يُنَادِي مُنَادٍ حِينَ يَمْضَى ثُلُثُ اللَّيْلِ: «يَا بَاغِيَّ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، يَا طَالِبَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، هَلْ مِنْ تَائِبٍ يُتَابُ عَلَيْهِ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ يُغْفَرُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَيُعْطَى؟» حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ. (1)

4 / 5 الثُّلُثُ الْآخِرُ مِنْ كُلِّ لَيْلٍ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُنْزِلُ مَلَكًا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا كُلَّ لَيْلَةٍ فِي الثُّلُثِ الْآخِرِ، وَلَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ، فَيَأْمُرُهُ فَيُنَادِي: «هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأُعْطِيهِ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَأَتُوبَ عَلَيْهِ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ؟ يَا طَالِبَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا طَالِبَ الشَّرِّ أَقْصِرْ (2)»، فَلَا يَزَالُ يُنَادِي بِهَذَا حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ. (3)

عيون أخبار الرضا عليه السلام عن رجاء بن أبي الضحاک في ذكر سيره الإمام الرضا عليه السلام وهو في طريقه إلى خراسان: فإذا كان الثُّلُثُ الْآخِرُ مِنَ اللَّيْلِ، قَامَ مِنْ فِرَاشِهِ بِالتَّسْبِيحِ وَالتَّحْمِيدِ وَالتَّكْبِيرِ وَالتَّهْلِيلِ وَالإِسْتِغْفَارِ، فَاسْتَاكَ، ثُمَّ تَوَضَّأَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى صَلَاةِ اللَّيْلِ... ثُمَّ يَقُولُ: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ» سَبْعِينَ مَرَّةً، فَإِذَا سَلَّمَ جَلَسَ فِي التَّعْقِيبِ مَا شَاءَ اللَّهُ... وَكَانَ قُنُوتُهُ فِي جَمِيعِ صَلَوَاتِهِ: رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ، وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعَلَّمَ، إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَجَلُّ الْأَكْرَمُ. (4)

1- دعائم الإسلام: ج 1 ص 210، بحار الأنوار: ج 87 ص 167 ح 10.

2- أقصر فلان عن الشيء يقصر إقصارا إذا كفت عنه وانتهى (لسان العرب: ج 5 ص 97 «قصر»).

3- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 421 ح 1240 عن إبراهيم بن أبي محمود عن الإمام الرضا عليه السلام، عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 126 ح 21، الاحتجاج: ج 2 ص 386 ح 293 كلاهما عن إبراهيم بن أبي محمود عن الإمام الرضا عن آبائه عليهم السلام، التوحيد: ص 176 ح 7 عن الإمام الرضا عن أبيه عن جدّه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 3 ص 314 ح 7.

4- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 181 ح 5، بحار الأنوار: ج 49 ص 91 ح 7.

5 / 3 هنگام سپری شدن یک سوم شب**5 / 4 یک سوم آخر هر شب**

5 / 3 هنگام سپری شدن یک سوم شبامام باقر علیه السلام: چون یک سوم شب بگذرد، آواز دهنده ای [غیبی] آواز می دهد که: «ای جوینده خوبی، بشتاب! ای خواهان بدی، دست بدار! آیا توبه گری هست تا توبه او پذیرفته شود؟ آیا آمرزش خواهی هست تا آمرزیده شود؟ آیا خواهنده ای هست تا به او عطا شود؟ (و تا طلوع خورشید، ادامه می دهد)» .

5 / 4 یک سوم آخر هر شبپیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خداوند _ تبارک و تعالی _ هر شب، در ثلث آخر آن، و شب جمعه، در آغاز شب، فرشته ای به آسمان پایین، فرو می فرستد و به او دستور دهد که بانگ زند: «آیا درخواست کننده ای هست تا عطایش کنم؟ آیا توبه کننده ای هست تا توبه اش را بپذیریم؟ آیا آمرزش خواهی هست تا او را بیامرزم؟ ای جوینده خوبی، بشتاب! ای جوینده بدی، دست بردار!» و پیوسته این را ندا می دهد تا آن گاه که سپیده بر دمَد» .

عیون أخبار الرضا علیه السلام_ به نقل از رجاء بن ابی ضحاک، در یادکرد رفتار امام رضا علیه السلام در راه سفر به خراسان_: چون ثلث آخر شب می شد، با ذکر «سبحان الله» و «الحمد لله» و «الله أكبر» و «لا إله إلا الله» و آمرزش خواهی، از بسترش بر می خاست و مسواک می زد و وضو می گرفت . سپس به نماز شب می ایستاد... آن گاه، هفتاد مرتبه می گفت: «از خدا، آمرزش می خواهم و از او، توبه می طلبم». و چون سلام می داد، می نشست و ساعت ها تعقیبات می گفت... دعای قنوت ایشان در همه نمازهایش این بود: «پروردگارا! بیامرز و رحم کن، و از آنچه [از گناهانم] می دانی، در گذر که تو عزیزترین و بزرگ ترین و کریم ترینی» .

5 / 5 يَوْمَ الْخَمِيْسِ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مَنْ صَلَّى يَوْمَ الْخَمِيْسِ مَا بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ رَكَعَتَيْنِ ، يَقْرَأُ فِيْ اَوَّلِ رَكَعِهِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَآيَةِ الْكُرْسِيِّ مِنْهُ مَرَّةً ، وَفِي الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ«قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ» مِنْهُ مَرَّةً ، فَاِذَا فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ اللّٰهُ مِنْهُ مَرَّةً ، وَصَلَّى عَلَي النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنْهُ مَرَّةً ؛ لَا يَقُوْمُ مِنْ مَقَامِهِ حَتّٰى يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُ الْبَثَّةَ . (1)

5 / 6 لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ لِإِمَامِ الْبَاقِرِ وَالْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ : إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ أَمَرَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ فَتَنَادَى مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ إِلَى آخِرِهِ ، وَيُنَادَى فِي كُلِّ لَيْلَةٍ - غَيْرَ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ - مِنْ ثُلُثِ اللَّيْلِ الْآخِرِ : هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأُعْطِيَهُ ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَأَتُوبَ عَلَيْهِ ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ ؟ يَا طَالِبَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ ، يَا طَالِبَ الشَّرِّ أَقْصِرْ . (2)

1- . مصباح المتهجد : ص 256 ، جمال الأسبوع : ص 79 كلاهما عن ابن مسعود ، بحار الأنوار : ج 90 ص 313 ح 43 .

2- . دعائم الإسلام : ج 1 ص 180 ، بحار الأنوار : ج 89 ص 279 ح 25 .

5 / 5 روز پنج شنبه**5 / 6 شب جمعه**

5 / 5 روز پنج شنبه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس روز پنج شنبه، در فاصله میان نماز ظهر و عصر، دو رکعت نماز بگزارد و در رکعت اول، «فاتحه الكتاب» را با صد مرتبه «آیه الکرسی»، و در رکعت دوم «فاتحه الكتاب» را با صد مرتبه «قل هو الله أحد» بخواند و پس از نمازش، صد مرتبه از خدا طلب آمرزش کند و صد مرتبه بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود بفرستد، پیش از آن که از جایش بلند شود، خداوند، حتماً او را می آمرزد.

5 / 6 شب جمعه امام باقر و امام صادق علیهما السلام: چون شب جمعه شود، خداوند عز و جل به فرشته ای فرمان دهد که از اول شب تا آخر آن، و در شب های دیگر، غیر از شب جمعه، از ثلث آخر شب، ندا دهد که: «آیا درخواست کننده ای هست تا به او عطا کنم؟ آیا توبه کننده ای هست تا توبه اش را بپذیریم؟ آیا آمرزش خواهی هست تا او را بیامرزم؟ ای طالب خوبی، بیا! ای طالب بدی، دست بردار!»

7/5 يَوْمَ الْجُمُعَةِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لَا يُؤَافِقُهَا عَبْدٌ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِيهَا إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ . (1)

المعجم الكبير عن سمره بن جندب: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَسْتَغْفِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، وَلِلْمُسْلِمِينَ وَلِلْمُسْلِمَاتِ ، كُلَّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ . (2)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ بَيْنَ رَكَعَتَيْ الْفَجْرِ إِلَى الْغَدَاةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» مِئَةَ مَرَّةٍ ، بَنَى اللَّهُ لَهُ مَسْكَناً فِي الْجَنَّةِ . (3)

عنه عليه السلام: مَنْ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ تَعَالَى يَوْمَ الْجُمُعَةِ بَعْدَ الْعَصْرِ سَبْعِينَ مَرَّةً ، يَقُولُ: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» غَفَرَ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ لَهُ ذَنْبَهُ فِيمَا سَلَفَ ، وَعَصَمَهُ فِيمَا بَقِيَ ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ذَنْبٌ ، غَفَرَ لَهُ ذُنُوبَ الْيَدِيهِ . (4)

عنه عليه السلام: مِنَ السُّنَّةِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَلْفَ مَرَّةٍ ، وَفِي غَيْرِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ مِئَةَ مَرَّةٍ ، وَمَنْ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ مِئَةَ صَلَاةٍ وَأَسْتَغْفَرَ مِئَةَ مَرَّةٍ ، وَقَرَأَ «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» مِئَةَ مَرَّةٍ ، غُفِرَ لَهُ الْبَتَّةَ . (5)

جمال الأسبوع: رُوِيَ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ أَمَرَ رَجُلًا أَنْ يُصَلِّيَ الضُّحَى يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ: يقرأ في كُلِّ رَكَعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ عَشْرَ مَرَّاتٍ ، و«قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» عَشْرَ مَرَّاتٍ . ثُمَّ قَالَ: فَإِذَا سَلَّمْتَ ، اسْتَغْفِرِ اللَّهَ عِزَّ وَجَلَّ سَبْعِينَ مَرَّةً ، وَقُلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ . (6)

1- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 122 ح 10305 ، الدعاء للطبراني: ص 70 ح 175 ، عمل اليوم والليله لابن السني: ص 133 ح 373 كلها عن أبي هريره ، كنز العمال: ج 7 ص 764 ح 21305 .

2- المعجم الكبير: ج 7 ص 264 ح 7079 .

3- جامع الأحاديث للقمي: ص 154 ، جمال الأسبوع: ص 248 عن أبي حمزه نحوه ، بحار الأنوار: ج 89 ص 313 ح 18 .

4- جمال الأسبوع: ص 278 عن موسى بن أكييل الثميري ، بحار الأنوار: ج 90 ص 91 ح 4 .

5- جامع الأحاديث للقمي: ص 158 ، بحار الأنوار: ج 89 ص 355 ح 33 .

6- جمال الأسبوع: ص 92 ، بحار الأنوار: ج 89 ص 367 ح 62 .

5 / 7 روز جمعه

5 / 7 روز جمعه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در جمعه، ساعتی است که هر بنده ای در آن ساعت از خدا آمرزش بطلبد، خداوند، حتماً او را می آمرزد.

المعجم الکبیر۔ به نقل از سَمْرَه بن جُنْدَب: پیامبر صلی الله علیه و آله در هر روز جمعه، برای مردان و زنان مؤمن و مسلمان، طلب آمرزش می کرد.

امام صادق علیه السلام: هر کس در روز جمعه، پس از دو رکعت نماز صبح تا آغاز روز [در مابین الطلوعین]، صد مرتبه بگوید: «پاکا پروردگار بزرگ من و ستایش، او را! از پروردگارم آمرزش می خواهم و به درگاه او توبه می کنم»، خداوند، برای او در بهشت خانه ای بنا می کند.

امام صادق علیه السلام: هر کس در روز جمعه، بعد از نماز عصر، هفتاد مرتبه از خداوند متعال، آمرزش بخواهد، بگوید: «از خدا، آمرزش می خواهم و به درگاه او توبه می کنم»، خداوند عز و جل گناهان گذشته اش را می آمرزد، و در آینده، او را [از گناه] مصون می دارد، و اگر گناهی نداشته باشد، گناهان پدر و مادر او را می آمرزد.

امام صادق علیه السلام: از سنت است (مستحب است) که در روز جمعه، هزار مرتبه و در غیر روز جمعه، صد مرتبه بر محمد، درود فرستاده شود. هر کس در روز جمعه، صد مرتبه بر محمد و خاندان محمد، درود فرستد و صد مرتبه طلب آمرزش کند و صد مرتبه «قل هو الله احد» را بخواند، قطعاً آمرزیده شود.

جمال الأسبوع: روایت شده است که امیر مؤمنان، به مردی دستور داد در روز جمعه هنگام چاشت، چهار رکعت نماز بخواند: در هر رکعت، ده مرتبه «فاتحه الكتاب» و ده مرتبه «قل هو الله احد» را. سپس فرمود: «چون سلام دادی، هفتاد مرتبه از خداوند عز و جل طلب آمرزش کن و بگو: پاکا خدا و ستایش، خدا را! معبودی جز خدا نیست. خدا، بزرگ تر است. هیچ نیرو و توانی نیست، جز به یاری خدای بلندمرتبه و بزرگ».

5 / 8 قَبَلَ الْغُرُوبِ فِي عَرَفَاتِ الْإِقْبَالِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: كُنْتُ قَرِيبًا مِنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالْمَوْقِفِ ، فَلَمَّا هَمَّتِ الشَّمْسُ لِلْغُرُوبِ أَخَذَ بِيَدِهِ الْيُسْرَى بِمَجَامِعِ ثَوْبِهِ ثُمَّ قَالَ : «اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ ، إِنْ تُعَذِّبْنِي فَبِأَمْرٍ قَدْ سَلَفَتْ مِنِّي ، وَأَنَا بَيْنَ يَدَيْكَ بِرُمَّتِي ، وَإِنْ تَعْفُ عَنِّي فَأَهْلُ الْعَفْوِ أَنْتَ يَا أَهْلَ الْعَفْوِ ، يَا أَحَقَّ مَنْ عَفَا ، اغْفِرْ لِي وَلِأَصْحَابِي » ، وَحَرَّكَ دَابَّتَهُ فَمَرَّ . (1)

5 / 9 يَوْمَ النَّحْرِ الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي خُطْبَتِهِ يَوْمَ النَّحْرِ (2) : إِنَّ هَذَا يَوْمٌ حُرْمَتُهُ عَظِيمَةٌ ، وَبَرَكَتُهُ مَأْمُولَةٌ ، وَالْمَغْفِرَةُ فِيهِ مَرْجُوَةٌ ، فَأَكْثَرُوا ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى وَاسْتَغْفِرُوهُ ، وَتَوَبُوا إِلَيْهِ ، إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ . (3)

1- الإقبال : ج 2 ص 73 ، بحار الأنوار : ج 98 ص 215 ح 3 .

2- يوم النحر : هو يوم العاشر من ذى الحجة (مجمع البحرين : ج 3 ص 1759 «نحر»).

3- كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 1 ص 520 ح 1484 ، مصباح المتهجد : ص 664 ح 730 عن عبد الرحمن بن جندب عن أبيه نحوه ، بحار الأنوار : ج 91 ص 100 ح 4 .

5 / 8 پیش از غروب در عرفات**5 / 9 روز قربان**

5 / 8 پیش از غروب در عرفات لإقبال_ به نقل از حمّاد بن عبد الله_: در موقف، نزدیک امام کاظم علیه السلام بودم. نزدیک غروب خورشید که شد، امام علیه السلام با دست چپ خود، گوشه های جامه اش را گرفت و گفت: «بار خدایا! من، بنده تو و فرزند بنده تو هستم. اگر عذابم کنی، به سبب اموری است که پیش تر، از من سرزده است، و اینک، من با تمام وجودم در اختیار توام. اگر مرا ببخشی، تو اهل بخشایشی. ای اهل بخشایش، ای سزاوارترین کس به گذشت کردن! مرا و یاران مرا بیامرز!» و مرکبش را هی زد و رفت.

5 / 9 روز قربان امام علی علیه السلام_ در خطبه اش در روز [عید] قربان_: این، روزی است که حرمتش بسیار است و برکتش انتظار می رود و به آمرزش در آن، امید است. بنا بر این، خداوند متعال را فراوان یاد کنید و از او آمرزش بخواهید و به درگاهش توبه کنید، که او توبه پذیری مهربان است.

10/5 الصَّبَاحُ وَالْمَسَاءُ رسول الله صلى الله عليه وآله: ما من صَبَاحٍ إِلَّا وَمَلَكَانِ يُنَادِيَانِ يَقُولَانِ: «يَا بَاغِيَّ الْخَيْرِ هَلُمَّ، وَيَا بَاغِيَّ الشَّرِّ انْتَه، هَلْ مِنْ دَاعٍ فَيَسْتَجَابُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَيَغْفِرُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَيَتَابُ عَلَيْهِ؟ هَلْ مِنْ مَغْمُومٍ فَيَنْفَسُ عَنْهُ عَمُّهُ؟ اللَّهُمَّ عَجِّلْ لِلْمُنْفِقِ مَالَهُ خَلْفًا، وَلِلْمُمْسِكِ تَلْفًا»، فَهَذَا دُعَاؤُهُمَا حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: ما أَصْبَحْتُ غَدَاةً قَطُّ، إِلَّا اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ فِيهَا مِنْهُ مَرَّةً. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ اسْتَغْفَرَ إِذَا وَجَبَتْ (3) الشَّمْسُ سَبْعِينَ مَرَّةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ سَبْعِمِئَةَ ذَنْبٍ، وَلَا يَذْنِبُ مُؤْمِنٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فِي يَوْمِهِ وَلَيْلَتِهِ سَبْعِمِئَةَ ذَنْبٍ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: ما مِنْ عَبْدٍ خَتَمَ صَحِيفَتَهُ عِنْدَ مَغِيبِ الشَّمْسِ بِالِاسْتِغْفَارِ، إِلَّا مَحَا مَا دُونَهَا. (5)

الإمام الصادق عليه السلام: مَهْمَا تَرَكْتَ مِنْ شَيْءٍ فَلَا تَتْرِكْ أَنْ تَقُولَ فِي كُلِّ صَبَاحٍ وَمَسَاءٍ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ اسْتَغْفِرُكَ فِي هَذَا الصَّبَاحِ وَفِي هَذَا الْيَوْمِ لِأَهْلِ رَحْمَتِكَ، وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِنْ أَهْلِ لَعْنَتِكَ... اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ، الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ مُنْقَلَبَهُمْ وَمَثْوَاهُمْ. (6)

- 1- الأُمَالِي لِلصَّدُوقِ: ص 701 ح 958 عن الحسين بن زيد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، روضه الواعظين: ص 360 نحوه، بحار الأنوار: ج 93 ص 380 ح 3.
- 2- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 115 ح 10275، المعجم الأوسط: ج 4 ص 110 ح 3737، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 8 ص 239 ح 5، المنتخب من مسند عبد بن حميد: ص 196 ح 558 كلّها عن أبي بردة عن أبيه، كنز العمال: ج 1 ص 477 ح 2079.
- 3- وجبت الشمس: أى غابت (الصحيح: ج 1 ص 232 «وجب»).
- 4- كنز العمال: ج 1 ص 481 ح 2099 نقلاً عن الديلمي عن أبي هريرة وراجع الفردوس: ج 3 ص 604 ح 5891.
- 5- الفردوس: ج 4 ص 16 ح 6046 عن أبي الدرداء، كنز العمال: ج 1 ص 480 ح 2098.
- 6- الكافي: ج 2 ص 529 ح 23 عن فرات بن الأحنف، مصباح المتهجد: ص 213 ح 319 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 86 ص 150 ح 34.

5 / 10 بامدادان و شامگاهان

10/ 5 بامدادان و شامگاهان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ بامدادی نیست، مگر آن که دو فرشته، بانگ برآورده، می گویند: «ای جویای خوبی، بیا! ای در پی بدی، دست [از بدی] بدار! آیا دعا کننده ای هست تا دعایش مستجاب شود؟ آیا آمرزش خواهی هست تا آمرزیده شود؟ آیا توبه گری هست تا توبه اش پذیرفته شود؟ آیا غم زه ای هست تا غم او زودده شود؟ بار خدایا! به آن که مال خویش را انفاق می کند، هر چه زودتر، عوض عطا کن، و به آن که از انفاق، خودداری می ورزد، در تلف کردن مال او تعجیل فرما»، و تا غروب آفتاب، دعای آن دو این باشد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ گاه صبحی را آغاز نکردم، مگر این که در آن، صد مرتبه از خدا آمرزش طلبیدم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس، چون خورشید غروب کرد، هفتاد بار آمرزش بخواهد، خداوند، هفتصد گناه از او می آمرزد، و هیچ مؤمنی _ اگر خدا خواهد _ در شبانه روز، هفتصد گناه نمی کند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ بنده ای نیست که در هنگام غروب آفتاب، کارنامه اش را به آمرزش خواهی ختم کند، مگر آن که گناهان پیش از آن را پاک می کند.

امام صادق علیه السلام: هر چه را ترک کردی، این را ترک مکن که در هر بامداد و شامگاه بگویی: «بار خدایا! روز خود را آغاز می کنم و در این بامدادان و در این روز، برای آنان که سزاوار رحمت تو هستند، از تو آمرزش می طلبم و از آنان که سزاوار و مشمول نفرین تو هستند، در پیشگاه تو اعلام بیزاری می کنم... بار خدایا! مرا و پدر و مادرم را بیامرزد و آن دو را رحمت کن که مرا در کودکی پروردند. بار خدایا! مردان و زنان مؤمن، و مردان و زنان مسلمان را، زنده و مُرده شان را بیامرزد. بار خدایا! تو از جایگاه و مکان بازگشت آنان، آگاهی.

5 / 11 شهر رَجَبٍ ولا سَيِّمًا لَيْلَهُ النَّصْفِ مِنْهُرِ سَولِ اللّهِ صَلى اللّهِ عَلَيهِ و آلِهِ : أَكثَرُوا مِنَ الإِسْتِغْفَارِ فِي شَهْرِ رَجَبٍ ، فَإِنَّ لِلّهِ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْهُ عُتْقَاءً (1) مِنَ النَّارِ ، وَإِنَّ لِلّهِ مَدَائِنَ لَا يَدْخُلُهَا إِلاَّ مَنْ صَامَ [شَهْرًا] (2) رَجَبٍ . (3)

عنه صلى الله عليه وآله : رَجَبٌ شَهْرُ الإِسْتِغْفَارِ لِأُمَّتِي ، أَكثَرُوا فِيهِ الإِسْتِغْفَارَ ، فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ، وَشَعْبَانُ شَهْرِي ، اسْتَكثَرُوا فِي رَجَبٍ مِنْ قَوْلٍ : «أَسْتَغْفِرُ اللّهُ» ، وَاسْأَلُوا اللّهُ الإِقَالَهَ وَالتَّوْبَةَ فِيمَا مَضَى ، وَالْعِصْمَةَ فِيمَا بَقِيَ مِنْ آجَالِكُمْ . (4)

عنه صلى الله عليه وآله : مَنْ صَامَ أَيَّامَ البِيضِ مِنْ رَجَبٍ أَوْ قَامَ (5) لِيَالِيهَا ، وَبَصَلَ لِي لَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْهُ رَكَعَةٍ ، يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ «قُلْ هُوَ اللّهُ أَحَدٌ» عَشْرَ مَرَّاتٍ ، فَإِذَا فَرَّغَ مِنْ هَذِهِ الصَّلَاةِ اسْتَغْفَرَ سَبْعِينَ مَرَّةً ، رُفِعَ عَنْهُ شَرُّ أَهْلِ السَّمَاءِ ، وَشَرُّ أَهْلِ الأَرْضِ ، وَشَرُّ إبْلِيسَ وَجُنُودِهِ ، وَإِنْ مَاتَ فِي هَذَا الشَّهْرِ مَاتَ [شَهِيدًا] (6) ، وَيَقْضِي اللّهُ لَهُ أَلْفَ حَاجَةٍ . (7)

1- في المصدر : «منها عتقا» ، والتصويب من كنز العمال .

2- ما بين المعقوفين أثبتناه من كنز العمال .

3- الفردوس : ج 1 ص 81 ح 247 عن الإمام عليّ عليه السلام ، كنز العمال : ج 1 ص 481 ح 2101 .

4- النوادر للأشعري : ص 17 ح 2 عن إسماعيل بن أبي زياد عن الإمام الصادق عليه السلام ، بحار الأنوار : ج 97 ص 38 ح 24 .

5- في مستدرک الوسائل : «وقام» .

6- ما بين المعقوفين أثبتناه من مستدرک الوسائل .

7- بحار الأنوار : ج 97 ص 50 ح 38 ، مستدرک الوسائل : ج 7 ص 533 ح 8829 كلاهما نقلًا عن كتاب النوادر للراوندي عن ابن

5 / 11 ماه رجب ، بویژه شب نیمه آن

5 / 11 ماه رجب ، بویژه شب نیمه آنپیامبر خدا صلی الله علیه و آله :در ماه رجب ، بسیار طلب آمرزش کنید؛ زیرا در هر ساعتی از این ماه ، خداوند ، عده ای را از آتش می رهاند . برای خدا شهرهایی است که تنها کسانی وارد آنها می شوند که [ماه] رجب را روزه بگیرند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :رجب، ماه آمرزش خواهی امت من است . پس در این ماه ، بسیار آمرزش بخواهید که خدا ، آمرزگاری مهربان است. شعبان ، ماه من است . در رجب ، جمله «استغفر الله» را فراوان بگوئید و از خداوند ، در باره [گناهان] گذشته ، پوزش و توبه بخواهید، و برای باقی مانده عمرتان ، مصونیت [از گناه].

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :هر کس در ایام البیض ماه رجب ، روزه بگیرد یا شب های آن را به عبادت بگذراند و شب نیمه [ی این ماه] صد رکعت نماز بگزارد و در هر رکعت ، ده مرتبه «قل هو الله احد» بخواند و پس از این نماز ، هفتاد مرتبه آمرزش بطلبد، گزند آسمانیان و گزند زمینیان و گزند ابلیس و سربازانش ، از او دور داشته می شود ، و اگر در این ماه بمیرد ، شهید مُرده است، و خداوند ، هزار حاجت او را بر آورده می سازد.

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى لَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ رَجَبٍ عَشْرَ رَكَعَاتٍ ، يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ مَرَّةً ، وَ«قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ثَلَاثِينَ مَرَّةً ، فَإِذَا اسْتَغْفَرَ اللَّهَ وَسَجَدَ وَسَبَّحَهُ وَمَجَّدَهُ وَكَبَّرَهُ مِنْهُ مَرَّةً ، لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ إِلَى مِثْلِهَا مِنَ الْقَابِلِ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى نَصَبَ فِي السَّمَاءِ السَّابِعَةِ مَلَكًا يُقَالُ لَهُ: الدَّاعِي ، فَإِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَجَبٍ يُنَادِي ذَلِكَ الْمَلَكُ كُلَّ لَيْلَةٍ مِنْهُ إِلَى الصَّبَاحِ: طُوبَى لِلذَّاكِرِينَ ، طُوبَى لِلطَّائِعِينَ . وَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا جَلِيسٌ مَنْ جَالَسَنِي ، وَمُطِيعٌ مَنْ أَطَاعَنِي ، وَغَافِرٌ مَنْ اسْتَغْفَرَنِي . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: أَلَا إِنَّ فِي شَهْرِ رَجَبٍ لَيْلَةً ، مِنْ حَرَمِ النَّوْمِ عَلَى نَفْسِهِ وَقَامَ فِيهَا حَرَمَ اللَّهِ جَسَدَهُ عَلَى النَّارِ ، وَصَافِحَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ إِلَى يَوْمِ مِثْلِهِ ، فَإِنْ عَادَ عَادَتِ الْمَلَائِكَةُ . (3)

5 / 12 شهر شهبان ولا- سيدما ليله النصف منه رسول الله صلى الله عليه وآله: إذا كان ليلة النصف من شهبان نادى مناد (4): هل من مستغفر فأغفر له؟ هل من سائل فأعطيه؟ فلا يسأل أحد إلا أعطى، إلا زانية بفرجها أو مشرك. (5)

- 1- بحار الأنوار: ج 97 ص 50 ح 39 نقلاً عن كتاب النوادر للراوندى عن أنس .
- 2- الإقبال: ج 3 ص 174 ، بحار الأنوار: ج 98 ص 377 ح 1 .
- 3- بحار الأنوار: ج 97 ص 47 ح 33 نقلاً عن النوادر للراوندى عن ابن عباس .
- 4- فى المصدر: «فإذا منادٍ»، والتصويب من كنز العمال وبعض نسخ المصدر الخطية .
- 5- شعب الإيمان: ج 3 ص 383 ح 3836 عن عثمان بن أبى العاص ، كنز العمال: ج 12 ص 314 ح 35178 .

5 / 12 ماه شعبان ، بویژه شب نیمه آن

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس شب نیمه ماه رجب ، ده رکعت نماز بگذارد، در هر رکعتی یک مرتبه «فاتحه الكتاب» و سی مرتبه «قل هو الله احد» را بخواند و چون [نمازش را تمام کرد و] از خدا، آمرزش بخواهد و سجده کند و او را تسبیح و تمجید گفته ، صد مرتبه «الله أكبر» بگوید ، تا رجب آینده ، گناهی برایش نوشته نمی شود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خداوند متعال، در آسمان هفتم ، فرشته ای منصوب کرده است که به آن ، «دعوتگر» گفته شود. چون ماه رجب در آید ، آن فرشته ، هر شب تا صبح بانگ می زند: «خوشا به حال ذکرگویان [خدا]! خوشا به حال فرمان برداران!». و خداوند متعال می فرماید: «من همنشین کسی هستم که با من ، همنشینی کند، و فرمان بردار کسی هستم که از من ، فرمان برد ، و آمرزنده کسی هستم که از من ، آمرزش بخواهد» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :هان! در ماه رجب ، شبی است که هر کس در آن شب ، خواب را بر خود حرام کند و به عبادت پردازد خداوند ، بدن او را بر آتش ، حرام می گرداند و هفتاد هزار فرشته با او دست می دهند و تا روزی چنان (یعنی ماه رجب سال آینده) برایش طلب آمرزش می کنند، و اگر دوباره گناه کرد ، فرشتگان ، دوباره برایش آمرزش می خواهند.

5 / 12 ماه شعبان ، بویژه شب نیمه آنپیامبر خدا صلی الله علیه و آله :هر گاه شب نیمه شعبان شود ، منادی ای ندا می دهد : آیا آمرزش خواهی هست تا او را پیامرم؟ آیا درخواست کننده ای هست تا به او عطا کنم؟ پس هر کسی درخواست کند ، به او عطا می شود ، بجز زن زناکار یا شخص مشرک.

عنه صلى الله عليه وآله: إذا كان ليَّلهُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فقوموا ليَّلتها، و صوموا يومها، فإنَّ اللهَ تعالى يقولُ: ألا من مُستَغْفِرٍ فأغْفِرَ لَهُ؟ ألا من مُستَرزِقٍ فأَرْزُقَهُ؟ ألا من سائلٍ فأعْطِيَهُ؟ ألا كذا؟ حتَّى يَطْلُعَ الفَجْرُ. (1)

مصباح المتهدِّج عن زيد بن عليّ: كان عليُّ بنُ الحُسينِ عليه السلام يجمَعُنا جميعاً ليَّلةِ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، ثُمَّ يُجَزِّي اللَّيْلَ أَجْزَاءً ثَلَاثَةً، فَيُصَلِّي بِنَا جُزْءًا، ثُمَّ يَدْعُو وَتُؤْمِنُ عَلَيَّ دُعَائِهِ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَنَسْتَعْفِرُهُ وَنَسَأُ لَهُ الْجَنَّةَ حتَّى يَنْفَجِرَ الصُّبْحُ. (2)

مصباح المتهدِّج عن محمَّد بن أبي حمزة عن الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ سَبْعِينَ مَرَّةً: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، كَتَبَهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي الْأُفُقِ الْمُبِينِ. قُلْتُ: وَمَا الْأُفُقُ الْمُبِينُ؟ قَالَ: قَاعٌ بَيْنَ يَدَيِ الْعَرْشِ، فِيهِ أَنْهَارٌ تَطَّرِدُ فِيهِ مِنَ الْقِدْحَانِ عَدَدُ النُّجُومِ. (3)

الإمام الرضا عليه السلام: مَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ سَبْعِينَ مَرَّةً، حُشِرَ رَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي رُومِهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَوَجِبَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ الْكَرَامَةُ. (4)

1- شعب الإيمان: ج 3 ص 379 ح 3822 عن عبد الله بن جعفر عن الإمام عليّ عليه السلام وراجع سنن ابن ماجه: ج 1 ص 444 ح 1388 والفردوس: ج 1 ص 259 ح 1007 وكنز العمال: ج 12 ص 314 ح 35177 والإقبال: ج 3 ص 323 وبحار الأنوار: ج 98 ص 415 ح 1.

2- مصباح المتهدِّج: ص 853، بحار الأنوار: ج 83 ص 115 ح 32.

3- مصباح المتهدِّج: ص 829 ح 889، الخصال: ص 582 ح 5، معاني الأخبار: ص 229 ح 1، فضائل الأشهر الثلاثة: ص 56 ح 35، الإقبال: ج 3 ص 295، بحار الأنوار: ج 97 ص 91 ح 4.

4- الخصال: ص 582 ح 6، عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 255 ح 6 كلاهما عن العباس بن هلال، فضائل الأشهر الثلاثة: ص 44 ح 21، الأمالي للصدوق: ص 68 ح 34، الإقبال: ج 3 ص 294 والثلاثة الأخيره عن الحسن بن عليّ بن فضال نحوه، بحار الأنوار: ج 97 ص 72 ح 16.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه شب نیمه شعبان رسید، آن شب را به عبادت بگذارید و روزش را روزه بگیرید؛ زیرا خداوند متعال می فرماید: «آیا آمرزش خواهی هست تا او را بیمارزم؟ آیا روزی خواهی هست تا او را روزی دهم؟ آیا درخواست کننده ای هست تا به او عطا کنم؟ آیا چنین، آیا چنان؟»، تا آن گاه که سپیده بزند.

مصباح المتهجد_ به نقل از زید بن علی_: امام زین العابدین علیه السلام در شب نیمه شعبان، همه ما را جمع می کرد. آن گاه، شب را به سه بخش تقسیم می کرد، در یک بخش، برایمان نماز می خواند، آن گاه، دعا می کرد و ما «آمین» می گفتیم. سپس از خدا آمرزش می طلبید و ما هم آمرزش می طلبیدیم و بهشت را از او درخواست می کردیم، تا آن گاه که سپیده صبح می دمید.

مصباح المتهجد_ به نقل از محمد بن ابی حمزه_: امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس در هر روز از [ماه] شعبان، هفتاد مرتبه بگوید: آمرزش می طلبم از خدایی که معبودی نیست، جز او مهرگسترِ مهربان، زنده پاینده، و به درگاهش توبه می کنم»، خداوند متعال، نامش را در افق مبین می نویسد». گفتم: افق مبین چیست؟ فرمود: «دستی است در برابر عرش که در آن، جویبارها روان است و جاهایی به شمارِ ستارگان».

امام رضا علیه السلام: هر کس در هر روز از ماه شعبان، هفتاد بار از خدا آمرزش بخواهد، روز قیامت، در گروه پیامبر خدا محشور شود و کرامت خدا بر او واجب می گردد.

عنه عليه السلام: مَنْ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ سَبْعِينَ مَرَّةً: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ» كَتَبَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ، وَجَوَازًا عَلَيَّ الصِّرَاطِ، وَأَحَلَّهُ دَارَ الْقَرَارِ. (1)

فضائل الأشهر الثلاثة عن إبراهيم بن ميمون: قُلْتُ [لَهُ عَلَيْهِ السَّلَام] : فَمَا أَفْضَلُ الدُّعَاءِ فِي هَذَا الشَّهْرِ؟ فَقَالَ: الْإِسْتِغْفَارُ، إِنَّ مَنْ اسْتَغْفَرَ فِي شَعْبَانَ كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً، كَانَ كَمَنْ اسْتَغْفَرَ فِي غَيْرِهِ مِنَ الشُّهُورِ سَبْعِينَ أَلْفَ مَرَّةٍ. قُلْتُ: فَكَيْفَ أَقُولُ؟ قَالَ: قُلْ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ. (2)

عيون أخبار الرضا عليه السلام عن عبد السلام بن صالح الهروي: دَخَلْتُ عَلَيَّ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي آخِرِ جُمُعَةٍ مِنْ شَعْبَانَ، فَقَالَ لِي: يَا أَبَا الصَّلْتِ، إِنَّ شَعْبَانَ قَدْ مَضَى أَكْثَرُهُ، وَهَذَا آخِرُ جُمُعَةٍ مِنْهُ، فَتَدَارَكَ فِيمَا بَقِيَ مِنْهُ تَقْصِيرُكَ فِيمَا مَضَى مِنْهُ، وَعَلَيْكَ بِالْإِقْبَالِ عَلَيَّ مَا يَعْنِيكَ وَتَرَكَ مَا لَا يَعْنِيكَ، وَأَكْثِرْ مِنَ الدُّعَاءِ وَالْإِسْتِغْفَارِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَتُبْ إِلَى اللَّهِ مِنْ ذُنُوبِكَ لِئُقْبَلَ شَهْرُ اللَّهِ إِلَيْكَ وَأَنْتَ مُخْلِصٌ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. (3)

5 / 13 شهر رمضان رسول الله صلى الله عليه وآله: تَفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فِي أَوَّلِ لَيْلِهِ مِنْ رَمَضَانَ إِلَى آخِرِ لَيْلِهِ، وَتُغَلُّ فِيهِ مَرَدَّةُ الشَّيَاطِينِ، وَيَبْعَثُ اللَّهُ مُنَادِيًا يُنَادِي: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ هَلُمَّ، هَلْ مِنْ دَاعٍ يُسْتَجَابُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ يُغْفَرُ لَهُ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ يُتَابُ عَلَيْهِ؟ (4)

-
- 1- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 57 ح 212، الأُمالي للصدوق: ص 727 ح 994 كلاهما عن الريان بن الصلت، روضه الواعظين: ص 441، بحار الأنوار: ج 97 ص 90 ح 2.
 - 2- فضائل الأشهر الثلاثة: ص 56 ح 34، بحار الأنوار: ج 97 ص 91 ح 5.
 - 3- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 51 ح 198، الإقبال: ج 1 ص 42، بحار الأنوار: ج 97 ص 73 ح 17.
 - 4- كنز العمال: ج 8 ص 468 ح 23700 نقلاً عن ابن صصري في أماليه وابن النجار عن ابن عمر وح 23704، تاريخ بغداد: ج 1 ص 284 عن ابن عباس، شعب الإيمان: ج 3 ص 304 ح 3606 عن ابن مسعود وكلها نحوه.

امام رضا علیه السلام: هر کس در هر روز ماه شعبان، هفتاد بار بگوید: «از خدا، آمرزش می طلبم و از او توبه می خواهم»، خداوند متعال، برایش برات آزادی از آتش و عبور از صراط را می نویسد و او را در سرای جاویدان، جای می دهد.

فضائل الأشهر الثلاثة_ به نقل از ابراهیم بن میمون _: به امام علیه السلام (1) گفتم: بهترین دعا در این ماه (شعبان) چیست؟ فرمود: «آمرزش خواستن. هر کس در ماه شعبان، روزی هفتاد بار آمرزش بطلبد، همانند کسی که در دیگر ماه ها هفتاد هزار بار طلب آمرزش نماید». گفتم: چگونه بگویم؟ فرمود: «بگو: از خدا، آمرزش می طلبم و از او توبه می خواهم».

عیون أخبار الرضا علیه السلام_ به نقل از عبد السلام بن صالح هروی _: در آخرین جمعه ماه شعبان، بر امام رضا علیه السلام در آمدم. به من فرمود: «ای ابا صلت! شعبان، بیشترش گذشت و این، آخرین جمعه آن است. پس در باقی مانده این ماه، کوتاهی های خویش در ایام سپری شده آن را جبران کن. بر تو باد انجام دادن آنچه به حال تو سودمند است و فرو نهادن آنچه برایت سودی ندارد! بسیار دعا کن و آمرزش بخواه و قرآن بخوان و از گناهانت به درگاه خدا، توبه کن تا ماه خدا (رمضان) در حالی بر تو در آید که خود را برای خداوند عز و جل خالص گردانیده باشی.

5 / 13 ماه رمضان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: درهای بهشت، در نخستین شب ماه رمضان، باز می شود و تا آخرین شب آن، همچنان باز می ماند. در این ماه، شیطان های یاغی، به زنجیر کشیده می شوند و خداوند، منادی ای را می فرستد تا ندا سر دهد که: «ای جویای خوبی، بیا! آیا دعا کننده ای هست تا دعایش مستجاب شود؟ آیا آمرزش خواهی هست تا آمرزیده شود؟ آیا توبه کننده ای هست تا توبه اش پذیرفته گردد؟».

1- منظور از امام در اینجا امام صادق علیه السلام می باشد چون ابراهیم بن میمون فقط از امام صادق علیه السلام روایت می کند.

عنه صلى الله عليه وآله يقولُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ : هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأَعْطِيَهُ سُؤْلَهُ ؟ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَاتُوبَ عَلَيْهِ ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ ؟ (1)

عنه صلى الله عليه وآله : شَهْرُ رَمَضَانَ لَيْسَ كَالشُّهُورِ ؛ لِمَا تُضَاعَفُ فِيهِ مِنَ الْاُجُورِ ، هُوَ شَهْرُ الصِّيَامِ ، وَشَهْرُ الْقِيَامِ ، وَشَهْرُ التَّوْبَةِ وَالِاسْتِغْفَارِ ... (2)

عنه صلى الله عليه وآله : أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّهُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بِالْبَرَكَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ ... يَا أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ أَنْفُسَكُمْ مَرهُونَةٌ بِأَعْمَالِكُمْ فَفَكُّوْهَا بِاسْتِغْفَارِكُمْ ، وَظَهُورِكُمْ ثَقِيلَةٌ مِنْ أَوْزَارِكُمْ (3) فَخَفِّفُوا عَنْهَا بِطَوْلِ سُجُودِكُمْ . (4)

الإمام عليّ عليه السلام : عَلَيْكُمْ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ بِكَثْرَةِ الْإِسْتِغْفَارِ وَالِدُّعَاءِ ؛ فَأَمَّا الدُّعَاءُ فَيُدْفَعُ بِهِ عَنْكُمْ الْبَلَاءُ ، وَأَمَّا الْإِسْتِغْفَارُ فَيَمْحَى (5) ذُنُوبَكُمْ . (6)

1- الأُمالي للمفيد : ص 230 ح 3 ، فضائل الأشهر الثلاثة : ص 126 ح 133 نحوه ، الإقبال : ج 1 ص 24 ، بحار الأنوار : ج 96 ص 338 ح 1 ، فضائل الأوقات للبيهقي : ص 64 ح 129 ، تاريخ دمشق : ج 52 ص 292 ح 11020 كلَّها عن ابن عبَّاس ، كنز العمال : ج 8 ص 586 ح 24281 .

2- فضائل الأشهر الثلاثة : ص 100 ح 86 عن ابن عبَّاس .

3- الوزر : الذنب والإثم (النهاية : ج 5 ص 179 «وزر») .

4- فضائل الأشهر الثلاثة : ص 77 ح 61 ، عيون أخبار الرضا عليه السلام : ج 1 ص 295 ح 53 ، الأُمالي للصدوق : ص 154 ح 149 ، الإقبال : ج 1 ص 26 كلَّها عن الحسن بن عليّ بن فضَّال عن الإمام الرضا عن آبائه عليهم السلام ، بحار الأنوار : ج 96 ص 356 ح 25 .

5- مَحَا الشَّيْءَ يَمْحُوهُ وَيَمْحَاهُ : أَذْهَبَ أَثَرَهُ (لسان العرب : ج 15 ص 271 «محا») . وفي المصادر الأخرى : «فُتْمَحَى بِهِ ذُنُوبُكُمْ» .

6- الكافي : ج 4 ص 88 ح 7 عن حصين عن الإمام الصادق عليه السلام ، كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 2 ص 108 ح 1858 ، فضائل الأشهر الثلاثة : ص 76 ح 59 ، الأُمالي للصدوق : ص 118 ح 103 كلاهما عن حصين عن الإمام الصادق عن آبائه عنه عليهم السلام ، الإقبال : ج 1 ص 69 عن الإمام الصادق عنه عليهما السلام ، بحار الأنوار : ج 96 ص 378 ح 2 .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خداوند _ تبارک و تعالی _ در هر شب ماه رمضان ، سه بار می فرماید: «آیا درخواست کننده ای هست تا خواسته اش را به او بدهم؟ آیا توبه کننده ای هست تا توبه اش را بپذیرم؟ آیا آمرزش خواهی هست تا او را ببامرزم؟».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : ماه رمضان ، همچون دیگر ماه ها نیست. در این ماه ، مزدها دو چندان می شود. این ماه، ماه روزه است، ماه شب زنده داری است، ماه توبه و آمرزش خواهی است... .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : ای مردم! ماه خدا ، با برکت و رحمت و آمرزش ، به شما رو آورده است ای مردم ! جان های شما ، در گرو کردارهای شماست . پس با آمرزش خواهی خود ، آنها را آزاد کنید . پشت های شما از بار گناهانتان ، گران بار گشته است . با سجده های طولانی خویش ، آنها را سبک کنید.

امام علی علیه السلام : در ماه رمضان ، بسیار آمرزش خواهی و دعا کنید؛ زیرا به واسطه دعا ، بلا از شما دور می شود، و آمرزش خواهی ، گناهانتان را پاک می کند.

رسول الله صلى الله عليه وآله: قال موسى عليه السلام: ... إلهي أريد النجاة من النار. قال: ذلك لمن استغفر في ليله القدر. (1)

1- الإقبال: ج 1 ص 345، بحار الأنوار: ج 98 ص 145 ح 3.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: موسی علیه السلام گفت: معبود من! رهایی از آتش را می خواهم. خدا فرمود: «این ، برای کسی است که در شب قدر ، طلب آموزش کند».

الفصل السادس: ما ينبغي فيه الاستغفار من الأحوال 6 / 1 قبل النوم لإمام علي عليه السلام: دعاني رسول الله صلى الله عليه وآله فقال: يا علي، إذا أخذت مضجعك فعليك بالاستغفار، والصلاة علي. (1)

رسول الله صلى الله عليه وآله: إذا أويت إلى فراشك قل: باسمك اللهم وضعت جنبي، طهر (2) لي قلبي، وطيب كسبي، واغفر ذنبي. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: من قال حين يأوي إلى فراشه: «أستغفر الله العظيم الذي لا إله إلا هو الحي القيوم وتوب إليه» ثلاث مرات، غفر الله ذنوبه وإن كانت مثل زبد البحر. (4)

السنن الكبرى للنسائي عن عبد الله بن عمرو عن رسول الله صلى الله عليه وآله: أنه كان إذا اضطجع للنوم يقول: اللهم باسمك رب وضعت جنبي، فاغفر لي ذنبي. (5)

1- الدعوات: ص 84 ح 214، بحار الأنوار: ج 76 ص 220 ح 31.

2- في المصدر: «وطهر»، وما أثبتناه هو الصواب كما في كنز العمال.

3- عمل اليوم والليله لابن السني: ص 248 ح 709 عن ابن عباس، كنز العمال: ج 15 ص 330 ح 41261.

4- سنن الترمذي: ج 5 ص 470 ح 3397، مسند ابن حنبل: ج 4 ص 23 ح 11074، مسند أبي يعلى: ج 2 ص 114 ح 1334 كلها عن أبي سعيد الخدري، كنز العمال: ج 15 ص 333 ح 41275؛ جامع الأخبار: ص 517 ح 1462، بحار الأنوار: ج 76 ص 204 ح 22.

5- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 192 ح 10606، مسند ابن حنبل: ج 2 ص 584 ح 6631، الدعاء للطبراني: ص 104 ح 258، كنز العمال: ج 15 ص 498 ح 41970.

فصل ششم: مواقع مناسب برای آموزش خواهی

6 / 1 پیش از خواب

فصل ششم: مواقع مناسب برای آموزش خواهی 6 / 1 پیش از خواب امام علی علیه السلام: پیامبر خدا، مرا فرا خواند و فرمود: «ای علی! هرگاه به بستر خویش رفتی، به آموزش خواهی و درود فرستادن بر من بپرداز».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرگاه به بسترت رفتی، بگو: بار خدایا! به نام تو، پهلویم را نهادم. دلم را پاک و درآمدم را پاکیزه [و حلال] گردان و گناهانم را بیامرز.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکس هنگامی که به بسترش می رود، سه مرتبه بگوید: «از خدای بزرگی که معبودی جز او، زنده پاینده نیست، آموزش می طلبم و به درگاهش توبه می کنم»، خداوند، گناهان او را می آمرزد، اگرچه به اندازه کف دریا باشد.

السنن الکبری، نسائی_ به نقل از عبد الله بن عمرو: پیامبر خدا، هرگاه برای خواب به بستر می رفت، می گفت: بار خدایا، پرورگارا! به نام تو، پهلویم را نهادم. پس گناهانم را بیامرز.

رسول الله صلى الله عليه وآله: اللَّهُمَّ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا، إِنَّ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَّهَا فَاغْفِرْ لَهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَاقِبَةَ . (1)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهُ مَرَّةً حِينَ يَنَامُ، بَاتَ وَقَدْ تَحَاتَّتِ (2) الذُّنُوبُ كُلُّهَا عَنْهُ، كَمَا يَتَحَاتُّ الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ، وَيُصْبِحُ وَلَيْسَ عَلَيْهِ ذَنْبٌ . (3)

عنه عليه السلام: مَنْ قَالَ حِينَ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» مِنْهُ مَرَّةً، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ . وَمَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ حِينَ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ مِنْهُ مَرَّةً، تَحَاتَّتْ ذُنُوبُهُ كَمَا يَسْقُطُ وَرَقُ الشَّجَرِ . (4)

6 / 2 بعد الاستيقاظ رسول الله صلى الله عليه وآله: إِذَا رَدَّ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ إِلَى الْعَبْدِ الْمُسْلِمِ نَفْسَهُ مِنَ اللَّيْلِ، فَسَبَّحَهُ وَاسْتَغْفَرَهُ وَدَعَا، تَقَبَّلَ مِنْهُ . (5)

1- صحيح مسلم: ج 4 ص 2083 ح 60، السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 199 ح 10632، مسند ابن حنبل: ج 2 ص 374 ح 5503 كلَّها عن عبد الله بن عمر، كنز العمال: ج 15 ص 337 ح 41292 .

2- فى المصدر: «تحات»، والتصويب من بحار الأنوار. [يقال]: حَتَّ الرَّجْلُ الْوَرَقَ وَغَيْرَهُ حَتًّا: أزاله. وَتَحَاتَّتِ الشَّجَرَةُ: تَسَاقَطَ وَرَقُهَا (المصباح المنير: ص 120 «حتت»).

3- ثواب الأعمال: ص 197 ح 2 عن سلام الحنَّاط، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 89 ح 2247، بحار الأنوار: ج 76 ص 201 ح 17 .

4- النخصال: ص 594 ح 6، ثواب الأعمال: ص 18 ح 2، الأمالى للصدوق: ص 265 ح 285 كلَّها عن سلام بن غانم، بحار الأنوار: ج 76 ص 192 ح 3 .

5- عمل اليوم والليلة لابن السنى: ص 263 ح 753 عن أبي هريره، الأذكار للنووى: ص 93، كنز العمال: ج 7 ص 781 ح 21384 .

6 / 2 بعد از بیدار شدن

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بارخدایا! تو جان مرا آفریدی، و تو آن را می ستانی . مرگ و زندگی آن ، برای (در دست) توست . تا هرگاه زنده اش داشتی ، نگهدارش باش، و هرگاه میراندی ، آن را بیامرزم . بارخدایا! من از تو عافیت درخواست می کنم.

امام صادق علیه السلام: هرکس هنگامی که می خوابد ، صد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد، آن شب را در حالی به سر برد که همه گناهانش، همچنان که برگ از درخت می ریزد، از او فرو ریزند، و چون صبح کند ، هیچ گناهی در او نباشد.

امام صادق علیه السلام: هر کس هنگامی که به بسترش می رود ، صد بار بگوید: «معبودی جز خدا نیست» ، خداوند برای او در بهشت ، خانه ای بنا می کند، و هر کس هنگامی که به بسترش می رود ، صد بار از خدا آمرزش بخواهد گناهانش، همانند فرو ریختن برگ های درخت، فرو می ریزند.

6 / 2 بعد از بیدار شدن پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه خداوند عز و جل جان بنده مسلمان را که در شب از او گرفته است ، [صبحگاهان] به او بازگرداند و او خدای را تسبیح گوید و از او آمرزش بخواهد و به درگاهش دعا کند، [آنها را] از او می پذیرد.

عنه صلى الله عليه وآله: ما من مُسْلِمٍ يَتَعَارَى (1) مِنَ اللَّيْلِ فَيَقُولُ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي» إِلَّا غَفَرَ لَهُ، فَإِنْ هُوَ عَزَمَ فَنَوَّضًا فَدَعَا اللَّهَ اسْتَجَابَ لَهُ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: ما من مُسْلِمٍ يَتَعَارَى مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ فَيَقُولُ: «اللَّهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْغَفُورَ الرَّحِيمَ» إِلَّا سَلَحَهُ اللَّهُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ. (3)

مسند ابن حنبل عن ربيعه الجرشى: سَأَلْتُ عَائِشَةَ فَقُلْتُ: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ؟ وَبِمَ كَانَ يَسْتَفْتِحُ؟ قَالَتْ: كَانَ يُكَبِّرُ عَشْرًا، وَيُسَبِّحُ عَشْرًا، وَيُهَلِّلُ عَشْرًا، وَيَسْتَغْفِرُ عَشْرًا، وَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاهْدِنِي وَارزُقْنِي» عَشْرًا، وَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الضَّيْقِ يَوْمَ الْحِسَابِ» عَشْرًا. (4)

6 / 3 بدء الخطبة رسول الله صلى الله عليه وآله في خطبه صلاه الجمعة: الحمد لله، أحمدته وأستعينه، وأستغفره وأستهديه، وأؤمن به ولا أكفره. (5)

1- تعاراً من الليل: أى هب من نومه واستيقظ. ولا يكون إلا يقظة مع كلام (النهاية: ج 1 ص 190 «تعرا» و ج 3 ص 204 «عر»). .

2- المعجم الأوسط: ج 4 ص 283 ح 4210 عن أبي هريره .

3- كنز العمال: ج 15 ص 354 ح 41349 نقلاً عن الخرائطي في مكارم الأخلاق؛ مستدرک الوسائل: ج 5 ص 202 ح 5693 نقلاً عن درر اللآلى وكلاهما عن عباده بن الصامت .

4- مسند ابن حنبل: ج 9 ص 475 ح 25156، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 431 ح 1356، سنن النسائي: ج 3 ص 209، صحيح ابن حبان: ج 6 ص 337 ح 2602 والثلاثة الأخيره عن عاصم بن حميد نحوه .

5- مجمع البيان: ج 10 ص 432، بحار الأنوار: ج 89 ص 232 ح 66؛ تفسير القرطبي: ج 18 ص 98 .

6 / 3 آغاز سخنرانی

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ مسلمانی نیست که چون شب از خواب بیدار شود و بگوید: «معبودی جز خدا نیست. خدا بزرگ تر است. ستایش، خدای را. پاکای خدای، پروردگار جهانیان! بار خدایا! مرا بیامرز»، مگر آن که خدا او را می آمرزد، و اگر تصمیم گرفت و برخاست و وضو ساخت و به درگاه خدا دعا کرد، دعایش را مستجاب می کند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ مسلمانی نیست که در دل شب از خواب بیدار شود و بگوید: «خدا، بزرگ تر است. پاکای خدا! معبودی جز خدای یگانه بی انباز نیست. او راست پادشاهی و او راست ستایش. زنده می کند و می میراند، و او بر هر چیزی تواناست. هیچ نیرو و توان نیست، مگر به یاری خدا. از خدای آمرزگار مهربان، آمرزش می طلبم»، مگر آن که خداوند، او را از گناهانش پاک می کند، همانند روزی که از مادرش زاده شده است.

مسند ابن حنبل_ به نقل از ربیعہ جرشی_: از عایشه پرسیدم: پیامبر خدا، هر گاه شب بر می خاست، چه می گفت؟ و نخستین سخنش چه بود؟ عایشه گفت: ده بار، تکبیر می گفت و ده بار «سبحان الله»، ده بار «لا إله إلا الله». و ده بار آمرزش می خواست و ده بار می فرمود: «بار خدایا! مرا بیامرز و هدایت کن و روزی ام ده» و ده بار می فرمود: «بار خدایا! از سختی روز حسابرسی به تو پناه می برم».

6 / 3 آغاز سخنرانی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: _ در خطبه نماز جمعه _ ستایش، خدای راست او را می ستایم و از او یاری می جویم. از او آمرزش و هدایت می طلبم. به او ایمان دارم و منکرش نیستم.

عنه صلى الله عليه وآله من خطبته في حجة الوداع: الحمد لله، نحمده ونستعينه، ونستغفره ونتوب إليه، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا،
ومن سيئات أعمالنا. (1)

الإمام الباقر عليه السلام: خطب أمير المؤمنين عليه السلام بهذه الخطبة فقال: الحمد لله، أحمده وأستعينه، وأستغفره وأستهديه، وأؤمن به
، وأتوكل عليه. (2)

الإمام علي عليه السلام: الحمد لله الواصل الحمد بالنعم، والنعم بالشكر... ونستغفره مما أحاط به علمه، وأحصاه كتابه، علم غير قاصر،
وكتاب غير مغادر. (3)

6 / 4 عند الملتزم بالإمام علي عليه السلام: أقرؤا عند الملتزم (4) بما حفظتم من ذنوبكم، وما لم تحفظوا فقولوا: «وما حفظته علينا
حفظتك ونسيناه فأغفره لنا»؛ فإنه من أقر بذنبه في ذلك الموضع وعدة وذكره واستغفر الله منه، كان حقا على الله عز وجل أن يغفره له.
(5)

الكافي عن معاوية بن عمار عن أبي عبد الله عليه السلام: أنه كان إذا انتهى إلى الملتزم قال لمواليه: أميطوا عني حتى أقر لربي بذنوبي في
هذا المكان، فإن هذا مكان لم يقرب عبد لربه بذنوبه، ثم استغفر الله، إلا غفر الله له. (6)

1- تحف العقول: ص 30، بحار الأنوار: ج 76 ص 348 ح 13؛ شرح نهج البلاغة: ج 1 ص 126.

2- الكافي: ج 5 ص 371 ح 3 عن جابر، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 514 ح 1482 و ص 428 ح 1263 و ص 518 ح
1484 كلها عن الإمام علي عليه السلام، مصباح المتهجد: ص 663 ح 730 عن جندب وكلها نحوه، بحار الأنوار: ج 91 ص 99 ح 4

3- نهج البلاغة: الخطبة 114.

4- الملتزم: دبر الكعبة، سمي به لأن الناس يعتقدونه؛ أي يضمونه إلى صدورهم (مجمع البحرين: ج 3 ص 1630 «لزم»).

5- الخصال: ص 617 ح 10 عن أبي بصير ومحمد بن مسلم عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 99 ص 194
ح 3.

6- الكافي: ج 4 ص 410 ح 4.

6 / 4 در محل مُلتَزِم

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: _ از خطبه ایشان در حَجَّه الوداع: _ ستایش ، خدای راست . او را می ستاییم و از او یاری می جویم . از او آموزش می طلبیم و به درگاهش توبه می بریم . از بدی های نفس خویش ، و از کردارهای بد خود ، به او پناه می بریم .

امام باقر علیه السلام : امیر مؤمنان ، این خطبه را ایراد کرد و گفت : «ستایش ، خدای راست . او را می ستاییم و از او یاری می جویم . از وی آموزش و راه نمایی می خواهیم . به او ایمان دارم و بر او توکل می کنم .

امام علی علیه السلام : ستایش ، خدای را که ستایش را به نعمت ها ، و نعمت ها را به سپاس گزاری پیوسته است (1) ... و از هر آن گناهی که علم او بدان احاطه دارد و در کتابش ثبت کرده است ، علمی که قاصر نیست و کتابی که [هیچ گناه ریز و درشتی را] فروگذار نمی کند ، آموزش می طلبیم .

6 / 4 در محل مُلتَزِم امام علی علیه السلام : در جایگاه مُلتَزِم (2) به آنچه از گناهانتان که در یاد دارید و ندارید ، اعتراف کنید و بگویید : «آنچه را یادداشت کنندگان تو ، یادداشت کرده اند و ما آن را فراموش کرده ایم ، بر ما بیامرز» ؛ زیرا هر کس در این مکان به گناهانش اعتراف کند و آنها را برشمارد و نام ببرد و برای آنها از خدا آموزش بطلبد ، بر خداوند عز و جلاست که او را بیامرزد .

الکافی _ به نقل از معاویه بن عمّار _ : امام صادق علیه السلام هر گاه به ملتزم می رسید ، به همراهانش می فرمود : «از من دور شوید تا در این مکان ، در برابر پروردگارم به گناهان خود اعتراف کنم ؛ زیرا این جا ، مکانی است که هر بنده ای اگر به گناهان خود در برابر پروردگارش اعتراف کند و از خدا آموزش بطلبد ، حتماً خداوند او را می آموزد» .

1- . برای نعمت ها ، ستایش واجب ساخته و سپاس گزاری را سبب افزونی نعمت ها قرار داده است .

2- . مُلتَزِم : جایی است در پشت کعبه . آن را مُلتَزِم گفته اند ، چون مردم ، آن را در آغوش می گیرند و سینه خود را به آن می چسبانند .

الإمام الصادق عليه السلام: لَمَّا طَافَ آدَمُ بِالْبَيْتِ، وَانْتَهَى إِلَى الْمُلتَزِمِ، قَالَ لَهُ جِبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا آدَمُ، أَقِرَّ لِرَبِّكَ بِذُنُوبِكَ فِي هَذَا الْمَكَانِ، قَالَ: فَوَقَفَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامَ فَقَالَ: يَا رَبِّ، إِنَّ لِكُلِّ عَامِلٍ أَجْرًا، وَقَدْ عَمِلْتُ فَمَا أَجْرِي؟ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ: يَا آدَمُ قَدْ غَفَرْتُ ذَنْبَكَ. قَالَ: يَا رَبِّ، وَلَوْلَدِي أَوْ لِبُذْرِيَّتِي؟ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ: يَا آدَمُ، مَنْ جَاءَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ إِلَى هَذَا الْمَكَانِ، وَأَقَرَّ بِذُنُوبِهِ، وَتَابَ كَمَا تُبْتُ، ثُمَّ اسْتَغْفَرَ، غَفَرْتُ لَهُ. (1)

6 / 5 عِنْدَ صُعودِ الصَّفا الكافي عن علي بن النعمان يرفعه: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا صَعِدَ الصَّفا اسْتَقْبَلَ الكَعْبَةَ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ قَطُّ، فَإِنْ عُدْتُ فَعُدَّ عَلَيَّ بِالْمَغْفِرَةِ، فَإِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. (2)

6 / 6 خِتَامُ الْمَجَالِسِ رسول الله صلى الله عليه وآله: مَا جَلَسَ قَوْمٌ فِي مَجْلِسٍ، فَخَاضُوا (3) فِي حَدِيثٍ، وَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقُوا، إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُمْ مَا خَاضُوا فِيهِ. (4)

1- الكافي: ج 4 ص 194 ح 3 عن معاوية بن عمّار وجميل بن صالح، قصص الأنبياء: ص 47 ح 13 عن محمد بن مسلم عن الإمام الباقر عليه السلام نحوه، بحار الأنوار: ج 99 ص 203 ح 13.

2- الكافي: ج 4 ص 432 ح 5، تهذيب الأحكام: ج 5 ص 147 ح 482.

3- الخوض: اللبس في الأمر. والخوض من الكلام: ما فيه الكذب والباطل (لسان العرب: ج 7 ص 147 «خوض»).

4- عمل اليوم والليلة لابن السني: ص 160 ح 451 عن أبي أمامه، كنز العمال: ج 9 ص 150 ح 25466.

6 / 5 هنگام بالا رفتن از صفا**6 / 6 در پایان مجلس**

امام صادق علیه السلام: چون آدم علیه السلام خانه خدا را طواف کرد، به ملتزم که رسید، جبرئیل علیه السلام به او فرمود: «ای آدم! در این جایگاه، به گناهان خود در برابر پروردگارت اعتراف کن». آدم علیه السلام ایستاد و گفت: پروردگارا! هر کارگری را مزدی است. من هم کار کرده ام. مزد من چیست؟ خداوند عز و جل به او وحی فرمود که: «ای آدم! گناهت را آمرزیدم». آدم علیه السلام گفت: پروردگارا! فرزندانم یا ذریّه من، چه؟ خداوند عز و جل به او وحی فرمود که: «ای آدم! هر یک از ذریّه تو که به این مکان بیاید و به گناهانش اعتراف کند و همچون تو توبه نماید، سپس آمرزش بخواهد، او را هم می آمرزم».

6 / 5 هنگام بالا رفتن از صفا الکافی_ به نقل از علی بن نعمان، که سند حدیث را به امام باقر علیه السلام می رساند: امیر مؤمنان، هر گاه بالای صفا می رفت، رو به کعبه می کرد، سپس دستانش را بالا می برد و می گفت: «بار خدایا! هر گناهی را که مرتکب شده ام، بر من ببخشای، و اگر دوباره مرتکب شدم، دوباره مرا ببامرز؛ زیرا تو آمرزگاری مهربانی».

6 / 6 در پایان مجلس پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه گروهی گرد هم بنشینند و به سخنان آمیخته به دروغ و باطل پردازند و پیش از آن که پراکنده شوند، از خداوند عز و جل آمرزش بطلبند، خداوند، آنها را بر ایشان می آمرزد.

عنه صلى الله عليه وآله: كَفَّارَةُ الْمَجْلِسِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ بَعْدَ أَنْ يَقُومَ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ جَلَسَ فِي مَجْلِسٍ كَثُرَ فِيهِ لَغَطُهُ (2) فَقَالَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ: «سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ ثُمَّ أَتُوبُ إِلَيْكَ» إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذَلِكَ. (3)

عمل اليوم والليله لابن السنى عن أبى أمامه: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا جَلَسَ فَأَرَادَ أَنْ يَقُومَ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ عَشْرًا إِلَى خَمْسَ عَشْرَةَ. (4)

عمل اليوم والليله لابن السنى عن عبد الله الحضرمى: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا قَامَ مِنَ الْمَجْلِسِ اسْتَغْفَرَ عِشْرِينَ مَرَّةً فَأَعْلَى. (5)

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ لَا يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ - وَإِنْ خَفَّ - حَتَّى يَسْتَغْفِرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَمْسًا وَعِشْرِينَ مَرَّةً. (6)

1- المعجم الأوسط: ج 2 ص 54 ح 1227، المعجم الكبير: ج 10 ص 164 ح 10333 نحوه وكلاهما عن ابن مسعود، كنز العمال: ج 9 ص 141 ح 25417.

2- اللَّغَطُ - ويحرّك - : الصوت والجلبة، وأصوات مبهمه لا تفهم، وفيه: «لهم لغط في أسواقهم»، ما لا طائل تحته من الكلام (مجمع البحرين: ج 3 ص 1635 «لغط»).

3- مسند ابن حنبل: ج 3 ص 554 ح 10420، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 720 ح 1969، المعجم الأوسط: ج 6 ص 346 ح 6584، شعب الإيمان: ج 1 ص 435 ح 628 كلها عن أبى هريره، كنز العمال: ج 9 ص 142 ح 25418.

4- عمل اليوم والليله لابن السنى: ص 160 ح 452، كنز العمال: ج 7 ص 152 ح 18477.

5- عمل اليوم والليله لابن السنى: ص 161 ح 453، كنز العمال: ج 7 ص 153 ح 18478.

6- الكافى: ج 2 ص 504 ح 4 عن طلحه بن زيد، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 90 ح 2252، عدّه الداعى: ص 250، بحار الأنوار: ج 93 ص 281 ح 22.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : کفاره هر مجلسی این است که بنده ، بعد از بلند شدن از آن بگوید: «پاکا تو_ ای خدا _ و ستایش ، تو را! معبودی جز تو نیست. از تو آمرزش می طلبم و به درگاهت ، توبه می کنم».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در مجلسی بنشیند که در آن ، بیهوده گویی بسیار شود، و پیش از آن که برخیزد و بگوید: «پاکا تو _ ای پروردگار ما _ و ستایش ، تو را! معبودی جز تو نیست. از تو آمرزش می طلبم و به درگاهت ، توبه می کنم»، مگر آن که خداوند ، آنچه را در آن مجلس از او سرزده است ، بر وی می آمرزد.

عمل الیوم و اللیله ، ابن السنی_ به نقل از ابوامامه _: پیامبر خدا ، هرگاه جلوس می کرد، چون می خواست برخیزد ، ده تا پانزده بار ، از خدا آمرزش می طلبید.

عمل الیوم و اللیله ، ابن السنی_ به نقل از عبد الله حَضْرَمی _: پیامبر صلی الله علیه و آله هرگاه از مجلس برمی خاست ، بیست بار و بیشتر ، طلب آمرزش می کرد.

امام صادق علیه السلام : پیامبر خدا ، از هیچ مجلسی ، هر چند کوتاه ، بر نمی خاست تا آن که بیست و پنج مرتبه از خداوند عز و جل آمرزش می طلبید.

المعجم الأوسط عن رافع بن خديج: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ حَتَّى يَقُولَ: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ» ثُمَّ يَقُولُ: إِنَّهَا كَفَّارَةٌ لِمَا يَكُونُ فِي الْمَجْلِسِ. (1)

سنن الترمذى عن ابن عمر: كَانَ يُعَدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ مِئَةَ مَرَّةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَقُومَ: رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ. (2)

منه المرید: [رَوَى] أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ حَدِيثِهِ وَأَرَادَ أَنْ يَقُومَ مِنْ مَجْلِسِهِ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا مَا أَحْطَأْنَا وَمَا تَعَمَّدْنَا، وَمَا أَسْرَرْنَا وَمَا أَعْلَنَّا، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخَّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. (3)

راجع: ج 1 ص 200 (أهم مواطن الذكر / عند القيام).

6 / 7 تَزَكِيَةُ النَّاسِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِعَلِّيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، إِذَا أَثْبَى عَلَيْكَ فِي وَجْهِكَ فَقُلْ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي خَيْرًا مِمَّا يَظُنُّونَ، وَاغْفِرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ، وَلَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: قَالَ عَيْسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِيَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا قِيلَ فِيكَ مَا فِيكَ، فَاعْلَمْ أَنَّهُ ذَنْبٌ ذُكِّرَتْهُ فَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ مِنْهُ، وَإِنْ قِيلَ فِيكَ مَا لَيْسَ فِيكَ، فَاعْلَمْ أَنَّهُ حَسَنَةٌ كُتِبَتْ لَكَ لَمْ تَتَّعِبْ فِيهَا. (5)

-
- 1- المعجم الأوسط: ج 4 ص 372 ح 4467، المعجم الكبير: ج 4 ص 287 ح 4445، الدعاء للطبراني: ص 537 ح 1918.
 - 2- سنن الترمذى: ج 5 ص 494 ح 3434، سنن أبي داود: ج 2 ص 85 ح 1516، سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1253 ح 3814، مسند ابن حنبل: ج 2 ص 244 ح 4726 وص 385 ح 5568 كلُّها نحوه، كنز العمال: ج 2 ص 689 ح 5091 وص 699 ح 5122.
 - 3- منه المرید: ص 220، بحار الأنوار: ج 2 ص 63 ح 13؛ المستدرک علی الصحیحین: ج 1 ص 709 ح 1934 عن ابن عمر نحوه.
 - 4- تحف العقول: ص 12، بحار الأنوار: ج 77 ص 65 ح 5.
 - 5- الأمالى للصدوق: ص 603 ح 837 عن إبراهيم بن محمد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 14 ص 287 ح 11.

6 / 7 هنگام ستایش مردم

المعجم الأوسط_ به نقل از رافع بن خدیج _: پیامبر صلی الله علیه و آله از هیچ مجلسی بر نمی خاست ، مگر آن که می گفت: «پاکا تو_ ای خدا_ و ستایش ، تو را! از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم» . سپس می فرمود: «این ، کفّاره چیزی (گناه و خطاهایی) است که در مجلس می گذرد» .

سنن الترمذی_ به نقل از ابن عمر _: برای پیامبر خدا در یک مجلس ، صد بار شمرده می شد که پیش از آن که برخیزد ، می گفت : «خدایا! مرا پیامرز و توبه ام را بپذیر که تو ، توبه پذیر آمرزگاری» .

منیه المرید : [روایت شده است که] پیامبر صلی الله علیه و آله هر گاه از سخن گفتن ، فارغ می شد و می خواست از جای خود برخیزد ، می گفت : «بار خدایا! هر آن گناهی را که به خطا یا عمدا مرتکب شدیم ، و هر آنچه را در نهان یا آشکار از ما سر زده است و تواز ما بدان داناتری ، پیامرز ، که پس و پیش کردن امور ، در دست توست . معبودی جز تو نیست .

ر . ک : ج 1 ص 201 (مهم ترین اوقات یاد خدا/ هنگام برخاستن).

6 / 7 هنگام ستایش مردم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ به علی علیه السلام _: ای علی! هر گاه در پیش رویت از تو ستایش شد ، بگو: «بار خدایا! مرا از آنچه [مردم] می پندارند ، بهتر قرار ده ، و آنچه را نمی دانند ، بر من پیامرز ، و بدانچه می گویند ، مرا مؤاخذه مفرما» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ به علی علیه السلام _: عیسی بن مریم علیه السلام به یحیی بن زکریا علیه السلام گفت: «اگر در باره تو چیزی گفته شد که در تو هست ، بدان که گناهی به تو یادآوری شده است . پس برای آن ، از خدا آمرزش بخواه ، و اگر در باره تو چیزی گفته شد که در تو نیست ، بدان که ثوابی بی رنج [و زحمت] برایت نوشته شده است .

الإمام عليّ عليه السلام_ مِنْ خُطْبَتِهِ فِي وَصْفِ الْمُتَّقِينَ_-: إِنَّ زُكِّيَ أَحَدُهُمْ خَافَ مِمَّا يَقُولُونَ ، وَبَسْتَعْفِرُ اللَّهَ مِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ، وَقَالَ : أَنَا أَعْلَمُ بِنَفْسِي مِنْ غَيْرِي ، وَرَبِّي أَعْلَمُ مِنِّي بِنَفْسِي ، اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ ، وَاجْعَلْنِي خَيْرًا مِمَّا يَطُنُّونَ ، وَاعْفِرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ ، فَإِنَّكَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ، وَسَاتِرُ الْعُيُوبِ . (1)

الإمام زين العابدين عليه السلام_ فِي وَصْفِ الْمُؤْمِنِ_-: إِنَّ زُكِّيَ خَافَ مِمَّا يَقُولُونَ ، وَيَسْتَعْفِرُ اللَّهَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ ، لَا يَغُرُّهُ قَوْلُ مَنْ جَهَلَهُ ، وَيَخَافُ إِحْصَاءَ مَا عَمِلَهُ . (2)

الإمام الصادق عليه السلام: كَانَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ : اللَّهُمَّ إِنَّ ظَنَّ النَّاسِ بِي حَسَنٌ فَأَعْفِرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ ، وَلَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ . (3)

6 / 18 الْحَسَنُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا حَسَدَتْ فَاسْتَعْفِرِ اللَّهَ . (4)

1- . الأُمَالِي لِلصَّدُوقِ : ص 668 ح 897 ، صِفَاتُ الشَّيْعَةِ : ص 98 ح 35 كِلَاهِمَا عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَثِيرِ الْهَاشِمِيِّ عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَنِ أَبِيهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ، نَهَجُ الْبَلَاغَةِ : الْخُطْبَةُ 193 ، تَحْفُ الْعُقُولِ : ص 160 ، كَنْزُ الْفَوَائِدِ : ج 1 ص 91 كِلَاهِمَا نَحْوَهُ وَفِيهَا «وَيَسْتَعْفِرُ اللَّهَ مِمَّا لَا يَعْلَمُونَ» ، بَحَارُ الْأَنْوَارِ : ج 67 ص 343 ح 51 .

2- . الْكَافِي : ج 2 ص 231 ح 3 ، الْأُمَالِي لِلصَّدُوقِ : ص 582 ح 802 كِلَاهِمَا أَبِي حَمْزَةَ الثَّمَالِي ، بَحَارُ الْأَنْوَارِ : ج 67 ص 291 ح 14 .

3- . قَرَبُ الْإِسْنَادِ : ص 8 ح 23 عَنْ مَسْعُودِ بْنِ صَدْقَةَ ، بَحَارُ الْأَنْوَارِ : ج 86 ص 228 ح 48 .

4- . الْمَعْجَمُ الْكَبِيرُ : ج 3 ص 228 ح 3227 ، تَفْسِيرُ ابْنِ كَثِيرٍ : ج 7 ص 357 كِلَاهِمَا عَنْ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانَ .

امام علی علیه السلام از خطبه ایشان در وصف پرهیزگاران: اگر یکی از آنان، ستوده شود، از آنچه [در ستایش او] می گویند، می ترسد و برای آنچه [از عیب و گناه او] نمی دانند، از خدا آمرزش می طلبد و می گوید: «من، خویشتن را بهتر از دیگران می شناسم و پروردگارم، مرا بهتر از خودم می شناسد. بار خدایا! به آنچه می گویند، مرا مؤاخذه مفرما، و مرا بهتر از آن بدار که آنان می پندارند، و آنچه را از من نمی دانند، بر من بیامرز، که تو دانای نهران ها و پوشاننده عیب های» .

امام زین العابدین علیه السلام در وصف مؤمن: اگر ستوده شود، از آنچه می گویند، می ترسد و از آنچه نمی دانند، به پیشگاه خدا آمرزش می طلبد. سخن کسی که او را نشناخته [می ستاید]، فریض نمی دهد و از ثبت کردارهای خود، بیمناک است.

امام صادق علیه السلام: پدرم [امام کاظم علیه السلام] در سجودش می گفت: «بار خدایا! مردم به من، گمان نیک می برند. پس آنچه را [از گناهان من] نمی دانند، بر من بیامرز، و مرا به آنچه [از خوبی در باره من] می گویند، مؤاخذه مفرما، که تو دانای نهران های» .

6 / 8 حسادت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه حسادت ورزیدی، از خدا آمرزش بخواه.

6 / 19 لِإِلْتِقَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ فَتَصَافَحَا ، وَحَمِدَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَاسْتَغْفَرَا ، غَفَرَ لَهُمَا . (1)

6 / 10 الْوِدَاعُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا التَّقَيْتُمْ فَتَلَاقُوا بِالتَّسْلِيمِ وَالتَّصَافِحِ ، وَإِذَا تَفَرَّقْتُمْ فَتَفَرَّقُوا بِالِاسْتِغْفَارِ . (2)

6 / 11 الْخُرُوجُ إِلَى السَّفَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا عَلِيُّ ، إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَرْكَبُ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ ، ثُمَّ يَقْرَأُ آيَةَ السُّخْرَةِ (3) ، ثُمَّ يَقُولُ : «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ» إِلَّا قَالَ السَّيِّدُ الْكَرِيمُ : يَا مَلَأَيْكَتِي ، عَبْدِي يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرِي ، إِشْهَدُوا أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ ذُنُوبَهُ . (4)

-
- 1- .سنن أبي داود: ج 4 ص 354 ح 5211 ، السنن الكبرى: ج 7 ص 160 ح 13569 ، مسند أبي يعلى: ج 2 ص 285 ح 1669
كلها عن البراء بن عازب ، كنز العمال: ج 9 ص 130 ح 25343 .
 - 2- .الكافي: ج 2 ص 181 ح 11 ، الأمالي للطوسي: ص 215 ح 374 كلاهما عن جابر عن الإمام الباقر عليه السلام ، مشكاة الأنوار:
ص 345 ح 1104 ، بحار الأنوار: ج 76 ص 20 ح 4 .
 - 3- آية السُّخْرَةِ هِيَ : «إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ...» (الأعراف: 54 _ 56) . ولكنَّ المراد هنا من آية السُّخْرَةِ هِيَ :
«سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا ذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ...» (الزخرف: 13 و14) .
 - 4- .كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 273 ح 2419 ، المحاسن: ج 2 ص 92 ح 1242 ، مكارم الأخلاق: ج 1 ص 528 ح
1837 ، الأمالي للصدوق: ص 597 ح 824 وفيه «آية الكرسي» بدل «آية السخرة» و كلها عن الأصبع بن نباته ، بحار الأنوار: ج 76 ص
294 ح 21 .

6 / 9 به هم رسیدن

6 / 10 خدا حافظی

6 / 11 بیرون رفتن برای سفر

6 / 9 به هم رسیدن پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه دو مسلمان به هم می رسند، با هم دست بدهند و خداوند عز و جل را ستایش گویند و از او آمرزش بطلبند، خدا آن دورا می آمرزد.

6 / 10 خدا حافظی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه به یکدیگر بر خوردید، با سلام کردن و دست دادن برخورد کنید، و چون از هم جدا شدید، با آمرزش خواهی کردن، جدا شوید.

6 / 11 بیرون رفتن برای سفر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای علی! هیچ کس نیست که بر مرکبی که خدا به او بخشیده است، سوار شود، سپس آیه تسخیر (1) را بخواند، آن گاه بگوید: «از خدایی که معبودی جز او زنده پاینده نیست، آمرزش می طلبم و به درگاهش توبه می برم. بار خدایا! گناهان مرا ببامرز، که گناهان را کسی جز تو نمی آمرزد»، جز این که آن آقای بزرگوار می فرماید: «ای فرشتگان من! بنده ام می داند که گناهان را کسی جز من نمی آمرزد. گواه باشید که گناهان او را آمرزیدم».

1- آیه تسخیر، این آیه است: «پروردگار شما، الله است که آسمان ها و زمین را آفرید...» (اعراف: آیه 54_56). اما در این جا مراد از آیه تسخیر، این آیه است: «منزه است آن که این [مرکوب] را رام ما ساخت، در حالی که ما بر آن توانا نبودیم...» (زخرف: آیه 13 و 14).

السنن الكبرى عن أنس: لَمْ يُرِدْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَفَرًا إِلَّا قَالَ حِينَ يَنْهَضُ مِنْ جُلُوسِهِ: «اللَّهُمَّ، بِكَ انْتَشَرْتُ، وَإِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ... اللَّهُمَّ زَوِّدْنِي التَّقْوَى، وَاعْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَوَجِّهْنِي إِلَى الْخَيْرِ حَيْثُ مَا تَوَجَّهْتُ» ثُمَّ يَخْرُجُ. (1)

الأمالى للطوسى عن علي بن ربيعة الأسدى: رَكِبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ: «بِاسْمِ اللَّهِ»، ... ثُمَّ سَبَّحَ اللَّهَ ثَلَاثًا، وَحَمَّدَ اللَّهَ ثَلَاثًا، وَكَبَّرَ اللَّهَ ثَلَاثًا. ثُمَّ قَالَ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ»، ثُمَّ قَالَ: فَعَلَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَذَا وَأَنَا رَدِيفُهُ. (2)

-
- 1- السنن الكبرى: ج 5 ص 410 ح 10306، مسند أبي يعلى: ج 3 ص 182 ح 2762، كنز العمال: ج 6 ص 737 ح 17636؛ مكارم الأخلاق: ج 1 ص 526 ح 1832، بحار الأنوار: ج 76 ص 250 ح 46.
- 2- الأمالى للطوسى: ص 515 ح 1126، بحار الأنوار: ج 76 ص 295 ح 23، السنن الكبرى للنسائي: ج 5 ص 247 ح 8799، مسند ابن حنبل: ج 1 ص 208 ح 753، صحيح ابن حبان: ج 6 ص 415 ح 2698 كلها نحوه، كنز العمال: ج 9 ص 194 ح 25640.

السنن الکبریٰ۔ به نقل از انس۔: پیامبر خدا، هیچ گاه آهنگ سفری نکرد، مگر این که چون از جایش بلند می شد، می گفت: «بار خدایا! به نام و یاری تو سفر می کنم، و به سوی تو روی می آوردم... بار خدایا! ره توشه ام را پرهیزگاری قرار ده، و گناهانم را بیامرز، و به هر سوی که رفتم، مرا در جهت خیر قرار ده...». سپس بیرون می رفت.

الأمالی، طوسی۔ به نقل از علی بن ربیعہ اسدی۔: علی بن ابی طالب علیه السلام بر مرکب نشست. چون پایش را در رکاب نهاد، گفت: «به نام خدا»... سپس، سه بار خدا را تسبیح گفت و سه بار حمد گفت و سه بار تکبیر. آن گاه گفت: «پروردگارا! مرا بیامرز، که گناهان را کسی جز تو نمی آمرزد». سپس فرمود: «من در ترک پیامبر خدا نشسته بودم که ایشان، این گونه عمل کرد».

الفصل السابع: ما ينبغي فيه الاستغفار من العبادات 7 / 1 الوضوء رسول الله صلى الله عليه وآله: ما من مسلم يتوضأ ثم يقول عند فراغه من وضوئه: «سبحانك اللهم وبحمدك، أشهد أن لا إله إلا أنت، أستغفرك وأتوب إليك، اللهم اجعلني من التوابين واجعلني من المتطهرين، واغفر لي إنك على كل شيء قدير» إلا كتبت في رقبته ثم ختم عليها، ثم وضعت تحت العرش، حتى تدفع إليه بخاتمة يوم القيامة. (1)

7 / 2 الخروج إلى الصلاة رسول الله صلى الله عليه وآله: من خرج من بيته إلى الصلاة فقال: «اللهم إني أسألك بحق السائلين عليك، وأسألك بحق ممشاي هذا، فإني لم أخرج أشدرا ولا بطرا، ولا رياء ولا سمعة، وخرجت اتقاء سخطك، وابتغاء مرضاتك، فأسألك أن تعيدني من النار، وأن تغفر لي ذنوبي، إنه لا يغفر الذنوب إلا أنت» أقبل الله عليه بوجهه، واستغفر له سبعون ألف ملك. (2)

1- .مسند زيد: ص 78 عن الإمام زين العابدين عن آباءه عليهم السلام، دعائم الإسلام: ج 1 ص 105 عن الإمام علي عليه السلام نحوه بحار الأنوار: ج 80 ص 327 ح 13؛ السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 25 ح 9909، المستدرک علی الصحیحین: ج 1 ص 753 ح 2072 كلاهما عن أبي سعيد الخدري نحوه، كنز العمال: ج 1 ص 577 ح 2612.

2- .سنن ابن ماجه: ج 1 ص 256 ح 778، مسند ابن حنبل: ج 4 ص 42 ح 11156، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 7 ص 29 ح 3، مسند ابن الجعد: ص 299 ح 2031 والثلاثة الأخيره من دون إسناد إلى أحد من أهل البيت عليهم السلام وكلها عن أبي سعيد الخدري، كنز العمال: ج 15 ص 396 ح 41535.

فصل هفتم: عبادت هایی که سزاوار است در آنها طلب آمرزش کرد

7 / 1 وضو

7 / 2 بیرون رفتن برای نماز

فصل هفتم: عبادت هایی که سزاوار است در آنها طلب آمرزش کرد 7 / 1 وضو پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ مسلمانی نیست که وضو بگیرد و چون وضویش را تمام کرد، بگوید: «پاکا تو_ ای خدا_ و ستایش، تو را! گواهی می دهم که معبودی جز تو نیست. از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می آورم. بار خدایا! مرا از توبه گران و از پاکیزگان، قرار ده، و مرا بیامرز. به راستی که تو بر هر چیزی توانایی»، جز آن که این دعا، در نازک پوستی نوشته می شود، سپس بر آن مُهر زده شده، در زیر عرش نهاده می شود تا آن که در روز قیامت، آن را همچنان مُهر شده به او می دهند.

7 / 2 بیرون رفتن برای نماز پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس از خانه اش برای نماز گزاردن [در مسجد] خارج شود و بگوید: «بار خدایا! به حقّ درخواست کنندگان از تو، از تو می خواهم، و به حقّ این رفتنم، از تو درخواست می کنم؛ زیرا که من، از سرِ غرور و سرمستی یا خودنمایی و شهرت طلبی بیرون نیامده ام؛ بلکه برای حفظ خود از خشم و ناخشنودی تو و طلب خشنودی ات بیرون آمده ام. پس از تو درخواست می کنم که مرا از آتش [دوزخ] در پناه خود بداری و گناهانم را بیامرزی، که گناهان را کسی جز تو نمی آمرزد»، خداوند به او رو می کند و هفتاد هزار فرشته، برایش آمرزش می طلبند.

7 / 3 دُخُولُ الْمَسْجِدِ وَالْخُرُوجُ مِنْهَا الْمَعْجَمُ الْأَوْسَطُ عَنْ ابْنِ عَمْرٍو: عَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ ، أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَيَقُولَ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا ، وَافْتَحْ لَنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ . (1)

فاطمه عليها السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَقُولُ : «بِاسْمِ اللَّهِ ، وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي ، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ . وَإِذَا خَرَجَ قَالَ : «بِاسْمِ اللَّهِ ، وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي ، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ» . (2)

7 / 4 إِفْتِتَاحُ الصَّلَاةِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِأُمِّ رَافِعٍ لَمَّا قَالَتْ لَهُ : دُنِّي عَلَى عَمَلٍ يَأْجُرُنِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِ . يَا أُمَّ رَافِعٍ ، إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَسَبِّحِي اللَّهَ عَشْرًا ، وَهَلِّلِيهِ عَشْرًا ، وَاحْمَدِيهِ عَشْرًا ، وَكَبِّرِيهِ عَشْرًا ، وَاسْتَغْفِرِيهِ عَشْرًا . فَإِنَّكَ إِذَا سَبَّحْتِ عَشْرًا ، قَالَ : هَذَا لِي . وَإِذَا هَلَّلْتِ ، قَالَ : هَذَا لِي ، وَإِذَا حَمَدْتِ ، قَالَ : هَذَا لِي . وَإِذَا كَبَّرْتِ ، قَالَ : هَذَا لِي . وَإِذَا اسْتَغْفَرْتِ ، قَالَ : قَدْ غَفَرْتُ لَكَ . (3)

1- .المعجم الأوسط : ج 6 ص 358 ح 6612 ، المصنّف لابن أبي شيبة : ج 1 ص 373 ح 3 وج 7 ص 124 ح 3 كلاهما عن النعمان بن سعد عن الإمام عليّ عليه السلام نحوه ، كنز العمال : ج 7 ص 660 ح 20789 .

2- .سنن ابن ماجه : ج 1 ص 253 ح 771 ، سنن الترمذی : ج 2 ص 128 ح 314 نحوه ، مسند ابن حنبل : ج 10 ص 159 ح 26479 ، المصنّف لابن أبي شيبة : ج 1 ص 373 ح 1 ، كنز العمال : ج 7 ص 61 ح 17962 ؛ الأمالی للطوسی : ص 401 ح 894 نحوه وكلّها عن عبد الله بن الحسن عن أمّه فاطمه بنت الحسين عليه السلام ، بحار الأنوار : ج 84 ص 22 ح 11 .

3- .عمل اليوم والليلة لابن السني : ص 42 ح 107 عن أمّ رافع ، المعجم الكبير : ج 24 ص 302 ح 766 ، الدعاء للطبراني : ص 492 ح 1731 كلاهما عن سلمى أمّ بنی أبي رافع نحوه ، كنز العمال : ج 7 ص 531 ح 20113 .

7 / 3 وارد شدن به مسجد و خارج شدن از آن**7 / 4 آغاز کردن نماز**

7 / 3 وارد شدن به مسجد و خارج شدن از آنالمعجم الأوسط_ به نقل از ابن عمر: پیامبر خدا، به حسن بن علی علیهماالسلامآموخت که هر گاه وارد مسجد شد، بر پیامبر درود بفرستد و بگوید: «بار خدایا! گناهان ما را بیامرز و درهای رحمت را بر ما بگشای».

فاطمه علیهاالسلام: پیامبر خدا، هر گاه وارد مسجد می شد، می گفت: «به نام خدا. درود بر پیامبر خدا! بار خدایا! گناهان مرا بیامرز و درهای رحمت را برایم بگشا...»، و هرگاه خارج می شد، می گفت: «به نام خدا. درود بر پیامبر خدا! بار خدایا! گناهان مرا بیامرز و درهای فضل خود را برایم بگشای».

7 / 4 آغاز کردن نماز پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ به امّ رافع که به ایشان گفت: مرا به عملی راه نمایی فرما که خداوند عز و جل برای آن به من مزد دهد: ای امّ رافع! هرگاه برای نماز ایستادی، ده بار سبحان الله بگو، ده بار لا إله إلا الله، ده بار الحمد لله، ده بار الله أكبر، و ده بار استغفر الله زیرا چون ده بار تسبیح بگویی، خداوند می فرماید: «این، از آن من است. چون لا إله إلا الله بگویی، می فرماید: این، از آن من است. چون ستایش بگویی، می فرماید: این، از آن من است. چون تکبیر بگویی، می فرماید: این، از آن من است، و چون آمرزش بطلبی، می فرماید: تو را آمرزیدم».

عنه صلى الله عليه وآله لِيُرِيدَهُ - يا بَرِيدَهُ، إذا كانَ حينَ تَفْتِيحِ الصَّلَاةِ فَقُلْ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، لا حَوْلَ ولا قُوَّةَ إلا بِاللَّهِ، لا إلهَ إلا أنتَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاعْفِرْ لِي، إِنَّهُ لا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إلا أنتَ. (1)

الإمام عليّ عليه السلام: كانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا اسْتَفْتَحَ الصَّلَاةَ قَالَ: لا إلهَ إلا أنتَ سُبْحَانَكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي وَعَمِلْتُ سُوءًا، فَاعْفِرْ لِي، إِنَّهُ لا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إلا أنتَ. (2)

7 / 5 أثناء الصَّلَاةِ رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ: لا يُنْسِيَنَّكَ (3) الإِسْتِغْفَارَ فِي صَلَاةٍ فَإِنَّهَا مَمْحَاةٌ لِلْخَطَايَا بِرَحْمَةِ اللهِ تَعَالَى. (4)

مسند ابن حنبل عن زاذان عن رجل من أصحاب النبي صلى الله عليه وآله من الأنصار: أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي صَلَاةٍ وَهُوَ يَقُولُ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي» - قَالَ شُعْبَةُ: أَوْ قَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي - «وَتُبَّ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ» مِنْهُ مَرَّةً. (5)

1- مجمع الزوائد: ج 2 ص 321 ح 2801 نقلاً عن البزار عن بريده .

2- السنن الكبرى: ج 2 ص 50 ح 2346 عن الحارث، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 1 ص 263 ح 19 من دون إسنادٍ إلى النبي صلى الله عليه وآله نحوه، كنز العمال: ج 8 ص 99 ح 22079 .

3- في المصدر: «لا تنسينك»، وما أثبتناه من كنز العمال . أى لا ينسينك الشيطان الاستغفار .

4- الفردوس: ج 5 ص 378 ح 8486، كنز العمال: ج 2 ص 686 ح 5079 نقلاً عن أبي نعيم و كليهما عن أبي المنذر الجهني .

5- مسند ابن حنبل: ج 9 ص 52 ح 23210، السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 31 ح 9932 نحوه .

7 / 5 در میان نماز

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به بُریده: ای بُریده! هرگاه نماز را آغاز کردی، بگو: «پاکا تو_ ای خدا_ و ستایش تو راست! هیچ نیرو و توانی نیست، جز به یاری خدا. معبودی جز تو نیست. من بر خویشتن، ستم کردم. پس مرا بیامرز، که گناهان را جز تو کسی نمی آمرزد.

امام علی علیه السلام: پیامبر صلی الله علیه و آله هرگاه نماز را آغاز می کرد، می گفت: معبودی جز تو نیست. منزهی تو! من بر خود، ستم نمودم و بد کردم. پس مرا بیامرز، که گناهان را کسی جز تو نمی آمرزد.

7 / 5 در میان نماز پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: زنهار [شیطان] آمرزش خواهی در نماز را از یادت نبرد؛ زیرا که آمرزش خواهی در نماز، به لطف خداوند متعال، گناهان را پاک می کند.

مسند ابن حنبل_ به نقل از زاذان، از مردی انصاری که از یاران پیامبر صلی الله علیه و آله بوده است: [وی] از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیده که در نمازی صد بار می گفته است: «ای خداوند من! مرا بیامرز. (شعبه می گوید: یا گفت: بار خدایا! مرا بیامرز) و توبه ام را بپذیر که تو، توبه پذیرِ مهربانی».

تهذيب الأحكام عن عبيد بن زراره: سألتُ أبا عبد الله عليه السلام عن الرّكعتين الأخيرتين من الظهر. قال: تُسَبِّحُ وتُحَمِّدُ الله وتَسْتَغْفِرُ لِدُنْبِكَ، وإن شئت فأتِحَه الكِتَابِ، فَإِنَّهَا تَحْمِيدٌ ودُعَاءٌ. (1)

6/7 في السّجده رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ قَالَ وَهُوَ سَاجِدٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي» لَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ حَتَّى يَغْفِرَ لَهُ. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: إنَّ رَسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ يَقُولُ إِذَا وَضَعَ وَجْهَهُ لِلسُّجُودِ: اللَّهُمَّ مَغْفِرَةً لِي أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي، وَرَحْمَةً أَرْجَى عِنْدِي مِنَ عَمَلِي، فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي يَا حَيُّ لَا يَمُوتُ. (3)

الأمالى للصدوق عن الأصمغ بن نباته: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: أَنَا حَيْكُ يَا سَيِّدِي كَمَا يُنَاجِي العَبْدُ الذَّلِيلُ مَوْلَاهُ، وَأَطْلُبُ إِلَيْكَ طَلَبَ مَنْ يَعْلَمُ أَنَّكَ تُعْطَى وَلَا يَنْقُصُ مِمَّا عِنْدَكَ شَيْءٌ، وَأَسْتَغْفِرُكَ اسْتِغْفَارَ مَنْ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، وَأَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ تَوَكُّلَ مَنْ يَعْلَمُ أَنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (4)

1- تهذيب الأحكام: ج 2 ص 98 ح 368، بحار الأنوار: ج 85 ص 90.

2- كنز العمال: ج 7 ص 465 ح 19808 نقلاً عن أبي عبد الله بن مخلد الدورى العطار فى جزئه، والدّيلمى عن أبى سعيد.

3- بحار الأنوار: ج 86 ص 218 ح 33 نقلاً عن خطّ الشهيد عن الجعفرىّات عن عبد الله بن سنان.

4- الأمالى للصدوق: ص 327 ح 385، المزار الكبير: ص 260، بحار الأنوار: ج 86 ص 227 ح 47.

7 / 6 در سجده

تهذيب الأحكام_ به نقل از عبید بن زرارہ -: از امام صادق عليه السلام در بارہ دورکعت آخر نماز ظهر پرسیدم . فرمود: «خدا را تسبیح و ستایش می گویی و از گناہانت ، آمرزش می خواهی، و اگر ہم خواستی ، فاتحه الکتاب را می خوانی؛ زیرا آن نیز ستایش و دعاست» .

7 / 6 در سجده پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در سجده ، سه بار بگوید: «پروردگارا! مرا بیامرز» ، سرش را [از سجده] برداشته ، خدا او را می آمرزد.

امام صادق عليه السلام : پیامبر خدا ، هرگاه صورتش را برای سجده می نهاد، می گفت: «بار خدایا! آمرزش تو ، از گناہان من گسترده تر است، و به رحمت تو امیدوارترم تا به عمل خویش . پس گناہان مرا بیامرز ، ای زنده نامیرا!» .

الأمالی ، صدوق_ به نقل از اصیغ بن نباتہ -: امیر مؤمنان ، در سجده اش می گفت: «آقای من! با تو آهسته سخن می گویم ، آن گونه که بنده خوار با خواجه اش می گوید . از تو تقاضا می کنم ، همچون تقاضای کسی که می داند تو عطا می کنی و از آنچه نزد توست ، هیچ کاسته نمی شود . از تو آمرزش می خواهم ، همچون آمرزش خواهی کسی که می داند گناہان را فقط تو می آمرزی و بس . بر تو توکل می کنم ، همچون توکل کردن کسی که می داند تو بر هر چیزی توانایی» .

الإمام الكاظم عليه السلام_ فى سُجُودِهِ: يَا مَنْ عَلَا فَلَآ شَىْءَ فَوْقَهُ، يَا مَنْ دَنَا فَلَآ شَىْءَ دُونَهُ، اغْفِرْ لِي وَلِأَصْحَابِي . (1)

7 / 7 بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ الإمام الصادق عليه السلام_ عِنْدَ الْقُعُودِ مِنَ السُّجُودِ: اسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ . (2)

سنن أبي داوود عن ابن عباس: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ يَقُولُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَعَافِنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي .

(3)

الإمام الصادق عليه السلام: إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَكَ فَقُلْ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَأَجِرْنِي وَادْفَعْ عَنِّي، إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ

خَيْرٍ فَقِيرٌ، تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ . (4)

8 / 7 القنوت كتاب من لا يحضره الفقيه: سَأَلَ الْحَلْبِيُّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْقَنُوتِ، فِيهِ قَوْلٌ مَعْلُومٌ؟ فَقَالَ: أَثْنِ عَلَيَّ رَبِّكَ، وَصَلِّ عَلَيَّ

نَبِيِّكَ، وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْيِكَ . (5)

1- .التوحيد: ص 67 ح 21 عن إبراهيم بن عبد الحميد، بحار الأنوار: ج 86 ص 229 ح 50 .

2- .الكافي: ج 3 ص 312 ح 8، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 82 ح 301، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 302 ح 915، الأمالي

للصدوق: ص 499 ح 684 كلها عن حماد بن عيسى، بحار الأنوار: ج 84 ص 186 ح 1 .

3- .سنن أبي داوود: ج 1 ص 224 ح 850، سنن الترمذى: ج 2 ص 76 ح 284، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 290 ح 898، مسند ابن

حنبل: ج 1 ص 676 ح 2897، السنن الكبرى: ج 2 ص 176 ح 2751 عن سليمان التميمي عن الإمام علي عليه السلام وكلها نحوه،

كنز العمال: ج 8 ص 128 ح 22228 .

4- .الكافي: ج 3 ص 321 ح 1، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 79 ح 295 كلاهما عن الحلبي، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص

313 ح 929 عن إسماعيل بن مسلم عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام نحوه، بحار الأنوار: ج 85 ص 137 .

5- .كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 316 ح 933، وسائل الشيعة: ج 4 ص 908 ح 4 .

7 / 7 میان دو سجده

7 / 8 هنگام قنوت

امام کاظم علیه السلام در سجده اش: ای آن که بالا است و بالاتر از او، هیچ نیست، ای آن که نزدیک است و نزدیکتر از او، چیزی نیست! مرا و یارانم را بیامرز.

7 / 7 میان دو سجده امام صادق علیه السلام هنگام نشستن بعد از سجده: از پروردگارم - خدا - آمرزش می طلبم و به درگاهش، توبه می برم.

سنن ابی داوود - به نقل از ابن عباس: پیامبر خدا، مابین دو سجده می گفت: «بار خدایا! مرا بیامرز و به من، رحم کن و عافیتم بخش و هدایتم فرما و روزی ام ده».

امام صادق علیه السلام: هرگاه سرت را [از سجده] برداشتی، میان دو سجده بگو: «بار خدایا! مرا بیامرز، و بر من، رحم آور و پناهم ده و از من، حمایت کن که من به هر خیری بر من بفرستی، نیاز مندم. بزرگ و خجسته است خدایی که پروردگارِ جهانیان است».

7 / 8 هنگام قنوت کتاب من لا یحضره الفقیه: حلبی از امام صادق علیه السلام در باره قنوت پرسید و گفت: آیا ذکرِ معینی دارد؟ فرمود: «پروردگارت را ثنا گو و بر پیامبرت درود فرست و از گناهانت، آمرزش بنخواه».

السنن الكبرى عن عبد الرحمن بن سويد الكاهلي: كَدَأْتِي أَسْمَعُ عَلَيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْفَجْرِ حِينَ قَنَتَ، وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ. (1)

الإمام الصادق عليه السلام: يُجْزِيكَ فِي الْقُنُوتِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا، وَعَافِنَا وَاعْفُ عَنَّا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (2)

7 / 9 عَقِيبَ الصَّلَاةِ السَّنَنِ الْكُبْرَى لِلنَّسَائِيِّ عَنْ زَادَانَ: حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِّنَ الْأَنْصَارِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ فِي دُبْرِ الصَّلَاةِ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ» حَتَّى بَلَغَ مِنْهُ مَرَّةً. (3)

صحيح مسلم عن ثوبان: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا انصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ ثَلَاثًا، وَقَالَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكَذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ. (4)

-
- 1- السنن الكبرى: ج 2 ص 291 ح 3116، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 2 ص 213 ح 3 و ج 7 ص 115 ح 4 كلاهما نحوه، كنز العمال: ج 8 ص 79 ح 21973؛ المزار للشهيد الأول: ص 276، بحار الأنوار: ج 100 ص 452 ح 27.
 - 2- الكافي: ج 3 ص 340 ح 12، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 87 ح 322 كلاهما عن سعد بن أبي خلف، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 400 ح 1189 عن أبي بكر بن أبي سمّال، بحار الأنوار: ج 85 ص 207.
 - 3- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 31 ح 9931 و ح 9934 نحوه، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 7 ص 39 ح 15، كنز العمال: ج 2 ص 645 ح 4980.
 - 4- صحيح مسلم: ج 1 ص 414 ح 135، سنن الترمذي: ج 2 ص 98 ح 300، سنن النسائي: ج 3 ص 68، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 300 ح 928، كنز العمال: ج 7 ص 48 ح 17889.

7 / 9 در پی نمازها

السنن الکبریٰ۔ به نقل از عبد الرحمان بن سوید کاهلی۔: گویا هم اکنون صدای علی علیه السلام را می شنوم که در دعای قنوت نماز صبح می گوید: «بار خدایا! از تو یاری می جویم و از تو آمرزش می خواهیم» .

امام صادق علیه السلام: در دعای قنوت ، این دعا تو را کفایت می کند: «بار خدایا! مرا بیا مرز و بر ما رحم آور و ما را عافیت بخش و در دنیا و آخرت ، از ما درگذر ، که به راستی تو بر هر چیزی توانایی» .

7 / 9 در پی نمازها السنن الکبریٰ ، نسائی۔ به نقل از زاذان۔: مردی از انصار برایم گفت: از پیامبر خدا شنیدم که در پی نماز می گوید: «بار خدایا! مرا بیا مرز و توبه ام را بپذیر ، که تو توبه پذیر و آمرزگاری» تا به صد مرتبه رسید.

صحیح مسلم۔ به نقل از ثوبان۔: پیامبر خدا ، هرگاه نمازش را به پایان می رساند ، سه بار آمرزش می طلبید و می گفت: «تویی سلام، و از توست سلام . بزرگی تو ، ای خداوند شکوه و ارج!

رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ بَعْدَ الْعَصْرِ سَبْعِينَ مَرَّةً، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ سَبْعِينَ سَنَةً. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ فِي كُلِّ يَوْمٍ مَرَّةً وَاحِدَةً: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، وَأَسْأَلُهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيَّ تَوْبَةً عَبْدٍ ذَلِيلٍ، خَاضِعٍ فَقِيرٍ بَائِسٍ مِسْكِينٍ مُسْتَكِينٍ مُسْتَجِيرٍ، لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا، وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا». أَمَرَ اللَّهُ تَعَالَى الْمَلَائِكَةَ بِتَخْرِيقِ صَحِيفَتِهِ كَائِنَةً مَا كَانَتْ. (2)

الإمام عليّ عليه السلام: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلَّمَنِي عَمَلًا لَا يُحَالُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: لَا تَغْضَبْ، وَلَا تَسْأَلِ النَّاسَ شَيْئًا، وَارْضَ لِلنَّاسِ مَا تَرْضَى لِنَفْسِكَ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي. قَالَ: إِذَا صَدَّ لَمَيْتَ الْعَصْرِ فَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ سَبْعًا وَسَبْعِينَ مَرَّةً؛ تَحُطُّ عَنْكَ عَمَلٌ سَبْعٌ وَسَبْعِينَ سَنَةً. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعْدَ الْعَصْرِ سَبْعِينَ مَرَّةً، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سَبْعِمِائَةَ ذَنْبٍ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَلِأَبِيهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِأَبِيهِ فَلِأُمِّهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِأُمِّهِ فَلِأَخِيهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِأَخِيهِ فَلِأَخْتِهِ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لِأَخْتِهِ فَلِأَقْرَبِ فَلِأَقْرَبِ. (4)

- 1- جامع الأخبار: ص 147 ح 327 عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 86 ص 79 ح 5.
- 2- فلاح السائل: ص 355 ح 239 عن السكوني عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام، مصباح المتهجد: ص 75 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 91 ص 339 ح 25.
- 3- الأمل للطوسي: ص 508 ح 1110 عن محمّد بن فضيل الصيرفي عن الإمام الرضا عن أبائه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 77 ص 123 ح 26.
- 4- الأمل للصدوق: ص 327 ح 386 عن سفيان بن خالد، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 89 ح 2248، فلاح السائل: ص 351 ح 235 وليس فيه ذيله من «فإن لم يكن له...»، بحار الأنوار: ج 86 ص 78 ح 2.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بعد از نماز عصر، هفتاد بار آمرزش بخواند، خداوند، گناهان هفتاد سال او را می آمرزد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس هر روز بعد از نماز عصر، یک بار بگوید: «آمرزش می طلبم از خدایی که معبودی نیست، جز او زنده جاویدان، مهرگسترِ مهربان، خداوند شکوه و ارج. از او می خواهم که توبه مرا بپذیرد؛ توبه بنده خوارِ خاکسارِ نادارِ بینوای مستمند بیچاره پناه خواهی را که اختیار هیچ سود و زینتی، و مرگ و زندگی و رستخیزی را برای خود ندارد»، خداوند متعال، به دو فرشته [ی متوکل او] دستور دهد که کارنامه او را، هر چه می خواهد باشد [و هر اندازه آکنده از گناه باشد]، پاره کنند.

امام علی علیه السلام: مردی به پیامبر خدا گفت: ای پیامبر! به من عملی را بیاموز که هیچ چیز میان آن و بهشت، نتواند مانع شود. فرمود: «خشمگین مشو، از مردم چیزی مخواه، و برای مردم آن بپسند که برای خویش می پسندی». گفت: باز هم بگو، ای پیامبر خدا! فرمود: «نماز عصر را که خواندی، هفتاد و هفت بار از خدا آمرزش بخواه، گناه هفتاد و هفت سال از تو می ریزد».

امام صادق علیه السلام: هر کس بعد از نماز عصر، هفتاد بار از خداوند عز و جل آمرزش بخواند، خداوند در آن روز، هفتصد گناه او را می آمرزد، و اگر خودش این اندازه گناه نداشته باشد، از گناهان پدرش می آمرزد، و اگر پدرش گناهی نداشت، از [گناه] مادرش می آمرزد، و اگر مادرش نداشت، از [گناه] برادرش می آمرزد، و اگر برادرش نداشت، از [گناه] خواهرش می آمرزد و اگر خواهرش گناهی نداشت، از خویشانش، به ترتیب نزدیک تری به او می آمرزد.

10/7 عقيب التسيح الكتاب (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) (1). 2.

راجع: الأعراف: 143 والأنبياء: 87.

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ قَالَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» إِلَّا كُتِبَتْ كَمَا قَالَهَا، ثُمَّ عُلِّقَتْ بِالْعَرْشِ، لَا يَمْحُوهَا ذَنْبٌ عَمِلَهُ صَاحِبُهَا حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ، وَهِيَ مَخْتَوْمَةٌ كَمَا قَالَهَا. (2)

مسند ابن حنبل عن عبد الله بن مسعود: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ: «سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي». قَالَ: فَلَمَّا نَزَلَتْ: «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ» (3) قَالَ: «سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ». (4)

1- النصر: 3.

2- المعجم الكبير: ج 12 ص 135 ح 12799 عن ابن عباس، كنز العمال: ج 1 ص 482 ح 2108.

3- النصر: 1.

4- مسند ابن حنبل: ج 2 ص 43 ح 3719، المستدرک علی الصحیحین: ج 1 ص 681 ح 1849، مسند أبي يعلى: ج 5 ص 109 ح 5208 كلاهما نحوه، مسند الطيالسي: ص 45 ح 339، كنز العمال: ج 2 ص 560 ح 4728.

7 / 10 در پی تسبیح گفتن

10/7 در پی تسبیح گفتن قرآن «پس پروردگارت را تسبیح و ستایش گوی، و از او آمرزش بخواه، که او توبه پذیر است». 1

ر. ک: اعراف: آیه 143 و انبیا: آیه 87.

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بگوید: «پاکا خدا و ستایش، او را! از خدا آمرزش می خواهم و به سوی او، توبه می برم»، این جمله اش عینا نوشته و بر عرش، آویخته می شود. هیچ گناهی که گوینده اش مرتکب شود، آن را از بین نمی برد تا آن که خدا را دیدار کند، و آن نوشته، همچنان سر به مهر باشد.

مسند ابن حنبل - به نقل از عبد الله بن مسعود: از جمله اذکاری که پیامبر صلی الله علیه و آله بسیار می گفت، این بود: «پاکا تو - ای پروردگار ما - و ستایش، تو را. بار خدایا! مرا بیامرز». و چون «اذا جاء نصر الله و الفتح» نازل شد، می گفت: «پاکا تو - ای پروردگار ما و ستایش، تو را. بار خدایا! مرا بیامرز، که تو توبه پذیر مهربانی».

صحيح البخارى عن عائشه: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي»، يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ. (1)

صحيح مسلم عن عائشه: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ». قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْكَ تَكْثِرُ مِنْ قَوْلِ «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ؟». فَقَالَ: حَبَّرَنِي رَبِّي أَنِّي سَأَرَى عَلَامَةً فِي أُمَّتِي، فَإِذَا رَأَيْتَهَا أَكْثَرْتُ مِنْ قَوْلِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، فَقَدْ رَأَيْتُهَا: «إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ» فَتَحَّ مَكَّةَ، «وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا * فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا» (2). (3)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ ثَلَاثًا: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» قَرَعَتِ الْعَرْشَ كَمَا تَقْرَعُ السَّلْسِلَةُ الطَّشْتَ (4). (5)

1- صحيح البخارى: ج 1 ص 282 ح 784، صحيح مسلم: ج 1 ص 350 ح 217، سنن أبى داود: ج 1 ص 232 ح 877، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 287 ح 889، سنن النسائى: ج 2 ص 190، كنز العمال: ج 8 ص 226 ح 22670.

2- النصر: 1_ 3.

3- صحيح مسلم: ج 1 ص 351 ح 220، مسند ابن حنبل: ج 9 ص 277 ح 24120، مسند إسحاق بن راهويه: ج 3 ص 807 ح 1442، تفسير الطبرى: ج 15 الجزء 30 ص 334 والثلاثة الأخيره نحوه، كنز العمال: ج 2 ص 561 ح 4731 وراجع مجمع البيان: ج 10 ص 844.

4- الطَّشْتَ: من آتية الصُّفْرِ، وحكى بالشين المعجمه وهى الطشت، وهى الأصل (تاج العروس: ج 3 ص 90 «طست»).

5- الزهد للحسين بن سعيد: ص 75 ح 202 عن إبراهيم بن عمر، بحار الأنوار: ج 93 ص 282 ح 27.

صحیح البخاری_ به نقل از عایشه _: پیامبر صلی الله علیه و آله در رکوع و سجودش بسیار می گفت: «پاکا تو_ ای خدا، ای پروردگار ما _ و ستایش ، تو را! بار خدایا! مرا بیامرز»، قرآن را تفسیر و تأویل می کرد. (1)

صحیح مسلم_ به نقل از عایشه _: پیامبر خدا، جمله «پاکا خدا و ستایش ، او را! از خدا آمرزش می خواهم و به درگاهش ، توبه می کنم» را بسیار می گفت. من گفتم: ای پیامبر خدا! می بینم که جمله «پاکا خدا و ستایش ، او را! از خدا آمرزش می خواهم و به درگاه او توبه می کنم» را بسیار می گویی . فرمود: «پروردگارم به من خبر داد که به زودی ، علامتی را در امتم خواهم دید و هرگاه آن را دیدم، جمله «پاکا خدا و ستایش ، او را! از خدا آمرزش می خواهم و به درگاهش توبه می برم» را بسیار گویم، و من ، آن را دیدم: «هرگاه یاری خدا و فتح ، فرا رسد» ، یعنی فتح مکه . «و مردم را دیدی که گروه گروه ، به دین خدا درمی آیند . پس پروردگارت را تسبیح و ستایش گوی و از او آمرزش بخواه ، که او توبه پذیر است» .

امام صادق علیه السلام : هر کس سه مرتبه بگوید: «پاکا پروردگار بزرگ من و ستایش ، او را! از پروردگارم _ الله _ آمرزش می طلبم و به درگاهش توبه می کنم» ، این جمله ، عرش را به صدا در می آورد ، همچنان که با کوبیدن زنجیر بر تشت ، از آن صدا بر می خیزد.

1- . یعنی پیامبر صلی الله علیه و آله با این ذکر، در واقع، به این فرمان خدا عمل می کرد که به او فرمود: «فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ...» و مضمون آن را به نمایش گذارد .

الكافي عن هلقام بن أبي هلقام: أتيت أبا إبراهيم عليه السلام فقلت له: جعلت فداك، علمني دعاء جامعاً للدنيا والآخرة وأوجز. فقال: قل في دبر الفجر إلى أن تطلع الشمس: سبحان الله العظيم وبحمده، استغفر الله وأسأله من فضله. (1)

الإمام الباقر عليه السلام: الكلمات التي تلقاهن آدم من ربه فتأب عليه (2) وهدي، قال: سبحانك اللهم وبحمدك إني عملت سوءاً وظلمت نفسي فأغفر لي إني كنت خييراً للغافرين، اللهم إني لا إله إلا أنت سبحانك وبحمدك، إني عملت سوءاً وظلمت نفسي، فأغفر لي إني كنت أنت الغفور الرحيم. (3)

عنه عليه السلام: من سبَّحَ الزَّهْرَاءَ عَلَيْهَا السَّلَامَ ثُمَّ اسْتَغْفَرَ غُفِرَ لَهُ، وَهِيَ مِثَّةٌ بِالسَّلَامِ، وَالْفُؤَادُ فِي الْمِيزَانِ، وَتَطْرُدُ الشَّيْطَانَ، وَتَرْضَى الرَّحْمَنَ. (4)

1- الكافي: ج 2 ص 550 ح 12، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 328 ح 962، المقنعه: ص 137، عده الداعي: ص 251 كلاهما نحوه، بحار الأنوار: ج 86 ص 131 ح 7.

2- إشاره لآية 37 من سورة البقرة: «فَتَلَقَىٰ آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ».

3- تفسير العياشي: ج 1 ص 41 ح 25 عن محمد بن مسلم، الكافي: ج 8 ص 304 ح 472 عن كثير بن كلثمة عن أحدهما عليهما السلام، مجمع البيان: ج 1 ص 200، تفسير القمي: ج 1 ص 44 عن أبان بن عثمان عن الإمام الصادق عليه السلام وكلها نحوه، بحار الأنوار: ج 95 ص 192 ح 21.

4- ثواب الأعمال: ص 196 ح 2 عن محمد بن مسلم، جامع الأخبار: ص 143 ح 307، بحار الأنوار: ج 85 ص 332 ح 10.

الکافی_ به نقل از هَلَقام بن ابی هَلَقام_: خدمت امام کاظم علیه السلام رسیدم و گفتم: فدایت شوم! به من دعایی کوتاه بیاموز که در برگیرنده [خیر] دنیا و آخرت باشد. فرمود: «پس از نماز صبح تا طلوع آفتاب بگو: پاکای خدای بزرگ و ستایش، او را! از خدا آمرزش می خواهم و از فضل او می طلبم.» .

امام باقر علیه السلام: آن سخنانی که آدم علیه السلام از پروردگارش دریافت کرد و [به سبب آنها] خدا، توبه اش را پذیرفت و هدایتش کرد، اینهاست: «پاکا تو_ ای خدا_ و ستایش، تو راست! من، بد کردم و بر خویش، ستم نمودم. پس مرا بیامرز، که توبهترین آمرزندگانی. بار خدایا! معبودی جز تو نیست. پاکای تو و ستایش، تو راست. من، بد کردم و بر خویش، ستم نمودم. پس مرا بیامرز که تو آمرزگاری مهربانی.» .

امام باقر علیه السلام: هر کس تسبیحات زهرا علیها السلام را بگوید، سپس طلبِ آمرزش کند، آمرزیده می شود. این تسبیحات، صد بار گفته می شود؛ اما در میزان [اعمال]، هزار به شمار می آید و شیطان را می راند و خدای مهربان را خشنود می سازد.

11 / 7 الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَالْحُجَّاجُ وَالْعُمَّارُ وَفَدَى اللَّهُ، إِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ، وَإِنْ اسْتَعْفَرُوهُ غَفَرَ لَهُمْ. (1)

12 / 7 صَلَاةُ الْإِسْتِسْقَاءِ الْمَعْجَمِ الْكَبِيرِ عَنِ الشِّفَاءِ بِنْتِ خَلْفٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اسْتَسْقَى يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي الْمَسْجِدِ، وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ: «اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا» وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ. (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: اللَّهُمَّ صَاحَتِ (3) بِلَادُنَا، وَاغْبَرَّتْ أَرْضُنَا، وَهَامَتِ دَوَابُّنَا، اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْبَرَكَاتِ مِنْ أَمَاكِنِهَا، وَنَاشِرَ الرَّحْمَةِ مِنْ مَعَادِنِهَا بِالْغَيْثِ الْمُغِيثِ، أَنْتَ الْمُسْتَعْفَرُ لِلْآثَامِ، فَاسْتَغْفِرْكَ لِلْجَمَّاتِ (4) مِنْ ذُنُوبِنَا، وَتَتُوبُ إِلَيْكَ مِنْ عَظِيمِ خَطَايَانَا، اللَّهُمَّ أَرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا ... (5)

الإمام عليّ عليه السلام في خطبته صلاة الاستسقاء: يَا مُعْطَى الْخَيْرَاتِ مِنْ أَمَاثِلِهَا، وَمُرْسِلَ الْبَرَكَاتِ مِنْ مَعَادِنِهَا، مِنْكَ الْغَيْثُ الْمُغِيثُ، وَأَنْتَ الْغِيَاثُ الْمُسْتَعَاثُ، وَنَحْنُ الْخَاطِئُونَ وَأَهْلُ الذُّنُوبِ، وَأَنْتَ الْمُسْتَعْفَرُ الْغَفَّارُ، نَسْتَغْفِرُكَ لِلْجَهَالَاتِ مِنْ ذُنُوبِنَا، وَتَتُوبُ إِلَيْكَ مِنْ عَوَامِّ خَطَايَانَا ... (6)

- 1- سنن ابن ماجه: ج 2 ص 966 ح 2892، السنن الكبرى: ج 5 ص 430 ح 10388، المعجم الأوسط: ج 6 ص 247 ح 6311
كلها عن أبي هريره، كنز العمال: ج 5 ص 15 ح 11843.
- 2- المعجم الكبير: ج 24 ص 312 ح 787.
- 3- لعل الصواب: «انصاحت»، قال الجرزي: وفي حديث الاستسقاء: «اللهم انصاحت جبالنا» أي تشققت وجفت لعدم المطر. يقال: صاحه يصرحه فهو مُصاح؛ إذا شقه، وصوّح النبات؛ إذا يبس وانشق (النهايه: ج 3 ص 58 «صوح»).
- 4- الجم: الكثير، والجمّات جمع جمّه (مجمع البحرين: ج 1 ص 318 «جمم»).
- 5- كنز العمال: ج 7 ص 834 ح 21600 نقلاً عن الخطابي في غريب الحديث وابن عساكر عن ابن عباس.
- 6- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 153 ح 328، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 532 ح 1501 و ص 537 ح 1504 عن الإمام الحسين عليه السلام، قرب الإسناد: ص 157 ح 576 عن أبي البختري وهب بن وهب القرشي عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عن الإمام الحسين عليهم السلام وكلها نحوه، مصباح المتهدّد: ص 528 ح 611، بحار الأنوار: ج 91 ص 294 ح 2.

7 / 11 حج و عمره**7 / 12 نماز باران**

7 / 11 حج و عمره پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: حاجیان و عمره گزاران، میهمان خدا هستند. اگر او را بخوانند، پاسخشان می دهد، و اگر از او آمرزش بخواهند، آنان را می آمرزد.

7 / 12 نماز باران المعجم الکبیر_ به نقل از شفاء دختر خلف_: پیامبر صلی الله علیه و آله روز جمعه، در مسجد، نماز باران خواند و دستانش را [به آسمان] بلند کرد و گفت: «از پروردگارتان، آمرزش بطلبید که او بسی آمرزنده است»، و عبایش را وارونه ساخت.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بار خدایا! آبادی های ما خشک شدند، و زمین های ما از گیاه و علف، تهی شدند، و چارپایانمان، تلف شدند. بار خدایا! ای فرو فرستنده برکت ها از جایگاه هایشان، و ای پخش کننده رحمت از معادن آنها با باران یاری دهنده! تویی آن که برای گناهان، از او آمرزش می خواهند. پس ما برای انبوه گناهانمان، از تو آمرزش می خواهیم و از خطاهای بزرگمان، به درگاہت توبه می آوریم. بار خدایا! آسمان را بر ما پیایی فرو باران... .

امام علی علیه السلام_ در خطبه نماز باران_: ای دهنده خیرات از بهترین راه های آن، و ای فرستنده برکت ها از معادن آن! باران کمک کننده، از جانب توست، و تویی آن کمک رسانی که از او کمک می خواهند، و ما خطاکار و اهل گناهانیم. تویی آمرزنده ای که از او آمرزش می خواهند. برای گناہانی که از روی نادانی مرتکب گشته ایم، از تو آمرزش می طلبیم، و از عموم خطاهایمان به درگاه تو، توبه می آوریم... .

راجع : المصباح للكفعمي : ص 548 والبلد الأمين : ص 166 .

7 / 13 زيارة قبر النبي الكتاب «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا» . (1)

الحديث الإمام علي عليه السلام : قَدِمَ عَلَيْنَا أَعْرَابِيٌّ بَعْدَمَا دَفَنَّا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ، فَرَمَى بِنَفْسِهِ عَلَى قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَحَثَا عَلَى رَأْسِهِ مِنْ تُرَابِهِ ؛ فَقَالَ : قُلْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَسَدِّعْنَا قَوْلَكَ ، وَوَعَيْتَ عَنِ اللَّهِ فَوَعَيْنَا عَنكَ ، وَكَانَ فِيمَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ : «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ» الْآيَةَ ، وَقَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِي ، وَحِثُّكَ تَسْتَغْفِرُ لِي . فَنُودِيَ مِنَ الْقَبْرِ : إِنَّهُ قَدْ عُفِرَ لَكَ . (2)

الإمام الصادق عليه السلام . مِمَّا أَمَرَ بِهِ أَنْ يُقَالَ عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ : «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا» ، وَإِنِّي أَتَيْتُ نَبِيَّكَ مُسْتَغْفِرًا تَائِبًا مِنْ ذُنُوبِي ، وَإِنِّي أَتَوَّجَّهُ بِكَ إِلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكَ لِيَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي . (3)

1- النساء : 64 .

2- تفسير القرطبي : ج 5 ص 265 عن أبي صادق ، كنز العمال : ج 2 ص 386 ح 4322 ؛ المزار للشهيد الأول : ص 3 عن السمعاني .

3- الكافي : ج 4 ص 551 ح 1 ، تهذيب الأحكام : ج 6 ص 6 ح 8 ، كامل الزيارات : ص 50 ح 27 نحوه وكلها عن معاوية بن عمّار ، كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 2 ص 567 ، مصباح المتهجد : ص 710 كلاهما من دون إسناد إلى أحد من أهل البيت عليهم السلام ، بحار الأنوار : ج 100 ص 150 ح 17 .

7 / 13 زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و آله

ر. ک: المصباح، کفعمی: ص 548، البلد الأمين: ص 166.

7 / 13 زیارت قبر پیامبر قرآن «ما هیچ پیامبری را نفرستادیم، مگر برای آن که به فرمان خدا فرمائش برآید. اگر آنان، آن گاه که بر خود ستم کردند، نزد تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر، برایشان آمرزش می خواست، خداوند را توبه پذیری مهربان می یافتند».

حدیث امام علی علیه السلام: سه روز پس از آن که پیامبر خدا را به خاک سپردیم، بادیه نشینی نزد ما [در مدینه] آمد و خودش را روی قبر پیامبر خدا انداخت و از خاک آن، بر سر خود ریخت و گفت: ای پیامبر خدا! تو گفتی و ما گفته تو را شنیدیم. تو از خدا گرفتی و ما از تو گرفتیم. از چیزهایی که خدا بر تو فرو فرستاد، این است: «و اگر آن گاه که به خود، ستم کردند...»، و من به خود، ستم کرده ام و نزد تو آمده ام تا که برایم طلب آمرزش کنی. در این هنگام از قبر صدایی آمد که: «آمرزیده شدی».

امام صادق علیه السلام از چیزهایی که فرمود در کنار قبر پیامبر صلی الله علیه و آله خوانده شود: بار خدایا! تو فرموده ای: «اگر آنها آن گاه که به خود ستم کردند، نزد تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر صلی الله علیه و آله برایشان آمرزش می طلبید، بی گمان، خدا را توبه پذیری مهربان می یافتند»، و من، نزد پیامبرت آمده ام و از گناهان خویش، آمرزش می خواهم و توبه می کنم. من به واسطه تو، به خدا که پروردگار من و توسل، رو می آورم تا گناهان مرا ببامزد».

14 / 7 طوافُ البَيْتِ كُنْزُ الْعَمَّالِ عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَى التَّمِيمِيِّ: قَالَتْ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا أَقُولُ وَأَنَا أَطُوفُ بِالْبَيْتِ؟ قَالَ: قَوْلِي: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَخَطَايَايَ، وَعَمْدِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي، إِنَّكَ إِنْ لَا تَغْفِرَ لِي تُهْلِكَنِي. (1)

15 / 7 الْإِفَاضَةُ مِنْ عَرَافَاتٍ إِلَى الْمَشْعَرِ الْكُتَابِ «ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ». (2)

الْحَدِيثُ لِإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا عَرَبَتِ الشَّمْسُ فَأَفِضْ مَعَ النَّاسِ وَعَلَيْكَ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ، وَأَفِضْ بِالِاسْتِغْفَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: «ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ». (3)

1- .كنز العمال : ج 5 ص 57 ح 12033 نقلاً عن شعب الإيمان عن عبد الأعلى التميمي .

2- .البقره : 199 .

3- .الكافي : ج 4 ص 467 ح 2 ، تهذيب الأحكام : ج 5 ص 187 ح 623 كلاهما عن معاوية بن عمّار ، كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 2 ص 543 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام ، دعائم الإسلام : ج 1 ص 321 كلّها نحوه ، بحار الأنوار : ج 99 ص 269 ح 15 .

7 / 14 طواف خانه خدا**7 / 15 کوچیدن از عرفات به مشعر**

7 / 14 طواف خانه خدا کنز العمال_ به نقل از عبد الأعلى تمیمی_-: خدیجه دختر خُوَیَلِد گفت: ای پیامبر خدا! هنگامی که طواف خانه خدا می کنم، چه بگویم؟ فرمود: «بگو: بار خدایا! گناهان و خطاهای مرا و بدی هایی را که به عمد از من، سر زده است، و زیاده روی ام در کارم را ببامرز، که اگر تو مرا نیامرزی، مرا هلاک کرده ای (گناهان و... مرا به هلاکت می افکنند)» .

7 / 15 کوچیدن از عرفات به مشعر قرآن «پس از همان جا که مردم روانه می شوند، شما نیز روانه شوید و از خدا آمرزش بخواهید، که خدا آمرزگاری مهربان است» .

حدیث امام صادق علیه السلام: چون خورشید، غروب کرد، با مردم روانه شو و آرامش و وقار داشته باش، و با آمرزش خواهی روانه شو؛ زیرا خداوند عز و جل می فرماید: «سپس، از همان جا که مردمان روانه می شوند، روانه شوید و از خدا آمرزش بخواهید، که خدا آمرزگاری مهربان است» .

7 / 16 الإِفاضة مِنَ المَشعَرِ إلى مِنبأِ إمامِ الصّادقِ عليه السّلامُ - في ذِكْرِ الإِفاضة مِنَ المَشعَرِ - : كانَ أَهلُ الجاهليَّةِ يَقولونَ : أَشْرَقَ ثَبيرٌ - يَعنونَ الشَّمسَ - كَيْما نُغَيِّرَ . (1) وإِنَّمَا أَفاضَ رَسولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عليه وآله خِلافَ أَهلِ الجاهليَّةِ ، كانوا يُقيضونَ بِإِجافِ الخَيْلِ وإِصْناعِ الإِبِلِ ، فَأَفاضَ رَسولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عليه وآله خِلافَ ذَلِكَ ؛ بِالسَّكِينَةِ وَالوَقارِ وَالذَّعَةِ ، فَأَفاضَ بِذِكْرِ اللَّهِ وَالِإِسْتِغْفارِ ، وَحَرَكَ بِهِ لِسانَكَ . (2)

1- .في المصدر : «تغير» ، والصواب ما أثبتناه كما في علل الشرائع .

2- .تهذيب الأحكام : ج 5 ص 192 ح 637 ، علل الشرائع : ص 444 ح 1 نحوه وكلاهما عن معاوية بن عمّار ، بحار الأنوار : ج 99 ص 267 ح 5 .

7 / 16 کوچیدن از مشعر به مِنا

7 / 16 کوچیدن از مشعر به مِنا امام صادق علیه السلام در بیان کوچیدن از مشعر: مردم جاهلیت می گفتند: «طلوع کن، ای ثبیر (یعنی خورشید) تا [به سوی مِنا و قربانگاه] بشتاییم»؛ اما پیامبر خدا، بر خلاف [شیوه] مردم جاهلیت، ره سپار می شد. آنها با دوانیدن اسب‌ها و شتاباندن شترها [به سرعت] حرکت می کردند، و پیامبر خدا، بر خلاف این شیوه، با آرامش و وقار و طمأنینه، ره سپار می شد. پس تو نیز با یاد کردن از خدا و آمرزش خواهی، روانه شو و پیوسته، این اذکار را بر زبان جاری کن.

الفصل الثامن: الاستغفار للآخرين 8 / 1 من ينبغي الاستغفار لها _ الوالدان الكتاب «رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ» .
(1)

«رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ» . (2)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: استغفار الولد لأبيه من بعد الموت من البر . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ الرَّجُلَ لَتَرْفَعُ دَرَجَتَهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ: أَيْ هَذَا؟ فَيُقَالُ: بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ . (4)

1- إبراهيم: 41 .

2- نوح: 28 .

3- كنز العمال: ج 16 ص 463 ح 45449 نقلاً عن ابن النجار عن أبي أسيد مالك بن زراره .

4- سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1207 ح 3660 ، مسند ابن حنبل: ج 3 ص 584 ح 10615 ، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 3 ص 261 ح

5 كلاهما نحوه و ج 7 ص 120 ح 3 كلّها عن أبي هريره .

فصل هشتم: آموزش خواهی برای دیگران

1 / 8 کسانی که باید برایشان ، آموزش خواست

الف _ پدر و مادر

فصل هشتم: آموزش خواهی برای دیگران 1 / 8 کسانی که باید برایشان ، آموزش خواستالف _ پدر و مادرقرآن«ای پروردگار ما! مرا و پدر و مادرم را و مؤمنان را در آن روز که حساب برپا می شود، بیامرز» .

«ای پروردگار من! مرا ، و پدر و مادرم را ، و هر مؤمنی را که به سرایم درآید ، و مردان و زنان باایمان را بیامرز» .

حدیثپیامبر خدا صلی الله علیه و آله :آموزش خواهی فرزند برای پدرش پس از مرگ او ، از [مصادیق] نیکی [به والدین] است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :بر درجه شخص در بهشت افزوده می شود و او می گوید: این ، از کجا آمد؟ به او گفته می شود: «از آموزش خواهی فرزندت برای تو».

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ الرَّجُلَ يَمُوتُ وَالِدَاهُ أَوْ أَحَدُهُمَا، وَإِنَّهُ لَعَاقٌ لَهُمَا، فَلَا يَزَالُ يَدْعُو لَهُمَا، وَيَسْتَغْفِرُ لَهُمَا، حَتَّى يَكْتَبَهُ اللَّهُ بَرًّا .
(1)

المعجم الكبير عن أبي كاهل: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: . . . إِعْلَمَنَّ يَا أَبَا كَاهِلٍ؛ أَنَّهُ مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ حَيًّا وَمَيِّتًا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُرْضِيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . قَالَ: قُلْتُ: كَيْفَ يَبْرُّ وَالِدَيْهِ إِذَا كَانَا مَيِّتَيْنِ؟ قَالَ: بَرُّهُمَا أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَوَالِدَيْهِ، وَلَا يَسُبَّ وَالِدَيْ أَحَدٍ فَيَسُبَّ وَالِدَيْهِ . (2)

الإمام الباقر عليه السلام: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَكُونُ بَارًّا بِوَالِدَيْهِ فِي حَيَاتِهِمَا، ثُمَّ يَمُوتَانِ فَلَا يَقْضَى عَنْهُمَا دِيُونَهُمَا، وَلَا يَسْتَغْفِرُ لَهُمَا، فَيَكْتَبُهُ اللَّهُ عَاقًا . وَإِنَّهُ لَيَكُونُ عَاقًا لَهُمَا فِي حَيَاتِهِمَا، غَيْرَ بَارًّا بِهِمَا، فَإِذَا مَاتَا قَضَى دَيْنَهُمَا وَاسْتَغْفَرَ لَهُمَا، فَيَكْتَبُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَارًّا . (3)

الإمام الصادق عليه السلام: مِيرَاثُ اللَّهِ مِنْ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ، الْوَلَدُ الصَّالِحُ يَسْتَغْفِرُ لَهُ . (4)

ب _ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ الْكُتَابُ «فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ» . (5)

1- .كنز العمال : ج 16 ص 477 ح 45534 نقلاً عن ابن عساکر عن أنس .

2- .المعجم الكبير : ج 18 ص 362 ح 928 .

3- .الكافي : ج 2 ص 163 ح 21 ، الزهد للحسين بن سعيد : ص 33 ح 87 كلاهما عن محمد بن مسلم ، بحار الأنوار : ج 74 ص 81 ح 84 .

4- .كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 3 ص 481 ح 4689 ، مكارم الأخلاق : ج 1 ص 471 ح 1610 ، بحار الأنوار : ج 104 ص 90 ح 2 .

5- .محمد : 19 .

ب _ مردان و زنان مؤمن

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : انسان، پدر و مادرش یا یکی از آن دو می میرد و او نسبت به آنان، نافرمان و بدرفتار بوده است ؛ ولی پیوسته ، برایشان دعا می کند و آمرزش می طلبد تا آن که خداوند ، او را نیکوکار می نویسد.

المعجم الکبیر_ به نقل از ابو کاهل_ : پیامبر خدا به من فرمود : «... بدان _ ای ابو کاهل _ که هر کس به پدر و مادرش، زنده باشند یا مُرده، نیکی کند ، بر خداست که در روز قیامت ، او را خوشنود سازد. من گفتم : چگونه به پدر و مادرش که مُرده اند ، نیکی کند؟ فرمود: «نیکی کردن به آنها به این است که برای پدر و مادرش ، طلبِ آمرزش کند، و [نیز] به پدر و مادر کسی ناسزا نگوید تا او به پدر و مادرش ناسزا گوید».

امام باقر علیه السلام : بنده ، در زمان حیات پدر و مادرش ، با آنان خوش رفتار است ؛ اما چون می میرند ، نه دیون آن دو را می پردازد و نه برایشان آمرزش می طلبد . پس خداوند ، او را بدرفتار و نافرمان می نویسد، و [برعکس] در زمان حیاتشان ، نسبت به آن دو نافرمان و بدرفتار است و به آنان ، نیکی نمی کند ؛ ولی چون از دنیا رفتند ، دین آنها را ادا می کند و برایشان ، آمرزش می طلبد . پس خداوند عز و جل او را نیکوکار [به والدین] می نویسد.

امام صادق علیه السلام : میراث خدا از بنده مؤمنش، فرزند شایسته ای است که برای او آمرزش می طلبد.

ب _ مردان و زنان مؤمنقرآن «پس بدان که معبودی جز خدا نیست ، و برای گناهت و برای مردان و زنان باایمان ، طلب آمرزش کن ، و خدا ، فرجام و مآل شما را می داند» .

«رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ» . (1)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ اسْتَغْفَرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ حَسَنَةً . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: ما من مؤمن أو مؤمنة مضى من أول الدهر ، أو هُوَ آتٍ إلى يوم القيامة ، إلا وهم شفعاء لمن يقول في دعائه : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ . وَإِنَّ الْعَبْدَ لِيُؤْمِرُ بِهِ إِلَى النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَسْحَبُ ، فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ : يَا رَبَّنَا هَذَا الَّذِي كَانَ يَدْعُو لَنَا فَشَفَعْنَا فِيهِ ، فَيَسْفَعُهُمُ اللَّهُ فِيهِ فَيَنجُو . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ مَالٌ يَتَصَدَّقُ بِهِ ، فَلَيْسَتْغْفِرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ . (4)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ اسْتَغْفَرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعًا وَعِشْرِينَ مَرَّةً ، كَانَ مِنَ الَّذِينَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ ، وَيُرْزَقُ بِهِمْ أَهْلُ الْأَرْضِ . (5)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا وَعِشْرِينَ مَرَّةً : «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ» كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِعَدَدِ كُلِّ مُؤْمِنٍ مَضَى ، وَكُلِّ مُؤْمِنَةٍ مَضَى إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَسَنَةً ، وَمَحَا عَنْهُ سَيِّئَةً ، وَرَفَعَ لَهُ دَرَجَةً . (6)

1- الحشر: 10 .

2- مسند الشاميين: ج 3 ص 234 ح 2155 عن عبادة بن الصامت ، كنز العمال: ج 1 ص 475 ح 2067 .

3- الأمالى للصدوق: ص 541 ح 724 عن الحسين بن علوان عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، ثواب الأعمال: ص 194 ح

4 عن محمد بن حماد الحارثي عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام عنه صلى الله عليه وآله نحوه ، روضه الواعظين: ص 359 ، بحار الأنوار: ج 93 ص 385 ح 10 .

4- المعجم الأوسط: ج 3 ص 128 ح 2693 ، الدعاء للطبراني: ص 519 ح 1849 كلاهما عن أبي هريره .

5- كنز العمال: ج 1 ص 476 ح 2068 نقلاً عن المعجم الكبير عن أبي الدرداء .

6- ثواب الأعمال: ص 194 ح 3 ، الأمالى للطوسي: ص 424 ح 949 ، الأمالى للصدوق: ص 462 ح 617 كلاهما عن عبد الله بن

سنان ، روضه الواعظين: ص 358 ، بحار الأنوار: ج 93 ص 386 ح 14 .

«ای پروردگار ما! ما را و برادران ما را که پیش از ما ایمان آوردند، بیامرز» .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس برای مردان و زنان مؤمن، آمرزش بخواهد، خداوند به ازای هر مرد و زن مؤمنی، یک کار نیک برایش می نویسد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر مرد یا زن مؤمنی که از اول روزگار بوده یا تا روز قیامت خواهد آمد، برای کسی که در دعایش بگوید: «بار خدایا! مردان و زنان مؤمن را بیامرز»، شفاعت خواهند کرد. در روز قیامت، فرمان داده می شود که فلان بنده را به سوی آتش ببرند و او را کِشَانُ کِشَانُ می برند. در این هنگام، مردان و زنان مؤمن می گویند: «پروردگار! این، کسی است که برای ما دعا می کرد. پس شفاعت ما را در باره او بپذیر»، و خداوند، شفاعت آنان را در حق او می پذیرد و او نجات می یابد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس مالی ندارد که صدقه بدهد، برای مردان و زنان، آمرزش بخواهد؛ زیرا این کار، خود، صدقه است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس روزی بیست و هفت بار برای مؤمنین و مؤمنان، طلب آمرزش کند، از کسانی است که دعایشان مستجاب می گردد و به سبب آنان، زمینیان، روزی داده می شوند.

امام صادق علیه السلام: هر کس روزی بیست و پنج مرتبه بگوید: «بار خدایا! مردان و زنان باایمان و مردان و زنان مسلمان را بیامرز»، خداوند، به عدد هر مرد مؤمنی که در گذشته است، و به شمار هر مرد و زن مؤمنی که تا روز قیامت می آید، یک کار نیک برایش می نویسد و یک گناه، از او پاک کند و یک درجه او را بالا می برد» .

عنه عليه السلام: إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ، الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَجَمِيعِ الْأَمْوَاتِ» رَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ بِعَدَدِ مَنْ مَضَى وَمَنْ بَقِيَ مِنْ كُلِّ إِنْسَانٍ دَعْوَةً. (1)

رسول الله صلى الله عليه وآله: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ فَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ، أَلْحِي فُلَانًا فَاغْفِرْ لَهُ» إِلَّا قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلِ. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: يَنْبَغِي لِلْإِمَامِ الَّذِي يَخْطُبُ النَّاسَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَنْ... يُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَعَلَى أُمَّتِهِ الْمُسْلِمِينَ، وَيَسْتَغْفِرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ. (3)

جـ _ الْمَذْنُوبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَلْزِمُ الْحَقُّ لِأُمَّتِي فِي أَرْبَعٍ: يُجِبُونَ التَّائِبَ، وَيَرْحَمُونَ الضَّعِيفَ، وَيُعِينُونَ الْمُحْسِنَ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلْمُذْنِبِ. (4)

المعجم الأوسط عن ابن عمر: كُنَّا نُسَبِّحُ عَنِ الْإِسْتِغْفَارِ لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ، حَتَّى سَمِعْنَا نَبِيَّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ: إِنِّي أَدَّخَرْتُ شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَأَمْسَكْنَا عَنْ كَثِيرٍ مِمَّا كَانَ فِي أَنْفُسِنَا، وَرَجَوْنَا لَهُمْ. (5)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ أَطَاعَ مِنْ مُؤْمِنٍ عَلَى ذَنْبٍ أَوْ سَيِّئَةٍ، فَأَفْشَى ذَلِكَ عَلَيْهِ وَلَمْ يَكْتُمْهَا، وَلَمْ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ لَهُ، كَانَ عِنْدَ اللَّهِ كَعَامِلِهَا، وَعَلَيْهِ وَرَزُّ ذَلِكَ الَّذِي أَفْشَاهُ عَلَيْهِ، وَكَانَ مَغْفُورًا لِعَامِلِهَا، وَكَانَ عِقَابُهُ مَا أَفْشَى عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا، مَسْتُورٌ عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ، ثُمَّ يَجِدُ اللَّهَ أَكْرَمَ مِنْ أَنْ يُتَنَّى عَلَيْهِ عِقَابًا فِي الْآخِرَةِ. (6)

1- فلاح السائل: ص 110 ح 50، بحار الأنوار: ج 93 ص 391 ح 24.

2- تاريخ دمشق: ج 25 ص 126 عن أبي الدرداء، كنز العمال: ج 2 ص 110 ح 3386 نقلاً عن المعجم الكبير عن أبي الدرداء.

3- الكافي: ج 3 ص 421 ح 1، تهذيب الأحكام: ج 3 ص 243 ح 655 كلاهما عن سماعه، وسائل الشيعة: ج 5 ص 38 ح 9532.

4- النخصال: ص 239 ح 88 عن عبد الله بن سنان عن الإمام الصادق عليه السلام، مشكاة الأنوار: ص 263 ح 780 عن الإمام

الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله نحوه، بحار الأنوار: ج 93 ص 384 ح 7.

5- المعجم الأوسط: ج 6 ص 106 ح 5942، تفسير ابن كثير: ج 2 ص 290 نحوه.

6- الاختصاص: ص 32، بحار الأنوار: ج 75 ص 216 ح 16.

ج - گنهگار

امام صادق علیه السلام: هرگاه شخصی بگوید: «بار خدایا! مردان و زنان مؤمن و مردان و زنان مسلمان، زندگانشان و همه مُردگانشان را بیامرز»، خداوند به شمارِ هر انسانی که در گذشته و هر انسانی که باقی است، یک دعا به او برمی گرداند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ مسلمانی نیست که پشتِ سر برادرش برای او دعا کند و بگوید: «بار خدایا! برادرم فلانی را بیامرز»، مگر آن که فرشتگان می گویند: «آمین! و تو را نیز چنان باد!».

امام صادق علیه السلام: شایسته است امامی که در روز جمعه برای مردم، خطبه [ی نماز] می خواند... بر محمد و بر پیشوایان مسلمانان، درود بفرستد و برای مردان و زنان مؤمن، طلب آمرزش کند.

ج - گنهگار پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در باره چهار گروه، وظایفی بر عهده امت من است: توبه کننده را دوست بدارند، به ناتوان [و فقیر] رحم کنند، به نیکوکار کمک رسانند، و برای گنهکار آمرزش بخواهند.

المعجم الأوسط - به نقل از ابن عمر: ما از آمرزش خواهی برای مرتکبان گناهان کبیره، خودداری می کردیم تا آن که شنیدیم پیامبرمان صلی الله علیه و آله می فرماید: «من شفاعتم را برای مرتکبان گناهان کبیره از امتم در روز قیامت، اندوخته ام. لذا بسیاری از چیزهایی را که در دل های ما بود، کنار نهادیم، و به [آمرزش] آنان، امیدوار شدیم».

امام صادق علیه السلام: هر کس بر گناهی یا بدی ای از مؤمنی مطلع شود و آن را فاش سازد و پوشیده اش ندارد و برای او از خدا طلب آمرزش نکند، در نزد خدا، چون کننده آن گناه یا بدی است، و گناه چیزی که فاش ساخته است، بر گردن اوست و آن مؤمن، آمرزیده می شود، و کیفرش، همان فاش شدن [و بی آبرو شدن او] در دنیاست، و در آخرت، بر او پوشیده می شود، و خداوند را بزرگوارتر از آن می یابد که دوباره، در آخرت هم او را کیفر دهد.

د _ الْمُغْتَابُ لِإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا كَفَّارَةُ الْإِغْتِيَابِ؟ قَالَ: تَسْتَغْفِرُ اللَّهُ لِمَنْ اغْتَبَيْتَهُ كُلَّمَا ذَكَرْتَهُ. (1)

رسول الله صلى الله عليه وآله: كَفَّارَةُ الْإِغْتِيَابِ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لِمَنْ اغْتَبَيْتَهُ. (2)

ه _ الْمُحْتَضِرُ وَالْمَيِّتُ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخَدْرِيَّ: لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كُنَّا نُؤْذِنُهُ (3) لِمَنْ حَضَرَ مِنْ مَوْتَانَا، فَيَأْتِيهِ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ، فَيَحْضُرُهُ وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ وَيَنْتَظِرُ مَوْتَهُ. قَالَ: فَكَانَ ذَلِكَ رُبَّمَا حَبَسَهُ الْحَبَسَ الطَّوِيلَ، فَشَقَّ عَلَيْهِ، قَالَ: فَقُلْنَا: إِنَّهُ أَرْفَقَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَلَّا نُؤْذِنُهُ بِالْمَيِّتِ حَتَّى يَمُوتَ، قَالَ: فَكُنَّا إِذَا مَاتَ مِنَّا الْمَيِّتُ آذَنَاهُ بِهِ، فَجَاءَ فِي أَهْلِهِ فَاسْتَغْفَرَ لَهُ، وَصَلَّى عَلَيْهِ، ثُمَّ إِذَا بَدَأَ لَهُ أَنْ يَشْهَدَهُ انْتَبَهَرَ شَهَادَةً، وَإِنْ بَدَأَ لَهُ أَنْ يَنْصَرِفَ انصَرَفَ. قَالَ: فَكُنَّا عَلَى ذَلِكَ طَبَقَةً أُخْرَى، قَالَ فَقُلْنَا: إِنَّهُ أَرْفَقَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ نَحْمِلَ مَوْتَانَا إِلَى بَيْتِهِ، وَلَا نُشْخِصَهُ وَلَا نُعَيِّبَهُ. قَالَ: فَفَعَلْنَا ذَلِكَ فَكَانَ الْأَمْرُ. (4)

1- الكافي: ج 2 ص 357 ح 4، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 377 ح 4327 كلاهما عن حفص بن عمر، بحار الأنوار: ج 75 ص 241 ح 4.

2- الأمل للنفيد: ص 172 ح 7، الأمل للطوسي: ص 192 ح 325 كلاهما عن أنس، بحار الأنوار: ج 75 ص 253 ح 29؛ تاريخ بغداد: ج 7 ص 303 عن أنس، كنز العمال: ج 3 ص 593 ح 8063.

3- آذنته إيذانا: أعلمته (المصباح المنير: ص 10 «أذن»).

4- مسند ابن حنبل: ج 4 ص 132 ح 11628، صحيح ابن حبان: ج 7 ص 275 ح 3006 نحوه.

د _ غیبت شونده:**ه _ شخص در حال مرگ و مُرده**

د _ غیبت شونده: امام صادق علیه السلام: از پیامبر صلی الله علیه و آله پرسیده شد: کفار غیبت کردن چیست؟ فرمود: «این که هر زمان به یاد شخصی که از او غیبت کرده ای، افتادی، از خداوند برایش طلب آمرزش کنی» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: کفار غیبت، این است که برای شخصی که از او غیبت کرده ای، طلب آمرزش کنی.

ه _ شخص در حال مرگ و مُرده: مسند ابن حنبل - به نقل از ابوسعید خدری -: زمانی که پیامبر خدا [به مدینه] آمد، هرگاه کسی از ما مرگش فرا می رسید، به اطلاع ایشان می رساندیم و ایشان، پیش از این که آن شخص از دنیا برود، می آمد و بر بالین او حاضر می شد و برایش طلب آمرزش می کرد و منتظر می ماند تا از دنیا برود. اما این کار، گاه پیامبر صلی الله علیه و آله را مدتی طولانی نگه می داشت و ایشان، به زحمت می افتاد. لذا به خاطر رعایت حال پیامبر صلی الله علیه و آله گفتیم که بهتر است به ایشان اطلاع ندهیم تا زمانی که محتضر از دنیا برود. بنا بر این، طرف که از دنیا می رفت، آن را به اطلاع ایشان می رساندیم و پیامبر صلی الله علیه و آله به نزد خانواده او می آمد و برای درگذشته، طلب آمرزش می کرد و بر او نماز می خواند. سپس اگر صلاح می دید که در تشییع او شرکت کند، منتظر تشییعش می ماند؛ و گرنه می رفت. مدتی هم بر این روال گذشت. سپس گفتیم که بهتر است برای رعایت حال پیامبر خدا، ما مُرده هایمان را به خانه پیامبر ببریم و ایشان را به خانه شخص مُرده نکشانیم و باعث زحمت پیامبر خدا نشویم. این کار را کردیم و از آن پس، چنین مرسوم شد.

رسول الله صلى الله عليه وآله: مَا الْمَيِّتُ فِي قَبْرِهِ إِلَّا يُشْبِهُ الْغَرِيقَ الْمُتَهَوِّبَ (1)، يَنْتَظِرُ دَعْوَةَ مَنْ أَبٍ أَوْ أُمَّ أَوْ وَاوَدٍ أَوْ صَدِيقٍ ثَقَةٍ، فَإِذَا لَحِقَتْهُ كَانَتْ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا. وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَدْخُلُ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ مِنْ دُعَاءِ أَهْلِ الْوُدِّ أَمْثَالَ الْجِبَالِ، وَإِنَّ هَدْيَةَ الْأَحْيَاءِ لِلْأَمْوَاتِ الْإِسْتِغْفَارُ لَهُمْ، وَالصَّدَقَةُ عَنْهُمْ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ أَوَّلَ مَا يُبَشِّرُ بِهِ الْمُؤْمِنُ أَنْ يُقَالَ لَهُ: قَدِمْتَ خَيْرَ مَقْدِمٍ، قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لِمَنْ شِيعَكَ، وَاسْتَجَابَ لِمَنْ اسْتَغْفَرَ لَكَ، وَقَبِلَ مِمَّنْ شَهِدَ لَكَ. (3)

سنن أبي داود عن عثمان بن عفان: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا فَرَّغَ مِنْ دَفْنِ الْمَيِّتِ، وَقَفَّ عَلَيْهِ فَقَالَ: اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَسَلُّوا لَهُ بِالتَّيْبِتِ؛ فَإِنَّهُ الْآنَ يُسَأَلُ. (4)

رسول الله صلى الله عليه وآله: مَا صَلَّى ثَلَاثَةَ صُفُوفٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى رَجُلٍ مُسْلِمٍ، يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، إِلَّا أَوْجَبَ (5). (6)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّهُ كَانَ يَخْرُجُ إِلَى الْبَقِيعِ لَيْلًا، فَيَقُولُ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ! وَأَتَاكُمْ مَا تُوَعَدُونَ غَدًا مُؤَجَّلُونَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ. (7)

- 1- الهوب: البعد. ويُقال: تركته في هوبٍ دابرٍ، أى: بحيث لا يُدرى أين هو (تاج العروس: ج 2 ص 498 «هوب»).
- 2- الفردوس: ج 4 ص 103 ح 6323 عن ابن عباس، كنز العمال: ج 15 ص 694 ح 42783.
- 3- فلاح السائل: ص 169 ح 81، بحار الأنوار: ج 82 ص 51 ح 41؛ المصنّف لابن أبي شيبة: ج 8 ص 361 ح 313 عن الطيّب المبارك نحوه، كنز العمال: ج 15 ص 596 ح 42355.
- 4- سنن أبي داود: ج 3 ص 215 ح 3221، السنن الكبرى: ج 4 ص 93 ح 7064، تفسير ابن كثير: ج 4 ص 135، كنز العمال: ج 7 ص 158 ح 18514.
- 5- يقال: أَوْجَبَ الرَّجُلُ إِذَا فَعَلَ فِعْلًا وَجَبَتْ لَهُ بِهِ الْجَنَّةُ أَوْ النَّارُ (النهاية: ج 5 ص 153 «وجب»).
- 6- السنن الكبرى: ج 4 ص 48 ح 6905، تاريخ دمشق: ج 56 ص 511 ح 11896 كلاهما عن مالك بن هبيبه، كنز العمال: ج 15 ص 588 ح 42308 وراجع مسند أبي يعلى: ج 6 ص 206 ح 6796.
- 7- صحيح مسلم: ج 2 ص 669 ح 102، سنن النسائي: ج 4 ص 94، صحيح ابن حبان: ج 7 ص 444 ح 3172 كلاهما نحوه، السنن الكبرى: ج 4 ص 132 ح 7210 كلّها عن عائشه، كنز العمال: ج 15 ص 648 ح 42562.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مُرده در گور خود، به سانِ شخص غرق شده و دور افتاده است. چشم به راه دعایی از جانب پدر یا مادر یا فرزند یا یک دوست صمیمی است. هرگاه چنین دعایی به او برسد، برایش از دنیا و آنچه در دنیاست، دوست داشتنی تر است. خداوند عز و جل، بر اثر دعای عزیزان و دوستان، [بخشش ها و ثواب هایی] به اندازه کوه ها بر اهل قبور وارد می کند، و هدیه زندگان به مُردگان، آمرزش خواهی برای آنان و صدقه دادن از جانب ایشان است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: نخستین بشارتی که به مؤمن داده می شود، این است که به او گفته می شود: «خوش آمدی! خداوند، تشییع کنندگان تو را آمرزید و دعای کسانی را که برایت طلب آمرزش کردند، مستجاب فرمود و شهادت کسانی را که برایت شهادت دادند، پذیرفت».

سنن ابی داوود_ به نقل از عثمان بن عفان: پیامبر صلی الله علیه و آله هرگاه از خاک سپاری میّت آسوده می شد، بر قبر او می ایستاد و می فرمود: «برای برادرتان، طلب آمرزش کنید و [از خدا] برایش پایداری بخواهید؛ زیرا هم اکنون، از او سؤال می شود».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر هیچ مرد مسلمانی، سه ردیف از مسلمانان نماز نخواندند و برایش آمرزش نطلبیدند، مگر آن که مستوجب آمرزش شد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ شبانه به [قبرستان] بقیع می رفت و می فرمود: درود بر شما، ای خانه مردمانی مؤمن! آنچه به شما وعده داده شده است، فردای قیامت به شما داده خواهد شد، و ما نیز، به خواست خدا، به شما خواهیم پیوست. بار خدایا! اهل بقیع غرقد را بیامرزد.

الإمام عليّ عليه السلام_ وقد مرَّ ببعض القبورِ عند مَنْصَرَفِهِ مِنْ صَفَّيْنِ -: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ ، أَنْتُمْ لَنَا سَلَفٌ فَارِطٌ (1) ، وَنَحْنُ لَكُمْ تَبَعٌ عَمَّا قَلِيلٍ لِاحْتِقِ . اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلَهُمْ ، وَتَجَاوَزْ بِعَفْوِكَ عَنَّا وَعَنْهُمْ . (2)

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ الْمَيِّتَ لَيَفْرَحُ بِالتَّرْحُمِ عَلَيْهِ ، وَالِاسْتِغْفَارِ لَهُ ، كَمَا يَفْرَحُ الْحَيُّ بِالْهَدْيَةِ تُهْدَى إِلَيْهِ . (3)

8 / 2 مَنْ لَا يَنْبَغِي الْإِسْتِغْفَارُ لَهَا - الْمُشْرِكُ وَالْكَافِرُ الْكِتَابِ «مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ * وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدِهِ وَعَدَاهَا إِنِّي تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ» . (4)

1- يُقَالُ : فَرِطَ يَفْرِطُ فَهُوَ فَارِطٌ ، إِذَا تَقَدَّمَ وَسَبَقَ الْقَوْمَ (النهاية : ج 3 ص 434 «فرط»).

2- المعجم الكبير : ج 4 ص 56 ح 3618 ، أسد الغابه : ج 2 ص 149 كلاهما عن زيد بن وهب ، شرح نهج البلاغه : ج 20 ص 256 ح 14 ؛ وقعه صفّين : ص 531 عن عبد الرحمن بن جندب ، بحار الأنوار : ج 82 ص 179 ح 24 .

3- كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 1 ص 183 ح 544 عن عمر بن يزيد ، عوالي اللآلى : ج 2 ص 53 ح 142 ، بحار الأنوار : ج 82 ص 62 ح 1 .

4- التوبه : 113 و 114 .

8 / 2 کسانی که نباید برایشان آموزش خواست**الف - مشرک و کافر**

امام علی علیه السلام در گذر از گورستانی به هنگام بازگشت از حنین فرمود: درود بر شما، ای مؤمنان و ای مسلمانانی که در این خانه ها خفته اید! شما پیش گام و پیشرو ما هستید و ما نیز به زودی، در پی شما به شما خواهیم پیوست. بار خدایا! ما و ایشان را پیامرز و با بخشایش خود، از ما و ایشان درگذر.

امام صادق علیه السلام: میّت، از طلب رحمت و آموزش برای او خوش حال می شود، همچنان که زنده، از دریافت هدیه خوش حال می گردد.

8 / 2 کسانی که نباید برایشان آموزش خواستالف - مشرک و کافرقرآن «بر پیامبر و کسانی که ایمان آورده اند، سزاوار نیست برای مشرکان - پس از آن که برایشان آشکار گردید که آنان اهل دوزخ اند، طلب آموزش کنند، هر چند خویشاوند [آنان] باشند. و طلب آموزش ابراهیم برای پدرش، جز برای وعده ای که به او داده بود، نبود؛ ولی هنگامی که برای او روشن شد که وی، دشمن خداست، از او بیزاری جست. راستی که ابراهیم، دلسوزی بردبار بود».

الحدِيثُ رسولُ الله صلى الله عليه وآله: أَوْحِيَ إِلَيَّ كَلِمَاتٌ فَدَخَلَنَ فِي أُذُنِي ، وَوَقَرَنَ فِي قَلْبِي : أَمَرْتُ أَلَّا أَسْتَغْفِرَ لِمَنْ مَاتَ مُشْرِكًا ، وَمَنْ أَعْطَى فَضْلًا مَالِهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ ، وَمَنْ أَمْسَكَ فَهُوَ شَرٌّ لَهُ ، وَلَا يَلُومُ اللَّهُ عَلَى كَفَافٍ . (1)

الإمام عليّ عليه السلام: سَمِعْتُ رَجُلًا يَسْتَغْفِرُ لِأَبِيهِ وَهُمَا مُشْرِكَانِ ، فَقُلْتُ لَهُ : أَسْتَغْفِرُ لِأَبِيكَ وَهُمَا مُشْرِكَانِ ؟ فَقَالَ : أَوْ لَيْسَ اسْتَغْفَرَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ ؟ وَهُوَ مُشْرِكٌ ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، فَنَزَلَتْ : « مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ » (2) . (3)

تفسير العياشي عن أبي إسحاق الهمداني ، عن رجل: صَلَّى رَجُلٌ إِلَى جَنْبِي فَاسْتَغْفَرَ لِأَبِيهِ _ وَكَانَا مَاتَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَقُلْتُ : تَسْتَغْفِرُ لِأَبِيكَ وَقَدْ مَاتَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ ؟ فَقَالَ : قَدْ اسْتَغْفَرَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ ! فَلَمْ أَدْرِ مَا أَرَدُ عَلَيْهِ . فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ « وَ مَا كَانَ اسْتَغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدِهِ وَعَدَاهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ » (4) ، قَالَ : لَمَّا مَاتَ تَبَيَّنَ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ ، فَلَمْ يَسْتَغْفِرْ لَهُ . (5)

تفسير العياشي عن إبراهيم بن أبي البلاد ، عن بعض أصحابه: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَا يَقُولُ النَّاسُ فِي قَوْلِ اللَّهِ : « وَ مَا كَانَ اسْتَغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدِهِ وَعَدَاهَا إِيَّاهُ » ؟ قُلْتُ : يَقُولُونَ : إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَعَدَّ أَبَاهُ لِيَسْتَغْفِرَ لَهُ . قَالَ : لَيْسَ هُوَ هَكَذَا ، إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَعَدَّهُ أَنْ يُسَلِّمَ فَاسْتَغْفَرَ لَهُ ، « فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ » . (6)

- 1- تفسير الطبري: ج 7 الجزء 11 ص 43 ، تفسير ابن كثير: ج 4 ص 161 كلاهما عن قتاده ، كنز العمال: ج 6 ص 383 ح 16165 .
- 2- التوبة: 113 .
- 3- سنن الترمذي: ج 5 ص 281 ح 3101 ، سنن النسائي: ج 4 ص 91 وفيه « ما كان استغفار إبراهيم... » بدل « ما كان للنبي والذين... » ، مسند ابن حنبل: ج 1 ص 276 ح 1085 و ص 212 ح 771 نحوه ، المستدرک علی الصحیحین: ج 2 ص 365 ح 3289 کلها عن أبي الخليل ، كنز العمال: ج 2 ص 421 ح 4399 .
- 4- التوبة: 114 .
- 5- تفسير العياشي: ج 2 ص 114 ح 148 ، بحار الأنوار: ج 75 ص 390 ح 9 .
- 6- تفسير العياشي: ج 2 ص 114 ح 146 ، بحار الأنوار: ج 11 ص 88 ح 14 .

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: چند سخن به من وحی شد که از گوشم گذشتند و در دلم نشستند: فرمان یافتم تا برای آن که مشرک می میرد، آمرزش نخواهم، و [دیگر آن که]: هر کس فزونیِ دارایی خویش را ببخشد، این به سود اوست، و هر کس نگه دارد، این به زیان اوست، و خدا برای اندازه کفایت، سرزنش نمی کند.

امام علی علیه السلام: شنیدم که مردی برای پدر و مادر مشرکش آمرزش می طلبد. به او گفتم: برای پدر و مادر مشرک خود، آمرزش می خواهی؟ گفت: مگر نه این است که ابراهیم علیه السلام برای پدرش آمرزش طلبید، در حالی که او مشرک بود؟ من، این موضوع را به پیامبر صلی الله علیه و آله گفتم. پس این آیه نازل شد: «بر پیامبر و کسانی که ایمان آورده اند، سزاوار نیست که برای مشرکان، آمرزش بخواهند».

تفسیر العیاشی_ به نقل از ابو اسحاق همدانی، از مردی_: مردی در کنار من نماز می خواند. او برای پدر و مادرش_ که در جاهلیت مُرده بودند_ طلب آمرزش کرد. گفتم: برای پدر و مادرت که در جاهلیت مُرده اند، آمرزش می خواهی؟ گفت: ابراهیم علیه السلام [هم] برای پدرش آمرزش خواست. من ندانستم چه جوابی به او دهم. این را برای پیامبر صلی الله علیه و آله گفتم. پس خداوند، این آیه را فرو فرستاد: «و طلب آمرزش ابراهیم برای پدرش، جز برای وعده ای که به او داده بود، نبود؛ ولی وقتی برایش روشن شد او دشمن خداست، از وی بیزاری جست». [امام علیه السلام] فرمود: «یعنی وقتی مُرد، روشن شد که او دشمن خداست و دیگر، برایش آمرزش نخواست».

تفسیر العیاشی_ به نقل از ابراهیم بن ابی البلاد، از یکی از یارانش_: امام صادق علیه السلام فرمود: «مردم، در باره این سخن خداوند: «و طلب آمرزش ابراهیم برای پدرش، جز برای وعده ای که به او داده بود، نبود»، چه می گویند؟». گفت: می گویند که ابراهیم علیه السلام به پدرش وعده داده بود که برایش طلب آمرزش کند. امام علیه السلام فرمود: «چنین نیست؛ بلکه ابراهیم علیه السلام به او وعده داد که [اگر] مسلمان (موحد) شود، برایش طلب آمرزش کند؛ «ولی چون برایش معلوم شد او دشمن خداست، از وی بیزاری جست...»».

قرب الإسناد عن علي بن جعفر عن أخيه الإمام الكاظم عليه السلام ، قال : سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَأَبَوَاهُ كَافِرَانِ ، هَلْ يَصْلُحُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَهُمَا فِي الصَّلَاةِ ؟ قَالَ : إِنْ كَانَ فَارَقَهُمَا وَهُوَ صَدِّيقٌ لَيْدِيٍّ لَا يَدْرِي أَسْلَمَا أَمْ لَا ؟ فَلَا بَأْسَ ، وَإِنْ عَرَفَ كُفْرَهُمَا فَلَا يَسْتَغْفِرُ لَهُمَا ، وَإِنْ لَمْ يَعْرِفْ فَلْيَدْعُ لَهُمَا . (1)

ب _ الْمُنَافِقُ الْكِتَابُ « وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأُ رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ * سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ » . (2)

« اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ » . (3)

الحديث بالإمام الرضا عليه السلام : إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : « إِنْ تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ » فَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ مِنْهُ مَرَّةً لِيَغْفِرَ لَهُمْ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ : « سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ » ، وَقَالَ : « وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ » (4) ، فَلَمْ يَسْتَغْفِرْ لَهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ ، وَلَمْ يَقُمْ عَلَى قَبْرِ أَحَدٍ مِنْهُمْ . (5)

1- .قرب الإسناد : ص 286 ح 1131 ، بحار الأنوار : ج 74 ص 67 ح 38 .

2- .المنافقون : 5 و 6 .

3- .التوبة : 80 .

4- .التوبة : 84 .

5- .تفسير العياشي : ج 2 ص 100 ح 92 عن العباس بن هلال ، بحار الأنوار : ج 75 ص 390 ح 8 .

ب _ منافق

قرب الإسناد_ به نقل از علی بن جعفر، برادر امام کاظم علیه السلام: از امام کاظم علیه السلام در باره مرد مسلمانی که پدر و مادرش کافرند، پرسیدم و گفتم: آیا درست است که او در نماز، برای آنها طلب آمرزش کند؟ فرمود: «اگر در کودکی آنها را از دست داده است و نمی داند که اسلام آورده بودند یا نه، عیبی ندارد، و اگر می داند کافر بوده اند، برایشان طلب آمرزش نکند، ولی اگر نمی داند، برایشان دعا کند» .

ب _ منافقرآن(و هرگاه به ایشان گفته شود که بیاید تا پیامبر خدا، برای شما آمرزش خواهی کند، سرهای خود را بر می گردانند و آنان را می بینی که تکبرکنان، روی بر می تابند. برای آنان، یکسان است: چه برایشان، آمرزش خواهی و چه برایشان آمرزش نخواهی . خدا، هرگز بر ایشان نخواهد بخشود . خدا، گروه فاسقان را راه نمایی نمی کند» .

«برایشان آمرزش خواهی یا برایشان آمرزش نخواهی [فرقی نمی کند] . اگر هفتاد بار هم برایشان آمرزش خواهی، خداوند، هرگز آنان را نمی آمرزد . این، بدان سبب است که به خدا و پیامبر او کافر شدند، و خدا، گروه فاسقان را هدایت نمی کند» .

حدیث امام رضا علیه السلام: خداوند متعال به محمد صلی الله علیه و آله فرمود: «اگر هفتاد بار هم برایشان آمرزش خواهی، خداوند، هرگز آنان را نخواهد آمرزد» . پس پیامبر صلی الله علیه و آله صد مرتبه برایشان طلب آمرزش کرد تا [خداوند] ایشان را بیامرزد؛ ولی خدا این آیه را فرستاد: «برای آنان، یکسان است . چه برایشان، آمرزش خواهی و چه برایشان آمرزش نخواهی، خداوند، هرگز آنان را نمی آمرزد» و فرمود: «و بر هر یک از آنان که بمیرد، هرگز نماز مخوان، و بر سر قبرش نایست» . از آن پس، پیامبر صلی الله علیه و آله برایشان طلب آمرزش نکرد و بر سر قبر هیچ یک از آنان هم نایستاد.

8 / 3 مَنْ يَنْبَغِي طَلْبُ الْإِسْتِغْفَارِ مِنْهَا _ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهَاتِ الْكِتَابِ «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَّ لَمُؤَا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا». (1)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله لِحَرَمَلَةَ بْنِ زَيْدٍ وَقَدْ عَرَضَ عَلَى النَّبِيِّ أَنْ يَدُلَّهُ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنْ قَوْمِهِ: لا، مَنْ جَاءَنَا كَمَا جِئْتَنَا اسْتَغْفَرْنَا لَهُ كَمَا اسْتَغْفَرْنَا لَكَ، وَمَنْ أَصْرَّ عَلَى ذَنْبِهِ فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِ، وَلَا تَخْرِقْ عَلَى أَحَدٍ سِتْرًا. (2)

كنز العمال عن يزيد بن الأسود: إِنَّ أَحَدَ الرَّجُلَيْنِ اللَّذَيْنِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اسْتَغْفِرِ اللَّهَ لِي. قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: غَفَرَ اللَّهُ لَكَ! قَالَ: وَأَخَذَ بِيَدِهِ فَوَضَعَهَا فِي صَدْرِي، فَوَجَدْتُ بَرْدَهَا فِي ظَهْرِي، قَالَ: مَا شَمَمْتُ رِيحًا قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ يَدِهِ، وَلَقَدْ كَانَتْ أَبْرَدَ مِنَ الثَّلْجِ. (3)

1- النساء: 64.

2- المعجم الكبير: ج 4 ص 6 ح 3475، أسد الغابة: ج 1 ص 715 كلاهما عن ابن عمر، تفسير ابن كثير: ج 4 ص 143، تاريخ دمشق: ج 67 ص 23 ح 13481 و ص 97 ح 13511 والثلاثة الأخيره عن أبي الدرداء نحوه، كنز العمال: ج 4 ص 246 ح 10372.

3- كنز العمال: ج 12 ص 381 ح 35403 نقلاً عن بقي بن مخلد.

8 / 3 کسانی که باید از آنان ، درخواست آموزش خواهی کرد

الف _ پیامبر صلی الله علیه و آله

8 / 3 کسانی که باید از آنان ، درخواست آموزش خواهی کردالف _ پیامبر صلی الله علیه و آلهقرآن«و اگر زمانی که به خویشتن ستم کردند ، نزد تو می آمدند و از خدا ، طلب آموزش می کردند و پیامبر هم برایشان طلب آموزش می کرد ، بی گمان ، خدا را توبه پذیری مهربان می یافتند» .

حدیثپیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ به حرمله بن یزید که به پیامبر صلی الله علیه و آله پیشنهاد کرد منافقان قومش را به ایشان معرفی کند : نه . هر کس ، همچنان که تو نزد ما آمدی ، نزد ما بیاید ، همان گونه که برای تو طلب آموزش کردم ، برای او نیز طلب آموزش می کنیم ، و هر کس بر گناه خویش ، پای فشارد ، خدا خود ، بهتر می داند با او چه کند ، و تو نسبت به هیچ کس ، پرده دری مکن .

کنز العمال_ به نقل از یزید بن أسود : یکی از آن دو مردی که در خانه اش نماز خوانده بود ، (1) به پیامبر صلی الله علیه و آله گفت : ای پیامبر خدا ! برایم از خداوند ، آموزش بخواه . پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود : «خدا تو را بیامرزد!» . سپس ، دستش را بر سینه ام نهاد و خُنکی آن را در پشتم احساس کردم . هرگز بویی خوش تر از بوی دست ایشان ، استشمام نکرده بودم ، و دستش خُنک تر از یخ بود .

1- . در نماز جماعت حاضر نشده بود .

راجع : نهج الدعاء : (الفصل الرابع / الباب الرابع : من دعا له النبي صلى الله عليه وآله) .

ب _ الأبالكتاب «قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَطِيئِينَ * قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» . (1)

الحديث لعل الشرائع عن إسماعيل بن الفضل الهاشمي : قُلْتُ لِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَخْبِرْنِي عَنْ يَعْقُوبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا قَالَ لَهُ بَنُوهُ : «يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَطِيئِينَ * قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي» فَأَخَّرَ الْإِسْتِغْفَارَ لَهُمْ ! وَيُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا قَالُوا لَهُ : «تَاللَّهِ لَقَدْ أَثْرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِن كُنَّا لَخَطِيئِينَ * قَالَ لَا تَثْرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ» (2) ! قَالَ : لِأَنَّ قَلْبَ الشَّابِّ أَرْقُ مِنْ قَلْبِ الشَّيْخِ ، وَكَانَتْ جِنَايَهُ وُلْدٍ يَعْقُوبَ عَلَى يُوسُفَ ، وَجِنَايَتُهُمْ عَلَى يَعْقُوبَ إِنَّمَا كَانَتْ بِجِنَايَتِهِمْ عَلَى يُوسُفَ ، فَبَادَرَ يُوسُفَ إِلَى الْعَفْوِ عَنْ حَقِّهِ ، وَأَخَّرَ يَعْقُوبُ الْعَفْوَ لِأَنَّ عَفْوَهُ إِنَّمَا كَانَ عَنْ حَقِّ غَيْرِهِ ، فَأَخَّرَهُمْ إِلَى السَّحْرِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ . (3)

1- .يوسف : 97 و 98 .

2- .يوسف : 91 و 92 .

3- .علل الشرائع : ص 54 ح 1 ، بحار الأنوار : ج 12 ص 280 ح 57 .

ب - پدر

ر. ک: نهج الدعاء: (فصل چهارم / باب چهارم: کسانی که پیامبر صلی الله علیه و آله برایشان دعا کرد).

ب - پدرقرآن «برادران یوسف» گفتند: «ای پدر! برای گناهان ما آمرزش بخواه که ما خطاکار بودیم». [یعقوب] گفت: «به زودی، از پروردگارم برای شما آمرزش می خواهم، که او آمرزگار و مهربان است».

حدیثعلل الشرائع_ به نقل از اسماعیل بن فضل هاشمی _: به امام صادق علیه السلام گفتم: بفرما که چرا وقتی پسران یعقوب علیه السلام به او گفتند: «ای پدر! برای گناهان ما آمرزش بخواه، که ما خطاکار بودیم، [یعقوب] گفت: به زودی، از پروردگارم برای شما آمرزش خواهم خواست» و آمرزش خواهی برای آنان را به تأخیر افکند؛ ولی یوسف علیه السلام وقتی برادرانش به او گفتند: «به خدا سوگند که خدا، تو را بر ما برتری داده است و ما خطاکار بودیم، گفت: امروز، بر شما سرزنشی نیست. خدا، شما را می آمرزد و او مهربان ترین مهربانان است»؟ فرمود: «چون دل جوان، نازک تر از دل پیران است، و [ثانیا] جنایت فرزندان یعقوب علیه السلام [در اصل] بر یوسف علیه السلام بود و جنایتشان به یعقوب علیه السلام از آن رو بود که به یوسف علیه السلام جنایت کردند. بنا بر این، یوسف علیه السلام بی درنگ، از حقّ خود گذشت کرد؛ ولی یعقوب علیه السلام بخشودن را به تأخیر افکند، چون بخشودن او، در حقیقت، گذشت کردن از حقّ غیر خود بود. لذا [آمرزش خواهی برای] آنان را تا سحرگاه شب جمعه به تأخیر افکند.

ج _ الْمُؤْمِنُ التَّقِيُّ الْخَفِيًّا إِمَامٌ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي وَصْفِ الْمُؤْمِنِينَ _ : الْمُؤْمِنُونَ هُمُ الَّذِينَ عَرَفُوا مَا أَمَامَهُمْ ، فَذَبَلَتْ شِفَاهُهُمْ ، وَغَشِيَتْ عُيُونُهُمْ ، وَشَحَبَتْ أَلْوَانُهُمْ ، حَتَّى عُرِفَتْ فِي وُجُوهِهِمْ غَبْرَةُ الْخَاشِعِينَ . فَهُمْ عِبَادُ اللَّهِ الَّذِينَ مَشَوْا عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا ، وَاتَّخَذُوا بِسَاطًا ، وَتُرَابَهَا فِرَاشًا ، فَرَفَضُوا الدُّنْيَا ، وَأَقْبَلُوا عَلَى الْآخِرَةِ ، عَلَى مِنْهَاجِ الْمَسِيحِ بْنِ مَرْيَمَ ، إِنْ شَهِدُوا لَمْ يُعْرَفُوا ، وَإِنْ غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا ، وَإِنْ مَرَضُوا لَمْ يُعَادُوا ، صَوَامُ الْهَوَاجِرِ (1) ، قَوْمُ الدِّيَاجِرِ (2) يَضْمَحِلُّ عِنْدَهُمْ كُلُّ فِتْنَةٍ ، وَيَنْجَلِي عَنْهُمْ كُلُّ شُبُهَةٍ ، أَوْلَيْكَ أَصْحَابِي ، فَاطْلُبُوهُمْ فِي أَطْرَافِ الْأَرْضِينَ ، فَإِنْ لَقَيْتُمْ مِنْهُمْ أَحَدًا فَاسْأَلُوهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكُمْ . (3)

د _ الْحَاجُّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ إِذَا لَقِيَتْ الْحَاجَّ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ ، وَصَافِحُهُ ، وَمُرُهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بَيْتَهُ ؛ فَإِنَّهُ مَغْفُورٌ لَهُ . (4)

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَغْفِرُ لِلْحَاجِّ وَلِأَهْلِ بَيْتِ الْحَاجِّ ، وَلِعَشِيرَةِ الْحَاجِّ ، وَلِمَنْ يَسْتَغْفِرُ لَهُ الْحَاجُّ ، بَقِيَّةِ ذِي الْحِجَّةِ ، وَالْمُحَرَّمِ ، وَصَفَرٍ ، وَشَهْرِ رَبِيعِ الْأَوَّلِ ، وَعَشْرِ مِنْ رَبِيعِ الْآخِرِ . (5)

- 1- الهاجره : هي نصف النهار ، وإنما تكون في القيظ ، وهي قبل الظهر بقليل أو بعدها بقليل (لسان العرب : ج 5 ص 255 «هجر»).
- 2- الديجور : الظلام ، ووصفوا به الليل فقالوا : ليل ديجور ، ويقال : أقبل الليل بدياجره (تاج العروس : ج 6 ص 394 «دجر»).
- 3- بحار الأنوار : ج 78 ص 25 ح 90 نقلاً عن مطالب السؤول : ص 53 .
- 4- مسند ابن حنبل : ج 2 ص 351 ح 5371 و ص 482 ح 6120 كلاهما عن ابن عمر ، كنز العمال : ج 5 ص 10 ح 11823 .
- 5- ثواب الأعمال : ص 70 ح 1 عن السكوني ، بحار الأنوار : ج 99 ص 21 ح 81 .

ج - مؤمن پرهیزگار گم نام**د - حاجی**

ج - مؤمن پرهیزگار گم نام امام علی علیه السلام در توصیف مؤمنان: مؤمنان، آنان اند که آنچه را، [از زندگی اُخروی] فرا پیش آنهاست، شناختند و در نتیجه، لبانشان [از کثرت روزه داری] خشکید و چشمانشان [از شدت گریه] سفید شد و رنگ رخسارشان پرید، آن سان که گرد و غبار خاکساران، بر چهره هایشان پیداست. آنان، همان بندگان خدایند که در زمین، آرام [و بی تکبر] راه می روند، آن را فرش خود ساخته اند و خاکش را بستر خویش. دنیا را فرو نهاده اند و به آخرت، رو آورده اند، به شیوه مسیح پسر مریم علیه السلام. اگر [در جمع حاضر باشند، شناخته نمی شوند، و اگر غایب باشند، کسی جوایب آنان نمی شود، و اگر بیمار شوند، کسی به عیادتشان نمی رود. روزهای داغ را به روزه داری می گذرانند و شب های تار را به عبادت. فتنه ها در برابر آنان، از هم فرو می پاشد، و شُبّهات، از آنان برکنار می ماند. اینان اند یاران من! ایشان را در گوشه و کنار جهان بجوید، و اگر یکی از ایشان را دیدار کردید، از او بخواهید که برایتان، طلب آموزش کند.

د - حاجی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله هرگاه به حاجی [هنگام آمدن از حج] برخوردی، بر او سلام کن و با او دست بده و از وی بخواه تا پیش از آن که به خانه اش وارد شود، برایت طلب آموزش کند؛ زیرا او آمرزیده است.

امام صادق علیه السلام: خداوند عز و جل حاجی و خانواده حاجی و عشیره حاجی و کسی را که حاجی برایش طلب آموزش کند، در بقیه ماه ذی حجّه و محرم و صفر و ربیع اول و ده روز از ربیع ثانی، مورد آموزش قرار می دهد.

8 / 4 من يستغفر له النبي وأهل بيته - المسلمون الكتاب «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ» . (1)

«إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذَنَ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرَ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» . (2)

«يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْنَهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» . (3)

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله - من خطبه له - : استغفر الله تعالى لى ولكم . (4)

1- آل عمران : 159 .

2- النور : 62 .

3- الممتحنة : 12 .

4- الأمالى للمفيد : ص 347 ح 2 ، بشاره المصطفى : ص 65 و ص 111 ، الفضائل : ص 7 كلها عن جابر الجعفى عن الإمام الباقر عليه السلام عن جابر بن عبد الله الأنصارى ، بحار الأنوار : ج 38 ص 114 ح 51 .

8 / 4 کسانی که پیامبر و اهل بیت علیهم السلام او برایشان طلب آمرزش کرده اند

الف _ مسلمانان

8 / 4 کسانی که پیامبر و اهل بیت او برایشان طلب آمرزش کرده اند الف _ مسلمانانقرآن (پس به [برکت] رحمتی که از جانب خدا بود، تو با آنان نرم خوشدی، و اگر تندخو و سخت دل بودی قطعا از پیرامون تو پراکنده می شدند. پس، از آنان درگذر و برایشان، آمرزش بخواه و در کار [ها] با آنان، رایزنی کن و چون تصمیم گرفتی، بر خدا توکل کن که خدا، توکل کنندگان را دوست می دارد).

(مؤمنان، در حقیقت، کسانی هستند که به خدا و پیامبرش ایمان آورده اند و زمانی که با او بر سر کاری اجتماع می کنند، تا از وی کسب اجازه نکنند، نمی روند. در حقیقت، کسانی که از تو کسب اجازه می کنند، آنان اند که به خدا و پیامبرش ایمان آورده اند. پس چون برای برخی کارهایشان از تو اجازه خواستند، به هر کس از آنان که خواستی، اجازه ده و برایشان، آمرزش بخواه، که خدا آمرزنده مهربان است).

(ای پیامبر! چون زنان با ایمان، نزد تو بیایند که [با این شرط] با تو بیعت کنند که چیزی را با خدا شریک نسازند و دزدی نکنند و زنا نکنند و فرزندان خود را نکشند، و بچه های حرام زاده ای را که پس انداخته اند، با بهتان [و حيله] به شوهر نبندند و در [کار] نیک، از تو نافرمانی نکنند، با آنان بیعت کن و از خدا، برایشان آمرزش بخواه، که خداوند، آمرزنده و مهربان است).

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله _ از سخنرانی ایشان: از خداوند متعال، برای خودم و برای شما آمرزش می طلبم.

عنه صلى الله عليه وآله: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِأُمَّتِي ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِأُمَّتِي ، اسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله - لِأَصْحَابِهِ -: حَيَاتِي خَيْرٌ لَكُمْ ، تُحَدِّثُونَ وَتُحَدِّثُ لَكُمْ ، وَمَمَاتِي خَيْرٌ لَكُمْ ، تُعْرَضُ عَلَيَّ أَعْمَالُكُمْ ، فَإِنْ رَأَيْتُ حَسَنًا جَمِيلًا حَمِدْتُ اللَّهَ عَلَى ذَلِكَ ، وَإِنْ رَأَيْتُ غَيْرَ ذَلِكَ اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ لَكُمْ . (2)

الإمام عليّ عليه السلام - فِي نَهَائِهِ خُطْبِهِ -: اسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ . (3)

الإمام الهادي عليه السلام - فِي آخِرِ خُطْبِهِ لَهُ -: اسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ ، وَلِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ . (4)

ب - شِيعَةُ الْإِمَامِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ مَثَلٌ لِي أُمَّتِي فِي الطَّيْنِ ، وَعَلَّمَنِي أَسْمَاءَهُمْ كَمَا عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ، فَمَرَّ بِي أَصْحَابُ الرِّيَاضِ ، فَاسْتَغْفَرْتُ لِعَلِيِّ وَشِيعَتِهِ . (5)

ج - الْمُؤَدِّتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْإِمَامُ ضَامِنٌ ، وَالْمُؤَدُّنُ مُؤْتَمَنٌ ، اللَّهُمَّ ارْشِدِ الْأَيِّمَةَ ، وَاغْفِرِ لِلْمُؤَدِّينَ . (6)

1- تفسير القمّي : ج 1 ص 291 ، الاختصاص : ص 343 ، بحار الأنوار : ج 21 ص 212 ح 2 ؛ تاريخ دمشق : ج 51 ص 241 ح 10874 عن عقبه بن عامر الجهني ، كنز العمال : ج 15 ص 930 ح 43595 .

2- بصائر الدرجات : ص 444 ح 4 عن أبي بصير عن الإمام الباقر عليه السلام و ص 444 ح 3 عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله نحوه ، بحار الأنوار : ج 22 ص 551 ح 7 ؛ الطبقات الكبرى : ج 2 ص 194 عن بكر بن عبد الله نحوه ، كنز العمال : ج 11 ص 407 ح 31903 .

3- نهج البلاغه : الخطبة 197 ، الخصال : ص 187 ح 257 ، كمال الدين : ص 291 كلاهما عن كميل بن زياد ، التوحيد : ص 34 ح 1 عن الحارث الأعور ، بحار الأنوار : ج 38 ص 94 ح 10 .

4- الكافي : ج 5 ص 373 ح 6 عن عبد العظيم بن عبد الله .

5- الكافي : ج 1 ص 443 ح 15 عن محمد الحلبي عن الإمام الصادق عليه السلام ، الأمالى للطوسى : ص 649 ح 1347 ، الأمالى للمفيد : ص 126 ح 4 كلاهما عن جابر بن عبد الله الأنصاري و ص 89 ح 5 عن غياث بن إبراهيم عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله ، فضائل الشيعة : ص 68 ح 27 عن معاوية بن عمّار عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله وكلاهما نحوه ، بحار الأنوار : ج 27 ص 135 ح 132 .

6- سنن أبي داود : ج 1 ص 143 ح 517 ، سنن الترمذى : ج 1 ص 402 ح 207 ، مسند ابن حنبل : ج 3 ص 12 ح 7172 و ص 127 ح 7823 ، السنن الكبرى : ج 1 ص 632 ح 2022 و 2021 كلّها عن أبي هريره ، كنز العمال : ج 7 ص 589 ح 20391 .

ب - پیروان امام علی علیه السلام

ج - مؤذّن

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بار خدایا! مرا و امتّم را بیامرز. بار خدایا! مرا و امتّم و را بیامرز. از خداوند، برای خودم و شما آمرزش می طلبم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به یارانش: [هم] زندگی من برای شما خیر [و برکت] است، [چون] با یکدیگر، گفتگو می کنیم [و از سخنان من، بهره مند می شوید] و [هم] مرگ من برای شما خیر و [برکت] است؛ [زیرا] اعمال شما بر من عرضه می شود. اگر کردار نیکو و زیبایی دیدم، خداوند را بر آن، ستایش می گویم، و اگر جز آن دیدم، برایتان از خدا آمرزش می طلبم.

امام علی علیه السلام در پایان سخنرانی ای: از خداوند برای خودم و شما، آمرزش می طلبم.

امام هادی علیه السلام در پایان یکی از سخنرانی هایش: از خداوند، برای خودم و شما و برای همه مسلمانان، طلب آمرزش می کنم.

ب - پیروان امام علی علیه السلام پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند، اّمّت مرا در گِل (عالم طینت) برایم مجسّم ساخت و نام های ایشان را به من آموخت، همچنان که به آدم علیه السلام همه نام ها را آموخت. آن گاه، پرچمداران از برابرم گذشتند و من، برای علی و پیروانش آمرزش خواستم.

ج - مؤذّن پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: پیش نماز، ضامن [قرائت] است و مؤذّن، مورد اعتماد است. بار خدایا! امامان [جماعت] را راه نمایی فرما و مؤذّنان را بیامرز.

د _ الحاجر رسول الله صلى الله عليه وآله: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْحَاجِّ ، وَلِمَنْ اسْتَغْفَرَ لَهُ الْحَاجُّ . (1)

الإمام الصادق عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ : «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ» مَرَّتَيْنِ . قِيلَ : وَلِلْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : «وَلِلْمُقَصِّرِينَ» . (2)

ه _ زُوَّارُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ تَحْضُرُ لِرُؤَاةِ قَبْرِ ابْنِهَا الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، فَتَسْتَغْفِرُ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ . (3)

8 / 5 مَنْ يَسْتَغْفِرُ لَهُ الْمَلَائِكَةُ _ مَنْ فِي الْأَرْضِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الْكِتَابُ «تَكَادُ السَّمَاءُ أَنْ تَنْفَطِرَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» . (4)

«الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ» . (5)

1- .كنز العمال : ج 5 ص 139 ح 12383 نقلاً عن ابن زنجويه عن مجاهد .

2- .تهذيب الأحكام : ج 5 ص 243 ح 822 عن حريز ؛ مسند ابن حنبل : ج 2 ص 273 ح 4897 عن ابن عمر و ج 4 ص 41 ح 11149 عن أبي سعيد الخدرى ، الطبقات الكبرى : ج 2 ص 104 عن مالك بن ربيعة والثلاثة الأخرى نحوه ، كنز العمال : ج 5 ص 237 ح 12739 .

3- .كامل الزيارات : ص 231 ح 343 عن داوود بن كثير ، بحار الأنوار : ج 101 ص 55 ح 14 .

4- .الشورى : 5 .

5- .غافر : 7 .

د - حاجی

ه - زائران قبر حسین علیه السلام

8 / 5 کسانی که فرشتگان ، برایشان آمرزش می خواهند

الف - مؤمنان در زمین

د - حاجی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بار خدایا! حاجی و آن کس را که حاجی برایش طلب آمرزش کند، بیامرزد.

امام صادق علیه السلام : پیامبر خدا ، در روز حدیبه ، دوبار گفت : «بار خدایا! سر تراشیدگان را بیامرزد» . گفته شد : کوتاه کنندگان موچه ، ای پیامبر خدا؟ فرمود: «و کوتاه کنندگان مو را [نیز بیامرزد]».

ه - زائران قبر حسین علیه السلام امام صادق علیه السلام : فاطمه دختر محمد صلی الله علیه و آله نزد زائران قبر فرزندش حسین علیه السلام حاضر می شود و برای گناهانشان ، طلب آمرزش می کند.

8 / 5 کسانی که فرشتگان ، برایشان آمرزش می خواهند الف - مؤمنان در زمینقرآن «چیزی نمانده که آسمان ها از فرازشان بشکافند ، در حالی که فرشتگان خداوند ، کارشان را به پاکی می ستایند و برای کسانی که در زمین هستند ، آمرزش می طلبند. آگاه باش که خدا ، آمرزگار و مهربان است» .

«کسانی که عرش [خدا] را حمل می کنند و آنها که پیرامون آن اند ، پروردگارشان را به پاکی می ستایند و به او ایمان دارند و برای کسانی که ایمان آورده اند ، طلب آمرزش می کنند . پروردگارا! دست و دانش تو ، بر هر چیزی احاطه دارد . کسانی را که توبه کرده و راه تو را دنبال کرده اند ، ببخش و آنها را از عذاب آتش ، ننگه دار» .

الحديث رسول الله صلى الله عليه وآله: أَخْبَرَنِي جَبْرِئِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ رَبِّي أَنَّهُ قَالَ: مَا أَمَرْتُ أَحَدًا مِنْ مَلَائِكَتِي أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِي، إِلَّا اسْتَجَبْتُ لَهُمْ فِيهِ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: لَقَدْ صَدَّتِ الْمَلَائِكَةُ عَلَيَّ وَعَلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ سَبْعَ سِنِينَ، وَذَلِكَ أَنَّهُ لَمْ يُؤْمِنْ بِي ذَكَرَ قَبْلَهُ، وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ: «الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ» (2) «وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ» (3). (4)

الإمام عليّ عليه السلام: لَقَدْ مَكَثَتِ الْمَلَائِكَةُ سِنِينَ لَا تَسْتَغْفِرُ إِلَّا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَوَلِيِّهِ. وَفِينَا نَزَلَتْ: «وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ» «وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا - إِلَى قَوْلِهِ - : الْحَكِيمُ» (5). (6)

- 1- المحاسن: ج 1 ص 149 ح 214 عن مسعده بن صدقه عن الإمام الصادق عليه السلام، بحار الأنوار: ج 96 ص 253 ح 26 وراجع الكافي: ج 4 ص 64 ح 11 وكتاب من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 76 ح 1778 وفضائل الأشهر الثلاثة: ص 121 ح 123.
- 2- غافر: 7. وَنَصَّ الْآيَةَ: «الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا...».
- 3- الشورى: 5. وَنَصَّ الْآيَةَ: «... وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ...». تعليق: يحتمل أن رسول الله صلى الله عليه وآله ذكر الآيتين ودمج بينهما لبيان المناسبه، ويحتمل أيضا أنه وقع خلط من النساخ، وهو الأقرب.
- 4- المناقب لابن شهر آشوب: ج 2 ص 16، شرح الأخبار: ج 2 ص 409 ح 755 نحوه وكلاهما عن أبي أيوب الأنصاري، وراجع الفصول المختارة: ص 262 وكنز الفوائد: ج 1 ص 272 وبحار الأنوار: ج 38 ص 204 ح 1.
- 5- غافر: 7 و 8 وأنظر التعليق المذكور في هامش الحديث السابق.
- 6- المناقب لابن شهر آشوب: ج 2 ص 16 عن زياد بن المنذر عن الإمام الباقر عليه السلام، تأويل الآيات الظاهرة: ج 2 ص 527 ح 2 عن أبي الجارود عن الإمام الباقر عن آبائه عنه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 38 ص 204 ح 1.

حدیث پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: جبرئیل علیه السلام از جانب پروردگرم به من خبر داد که فرمود: «هیچ یک از فرشتگانم را فرمان ندادم که برای کسی از آفریدگانم آموزش بخواهد، مگر این که آموزش خواهی آنان را در باره او پذیرفتم».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فرشتگان، مدت هفت سال بر من و بر علی بن ابی طالب، درود فرستادند؛ زیرا او نخستین مردی بود که به من، ایمان آورد، و این است گفته خداوند: «کسانی که عرش [خدا] را حمل می کنند و آنها که پیرامون آن اند، پروردگارشان را به پاکی می ستایند» (و برای کسانی که در زمین اند، طلب آموزش می کنند).

امام علی علیه السلام: فرشتگان، چند سالی فقط برای پیامبر خدا و من، طلب آموزش می کردند، و این آیات، در باره ما نازل شد: «و فرشتگان، پروردگارشان را به پاکی می ستایند» (و برای کسانی که ایمان آورده اند، آموزش می طلبند [و می گویند]: ای پروردگار ما!) تا فرموده او «فرزانه».

تفسير القمّي عن حمّاد عن الإمام الصادق عليه السلام: أَنَّهُ سُئِلَ: هَلِ الْمَلَائِكَةُ أَكْثَرُ، أَمْ بَنُو آدَمَ؟ فَقَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَعَدَدُ مَلَائِكَةِ اللَّهِ فِي السَّمَاوَاتِ أَكْثَرُ مِنْ عَدَدِ التُّرَابِ فِي الْأَرْضِ، وَمَا فِي السَّمَاءِ مَوْضِعٌ قَدِمَ إِلَّا وَفِيهَا مَلَكٌ يُسَبِّحُهُ وَيُقَدِّسُهُ، وَلَا فِي الْأَرْضِ شَجَرَةٌ وَلَا مَدْرٌ إِلَّا وَفِيهَا مَلَكٌ مُوَكَّلٌ بِهَا، يَأْتِي اللَّهَ كُلَّ يَوْمٍ بِعَمَلِهَا، وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِهَا. وَمَا مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلَّا وَيَتَقَرَّبُ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى اللَّهِ بِوَلَايَتِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ، وَيَسْتَغْفِرُ لِمُحِبِّينَا، وَيَلْعَنُ أَعْدَاءَنَا، وَيَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابَ إِرْسَالًا. (1)

ب _ طَالِبُ الْعِلْمِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ تَبَسُّطُ لَهُ الْمَلَائِكَةُ أَجْنَحَتَهَا، وَتَسْتَغْفِرُ لَهُ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يَطْلُبُ عِلْمًا، شَيَّعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ. (3)

الإمام عليّ عليه السلام: طَالِبُ الْعِلْمِ تَسْتَغْفِرُ لَهُ الْمَلَائِكَةُ، وَتَدْعُو لَهُ (4) فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ. (5)

ج _ الْمُؤَدِّنُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْأَوَّلُ وَإِنَّ الْمُؤَدِّنَ إِذَا قَالَ: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ، حَتَّى يَفْرَغَ اللَّهُ مِنْ حِسَابِ الْخَلَائِقِ. (6)

1- تفسير القمّي: ج 2 ص 255، تأويل الآيات الظاهرة: ج 2 ص 528 ح 6، بحار الأنوار: ج 24 ص 210 ح 7.

2- كنز العمال: ج 10 ص 146 ح 28745 نقلاً عن البرّاز عن عائشه.

3- الأُمالي للطوسي: ص 182 ح 306 نقلاً عن أبي قلابه.

4- في بحار الأنوار: «يدعو له من . . .».

5- الإرشاد: ج 1 ص 231 عن الحارث الأعور، بحار الأنوار: ج 2 ص 44 ح 12.

6- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 17 ح 4968، الأُمالي للصدوق: ص 518 ح 707 وفيه «تسعون ألف» وكلاهما عن الحسين

بن زيد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 318 ح 2655 عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام

عنه صلى الله عليه وآله، روضه الواعظين: ص 343، بحار الأنوار: ج 84 ص 130 ح 22.

ب - دانشجو**ج - مؤذن**

تفسیر القمّی_ به نقل از حمّاد_: از امام صادق علیه السلام پرسیده شد: آیا فرشتگان بیشترند یا آدمیان؟ فرمود: «سوگند به آن که جانم در دست اوست، شمار فرشتگان خدا در آسمان ها، بیشتر از شمار خاک ها در زمین است. در آسمان، هیچ جای پای نیست، مگر این که در آن، فرشته ای مشغول تسبیح و تقدیس خداست، و در زمین، هیچ بوته ای و کلوخی نیست، مگر این که فرشته ای بر آن گماشته شده است و هر روز، کار آن را نزد خدا می برد، و البته خدا، خود، به [کار] آن داناتر است. هیچ یک از فرشتگان نیست، مگر این که هر روز، با توسّل به ولایت ما خاندان، خود را به خدا نزدیک می سازد و برای دوستان ما، آموزش می خواهد و بر دشمنانمان، لعنت می فرستد و از خدا درخواست می کند که بر آنان، دمام، عذاب بفرستد.

ب_ دانشجو پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرشتگان، بال های خود را برای طالب علم، می گسترانند و برای او آموزش می طلبند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در جستجوی دانشی از خانه خویش بیرون رود، هفتاد هزار فرشته، او را مشایعت می کنند و برایش آموزش می طلبند.

امام علی علیه السلام: برای طالب علم، فرشتگان آموزش می طلبند و در آسمان و زمین، برایش دعا می کنند.

ج_ مؤذّن پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آگاه باشید که مؤذّن، هرگاه بگوید: «گواهی می دهم که معبودی جز خدا نیست»، هفتاد هزار فرشته بر او درود می فرستند و برایش آموزش می خواهند و روز قیامت، در سایه عرش باشد تا آن که خداوند، حسابرسی مردمان را به پایان برَد.

عنه صلى الله عليه وآله في فضل مُؤَدِّنِ الْمَسْجِدِ: إِذَا أُذِّنَ الْمُؤَدِّنُ فَقَالَ: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» اكَتَنَّفَهُ أَرْبَعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، كُلُّهُمْ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، وَكَانَ فِي ظِلِّ اللَّهِ حَتَّى يَفْرُغَ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ إِذَا سَمِعُوا الْأَذَانَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ قَالُوا: هَذِهِ أَصْوَاتُ أُمَّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِتَوْحِيدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لِأُمَّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَتَّى يَفْرُغُوا مِنْ تِلْكَ الصَّلَاةِ. (2)

د - خَادِمُ الْمَسْجِدِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَسْرَجَ فِي مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ سِرَاجًا، لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ وَحَمَلَهُ الْعَرْشُ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، مَا دَامَ فِي الْمَسْجِدِ ضَوْءٌ مِنْ ذَلِكَ السِّرَاجِ. (3)

ه - مَنْ شَهِدَ شَهْرَ رَمَضَانَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ، أَمَرَ اللَّهُ حَمَلَةَ الْعَرْشِ أَنْ يَكْفُوا عَنِ التَّسْبِيحِ، وَيَسْتَغْفِرُوا لِأُمَّهِ مُحَمَّدٍ وَالْمُؤْمِنِينَ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله من حُطْبِهِ لَهُ فِي بَيَانِ فَضْلِ اللَّيْلَةِ الْأُولَى مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: مَنْ شَهِدَ رَمَضَانَ اسْتَغْفَرَ لَهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، مِنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ إِلَى أَنْ تَوَارَى بِالْحِجَابِ (5). (6)

- 1- ثواب الأعمال: ص 343 ح 1 عن أبي هريره وابن عباس، بحار الأنوار: ج 84 ص 123 ح 10.
- 2- الكافي: ج 3 ص 307 ح 31، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 58 ح 206 كلاهما عن عبد الله بن سنان عن الإمام الصادق عليه السلام، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 286 ح 884 عن الإمام الباقر عليه السلام.
- 3- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 261 ح 733، ثواب الأعمال: ص 49 ح 1 كلاهما عن أنس، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 237 ح 716، بحار الأنوار: ج 84 ص 15 ح 94.
- 4- كنز العمال: ج 8 ص 479 ح 23716 نقلاً عن الديلمي عن الإمام علي عليه السلام.
- 5- قوله تعالى: «حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ» (سوره ص: 32) أى استترت بالليل، يعنى الشمس (مجمع البحرين: ج 3 ص 1928 «ورى»).

- 6- فضائل الأوقات للبيهقى: ص 40 ح 60، شعب الإيمان: ج 3 ص 314 ح 3635 وفيه «من شهر رمضان» بدل «من شهد رمضان» وكلاهما عن أبي سعيد الخدرى، كنز العمال: ج 8 ص 470 ح 23706؛ فضائل الأشهر الثلاثة: ص 133 ح 141 عن أبي سعيد الخدرى نحوه، بحار الأنوار: ج 96 ص 345 ح 8.

د _ خادم مسجد**ه _ هر مسلمانی که ماه رمضان را درک کند**

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در بیان فضیلت مؤذن مسجد: هرگاه مؤذن، اذان دهد و بگوید: «گواهی می دهم که معبودی جز خدا نیست»، چهل هزار هزار فرشته، او را در میان می گیرند، و بر او درود می فرستند و برایش طلب آمرزش می کنند و [روز قیامت] در سایه خدا باشد تا [آن که از حسابرسی] فارغ شود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرشتگان، هرگاه بانک اذان را از مردم زمین بشنوند، می گویند: «اینها بانگ های امت محمد صلی الله علیه و آله در توحید خداوند عز و جل است. و برای امت محمد صلی الله علیه و آله آمرزش می طلبند تا آن گاه که از آن نماز، فراغت یابند.

د _ خادم مسجد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در مسجدی از مسجدهای خدا چراغی بیفزود، تا زمانی که پرتوی از آن چراغ در مسجد است، فرشتگان و حاملان عرش، پیوسته برایش طلب آمرزش می کنند.

ه _ هر مسلمانی که ماه رمضان را درک کند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: چون ماه رمضان فرارسد، خداوند به حاملان عرش دستور می دهد که از تسبیح گویی، باز ایستند و به آمرزش خواهی برای امت محمد و مؤمنان پردازند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از سخنرانی ایشان در بیان فضیلت شب اول ماه رمضان: هر کس به ماه رمضان وارد شود، هر روز، هفتاد هزار فرشته، از نماز صبح تا غروب آفتاب، برایش آمرزش می خواهند.

و_ الصَّائِمُ رسول الله صلى الله عليه وآله: ما من صائمٍ يَحْضُرُ قَوْمًا يَطْعَمُونَ إِلَّا سَبَّحَتْ لَهُ أَعْضَاؤُهُ، وَكَانَتْ صَلَاةُ الْمَلَائِكَةِ عَلَيْهِ، وَكَانَتْ صَلَاتُهُمْ اسْتِغْفَارًا. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا سَبَّحَتْ لَهُ أَعْضَاؤُهُ، وَأَضَاءَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ نُورًا، وَاسْتَغْفَرَ لَهُ كُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ، فَإِنْ سَبَّحَ أَوْ هَلَّلَ تَلَقَّاهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، يَكْتُبُونَهَا إِلَيَّ أَنْ تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ. (2)

ز_ الْمُصَلِّى رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ أَجَابَ دَاعِيَ اللَّهِ اسْتَغْفَرَتْ لَهُ الْمَلَائِكَةُ، وَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَ فِي مُصَلَّاةٍ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ، وَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ»، حَتَّى يَنْصَرِفَ أَوْ يُحَدِّثَ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنْ الْعَبْدَ إِذَا جَلَسَ فِي مُصَلَّاةٍ بَعْدَ الصَّلَاةِ، صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ، وَصَلَاتُهُمْ عَلَيْهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ. وَإِنْ جَلَسَ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ، وَصَلَاتُهُمْ عَلَيْهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ. (5)

-
- 1- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 87 ح 1805، ثواب الأعمال: ص 77 ح 1، الأمل للصدوق: ص 683 ح 936 كلاهما عن السكوني عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 96 ص 247 ح 4.
 - 2- كنز العمال: ج 15 ص 911 ح 43574 نقلاً عن وهب بن وهب أبي البختری عن جعفر بن محمد عن أبيه عن جدّه، المعجم الأوسط: ج 7 ص 368 ح 7749، المعجم الصغير: ج 2 ص 26 كلاهما عن عائشة نحوه.
 - 3- جامع الأخبار: ص 173 ح 414، بحار الأنوار: ج 84 ص 155 ح 49.
 - 4- صحيح مسلم: ج 1 ص 459 ح 274، سنن أبي داود: ج 1 ص 128 ح 471، مسند ابن حنبل: ج 3 ص 392 ح 9385 كلّها عن أبي هريره و ج 4 ص 190 ح 11907 عن أبي سعيد الخدري، كنز العمال: ج 7 ص 324 ح 19084.
 - 5- مسند ابن حنبل: ج 1 ص 303 ح 1218، شعب الإيمان: ج 3 ص 86 ح 2961 كلاهما عن أبي عبد الرحمن عن الإمام علي عليه السلام، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 1 ص 440 ح 9 نحوه، كنز العمال: ج 7 ص 322 ح 19072.

و - روزه دار**ز - نمازگزار**

و - روزه دار پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هیچ روزه داری نیست که در جمع گروهی در حال خوردن غذا حاضر شود ، مگر این که اعضایش برای او تسبیح [خدا] می گویند و درود [و دعای] فرشتگان ، نثار او می شود ، و درود آنها هم طلبِ آمرزش است .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس روز خود را با روزه آغاز کند ، اعضایش برای او تسبیح می گویند و آسمان ها برایش نورافشان می شوند و همه فرشتگان آسمان ، برایش طلب آمرزش می کنند . اگر «سبحان الله» یا «لا إله إلا الله» بگویند ، هفتاد هزار فرشته ، آنها را می گیرند و [طلب آمرزش] می نویسند ، تا آن گاه که غروب شود .

ز - نمازگزار پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس به ندای دعوت کننده خدا (مؤذن) پاسخ دهد [و نماز بگذارد] ، فرشتگان برایش آمرزش می طلبند و بدون حسابرسی وارد بهشت می شود .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بنده ، تا زمانی که در نمازگاهش منتظر نماز باشد ، در حال نماز است و فرشتگان می گویند : «بار خدایا! او را بیامرزد ، بار خدایا! بر او رحمت آور» تا آن که نمازگاهش را ترک کند یا حدّثی از او سر بزند .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بنده ، هرگاه بعد از نماز در جانمازش بنشیند ، فرشتگان بر او درود می فرستند و درودشان بر او : «بار خدایا! او را بیامرزد . بار خدایا! بر او رحمت آور» است . اگر هم منتظر نماز بنشیند ، باز فرشتگان بر او درود می فرستند ، و درودشان بر او «بار خدایا! او را بیامرزد ؛ بار خدایا! بر او رحمت آور» است .

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ ثُمَّ جَلَسَ فِي مُصَلَّاهُ، صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ. وَصَلَاتُهُمْ عَلَيْهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ اَرْحَمَهُ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، وَقَعَدَ فِي مُصَلَّاهُ، وَقَرَأَ ثَلَاثَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْأَنْعَامِ، وَكَلَّمَ اللَّهُ بِهِ سَبْعِينَ مَلَكًا، يُسَبِّحُونَ اللَّهَ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: أَلَا وَمَنْ مَشَى إِلَى مَسْجِدٍ يَطْلُبُ فِيهِ الْجَمَاعَةَ، كَانَ لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ سَبْعُونَ أَلْفَ حَسَنَةٍ، وَيُرْفَعُ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ مِثْلُ ذَلِكَ. فَإِنْ مَاتَ وَهُوَ عَلَى ذَلِكَ، وَكَلَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ، يَعُودُونَهُ فِي قَبْرِهِ، وَيُبَشِّرُونَهُ وَيُؤْنِسُونَهُ فِي وَحْدَتِهِ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يُبْعَثَ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتْ الصَّلَاةُ تَحْسِبُهُ، وَالْمَلَائِكَةُ يُصَلُّونَ عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ، يَقُولُونَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ اَرْحَمَهُ، اللَّهُمَّ تَبَّ عَلَيْهِ»، مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ، مَا لَمْ يُؤْذِ فِيهِ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَكْفُرُ اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا، وَيَزِيدُ بِهِ فِي الْحَسَنَاتِ؟! ... إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخَطَايَا إِلَى هَذِهِ الْمَسَاجِدِ، وَاتِّظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ. مَا مِنْكُمْ مِنْ رَجُلٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ مُتَطَهَّرًا، فَيَصَدَّقُ لِي مَعَ الْمُسْلِمِينَ الصَّلَاةَ، ثُمَّ يَجْلِسُ فِي الْمَسْجِدِ (5) يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ الْآخَرَى، [إِلَّا] (6) أَنْ الْمَلَائِكَةَ تَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ اَرْحَمَهُ. (7)

1- .مسند ابن حنبل: ج 1 ص 309 ح 1250 عن أبي عبد الرحمن السلمى عن الإمام عليّ عليه السلام، كنز العمال: ج 2 ص 153 ح 3550.

2- .كنز العمال: ج 2 ص 144 ح 3516 نقلاً عن الديلمي عن ابن مسعود.

3- .كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 17 ح 4968، الأمالى للصدوق: ص 517 ح 707 كلاهما عن الحسين بن زيد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 317 ح 2655 عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 8 ص 88 ح 11.

4- .سنن ابن ماجه: ج 1 ص 262 ح 799، سنن أبي داود: ج 1 ص 153 ح 559، مسند ابن حنبل: ج 3 ص 57 ح 7434، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 1 ص 440 ح 8 كلّها عن أبي هريره، كنز العمال: ج 7 ص 553 ح 20217.

5- .فى المصدر: «المجلس»، والتصويب من كنز العمال.

6- .ما بين المعقوفين لم يرد فى المصدر، وأثبتناه من كنز العمال.

7- .مسند ابن حنبل: ج 4 ص 7 ح 10994، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 305 ح 689 نحوه، السنن الكبرى: ج 2 ص 25 ح 2265 كلّها عن أبي سعيد الخدرى، كنز العمال: ج 15 ص 836 ح 43325؛ الأمالى للصدوق: ص 400 ح 516 عن أبي سعيد الخدرى، روضه الواعظين: ص 366، بحار الأنوار: ج 8 ص 88 ح 9.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بعد از خواندن نماز صبح، در جانمازش بنشیند، فرشتگان بر او درود می فرستند، و درودشان بر او: «بار خدایا! او را پیامرز؛ بار خدایا! بر او رحمت آور» است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس نماز صبح را با جماعت بگذارد و [سپس] در جانمازش بنشیند و سه آیه آغازین سوره انعام را بخواند، خداوند، هفتاد فرشته بر او می گمارد که خدا را تسبیح گویند و تا روز قیامت، برای او طلب آمرزش کنند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آگاه باشید که هر کس برای شرکت در نماز جماعت، ره سپار مسجدی شود، برای هر قدمی، او را هفتاد هزار ثواب باشد، و همین اندازه، درجه اش بالا می رود. و اگر در این حال بمیرد، خداوند عز و جل هفتاد هزار فرشته بر او می گمارد که در قبرش به دیدار او بروند و پیوسته بشارتش بدهند و همدم تنهایی او باشند و برایش، آمرزش می طلبند تا آن گاه که برانگیخته شود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر یک از شما هر گاه وارد مسجد شود تا زمانی که نماز او را نگه داشته باشد (1)، در حال نماز است، و هر یک از شما تا زمانی که در مکانی که در آن نماز خوانده، نشسته باشد، فرشتگان بر او درود می فرستند، می گویند: «بار خدایا! او را پیامرز. بار خدایا! او را رحمت کن. بار خدایا! توبه اش را بپذیر» تا زمانی که در آن [مسجد]، حدّثی از او سر نزنند، تا زمانی که در آن [مسجد]، آزاری نرساند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آیا شما را به چیزی راه نمایی نکنم که خداوند به سبب آن، گناهان را می پوشاند و بر نیکی ها می افزاید؟!... گرفتن وضوی کامل در شرایط سخت، آمد و شد بسیار به این مسجدها، و نشستن به انتظار نماز، پس از نماز. هیچ مردی از شما نیست که با وضو از خانه اش بیرون رود و با مسلمانان، نماز بگذارد، سپس در مسجد به انتظار نماز بعد بنشیند، مگر آن که فرشتگان می گویند: «بار خدایا! او را پیامرز. خدایا! بر او رحم آور».

1- یعنی نماز او را در مسجد، نگه داشته است و به خاطر نماز، مسجد را ترک نکرده و منتظر فرارسیدن وقت نماز است.

عنه صلى الله عليه وآله في وصيته لأبي ذرٍّ - يا أبا ذرٍّ، إن ربك عز وجل يباهي الملائكة بثلاثه نقر: رجلٌ يصبح في الأرض فرداً، فيؤذن ثم يصلّي، فيقول ربك للملائكة: أنظروا إلى عبدى، يصلّي ولا يراه أحدٌ غيرى، فينزل سبعون ألف ملكٍ يصلّون وراءه، ويستغفرون له إلى الغد من ذلك اليوم... (1)

ح - المُصَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وآلِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي كِتَابٍ، لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَسْتَغْفِرُ لَهُ مَا دَامَ اسْمِي فِي ذَلِكَ الْكِتَابِ. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: الصّدَقَةُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَهَا بِأَلْفٍ، وَالصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ بِأَلْفٍ مِنَ الْحَسَنَاتِ، وَيَحُطُّ اللَّهُ فِيهَا أَلْفًا مِنَ السَّيِّئَاتِ، وَيَرْفَعُ فِيهَا أَلْفًا مِنَ الدَّرَجَاتِ. وَإِنَّ الْمُصَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ فِي لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ يَزْهَرُ نُورُهُ فِي السَّمَاوَاتِ إِلَى يَوْمِ السَّاعَةِ، وَإِنَّ مَلَائِكَةَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي السَّمَاوَاتِ لَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ الْمَلَكُ الْمُؤَكَّلُ بِقَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ. (3)

-
- 1- الأُمَالِي لِلطُّوسِي: ص 534 ح 1162، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 372 ح 2661 كلاهما عن أبي ذرٍّ، عدّه الداعي: ص 144 كلاهما نحوه، بحار الأنوار: ج 84 ص 116 ح 13.
 - 2- المعجم الأوسط: ج 2 ص 232 ح 1835، تاريخ دمشق: ج 6 ص 81 ح 1423 كلاهما عن أبي هريره وص 35 ح 385 عن محمّد بن جبیر عن الإمام الصادق عليه السلام وفيه «من صلّى على رسول الله صلى الله عليه وآله...»، تفسير القرطبي: ج 14 ص 235، كنز العمال: ج 1 ص 507 ح 2243؛ منيه المريد: ص 347، بحار الأنوار: ج 94 ص 71 ح 65.
 - 3- المقنعه: ص 156، جامع الأحاديث للقمي: ص 151 وفيه ذيله من «إنّ المصلّي»، روضه الواعظين: ص 365، تأويل الآيات الظاهرة: ج 2 ص 464 ح 35، بحار الأنوار: ج 89 ص 314 ح 21.

ح_ درود فرستنده بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ در سفارشش به ابو ذر_ : ای ابو ذر! پروردگار عز و جل تو به سه نفر ، بر فرشتگان می نازد: مردی که در جایی تنها باشد و خود ، اذان گوید سپس نماز بخواند. پروردگارت به فرشتگان می فرماید: «ببینید بنده ام را . با آن که کسی او را نمی بیند، نماز می خواند» . سپس هفتاد هزار فرشته فرود می آیند و پشت سرش نماز می خوانند و تا فردای آن روز ، برایش آمرزش خواهند... .

ح_ درود فرستنده بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در نوشته ای بر من درود گوید ، تا زمانی که نام من در آن نوشته است ، فرشتگان ، پیوسته برایش آمرزش می طلبند.

امام صادق علیه السلام : صدقه دادن در شب و روز جمعه ، برابر با هزار کار نیک است، و درود فرستادن بر محمد و خاندان او در شب جمعه ، برابر با هزار کار نیک است و در آن شب ، خداوند ، هزار گناه [از درود فرستنده] می رُذاید و هزار درجه [او را] بالا می برد. نور درود فرستنده بر پیامبر و خاندان او در شب جمعه، تا روز قیامت در آسمان ها می درخشد و فرشتگان خدای عز و جل برایش طلب آمرزش می کنند، و فرشته گماشته شده بر قبر پیامبر خدا ، تا قیام قیامت ، برایش آمرزش می طلبد.

ط - زائر أمير المؤمنين عليه السلام إمام الصادق عليه السلام: مَنْ زَارَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ عَارِفًا بِحَقِّهِ ، غَيْرَ مُتَجَبِّرٍ وَلَا مُتَكَبِّرٍ ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَجْرَ مِائَةِ أَلْفِ شَهِيدٍ ... وَاسْتَقْبَلَتْهُ الْمَلَائِكَةُ ، فَإِذَا انْصَرَفَ شَيَّعَتْهُ إِلَى مَنْزِلِهِ ، فَإِنْ مَرَضَ عَادُوهُ ، وَإِنْ مَاتَ تَبِعُوهُ بِالْإِسْتِغْفَارِ إِلَى قَبْرِهِ .
(1)

ي - زائر الإمام الحسين عليه السلام إمام الصادق عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ وَكَلَّ بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامَ مَلَكَ فِي أَرْبَعَةِ آلَافٍ مَلَكَ يَبْكُونُهُ ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لِزُورِهِ ، وَيَدْعُونَ اللَّهَ لَهُمْ . (2)

عنه عليه السلام: وَكَلَّ اللَّهُ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامَ أَرْبَعَةَ آلَافٍ مَلَكَ ، شُعْثٌ غُبْرٌ يَبْكُونُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، فَمَنْ زَارَهُ عَارِفًا بِحَقِّهِ شَيَّعُوهُ حَتَّى يُبْلِغُوهُ مَأْمَنَهُ ، وَإِنْ مَرَضَ عَادُوهُ ، عُذْوَةٌ وَعَشِيَّةٌ ، وَإِنْ مَاتَ شَهِدُوا جِنَازَتَهُ ، وَاسْتَغْفَرُوا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ . (3)

1- .الأمالى للطوسى : ص 214 ح 372 ، بشاره المصطفى : ص 109 كلاهما عن محمد بن مسلم ، كشف الغمّه : ج 2 ص 21 ، بحار الأنوار : ج 59 ص 176 ح 9 .

2- .كامل الزيارات : ص 176 ح 238 عن مالك الجهنى ، بحار الأنوار : ج 101 ص 57 ح 24 .

3- .الكافى : ج 4 ص 581 ح 6 ، ثواب الأعمال : ص 113 ح 17 ، الأمالى للصدوق : ص 206 ح 224 كلّها عن هارون بن خارجه و ص 64 ح 28 عن هارون بن حمزه الغنوى ، كامل الزيارات : ص 176 ح 15 عن محمد بن مروان نحوه ، بحار الأنوار : ج 101 ص 63 ح 44 .

ط - زائر امیر مؤمنان علیه السلام**ی - زائر امام حسین علیه السلام**

ط - زائر امیر مؤمنان علیه السلام امام صادق علیه السلام: هر کس، با شناخت حقّ امیر مؤمنان و به دور از غرور و تکبر، او را زیارت کند، خداوند، برایش مزد صد هزار شهید می نویسد... و فرشتگان، به استقبال او می روند، و چون بازگردد، او را تا خانه اش بدرقه کنند، و اگر بیمار شود به عیادتش می روند، و چون بمیرد، آمرزش خواهان، او را تا گورش تشییع می کنند.

ی - زائر امام حسین علیه السلام امام صادق علیه السلام: خداوند، فرشته ای را با چهار هزار فرشته بر [آرامگاه] حسین علیه السلام گماشته است که بر او می گیرند و برای زائرانش آمرزش می طلبند و برایشان، دعا می کنند.

امام صادق علیه السلام: خداوند، چهار هزار فرشته ژولیده و غبار گرفته بر قبر حسین علیه السلام گماشته است که تا روز قیامت، بر او می گیرند. پس هر که با معرفت حقّ او به زیارتش برود، [در مراجعت] آن فرشتگان، او را تا سرپناهِش بدرقه می کنند، و اگر بیمار شود، صبح و شب به عیادتش می روند، و چون از دنیا برود، در تشییع جنازه اش حاضر می شوند و تا روز قیامت، برایش آمرزش می طلبند.

ك _ ذَاكِرُ أَمْرِ الْإِمَامِهَا أَلْمَالِي لِلطُّوسِي عَنْ مَعْتَبِ مَوْلَى الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، قَالَ : سَمِعْتُهُ يَقُولُ لِداوودِ بْنِ سِرْحَانَ : يَا دَاوُودُ ، أبلغ مَوَالِي عَنِّي السَّلَامَ وَأَتِي أَقُولُ : رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا اجْتَمَعَ مَعَ آخَرَ فَتَذَاكِرَا أَمْرَنَا ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا مَلَكٌ يَسْتَغْفِرُ لَهُمَا وَمَا اجْتَمَعَ اثْنَانِ عَلَيَّ ذِكْرَنَا ، إِلَّا بَاهَى اللَّهُ تَعَالَى بِهِمَا الْمَلَائِكَةَ . فَإِذَا اجْتَمَعْتُمْ فَاسْتَعْلُوا بِالذِّكْرِ ، فَإِنَّ فِي اجْتِمَاعِكُمْ وَمُذَاكِرَتِكُمْ إِحْيَاءَنَا ، وَخَيْرُ النَّاسِ مِنْ بَعْدِنَا مَنْ ذَاكَرَ بِأَمْرِنَا ، وَدَعَا إِلَى ذِكْرِنَا . (1)

ل _ شِيعَةُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمُجَبِّهَرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : يَا عَلِيُّ ، إِنَّ الْجَنَّةَ مُسْتَأْفَقَةٌ إِلَيْكَ وَإِلَى شِيعَتِكَ ، وَإِنَّ مَلَائِكَةَ الْعَرْشِ الْمُقَرَّبِينَ يَفْرَحُونَ بِقُدُومِهِمْ ، وَالْمَلَائِكَةُ تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ . يَا عَلِيُّ ، شِيعَتَكَ الَّذِينَ يَخَافُونَ اللَّهَ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ . (2)

عنه صلى الله عليه وآله : أَلَا وَمَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا اسْتَغْفَرَتْ لَهُ الْمَلَائِكَةُ ، وَفُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ السَّمَاوِيَّةِ ، يَدْخُلُهَا مِنْ أَيِّ بَابٍ شَاءَ بِغَيْرِ حِسَابٍ . (3)

الإمام الصادق عليه السلام _ لِقَوْمٍ مِنْ شِيعَتِهِ : إِنَّ لِلَّهِ عِزَّ وَجَلْمَلَائِكَةَ يَسْتَغْفِرُونَ لَكُمْ ، حَتَّى تَسْأَقَطَ ذُنُوبُكُمْ ؛ كَمَا يَسْأَقُطُ وَرَقُ الشَّجَرِ فِي يَوْمِ رِيحٍ ، وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى : «الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا» (4) هُمْ شِيعَتُنَا ، وَهِيَ وَاللَّهُ لَهُمْ . (5)

-
- 1- الأُمَالِي لِلطُّوسِي : ص 224 ح 390 ، بشاره المصطفى : ص 110 ، بحار الأنوار : ج 1 ص 200 ح 8 .
 - 2- بحار الأنوار : ج 68 ص 41 ح 85 نقلاً عن رياض الجنان لفضل الله بن محمود الفارسي عن الإمام الصادق عليه السلام وراجع بشاره المصطفى : ص 181 وبحار الأنوار : ج 68 ص 46 ح 91 .
 - 3- فضائل الشيعة : ص 46 ح 1 ، مائه منقبه : ص 88 ، بشاره المصطفى : ص 37 ، تأويل الآيات الظاهرة : ج 2 ص 863 ح 1 كلها عن ابن عمر ، بحار الأنوار : ج 68 ص 124 ح 53 .
 - 4- غافر : 7 .
 - 5- تفسير فرات : ص 377 ح 506 عن سليمان الأعمش ، بحار الأنوار : ج 68 ص 97 ح 4 .

ک - یاد کنندگان از موضوع امامت

ل - پیروان و دوستان علی علیه السلام

ک - یاد کنندگان از موضوع امامتاً مالی، طوسی - به نقل از معتّب غلام امام صادق علیه السلام - شنیدم که امام [صادق علیه السلام] به داوود بن سیرحان می فرماید: «ای داوود! از جانب من به پیروانم سلام برسان و [بگو که] من می گویم: رحمت خدا بر آن بنده ای که با دیگری گرد آید و از موضوع ما (امامت) یاد کنند؛ زیرا سومین آنها فرشته ای است که برایشان آموزش می طلبد، و هیچ گاه دو نفر برای یاد کردن از ما گرد هم نیامدند، مگر آن که خداوند متعال به آن دو، بر فرشتگان مباحات کرد. پس هرگاه گرد هم آمدید، به یاد کردن [از ما] پردازید؛ زیرا در گردهمایی شما و گفتگویتان، زنده داشتن ماست، و بهترین مردم پس از ما، کسی است که از موضوع ما یاد کند و دیگران را به یاد و نام ما بخواند.

ل - پیروان و دوستان علی علیه السلام پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای علی! بهشت، مشتاق تو و پیروان توست، و عرشیان مقرب [درگاه الهی]، از آمدن آنها شادمان می شوند، و فرشتگان، برایشان آموزش می طلبند. ای علی! پیروان تو آنان اند که در نهان و آشکار، از خدا می ترسند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هان! هر که علی را دوست داشته باشد، فرشتگان، برایش آموزش می طلبند و هفت در بهشت، به روی او باز می شود، و از هر دری که خواهد، بدون حسابرسی، به آن وارد می شود.

امام صادق علیه السلام - به گروهی از پیروانش - : خداوند عز و جل فرشتگانی دارد که برای شما آموزش می طلبند تا جایی که گناهانتان، همچون ریزش برگ درختان در روز توفانی، فرو می ریزد. این سخن خداوند متعال است: «کسانی که عرش را حمل می کنند و آنان که پیرامون آن اند، پروردگارشان را به پاکی می ستایند و به او ایمان دارند و برای کسانی که ایمان آورده اند، آموزش می طلبند». اینان، پیروان ما هستند. به خدا سوگند، این، در باره آنهاست!

م_ قاضى حاجه المؤمنين امام الصادق عليه السلام: تنافسوا فى المعروف لاءخوانكم ، وكونوا من اهله ، فان ليجنه بابا يقال له : «المعروف» ، لا يدخله الا من اصطنع المعروف فى الحياه الدنيا . فان العبد ليمشى فى حاجه اخيه المؤمن ، فيوكل الله عز و جل به ملكين : واحدا عن يمينه ، وآخر عن شماله ، يستغفران له ربه ، ويدعون بقضاء حاجته . (1)

رسول الله صلى الله عليه و آله : من كسا احدا من فقراء المسلمين ثوبا من عري ، او اعانه بشيء مما يقوته من معيشته ، وكل الله عز و جل به سبعين ألف ملك من الملائكه ، يستغفرون (2) لكل ذنب عمله ، الى ان يفتح فى الصور . (3)

كنز العمال عن انس : لقي ابي بن كعب البراء بن مالك ، فقال : يا اخى ما تشتهى ؟ قال : سويقا وتمرا ، فجاء فأكل حتى شبع ، فذكر البراء بن مالك ذلك لرسول الله صلى الله عليه و آله ، فقال : اعلم يا براء ، ان المرء اذا فعل ذلك باخيه لوجه الله ، لا يريد بذلك جزاء ولا شكورا ، بعث الله الى منزله عشرين من الملائكه يقدسون الله ويهللون له ويكبرونه ويستغفرون له حولا ، فاذا كان الحول ، كتب له مثل عبادته اولئك الملائكه ، وحق على الله ان يطعمهم من طيبات الجنة ، فى جنه الخلد وملك لا يبىد . (4)

1- الكافى : ج 2 ص 195 ح 10 عن ابي بصير ، بحار الأنوار : ج 74 ص 328 ح 99 .

2- فى المصدر : «تستغفرون» ، والتصويب من بحار الأنوار .

3- الكافى : ج 2 ص 205 ح 3 عن ابي حمزه عن الإمام الباقر عليه السلام و ص 204 ح 2 عن عبد الله بن جعفر بن ابراهيم عن الإمام الصادق عليه السلام وفيه «سبعه آلاف» بدل «سبعين ألف» ، بحار الأنوار : ج 74 ص 380 ح 84 .

4- كنز العمال : ج 9 ص 269 ح 25977 نقلا عن ابي نعيم و ص 249 ح 25883 نقلا عن حليه الأولياء وليس فيه صدره الى «ذلك لرسول الله صلى الله عليه و آله» .

م - برآورنده نیاز مؤمن

م - برآورنده نیاز مؤمنام صادق علیه السلام: در نیکی کردن به برادرانتان، با یکدیگر رقابت کنید و اهل نیکوکاری باشید؛ زیرا بهشت را دری است که به آن «نیکی (معروف)» می گویند و تنها کسی از آن وارد شود که در زندگی دنیا، نیکی کرده باشد. بنده ای که در راه برآوردن نیاز برادر مؤمنش گام بر می دارد، خداوند عز و جل دو فرشته بر او می گمارد: یکی را در سمت راست او و دیگری را در سمت چپ او، که از پروردگارش برای او آمرزش می طلبند و برای برآورده شدن حاجتش دعا می کنند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس مسلمان نیازمندی را از برهنگی بپوشاند، یا به معیشت او کمکی کند، خداوند عز و جل هفتاد هزار فرشته از فرشتگان بر او می گمارد که تا زمانی که در صورت دمیده شود، برای هر گناهی که می کند، [از خداوند] آمرزش بخواهند.

کنز العمّال - به نقل از انس -: ابی بن کعب به براء بن مالک برخورد. گفت: چه میل داری، برادر؟ گفت: سویق و خرما. آمد و خورد تا سیر شد. براء بن مالک، این ماجرا را به پیامبر خدا گفت. ایشان فرمود: «بدان - ای براء - که انسان، هرگاه این کار را برای برادرش به خاطر خدا انجام دهد و پاداش و سپاسی از او انتظار نداشته باشد، خداوند، ده فرشته به خانه او می فرستد تا به مدت یک سال، خدا را به پاکی و یگانگی و بزرگی بستایند و برایش طلب آمرزش کنند، و پس از یک سال، به اندازه عبادت آن فرشتگان، برای او نوشته می شود، و بر خداست که از خوردنی های پاک بهشت، در بهشت جاویدان و مُلکی ابدی، به آنان بخوراند.

ن _ مُدْخِلُ الشُّرُورِ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَدْخَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ سُورًا، خَلَقَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ الشُّرُورَ خَلْقًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ . (1)

س _ عَائِدَةُ الْمَرِيضَةِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ عَادَ مَرِيضًا مَشَى فِي خِرَافِ (2) الْجَنَّةِ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ اسْتَنْقَعَ فِي الرَّحْمَةِ، فَإِذَا خَرَجَ مِنْ عِنْدِهِ وَكَلَّ بِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ . (3)

مسند ابن حنبل عن عبد الله بن نافع: عاد أبو موسى الأشعري الحسن بن علي عليه السلام فقال له علي عليه السلام: أعاندا جئت أم زائرا؟ فقال أبو موسى: بل جئت عائدا. فقال علي عليه السلام: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: من عاد مريضا بكرا (4)؛ شيعته سبعون ألف ملك كلهم يستغفرون له حتى يمسي، وكان له خريف (5) في الجنة. وإن عادته مساء؛ شيعته سبعون ألف ملك، كلهم يستغفرون له حتى يصبح، وكان له خريف في الجنة. (6)

الإمام الباقر عليه السلام: أيما مؤمن عاد مؤمنا خاص في الرحمة خوفا، فإذا جلس غمرته الرحمة، فإذا انصرف وكل الله به سبعين ألف ملك يستغفرون له، ويسترحمون عليه. (7)

- 1- كنز العمال: ج 16 ص 379 ح 44995 نقلاً عن أبي الشيخ عن جابر .
- 2- في خراف الجنة وخرافتها: أي في اجتناء ثمرها؛ أي إن العائد فيما يجوز من الثواب، كأنه على نخل الجنة يخترف ثمارها (النهاية: ج 2 ص 24 «خرف»).
- 3- مسند ابن حنبل: ج 1 ص 292 ح 1166، شعب الإيمان: ج 6 ص 532 ح 9175 نحوه وكلاهما عن الإمام علي عليه السلام، كنز العمال: ج 9 ص 101 ح 25177.
- 4- كل من أسرع إلى شيء فقد بكر إليه، وأول كل شيء باكورته (النهاية: ج 1 ص 148 «بكر»).
- 5- خريف: أي مسافه تقطع ما بين الخريف إلى الخريف (النهاية: ج 2 ص 24 «خرف»).
- 6- مسند ابن حنبل: ج 1 ص 256 ح 975، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 501 ح 1294، السنن الكبرى: ج 3 ص 534 ح 6585؛ الأمالى للطوسى: ص 403 ح 901 من دون إسناد إلى رسول الله صلى الله عليه وآله وكلها نحوه، بحار الأنوار: ج 8 ص 215 ح 8.
- 7- الكافي: ج 3 ص 120 ح 3 عن أبي حمزة.

ن _ کسی که خانواده اش را شاد کند

س _ عیادت کننده از بیمار

ن _ کسی که خانواده اش را شاد کند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس به خانواده اش شادی برساند ، خداوند ، از آن شادی مخلوقی می آفریند که تا روز قیامت ، برایش آمرزش بخواهد.

س _ عیادت کننده از بیمار پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس به عیادت بیماری برود ، در نخلستان پُربار بهشت ، گام برداشته است ، و اگر نزد او بنشیند ، در رحمت نشسته است ، و چون از نزد او برود ، هفتاد هزار فرشته بر او گماشته می شوند که آن روز را برایش آمرزش بطلبند.

مسند ابن حنبل _ به نقل از عبد الله بن نافع _ : ابو موسی اشعری ، به عیادت حسن بن علی علیه السلام رفت . علی علیه السلام به او فرمود: «برای عیادت آمده ای یا برای دیدن؟». ابو موسی گفت : برای عیادت آمده ام. علی علیه السلام فرمود: «از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود: «هر کس صبحگاه ، به عیادت بیماری برود ، هفتاد هزار فرشته ، او را مشایعت می کنند و همگی تا شب برایش آمرزش می طلبند و برایش بُستانی (نخلستانی) در بهشت باشد، و اگر شب هنگام به عیادتش برود ، باز هم هفتاد هزار فرشته ، بدرقه اش می کنند و همگی تا صبح ، برایش آمرزش می طلبند و او را بستانی در بهشت باشد» .

امام باقر علیه السلام: هر مؤمنی به عیادت مؤمنی برود ، وارد رحمت می شود، و چون [در کنار او] بنشیند، رحمت ، او را فرو می پوشاند، و چون برود ، خداوند ، هفتاد هزار فرشته بر او می گمارد که برایش آمرزش و رحمت می طلبند.

الإمام الصادق عليه السلام: أَيُّمَا مُؤْمِنٍ عَادَ مُؤْمِنًا فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي مَرَضِهِ، وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ مَلَكًا مِنَ الْعُودِ يَعُودُهُ فِي قَبْرِهِ، وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (1)

ع - مُشِّيَعُ جِنَازَةِ الْمُؤْمِنِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ شَيَّعَ جِنَازَةَ فَلَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ - حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَنْزِلِهِ - مِئَةُ أَلْفِ حَسَنَةٍ، وَيُمْحَى عَنْهُ مِئَةُ أَلْفِ سَيِّئَةٍ، وَيُرْفَعُ لَهُ مِئَةُ أَلْفِ دَرَجَةٍ، فَإِنَّ صَلَّى عَلَيْهَا شَيَّعَهُ فِي جِنَازَتِهِ مِئَةُ أَلْفِ كَلُّهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يَرْجِعَ، فَإِنْ شَهِدَ دَفَنَهَا وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ أَلْفَ مَلَكٍ كَلُّهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، حَتَّى يُبْعَثَ مِنْ قَبْرِهِ. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ شَيَّعَ جِنَازَةَ مُؤْمِنٍ حَتَّى يَدْفَنَ فِي قَبْرِهِ، وَكَلَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ سَبْعِينَ مَلَكًا مِنَ الْمُشَيِّعِينَ، يُشَيِّعُونَهُ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ إِذَا خَرَجَ مِنْ قَبْرِهِ إِلَى الْمَوْقِفِ. (3)

ف - قَارِئُ الْقُرْآنِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ عِنْدَ مَنَامِهِ: «قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُ الْوَاحِدُ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا» (4) سَطَعَ لَهُ نُورٌ إِلَى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، حَشُو ذَلِكَ النَّورَ مَلَائِكَةٌ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يُصْبِحَ. (5)

-
- 1- الكافي: ج 3 ص 120 ح 4.
 - 2- ثواب الأعمال: ص 345 ح 1 عن أبي هريره وابن عباس، بحار الأنوار: ج 81 ص 384 ح 44.
 - 3- الكافي: ج 3 ص 173 ح 2، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 162 ح 455، الأمامي للصدوق: ص 286 ح 317 عن داوود بن كثير الرقي، روضه الواعظين: ص 535، بحار الأنوار: ج 81 ص 257 ح 1.
 - 4- الكهف: 110.
 - 5- تهذيب الأحكام: ج 2 ص 175 ح 699، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 470 ح 1355، فلاح السائل: ص 489 ح 338، عدّه الداعي: ص 282، بحار الأنوار: ج 92 ص 282 ح 3.

ع - تشییع کننده جنازه مؤمن**ف - قرائت کننده قرآن**

امام صادق علیه السلام: هر مؤمنی به خاطر خداوند عز و جل از مؤمن بیماری عیادت کند، خداوند، فرشته ای از فرشتگان عیادت کننده، بر او می گمارد که در قبرش به عیادت او برود و تا روز قیامت، برایش آمرزش بطلبد.

ع - تشییع کننده جنازه مؤمن پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس جنازه ای را تشییع کند، برای هر گامش - تا زمانی که به خانه اش برگردد - صد هزار هزار ثواب باشد، و صد هزار هزار گناه، از او زُدوده می شود، و صد هزار هزار درجه او را بالا - می برند، و اگر بر آن [مُرده] نماز بخواند، صد هزار [فرشته] در تشییع جنازه او شرکت می کنند و همگی، تا زمانی که برگردد، برایش طلب آمرزش می کنند، و اگر شاهد دفن او باشد، خداوند، هزار فرشته بر او می گمارد که همگی تا آن گاه که از قبرش برانگیخته شود، برایش آمرزش بطلبند.

امام صادق علیه السلام: هر کس جنازه مؤمنی را تشییع کند تا آن گاه که او را به خاک سپارند، خداوند عز و جل هفتاد فرشته از فرشتگانی که کارشان تشییع است، بر او می گمارد که تا هنگامی که از قبرش به سوی موقف خارج می شود، او را مشایعت کنند و برایش آمرزش بطلبند.

ف - قرائت کننده قرآن پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در هنگام خوابیدن، این آیه را بخواند: «بگو: من، در حقیقت، بشری مانند شما هستم که به من، وحی می شود. معبود شما، معبودی یگانه است. پس هر که به دیدار پروردگارش امید دارد، باید که کار شایسته کند و در پرستش پروردگارش، آحادی را شریک نگرداند»، برایش نوری تا مسجد الحرام تابیدن می گیرد که درون آن نور، فرشتگانی هستند که تا صبح، برایش طلب آمرزش می کنند.

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ قَرَأَ «شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ» (1) عِنْدَ مَنَامِهِ ، خَلَقَ اللَّهُ لَهُ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ . (2)

ص _ ذَاكِرُ اللَّهِ عِنْدَ النَّوْمِ لِإِمَامٍ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ النَّوْمَ فَلْيَضَعْ يَدَهُ الْيُمْنَى تَحْتَ خَدِّهِ الْأَيْمَنِ ، وَلْيَقُلْ : بِاسْمِ اللَّهِ ، وَضَعَتْ جَنبِي لِلَّهِ (3) ، عَلَى مِثْلِ إِبْرَاهِيمَ ، وَدِينِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَوَلَايَةِ مَنْ افْتَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ ، مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ ، وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ . فَمَنْ قَالَ ذَلِكَ عِنْدَ مَنَامِهِ ، حَفِظَ مِنَ اللَّصِّ ، وَالْمُغِيرِ (4) ، وَالْهَدْمِ ، وَاسْتَغْفَرَ لَهُ الْمَلَائِكَةُ . (5)

ق _ مَنْ بَاتَ مُتَطَهِّرًا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : طَهَّرُوا هَذِهِ الْأَجْسَادَ طَهَّرَكُمُ اللَّهُ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ عَبْدٌ بِيَتُّ طَاهِرًا إِلَّا بَاتَ مَعَهُ مَلَكٌ فِي شِعَارِهِ (6) ، لَا يَنْقَلِبُ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَالَ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ ، فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِرًا . (7)

- 1- آل عمران : 18 .
- 2- تفسير القرطبي : ج 4 ص 42 ؛ مجمع البيان : ج 2 ص 717 وفيه «ألف خلق» بدل «ألف ملك» وكلاهما عن أنس ، بحار الأنوار : ج 87 ص 179 ح 8 نقلًا عن البلد الأمين .
- 3- في المصدر : «اللَّهُ» ، والتصويب من بحار الأنوار .
- 4- المغير : اسمٌ فاعلٌ من أغار إذا نهب ، وفيه «من دخل إلى طعام لم يدع إليه ، دخل سارقا وخرج مغيرا» شبه دخوله عليهم بدخول السارق ، وخروجه بمن أغار على قوم ونهبهم (النهاية : ج 3 ص 394 «غور») .
- 5- النخصال : ص 631 ح 10 عن محمد بن مسلم وأبي بصير عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، تحف العقول : ص 120 ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 45 ح 2105 ، بحار الأنوار : ج 76 ص 191 ح 1 .
- 6- الشعار : الثوب الذي يلي الجسد ، لأنه يلي شعره (النهاية : ج 2 ص 480 «شعر») .
- 7- المعجم الكبير : ج 12 ص 341 ح 13620 و ص 342 ح 13621 ، صحيح ابن حبان : ج 3 ص 328 ح 1051 نحوه ، مسند الشاميين : ج 3 ص 402 ح 2552 كلَّها عن ابن عمر ، المعجم الأوسط : ج 5 ص 204 ح 5087 عن ابن عباس ، كنز العمال : ج 9 ص 277 ح 26003 .

ص _ یاد کننده از خدا در هنگام خوابیدن

ق _ کسی که شب را پاک و با وضو به سر برد

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در هنگام خوابش آیه «خدا که همواره به عدل قیام دارد، گواهی می دهد که جز او معبودی نیست، و فرشتگان و دانشوران [نیز گواهی می دهند که:] جز او که توانا و حکیم است، هیچ معبودی نیست» را بخواند، خداوند، هفتاد هزار فرشته برایش خلق می کند که تا روز قیامت، برای او آمرزش بطلبند.

ص _ یاد کننده از خدا در هنگام خوابیدن امام علی علیه السلام: هرگاه یکی از شما خواست بخوابد، دست راست خود را زیر گونه راستش بگذارد و بگوید: «به نام خدا. پهلویم را [بر زمین] گذاشتم برای خدا، در حالی که بر آیین ابراهیم و دین محمد صلی الله علیه و آله و پیروی از کسی هستم که خداوند، اطاعت از او را واجب فرموده است. آنچه خدا خواهد، همان می شود، و آنچه او نخواهد، نمی شود». هر کس این را در هنگام خوابیدن بگوید، از دزد و غارتگر و رفتن زیر آوار، محفوظ می ماند و فرشتگان، برایش آمرزش می طلبند.

ق _ کسی که شب را پاک و با وضو به سر برد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: این بدن ها را پاک گردانید، خدا، شما را پاک می گرداند؛ زیرا هیچ بنده ای نیست که شب را پاک به سر برد، مگر آن که فرشته ای در زیر پوشش با او باشد و هر ساعتی از شب، غلتی بخورد، آن فرشته می گوید: «بار خدایا! بنده ات را بیامرز؛ زیرا او امشب، در پاکی به سر می برد».

ر_ مَنْ أَكَلَ الْحَلَالَ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَكَلَ الْحَلَالَ، قَامَ عَلَى رَأْسِهِ مَلَكٌ يَسْتَغْفِرُ لَهُ حَتَّى يَقْرُغَ مِنْ أَكْلِهِ . (1)

ش_ مَنْ قَلَّمَ أَظْفِيرَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ... رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ قَلَّمَ أَظْفِيرَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَأَخَذَ مِنْ شَارِبِهِ، وَاسْتَاكَ، وَأَفْرَغَ عَلَى رَأْسِهِ مِنَ الْمَاءِ حِينَ يَرُوحُ إِلَى (2) الْجُمُعَةِ، شَيَّعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، كُلُّهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، وَيَشْفَعُونَ لَهُ . (3)

8 / 6 مَنْ يَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ أ_ طَالِبُ الْعِلْمِ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ، حَتَّى حَيْتَانُ الْبَحْرِ، وَهَوَامُّ الْأَرْضِ، وَسِبَاعُ الْبَرِّ وَأَنْعَامُهُ؛ فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ فَإِنَّهُ السَّبَبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ عِزِّ وَجَلِّ . (4)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا، سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِهِ، وَإِنَّهُ يَسْتَغْفِرُ لِطَالِبِ الْعِلْمِ مَنْ فِي السَّمَاءِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْحَوْتُ فِي الْبَحْرِ . (5)

1- .مكارم الأخلاق : ج 1 ص 320 ح 1028 و ص 413 ح 1396 عن أنس وفيه «الخلل» بدل «الحلال»، الدعوات : ص 24 ح 35،
روضه الواعظين : ص 501، بحار الأنوار : ج 66 ص 314 ح 6 .

2- .فى المصدر : «يروح الجمعة»، والتصويب من بحار الأنوار .

3- .جامع الأخبار : ص 334 ح 939 عن أنس، بحار الأنوار : ج 76 ص 124 ح 13 .

4- .الأمالى للمفيد : ص 29 ح 1، الأمالى للطوسى : ص 521 ح 1148 كلاهما عن محمد بن جعفر عن ف أبيه الإمام الصادق عن آبائه
عليهم السلام، بحار الأنوار : ج 1 ص 172 ح 25 .

5- .الكافى : ج 1 ص 34 ح 1 عن القداح عن الإمام الصادق عليه السلام، ثواب الأعمال : ص 159 ح 1 عن عبد الله بن ميمون القداح
عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله ؛ سنن أبى داود : ج 3 ص 317 ح 3641، سنن الترمذى : ج 5 ص
48 ح 2682 كلاهما عن أبى الدرداء، كنز العمال : ج 10 ص 146 ح 28746 .

ر - کسی که حلال بخورد

ش - کسی که در روز جمعه ، ناخن هایش را بگیرد و . . .

8 / 6 کسانی که همه موجودات ، برایشان آموزش می طلبند

الف - جوینده دانش

ر - کسی که حلال بخورد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس از حلال بخورد ، فرشته ای بالای سر او می ایستد و برایش آموزش می خواهد تا آن گاه که از خوردن ، دست کشد.

ش - کسی که در روز جمعه ، ناخن هایش را بگیرد و . . . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : کسی که در روز جمعه ناخن هایش را بگیرد ، سیلش را کوتاه کند ، مسواک بزند ، و زمانی که به نماز جمعه می رود ، آب بر سرش بریزد ، هفتاد هزار فرشته ، او را بدرقه می کنند و همگی برایش آموزش می طلبند و شفاعت می کنند.

8 / 6 کسانی که همه موجودات ، برایشان آموزش می طلبند الف - جوینده دانش پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : همه موجودات ، حتی ماهیان دریا و خزندگان زمین و ددان و دام ها ، برای جوینده دانش ، آموزش می طلبند . پس دانش بجوید ، زیرا دانش ، رشته پیوند میان شما و خدای عز و جل است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس راهی را در جستجوی دانشی پیماید ، خداوند ، او را در راهی به سوی بهشت می برد . فرشتگان ، بال های خود را با خشنودی برای جوینده دانش ، می گسترند ، و اهل آسمان و زمین ، حتی ماهیان دریا ، برای جوینده دانش ، آموزش می طلبند.

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى عِتْقَاءِ اللَّهِ مِنَ النَّارِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى الْمُتَعَلِّمِينَ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا مِنْ مُتَعَلِّمٍ يَخْتَلِفُ إِلَى بَابِ الْعَالِمِ، إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ قَدِيمٍ عِبَادَةً سَدَّ نَهْ، وَبَنَى اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ قَدِيمٍ مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ، وَيَمْشَى عَلَى الْأَرْضِ وَهِيَ تَسْتَغْفِرُ لَهُ، وَيُصْبِحُ مَغْفُورًا لَهُ، وَشَهِدَتِ الْمَلَائِكَةُ أَنَّهُمْ عِتْقَاءُ اللَّهِ مِنَ النَّارِ. (1)

الإمام عليّ عليه السلام_ مِنْ وَصِيَّتِهِ لَوْلَدِهِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ -: وَعَلِمَ أَنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، حَتَّى الطَّيْرُ فِي جَوِّ السَّمَاءِ، وَالْحَوْتُ فِي الْبَحْرِ. (2)

ب_ الْعَالِمُ الْعَامِلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: صَاحِبُ الْعِلْمِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ، حَتَّى الْحَوْتُ فِي الْبَحْرِ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ، يُجِبُّهُمْ أَهْلُ السَّمَاءِ، وَيَسْتَغْفِرُ لَهُمُ الْحَيْتَانِ فِي الْبَحْرِ إِذَا مَاتَا، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: عُلَمَاءُ هَذِهِ الْأُمَّةِ رَجُلَانِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا، فَبَذَلَهُ لِلنَّاسِ وَلَمْ يَأْخُذْ عَلَيْهِ طَمَعًا (5)، وَلَمْ يَشْتَرِ بِهِ ثَمَنًا، فَذَلِكَ تَسْتَغْفِرُ لَهُ حَيْتَانُ الْبَحْرِ، وَدَوَابُّ الْبَرِّ، وَالطَّيْرُ فِي جَوِّ السَّمَاءِ، وَيَقْدَمُ عَلَى اللَّهِ سَيِّدًا شَرِيفًا، حَتَّى يُرَافِقَ الْمُرْسَلِينَ. وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا فَبَخِلَ بِهِ عَنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَخَذَ عَلَيْهِ طَمَعًا، وَاشْتَرَى بِهِ ثَمَنًا، فَذَلِكَ يُلْجَمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ، وَيُنَادَى مُنَادٍ: هَذَا الَّذِي آتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا فَبَخِلَ بِهِ عَنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَخَذَ عَلَيْهِ طَمَعًا، وَاشْتَرَى بِهِ ثَمَنًا، وَكَذَلِكَ حَتَّى يُفْرَغَ مِنَ الْحِسَابِ. (6)

1- منيه المريد: ص 100، بحار الأنوار: ج 1 ص 184 ح 95.

2- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 387 ح 5834، بصائر الدرجات: ص 4 ح 3 عن عبد الرحمن بن الحجّاج عن الإمام الصادق عليه السلام نحوه، بحار الأنوار: ج 1 ص 173 ح 30، كنز العمّال: ج 10 ص 131 ح 28653 عن ابن عبد البر عن أنس.

3- كنز العمّال: ج 10 ص 145 ح 28737 نقلاً عن وكيع عن أنس.

4- تفسير القرطبي: ج 4 ص 41 عن البراء، كنز العمّال: ج 10 ص 135 ح 28679 نقلاً عن ابن النّجار عن أنس.

5- الطّمع: رزق الجُند، جمع: أطماع. يقال: أخذ الجند أطماعهم أى أرزاقهم (تاج العروس: ج 11 ص 327 «طمع»).

6- المعجم الأوسط: ج 7 ص 171 ح 7187 عن ابن عبّاس، إحياء علوم الدين: ج 1 ص 92، كنز العمّال: ج 10 ص 206 ح 29090؛ روضه الواعظين: ص 15، منيه المريد: ص 136 وفيه «طعما» بدل «طمعا» فى المواضع الثلاثة، بحار الأنوار: ج 2 ص 54 ح 25 وراجع جامع بيان العلم وفضله: ج 1 ص 38.

ب_ عالمی که به علم خویش ، عمل کند

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس دوست دارد آزاد کرده شدگانِ خدا از آتش را ببیند ، به علم آموزان بنگرد. سوگند به آن که جانم در دست اوست ، هیچ علم آموزی نیست که به خانه عالم آمد و شد کند ، مگر آن که خداوند برای هر قدمش عبادت یک سال را می نویسد و برای هر قدمش ، شهری در بهشت برای او می سازد و زمینی که بر آن راه می رود ، برایش آموزش می طلبد، و روز را در حالی به شب می رساند و شب را به روز که آمرزیده است ، و فرشتگان ، گواهی می دهند که اینان ، آزاد شدگان خدا از آتش اند.

امام علی علیه السلام_ از سفارش های ایشان به فرزندش محمد بن حنفیه _: بدان که برای جوینده دانش ، هر موجودی که در آسمان ها و زمین است، حتی پرنندگان آسمان و ماهیان دریا، طلبِ آموزش می کنند.

ب_ عالمی که به علم خویش ، عمل کند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر موجودی ، حتی ماهی دریا ، برای دانشمند ، (1) آموزش می طلبد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : دانشمندان [دینی] وارثان پیامبران اند . آسمانیان ، آنان را دوست دارند و هرگاه بمیرند، ماهیان دریا تا روز قیامت ، برایشان آموزش می طلبند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : دانشمندان این امت ، دو دسته اند: یکی مردی که خداوند ، به او دانشی داده است و او ، آن را به مردم می بخشد و برای آن ، مزدی نمی ستاند و آن را به بهایی نمی فروشد. برای چنین عالمی ، ماهیان دریا و چارپایان خشکی و مرغان آسمان ، آموزش می طلبند، و با آقای و بزرگواری ، بر خداوند وارد می شود تا آن که با پیامبران مُرسَل ، همنشین می گردد. و دوم ، مردی است که خداوند ، به او دانشی داده است و او ، آن را از بندگان خدا دریغ می کند و برای آن ، مزد می گیرد و آن را به بها می فروشد. بر چنین کسی در روز قیامت ، لگامی از آتش زده می شود و آواز دهنده ای ، آواز می دهد که: این ، کسی است که خدا به او دانشی بخشید و او ، آن را از بندگان خدا ، دریغ ورزید و برای [آموختن] آن، مزد ستاند و آن را به پول فروخت، و پیوسته چنین می گوید تا آن گاه که حسابرسی او به پایان برسد.

1- با عنایت به روایات دیگر ، مقصود از این روایت پس از آن ، عالمِ عامل است ، نه مطلقِ عالم .

ج - مُعَلِّمُ الْخَيْرِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ مُعَلِّمَ الْخَيْرِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ دَوَابُّ الْأَرْضِ، وَحَيْتَانُ الْبَحْرِ، وَكُلُّ ذِي رُوحٍ فِي الْهَوَاءِ، وَجَمِيعُ أَهْلِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ. (1)

د - الْمُؤَذِّنُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَغْفِرُ اللَّهُ لِلْمُؤَذِّنِ مُنْتَهَى أذَانِهِ، وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ سَمِعَ صَوْتَهُ. (2)

ه - مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ يَوْمًا مِنْ شَعْبَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ يَوْمًا مِنْ شَعْبَانَ، اسْتَغْفَرَتْ لَهُ مَلَائِكَتُهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ، وَمَنْ صَامَ أَرْبَعَةَ عَشَرَ يَوْمًا مِنْ شَعْبَانَ، أُلْهِمَتْ الدَّوَابُّ وَالسَّبَاعُ - حَتَّى الْحَيْتَانُ فِي الْبُحُورِ - أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لَهُ. (3)

1- بصائر الدرجات: ص 3 ح 1 عن جابر عن الإمام الباقر عليه السلام وص 4 ح 5 عن جابر عن الإمام الصادق عليه السلام، ثواب الأعمال: ص 159 ح 1 عن جابر عن الإمام الباقر عليه السلام وكلاهما نحوه، المعجم الأوسط: ج 6 ص 214 ح 6219 عن جابر نحوه، كنز العمال: ج 10 ص 145 ح 28739.

2- مسند ابن حنبل: ج 2 ص 500 ح 6210 عن ابن عمر، كنز العمال: ج 7 ص 687 ح 20926.

3- ثواب الأعمال: ص 87 ح 16، فضائل الأشهر الثلاثة: ص 47 ح 24، الأمل للصدوق: ص 76 ح 43، روضه الواعظين: ص 443 كلُّها عن ابن عباس، بحار الأنوار: ج 97 ص 69 ح 7.

ج_ آموزگار خوبی ها

د_ مؤذن

ه_ کسی که سیزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد

ج_ آموزگار خوبی های پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: برای آموزگار خوبی ها، جانوران زمین و ماهیان دریا و هر جاننداری در هوا، و همه اهل آسمان و زمین، آمرزش می طلبند.

د_ مؤذنی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند، مؤذن را به مقدار بلندی صدای اذانش می آمرزد (1) و هر تر و خشکی که صدای او را بشنود، برایش آمرزش می طلبد.

ه_ کسی که سیزده روز از ماه شعبان را روزه بگیرد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس سیزده روز از شعبان را روزه بگیرد، فرشتگان هفت آسمان، برایش آمرزش می طلبند، و هر کس چهارده روز از شعبان را روزه بگیرد، به چارپایان و درندگان و حتی ماهیان دریاها، الهام می شود که برای او آمرزش بطلبند.

1- احتمال دارد به این معنا باشد که هر مقدار صدای اذان مؤذن بلندتر باشد، آمرزش بیشتری شامل حال او می شود.

الفصل التاسع: الاستغفارات المأثوره 9 / 1 الاستغفارات المأثوره عَنِ النَّبِيِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّةً وَجِلَّةً (1)، وَأَوْلَاهُ وَأَخْرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّةً. (2)

سنن النسائي عن عائشه: فَقَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ أَتَى بَعْضَ جَوَارِيهِ، فَطَلَبْتُهُ، فَإِذَا هُوَ سَاجِدٌ يَقُولُ: رَبِّ اغْفِرْ لِي مَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ. (3)

مسند ابن حنبل عن عمران بن حصين: كَانَ عَامَّةُ دُعَاءِ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا أَخْطَأْتُ وَمَا تَعَمَّدْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا جَهَلْتُ وَمَا عَلِمْتُ (4). (5)

1- دِقَّةً وَجِلَّةً: قليله وكثيره (الصحيح: ج 4 ص 1475 «دقق»).

2- صحيح مسلم: ج 1 ص 350 ح 216، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 395 ح 969، صحيح ابن حبان: ج 5 ص 258 ح 1931، صحيح ابن خزيمة: ج 1 ص 335 ح 672 كلها عن أبي هريره، كنز العمال: ج 2 ص 210 ح 3805.

3- سنن النسائي: ج 2 ص 220، مسند ابن حنبل: ج 9 ص 482 ح 25194، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 343 ح 807، المصنّف لابن أبي شيبيه: ج 7 ص 34 ح 7 كلاهما نحوه، كنز العمال: ج 8 ص 226 ح 22669.

4- في المصدر: «وما تعمدت»، والتصويب من كنز العمال.

5- مسند ابن حنبل: ج 7 ص 214 ح 19945، المعجم الكبير: ج 18 ص 121 ح 242، مسند الشهاب: ج 2 ص 337 ح 1479، كنز العمال: ج 2 ص 687 ح 5083.

فصل نهم: آموزش خواهی های رسیده از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام

9 / 1 آموزش خواهی های پیامبر صلی الله علیه و آله

فصل نهم: آموزش خواهی های رسیده از پیامبر و اهل بیت 9 / 1 آموزش خواهی های پیامبر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بار خدایا! همه گناهان مرا، از ریز و درشت، و اول و آخر، و آشکار و پنهانش، بیامرز.

سنن النسائی_ به نقل از عایشه_: یک بار متوجه شدم پیامبر خدا نیست . گمان بردم نزد یکی از کنیزانش رفته است . در جستجوی ایشان برآمدم . دیدم به سجده افتاده است و می گوید: «خداوندا! هر خطایی را که در نهان یا آشکار، از من سر زده است، بر من ببخشای» .

مسند ابن حنبل_ به نقل از عمران بن حصین_: دعای پیامبر خدا، معمولاً این بود: «بار خدایا! هر آن گناهی را که به خطا یا به عمد، در نهان یا آشکار، و ندانسته یا دانسته از من سر زده است، بیامرز» .

الإمام الجواد عليه السلام: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ إِذَا فَرَّغَ مِنْ صَلَاتِهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَإِسْرَافِي عَلَى نَفْسِي، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي... وَأَسْأَلُكَ يَا رَبِّ قَلْبًا سَلِيمًا، وَلِسَانًا صَادِقًا، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعَلَّمْتُ، وَأَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا تَعَلَّمْتُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعَلَّمْتُ، فَإِنَّكَ تَعَلَّمْتَ وَلَا نَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. (1)

صحيح البخاري عن أبي موسى الأشعري عن النبي صلى الله عليه وآله... مِمَّا كَانَ يَدْعُو بِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي، وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمْدِي وَجَهْلِي، وَهَزْلِي (2)، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (3)

مسند ابن حنبل عن أبي أمامه الباهلي: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ... فَكَأَنَّا اشْتَهَيْنَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهُ لَنَا، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا، وَارْضَ عَنَّا وَتَقَبَّلْ مِنَّا، وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ، وَأَصْلِحْ لَنَا شَأْنَنَا كُلَّهُ»، فَكَأَنَّا اشْتَهَيْنَا أَنْ يَزِيدَنَا، فَقَالَ: قَدْ جَمَعْتُ لَكُمْ الْأَمْرَ (4).

الإمام الحسن عليه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ بَيْنَ كُلِّ رَكَعَتَيْنِ مِنْ صَلَاةِ الزَّوَالِ، الرَّكَعَتَانِ الْأُولَيَانِ (5): اللَّهُمَّ... لَكَ عِنْدِي طَلِبَاتٌ مِنْ ذُنُوبٍ أَنَا بِهَا مُرْتَهَنٌ، وَقَدْ أَوْقَرْتُ (6) ظَهْرِي وَأَوْبَقْتِي (7)، وَإِلَّا تَرَحَّمْنِي وَتَغْفِرْ لِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ. اللَّهُمَّ اعْتَمَدْتُكَ فِيهَا تَائِبًا إِلَيْكَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي كُلَّهَا، قَدِيمَهَا وَحَدِيثَهَا، سِرَّهَا وَعَلَانِيَتَهَا، خَطَأَهَا وَعَمْدَهَا، صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا، وَكُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَأَنَا مُذْنِبُهُ، مَغْفِرَةً عَزَمَ جَزْمًا لَا تُغَادِرُ ذَنْبًا وَاحِدًا، وَلَا أَكْتَسِبُ بَعْدَهَا مُحَرَّمًا أَبَدًا، وَأَقْبَلْ مِنِّي الْيَسِيرَ مِنْ طَاعَتِكَ، وَتَجَاوَزْ لِي عَنِ الْكَثِيرِ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، يَا عَظِيمُ، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ إِلَّا الْعَظِيمُ... (8)

- 1- الكافي: ج 2 ص 548 ح 6، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 327 ح 960 كلاهما عن محمد بن الفرج، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 31 ح 2069 من دون إسناد إلى الإمام الجواد عليه السلام، بحار الأنوار: ج 86 ص 2 ح 2؛ مسند ابن حنبل: ج 6 ص 76 ح 17113، المستدرک علی الصحیحین: ج 1 ص 688 ح 1872 كلاهما عن شداد بن أوس عنه صلى الله عليه وآله وفيهما ذيله من «وأسألك يا رب...» نحوه، كنز العمال: ج 2 ص 237 ح 2913.
- 2- في مَهَج الدعوات: «... وهزلي وجدلي»، وهو الأنسب.
- 3- صحيح البخاري: ج 5 ص 2350 ح 6035، صحيح مسلم: ج 4 ص 2087 ح 70، الأدب المفرد: ص 205 ح 688، كنز العمال: ج 2 ص 177 ح 3620؛ مَهَج الدعوات: ص 169 عن الإمام علي عليه السلام نحوه، بحار الأنوار: ج 95 ص 394 ح 32.
- 4- مسند ابن حنبل: ج 8 ص 278 ح 22243، سنن ابن ماجه: ج 2 ص 1261 ح 3836 نحوه، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 7 ص 55 ح 2، الدعاء للطبراني: ص 425 ح 1442، تاريخ دمشق: ج 24 ص 66 ح 5162، كنز العمال: ج 2 ص 621 ح 4911.
- 5- في المصدر: «الأولتان»، والصواب ما أثبتناه.
- 6- الوِقْرُ: الجِملُ الثقيل، وقيل: هو الثقل يحمل على ظهره أو رأس (تاج العروس: ج 7 ص 596 «وقر»).
- 7- أَوْبَقُهُ: حبسه، أو أوبقه: أهلكه (تاج العروس: ج 13 ص 472 «وبق»).
- 8- فلاح السائل: ص 253 ح 154 عن فاطمة بنت الإمام الحسن عليه السلام، المقنعه: ص 429 نحوه، مصباح المتهجد: ص 40

كلاهما من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 87 ص 64 ح 19.

امام جواد علیه السلام: پیامبر صلی الله علیه و آله هرگاه نمازش را تمام می کرد، می گفت: «بار خدایا! هر گناهی را که از پیش تاکنون، و در نهان و آشکار مرتکب شده ام، و هر ستمی را که بر خویشان کرده ام، و هر خطایی را که تو بدان از من دانتری... بیامرزش. خداوند! دلی سالم و زبانی راستگو از تو درخواست دارم، و برای آنچه تو خود می دانی، از تو آمرزش می خواهم، و خوبی آنچه را می دانی، از تو درخواست می کنم، و از شر آنچه می دانی، به تو پناه می برم؛ زیرا تو می دانی و ما نمی دانیم، و تو دانای نهان هایی» .

صحیح البخاری_ به نقل از ابو موسی اشعری: از دعاهای همیشگی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله این بود: ای پروردگار من! خطا و نادانی مرا و زیاده روی ام در همه کارهایم را، و آنچه را که تو از من، بدان دانتری، بر من بیامرزش. بار خدایا! هر گناهی را که به خطا یا به عمد، یا از سر نادانی یا شوخی از من سر زده است و همگی نزد توست، بر من بیامرزش. بار خدایا! هر گناهی را که از پیش تاکنون، یا در نهان و آشکار، انجام داده ام، بر من بیامرزش، که پس و پیش کردن امور، در دست توست و تو بر هر چیزی توانایی» .

مسند ابن حنبل_ به نقل از ابو امامه باهلی: پیامبر خدا به سوی ما بیرون آمد... گویا دلمان خواست که برایمان دعایی کند. ایشان گفت: «بار خدایا! ما را بیامرزش و بر ما رحم آور و از ما خشنود باش و از ما بپذیر و ما را به بهشت، در آور و از آتش، نجاتمان ده و همه کارهای ما را اصلاح فرما...». دلمان خواست که بیشتر دعا کند. ایشان فرمود: «دعایی جامع، برایتان کردم».

امام حسن علیه السلام: پیامبر خدا، بین هر دو رکعت از نماز ظهر، دو رکعت اول، این دعا را می خواند: «بار خدایا!... تو را از من، مطالبات [و بازخواست هایی] است، به سبب گناهایی که مرتکب گشته ام و اکنون، در بند آنها هستم؛ گناهایی که کمرم را خم نموده اند و مرا به خواری و نابودی کشانده اند. و اگر تو بر من رحم نکنی و مرا نیامرزی، از زیانکاران خواهم بود. بار خدایا! در این گناهان، تکیه و امیدم به توست و به درگاه تو، باز آمده ام. پس بر محمد و خاندان او درود فرست و همه گناهان مرا، از قدیم و جدیدش، و پنهان و آشکارش، و خطا و عمدش، و کوچک و بزرگش، و هر گناهی را که مرتکب شده ام و مقصّر رش من هستم، بیامرزش. آمرزش قطعی و حتمی، به طوری که حتی یک گناه هم بر جای نگذاری و از آن پس، من نیز هرگز حرامی را به جای نیاورم. طاعت اندکم را از من، بپذیر و از نافرمانی های بسیارم درگذر_ ای بزرگ_ که گناه بزرگ را جز شخص بزرگ نمی بخشد...» .

رسول الله صلى الله عليه وآله: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ لِمَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، إِنَّكَ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (1)

9 / 12 الاستغفارات الماثورة عن الإمام علي بن أبي طالب - من كلمات كان يدعو بها الإمام علي عليه السلام: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، فَإِنْ عُدْتُ فَعُدْ عَلَيَّ بِالْمَغْفِرَةِ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا وَأَيْتُ (2) مِنْ نَفْسِي وَلَمْ تَجِدْ لَهُ وِفَاءً عِنْدِي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا تَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَيْكَ بِلساني ثُمَّ خَالَفَهُ قَلْبِي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي رَمَزَاتِ (3) الْأَلْحَاطِ، وَسَقَطَاتِ الْأَلْفَاطِ، وَشَهَوَاتِ الْجَنَانِ، وَهَفَوَاتِ اللِّسَانِ. (4)

1- مسند ابن حنبل: ج 7 ص 124 ح 19506، المستدرک علی الصحیحین: ج 1 ص 692 ح 1883 كلاهما عن أبي موسى الأشعري، كنز العمال: ج 2 ص 208 ح 3791؛ العدد القوي: ص 101، الإقبال: ج 2 ص 221 كلاهما من دون إسناد إلى أحد من أهل البيت عليهم السلام نحوه.

2- الوأى: الوعد الذي يوثقه الرجل على نفسه، ويعزم الوفاء به (النهاية: ج 5 ص 144 «وأى»).

3- الرمز: الإشارة والإيماء بالشفقتين والحاجب (الصحاح: ج 3 ص 880 «رمز»).

4- نهج البلاغه: الخطبه 78، المصباح للكفعمي: ص 402 وفيه «سهوات» بدل «شهووات»، بحار الأنوار: ج 94 ص 229 ح 3؛ المناقب للخوارزمي: ص 376 وفيه ذيله من «اللهم اغفر لي رمزات».

9 / 2 آموزش خواهی امام علی علیه السلام

الف_ پاره ای از دعاهای ایشان

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بار خدایا! برای هر گناهی که از پیش تاکنون، و هر آنچه در نهان یا آشکار انجام داده ام، از تو آمرزش می خواهم، که پس و پیش کردن امور، در دست توست و تو بر هر چیزی توانایی.

9 / 2 آموزش خواهی امام علیالف_ پاره ای از دعاهای ایشان امام علی علیه السلام: بار خدایا! آنچه را [از گناهان و خطاهایم] که تو بدانها از من دانستی، بر من بیامرز، و اگر تکرارشان کردم، تو هم آمرزشت را بر من، تکرار کن. بار خدایا! آنچه را با خود عهد کردم، اما نسبت به آن، وفایی از من ندیدی، بر من بیامرز. بار خدایا! هر آنچه را که به زبان برای تقرّب به تو انجام دادم، ولی در دلم خلاف آن می گذشت، بر من بیامرز. بار خدایا! اشاره های چشم و ابرو [برای تمسخر و آزار دیگران]، و گفتارهای بیهوده و خواهش ها و آرزوهای دل و لغزش های زبان را بر من، بیامرز.

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ، آمَنْتُ بِكَ مُخْلِصًا لَكَ عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَتُوبُ إِلَيْكَ مِنْ سُوءِ عَمَلِي، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِذُنُوبِي الَّتِي لَا يَغْفِرُهَا غَيْرُكَ ... (1)

ب _ مِنْ اسْتِغْفَارِهِ فِي السَّحَرِ الْإِمَامِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - مِمَّا كَانَ يَدْعُو بِهِ فِي سَحَرِ كُلِّ لَيْلَةٍ بَعَثَ رَكَعَتَيِ الْفَجْرِ - : اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ جَرَى بِهِ عَلَمُكَ فِيَّ وَعَلَيَّ إِلَى آخِرِ عُمْرِي ، بِجَمِيعِ ذُنُوبِي لِأَوْلِيهَا وَآخِرِهَا ، وَعَمْدِهَا وَخَطِيئَتِهَا ، وَقَلِيلِهَا وَكَثِيرِهَا ، وَدَقِيقِهَا وَجَلِيلِهَا ، وَقَدِيمِهَا وَحَدِيثِهَا ، وَسِدْرُهَا وَعَلَانِيَتِهَا ، وَجَمِيعِ مَا أَنَا مُذْنِبُهُ ، وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . وَأَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تَغْفِرَ لِي جَمِيعَ مَا أَحْصَيْتَ مِنْ مَظَالِمِ الْعِبَادِ قَبْلِي ، فَإِنَّ لِعِبَادِكَ عَلَيَّ حُقُوقًا أَنَا مُرْتَهِنٌ بِهَا ، تَغْفِرُهَا لِي كَيْفَ شِئْتَ ، وَأَنْتَ سِتٌّ ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . (2)

1- . مُهَجَّ الدَّعَوَاتِ : ص 153 وَفِي أَوَّلِهِ «الدَّعَاءُ الْمَفْضَلُ عَلَى كُلِّ دَعَاءٍ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، وَكَانَ يَدْعُو بِهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْبَاقِرُ وَالصَّادِقُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ» ، الْإِقْبَالِ : ج 1 ص 271 نَحْوَهُ مِنْ دُونَ إِسْنَادٍ إِلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، بَحَارُ الْأَنْوَارِ : ج 95 ص 402 ح 34 .

2- . الْمَصْبَاحُ لِلْكَفَعْمِيِّ : ص 91 ، الْبَلَدُ الْأَمِينُ : ص 46 ، بَحَارُ الْأَنْوَارِ : ج 87 ص 325 ح 14 .

ب_ برخی از آموزش خواهی های ایشان در سحرگاهان

امام علی علیه السلام: خدایا! تو پروردگار منی و من، بنده تو هستم. به تو ایمان دارم و تا توان دارم، بر پیمان و وعده تو، صمیمانه وفادار می مانم. از کردار بدم، به درگاهت توبه می آورم و به خاطر گناهانم، از تو آموزش می طلبم؛ گناهایی که آنها را جز تو، کسی نمی آموزد....

ب_ برخی از آموزش خواهی های ایشان در سحرگاهان امام علی علیه السلام از دعاهای همیشگی ایشان در سحرگاه هر شب، پس از دو رکعت نماز صبح: بار خدایا! برای هر گناهی که علم تو، آن را در من و بر من تا پایان عمرم جاری ساخت، از تو آموزش می خواهم، برای همه گناهانم، از آغاز و انجام آن، و عمد و خطایش، و اندک و بسیاریش، و ریز و درشتش، و قدیم و جدیدش، و پنهان و پیدایش، و هر آن گناهی که من، مقصّرش بوده ام، و به درگاه تو، توبه می کنم. و از تو می خواهم که بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرستی و تمام مظالم بندگان را_ که بر گردن من است و تو آنها را شماره کرده ای _، بر من بیامرزی؛ زیرا بندگان را بر من، حقوقی است که من، ضامن آنها هستم. اینها را بیامرزی، آن گونه که خواهی و هر زمان که خواهی، ای مهربان ترین مهربانان!

عنه عليه السلامِ مِمَّا كَانَ يَقُولُهُ فِي سَحَرِ كُلِّ لَيْلَةٍ وَبَعْدَ رَكَعَتَيْ الْفَجْرِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تُبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِيهِ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا أُرَدْتُ بِهِ وَجَهَكَ فَخَالَطَنِي فِيهِ مَا لَيْسَ لَكَ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِلنَّعَمِ الَّتِي مَنَنْتَ بِهَا عَلَيَّ فَقَوَيْتُ بِهَا عَلَيَّ مَعَاصِيكَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، لِكُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ، وَلِكُلِّ مَعْصِيَةٍ ارْتَكَبْتُهَا. اللَّهُمَّ ارزُقْنِي عَقْلاً كَامِلاً، وَعَزْماً ثَابِتاً (1)، وَلُبّاً (2) رَاحِحاً، وَقَلْباً رَكيّاً (3)، وَعِلْماً كَثِيراً، وَأَدْباً بَارِعاً، وَاجْعَلْ ذَلِكَ كُلَّهُ لِي، وَلَا تَجْعَلْهُ عَلَيَّ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. (4)

البلد الأمين: كَانَ عَلَيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَسْتَغْفِرُ سَبْعِينَ مَرَّةً فِي سَحَرِ كُلِّ لَيْلَةٍ بِعَقَبِ رَكَعَتَيْ الْفَجْرِ: [1]. اللَّهُمَّ إِنِّي أَثْنَى عَلَيْكَ بِمَعُونَتِكَ عَلَيَّ مَا نِلْتُ بِهِ الثَّنَاءَ عَلَيْكَ، وَأَقْرُبُ لَكَ عَلَيَّ نَفْسِي بِمَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَالْمُسْتَوْجِبُ لَهُ فِي قَدْرِ فَسَادِ نِيَّتِي وَضَعْفِ يَقِينِي. اللَّهُمَّ نِعَمَ الْإِلَهُ أَنْتَ، وَنِعَمَ الرَّبُّ أَنْتَ، وَبِسْ الْمَرْبُوبِ أَنَا، وَنِعَمَ الْمَوْلَى أَنْتَ، وَبِسْ الْعَبْدُ أَنَا، وَنِعَمَ الْمَالِكُ أَنْتَ، وَبِسْ الْمَمْلُوكُ أَنَا، فَكَمْ قَدْ أَذْنَبْتُ فَعَفَوْتَ عَنِّي، وَكَمْ قَدْ أَجْرَمْتُ فَصَفَحْتَ عَنِّي جُرْمِي، وَكَمْ قَدْ أَخْطَأْتُ فَلَمْ تُؤَاخِذْنِي، وَكَمْ قَدْ تَعَمَّدْتُ فَتَجَاوَزْتَ عَنِّي، وَكَمْ قَدْ عَثَرْتُ فَأَقْلَنْتَنِي عَثْرَتِي، وَلَمْ تَأْخِذْنِي عَلَيَّ غِرَّتِي، فَأَنَا الظَّالِمُ لِنَفْسِي، الْمُؤْتِرُ بِذَنْبِي، الْمُعْتَرِفُ بِخَطِيئَتِي، فَيَا غَافِرَ الذُّنُوبِ أَسْتَغْفِرُكَ لِذَنْبِي، وَأَسْتَقْبِلُكَ لِعَثْرَتِي، فَأَحْسِنْ إِجَابَتِي، فَإِنَّكَ أَهْلُ الْإِجَابَةِ، وَأَهْلُ التَّقْوَى، وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ. [2]. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ قَوِي بَدَنِي عَلَيْهِ بِعَافِيَّتِكَ، أَوْ نَالَتُهُ قُدْرَتِي بِفَضْلِ نِعْمَتِكَ، أَوْ بَسَّ طُغْيَانِي إِلَيْهِ بِتَوْسِيعِ رِزْقِكَ، أَوْ احْتَجَبْتُ فِيهِ مِنَ النَّاسِ بِسِتْرِكَ، أَوْ اتَّكَلْتُ فِيهِ عِنْدَ خَوْفِي مِنْهُ عَلَيَّ أَنَا، وَوَقَّيْتُ مِنْ سَطْوَتِكَ عَلَيَّ فِيهِ بِحِلْمِكَ، وَعَوَّلْتُ فِيهِ عَلَيَّ كَرَمَ عَفْوِكَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [3]. اللَّهُمَّ أَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يَدْعُو إِلَى غَضَبِكَ، أَوْ يُدِنِي مِنْ سَخَطِكَ، أَوْ يَمِيلُ بِي إِلَى مَا نَهَيْتَنِي عَنْهُ، أَوْ يَنَاقِضُ بِي (5) عَمَّا دَعَوْتَنِي إِلَيْهِ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [4]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ اسْتَمَلْتُ إِلَيْهِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ بِغَاوِيَّتِي، أَوْ خَدَعْتُهُ بِحِيلَتِي، فَعَلَّمْتُهُ مِنْهُ مَا جَهَلَ، وَعَمَّيْتُ عَلَيْهِ مِنْهُ مَا عَلِمَ، وَلَقَيْتُكَ غَدًا بِأَوْزَارِي وَأَوْزَارِ مَعِ أَوْزَارِي، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [5]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يَدْعُو إِلَى الْغِيِّ (6)، وَيُضِلُّ عَنِ الرَّشِيدِ، وَيُفِلُّ الرِّزْقَ، وَيَمَحِقُ التَّلَدَّ (7)، وَيُخْمِلُ الذِّكْرَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [6]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَنْعَبْتُ فِيهِ جَوَارِحِي فِي لَيْلِي وَنَهَارِي، وَقَدْ اسْتَرْتُ مِنْ عِبَادِكَ بِسِتْرِي، وَلَا سِتْرَ إِلَّا مَا سَتَرْتَنِي، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [7]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ رَصَدْتَنِي فِيهِ أَعْدَائِي لِهَيْتِي، فَصَرَفْتُ كَيْدَهُمْ عَنِّي، وَلَمْ تُعْنِهِمْ عَلَيَّ فَضِيحَتِي، كَأَنِّي لَكَ وَلِيٌّ، فَصَصْرْتَنِي، وَإِلَى مَتِي يَا رَبَّ أَعْصَى فْتَمَهْلُنِي، وَطَالَمَا عَصَيْتُكَ فَلَمْ تُؤَاخِذْنِي، وَسَأَلْتُكَ عَلَيَّ سُوءَ فِعْلِي فَأَعْطَيْتَنِي، فَأَيُّ شُكْرٍ يَقُومُ عِنْدَكَ بِنِعْمَةٍ مِنْ نِعْمِكَ عَلَيَّ! فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [8]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ قَدَّمْتُ إِلَيْكَ فِيهِ تَوْبَتِي، ثُمَّ وَاجَهْتُ بِتَكْرُمِ قَسَمِي بِكَ (8)، وَأَشْهَدْتُ عَلَيَّ نَفْسِي بِذَلِكَ أَوْلِيَاءَكَ مِنْ عِبَادِكَ أَنِّي غَيْرُ عَائِدٍ إِلَى مَعْصِيَتِكَ، فَلَمَّا فَصَدْنِي بِكَيْدِهِ الشَّيْطَانُ، وَمَالَ بِي إِلَيْهِ (9) الْخِذْلَانُ، وَدَعَتْنِي نَفْسِي إِلَى الْعِصْيَانِ، اسْتَرْتُ حَيَاءً مِنْ عِبَادِكَ، جُرْأَةً مِنِّي عَلَيْكَ، وَأَنَا أَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَكُنُّنِي مِنْكَ سِتْرٌ وَلَا بَابٌ، وَلَا يَحْجُبُ نَظْرَكَ إِلَيَّ حِجَابٌ، فَخَالَفْتُكَ فِي الْمَعْصِيَةِ إِلَيْهِ مَا نَهَيْتَنِي عَنْهُ، ثُمَّ كَشَفْتَ السِّتْرَ عَنِّي، وَسَاوَيْتُ أَوْلِيَاءَكَ كَأَنِّي لَمْ أَزَلْ لَكَ طَائِعاً، وَإِلَى أَمْرِكَ مُسَارِعاً، وَمِنْ وَعِيدِكَ فَازِعاً، فَلَبَّسْتُ عَلَيَّ عِبَادَكَ، وَلَا يَعْرِفُ بِسِيرَتِي غَيْرَكَ، فَلَمْ تَسْمَنْ بِي بِغَيْرِ سَمْتِهِمْ، بَلْ أَسْبَغْتَ عَلَيَّ مِثْلَ نِعْمِهِمْ، ثُمَّ فَضَلْتَنِي فِي ذَلِكَ عَلَيْهِمْ، كَأَنِّي عِنْدَكَ فِي دَرَجَتِهِمْ، وَمَا ذَلِكَ إِلَّا بِحِلْمِكَ وَفَضْلِ نِعْمَتِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ مَوْلَايَ، فَاسْأَلْكَ يَا اللَّهُ كَمَا سَتَرْتَهُ عَلَيَّ فِي الدُّنْيَا، إِلَّا تَفَضَّلْتَنِي بِهِ فِي الْقِيَامَةِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. [9]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ سَهَرْتُ لَهُ لَيْلِي فِي النَّتَائِي لِإِيْتِيَانِهِ، وَالتَّخَلُّصِ إِلَى وُجُودِهِ، حَتَّى إِذَا أَصْبَحْتُ تَخَطَّطْتُ إِلَيْكَ بِحِلْمِهِ الصَّالِحِينَ، وَأَذَا مُضْمِرٌ خِلَافَ رِضَاكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [10]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ ظَلَمْتُ بِسَبِيهِ وَلِيًّا مِنْ أَوْلِيَائِكَ، أَوْ نَصَرْتُ بِهِ عَدُوًّا مِنْ أَعْدَائِكَ، أَوْ تَكَلَّمْتُ فِيهِ بِغَيْرِ مَحَبَّتِكَ، أَوْ نَهَضْتُ فِيهِ إِلَى غَيْرِ طَاعَتِكَ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. [11]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ

ذَنْبٍ نَهَيْتَنِي عَنْهُ فَخَالَفْتُكَ إِلَيْهِ ، أَوْ حَادَرْتَنِي إِيَّاهُ فَأَقَمْتُ عَلَيْهِ ، أَوْ قَبَحْتَهُ لِي فَرَبَّنْتُهُ لِنَفْسِي ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [12]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ نَسِيْتُهُ فَأَحْصَيْتَهُ ، وَتَهَاوَنْتَ بِهِ فَأَنْتَبْتَهُ ، وَجَاهَرْتُكَ (10) فِيهِ فَسَتَرْتَهُ عَلَيَّ ، وَلَوْ ثُبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ لَغَفَرْتَهُ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [13]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ تَوَقَّعْتُ فِيهِ قَبْلَ انْقِضَائِهِ تَعَجِيلَ الْعُقُوبَةِ ، فَأَمَهَلْتَنِي وَأَدَلَيْتَ عَلَيَّ سِتْرًا ، فَلَمْ أَلْ (11) فِي هَتِكِهِ عَنِّي جَهْدًا ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [14]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يَصْرِفُ عَنِّي رَحْمَتَكَ ، أَوْ يُجِلُّ بِي نِقْمَتَكَ ، أَوْ يَحْرِمُنِي كِرَامَتَكَ ، أَوْ يُزِيلُ عَنِّي نِعْمَتَكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [15]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يورثُ الْفَنَاءَ ، أَوْ يُجِلُّ الْبَلَاءَ ، أَوْ يُشِمْتُ الْأَعْدَاءَ ، أَوْ يَكْشِفُ الْغِطَاءَ ، أَوْ يَحِسُّ قَطْرَ السَّمَاءِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [16]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ عَيَّرْتُ بِهِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ ، أَوْ قَبَحْتَهُ مِنْ فِعْلِ أَحَدٍ مِنْ بَرِيَّتِكَ ، ثُمَّ تَقَحَّمْتُ عَلَيْهِ وَانْتَهَكْتُهُ ، جُرْأَةً مِنِّي عَلَى مَعْصِيَتِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [17]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ ثُبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ ، وَأَقْدَمْتُ عَلَى فِعْلِهِ ، فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْكَ وَأَنَا عَلَيْهِ ، وَرَهَيْتُكَ وَأَنَا فِيهِ ، ثُمَّ اسْتَقَلْتُكَ مِنْهُ وَعُدْتُ إِلَيْهِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [18]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ ثَوَّرَكَ عَلَيَّ (12) ، وَوَجَبَ فِي فِعْلِي بِسَبَبِ عَهْدٍ عَاهَدْتُكَ عَلَيْهِ ، أَوْ عَقَدِ عَقْدَتَهُ لَكَ ، أَوْ ذِمَّةً آلَيْتُ بِهَا مِنْ أَجْلِكَ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ ، ثُمَّ نَفَضْتُ ذَلِكَ مِنْ غَيْرِ صَرُورٍ لِرَغْبَتِي فِيهِ ، بَلِ اسْتَزَلَّنِي عَنِ الْوَفَاءِ بِهِ الْبَطْرُ (13) ، وَاسْتَحْطَنِي عَنِ رِعَايَتِهِ الْأَشْرُ (14) ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [19]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ لِحَقْنِي بِسَبَبِ نِعْمَةٍ أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَيَّ ، فَقَوَيْتُ بِهَا عَلَى مَعْصِيَتِكَ ، وَخَالَفْتُ بِهَا أَمْرَكَ ، وَقَدِمْتُ بِهَا عَلَى وَعِيدِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [20]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ قَدَّمْتُ فِيهِ شَهْوَتِي عَلَى طَاعَتِكَ ، وَآثَرْتُ فِيهِ مَحَبَّتِي عَلَى أَمْرِكَ ، وَأَرْضَيْتُ نَفْسِي فِيهِ بِسَخَطِكَ ، إِذْ رَهَبْتَنِي مِنْهُ بِنَهْيِكَ ، وَقَدَّمْتُ إِلَيْهِ فِيهِ بِإِعْذَارِكَ ، وَاحْتَجَجْتُ عَلَيَّ فِيهِ بِوَعِيدِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [21]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ عَلِمْتُهُ مِنْ نَفْسِي ، أَوْ نَسِيْتُهُ أَوْ ذَكَرْتُهُ ، أَوْ تَعَمَّدْتُهُ أَوْ أَخْطَأْتُ ، فِيمَا لَا أَشْكُ أَنَّكَ سَائِلِي عَنْهُ ، وَأَنَّ نَفْسِي بِهِ مُرْتَهَنَةٌ لَدَيْكَ ، وَإِنْ كُنْتُ قَدْ نَسِيْتُهُ وَغَفَلْتُ عَنْهُ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [22]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ وَاجَهْتُكَ بِهِ ، وَقَدْ أَيْقَنْتُ أَنَّكَ تَرَانِي عَلَيْهِ ، وَغَفَلْتُ أَنْ أَتُوبَ إِلَيْكَ مِنْهُ ، وَأَنْسَيْتُ أَنْ أَسْتَغْفِرَكَ لَهُ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [23]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ دَخَلْتُ فِيهِ بِحُسْنِ ظَنِّي بِكَ إِلَّا تُعَذِّبَنِي عَلَيْهِ ، وَرَجَوْتُكَ لِمَغْفِرَتِهِ فَأَقْدَمْتُ عَلَيْهِ ، وَقَدْ عَوَّلْتُ نَفْسِي عَلَى مَعْرِفَتِي بِكَرَمِكَ ، إِلَّا تَفَضَّلَ حَتَّى بَعَدَ أَنْ سَتَرْتَهُ عَلَيَّ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [24]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ اسْتَوْجَبْتُ مِنْكَ بِهِ رَدَّ الدُّعَاءِ ، وَحِرْمَانَ الْإِجَابَةِ ، وَخِيْبَةَ الطَّمَعِ ، وَانْفِسَاخَ الرَّجَاءِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [25]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يُعَقِّبُ الْحَسْرَةَ ، وَيُورِثُ النَّدَامَةَ ، وَيَحِسُّ الرِّزْقَ ، وَيُرْذُّ الدُّعَاءَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [26]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يورثُ الْأَسْقَامَ وَالْفَنَاءَ ، وَيُوجِبُ النَّقْمَ وَالْبَلَاءَ ، وَيَكُونُ فِي الْقِيَامَةِ حَسْرَةً وَنَدَامَةً ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [27]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ مَدَحْتَهُ بِلِسَانِي ، أَوْ أَضْمَرْتَهُ جَنَانِي ، أَوْ هَشَّتُ (15) إِلَيْهِ نَفْسِي ، أَوْ أَتَيْتُهُ بِفَعَالِي ، أَوْ كَتَبْتُهُ بِيَدِي ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [28]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ خَلَوْتُ بِهِ فِي لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ ، وَأَرخَيْتُ عَلَيَّ فِيهِ الْأَسْتَارَ ، حَيْثُ لَا يَرَانِي إِلَّا أَنْتَ يَا جَبَّارُ ، فَارْتَابْتُ فِيهِ نَفْسِي ، وَمَيَّرْتُ بَيْنَ تَرْكِهِ لِخَوْفِكَ وَانْتِهَاكِهِ لِحُسْنِ الظَّنِّ بِكَ ، فَسَوَّلْتُ لِي نَفْسِي الْإِقْدَامَ عَلَيْهِ ، فَوَاقَعْتُهُ وَأَنَا عَارِفٌ بِمَعْصِيَتِي فِيهِ لَكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [29]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ اسْتَقَلَّتُهُ أَوْ اسْتَكْرَهْتُهُ ، أَوْ اسْتَعْظَمْتُهُ أَوْ اسْتَصْغَرْتُهُ ، أَوْ وَرَّطَنِي جَهْلِي فِيهِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [30]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ مَالَتُ (16) فِيهِ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ ، أَوْ أَسَأْتُ بِسَبَبِهِ إِلَى أَحَدٍ مِنْ بَرِيَّتِكَ ، أَوْ رَبَّبْتُهُ لِي نَفْسِي ، أَوْ أَسْرَرْتُ بِهِ إِلَيَّ غَيْرِي ، أَوْ دَلَلْتُ عَلَيْهِ سِوَايَ ، أَوْ أَصْرَرْتُ عَلَيْهِ بِعَمْدِي ، أَوْ أَقَمْتُ عَلَيْهِ بِجَهْلِي ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [31]. اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ خُنْتُ فِيهِ أَمَانَتِي ، أَوْ بَخَسْتُ بِفِعْلِهِ نَفْسِي ، أَوْ أَخْطَأْتُ بِهِ عَلَى بَدَنِي ، أَوْ آثَرْتُ فِيهِ شَهْوَاتِي ، أَوْ قَدَّمْتُ فِيهِ لِدَّاتِي ، أَوْ سَعَيْتُ فِيهِ لِغَيْرِي ، أَوْ اسْتَعْوَيْتُ إِلَيْهِ مَنْ تَابَعَنِي ، أَوْ كَاثَرْتُ فِيهِ مَنْ

مَنْعَنِي ، أَوْ فَهَرْتُ عَلَيْهِ مَنْ غَالَبَنِي ، أَوْ غَلَبْتُ عَلَيْهِ بِحِيلَتِي ، أَوْ اسْتَرَلْتَنِي إِلَيْهِ مَيْلِي ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [32] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ اسْتَعْنْتُ عَلَيْهِ بِحِيلِهِ تُدْنِي مِنْ غَضَبِكَ ، أَوْ اسْتَظْهَرْتُ بِنَيْلِهِ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ ، أَوْ اسْتَمَلْتُ بِهِ أَحَدًا إِلَى مَعْصِيَتِكَ ، أَوْ رَأَيْتُ فِيهِ عِبَادَكَ ، أَوْ لَبَسْتُ عَلَيْهِمْ بِفِعَالِي ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [33] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ كَتَبْتَهُ عَلَيَّ بِسَبَبِ عُجْبٍ كَانَ مِنِّي بِنَفْسِي ، أَوْ رِيَاءٍ ، أَوْ سُمْعَةٍ ، أَوْ خِيَلَاءٍ ، أَوْ فَرَحٍ ، أَوْ حِقْدٍ ، أَوْ مَرَحٍ ، أَوْ أَشْرٍ ، أَوْ بَطَرٍ ، أَوْ حَمِيَّةٍ ، أَوْ عَصِيْبَةٍ ، أَوْ رِضَا ، أَوْ سَخَطٍ ، أَوْ سَخَاءٍ ، أَوْ شُحٍّ ، أَوْ ظُلْمٍ ، أَوْ خِيَانَةٍ ، أَوْ سَرْقَةٍ ، أَوْ كَذِبٍ ، أَوْ نَمِيمَةٍ ، أَوْ لَهْوٍ ، أَوْ لَعِبٍ ، أَوْ نَوْعٍ مِمَّا يُكْتَسَبُ بِمِثْلِهِ الدُّنُوبُ ، وَيَكُونُ فِي اجْتِرَاحِهِ الْعَطْبُ (17) ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [34] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ سَبَقَ فِي عِلْمِكَ أَنِّي فَاعِلُهُ ، بِقُدْرَتِكَ الَّتِي قَدَرْتَ بِهَا عَلَى كُلِّ شَيْءٍ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [35] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ رَهَبْتُ فِيهِ سِوَاكَ ، أَوْ عَادَيْتُ فِيهِ أَوْلِيَاءَكَ ، أَوْ وَالَيْتُ فِيهِ أَعْدَاءَكَ ، أَوْ خَذَلْتُ فِيهِ أَحِبَّاءَكَ ، أَوْ تَعَرَّضْتُ فِيهِ لِشَيْءٍ مِنْ غَضَبِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [36] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ تَبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ ، ثُمَّ عُدْتُ فِيهِ ، وَنَقَضْتُ الْعَهْدَ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ جُرْأَةً مِنِّي عَلَيْكَ ، لِمَعْرِفَتِي بِكَرَمِكَ وَعَفْوِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [37] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَدْنَانِي مِنْ عَذَابِكَ ، أَوْ نَأَنِي (18) عَنْ ثَوَابِكَ ، أَوْ حَجَبَ عَنِّي رَحْمَتَكَ ، أَوْ كَدَّرَ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [38] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ حَلَلْتُ بِهِ عَقْدًا شَدَدْتَهُ ، أَوْ حَرَمْتُ بِهِ نَفْسِي خَيْرًا وَعَدَدْتَنِي بِهِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [39] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ ارْتَكَبْتَهُ بِشُمُولِ عَافِيَتِكَ ، أَوْ تَمَكَّنْتُ مِنْهُ بِفَضْلِ نِعْمَتِكَ ، أَوْ قَوَيْتُ عَلَيْهِ بِسَابِغِ رِزْقِكَ ، أَوْ خَيْرَ أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَكَ ، فَخَالَطَنِي فِيهِ وَشَارَكَ فِعْلِي مَا لَا يَخْلُصُ لَكَ ، أَوْ وَجَبَ عَلَيَّ مَا أَرَدْتُ بِهِ سِوَاكَ ، فَكَثِيرٌ مَا يَكُونُ كَذَلِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [40] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ دَعَيْتِي الرُّخْصَةَ فَحَلَلْتَهُ لِنَفْسِي ، وَهُوَ فِيمَا عِنْدَكَ مُحَرَّمٌ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [41] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ خَفِيَ عَن خَلْقِكَ ، وَلَمْ يَعْرُبْ عَنكَ ، فَاسْتَقْلَمْتُكَ مِنْهُ فَأَقْلَمْتَنِي ، ثُمَّ عُدْتُ فِيهِ فَسَتَرْتَهُ عَلَيَّ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [42] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ خَطَوْتُ إِلَيْهِ بِرِجْلِي ، أَوْ مَدَدْتُ إِلَيْهِ يَدِي ، أَوْ تَأَمَّلْتُ بَصْرِي ، أَوْ أَصْغَيْتُ إِلَيْهِ بَسْمِعِي ، أَوْ نَطَقْتُ بِهِ لِسَانِي ، أَوْ أَنْفَقْتُ فِيهِ مَا رَزَقْتَنِي ، ثُمَّ اسْتَرَزَقْتِكَ عَلَى عِصْيَانِي فَرَزَقْتَنِي ، ثُمَّ اسْتَعْنْتُ بِرِزْقِكَ عَلَى مَعْصِيَتِكَ فَسَتَرْتَ عَلَيَّ ، ثُمَّ سَأَلْتُكَ الزِّيَادَةَ فَلَمْ تُحْيِيَنِي ، وَجَاهَرْتُكَ فِيهِ فَلَمْ تَقْضَ حَنِي ، فَلَا أَزَالُ مُصِيرًا عَلَى مَعْصِيَتِكَ ، وَلَا تَرَالُ عَائِدًا عَلَيَّ بِحِلْمِكَ وَمَغْفِرَتِكَ ، يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [43] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يُوَجِبُ عَلَيَّ صَغِيرُهُ أَلِيمَ عَذَابِكَ ، وَيُجِلُّ بِي كَبِيرُهُ شَدِيدَ عِقَابِكَ ، وَفِي إِيَابِهِ تَعْجِيلُ نِقْمَتِكَ ، وَفِي الْإِصْرَارِ عَلَيْهِ زَوَالُ نِعْمَتِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [44] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهِ أَحَدٌ سِوَاكَ ، وَلَا عَلِمَهُ أَحَدٌ غَيْرِكَ ، وَلَا يُنَجِّنِي مِنْهُ إِلَّا جِلْدُكَ ، وَلَا يَسْغُرُهُ إِلَّا عَفْوُكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [45] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يُزِيلُ النَّعْمَ ، أَوْ يُجِلُّ النَّقْمَ ، أَوْ يُعَجِّلُ الْعَدَمَ ، أَوْ يُكْثِرُ النَّدَمَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [46] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ يَمَحِقُ الْحَسَنَاتِ ، وَيُضَاعِفُ السَّيِّئَاتِ ، وَيُعَجِّلُ النَّقْمَاتِ ، وَيُغْضِبُكَ يَا رَبَّ السَّمَاوَاتِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [47] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَنْتَ أَحَقُّ بِمَعْرِفَتِهِ إِذْ كُنْتَ أَوْلَى بِسِتْرَتِهِ ، فَإِنَّكَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [48] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ تَجَهَّمْتُ (19) فِيهِ وَلِيًّا مِنْ أَوْلِيَائِكَ ، مُسَاعِدَةً فِيهِ لِأَعْدَائِكَ ، أَوْ مِيلًا مَعَ أَهْلِ مَعْصِيَتِكَ عَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [49] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَلْبَسَنِي كِبْرَهُ (20) ، وَأَنهَمَاكِي فِيهِ ذَلَّةً ، أَوْ آيَسَنِي مِنْ وُجُودِ رَحْمَتِكَ ، أَوْ قَصَّرَ بِي الْيَأْسُ عَنِ الرَّجُوعِ إِلَى طَاعَتِكَ ، لِمَعْرِفَتِي بِعَظِيمِ جُرْمِي وَسُوءِ ظَنِّي بِنَفْسِي ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [50] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَوْزَدَنِي الْهَلَاكَ لَوْلَا رَحْمَتُكَ ، وَأَحْلَنِي دَارَ الْبُورِ لَوْلَا تَعَمُّدُكَ ، وَسَدَّ لَكَ بِي سَبِيلَ الْغَيِّ لَوْلَا رُشْدُكَ ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْهُ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ . [51] . اللَّهُمَّ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِكُلِّ ذَنْبٍ أَلْهَانِي عَمَّا هَدَيْتَنِي إِلَيْهِ ، أَوْ أَمَرْتَنِي بِهِ أَوْ نَهَيْتَنِي عَنْهُ ، أَوْ دَلَلْتَنِي عَلَيْهِ فِيمَا فِيهِ الْحُظُّ

لى لبولوج رضاك، وإيثار محبتك، والقرب منك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [52]. اللهم واستغفر لكل ذنب يرد عنك دعائى، أو يقطع منك رجائى، أو يطيل فى سخطك عنائى، أو يقصر عندك أملى، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [53]. اللهم واستغفر لكل ذنب يميث القلب، ويشعل الكرب (21)، ويرضى الشيطان، ويسخط الرحمن، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [54]. اللهم واستغفر لكل ذنب يعقب اليأس من رحمتك، والفنوط من مغفرتك، والجرمان من سعه ما عندك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [55]. اللهم واستغفر لكل ذنب ممت نفسى عليه إجلالاً لك، فأظهرت لك التوبة فقبلت، وسألتك العفو فعفوت، ثم مال بى الهوى إلى معاودته طمعا فى سعه رحمتك وكريم عفوكم، ناسيا لوعيدك، راجيا لجميل وعدك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [56]. اللهم واستغفر لكل ذنب يورث سواد الوجوه، يوم تبيض وجوه أوليائك وتسود وجوه أعدائك، إذ أقبل «بعضهم على بعض يتل ومون» (22)، فقيل لهم: «لا تختصموا لدى وقد قدمت إليكم بالوعيد» (23) فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [57]. اللهم واستغفر لكل ذنب يدعو إلى الكفر، ويطيل الفكر، ويورث الفقر، ويجلب العسر، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [58]. اللهم واستغفر لكل ذنب يدنى الآجال، ويقطع الآمال، ويبتر الأعمار، فهت به أو صمت عنه، حياء منك عند ذكره، أو أكننته فى صدرى، أو علمته منى، فأنتك تعلم السر وأخفى، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [59]. اللهم واستغفر لكل ذنب يكون فى اجتراحه قطع الرزق، ورد الدعاء، وتواتر البلاء، وورود الهموم، وتضاعف الغموم، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [60]. اللهم واستغفر لكل ذنب يعضنى إلى عبادك، ويؤثر عنى أولياءك، أو يوحش منى أهل طاعتك، لوحشه المعاصى، وزكوب الحوب (24)، وكآبه الذنوب، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [61]. اللهم واستغفر لكل ذنب دلست به منى ما أظهرته، أو كسفت عنى به ما سترته، أو قبحت به منى ما زينته، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [62]. اللهم واستغفر لكل ذنب لا ينال به عهدك، ولا يؤمن معه غضبك، ولا تنزل معه رحمتك، ولا تدوم معه نعمتك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [63]. اللهم واستغفر لكل ذنب استخفيت له ضوء النهار من عبادك، وبارزت به فى ظلمه الليل جراه منى عليك، على أتى أعلم أن السر عندك علانيه، وأن الخفيه عندك بارزه، وأنه لن ينعنى منك مانع، ولا يتنعنى (25) عندك نافع، من مال وبينى، إلا أن أتيتك بقلب سليم، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [64]. اللهم واستغفر لكل ذنب يورث السيان لذكرك، ويعقب الغفلة عن تحذيرك، أو يمادى فى الأمن من مكرك، أو يطمع فى طلب الرزق من عند غيرك، أو يؤيس من خير ما عندك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [65]. اللهم واستغفر لكل ذنب لحقنى بسبب عتبى عليك فى احتباس الرزق عنى، وإعراضى عنك وميلى إلى عبادك بالإستكانه (26) لهم والتصرع إليهم، وقد سمعتنى قولك فى محكم كتابك «فما استكانوا لربهم وما ينصرون» (27)، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [66]. اللهم واستغفر لكل ذنب لزمنى بسبب كربه استعنت عندها بغيرك، أو استبددت بأحد فيها دونك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [67]. اللهم واستغفر لكل ذنب حملنى على الخوف من غيرك، أو دعانى إلى التواضع لأحد من خلقك، أو استمالنى إليه الطمع فيما عنده، أو زين لى طاعته فى معصيتك استجارا لما فى يده، وأنا أعلم بحاجتى إليك، لا غنى لى عنك، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [68]. اللهم واستغفر لكل ذنب مدحته بلسانى، أو هشت إليه نفسى، أو حسنته بفعالى، أو حشت عليه بمقالى، وهو عندك قبيح تعدبنى عليه، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [69]. اللهم واستغفر لكل ذنب مثلته فى نفسى استقلالاً له، وصورت لى استصغاره، وهونت على الاستخفاف به حتى أورطتنى (28) فيه، فصل على محمد وآل محمد، واغفره لى يا خير الغافرين. [70]. اللهم واستغفر لكل ذنب جرى به علمك، فى وعلى إلى آخر عمرى بجميع ذنوبى لأولها وآخرها، وعمدها وخطئها، وقليلها وكثيرها، ودقيقها وجليلها، وقديمها وحديثها، وسرها وعلانياتها، وجميع ما أذنا مدينه، وأتوب إليك، وأسألك أن تصلى على محمد وآل محمد، وأن تغفر لى جميع ما أحصيت من مظالم العباد قبلى، فإن

- 1- .الثَّقَبُ : المُضَىء (تاج العروس : ج 1 ص 339 «ثقب»).
- 2- .اللُّبُّ : العقل (الصحاح : ج 1 ص 216 «لب»).
- 3- .فى المصدر : «ذكيا» ، والتصويب من بحار الأنوار .
- 4- .المصباح للكفعمى : ص 92 ، بحار الأنوار : ج 87 ص 325 ح 14 ؛ شرح نهج البلاغه : ج 6 ص 197 نحوه وليس فيه ذيله من «أستغفر الله الذى» .
- 5- .ينأى : يُبْعِدُنِي (أنظر : لسان العرب : ج 15 ص 300 «نأى»). وفى بحار الأنوار : «ينأى بى» .
- 6- .الغنى : الضلال والانهماك فى الباطل (النهايه : ج 3 ص 397 «غوا»).
- 7- .التَّدُّدُ وَالتَّلْدُّدُ : ما وُلِدَ عِنْدَكَ مِنْ مَالِكَ أَوْ نَتِجَ (لسان العرب : ج 3 ص 99 «تلد»). وفى بحار الأنوار : «يمحو البركه» بدل «يمحق التلد» .
- 8- .«بتكرّم قسمى بك» أى بتنزّهى عن الذنب مقرونا بقسمى وحلفى بك ، يقال : تَكَرَّمَ عَنْهُ أَى تَنَزَّهَ أَوْ بِإِظْهَارِ الْكِرْمِ وَالْجُودِ مِنَ النَّاسِ وَتَكَلَّفَهُمَا بَتَرَكَ الذَّنْبَ مَقْرُونًا بِالْقِسْمِ ، يُقَالُ : تَكَرَّمَ أَى تَكَلَّفَ الْكِرْمَ أَوْ بِتَكَلَّفَ إِظْهَارَ كِرَامِهِ الْأَسْمِ عِنْدَهُ حَيْثُ حَلَفَ بِهِ ، وَلَا يَبْعَدُ أَنْ يَكُونَ : «يَتَكَرَّرُ» بِالرَّاءِ يَنْ (بحار الأنوار : ج 87 ص 336) .
- 9- .«مال إليه» أى إِلَى الشَّيْطَانِ أَوْ الْعَصِيانِ ، وَالْأَوَّلُ أَظْهَرَ . وَالْخِذْلَانُ أَى خِذْلَانِكَ وَسَلْبِكَ التَّوْفِيقِ مِنِّي (بحار الأنوار : ج 87 ص 336) .
- 10- .فى بحار الأنوار : «جاهرت به» بدل «جاهرتك فيه» .
- 11- .ما ألوتُ جهدا ، أى لَمْ أَدْعِ جَهْدًا ، وَمَا أَلَوْتُ الشَّيْءَ : مَا تَرَكَتُهُ (تاج العروس : ج 19 ص 164 «ألو»).
- 12- .«تورّك على» أى هَيَّجَكَ وَأَغْضَبَكَ ، وَلَعَلَّ الْأَظْهَرَ : تَوَرَّكَ . قَالَ الْفَيْرُوزِ أَبَادِي : «تَوَرَّكَ بِالْمَكَانِ : أَقَامَ ، وَعَلَى الْأَمْرِ : قَدَرَ ، وَوَرَّكَ تَوْرِيكَ : أَوْجَبَهُ ، وَالذَّنْبَ عَلَيْهِ : حَمَلَهُ» (بحار الأنوار : ج 87 ص 336) .
- 13- .الْبَطْرُ : الطَّغْيَانُ عِنْدَ النِّعْمَةِ وَطُولُ الْغِنَى (النهايه : ج 1 ص 135 «بطر»).
- 14- .الْأَشْرُ : الْبَطْرُ ، وَقِيلَ : أَشَدُّ الْبَطْرِ (النهايه : ج 1 ص 51 «أشر»).
- 15- .هَشَّ لِهَذَا الْأَمْرِ : إِذَا فَرِحَ بِهِ وَاسْتَبْشَرَ (النهايه : ج 5 ص 264 «هشش»).
- 16- .مَالَاتُ : سَاعَدَتْ أَوْ عَاوَنْتْ (أنظر تاج العروس : ج 1 ص 253 «ملا»).
- 17- .الْعَطْبُ : الْهَلَاكُ (النهايه : ج 3 ص 256 «عطب»).
- 18- .نَأَى : أْبْعِدُنِي (أنظر : لسان العرب : ج 15 ص 300 «نأى»).
- 19- .يَتَجَهَّمُنِي : أَى يَلْقَانِي بِالْغَلْظَةِ وَالْوَجْهَ الْكِرْبِي (النهايه : ج 1 ص 323 «جهم»).
- 20- .الْكِبْرَةُ : كَالْكِبْرِ ، التَّأْنِيثُ لِلْمَبَالِغَةِ (لسان العرب : ج 5 ص 129 «كبر»).
- 21- .الْكَرْبُ : الْحُزْنُ وَالْغَمُّ الَّذِي يَأْخُذُ بِالنَّفْسِ (تاج العروس : ج 2 ص 366 «كرب»).
- 22- .القلم : 30 .
- 23- .ق : 28 .
- 24- .الْحَوْبُ : الْإِثْمُ وَتَفْتَحُ الْحَاءُ وَتُضَمُّ (النهايه : ج 1 ص 455 «حوب»).
- 25- .فى المصدر : «يسعنى» ، وما فى المتن أثبتناه من بحار الأنوار .

26- .استكانَ : حَخَّصَعَ وذَلَّ (تاج العروس : ج 18 ص 289 «سكن»).

27- .المؤمنون : 76 .

28- .وَرَطَ : إذا وقع في بليته يعسر المخرج منها (النهاية : ج 5 ص 174 «ورط»).

29- .البلد الأمين : ص 38 ، بحار الأنوار : ج 87 ص 326 ح 16 .

امام علی علیه السلام از دعای ایشان در سحرگاه هر شب، پس از نماز صبح: بار خدایا! برای آنچه از آن توبه کردم، اما دگر باره انجامش دادم، از تو آمرزش می خواهم. برای آنچه قصدم از آن، رضایت تو بود؛ اما غیر تو با آن آمیخته شد، از تو آمرزش می خواهم. برای نعمت هایی که به من ارزانی داشتی؛ اما از آن، در معاصی تو کمک گرفتم. از تو آمرزش می خواهم، از خدایی که معبودی نیست، جز او زنده جاویدان و دانای نهان و آشکار و مهرگسترِ مهربان، برای هر گناهی که انجام دادم و برای هر نافرمانی ای که مرتکب شدم، آمرزش می خواهم. بار خدایا! مرا خردی کامل و تصمیمی روشن و اندیشه ای وزین و دلی پاک و دانشی بسیار و ادبی سرآمد، روزی فرما، و این همه را به سود من قرار ده و بر زیانم مدار، به رحمتت، ای مهربان ترین مهربانان.

البلد الامین_ امام علی علیه السلام در سحرگاهان هر شب، پس از نماز صبح، هفتاد بار، آمرزش می طلبد: [1]. بار خدایا! تو را ثنا می گویم، با آن ثنایی که به کمک خود تو، بدان دست یافته ام و در پیشگاه تو، علیه خود اعتراف می کنم به چیزی که تو، سزاوار آن هستی و مستوجب آنی، به اندازه تبت تباه و یقین ضعیفم. بار خدایا! چه نیکو معبودی هستی تو! چه نیکو سروری هستی تو، و چه بد غلامی هستم من! چه نیکو سروری هستی تو، و چه بد بنده ای هستم من! چه نیکو مالکی هستی تو. و چه بد مملوکی هستم من؛ زیرا، چه بسیار گناهانی که کردم و تو، گناهانم را بخشیدی، و چه بسیار جرم ها که کردم و تو از جرمم در گذشتی، و چه بسیار اشتباهاتی که از من، سرزد و تو، مؤاخذه ام نکردی، و چه بسیار نافرمانی ها که به عمد، مرتکب شدم و تو، از من گذشت کردی، و چه بسیار لغزش ها که داشتم و تو، از لغزش هایم چشم پوشیدی و غافلگیرم نساختی! پس، این منم که بر خویشتم، ستم کردم. به گناه خویش، اقرار دارم و به خطاهای خود، معترفم. اینک _ ای آمرزنده گناهان _، برای گناهانم از تو آمرزش می طلبم و برای لغزش هایم، از تو پوزش می خواهم. پس، نیکو اجابت فرما که تو، اهل اجابت کردن و شایسته پرهیزگاری و اهل آمرزشی. [2]. بار خدایا! من، از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که بدنم، در سایه عافیت بخشی تو، بر آن توانا گشت، یا توانایی ام به لطف نعمت تو، به آن رسید، یا دستم را به سبب گشایش روزی تو، به سوی آن دراز کردم، یا بر اثر پرده پوشی تو، مردم، از آن گناه من، آگاه نشدند، یا آن گاه که از آن ترسیدم، بر شکیبایی تو تکیه کردم، و بردباری تو، به من اطمینان داد که برای آن گناه، بر من یورش نمی آوری و به عفو کریمانه تو، پشت گرم بودم. پس، بر محمد و خاندان او درود فرست و این گناهانم را بر من، بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [3]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که باعث خشم تو شود، یا به ناخشنودی تو نزدیک سازد، یا مرا به آنچه از آن نهی ام کردی، متمایل گرداند، یا مرا از آنچه بدان فرایم خوانده ای، دور کند. پس، بر محمد و خاندان او درود فرست و چنین گناهی را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [4]. بار خدایا! و از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که با اغواگری خود، فردی از آفریدگانت را به آن کشاندم، یا با حيله گری خود، او را فریتم و از آن گناه، چیزهایی را هم که او نمی دانست، به او یاد دادم، یا چیزهایی را که در باره آن می دانست، چشمانش را بر آنها بستم، و فردا [ی قیامت] با بار گناهان خودم و دیگران، به دیدار تو بیایم. پس، بر محمد و خاندان او درود فرست و چنین گناهی را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [5]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که به گم راهی کشاند و از راه راست، به در برد و روزی را بکاهد و برکت از مال و دام ببرد و گم نامی آورد. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و چنین گناهی را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [6]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که شب و روز، اعضای بدنم را در آن، خسته کردم و خود را با پوشش خویش، از بندگان تو پوشاندم، و در حقیقت، این پوشش [و ستّاریت] تو بود که مرا پوشاند [و در میان مردم، رسوایم نساخت]. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و چنین گناهی را بر من بیامرز، ای بهترین آفرینندگان! [7]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که دشمنانم در آن، به کمین من نشستند تا رسوایم کنند؛ ولی تو نیرنگ آنان را از من، دور ساختی و بر رسوا نمودم، کمکشان نکردی، [چنان که] گویی من، دوست تو هستم و یاری ام کردی. تا کی _ ای پروردگار _، من تو را نافرمانی کنم و تو

مهلتم دهی. بارها تو را نافرمانی کردم و تو، مرا مؤاخذه نکردی و با همه بدکرداری ام از تو خواستم و تو، عطایم کردی. پس، کدام شکر است که از عهده نعمتی از نعمت های تو به من بر آید؟! پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و چنین گناهی را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [8]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که از آن، به درگاه تو توبه آوردم و سوگند خوردم که از آن، دوری کنم و دوستان از بندگان تو را هم در این باره، گواه گرفتم که دیگر، از تو نافرمانی نخواهم کرد؛ اما چون شیطان، با نیرنگ خویش به سراغ من آمد و بی توفیقی هم مرا به سوی او متمایل ساخت و نفسم به نافرمانی فرایم خواند، در پس پرده به گناه پرداختم که از بندگان شرم کردم؛ لیکن بر تو گستاخی نمودم، در حالی که می دانم هیچ پرده ای و هیچ دری، مرا از تو نمی پوشاند، و هیچ حجابی نمی تواند مانع دیدن من به وسیله تو شود؛ لیکن من از تو نافرمانی کردم و به آنچه مرا از آن نهی کرده بودی، روی آوردم، و با این حال، آن گاه که پرده را از من کنار زدی، خودم را با دوستان برابر دیدم، چنان که گویی همواره فرمان بردار تو بوده ام و پیوسته، در انجام دادن فرمان تو می شتافته ام و از تهدیدات تو، بیمناک بوده ام. از این رو، بر بندگان پوشیده ماندم و غیر از تو، کسی سیرت مرا نمی شناسد؛ زیرا مرا با نشانی غیر از نشان آنان، نشاندار ساختی [و نشان نافرمانی و گنهکاری بر من نهادهی که در نتیجه، از بقیه متمایز شوم]؛ بلکه مرا نیز همچون آنان، غرق در نعمت ها ساختی، و حتی در این باره، بر آنان برتری ام دادی. گویی من در نزد تو، هم درجه ایشانم. و این نیست، جز بر اثر بردباری تو و به لطف بنده نوازی ات. پس، تو را ستایش، ای سرور من! از تو درخواست می کنم - ای خدا - تا همچنان که در دنیا بر من پرده پوشی کردی، در قیامت نیز رسوایم نگردانی، ای مهربان ترین مهربانان! [9]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که شب خویش را با حوصله بیدار ماندم تا آن گناه را انجام دهم و بدان، دست زدم، و چون صبح کردم، در جامه خوبان، به سوی تو آمدم، در حالی که خلاف رضایت تو را در دل می پروراندم، ای پروردگار جهانیان! پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و چنین گناه مرا بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [10]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که به سبب آن، بر دوستی از دوستان ستم کردم، یا به دشمنی از دشمنان یاری رساندم، یا در آن به غیر دوستی تو سخن گفتم، یا به غیر طاعت تو پرداختم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و این گناه مرا بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [11]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که مرا از آن، نهی کردی و من در آن، از تو سرپیچی کردم، یا مرا از آن بر حذر داشتی و من به آن پرداختم، یا آن را در نظرم زشت داشتی؛ لیکن من، آن را برای خود، زیبا جلوه دادم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و این گناه را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [12]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که من، آن را فراموش کرده ام و تو، شماره اش کرده ای و من، آن را کوچک شمردم و تو، یادداشتش کردی و من، در آن با تو پرده دری کردم و تو، پرده پوشی کردی و اگر از آن به درگاه تو توبه آورده بودم، بی گمان، آن را می آمرزیدی. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [13]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که انتظار داشتم [حتی] پیش از به پایان رسیدنش، کيفردهی، اما تو مهلتم دادی و بر من، پرده پوشی کردی و من، در پرده دری، از هیچ کوششی مضایقه نکردم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [14]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که رحمت تو را از من، باز می دارد، یا خشم تو را بر من، فرود می آورد، یا مرا از کرامت تو، محروم می سازد، یا نعمت را از من، زایل می گرداند. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [15]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که نیستی بر جای نهد، یا بلا فرود آورد، یا دشمنان را شاد سازد، یا پرده را کنار زند، یا بارش آسمان را بند آورد. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [16]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که مخلوقی از مخلوقات را برای آن، سرزنش کرده ام، یا سر زدن آن را از یکی از آفریدگان، زشت شمردم، و با این حال من، از روی دلیری بر نافرمانی تو، گستاخانه، بر آن اقدام کردم و مرتکبش شدم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [17]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که از آن به درگاه تو، توبه آوردم؛ گناهی که بر انجام دادن آن، دلیر شده بودم و با این که از تو شرم داشتم، به

آن کار پرداختم و در عین آن که از تو بیم داشتم، مشغول آن گناه شدم. سپس در باره آن از تو پوزش خواستم؛ لیکن دوباره به آن روی آوردم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [18]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که تو را بر من برانگیخت، و برای هر وظیفه ای که به سبب پیمانی که با تو بستم، یا قراری که با تو نهادم، یا پیمانی که به خاطر تو با یکی از مخلوقات بر عهده گرفتم، بر من واجب آمد؛ اما بی هیچ ضرورتی، بلکه به دلخواه، آن را نقض کردم و سرمستی، مرا از پایندی به آن، لغزاند و سرخوشی [از نعمت]، مرا از ایستادن بر سر آن، به زیر کشاند. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [19]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که به سبب نعمتی که به من ارزانی داشتی، دچارش شدم و به برکت آن نعمت، بر نافرمانی تو، توانا گشتم و بر اثر آن، از فرمان تو سر پیچیدم و به واسطه آن، گرفتار تهدید تو (کیفر و عذاب) شدم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [20]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که در آن، هوس خویش را بر طاعت تو، مقدم داشتم و دلخواه خود را بر فرمان تو، برگزیدم و با به خشم آوردن تو، خویشتن را خشنود ساختم؛ زیرا تو با نهی خود، مرا از آن [گناه] ترساندی و پیشاپیش، برای من عذر آوردی و با تهدید [به عذاب و مجازات] خود، حجتت را بر من تمام کردی. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [21]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر گناهی که از خویش می دانم، فراموشش کرده باشم یا به یادش داشته باشم، به عمد انجامش داده باشم یا به خطا، و شک ندارم که تو، در باره آن، از من بازخواست خواهی کرد و به سبب آن، جانم گروگان توست، اگر چه من، آن را از یاد برده و از آن، غافل شده باشم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [22]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که در برابر تو انجامش دادم و یقین داشتم که تو، مرا با آن می بینی، اما غفلت کردم که از آن، به درگاه تو توبه کنم و فراموش کردم که برایش، از تو آمرزش بخواهم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [23]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که وارد آن شدم، زیرا به تو گمان نیک داشتم که برای آن، عذاب نمی کنی و به آمرزش آن، به تو امیدوار بودم. از این رو، به آن اقدام کردم و به شناختم از بزرگواری تو، تکیه کردم که چون آن را بر من پوشانده ای، دیگر رسوایم نمی کنی. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [24]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به سبب آن، از جانب تو مستوجب ردّ دعا و محرومیت از اجابت و قطع آرزو و گسیختن رشته امید گشتم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [25]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که افسوس در پی دارد و پشیمانی می آورد و روزی را بند می آورد و دعا را رد می کند. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [26]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که بیماری ها و مرگ را بر جای می گذارد و موجب کیفرها و بلا می شود و در قیامت، مایه افسوس و پشیمانی است. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [27]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که با زبانم آن را ستوده ام یا آن را در دل، پرورده ام یا جانم به آن، شادمان گشته است یا آن را در کردارم آورده ام، یا با دستم نوشته ام. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [28]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که در شب یا روز، با آن تنها شدم و در زمانی که تو پرده ها را بر روی من، فرو افکندی، آن سان که مرا، جز تو کسی نمی دید، ای جبار! پس، نفسم در انجام دادن آن، دچار دودلی شد و ماندم که از بیم تو، آن را واگذارم یا بر اثر خوش گمانی ام به تو، انجامش دهم. نفسم مرا به انجام دادن آن، وسوسه کرد و من هم انجامش دادم، در حالی که می دانستم با آن کار، تو را نافرمانی کرده ام. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [29]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم، برای هر آن گناهی که آن را اندک شمردم یا بسیار، بزرگ دانستم یا کوچک، یا نادانی ام مرا گرفتار آن کرد. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [30].

بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که در آن، ضدّ فردی از مخلوقات، کمک کردم یا به سبب آن، به یکی از آفریدگانت بدی نمودم یا نفسم آن را در نظرم زیبا نمود، یا آن را به دیگری توصیه کردم یا دیگری را به آن، راه نمایی کردم، یا آگاهانه بر آن، پای فشردم، یا ندانسته بر آن، اصرار ورزیدم. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان!

[31]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که در آن، به امانتم خیانت ورزیدم یا با انجام دادن آن، خودم را حقیر ساختم یا با آن، بر بدنم تعدّی کردم یا در آن، هوس هایم را برگزیدم یا لذّت هایم را مقدّم داشتم یا در آن، برای غیر خودم کوشیدم یا پیروانم را به آن، اغوا کردم، یا علی رغم کسی که مرا منع کرد، بیشتر آن را انجام دادم، یا کسی را که با من ستیزه کرد، بر آن مجبور ساختم یا با حيله ام، بر آن چیره آمدم یا گرایشم، مرا به جانب آن لغزاند. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [32]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که با حيله ای که به خشم تو نزدیک می گرداند، بر انجام دادن آن کمک گرفتم، یا با رسیدن به آن، بر اهل طاعت تو چیرگی یافتم یا به سبب آن، کسی را به نافرمانی تو متمایل ساختم یا در آن، با بندگان تو دورویی نمودم یا با کردار خود، آنان را اغفال کردم. پس بر محمّد و خاندان محمّد درود فرست، و آن را بر من بیامرز ای بهترین آموزندگان. [35]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که به سبب خودپسندی من، یا ریاکاری یا شهرت طلبی یا تکبر یا سرخوشی یا کینه توزی یا شنگولی یا سرمستی یا گستاخی یا ننگ داشتن [بی جا] تعصّب [بی جا] یا خوش حالی یا ناراحتی یا گشاده دستی [بی جا] یا بخل یا ستم یا خیانت یا دزدی یا دروغ یا سخن چینی یا سرگرمی یا بازی یا هر نوع دیگری که باعث کسب گناه می شود و در ارتکاب آن، هلاکت است، برآیم نوشتی. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان!

[34]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر گناهی که پیش تر در علم تو گذشته بود که من، با قدرت تو که به سبب آن بر هر چیزی توانایی، آن را انجام خواهم داد. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [35]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که در آن، از غیر تو ترسیدم یا با دوستان تو دشمنی ورزیدم یا با دشمنان تو دوستی نمودم یا در آن، دوستانت را تنها گذاشتم، یا خود را در معرض چیزی از خشم تو قرار دادم. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [36]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم، برای هر آن گناهی که از آن، به درگاہت توبه کردم. سپس به آن، باز گشتم و پیمانی را که میان من و تو بود، گستاخانه شکستم، چون کرم و عفو تو را می شناختم. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [37]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که مرا به عذاب تو، نزدیک کرد یا از پاداش تو، دور ساخت یا رحمتت را از من، باز داشت یا نعمتت را بر من، مکدّر ساخت. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [38]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که با آن، گِرهی [و قراری] را که بسته بودم، باز کردم، یا خودم را از خیری که وعده اش را به من داده بودی، محروم ساختم. پس، بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [39]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که به سبب برخورداری از عافیت تو، آن را مرتکب شدم، یا به لطف نعمت تو، بر آن توانا گشتم یا در سایه روزی فراوان تو، از پس آن بر آمدم، و [آموزش می خواهم] برای هر کار نیکی که قصدم از آن، رضای تو بود، اما ناخالصی به نیت و کردارم راه یافت یا ناچار شدم به نیت غیر تو، کاری کنم که بسیاری اوقات، چنین می شود. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [40]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که رخصت، مرا بدان فرا خواند و آن را برای خودم، روا شمردم، در حالی که [در واقع] نزد تو حرام بوده است. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [41]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که از خلق تو پنهان است، ولی از نظر تو دور نمانده و من، برایش از تو پوزش خواستم و تو، مرا بخشیدی. پس بدان باز گشتم و تو، باز آن را بر من پوشاندی. پس بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آموزندگان! [42]. بار خدایا! از تو آموزش می خواهم برای هر آن گناهی که گامم را به سوی آن

برداشتم یا دستم را به سوی آن ، دراز کردم یا چشمم به آن نگریست یا با گوشم به آن ، گوش دادم یا زبانم به آن ، گویا شد یا آنچه را تو روزی من کرده بودی ، در راه آن ، خرج کردم . سپس از تو ، روزی خواستم و تو ، با وجود نافرمانی ام ، روزی ام دادی و من ، باز از روزی تو در نافرمانی تو ، کمک گرفتم و تو بر من ، پرده پوشی کردی . سپس از تو [روزی] بیشتر خواستم و تو ، محرومم نکردی و آن گناه را در برابر تو ، انجام دادم و تو ، رسوایم نساختی و من ، پیوسته بر نافرمانی تو ، پای می فشارم و تو ، پیوسته ، بردباری و آمرزشت را شامل حال من می کنی ، ای کریم ترین کریمان! پس ، بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [43 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که کوچک آن ، مرا مستوجب عذاب دردناک تو می کند و بزرگش ، عذاب سخت تو را بر من ، روا می سازد و به جا آوردنش ، کیفر تو را شتاب می بخشد و ادامه دادن به آن ، نعمت ها را به زوال می آورد . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [44 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که تنها ، تو شاهد آن بوده ای و تنها تو ، آن را می دانی و تنها بردباری تو ، مرا از آن می رها کند و فقط عفو تو ، آن را در بر می گیرد . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [45 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که نعمت ها را می برد ، یا کیفرها [ی الهی] را می آورد ، یا به نابودی و مرگ ، شتاب می بخشد ، یا پشیمانی می افزاید . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [46 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که کارهای نیک را از بین می برد و کارهای بد را دو چندان می کند و به کیفرها شتاب می بخشد و تو را _ ای صاحب آسمان ها _ در خشم می کند . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان . [47 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که تو به دانستن آن ، سزاوارتری ، چون به پوشاندن آن ، سزاوارتر بوده ای ، که تو اهل پروا و اهل آمرزشی . پس ، بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [48 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که در آن ، با دوستی از دوستانت ، چهره درهم کشیدم ، تا به دشمنان تو ، کمک کرده باشم ، یا با اهل نافرمانی تو ، در برابر فرمان برداران از تو ، همراهی کرده باشم . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [49 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که جامه تکبر بر من پوشاند و غرق شدنم در آن ، مرا به خواری کشاند یا از وجود رحمت تو ، نومیدم ساخت یا چنان نومید شدم که از بازگشت به فرمان تو ، دست شستم ، که می دانستم جرمم بسی بزرگ است و به خود ، گمان بد داشتم . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [50 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که اگر نبود رحمت تو ، مرا به هلاکت در افکنده بود و اگر لطف تو نبود ، مرا به سرای نابودی در آورده بود و اگر راهنمایی تو نبود ، مرا به کج راهه و گم راهی برده بود . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [51 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که مرا به خود ، وا داشت از آنچه بدان ، راه نمایی ام کردی یا به آن ، فرمانم دادی یا از آن ، نهی فرمودی یا به آن ، دالتم کردی و موجب می شد به خشنودی تو دست یابم و محبت تو را برگزینم و به تو نزدیک شوم ، باز داشت . پس ، بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [52 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که دعای مرا از درگاه تو ، پس می زند و امیدم را از تو ، قطع می کند یا رنج و عذاب ناشی از خشم تو را در من ، به درازا می کشاند یا آرزوی مرا به تو ، کوتاه می سازد . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان . [53 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم ، برای هر آن گناهی که دل را می میراند و اندوه را بر می افروزد و شیطان را خشنود می سازد و خدای مهربان را ناخشنود می گرداند . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [54 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که یأس از رحمت تو و نومیدی از آمرزشت و محرومیت از پاداش ها و نعمت های بی کرانی را که نزد توست ، در پی دارد . پس بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و آن را بر من بیامرز ، ای بهترین آمرزندگان! [55 .] بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به احترام تو ، نفسم را از آن متفتر ساختم و

در پیشگاهت، اظهار توبه کردم و تو پذیرفتی، و از تو بخشش خواستم و تو هم بخشیدی، اما سپس، هوسم مرا به سوی تکرار آن کشاند، از آن رو که به رحمتِ عالمگیر و عفو کریمانه تو، طمع بستم و تهدیدات تو را فراموش کردم و به وعده های خوش تو، امیدوار بودم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [56]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که روسیاهی می آورد در آن روزی که دوستانت، روسفید می شوند و دشمنانت، سیه روی، آن گاه که: «بعضی شان، رو به بعضی دیگر آورند و یکدیگر را به نکوهش می گیرند» و به آنها گفته شود که: «در پیشگاه من، با یکدیگر ستیزه گری مکنید، که از پیش، به شما هشدار داده بودم». پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [57]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به کفر می خواند و فکر [و خیالات] را به درازا می کشاند و فقر بر جای می گذارد و سختی می آورد. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [58]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که اجل را نزدیک، امید را قطع و عمر را کوتاه می کند، خواه آن را به زبان آورده باشم یا به خاطر شرم از تو، از ذکر آن، خودداری ورزیده باشم، یا در سینه ام نهفته اش داشته باشم و یا تو، آن را می دانی؛ چرا که تو، هر چیز نهان و نهان تر را می دانی. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [59]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که در ارتکاب آن، قطع شدن روزی و رد شدن دعا و پیاپی آمدن بلا و هجوم آوردن اندوه ها و چند برابر شدن غم هاست. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [60]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که مرا نزد بندگان، منفور می سازد و دوستانت را از من، می رماند یا اهل طاعتت را از من، می گریزند؛ زیرا از نافرمانی ها و بدکرداری، و افسردگی [ناشی از] گناهان گریزان اند. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [61]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به سبب آن، آنچه را تو از من آشکار ساخته بودی، پوشاندم، یا آنچه را تو از من پوشانده بودی، به سبب آن، آشکار ساختم، یا آنچه را تو در من زیبا ساخته بودی، من با [ارتکاب] آن گناه، زشتش ساختم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [62]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که با وجود آن، به عهد [یا] تو وفا نمی شود و از خشم تو، ایمنی نیست و رحمت تو، فرود نمی آید و نعمتت، پایدار نمی ماند. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [63]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که در روشنایی روز، انجامش ندادم تا از بندگان بپوشانم و در تاریکی شب، به جایش آوردم و این، گستاخی ای بود از جانب من به تو، با آن که می دانم نهان، در نزد تو آشکار است و پنهان، در نزد تو پیداست و هیچ چیزی نمی تواند مانع من از تو شود و هیچ چیز، از مال و فرزند، در پیشگاه تو به کار من نمی آید، جز دل پاک و سالمی که به نزد تو آورم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [64]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که فراموشی یاد تو را به بار می آورد و غفلت از هشدار تو را در پی دارد یا [شخص را] دچار احساس ایمنی از عذاب تو می گرداند، یا امید به طلب روزی از نزد غیر تو را ایجاد می کند یا از خیری که نزد توست، نومید می سازد. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [65]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به سبب اعتراض به تو، در بازداشتن روزی از من و روی گردانی ام از تو و روی آوردن به بندگان و خواری و زاری نمودن در برابر آنها [برای به دست آوردن روزی بیشتر]، گریبانگیرم شد، در حالی که تو، گفته ات را در کتاب استواری به گوش من رساندی که: «نسبت به پروردگارشان، خواری نکردند و به زاری در نیامدند». پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [66]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به سبب کمک گرفتن از غیر تو، در گرفتاری ها یا مدد جستن از جز تو در آنها، مرتکب شدم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [67]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که مرا به ترس از غیر تو، وا داشت یا به فروتنی در برابر مخلوقاتی که از مخلوقات خواند یا طمع به داشته های او

، مرا به جانب او کشاند یا برای بیرون کشیدن آنچه در دست اوست، فرمانبری از او را، با آن که نافرمانی تو بود، در نظرم نیکو نمود، در حالی که می دانم من، به تو محتاجم و هرگز از تو، بی نیاز نیستم. پس، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [68]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به زبانم، آن را ستودم یا جانم به آن، شاد شد یا با کردارم، آن را تحسین کردم یا با گفتارم، به آن ترغیب نمودم، در حالی که آن گناه، نزد تو زشت است و مرا بر آن، عذاب می کنی. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [69]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که نفسم، آن را در نظرم اندک آورد و برایم کوچک جلوه داد و سبک شمردن آن را بر من، آسان نمود تا آن که مرا در ورطه آن افکند. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و آن را بر من بیامرز، ای بهترین آمرزندگان! [70]. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که علم تو، آن را در من و بر من تا آخر عمرم جاری ساخت، برای همه گناهانم، از اول تا به آخر آنها، عمد و غیر عمدش، اندک و بسیارش، ریز و درشتش، قدیم و جدیدش، پنهان و آشکارش، و برای همه گناهانی که من، مرتکب آنها شدم [از تو آمرزش می خواهم] و به درگاهت توبه می کنم، و از تو مسئلت دارم که بر محمد و خاندان محمد، درود فرستی و همه حق و حقوقی را که بندگان بر گردن من دارند و تو آنها را بر شمردی، بر من بیامرزی؛ زیرا بندگان را بر من، حقوقی است که [به جانیاوردم و ادا ننمودم و] گروگان آنها هستم. همه اینها را بر من بیامرز، هر گونه که خود می خواهی و هر زمان که می خواهی، ای مهربان ترین مهربانان!

ج - من استغفاره في قنوت الوتر بحار الأنوار عن مصباح الكفعمي والبلد الأمين والاختيار لابن باقى: يُسْتَحَبُّ أَنْ يَقُولَ فِي قُنُوتِ الْوَتْرِ مَا كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ فِي الْإِسْتِغْفَارِ: اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُحْكَمِ الْمُنَزَّلِ عَلَى نَبِيِّكَ الْمُرْسَلِ، وَقَوْلِكَ الْحَقُّ: «كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ * وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» (1)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «ثُمَّ أَيْضًا مِنْ حَيْثُ أَقْبَضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (2)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ» (3)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحْشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفِرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَنْ يَسْرِ وَأَمْ لَا يَصِيرُوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ» (4)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ» (5)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا» (6)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا» (7)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (8)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَمَا كَانَ اللَّهُ مَعِدِبُهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ» (9)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ» (10)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَمَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ» (11)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ مَا كَانَ اللَّهُ يَغْفِرُ لِقَوْمِ إِثْرِهِمْ لِأَنَّهُمْ كَانُوا أَتَيْنَهُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ» (12)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ أَنْ اللَّهَ تَغْفِرُوا رَبِّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُغْفِرْ لَكُمْ مَتَّعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَ يُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ» (13)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيمٌ مُّحِيبٌ» (14)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ» (15)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «اللَّهُ تَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَ يَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَ لَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ» (16)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ اللَّهُ تَغْفِرُ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ» (17)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «يَا أَبَا دَاوُدَ إِنَّكَ كُنَّا خَطِئِينَ» (18)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» (19)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ مَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَ يَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ» (20)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «سَلِّمْ عَلَيَّ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيمًا» (21)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «فَأَذْنِ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (22)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ» (23)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ ظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَ خَرَّ رَاكِعًا وَ أَنَابَ» (24)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَ مَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا» (25)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَ اسْتَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَ الْإِبْرَةِ» (26)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «فَاذْكُرْ مَا كُنْتَ تَعْمَلُ» (27)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «وَ الْمَلِكُ يُسَبِّحُ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» (28)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اسْتَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَ مُتَوَكِّئَكُمْ» (29)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ: «سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَدَّ عَلَتْنَا أَمْرًا وَ أَهْلَوْنَا فَاذْكُرْ لَنَا» (30)، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ. وَقُلْتَ تَبَارَكَ وَتَعَالَيْتَ:

«حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَّةِ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ» (31) ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . وَقُلْتَ تَبَارَكَتَ وَتَعَالَيْتَ : «وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايَعَهُنَّ وَاسْتَغْفِرَ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (32) ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . وَقُلْتَ تَبَارَكَتَ وَتَعَالَيْتَ : «وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأُ رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ» (33) ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . وَقُلْتَ تَبَارَكَتَ وَتَعَالَيْتَ : «سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ» (34) ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . وَقُلْتَ تَبَارَكَتَ وَتَعَالَيْتَ : «وَمَا تَقْدِمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (36) ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . وَقُلْتَ تَبَارَكَتَ وَتَعَالَيْتَ : «فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا» (37) ، وَأَنَا أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . (38) .

1- الذاريات : 17 و 18 .

2- البقره : 199 .

3- آل عمران : 17 .

4- آل عمران : 135 .

5- آل عمران : 159 .

6- النساء : 64 .

7- النساء : 110 .

8- المائدة : 74 .

9- الأنفال : 33 .

10- التوبه : 80 .

11- التوبه : 113 .

12- التوبه : 114 .

13- هود : 3 .

14- هود : 61 .

15- هود : 90 .

16- هود : 52 .

17- يوسف : 29 .

18- يوسف : 97 .

19- يوسف : 98 .

20- الكهف : 55 .

21- مريم : 47 .

22- النور : 62 .

23- النمل : 46 .

24- ص: 24 .

25- غافر: 7 .

26- غافر: 55 .

27- فصلت: 6 .

28- الشورى: 5 .

29- محمد: 19 .

30- الفتح: 11 .

31- الممتحنة: 4 .

32- الممتحنة: 12 .

33- المنافقون: 5 .

34- المنافقون: 6 .

35- نوح: 10 .

36- المزمّل: 20 .

37- النصر: 3 .

38- بحار الأنوار: ج 87 ص 282 ح 75 ، البلد الأمين: ص 36 ، المصباح للكفعمي: ص 87 وفيهما «يستحب أن يستغفر الله تعالى في سحر كلّ ليلة ، ثم قل ما كان أمير المؤمنين عليّ عليه السلام يقوله في الاستغفار» .

ج - از آموزش خواهی های ایشان در قنوت نماز وثر

ج - از آموزش خواهی های ایشان در قنوت نماز وثر بحار الأنوار - به نقل از المصباح کفعمی و بلد الامین و الاختیار ابن باقی - : مستحب است در قنوت نماز وثر ، آن چیزی گفته شود که امیر مؤمنان ، در طلب آموزش می گفت: «بار خدایا! تو در کتاب استوار خود که بر پیامبر مُرسلت فرو فرستاده شده است ، گفته ای ، و گفته تو درست است که: «اندکی از شب را می خوابند و در سحرگاهان ، آموزش می خواهند» ، و من ، از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می آورم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «سپس از آن جا که مردم می کوچند ، بکوچید و از خدا آموزش بخواهید که خدا آموزگاری مهربان است» و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «شکیبایان و راستگویان و فرمان بُرداران و انفاق کنندگان و آموزش خواهان در سحرگاهان» و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «و آنان که هرگاه کار زشتی (فحشا) کنند یا به خویشان ستم ورزند ، خدا را یاد کنند و برای گناهانشان ، آموزش بخواهند و جز خدا ، کیست که گناهان را بیامزد . و بر آنچه انجام دادند ، دانسته پای نفشدند» ، و من ، از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای ، ای بلند مرتبه متعالی ، که: «از آنان ، درگذر و برایشان آموزش بخواه و در کارها ، با ایشان ، رازینی کن و چون تصمیم گرفتی ، بر خدا توکل نما که خداوند ، توکل کنندگان را دوست می دارد» و من از تو ، آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «اگر آن گاه که به خود ستم کردند ، نزد تو می آمدند و از خدا ، آموزش می خواستند و پیامبر [نیز] برایشان آموزش می طلبید ، بی گمان ، خدا را توبه پذیری مهربان می یافتند» و من از تو ، آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «و هر کس بدی کند یا به خود ستم نماید ، سپس از خدا آموزش خواهد ، خدا را آموزگاری مهربان می یابد» و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «چرا به درگاه خدا ، توبه نمی کنند و از وی ، آموزش نمی خواهند ، در حالی که خدا ، آمرزنده مهربان است؟!...» و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «و تا آنان ، آموزش می طلبند ، خدا ، عذاب کننده ایشان ، نخواهد بود» و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «برای آنان ، آموزش خواهی یا برایشان آموزش نخواهی [فرقی نمی کند] . اگر هفتاد بار هم آموزش بخواهی ، خدا ، هرگز ایشان را نمی آمرزد» ، و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «بر پیامبر و کسانی که ایمان آورده اند ، سزاوار نیست برای مشرکان - پس از آن که برایشان آشکار گردید که آنان ، اهل دوزخ اند - ، آموزش خواهند ، هر چند خویشاوند [آنان] باشند» و من از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «و آموزش خواهی ابراهیم برای پدرش ، جز برای وعده ای که به او داده بود ، نبود» و من ، از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «از پروردگارتان ، آموزش بخواهید . سپس به سوی او توبه برید تا این که شما را با بهره مندی نیکویی تا سر رسیدی معین ، بهره مند سازد و به هر شایسته نعمتی ، از کرم خود ، عطا کند» ، و من ، از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «او شما را از زمین ، پدید آورد و شما را در آن ، استقرار داد . پس ، از او آموزش بخواهید . سپس به سوی او توبه برید که پروردگار من ، نزدیک و اجابت کننده است» و من ، از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای بلند مرتبه متعالی - که: «از پروردگارتان ، آموزش بخواهید . سپس به سوی او توبه برید تا از آسمان ، بر شما باران فراوان فرستد و نیرویی بر نیرویتان بیفزاید ، و تبهکارانه ، روی بر مگردانید» و من ، از تو آموزش می خواهم و به درگاهت ، توبه می کنم . و گفته ای - ای

بلندمرتبه متعالی _ که: «برای گناهت آمرزش بخواه که تو از خطاکاران بودی»، و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و [از زبان فرزندان یعقوب] گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «پدرجان! برای گناهان ما آمرزش بخواه که ما خطاکار بودیم...» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «به زودی، برای شما از پروردگارم آمرزش می خواهم که او آمرزگاری مهربان است» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «و چیزی مانع مردم نشد از این که وقتی هدایت به سویشان آمد، ایمان بیاورند و از پروردگارشان، آمرزش بخواهند» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای، ای _ بلندمرتبه متعالی _ که: «درود بر تو باد! به زودی از پروردگارم برای تو آمرزش خواهم که او همواره با من، پُر مهر بوده است» و من از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «پس، به هر که از ایشان خواهی، اجازه بده و برایش از خدا، آمرزش بخواه که خدا، آمرزگاری مهربان است» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «ای مردم من! چرا پیش از [جُستن] نیکی، شتابزده، خواهان بدی هستید؟ چرا از خدا آمرزش نمی خواهید، باشد که مورد رحمت قرار گیرید» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «و داوود دانست که ما، در حقیقت، او را آزمایش کرده ایم. پس، از پروردگارش آمرزش خواست و به رو درافتاد و توبه کرد» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «کسانی که عرش را حمل می کنند و آنها که پیرامون آن اند، پروردگارشان را تسبیح و ستایش می گویند و به او ایمان دارند و برای کسانی هم که ایمان آورده اند، آمرزش می طلبند» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «پس، شکبیا باش که وعده خدا، راست است و برای گناهت، آمرزش بخواه. پروردگارت را تسبیح و ستایش گوی در شامگاهان و بامدادان» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «پس مستقیماً به سوی او بشتابید و از او آمرزش بخواهید» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «و فرشتگان، پروردگارشان را تسبیح و ستایش می گویند و برای کسانی که در زمین اند، آمرزش می خواهند. بدانید که خداوند، آمرزگار و مهربان است» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «بدان که معبودی جز خدا نیست و برای گناهت، آمرزش بخواه و [نیز] برای مردان و زنان مؤمن. و خدا، فرجام و مآل شما را می داند» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «بر جای ماندگان بادیه نشین، به زودی به تو خواهند گفت: اموال ما و کسانمان، ما را گرفتار کردند. پس برایمان آمرزش بخواه» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «تا وقتی که فقط به خدا ایمان آورید، جز در سخن ابراهیم [که] به [نا]پدر [ی] خود [گفت]: حتماً برای تو، آمرزش خواهم خواست با آن که در برابر خدا، اختیار چیزی را برای تو ندارم. ای پروردگار ما! بر تو اعتماد کردیم و به سوی تو باز گشتیم و فرجام، به سوی توست» و من از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «و در کار نیک، از تو نافرمانی نکنند، با آنان (زنان) بیعت کن و برایشان آمرزش بخواه که خدا، آمرزگاری مهربان است» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «هرگاه به ایشان گفته شود: «بیاید تا پیامبر خدا، برایتان آمرزش بخواهد»، سرهای خود را بر می گردانند و آنان را می بینی که تکبرکنان، روی بر می گردانند»، و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «برایشان یکسان است که برای آنان، آمرزش بخواهی یا برایشان آمرزش نخواهی. هرگز، خدا آنها را نمی بخشد» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او بسی آمرزنده است» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت، توبه می کنم. و گفته ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «هر آن خوبی که برای خود پیش فرستید، آن را نزد خدا، بهتر و با پاداشی بیشتر، خواهید یافت. و از خدا آمرزش بخواهید که خدا، آمرزگاری مهربان است» و من، از تو آمرزش می خواهم و به درگاهت

، توبه می‌کنم. و گفته‌ای _ ای بلندمرتبه متعالی _ که: «پس پروردگارت را تسبیح و ستایش گوی و از او آمرزش بخواه که او توبه پذیر است» و من ، از تو آمرزش می‌خواهم و به درگاہت ، توبه می‌کنم. (1)

1- .در المصباح للكفعمی (ص 87) آمده است: مستحب است که در سحر هر شب ، از خدای بزرگ آمرزش بخواهی و سپس آنچه را امیر مؤمنان علی علیه السلام در استغفار می‌گفت، بگویی.

د _ من دُعَائِهِ بَعْدَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ إِلَى مَا كَانَ صَالِحًا ، وَأَصْلِحْ مِنِّي مَا كَانَ فَاسِدًا . اللَّهُمَّ لَا تُسَلِّطْنِي عَلَى فَسَادٍ مَا أَصْلَحْتَ مِنِّي ، وَأَصْلِحْ لِي مَا أفسَدْتُهُ مِن نَفْسِي . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ قَوِيٌّ عَلَيْهِ بَدَنِي بِعَافِيَتِكَ ، وَنَالَتْهُ يَدِي بِفَضْلِ نِعْمَتِكَ ، وَبَسَطْتُ إِلَيْهِ يَدِي بِسَعَةِ رِزْقِكَ ، وَاحْتَجَبْتُ فِيهِ عَنِ النَّاسِ بِسِتْرِكَ ، وَاتَّكَلْتُ فِيهِ عَلَى كَرِيمِ عَفْوِكَ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ تُبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ ، وَذَمِمْتُ عَلَى فِعْلِهِ ، وَاسْتَحْيَيْتُ مِنْكَ وَأَنَا عَلَيْهِ ، وَرَهَيْتُكَ وَأَنَا فِيهِ ، رَاجِعُهُ وَعَدْتُ إِلَيْهِ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ عَلِمْتُهُ أَوْ جَهَلْتُهُ ، ذَكَرْتُهُ أَوْ نَسَيْتُهُ ، أَخْطَأْتُهُ أَوْ تَعَمَّدْتُهُ ، هُوَ مِمَّا لَا أَشْكُ أَنْ نَفْسِي مُرْتَهَنَةٌ بِهِ ، وَإِنْ كُنْتُ نَسَيْتُهُ وَغَفَلْتُ عَنْهُ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ جَنَيْتُهُ عَلَى يَدِي ، وَآثَرْتُ فِيهِ شَهْوَتِي ، أَوْ سَعَيْتُ فِيهِ لِغَيْرِي ، أَوْ اسْتَعْوَيْتُ فِيهِ مَنْ تَابَعَنِي ، أَوْ كَابَرْتُ فِيهِ مَنْ مَنَعَنِي ، أَوْ قَهَرْتُهُ بِجَهْلِي ، أَوْ لَطَفْتُ فِيهِ بِحِيلَةٍ غَيْرِي ، أَوْ اسْتَزَلَّنِي إِلَيْهِ مَيْلِي وَهَوَايَ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَكَ فَخَالَطَنِي فِيهِ مَا لَيْسَ لَكَ (1) ، وَشَارَكَنِي فِيهِ مَا لَمْ يَخْلُصْ لَكَ ، وَأَسْتَغْفِرُكَ بِمَا عَقَدْتُهُ عَلَى نَفْسِي ، ثُمَّ خَالَفَهُ هَوَايَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَعِظْنِي مِنَ النَّارِ ، وَجُدْ عَلَيَّ بِفَضْلِكَ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ الْبَاقِي الدَّائِمِ الَّذِي أَشْرَقَتْ بِنُورِهِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ ، وَكُشِفَتْ بِهِ ظُلُمَاتُ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ، وَدُبِّرَتْ بِهِ أُمُورُ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ، أَنْ تُصَلِّئَنِي عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تُصَلِّحَ شَأْنِي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

(2)

- 1- بيان : «فخالطني فيه ما ليس لك» أي نيتي لا ترضاهما ، أو لا ترجع إليك كما إذا كان الغرض الجنة أو الخلاص من النار ، فإنهما يرجعان إليه تعالى أو بدعه لا توافق أمرك ورضاك ، وكذا الفقرة التي تليها (بحار الأنوار : ج 86 ص 102) .
- 2- فلاح السائل : ص 419 ح 289 ، بحار الأنوار : ج 86 ص 101 ح 7 ؛ كنز العمال : ج 2 ص 258 ح 3966 نقلاً عن كتاب الفرج بعد الشدة للتوخى نحوه .

د _ از دعای ایشان بعد از نماز مغرب

د _ از دعای ایشان بعد از نماز مغرب امام علی علیه السلام: بار خدایا! آنچه از [اعمال] من ، نیک بوده است ، بپذیر و آنچه را تباه بوده است ، اصلاح فرما. بار خدایا! مرا بر تباه کردن آنچه تو از من اصلاح کرده ای ، توانایی مده و آنچه را من خود ، تباهش کرده ام ، تو برایم اصلاح فرما . بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که بدن من، به لطف عافیت بخشی تو، بر آن توانا گشت و دستانم، به فضل نعمت تو، به آن رسید و در سایه گشایش روزی تو ، به آن دست یازیدم و با پرده پوشی تو ، مردم از آن گناه من ، آگاه نشدند و در [ارتکاب] آن ، به گذشت بزرگوارانه تو تکیه کردم. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که از آن ، به پیشگاه تو توبه کردم و از انجام دادن آن ، پشیمان گشتم و در حالی که آن را انجام می دادم ، از تو شرم می کردم و با آن که آن را به جا می آوردم ، از تو می ترسیدم، به آن باز گشتم و دوباره انجامش دادم. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که به آن ، آگاهی داشتم یا نداشتم، به یادش داشتم یا فراموش کرده بودم، به خطا انجام دادم یا به عمد ، مرتکبش شدم . شک ندارم که جانم، اسیر و گروگان چنین گناهی است، اگر چه آن را فراموش کرده یا از آن ، غافل شده بودم. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن گناهی که با آن به دست خودم، بر خویش ستم کردم و در آن ، هوسم را برگزیدم، یا در آن ، برای غیر خودم کوشیدم یا با آن ، کسانی را که از من دنباله روی کردند ، به گم راهی کشاندم یا با کسی که مرا از آن بازداشت ، خیره سری کردم یا با نادانی خود ، او را شکست دادم یا با حيله گری ، دیگری را به آن وا داشتم یا گرایش و هوای نفسم ، مرا به سوی آن ، لغزاند. بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم برای هر آن چیزی که قصدم از آن ، تو بودی ؛ اما آنچه برای تو نیست ، با آن آمیخته شد (1) و آنچه خالص برای تو نبود ، در آن [عمل] شریک من شد. و از تو آمرزش می خواهم برای هر آنچه بر عهده گرفتم، سپس هوای نفسم ، مرا به خلاف آن ، وا داشت. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست و مرا از آتش ، آزاد گردان و فضل خود را بر من ، ارزانی دار . بار خدایا! به روی [ذات] گرامی مانای پاینده ات که با نور آن ، آسمان ها و زمین ، روشن شد و تاریکی های خشکی و دریا ، برطرف شد و کارهای جنّ و انس ، اداره شد، از تو می خواهم که بر محمد و خاندان محمد ، درود فرستی و کار مرا به سامان آوری ، به حقّ رحمتت ای مهربان ترین مهربانان!

1- «آنچه برای تو نیست با آن ، آمیخته شد»، یعنی نیتي که تو آن را نمی پسندی یا به تو باز نمی گردد یا چنان که هر گاه غرض رسیدن به بهشت یا رهایی از آتش باشد؛ زیرا این دو ، در نهایت ، به خدا بر می گردند، یا به معنای بدعتی است که با فرمان و رضایت تو ، سازگاری نداشته باشد . جمله بعد هم به همین معناست.

هـ _ مِنْ دُعَائِهِ إِذَا حَزَبَهُ أَمْرُ الْإِمَامِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ إِذَا حَزَبَهُ (1) أَمْرٌ خَلَا فِي بَيْتٍ وَيَقُولُ: يَا كَهَيْعِصَ، يَا نُورُ يَا قُدُّوسُ، يَا حَيُّ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ _ وَرَدَّهَا ثَلَاثًا _ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُحِلُّ النَّقَمَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُغَيِّرُ النَّعَمَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَوْرِثُ النَّدَمَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَحْبِسُ الْقِسَمَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَهْتِكُ الْعِصَمَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ الْبَلَاءَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُدِيلُ الْأَعْدَاءَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَقَطِّعُ الرَّجَاءَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَرُدُّ الدُّعَاءَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُمَسِكُ غَيْثَ السَّمَاءِ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُظْلِمُ الْهَوَاءَ، وَاغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَكْشِفُ الْغَطَاءَ. (2)

1- حَزَبَهُ أَمْرٌ: أَي إِذَا نَزَلَ بِهِ مُهِمٌّ أَوْ أَصَابَهُ غَمٌّ (النهاية: ج 1 ص 377 «حزب»).

2- الفرج بعد الشدة لابن أبي الدنيا: ص 47 ح 68 عن الحارث العكلي، كنز العمال: ج 2 ص 656 ح 4999؛ المجتبي: ص 61 عن الإمام الحسن عليه السلام نحوه.

ه_ از دعای ایشان در هنگام گرفتار سختی و اندوهی شدن

ه_ از دعای ایشان در هنگام گرفتار سختی و اندوهی شدن امام علی علیه السلام هرگاه دشواری و گرفتاری ای برایش پیش می آمد، در اتاقی خلوت می کرد و می گفت: ای کاف هاء یاء عین صاد، ای روشنایی، ای پاک، ای زنده، ای خدا، ای مهرگستر! (و این کلمات را سه بار می گفت) بر من، بیامرز گناهانی را که خشم و کیفرها [ای تو] را فرود می آورند. بر من بیامرز گناهانی را که نعمت ها را می برند. بر من بیامرز گناهانی را که پشیمانی بر جای می گذارند. بر من بیامرز گناهانی را که بهره ها [ای تو] را [از من] باز می دارند. بر من بیامرز گناهانی را که پرده ها را می دَرزند. بر من بیامرز گناهانی را که بلا، نازل می کنند. بر من بیامرز گناهانی را که مرگ و نابودی را شتاب می بخشند. بر من بیامرز گناهانی را که دشمنان را چیره می گردانند. بر من بیامرز گناهانی را که امید را قطع می کنند. بر من بیامرز گناهانی را که دعا را بر می گردانند. بر من بیامرز گناهانی را که باران، آسمان را بند می آورند. بر من بیامرز گناهانی را که هوا را تیره و تار می کنند. بر من بیامرز گناهانی را که پرده را کنار می زنند [و رسوایی به بار می آورند].

9 / 13 الاستغفارات الماثورة عن فاطمة الزهراء فاطمة عليها السلام في الدعاء عقيب العصر: أنت الرب الجواد بالمغفرة، تجد من تعدب غيري ولا أحد من يغفر لي غيرك، وأنت غني عن عذابي وأنا فقير إلى رحمتك... اللهم اني استهديك لإرشاد أمري، وأعوذ بك من شر نفسي. اللهم عملت سوءا وظلمت نفسي، فأغفر لي إنه لا يغفر الذنوب إلا أنت... اللهم إلى رحمتك رفعت بصري، وإلى جودك بسطت كفي، فلا تحرمني وأنا أسألك، فلا تعدبني وأنا أستغفرك، اللهم فأغفر لي فإنك بي عالم، ولا تعدبني فإنك علي قادر، برحمتك يا أرحم الراحمين. (1)

عنها عليها السلام في دعائها عقيب صلاة المغرب: رب أستجيرك من النار فأجرني، رب أعوذ بك من النار فأعدني، رب أفزع إليك من النار فأبعدني، رب أسترحمك مكروبا فارحمني، رب أستغفرك لما جهلت فأغفر لي. (2)

9 / 14 الاستغفارات الماثورة عن الإمام زين العابدين عليه السلام في المناجاة المعروفة بمناجاة الذاكرين: اللهم... أستغفرك من كل لذة بغير ذكرك، ومن كل راحة بغير أنسك، ومن كل سرور بغير قربك، ومن كل شغل بغير طاعتك. (3)

-
- 1- فلاح السائل: ص 358 ح 241، بحار الأنوار: ج 86 ص 86 ح 11.
 - 2- فلاح السائل: ص 422 ح 290، بحار الأنوار: ج 86 ص 104 ح 8.
 - 3- بحار الأنوار: ج 94 ص 151 نقلاً عن بعض كتب الأصحاب.

9 / 3 آموزش خواهی های فاطمه زهرا علیها السلام**9 / 4 آموزش خواهی های امام زین العابدین علیه السلام**

9 / 3 آموزش خواهی های فاطمه زهرا فاطمه علیها السلام_ در دعای پس از نماز عصر_: تو پروردگاری هستی که آموزش می بخشی، تو جز من ، کسی را می یابی که عذاب کنی ؛ لیکن من ، غیر از تو کسی را نمی یابم که مرا بیامزد . تو را به عذاب کردن من ، نیازی نیست، در حالی که من به رحمت تو نیازمندم... . بار خدایا! از تو می خواهم که مرا در کارهایم ارشاد و راه نمایی کنی و از شرّ نفسم به تو پناه می برم. بار خدایا! بد کردم و بر خویشتم ، ستم ورزیدم . پس مرا بیامرز که گناهان را کسی جز تو نمی آموزد... . بار خدایا! به رحمت تو ، چشم دوخته ام و به سوی بخشش تو ، دست گشوده ام. پس مرا که از تو گدایی می کنم ، محروم مگردان، و مرا که از تو آموزش می طلبم ، عذاب مکن. بار خدایا! مرا بیامرز که تو به حال من ، دانایی و مرا عذاب مکن که تو بر من ، توانایی، به حقّ مهتر ، ای مهربان ترین مهربانان!

فاطمه علیها السلام_ از دعای ایشان پس از نماز مغرب_: پروردگارا! در برابر آتش دوزخ ، از تو حمایت می جویم . پس حمایت فرما. پروردگارا! از آتش به تو پناه می برم . پس پناه ده. پروردگارا! از آتش به سوی تو می گریزم . پس مرا [از آن] ، دور نگه دار. پروردگارا! من ، غم زده رنجور ، از تو رحم می خواهم . پس، به من رحم کن . پروردگارا! برای نادانی هایی که از من سرزده است ، از تو آموزش می خواهم . پس مرا بیامرز.

9 / 4 آموزش خواهی های امام زین العابدین علیه السلام_ در مناجات معروف به «مناجات ذاکران»_: معبود من!... از هر لذّتی که از غیر یاد تو باشد و از هر آرامشی که از غیر انس با تو باشد و از هر شادمانی ای که از غیر نزدیک شدن به تو باشد و از هر سرگرمی ای به غیر طاعت تو، از تو آموزش می طلبم.

عنه عليه السلام في دُعائه: اللَّهُمَّ إِنَّ الْإِسْتِغْفَارَ لَكَ مَعَ الْإِصْرَارِ عَلَى الذَّنْبِ لَوْمْ، وَإِنَّ تَرْكِي الْإِسْتِغْفَارَ مَعَ عِلْمِي بِسَعَةِ رَحْمَتِكَ عَجْزٌ، فَكَمْ تَتَحَبَّبُ إِلَيَّ وَأَنْتَ الْغَنِيُّ عَنِّي، وَكَمْ أَتَبَغَّضُ إِلَيْكَ وَأَنْتَا الْفَقِيرُ إِلَيْكَ، فَيَا مَنْ إِذَا تَوَعَّدَ عَفَا، وَإِذَا وَعَدَ وَفَى، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِي أَوْلَى الْأَمْرَيْنِ بِكَ. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ إِنَّ اسْتِغْفَارِي إِيَّاكَ وَأَنَا مُصِيرٌ عَلَى مَا نَهَيْتَ فَلَهُ حَيَاءٌ، وَتَرْكِي الْإِسْتِغْفَارَ مَعَ عِلْمِي بِسَعَةِ حِلْمِكَ (2) تَضْيِيعٌ لِحَقِّ الرَّجَاءِ. اللَّهُمَّ إِنَّ ذُنُوبِي تُؤَيِّدُنِي أَنْ أَرْجُوكَ، وَإِنَّ عِلْمِي بِسَعَةِ رَحْمَتِكَ يُؤْمِنُنِي أَنْ أَخْشَاكَ. فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَحَقِّقْ رَجَائِي لَكَ، وَكَذِّبْ خَوْفِي مِنْكَ، وَكُنْ لِي عِنْدَ أَحْسَنِ ظَنِّي بِكَ، يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ، وَأَيِّدْنِي بِالْعِصْمَةِ، وَأَنْطِقْ لِسَانِي بِالْحِكْمَةِ، وَاجْعَلْنِي مِمَّنْ يَنْدِمُ عَلَى مَا ضَيَّعَهُ فِي أَمْسِهِ... (3)

9 / 15 الاستغفارات المأثورة عن الإمام الصادق عليه السلام: يا نور يا قدوس، يا أول الأولين ويا آخر الآخرين، يا رحمن يا رحيم، اغفر لي الذنوب التي تغيّر النعم، واغفر لي الذنوب التي تجلّ النعم، واغفر لي الذنوب التي تهتك العصم، واغفر لي الذنوب التي تنزل البلاء، واغفر لي الذنوب التي تديل (4) الأعداء، واغفر لي الذنوب التي تعجلّ الفناء، واغفر لي الذنوب التي تقطع الرجاء، واغفر لي الذنوب التي تظلم الهواء، واغفر لي الذنوب التي تكشف العطاء، واغفر لي الذنوب التي تردّ الدعاء، واغفر لي الذنوب التي تردّ غيث السماء. (5)

- 1- نزّه الناظر: ص 94 ح 30، كشف الغمّة: ج 1 ص 44، مصباح المتهجّد: ص 566 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام وكلاهما نحوه، بحار الأنوار: ج 25 ص 238 ح 21.
- 2- في المصباح للكفعمي: «بسعه رحمتك».
- 3- البلد الأمين: ص 46، المصباح للكفعمي: ص 91، مصباح الزائر: ص 229 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 87 ص 285 ح 77.
- 4- الإداله: الغلبه (النهايه: ج 2 ص 141 «دول»).
- 5- الكافي: ج 2 ص 589 ح 29 عن يعقوب بن شعيب، تهذيب الأحكام: ج 3 ص 95 ح 257 نحوه ومن دون إسنادٍ إلى الإمام الصادق عليه السلام.

9 / 5 آموزش خواهی های امام صادق علیه السلام

امام زین العابدین علیه السلام در دعای ایشان: بار خدایا! آموزش خواستن از تو و ادامه دادن به گناه، از فرومایگی است و و نهادن آموزش خواهی توسط من، با آن که می دانم رحمت تو گسترده است، کاهلی است؛ چه دوستی ها و ابراز محبت ها که تو با من می کنی، در حالی که از من، بی نیازی! و چه دشمنی ها که من با تو می کنم، در حالی که من به تو نیازمندم! پس، ای کسی که هرگاه تهدید کند، در می گذرد و هرگاه وعده دهد، به جا می آورد، بر محمد، درود فرست و آن کاری را که زیننده توست، با من بکن.

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! آموزش خواهی من از تو، در عین حال، ادامه دادنم به آنچه از آن نهی کرده ای، بی حیایی است و و نهادن آموزش خواهی من با آن که می دانم بردباری تو گسترده است، پایمال کردن حق امید است. بار خدایا! [از یک سو] گناهانم مرا از امیدوار شدن به تو، نومید می گرداند و [از سوی دیگر] علم من به گستردگی رحمتت، ترسیدن از تو را از دلم می برد. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و مرا به خودت امیدوار گردان و ترس مرا از خودت، بیجا بدار و برایم چنان باش که بهترین گمانم به توست، ای کریم ترین کریمان! مرا در پناه صیانت خود، قرار ده و زبانم را به حکمت، گویا ساز و از آنان قرارم ده که از آنچه در دیروزشان تضييع کرده اند، پشیمان اند.

9 / 5 آموزش خواهی های امام صادق علیه السلام: ای روشنایی، ای پاک، ای نخستین نخستینیان، و ای واپسین واپسینیان، ای مهرگستر، ای مهربان! بر من بیامرز گناهی را که نعمت ها را می برند، بر من بیامرز گناهی را که عذاب ها را فرود می آورند! بر من بیامرز گناهی را که پرده ها را می درزند! بر من بیامرز گناهی را که بلا نازل می کنند! بر من بیامرز گناهی را که دشمنان را چیره و پیروز می گردانند! بر من بیامرز گناهی را که مرگ [و نیستی] را شتاب می بخشند! بر من بیامرز گناهی را که امید را قطع می کنند! بر من بیامرز گناهی را که هوا را تیره و تار می کنند! بر من بیامرز گناهی را که پرده را کنار می زنند! بر من بیامرز گناهی را که دعا را [از درگاه تو] بر می گردانند! و بر من بیامرز گناهی را که باران آسمان را بند می آورند!

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ إِنَّ مَغْفِرَتَكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي ، وَرَحْمَتَكَ أَرْجَى عِنْدِي مِنْ عَمَلِي ، فَاعْفِرْ لِي ، يَا حَيُّ وَمَنْ لَا تَمُوتُ . (1)

عنه عليه السلام_ مِمَّا كَانَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ_: سَجَدَ وَجْهِي الْبَالِي لَوَجْهِكَ الْبَاقِي الدَّائِمِ الْعَظِيمِ ، سَجَدَ وَجْهِي الدَّلِيلُ لَوَجْهِكَ الْعَزِيزِ ، سَجَدَ وَجْهِي الْفَقِيرُ لَوَجْهِ رَبِّي الْغَنِيِّ الْكَرِيمِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ، رَبِّ اسْتَغْفِرْكَ مِمَّا كَانَ ، وَاسْتَغْفِرْكَ مِمَّا يَكُونُ . (2)

عنه عليه السلام_ مِنْ دُعَائِهِ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ_: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً عَزَمَ جَزْمًا لَا تُغَادِرُ لِي ذَنْبًا وَلَا خَطِيئَةً وَلَا إِثْمًا . اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ تُبْتُ إِلَيْكَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فِيهِ ، وَاسْتَغْفِرُكَ لِمَا أَعْطَيْتَكَ مِنْ نَفْسِي وَلَمْ أَفِ لَكَ بِهِ ، وَاسْتَغْفِرُكَ لِمَا أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَكَ فَخَالَطَهُ مَا لَيْسَ لَكَ . فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاعْفِرْ لِي يَا رَبِّ وَلِوَالِدَيَّ وَمَا وُلِدَا وَمَا وُلِدْتُ وَمَا تَوَالَدُوا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ ، وَلَا إِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ ، وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا ، رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ . (3)

-
- 1- .الفقه المنسوب للإمام الرضا عليه السلام : ص 141 ، مصباح المتهجد : ص 173 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام ، بحار الأنوار : ج 86 ص 229 ح 51 .
 - 2- .الكافي : ج 3 ص 327 ح 21 ، تهذيب الأحكام : ج 3 ص 99 ح 259 عن إدريس بن عبد الله ، مصباح المتهجد : ص 577 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام ، بحار الأنوار : ج 86 ص 234 ح 58 .
 - 3- .مكارم الأخلاق : ج 2 ص 70 ح 2172 ، مصباح المتهجد : ص 219 ، البلد الأمين : ص 54 كلها عن معاوية بن عمّار وفي الأخيرين من دون إسنادٍ إلى الإمام الصادق عليه السلام ، بحار الأنوار : ج 86 ص 164 ح 43 .

امام صادق علیه السلام: بار خدایا! آمرزش تو، گسترده تر از گناهان من است و امید من به رحمت تو، بیشتر از امیدم به کردار خویش است. پس مرا بیامرز، ای زنده، ای کسی که هرگز نمی میرد!

امام صادق علیه السلام از دعاهایی که در سجودش می گفت: روی پوسنده [و نابود شونده] من، برای روی [ذات] جاویدان و پاینده و بزرگ تو به خاک افتاده است. روی خوار من، برای روی ارجمند تو به خاک افتاده است. روی نیازمند من، برای روی پروردگار بی نیاز و بزرگوار و والا و بزرگ من، به خاک افتاده است. پروردگارا! از آنچه (خطا و گناهی) که از من سر زده است و از آنچه از من سر خواهد زد، از تو آمرزش می خواهم.

امام صادق علیه السلام از دعاهای ایشان بعد از نماز صبح: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و مرا بیامرز؛ آمرزشی قاطع و حتمی که هیچ گناه و خطا و جرمی را بر جای نگذارد (انگذاری). بار خدایا! برای هر گناهی که از آن توبه کرده ام و دگر باره انجامش داده ام، از تو آمرزش می خواهم. برای هر پیمانی که با تو بستم و بدان وفا نکردم، از تو آمرزش می خواهم و برای هر آن کاری که خواستم برای تو انجامش دهم، اما آنچه برای تو نیست (نیت غیر خدایی) با آن آمیخت، از تو آمرزش می خواهم. پس بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و مرا - ای پروردگار من - و پدر و مادرم را و فرزندان آنها و فرزندان مرا، و مردان و زنان مؤمنی را که فرزندان آنها و من به دنیا آورده اند، از زنده و مُرده شان، بیامرز و [نیز بیامرز] برادران مؤمن پیشین ما را، و در دل های ما نسبت به کسانی که ایمان آورده اند، کینه ای مگذار، ای پروردگار ما! به راستی که تو رؤف و مهربانی.

عنه عليه السلام في دعاء يوم عرفة: ... صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي نَفَرْتُ إِلَيْهَا عَيْنَايَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي نَطَقْتُ بِهَا لِسَانِي . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي اِكْتَسَبْتُ بِهَا يَدَيَّ ، وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي بَاشَرَهَا جِلْدِي ، وَاغْفِرْ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي احْتَبَطْتُ بِهَا عَلَى بَدَنِي ، وَاغْفِرْ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي قَدَّمْتُهَا يَدَايَ ، وَاغْفِرْ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي أَحْصَاهَا كِتَابُكَ ، وَاغْفِرْ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي سَتَرْتُهَا مِنَ الْمَخْلُوقِينَ وَلَمْ أُسْتُرْهَا مِنْكَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي أَوْلَاهَا وَآخِرَهَا ، صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا ، ذَقِيقَهَا وَجَلِيلَهَا ، مَا أَعْرِفُ مِنْهَا وَمَا لَا أَعْرِفُ . مَوْلَايَ عَظُمَتْ ذُنُوبِي وَجَلَّتْ ، وَهِيَ صَغِيرَةٌ فِي جَنبِ عَفْوِكَ ، فَاعْفُ عَنِّي فَقَدْ قَبِدْتَنِي ، وَاشْتَهَرْتَ عُيُوبِي ، وَغَرَقْتَنِي خَطَايَايَ ، وَأَسْلَمْتَنِي نَفْسِي إِلَيْكَ ، بَعْدَ مَا لَمْ أَجِدْ مَلْجَأً وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ . مَوْلَايَ اسْتَوْجَبْتُ أَنْ أَكُونَ لِعُقُوبَتِكَ غَرَضًا ، وَلِنِقْمَتِكَ مُسْتَحَقًّا . إِلَهِي قَدْ غَيَّرَ عَقْلِي فِيمَا وَجَلْتُ مِنْ مُبَاشَرَةِ عَصِيَانِكَ ، وَبَقِيْتُ حَيْرَانًا مُتَعَلِّقًا بِعَمُودِ عَفْوِكَ ، فَاقْلُنِي يَا مَوْلَايَ وَإِلَهِي بِالْإِعْتِرَافِ ، فَهَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ عَبْدٌ ذَلِيلٌ خَاضِعٌ صَاحِرٌ دَاخِرٌ (1) رَاغِمٌ ، إِنْ تَرَحَّمْنِي فَقَدِيمًا شَدِيدًا مِلْنِي عَفْوِكَ ، وَابْسِئْنِي عَافِيَتِكَ ، وَإِنْ تُعَذِّبْنِي فَإِنِّي لِذَلِكَ أَهْلٌ ، وَهُوَ مِنْكَ يَا رَبِّ عَدْلٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ قَوِيَ عَلَيْهِ بَدَنِي بِعَافِيَتِكَ ، أَوْ نَالَتَهُ قُدْرَتِي بِفَضْلِ نِعْمَتِكَ ، أَوْ بَسَّ طُتُّ إِلَيْهِ يَدِي بِسَابِغِ رِزْقِكَ ، أَوْ أَتَكَلَّمْتُ عِنْدَ خَوْفِي مِنْهُ عَلَى أَنَاتِكَ ، أَوْ وَثِقْتُ فِيهِ بِحَوْلِكَ ، أَوْ عَوَّلْتُ فِيهِ عَلَى كَرِيمِ عَفْوِكَ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ خُنْتُ فِيهِ أَمَانَتِي ، أَوْ نَحَسْتُ بِفِعْلِهِ نَفْسِي ، أَوْ احْتَبَطْتُ بِهِ عَلَى بَدَنِي ، أَوْ قَدَّمْتُ فِيهِ لَدَّتِي ، أَوْ آثَرْتُ فِيهِ شَهَوَاتِي ، أَوْ سَعَيْتُ فِيهِ لِغَيْرِي ، أَوْ اسْتَعْوَيْتُ فِيهِ مَنْ تَبَعَنِي ، أَوْ غَلَبْتُ عَلَيْهِ بِفَضْلِ حِيلَتِي ، أَوْ احْتَلْتُ عَلَيْكَ فِيهِ مَوْلَايَ ، فَلَمْ تَغْلِبْنِي عَلَى فِعْلِي ، إِذْ كُنْتُ كَارِهَا لِمَعْصِيَتِي ، لَكِنْ سَبَقَ عِلْمُكَ فِي فِعْلِي ، فَحَلَمْتَ عَنِّي ، لَمْ تُدْخِلْنِي يَا رَبِّ فِيهِ جَبْرًا ، وَلَمْ تَحْمِلْنِي عَلَيْهِ قَهْرًا ، وَلَمْ تَظْلِمْنِي فِيهِ شَيْئًا . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ غَمَرَتْهُ مَسَاغِبُ الْإِسَاءِ ، فَأَيَّقَنَ مِنْ إِلَهِهِ بِالْمُجَازَاةِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ تَهَوَّرَ تَهَوُّرًا فِي الْغِيَابِ (2) ، وَتَدَاخَصَ (3) لِلشُّقُوفِ فِي أَوْدَاءِ (4) الْمَذَاهِبِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَوْرَطَهُ الْإِفْرَاطُ فِي مَآثِمِهِ ، وَأَوْثَقَهُ الْإِرْتِبَاكُ فِي لُجَجِ جَرَائِمِهِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَنَافَ (5) عَلَى الْمَهَالِكِ بِمَا اجْتَرَمَ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَوْحَدَتْهُ الْمَيِّتَةُ فِي حُفْرَتِهِ ، فَأَوْحَشَ بِمَا اقْتَرَفَ مِنْ ذَنْبٍ اسْتَكْفَفَ ، فَاسْتَرْحَمَ هُنَالِكَ رَبَّهُ وَاسْتَعَطَفَ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَمْ يَتَزَوَّدَ لِبُعْدِ سَفَرِهِ زَادًا ، وَلَمْ يُعِدَّ لِمَظَاعِنِ تَرَحُّالِهِ إِعْدَادًا . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ شَسَعَتْ (6) شُقَّتُهُ ، وَقَلَّتْ عُدَّتُهُ ، فَغَشِيَتْهُ هُنَالِكَ كُرْبَتُهُ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ خَالَطَ كَسْبَهُ التَّدَالُسَ (7) ، وَقَرَنَ بِأَعْمَالِهِ التَّبَاحُسَ . (8) أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَا يَعْلَمُ عَلَى أَيِّ مَنْزِلَتِهِ هَاجِمٌ ، أَوْ فِي التَّارِ يُصَلِّي ، أَوْ فِي الْجَنَّةِ نَاعِمٌ يَحْيَا . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ غَرِقَ فِي لُجَجِ الْمَآثِمِ ، وَتَقَلَّبَ فِي أَظَالِيلِ مَقَاتِلِ الْمَحَارِمِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ عَنَدَ عَنِ لَوَائِحِ حَقِّ الْمَنْهَجِ ، وَسَلَكَ سَوَادِفَ (9) سَبِيلِ الْمُرْتَجِحِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَمْ يُهْمَلْ شُكْرِي ، وَلَمْ يَضْرَبْ عَنْهُ صَفْحًا . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَمْ يُنَجِّهِ الْمَقْرُ مِنْ مُعَانَاهِ صَنْكِ الْمُتَقَلَّبِ ، وَلَمْ يُجْرِهُ الْمَهْرَبُ مِنْ أَهْوَابِ عِبَاءِ الْمَكْسَبِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ تَمَرَّدَ فِي طُغْيَانِهِ عُدُوًّا ، وَبَارَزَهُ بِالْحَطِيئَةِ عُتُوًّا . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ أَحْصَى عَلَيْهِ كُرُورَ لَوْافِظِ أَلْسِنَتِهِ ، وَزَنَةَ مَخَانِقِ (10) الْجَنَّةِ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ مَنْ لَا يَرُجُو سِوَاهُ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ مِمَّا أَحْصَاهُ الْعُقُولُ ، وَالْقَلْبُ الْجَهُولُ ، وَاقْتَرَفَتْهُ الْجَوَارِحُ الْخَاطِئَةُ ، وَاكْتَسَبَتْهُ الْيَدُ الْبَاغِيَةُ . أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بِمِقْدَارِ وَمِقْيَاسِ وَمِكْيَالِ وَمَبْلَغِ مَا أَحْصَى وَعَدِيدِ مَا خَلَقَ وَمَا فَلَقَ ، وَذَرَأَ وَبَرَأَ وَأَنْشَأَ وَصَوَّرَ وَدَوَّنَ . وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أضعافَ ذَلِكَ ، وَأضعافًا مُضَاعَفَةً ، وَأَمْثَالًا مُمَثَّلَةً ، حَتَّى أُبْلَغَ رِضَا اللَّهِ وَأُفَوِّرَ بِعَفْوِهِ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانِي لِدِينِهِ الَّذِي لَا يَقْبَلُ عَمَلًا إِلَّا بِهِ ، وَلَا يَغْفِرُ ذَنْبًا إِلَّا لِأَهْلِهِ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنِي مُسْلِمًا لَهُ وَلِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِيمَا أَمَرَ بِهِ وَنَهَى عَنْهُ . (11)

1- الداخِرُ: الدليل المُهان (النهاية: ج 2 ص 107 «دخر»).

2- الغِيَهَبُ: الظلام (النهاية: ج 3 ص 398 «غهب»).

- 3- الدَّحْضُ : الرَّكُّ (لسان العرب : ج 7 ص 148 «دحض»).
- 4- الوُدَّاءُ : الهلاك (لسان العرب : ج 1 ص 192 «ودأ»).
- 5- أناف على الشيء : أشرف (لسان العرب : ج 9 ص 342 «نوف»).
- 6- شاسعُ الدار : أى بعيدها (النهايه : ج 2 ص 472 «شسع»).
- 7- التدليس : إخفاء العيب (النهايه : ج 2 ص 130 «دلس»).
- 8- البِخْسُ : النقص والظلم . وتباخسوا : تَغَابَنُوا (القاموس المحيط : ج 2 ص 199 «بخس»).
- 9- السُدْفَةُ : الظلمه (النهايه : ج 2 ص 355 «سدف»).
- 10- المَخْنَقَةُ : القلاده ، يقال : فى جيدها مخنقه (تاج العروس : ج 13 ص 129 «خنق»).
- 11- الإقبال : ج 2 ص 141 ، بحار الأنوار : ج 98 ص 256 .

امام صادق علیه السلام_ در دعای روز عرفه _ : ... بر محمّد و خاندان او درود فرست و آن گناهان مرا که با چشمانم مرتکب آنها شده ام ، بیامرز. بر محمّد و خاندان او درود فرست و آن گناهان را که زبانم مرتکب آنها شده است ، بیامرز! بر محمّد و خاندان او درود فرست و آن گناهان مرا که با دستانم مرتکب آنها شده ام ، بیامرز، و گناهی را که پوستم آنها را لمس کرده است ، بر من بیامرز! بار خدایا! آن گناهان مرا که آنها را [هیمه وار] بر پشت خود بار کرده ام ، بیامرز. بار خدایا! آن گناهان مرا که دستانم پیش فرستاده اند ، بر من بیامرز. بار خدایا! آن گناهان مرا که نوشته تو ، آنها را آمار کرده است ، بر من بیامرز. بار خدایا! آن گناهان مرا ، از اوّل تا به آخر ، و کوچک و بزرگ ، و ریز و نپوشاندم ، بر من بیامرز. بار خدایا! بر محمّد و خاندان محمّد ، درود فرست و گناهان مرا ، از اوّل تا به آخر ، و کوچک و بزرگ ، و ریز و درشت ، چه آنهایی را که می دانم و چه آنهایی را که نمی دانم ، بر من بیامرز. سرور من! گناهان من ، بزرگ و سترگ اند ؛ لیکن در کنار گذشت و بخشایش تو خُردند . پس مرا ببخش که گناهان ، مرا در بند کشیده اند و عیب هایم ، بر ملا گشته اند و خطاهایم ، مرا غرق در خود ساخته اند و نفسم ، مرا تسلیم تو کرده است ، پس از آن که پناهی و نجاتی از [خشم و عذاب] تو ، جز به خود تو نیافتم. سرور من! من ، مستوجب آنم که هدف کیفر تو و مستحقّ خشم تو باشم. معبود من! ترس از پرداختن به نافرمانی تو ، خرد مرا دگرگون ساخته است و سرگشته ، به ستون عفو تو چنگ زده ام . پس _ ای سرور و ای معبود من _ با این اعترافم ، از من درگذر. اینک من ، در پیشگاه تو ، بنده ای خوار و خاکسار و زیون و ناچیز و بی اختیارم. اگر بر من رحم آوری [تازگی ندارد ؛ زیرا] از دیرباز ، عفو تو شامل حال من بوده است و جامه عافیت را بر من پوشانده ای ، و اگر عذابم کنی ، من ، سزاوار آنم و این عذاب _ ای پروردگار من _ از جانب تو ، عین عدالت است... . بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم از هر گناهی که بدنم ، به لطف عافیت بخشی تو ، بر آن توانا شد ، یا توانم ، به برکت نعمت تو ، به آن رسید ، یا دستانم ، در سایه روزی سرشار تو ، به آن دراز شد ، یا آن گاه که از آن ترسیدم به بردباری تو تکیه کردم [و مرتکب آن گناه شدم] ، یا به نیروی تو (دگرگون سازی تو) اعتماد کردم ، یا به عفو کریمانه تو تکیه نمودم . بار خدایا! از تو آمرزش می خواهم از هر گناهی که در آن به امانت خود ، خیانت کردم ، یا با انجام دادن آن ، بر خویشتن ستم نمودم یا آن را بر پشت خود جمع کردم ، یا در آن ، لذّت خود را مقدّم داشتیم ، یا هوس خویش را ترجیح دادم ، یا در آن برای غیر خود کوشیدم ، یا با آن ، کسی را که پیرو من بود ، به گم راهی کشاندم ، یا با چاره گری ام ، بر آن چیره آمدم ، یا در آن ، با تو از در حيله گری درآمدم _ ای آقای من _ در حالی که تو ، مرا بر کردارم مجبور نساختی ؛ زیرا نافرمانی مرا ناخوش می داشتی ، اما پیش تر ، تو از کرده من آگاه بودی و با این حال ، در باره من ، بردباری ورزیدی ، و مرا _ ای پروردگار من _ به اجبار ، در آن [گناه] درنیوردی ، و به زور ، بر آن وادارم نکردی ، و از این بابت ، کمترین ستمی در حقّ من روا نداشتی [بلکه با اختیار خودم به خویشتن ستم کردم] . از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که حرص و ولع به بدی کردن ، او را فرا گرفته و یقین یافته که معبودش ، او را مجازات خواهد کرد. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که در تاریکی ها فرو رفته و در بیراهه های هلاکتبار ، فرو لغزیده است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که زیاده روی در گناهانش ، او را در ورطه نابودی افکنده و فرورفتن در اعماق جرم هایش ، او را در بند کشیده است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که به سبب بزهکاری هایش در آستانه هلاکتگاه ها قرار گرفته است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که مرگ ، او را در گورش به دست تنهایی سپرده و بر اثر گناهی که مرتکب شده است ، وحشتزده است و در آن هنگام ، از پروردگارش طلب رحم و عطوفت می کند. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که برای سفر دور و دراز خود ، توشه ای برنداشته و برای مسیره های سفرش ، ساز و برگی فراهم نیاورده است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که راهش دور ، و ساز و برگش ، اندک است و غم و اندوه ، او را فرا گرفته است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که فریبکاری و تقلّب را در کسب و کارش آمیخته و زیانکاری را با اعمالش ، همراه ساخته است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که نمی داند در کدام منزلگاهش وارد می شود : آیا در آتش ، فرو می افتد یا در بهشت ، آسوده زندگی خواهد کرد؟ از خدا آمرزش می خواهم ،

چونان آمرزش خواهی کسی که در گرداب های گناهان ، فرورفته و در میان امواج نفرت انگیز حرام ها ، دست و پا می زند. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که از جاده روشن حق ، بیرون رفته و راه های تنگ و تاریک را پیموده است. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که سپاس گزاری از مرا ، فرو نگذاشت و از آن ، روی برتافت . از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که گریختن ، او را از رنج سختی [و تنگی]بازگشتگاه ، نجات نداد و فرار کردن ، او را از بارهای وحشتناک دستاوردها [ی اعمالش] پناه نداد. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که دشمنانه ، در برابر او علم شورش افراشت و سرکشانه ، با گناه به مبارزه با او برخاست. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که [خدا] سخنانی را که پیاپی از زبان های او بیرون آمده ، شماره کرده و وزن گلوبندهای بهشت را در حساب دارد. از خدا آمرزش می خواهم ، چونان آمرزش خواهی کسی که به غیر او امید ندارد؛ از خدایی که جز او زنده جاویدان نیست ، آمرزش می خواهم از آنچه خردها و دل نادان ، آن را ضبط کرده اند و اندام های خطاکار ، مرتکبشان شده اند و دست تجاوزگر ، کسب کرده است. از خدایی که معبودی جز او نیست ، آمرزش می خواهم ، به اندازه و میزان و پیمانۀ و قدر آنچه شمارش کرده است ، و به شمار آنچه آفریده و شکافته و پدید آورده و ایجاد کرده و صورت بخشیده و تدوین کرده است. از خدا آمرزش می خواهم ، چند برابر اینها ، و چندین و چند برابر اینها ، و هزاران بار بیشتر از اینها ، تا آن که به رضایت خدا دست یابم و عفو او را به دست آورم. ستایش ، خدایی را که مرا به دین خود ، راه نمایی کرد ، همان دینی که هیچ عملی را جز با آن نمی پذیرد ، و هیچ گناهی را جز از کسی که پیرو آن است ، نمی آمرزد. ستایش ، خدایی را که مرا تسلیم اوامر و نواهی خودش و پیامبرش قرار داد.

9 / 6 الإستغفارات المأثورة عن الإمام الكاظم عليه السلام إلى الإمام الكاظم عليه السلام من دعائه في عمَلِ أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَهُوَ سَاجِدٌ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الْأَيْمَّةِ يَتَابِعِ الْحِكْمَةَ، وَأُولَى النِّعَمَةِ، وَمَعَادِنِ الْعِصْمَةِ، وَأَعْصِيهَ مِنْهُمْ مِنْ كُلِّ سُوءٍ، وَلَا تَأْخُذْنِي عَلَى غَرِّهِ وَلَا غَفْلَةٍ، وَلَا تَجْعَلْ عَوَاقِبَ أَعْمَالِي حَسْرَةً، وَارْضَ عَنِّي فَإِنَّ مَغْفِرَتَكَ لِلظَّالِمِينَ وَأَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا لَا يَضُرُّكَ، وَأَعْطِنِي مَا لَا يَنْقُصُكَ، فَإِنَّكَ الْوَسِيعُ رَحْمَتُهُ، الْبَدِيعُ حِكْمَتُهُ. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ يَحْبِسُ رِزْقِي، وَيَحْبُجُبُ مَسْأَلَتِي، أَوْ يَقْصُرُ بِي عَنْ بُلُوغِ مَسْأَلَتِي، أَوْ يَصُدُّ بَوَاجِهَكَ الْكَرِيمِ عَنِّي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْزُقْنِي وَارْحَمْنِي وَاجْبُرْنِي وَعَافِنِي وَاعْفُ عَنِّي، وَارْفَعْنِي وَاهْدِنِي وَانصُرْنِي، وَأَلْقِ فِي قَلْبِي الصَّبْرَ وَالنَّصْرَ، يَا مَالِكَ الْمُلْكِ، فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُ ذَلِكَ غَيْرُكَ ... (2)

-
- 1- مصباح المتهجد: ص 799 ح 859، الإقبال: ج 3 ص 187 كلاهما عن علي بن حديد، بحار الأنوار: ج 98 ص 381 ح 2.
 - 2- مصباح المتهجد: ص 502 ح 583، البلد الأمين: ص 88، المصباح للكفعمي: ص 139، بحار الأنوار: ج 90 ص 135 ح 3.

9 / 6 آموزش خواهی های امام کاظم علیه السلام

9 / 6 آموزش خواهی های امام کاظم علیه السلام_ از دعای ایشان در اعمال نخستین شب ماه رجب و در سجده پس از اقامه نماز شب_-: بار خدایا! بر محمد و خاندان او، [یعنی] امامان، چشمه های حکمت و صاحبان نعمت و معدن های عصمت، درود فرست و به حق خاندان آنان، مرا از هر بدی و گزندگی ننگه دار، و بی خبر و غافلگیر، بر من متاز، و عاقبت کارهایم را مایه دریغ و افسوس من، قرار مده و از من خشنود باش، که آموزش تو برای ستمکاران [بِ بر خویش] است و من هم از ستمکارانم. بار خدایا! مرا بیامرز، که آمرزیدن من، به توزیانی نمی رساند، و به من عطا کن، که عطا کردن، از تو چیزی نمی کاهد؛ زیرا تو کسی هستی که رحمتش بی انتهاست و حکمتش نو [و بی مانند] است.

امام کاظم علیه السلام: بار خدایا! بر من بیامرز هر گناهی را که روزی مرا باز می دارد، و مانع [اجابت] درخواست من می شود، یا مرا از رسیدن به درخواستم باز می دارد، یا روی بزرگوar تو را از من، بر می گرداند. بار خدایا! مرا بیامرز و به من روزی ده. بر من رحم آور و احوال مرا اصلاح گردان و به من، عافیت بخش و از من، درگذر و مرا رفعت بخش و هدایت کن و یاری ام ده و شکیبایی و پیروزی را در دلم بیفکن، ای مالک مُلک هستی که این همه، در اختیار کسی جز تو نیست!...

9 / 7 استغفار الخضر كنز العمال عن ابن عمر: كان رسول الله صلى الله عليه وآله كثيرا ما يقول لنا: معاشر أصحابي، ما يمنعكم أن تكفروا ذنوبكم بكلمات يسيره؟ قالوا: يا رسول الله، وما هي؟ قال: تقولون مقالة أخي الخضر. قلنا: يا رسول الله: ما كان يقول؟ قال: كان يقول: اللهم إني استغفرك لما ثبت إليك منه ثم عدت فيه، وأستغفرك لما أعطيتك من نفسي ثم لم أوف لك به، وأستغفرك للنعم التي أنعمت بها علي فتقويت بها على معاصيك، وأستغفرك لكل خير أردت به وجهك فخالطني فيه ما ليس لك، اللهم لا تخزني فإنك بي عالم، ولا تعذبني فإنك علي قادر. (1)

9 / 8 سيّد الاستغفار صحيح البخاري عن شداد بن أوس عن النبي صلى الله عليه وآله: سيّد الاستغفار أن تقول: اللهم أنت ربّي لا إله إلا أنت، خلقتني وأنا عبدك وأنا على عهدك ووعدك ما استطعت، أعوذ بك من شر ما صدعت، أوبئ لك بنعمتك علي، وأوبئ لك بذنبي، فأغفر لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت. قال: ومن قالها من النهار موقنا بها فمات من يومه قبل أن يمسي فهو من أهل الجنة، ومن قالها من الليل وهو موقن بها فمات قبل أن يصبح فهو من أهل الجنة. (2)

1- كنز العمال: ج 2 ص 700 ح 5126 نقلاً عن الديلمي.

2- صحيح البخاري: ج 5 ص 2324 ح 5947، سنن الترمذي: ج 5 ص 467 ح 3393، سنن النسائي: ج 8 ص 279، مسند ابن حنبل: ج 6 ص 75 ح 17110، صحيح ابن حبان: ج 3 ص 213 ح 933 كلها نحوه، كنز العمال: ج 1 ص 478 ح 2087.

9 / 7 آموزش خواهی خضر علیه السلام

9 / 8 سرور آموزش خواهی ها

9 / 7 آموزش خواهی خضرکنز العمّال_ به نقل از ابن عمر_: پیامبر خدا ، بارها به ما می فرمود: «ای یاران من! چرا گناهانتان را با کلماتی اندک ، از بین نمی برید؟» می گفتند: آن کلمات چیست ، ای پیامبر خدا؟ می فرمود: «گفته برادرم خضر علیه السلام را بگوید». می گفتیم: او چه می گفت ، ای پیامبر خدا؟ می فرمود: «می گفت: بار خدایا! برای هر آن بدی [و گناهی] که از آن توبه کردم ، سپس بدان بازگشتم ، از تو آموزش می خواهم. برای هر وعده ای که به تو دادم و به آن عمل نکردم ، از تو آموزش می خواهم. برای نعمت هایی که به من ارزانی داشتی و من از آنها در نافرمانی تو کمک گرفتم ، از تو آموزش می خواهم. برای هر کار نیکی که قصدم از آن توبودی ، سپس به آنچه برای تو نبود ، آمیخته شد ، از تو آموزش می خواهم. بار خدایا! مرا خوار و سر شکسته مکن؛ زیرا توبه [منویات و اعمال] من دانایی، و مرا عذاب مکن؛ زیرا تو بر من ، توانایی.»

9 / 8 سرور آموزش خواهی هاصحیح البخاری_ به نقل از شداد بن اوس_ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «سرور آموزش خواهی، این است که بگویی: بار خدایا! تو پروردگار منی . معبودی جز تو نیست . تو مرا آفریده ای و من ، تا بتوانم بر پیمان و وعده ام با تو وفادار می مانم. از شر آنچه به جا آورده ام ، به تو پناه می برم. به لطف نعمت های تو بر من ، به پیشگاهت اعتراف می کنم و به گناهانم معترفم . پس مرا بیامرز ، که گناهان را جز تو کسی نمی آمرزد». [سپس] فرمود: «هر کس در هنگام روز ، این جملات را با یقین به آنها بگوید و آن روز ، پیش از آن که شب فرارسد ، بمیرد ، اهل بهشت است و هر کس در هنگام شب و با یقین به این جملات ، آنها را بگوید و آن شب ، پیش از آن که صبح شود ، از دنیا برود اهل بهشت است» .

رسول الله صلى الله عليه وآله: أَكْثَرَ مِنْ قَوْلٍ: «سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»، فَإِنَّهَا سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ ، وَإِنَّهَا مَمْحَاةٌ لِلْخَطَايَا _ أَحْسَبُهُ قَالَ : _ مَوْجِبَةٌ لِلْجَنَّةِ . (1)

9 / 9 النَوَادِرُ رسول الله صلى الله عليه وآله في دُعَاءِ اللَّيْلَةِ الْعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ : أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِمَّا مَضَى مِنْ ذُنُوبِي فَأَنْسِيْتُهَا وَهِيَ مُثَبَّتَةٌ عَلَيَّ يُحْصِيهَا عَلَيَّ الْكِرَامُ الْكَاتِبُونَ يَعْلَمُونَ مَا أَعْمَلُ ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ مَوْبِقَاتِ الذُّنُوبِ ، وَأَسْتَغْفِرُهُ مِنْ مُفْطِعَاتِ (2) الذُّنُوبِ ، وَأَسْتَغْفِرُهُ مِمَّا فَرَضَ عَلَيَّ فَتَوَانَيْتُ ، وَأَسْتَغْفِرُهُ مِنْ نِسْيَانِ السَّيِّئِ الَّذِي بَاعَدَنِي مِنْ رَبِّي . وَأَسْتَغْفِرُهُ مِنَ الزَّلَّاتِ (3) وَالضَّلَالَاتِ وَمِمَّا كَسَبْتُ يَدَايَ ، وَأُوْمِنُ بِهِ وَأَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ كَثِيرًا ، وَأَسْتَغْفِرُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تَعْفُو عَنِّي وَتَغْفِرَ لِي مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِي ، وَاسْتَجِبْ يَا سَيِّدِي دُعَائِي ، فَإِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ . (4)

صحيح البخارى عن أبى بكر : أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : عَلَّمَنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي . قَالَ [صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ] : قُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ . (5)

- 1- .مجمع الزوائد : ج 10 ص 100 ح 16842 نقلاً عن البزار عن أبى المنذر الجهنى .
- 2- .فُطِعَ الْأَمْرَ فَهُوَ فَطِيعٌ : أَى شَدِيدٌ شَنِيعٌ جَاوَزَ الْمَقْدَارَ (الصَّحَاحُ : ج 3 ص 1259 «فطع»).
- 3- .الزَّلَلُ : الْخَطَا وَالذَّنْبُ (النَّهَائِيه : ج 2 ص 310 «زلل»).
- 4- .الإقبال : ج 1 ص 353 ، البلد الأمين : ص 198 نحوه ، بحار الأنوار : ج 98 ص 51 و ص 78 ح 2 .
- 5- .صحيح البخارى : ج 1 ص 287 ح 799 ، صحيح مسلم : ج 4 ص 2078 ح 48 ، سنن الترمذى : ج 5 ص 543 ح 3531 ، سنن النسائى : ج 3 ص 53 ، سنن ابن ماجه : ج 2 ص 1261 ح 3835 ، كنز العمال : ج 2 ص 199 ح 3739 .

9 / 9 گوناگون

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : این گفتار را بسیار بگو که : «سبحان الله و الحمد لله و لا إله إلا الله و لا حول و لا قوة إلا بالله ؛ پاکا خدا، و ستایش ، خدای را! معبودی جز خدا نیست . هیچ نیرو و توانی نیست ، مگر به یاری خدا ؛ زیرا این گفتار ، سرور آمرزش خواهی و از بین برنده گناهان است». و گمانم فرمود: «و بهشت را [بر شخص ،] واجب می گرداند» .

9 / 9 گوناگون پیامبر خدا صلی الله علیه و آله _ در دعای شب بیستم ماه رمضان _ : برای گناهان گذشته ام که از یادشان برده ام ، ولی برایم ثبت شده اند و آن نویسندگان گرامی ، هر چه انجام دهم ، می دانند و آنها را به حساب من نوشته اند، از خدا آمرزش می خواهم. برای گناهان نابود کننده ، از خدا آمرزش می خواهم. برای گناهان بس نفرت انگیز و زشت ، از او آمرزش می خواهم. برای آنچه بر من واجب ساخت و در به جا آوردن آن ، سستی کردم ، از او آمرزش می خواهم . برای فراموش کردن چیزهایی که مرا از پروردگرم دور کرده اند ، از او آمرزش می خواهم. از لغزش ها و گم راهی ها و گناهانی که انجام داده ام ، از او آمرزش می خواهم، و به او ایمان دارم و بسیار بر او توکل می کنم و از او آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم، آمرزش می خواهم. بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست، و مرا ببخش، و گناهان گذشته ام را ببامرز، و دعایم را _ ای سرور من _ مستجاب فرما، که تویی گمان، توبه پذیر و مهربانی.

صحیح البخاری _ در باره ابو بکر _ : او (ابوبکر) به پیامبر خدا گفت : مرا دعایی بیاموز تا با آن در نماز دعا کنم. فرمود: «بگو: بار خدایا! من به خود بسی ستم کردم، و تنها تویی که آمرزنده گناهانی . پس با آمرزشی از نزد خود ، مرا ببامرز و به من رحم کن ، که به راستی تو آمرزگار و مهربانی » .

رسول الله صلى الله عليه وآله: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَخَطِيئِي وَعَمْدِي . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ فِي كُلِّ يَوْمٍ مَرَّةً وَاحِدَةً: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، وَأَسْأَلُهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيَّ تَوْبَةَ عَبْدٍ ذَلِيلٍ خَاضِعٍ فَقِيرٍ، بَائِسٍ مَسْكِينٍ مُسْتَكِينٍ مُسْتَجِيرٍ، لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا» أَمَرَ اللَّهُ تَعَالَى الْمَلَائِكَةَ بِتَحْرِيقِ صَحِيفَتِهِ كَائِنَةً مَا كَانَتْ . (2)

الإمام عليّ عليه السلام: مِنْ أَحَبِّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ وَهُوَ سَاجِدٌ: رَبِّ ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاعْفِرْ لِي . (3)

عنه عليه السلام: مِنْ كَلِمَاتٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَقُولَهُنَّ الْعَبْدُ (4): اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، اللَّهُمَّ لَا أَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاكَ، اللَّهُمَّ لَا أُشْرِكُ بِكَ شَيْئًا، اللَّهُمَّ إِنِّي قَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ . (5)

1- .مسند ابن حنبل: ج 5 ص 489 ح 16269 ، صحيح ابن حبان: ج 3 ص 183 ح 901 ، المعجم الكبير: ج 9 ص 53 ح 8369 ، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 7 ص 62 ح 5 ، الدعاء للطبراني: ص 412 ح 1392 كلّها عن عثمان بن أبي العاص ، كنز العمال: ج 2 ص 205 ح 3772 .

2- .فلاح السائل: ص 355 ح 239 عن السكوني عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام ، عدّه الداعي: ص 251 عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله ، مصباح المتّجّد: ص 75 ، البلد الأمين: ص 20 كلاهما من دون إسنادٍ إلى أحد من أهل البيت عليهم السلام فيهما صدره وذيله ، المصباح للكفعمي: ص 548 وفيه «أفضل القنوت ما روى عن النبيّ صلى الله عليه وآله وهو...» ، بحار الأنوار: ج 86 ص 82 ح 9 .

3- .الدعاء للطبراني: ص 195 ح 608 ، المصنّف لعبد الرزّاق: ج 2 ص 155 ح 2877 كلاهما عن زرّ بن حبّيش ، كنز العمال: ج 2 ص 676 ح 5048 ؛ بحار الأنوار: ج 86 ص 217 ح 33 نقلاً من خطّ الشهيد .

4- .في الزهد وكنز العمال: «ما من كلماتٍ أحبّ إلى الله من أن يقول: . . .» .

5- .المصنّف لابن أبي شيبة: ج 7 ص 84 ح 5 ، الزهد لهناد: ج 2 ص 463 ح 925 كلاهما عن ربعي بن خراش ، كنز العمال: ج 2 ص 678 ح 5053 ؛ الإقبال: ج 1 ص 326 عن الإمام الكاظم عليه السلام نحوه وليس فيه صدره ، بحار الأنوار: ج 98 ص 131 .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بار خدایا! گناه مرا و هر آن بدی ای که به خطا یا به عمد از من سر زده است، بر من بیامرز.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس هر روز بعد از نماز عصر، صد مرتبه بگوید: «از خدایی که معبودی نیست، جز او زنده جاویدان، مهرگسترِ مهربان، خداوندگار شُکوه و ارج، آمرزش می خواهم و از او درخواست می کنم که توبه مرا بپذیرد؛ توبه بنده خوار و خاکسارِ نادار بینوای مستمندِ بیچاره و پناه خواهی که برای خود، اختیار هیچ سود و زیان، و مرگ و زندگی و رستاخیزی را ندارد»، خداوند متعال به دو فرشته [ی گماشته شده بر او] می فرماید که نامه [اعمال] او را پاره کنند، هر چه باشد.

امام علی علیه السلام: از محبوب ترین سخنان نزد خداوند عز و جل این است که بنده، در حال سجده بگوید: «پروردگارا! به خودم ستم کردم. مرا بیامرز».

امام علی علیه السلام: از جملاتی که در نزد خدا محبوب ترند، این است که بنده بگوید: «بار خدایا! معبودی جز تو نیست. بار خدایا! جز تو را نمی پرستم. بار خدایا! چیزی را شریک تو قرار نداده ام. بار خدایا! به خود ستم کرده ام. پس گناهانم را بیامرز، که گناهان را جز تو کسی نمی آمرزد».

عنه عليه السلام من دعاء الأمان: ... اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِي مُحْكَمِ كِتَابِكَ النَّاطِقِ ، عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكَ الصَّادِقِ ، صَدِّ لِمَا نَكَحَ عَلَيْهِ وَآلِهِ : «فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَ مَا يَتَضَرَّعُونَ» (1) ، فَمَا أَنَا يَا رَبِّ مُسْتَكِينٌ مُتَضَرِّعٌ إِلَيْكَ ، عَائِدٌ بِكَ ، مُتَوَكِّلٌ عَلَيْكَ . وَقُلْتَ يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ : «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَّ لَمُومًا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا» (2) ، وَأَنَا يَا سَيِّدِي أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي ، وَأَعْتَرِفُ بِخَطِيئَتِي ، وَأَسْتَقِيلُكَ عَثْرَتِي ، فَهَبْ لِي مَا أَنْتَ بِهِ خَيْرٌ . وَقُلْتَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَتَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ : «يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» (3) ، فَلَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ ، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ . أَنَا يَا سَيِّدِي الْمُسْرِفُ عَلَى نَفْسِي ، قَدْ وَقَفْتُ مَوْقِفَ الْأَذِلَّةِ الْمُذْنِبِينَ الْعَاصِينَ الْمُتَجَرِّئِينَ عَلَيْكَ ، الْمُسْتَخْفِينَ بِوَعْدِكَ وَوَعِيدِكَ ، اللَّاهِينَ عَنِ طَاعَتِكَ وَطَاعَةِ رَسُولِكَ ، فَأَيُّ جُرْأَةٍ اجْتَرَأْتُ عَلَيْكَ ! وَأَيُّ تَعَرُّرٍ غَرَّرْتُ بِنَفْسِي ! فَأَنَا الْمُقَرَّبُ بِذَنْبِي ، الْمُرْتَهَنُ بِعَمَلِي ، الْمُتَحَيَّرُ عَنِ قَصْدِي ، الْمُتَهَوِّزُ فِي خَطِيئَتِي ، الْغَرِيقُ فِي بُحُورِ ذُنُوبِي ، الْمُتَقَطِّعُ بِي ، لَا أَجِدُ لِذُنُوبِي غَافِرًا ، وَلَا لِتَوْبَتِي قَابِلًا ، وَلَا لِإِنْدَانِي سَامِعًا ، وَلَا لِإِعْتْرَتِي مُقْبِلًا ، وَلَا لِإِعْوَرَّتِي سَاتِرًا ، وَلَا لِإِدْعَائِي مُجِيبًا غَيْرَكَ يَا سَيِّدِي ، فَلَا تَحْرِمْنِي مَا جُدْتَ بِهِ عَلَيَّ مِنْ أَسْرَفٍ عَلَيَّ نَفْسِهِ وَعَصَاكَ ثُمَّ تَرَضَّاكَ ، وَلَا تُهْلِكْنِي إِنْ عُدْتُ بِكَ وَلَا ذُنُوبِي وَأَنْخْتُ بِفِنَائِكَ وَاسْتَجَرْتُ بِكَ . إِنْ دَعَوْتُكَ يَا مَوْلَايَ فَيَذَلِّكَ أَمْرَتِي وَأَنْتَ صَدِّجْتَنِي لِي ، وَإِنْ سَأَلْتُكَ فَأَعْطِنِي ، وَإِنْ طَلَبْتُ مِنْكَ فَلَا تَحْرِمْنِي ، إِلَهِي ، اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ وَارْضَ عَنِّي ، وَإِنْ لَمْ تَرْضَ عَنِّي فَاعْفُ عَنِّي ، فَقَدْ لَا يَرْضَى الْمَوْلَى عَنْ عَبْدِهِ ثُمَّ يَعْفُو عَنْهُ ، لَيْسَ تُشْبِهُ مَسْأَلَتِي مَسْأَلَةَ السُّؤَالِ ؛ لِأَنَّ السَّائِلَ إِذَا سَأَلَ وَرُدَّ وَمُنِعَ امْتَنَعَ وَرَجَعَ ، وَأَنَا أَسْأَلُكَ وَأُلْحِقُ عَلَيْكَ بِكَرَمِكَ وَجُودِكَ وَجَنَابِكَ مِنْ رَدِّ سَائِلٍ مُسْتَعِطٍ ، يَتَعَرَّضُ لِمَعْرِوفِكَ ، وَيَلْتَمِسُ صَدَقَتَكَ ، وَيُنِيحُ بِفِنَائِكَ ، وَيَطْرُقُ بِأَبْكَ . وَعِزَّتِكَ وَجَلَالِكَ يَا سَيِّدِي ، لَوْ طَبَّقْتُ ذُنُوبِي بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَخَرَقْتُ النَّجُومَ ، وَبَلَغْتَ أَسْفَلَ الشَّرَى ، وَجَاوَزْتَ الْأَرْضِينَ السَّابِعَةَ السُّفْلَى ، وَأَوْفَتَ عَلَيَّ الرَّمْلَ وَالْحَصَى ، مَا رَدَّيْنِي الْيَأْسُ عَنْ تَوْفِيعِ غُفْرَانِكَ ، وَلَا صَدَّ رَفْنِي الْقُنُوطُ عَنْ إِنْتِظَارِ رِضْوَانِكَ . إِلَهِي وَسَيِّدِي ذَلَّلْتَنِي عَلَى سُؤَالِ الْجَنَّةِ ، وَعَرَفْتَنِي فِيهَا الْوَسِيلَةَ إِلَيْكَ ، وَأَنَا أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِتِلْكَ الْوَسِيلَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَدِّ لِي اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ . أَفْتَدُّ عَلَى خَيْرِكَ وَنَوَالِكَ السُّؤَالِ ثُمَّ تَمْنَعُهُمْ ، وَأَنْتَ الْكَرِيمُ الْمَحْمُودُ فِي كُلِّ الْأَفْعَالِ ! كَلَّا وَعِزَّتِكَ يَا مَوْلَايَ ، إِنَّكَ أَكْرَمُ مِنْ ذَلِكَ وَأَوْسَعُ فَضْلًا . اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي ، وَارْضَ عَنِّي وَتُبْ عَلَيَّ ، وَاعْصِمْنِي وَاعْفُ عَنِّي ، وَسَدِّدْنِي وَوَفِّقْ لِي وَخِرْ لِي ، وَاجْعَلْ لِي ذِمَّتَكَ وَلَا تُعَذِّبْنِي ... (4)

1- المؤمنون : 76 .

2- النساء : 64 .

3- الزمر : 53 .

4- مصباح الزائر : ص 94 ، بحار الأنوار : ج 100 ص 422 .

امام علی علیه السلام از دعای امان: ... بار خدایا! تو در کتاب استوار گویایت، از زبان پیامبر راستگویت - که درودهای تو بر او و خاندانش باد -، فرموده ای: «نسبت به پروردگارشان، فروتنی نکردند و به زاری در نیامدند». اینک من - ای پروردگارم -، فروتنانه به تو زاری می کنم، به تو پناه آورده ام، بر تو توکل کرده ام. و فرموده ای - ای آقا و سرور من -: «اگر آن گاه که به خود ستم کردند، نزد تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر، برایش آمرزش می طلبید، بی گمان، خدا را توبه پذیری مهربان می یافتند»، و من - ای آقای من -، از تو آمرزش می خواهم و از گناهانم، توبه و بازگشت می کنم، و به خطاهایم اعتراف دارم، و از لغزشم پوزش می طلبم. پس بر من ببخش آنچه را که تو خود، از آن آگاهی. و فرموده ای - ای آن که ستایشت بزرگ و نام هایت مقدس است -: «ای بندگان من که بر خویشتن، زیاده روی روا داشته اید! از رحمت خداوند، نومید نشوید. خداوند، همه گناهان را می آمرزد، که او آمرزگار و مهربان است». به چشم - ای خداوند - به چشم! اطاعت می شود [نومید نمی شوم]. خوبی، همه در دست توست. سرور! من بر خویشتن، زیاده روی روا داشتیم. اینک، چونان زبوان گنهکار نافرمان گستاخ بر تو - همانان که به نویدها و تهدیدهای تو اعتنا نکردند و به اطاعت از تو و اطاعت از پیامبرت بی توجهی نمودند -، ایستاده ام. چه گستاخی ها که بر تو نمودم، و چه فریب ها که خود را دادم! اینک به گناه خویش معترفم، در گرو کردار خویشم، از راه درست خود، منحرف گشته ام، در خطاهای خویش، فرو رفته ام، در دریاهای گناهانم، غرقه گشته ام، از پافتاده ام (/تکیه گاهی جز تو ندارم). آقای من! جز تو کسی را نمی یابم که گناهانم را بیامرزد، توبه ام را بپذیرد، آوازم را بشنود، از لغزشم درگذرد (/ دست من افتاده را بگیرد)، عیب هایم را بپوشاند و دعایم را اجابت کند. پس مرا از آنچه به کسی که بر خویشتن زیاده روی روا داشت و تو را نافرمانی کرد و سپس خشنودی تو را به دست آورد، جود و بخشش کرده ای، محروم مگردان و مرا که به تو پناه آورده ام و به تو متوسل گشته ام و به آستان تو بار افکنده ام و از تو حمایت خواسته ام، به هلاکت میفکن. سرور! تو را می خوانم که تو خود، مرا بدان فرمان داده ای و [اجابتم را] برای من، ضمانت کرده ای. از تو می خواهم، پس عطایم فرما. از تو تقاضا می کنم، پس محروم مگردان. مرا بیامرزد و توبه ام را بپذیرد و از من، خشنود شو، و اگر خشنود هم نمی شوی، [لااقل] مرا عفو فرما؛ چه گاه سرور از بنده اش خشنود نمی شود؛ لیکن او را عفو می کند. خواهش من، به خواهش گدایان نمی ماند؛ زیرا گدا، هرگاه درخواستی کند و دست رد به سینه او زده شود و از دَهِش به او خودداری گردد، دست بر می دارد و در پی کار خویش می رود، اما من از تو درخواست می کنم و پای می فشرم - که تو کریم و بخشنده ای -، و از ساحت تو به دور است که گدای حاجتمندی را که دست به سوی احسان تو دراز کرده و صدقه تو را می طلبد و به درگاه تو بار افکنده و در خانه تو را می کوبد، رد کنی. به عزت و جلالت سوگند - سرورم - که اگر گناهان من، میان آسمان و زمین را پُر کنند و از ستارگان درگذرند و [یا] به زیر زمین برسند و از زمین های هفتگانه زیرین بگذرند و از شن ها و ریگ ها افزون شوند، از چشمداشتِ آمرزش تو، مأیوس نمی شوم و از انتظارِ خشنودی تو، نومید نمی گردم. معبودا و سرور! تو خود، مرا به بهشت خواهی ره نمون شدی و وسیله رسیدن به آن را به من معرفی کردی، و اینک، من با آن وسیله، یعنی محمد و خاندان او - که درود خدا بر همه آنان باد -، به تو متوسل می شوم. مگر می شود تو درخواست کنندگان را به احسان و دَهِش خود، راهنمایی کنی و آن گاه، آنها را از ایشان، دریغ داری، در حالی که کریمی و در همه کارها [یت] ستوده ای؟! نه. به عزت سوگند - ای سرور من -، تو کریم تری و فضل و بخشش تو گسترده تر از این است. بار خدایا! مرا بیامرزد و بر من، رحم آور، و از من، خشنود شو و توبه ام را بپذیر، و مرا مصون بدار و از من، درگذر، و به راه راستم ببر و توفیقم ده و برای من، انتخاب کن، و مرا در زنهار خود بدار و عذابم مکن....

الإمام الباقر عليه السلام_ من دُعَاءِ كَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يُسَمِّيهِ الْجَامِعَ _ :اللَّهُمَّ مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ ، وَمَا أَغْفَلْتُ وَمَا تَعَمَّدْتُ ، وَمَا تَوَانَيْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ ، فَاعْفِرْهُ لِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . (1)

الإمام الباقر أو الإمام الصادق عليهما السلام :اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، الْمَتَّانُ بَدِيعِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ، إِنِّي سَائِلٌ فَقِيرٌ ، وَخَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ ، وَتَائِبٌ مُسْتَغْفِرٌ ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي كُلَّهَا ، قَدِيمَهَا وَحَدِيثَهَا ، وَكُلَّ ذَنْبٍ أَدْنَبْتُهُ ، اللَّهُمَّ لَا تُجْهِدْ بِلَانِي ، وَلَا تُشْمِتْ بِي أَعْدَائِي ، فَإِنَّهُ لَا دَافِعَ وَلَا مَانِعَ إِلَّا أَنْتَ . (2)

الكافي عن علي بن رثاب عن الإمام الكاظم عليه السلام :أُدْعُ بِهَذَا الدُّعَاءِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ مُسْتَقْبِلَ (3) دُخُولِ السَّنَةِ _ وَذَكَرَ أَنَّهُ مَنْ دَعَا بِهِ مُحْتَسِبًا لَمْ تُصِبهُ فِي تِلْكَ السَّنَةِ فِتْنَةٌ وَلَا آفَةٌ يُصْرَبُ بِهَا دِينُهُ وَبَدَنُهُ ، وَوَقَّاهُ اللَّهُ عَزَّ ذِكْرَهُ شَرًّا مَا يَأْتِي بِهِ تِلْكَ السَّنَةِ _ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَانَ (4) لَهُ كُلُّ شَيْءٍ ، وَبِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ، وَبِعِزَّتِكَ الَّتِي قَهَرْتَ بِهَا كُلَّ شَيْءٍ ، وَبِعِظَمَتِكَ الَّتِي تَوَاضَعَ لَهَا كُلُّ شَيْءٍ ، وَبِقُوَّتِكَ الَّتِي خَضَعَ لَهَا كُلُّ شَيْءٍ ، وَبِجَبَرَوْتِكَ الَّتِي غَلَبَتْ كُلَّ شَيْءٍ ، وَبِعِلْمِكَ الَّذِي أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ ، يَا نُورُ يَا قُدُّوسُ (5) ، يَا أَوَّلَ قَبْلِ كُلِّ شَيْءٍ وَيَا بَاقِيَ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ . يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا اللَّهُ ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُغَيِّرُ النَّعْمَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ النَّعْمَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَقْطَعُ الرَّجَاءَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُدِيلُ الْأَعْدَاءَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَرُدُّ الدُّعَاءَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي يُسْتَحَقُّ بِهَا نُزُولُ الْبَلَاءِ (6) ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَحْبِسُ غَيْثَ السَّمَاءِ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَكْشِفُ الْغَطَاءَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَوْرِثُ النَّدَمَ ، وَاعْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَهْتِكُ الْعِصَمَ ... (7)

- 1- .الكافي : ج 2 ص 589 ح 26 ، تهذيب الأحكام : ج 3 ص 77 ح 234 ، مَهَجِ الدُّعَوَاتِ : ص 218 كُلُّهَا عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الشَّمَالِيِّ ، الْإِقْبَالِ : ج 1 ص 108 عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، مُصْبِحِ الْمُتَهَجِّدِ : ص 550 مِنْ دُونِ إِسْنَادٍ إِلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، بَحَارِ الْأَنْوَارِ : ج 94 ص 270 ح 3 .
- 2- .تهذيب الأحكام : ج 3 ص 89 ح 248 عَنْ بَرِيدِ بْنِ مَعَاوِيَةَ الْعَجَلِيِّ ، مُصْبِحِ الْمُتَهَجِّدِ : ص 565 مِنْ دُونِ إِسْنَادٍ إِلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، الْإِقْبَالِ : ج 1 ص 327 عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ، بَحَارِ الْأَنْوَارِ : ج 98 ص 132 .
- 3- .مستقبل : هو إمَّا بِكسْرِ الْبَاءِ أَوْ بِالْفَتْحِ ، وَعَلَى التَّقْدِيرَيْنِ فَهُوَ مَبْنِي عَلَى أَنَّ السَّنَةَ الشَّرْعِيَّةَ أَوَّلُهَا شَهْرُ رَمَضَانَ (مَرَاهِ الْعُقُولِ : ج 16 ص 219) . وَرَاجِعُ : شَهْرُ اللَّهِ فِي الْكِتَابِ وَالسَّنَةِ : (الْمُدْخَلُ / خِصَائِصُ شَهْرِ رَمَضَانَ وَبِرَكَاتِهِ / أَوَّلُ السَّنَةِ) .
- 4- .دان : ذَلَّ وَأَطَاعَ (الْقَامُوسُ الْمُحِيطُ : ج 4 ص 225 «دان») .
- 5- .الْقُدُّوسُ : الطَّاهِرُ الْمُنَزَّهُ عَنِ الْعِيُوبِ (النِّهَايَةُ : ج 4 ص 23 «قدس») .
- 6- .في كتاب من لا يحضره الفقيه والإقبال : «واعفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ الْبَلَاءَ» .
- 7- .الكافي : ج 4 ص 72 ح 3 ، تهذيب الأحكام : ج 3 ص 106 ح 266 ، كتاب من لا يحضره الفقيه : ج 2 ص 102 ح 1848 ، الْمُقْنَعَةُ : ص 320 ، الْإِقْبَالِ : ج 1 ص 115 ، بَحَارِ الْأَنْوَارِ : ج 97 ص 341 ح 2 .

امام باقر علیه السلام از دعایی که آن را «دعای جامع» می نامید: بار خدایا! هر آن گناهی را که از پیش تاکنون مرتکب گشته ام، و هر آنچه را از سرِ غفلت یا به عمد، از من سر زده است، و هر آن سستی ای که کرده ام، و هر آن گناهی را که در آشکار یا نهان به جا آورده ام، بر من بیامرز، ای مهربان ترین مهربانان!

امام باقر یا امام صادق علیهما السلام: بار خدایا! از تو می خواهم. تویی که ستایش، از آن توست. معبودی جز تو نیست. نعمت بخشی و پدیدآورنده آسمان ها و زمین، و خداوندگار شکوه و ارج. من، گدایی درویش، ترسان و پناه خواه و توبه گر و آمرزش خواهم. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و همه گناهان مرا از قدیم و جدید، و هر جرمی را که مرتکب شده ام، بر من بیامرز. بار خدایا! بلا [و گرفتاری ها] مرا سخت [و طاقت فرسا] مساز، و دشمن شادم مگردان، که دفاع کننده و بازدارنده ای جز تو نیست.

الکافی_ به نقل از علی بن رئاب: امام کاظم علیه السلام فرمود: «در ماه رمضان، آغازین ماه سال، (1) این دعا را بخوان». و فرمود: «هر کس با خلوص نیت، این دعا را بخواند، در آن سال به فتنه و گزندگی که به دین و جسم او صدمه برسد، دچار نخواهد شد و خداوند عز و جل او را از شرّ حوادث آن سال، حفظ خواهد کرد. [بگو:] بار خدایا! از تو درخواست می کنم به نام تو که همه چیز در برابرش خاضع است، و به رحمت تو که همه چیز را در بر گرفته است، و به عزّت تو که با آن، همه چیز را مقهور خود ساخته ای، و به عظمت تو که همه چیز در برابرش فروتن است، و به نیروی تو که همه چیز در برابرش تسلیم است، و به جبروت و قدرت تو که همه چیز را مغلوب کرده است، و به علم تو که بر همه چیز، احاطه دارد، ای روشنایی، ای پاک [از هر عیب]، ای آن که هیچ چیز نبود و تو بودی، و ای آن که همه چیز، نابود می شود و تو می مانی! ای خدا، ای مهرگستر، ای خدا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و آن گناهانم را که نعمت ها را می بَرند، بر من بیامرز. آن گناهانم را که کیفرها [ی تو] را فرود می آورند، بر من بیامرز. آن گناهانم را که امید را قطع می کنند، بر من بیامرز. آن گناهانم را که دشمنان را چیره می سازند، بر من بیامرز. آن گناهانم را که دعا را بر می گردانند، بر من بیامرز. آن گناهانم را که به سبب آنها، فرود آمدن بلا سزاوار می شود، بر من بیامرز. آن گناهانم را که باران آسمان را بند می آورند، بر من بیامرز. آن گناهانی را که پرده دری می کنند، بر من بیامرز. آن گناهانی را که مرگ و نابودی را شتاب می بخشند، بر من بیامرز. آن گناهانی را که پشیمانی می آورند، بر من بیامرز. آن گناهانی را که پرده ها را می دَرند، بر من بیامرز...» .

بخش دهم: صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او و بر دیگر پیامبران علیهم السلام

اشاره

بخش دهم: صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او و بر دیگر پیامبران شامل: درآمدفصل یکم: تفسیر صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله فصل دوم: فضیلت صلوات فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان او و تشویق به آنفصل سوم: آداب صلوات فرستادن بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فصل چهارم: برکت های صلوات فرستادن بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلامفصل پنجم: صلوات فرستادن بر پیامبران علیهم السلامفصل ششم: صلوات های رسیده از پیشوایان بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام

واژه‌شناسی «صلاه»

درآمدواژه شناسی «صلاه» برخی از واژه‌شناسان برای ماده «صلو / صلی» دو معنا ذکر کرده‌اند: یکی آتش و مشابه آن، و دیگری نوعی عبادت. ابن فارس، در این باره می‌گوید: ماده «صلی (صاد و لام و حرف معتل)»، دو اصل معنایی دارد: یکی آتش و مانند آن چون تب و گرما، و دیگری از جنس عبادت است. در معنای اول گفته می‌شود: «صَلَّيْتُ الْعُودَ بِالنَّارِ (چوب را با آتش سوزاندم)»... معنای دوم، صَلَّاتٌ به معنای دعا کردن است. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هر گاه یکی از شما به غذایی دعوت شد، اجابت کند. اگر روزه نداشت، از آن غذا بخورد و اگر روزه داشت برایشان دعای خیر و برکت کند»... صَلَّاتٌ شرعی، عبارت است: از رکوع و سجود و دیگر حدود و ارکان نماز. صَلَّاتٌ از جانب خدا، به معنای رحمت است... (1) راغب نیز در تبیین معنای دعا می‌گوید: بسیاری از اهل لغت گفته‌اند: «صلاه» به معنای دعا و برکت خواستن برای کسی و تمجید است. گفته می‌شود: «صَلَّيْتُ عَلَيْهِ»، یعنی: برایش دعا

کردم و او را به پاکی ستودم . [پیامبر خدا] صلی الله علیه و آله فرمود : «إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى طَعَامٍ فَلْيُجِبْ وَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيُصَلِّ ؛ هر گاه یکی از شما به غذایی دعوت شد بپذیرد و اگر روزه داشت برای دعوت کننده ، دعا کند» . جدر قرآن آمده است : ج «وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ» (1) بر ایشان درود فرست که درود فرستادن تو، مایه آرامش آنان است» و «يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ» (2) بر پیامبر درود می فرستند، ای کسانی که ایمان آورده اید [شما نیز] بر او درود فرستید» صلوات پیامبر و خدا بر مسلمانان ، در حقیقت ، تزکیه آنهاست ، و می فرماید : «أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ» (3) آنان [کسانی هستند] که درودها و رحمت از خدایشان بر ایشان باد» . صلوات فرشتگان و مردم ، به معنای دعا کردن و آمرزش خواستن است . خداوند متعال می فرماید : «إِنَّ اللَّهَ وَ مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ» (4) خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند» . صلوات ، به معنای آن عبادت مخصوص (نماز) ، در اصل به معنای دعاست ، و نماز را صلوات گفته اند از باب نام گذاری شیء به اسم جزئی از آن . صلوات (نماز) ، از عباداتی است که در همه شرایع آسمانی وجود داشته است ، هر چند شکل آن در هر شریعتی ، متفاوت با شریعت دیگر بوده است . لذا فرمود : «إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا» 5 نماز بر مؤمنان ، در اوقات معین ، مقرر شده بود» . بعضی گفته اند : «صلوه» در اصل از «صلی» گرفته شده است و معنای «صلی الرجل» ، این است که شخص با این عبادت ، «صلی» را که به معنای آتش برافروخته الهی است ، از خود ، دفع کرده است . بنای «صلی» (دور کردن آتش از

1- توبه : آیه 103 .

2- احزاب: آیه 56 .

3- بقره : آیه 157 .

4- نساء: آیه 103 .

صلاه، در قرآن و حدیث

1. معنای صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله

خود)) مانند «مَرَضٌ» است که به معنای برطرف کردن بیماری است. (1) بر این اساس، مقصود از صلوات (درود) فرستادن بر پیامبر خدا و اهل بیت آن بزرگوار، دعا کردن برای آنهاست.

صلاه، در قرآن و حدیث بررسی مواردی از قرآن و حدیث که کلمه «صلاه» در آنها به کار رفته، نشان می دهد که معنای جامع این واژه، توجّه توأم با ستایش و اظهار تعظیم و تکریم است. علامه سید محمد حسین طباطبایی رحمه الله در این باره می گوید: معنای جامع کلمه «صلاه» آن گونه که از موارد کاربرد آن استفاده می شود، انعطاف است. پس این معنا بر حسب اختلاف مواردی که به آن نسبت داده می شود، فرق می کند. به همین جهت گفته شده است: «صلاه» از جانب خدا به معنای رحمت است، و از جانب فرشتگان به معنای طلب آموزش و از جانب مردم به معنای دعا کردن؛ لیکن صلاتی که در قرآن به خدا نسبت داده شده، به معنای رحمت خاص بر مؤمنان است که سعادت آخرت و رستگاری ابدی، بر آن مترتب است. به همین جهت، جخداوندج در تعلیل صلوات فرستادن خود بر آنان می فرماید: «لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ؛ (2) تا شما را از تاریکی ها به سوی روشنایی ببرد و خدا نسبت به مؤمنان مهربان است». (3) پیش از ملاحظه احادیث این بخش، چند نکته قابل توجّه است:

1. معنای صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله و الهبر پایه آنچه در تبیین معنای «صلاه» ذکر شد، معنای صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله، اظهار

1- مفردات ألفاظ القرآن: ص 490.

2- احزاب: آیه 43.

3- المیزان فی تفسیر القرآن: ج 16 ص 329.

2. پیام سیاسی درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله

محبت به پیامبر صلی الله علیه و آله و تعظیم و تکریم ایشان است. از این رو، آنچه در احادیث در تفسیر صلوات بر ایشان آمده است (مانند: رحمت، (1) ستایش، (2) دعا، (3) پاک دانستن پیامبر صلی الله علیه و آله از کاستی ها و آفات، (4) و وفا نمودن به پیمان الهی در پذیرفتن نبوت ایشان (5)) در واقع، مصادیق معنای جامع صلوات بر پیامبر خداست.

2. پیام سیاسی درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله با اندکی تأمل در تأکید و تشویق قرآن و احادیث اسلامی به درود فرستادن بر پیامبر خدا، بویژه در احادیثی که در باره کیفیت و ادب صلوات بر ایشان وارد شده و بر ضمیمه کردن اهل بیت به پیامبر صلی الله علیه و آله در هنگام فرستادن صلوات تأکید دارند، روشن می گردد که این ذکر مبارک، افزون بر بُعد اعتقادی و معنوی، دارای بُعد سیاسی و حکومتی است، بدین گونه که تداوم اظهار محبت حقیقی امت اسلامی به پیامبر خدا و اهل بیت آن بزرگوار، زمینه تداوم حاکمیت اسلام به رهبری خاندان رسالت را در جامعه فراهم می سازد. از این رو، صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله تنها یک عبادت نیست؛ بلکه یک شعار سیاسی نیز هست و به همین جهت در حدیث نبوی، بر بلند کردن صدا در گفتن این ذکر (همانند همه شعارهای سیاسی) تأکید شده است: *إِرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ؛ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالنِّفَاقِ*. 6 صدایتان را به صلوات بر من بلند کنید؛ چرا که نفاق را از بین می برد.

1- ر. ک: ص 329 ح 2934 و 2935.

2- ر. ک: ص 331 ح 2936.

3- ر. ک: ص 331 ح 2937.

4- ر. ک: ص 331 ح 2938.

5- ر. ک: ص 371 ح 3016.

3. حکمت درود فرستادن بر همه انبیا علیهم السلام

4. مهم ترین برکات درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله

این سخن، بدان معناست که شخص منافق نمی تواند همیشه این شعار سیاسی را بلند تکرار کند؛ چرا که تکرار این شعار به صورت آشکارا و بلند، سبب می گردد بیماری نفاق به تدریج علاج شود و انسان به ایمان حقیقی دست یابد.

3. حکمت درود فرستادن بر همه انبیا علیهم السلام درود فرستادن بر پیامبران سلف، هر چند پیام سیاسی درود فرستادن بر خاتم انبیا و خاندان او را ندارد، متضمن پیام اعتقادی و اجتماعی مهمی است؛ زیرا احترام به همه انبیا، نشانه عقیده مند بودن مسلمانان به صداقت آنان و زمینه ساز نزدیک شدن هر چه بیشتر پیروان ادیان به یکدیگر است.

4. مهم ترین برکات درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله در فصل چهارم، آثار و برکات فراوانی برای صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله ذکر شده است، مانند: آمرزش گناهان، عافیت (آسایش)، اجابت دعا، درمان بیماری نفاق، کفایت امور مادی و معنوی و...؛ لیکن به نظر می رسد که مهم ترین اثر این ذکر پُربرکت، درود فرستادن خداوند متعال و سلام دادن پیامبر ختمی مرتبت بر صلوات فرستنده است که در واقع، باید گفت سایر برکات صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله نیز ریشه در همین اثر دارد.

الفصل الأوّل: تفسير الصّلاه على التّيبّالكتاب «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» . (1)

الحديثمعانى الأخبار عن أبى حمزه: سألتُ أبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» فَقَالَ: الصَّلَاةُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ رَحْمَةٌ، وَمِنَ الْمَلَائِكَةِ تَرْكِيَةٌ، وَمِنَ النَّاسِ دُعَاءٌ. وَأَمَّا قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» فَإِنَّهُ يَعْنِي التَّسْلِيمَ لَهُ فِيمَا وَرَدَ عَنْهُ . (2)

ثواب الأعمال عن ابن المغيرة عن أبى الحسن عليه السلام_ وَقَدْ سَمِعْتُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْنَى صَدَّاهُ اللَّهُ وَصَدَّاهُ مَلَائِكَتُهُ وَصَلَاةُ الْمُؤْمِنِينَ: صَلَاةُ اللَّهِ رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ (3)، وَصَلَاةُ مَلَائِكَتِهِ تَرْكِيَةٌ مِنْهُمْ لَهُ، وَصَلَاةُ الْمُؤْمِنِينَ دُعَاءٌ مِنْهُمْ لَهُ . (4)

1- الأحراب: 56 .

2- معانى الأخبار: ص 368 ح 1، الاعتقادات: ص 25، بحار الأنوار: ج 94 ص 55 ح 27 .

3- فى جامع الأخبار: «رحمه من الله له» .

4- ثواب الأعمال: ص 187 ح 1 عن ابن المغيرة، جامع الأخبار: ص 159 ح 381 عن أبى المغيرة، بحار الأنوار: ج 86 ص 95 ح 3 وج 94 ص 58 ح 38 .

فصل یکم: تفسیر صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله

فصل یکم: تفسیر صلوات بر پیامبر قرآن «خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! [شما نیز] بر او درود فرستید و درودی کامل گوید» .

حدیث معانی الأخبار_ به نقل از ابو حمزه _: از امام صادق علیه السلام در باره این فرموده خداوند عز و جل پرسیدم که: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! [شما نیز] بر او درود فرستید و درودی کامل گوید» . فرمود: «درود ، از جانب خدا رحمت است و از جانب فرشتگان ، تزکیه (1) و از جانب مردم ، دعا» . و فرمود: «درودی کامل گوید» ، یعنی به آنچه می گوید ، گردن نهید .

ثواب الأعمال_ به نقل از ابن مغیره _: ابوالحسن علیه السلام ، (2) در پاسخ به پرسش از معنای درود خدا و درود فرشتگانش و درود مؤمنان _: درود خدا ، رحمت از جانب خداست . درود فرشتگانش ، تزکیه آنها نسبت به پیامبر صلی الله علیه و آله است و درود مؤمنان ، دعای آنها برای اوست .

1- تزکیه: تأیید و تصدیق کردن کسی ؛ گواهی دادن به حَقّانیت و اعتبار کسی ؛ امین و درست کردار خواندن کسی .

2- منظور از ابوالحسن علیه السلام در این جا امام کاظم یا امام رضا علیهما السلام است .

الإمام الصادق عليه السلام في قول الله تعالى: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» :
أثنوا عليه وسلّموا له . (1)

جمال الأسبوع عن عبد الرحمن بن كثير: سألتُه (2) عن قول الله تبارك وتعالى: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»، فقال: صلوات الله عليه تزيّته له في السماء. قلت: ما معنى تزيّته الله إياه؟ قال: زكاه بأن برّاه من كل نقصٍ وأفه يلزم مخلوقاً. قلت: فصلاة المؤمنين؟ قال: يبرؤونه ويعرفونه بأن الله قد برّاه من كل نقصٍ هو في المخلوقين، من الآفات التي تُصيبهم في بُنْيهِ خَلْقِهِمْ، فَمَنْ عَرَفَهُ وَوَصَدَّ فَهُ بِغَيْرِ ذَلِكَ فَمَا صَلَّى عَلَيْهِ. قلت: فكيف نقول نحن إذا صلّينا عليهم؟ قال: تقولون: اللَّهُمَّ إِنَّا نُصَلِّي عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا أَمَرْتَنَا بِهِ، وَكَمَا صَلَّيْتَ أَنْتَ عَلَيْهِ، فَكَذَلِكَ صَلَّاتُنَا عَلَيْهِ. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَمَعْنَاهُ: إِنِّي أَنَا عَلَى الْمِيثَاقِ وَالْوَفَاءِ الَّذِي قَبِلْتُ حِينَ قَوْلِهِ: «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى» (4). (5)

-
- 1- المحاسن: ج 2 ص 53 ح 1156 .
 - 2- هكذا جاءت مضمرة .
 - 3- جمال الأسبوع: ص 155، بحار الأنوار: ج 94 ص 71 ح 66 .
 - 4- آل عمران: 172 .
 - 5- معاني الأخبار: ص 115 ح 1 عن يزيد بن الحسن عن الإمام الكاظم عليه السلام، فلاح السائل: ص 226 ح 126، مختصر بصائر الدرجات: ص 159 كلاهما عن زيد بن الحسن عن الإمام الكاظم عنه عليهما السلام، بحار الأنوار: ج 94 ص 54 ح 25 .

امام صادق علیه السلام در باره سخن خدای متعال که: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! [شما نیز] بر او درود فرستید و درودی کامل گوید» _ : [یعنی] او را بستائید و در برابرش تسلیم باشید.

جمال الأسبوع_ به نقل از عبد الرحمان بن کثیر _ : از امام علیه السلام (1) در باره این سخن خداوند _ تبارک و تعالی _ پرسیدم: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر ، درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! بر او درود فرستید و درودی کامل گوید» . فرمود : درود فرستادن خدا بر او ، تزکیه او در آسمان است». گفتم : تزکیه خدا از او ، به چه معناست؟ فرمود: «تأیید می کند که او را از هر کاستی و آسیبی که لازمه مخلوق است ، مبرا داشته است» . گفتم : درود فرستادن مؤمنان ، چه؟ فرمود: «او را تبرئه کرده ، چنین معرفی می کنند که خداوند ، وی را از هر نقصی که خاص [دیگر] مخلوقات [انسانی] است، یعنی از آفت هایی [و امراضی] که به ساختمان بدنشان می رسد ، مبرا کرده است . پس هر که او را به غیر از این ، وصف و معرفی کند ، بر او درود نفرستاده است» . گفتم : پس هرگاه بر ایشان درود می فرستیم ، چگونه بگوییم؟ فرمود: «می گوید: بار خدایا! ما بر پیامبرت محمّد و بر خاندان محمّد ، درود می فرستیم، همان گونه که تو ما را بدان ، فرمان داده ای، و همان سان که تو خود ، بر او درود فرستاده ای . چنین است درود فرستادن ما بر او» .

امام صادق علیه السلام : هر که بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود فرستد ، معنایش این است که: من ، بر آن پیمان و وفایی که پذیرفتم ، هستم ؛ آن گاه که [خداوند] فرمود: «آیا من پروردگار شما نیستم؟ گفتند: چرا ...» .

1- منظور در اینجا امام صادق علیه السلام است .

الفصل الثاني: فضل الصلاة على النبي وآله والحث عليها 1 / 2 قيمة الصلاة على النبي وآله رسول الله صلى الله عليه وآله: من سره أن يلقي الله غدا راضيا فليكثر الصلاة على . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: أولى الناس بي في يوم القيامة أكثرهم على صلاة . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: صلاتكم على مجوزة لدعائكم ، ومرضاة لربكم ، وزكاة لأبدانكم . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: ما من دعاء إلا بينه وبين السماء حجاب حتى يصلى على النبي وعلى آل محمد ، فإذا فعل ذلك خرق ذلك الحجاب ودخل الدعاء ، فإذا لم يفعل ذلك رجع الدعاء . (4)

1- .كنز العمال: ج 1 ص 504 ح 2229 نقلاً عن الديلمي عن عائشه .

2- .سنن الترمذى: ج 2 ص 354 ح 484 ، التاريخ الكبير: ج 5 ص 177 الرقم 559 كلاهما عن عبد الله بن مسعود؛ مكارم الأخلاق: ج 2 ص 88 ح 2240 ، جامع الأخبار: ص 153 ح 346 عن عبد الله بن مسعود .

3- .الجعفریات: ص 215 عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام ، جمال الأسبوع: ص 159 عن السكونى عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله ، جامع الأخبار: ص 156 ح 366 وفيهما «لأعمالكم» بدل «لأبدانكم» ، بحار الأنوار: ج 94 ص 64 ح 52 وص 68 ح 56 ؛ فردوس الأخبار: ج 2 ص 546 ح 3554 .

4- .بشاره المصطفى: ص 236 عن الحرث عن الإمام على عليه السلام ، جامع الأخبار: ص 156 ح 367 نحوه ، بحار الأنوار: ج 27 ص 258 ح 7 ؛ الفردوس: ج 4 ص 47 ح 6148 عن الإمام على عليه السلام وليس فيه «وعلى آل محمد» ، كنز العمال: ج 2 ص 88 ح 3270 .

فصل دوم: فضیلت صلوات فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان او و تشویق به آن

2 / 1 ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام

فصل دوم: فضیلت صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او و تشویق به آن 1 / 2 ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس دوست دارد که فردا [ای قیامت]، خدای را در حالی دیدار کند که از او خشنود است، بر من بسیار درود بفرستد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: نزدیک ترین مردم به من در روز رستاخیز، کسی است که بیشتر بر من درود فرستد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: درود فرستادن شما بر من، مجوّز [پذیرفته شدن] دعای شما و مایه خشنودی پروردگارتان و زکات بدن های شماست.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ دعایی نیست، مگر این که میان آن و آسمان (درگاه خداوند)، پرده ای است، تا آن گاه که بر پیامبر و بر خاندان پیامبر، درود فرستاده شود. چون این کار صورت گیرد، آن پرده می شکافد و دعا [به درگاه خداوند] داخل می شود، و اگر این کار نشود، دعا برمی گردد.

المصنّف لعبد الرزاق عن يعقوب بن زيد التيمي: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَتَانِي آتٍ مِنْ رَبِّي فَقَالَ: لَا يُصَلِّي عَلَيْكَ عَبْدٌ صَلَاةً إِلَّا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَا أَجْعَلُ نِصْفَ دُعَائِي لَكَ؟ قَالَ: إِنْ شِئْتَ. قَالَ: أَلَا أَجْعَلُ كُلَّ دُعَائِي لَكَ؟ قَالَ: إِذَا يَكْفِيكَ اللَّهُ هَمَّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. (1)

الكافي عن أبي بصير: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا مَعْنَى: أَجْعَلُ صَلَوَاتِي كُلَّهَا لَكَ؟ فَقَالَ: يُقَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَي كُلِّ حَاجَةٍ، فَلَا يَسْأَلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا حَتَّى يَبْدَأَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَيُصَلِّيَ عَلَيْهِ ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهَ حَوَائِجَهُ. (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: لَقِيَنِي جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَبَشَّرَنِي، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ صَلَاتٌ عَلَيْهِ، وَمَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ سَلَّمَ عَلَيْهِ، فَسَجَدْتُ لِذَلِكَ. (3)

الإمام عليّ عليه السلام: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَمِعَهُ النَّبِيُّ وَرُفِعَتْ دَعْوَتُهُ. (4)

عنه عليه السلام: صَلُّوا عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ دُعَاءَكُمْ عِنْدَ ذِكْرِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَدُعَائِكُمْ لَهُ وَحِفْظِكُمْ إِيَّاهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ. (5)

1- المصنّف لعبد الرزاق: ج 2 ص 215 ح 3114، فضل الصلاة على النبي صلى الله عليه وآله: ص 28 ح 13، تفسير ابن كثير: ج 6 ص 456 كلاهما نحوه.

2- الكافي: ج 2 ص 492 ح 4، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 18 ح 2038 عن أبي بصير وابن الحكم، بحار الأنوار: ج 93 ص 316 ح 21.

3- جامع الأخبار: ص 157 ح 371، تيسير المطالب: ص 353 عن عبد الرحمن بن عوف، بحار الأنوار: ج 94 ص 65 ح 52.

4- النخصال: ص 630 ح 10 عن أبي بصير ومحمد بن مسلم عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، عدّه الداعي: ص 152 نحوه، بحار الأنوار: ج 94 ص 50 ح 14.

5- النخصال: ص 613 ح 10 عن أبي بصير ومحمد بن مسلم عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، تحف العقول: ص 103 وفيه «ورعايتكم له» بدل «ودعائكم له...»، بحار الأنوار: ج 93 ص 309 ح 7 وج 94 ص 50 ح 14.

المصنّف، عبد الرزّاق_ به نقل از یعقوب بن زید تیمی_: پیامبر خدا فرمود: «یکی از جانب پروردگارم نزد من آمد و گفت: هر بنده ای بر تو درود فرستد، خداوند، ده بار بر او درود می فرستد». مردی گفت: ای پیامبر خدا! آیا نصف دعایم را به شما اختصاص ندهم؟ فرمود: «هر طور مایلی». گفت: آیا همه دعایم را به شما اختصاص ندهم؟ فرمود: «در این صورت، خداوند، تو را از دغدغه دنیا و آخرت، خلاص می کند».

الکافی_ به نقل از ابوبصیر_: از امام صادق علیه السلام پرسیدم: معنای جمله «همه درودهایم را به شما اختصاص می دهم» چیست؟ فرمود: «یعنی او را پیشاپیش هر حاجت خود قرار دهد، و هر چه از خداوند عز و جل درخواست می کند، نخست از پیامبر صلی الله علیه و آله آغاز کند و بر او درود بفرستد و سپس حاجت های خود را از خدا بخواهد».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: جبرئیل علیه السلام به دیدار من آمد و مرا مژده داد و گفت: خدای عز و جلمی فرماید: «هر که بر تو درود بفرستد، من بر او درود می فرستم، و هر که بر تو سلام فرستد، من بر او سلام می فرستم» و من به شکرانه آن، سجده کردم.

امام علی علیه السلام: هر کس بر پیامبر، محمّد صلی الله علیه و آله، درود فرستد، پیامبر صلی الله علیه و آله آن را می شنود و دعایش [به درگاه خداوند] بالا برده می شود.

امام علی علیه السلام: بر محمّد و خاندان محمّد، درود بفرستید؛ چرا که در هنگام بردن نام محمّد صلی الله علیه و آله و دعا کردن شما برای او و پاسداشتن از او، خداوند عز و جلدعایتان را می پذیرد.

عنه عليه السلام: إذا قرأتم: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ» فَصَلُّوا عَلَيْهِ؛ فِي الصَّلَاةِ كُنْتُمْ أَوْ فِي غَيْرِهَا. (1)

عنه عليه السلام: بِالشَّهَادَتَيْنِ تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَبِالصَّلَاةِ تَنَالُونَ الرَّحْمَةَ، أَكْثَرُوا مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى نَبِيِّكُمْ «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا». (2)

عنه عليه السلام لِيَهُودِيٍّ قَالَ لَهُ: إِنَّ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَسْجَدَ اللَّهُ الْمَلَائِكَةَ لَهُ، فَهَلْ فَضَّلَ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِمِثْلِ ذَلِكَ؟ قَالَ: قَدْ كَانَ ذَلِكَ، وَلَئِنِ أَسْجَدَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ آدَمَ مَلَائِكَتَهُ، فَإِنَّ ذَلِكَ لِمَا أَوْدَعَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَنْ جَلَسَ لِمَنْ مِنَ الْأَنْوَارِ وَالشَّرَفِ، إِذْ كَانَ هُوَ الْوَعَاءُ، وَلَمْ يَكُنْ سُجُودُهُمْ عِبَادَةً لَهُ، وَإِنَّمَا كَانَ سُدُجُودُهُمْ طَاعَةً لِأَمْرِ اللَّهِ وَتَكْرِمَةً وَتَحِيَّةً، مِثْلَ السَّلَامِ مِنَ الْإِنْسَانِ عَلَى الْإِنْسَانِ، وَاعْتِرَافًا لِأَدَمَ بِالْفَضِيلَةِ. وَلَقَدْ أُعْطِيَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؛ وَهُوَ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى صَلَّى عَلَيَّ وَأَمَرَ مَلَائِكَتَهُ أَنْ يُصَلُّوا عَلَيَّ، وَأَمَرَ جَمِيعَ خَلْقِهِ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، فَقَالَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» فَلَا يُصَلُّ عَلَيَّ فِي حَيَاتِهِ أَحَدٌ وَبَعْدَ وَفَاتِهِ إِلَّا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِذَلِكَ عَشْرًا، وَأَعْطَاهُ مِنَ الْحَسَنَاتِ عَشْرًا بِكُلِّ صَلَاةٍ صَلَّى عَلَيَّ، وَلَا أَحَدٌ يُصَلِّي عَلَيَّ بَعْدَ وَفَاتِهِ إِلَّا وَهُوَ يَعْلَمُ بِذَلِكَ، وَيُرَدُّ عَلَى الْمُصَلِّ وَالْمُسَلَّمِ مِثْلَ ذَلِكَ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ دُعَاءَ أُمَّتِي فِيمَا يَسْأَلُونَ رَبَّهُمْ جَلَّ ثَنَاؤُهُ مَرْفُوعًا مِنْ إِبْرَائِيمَ، حَتَّى يُصَلُّوا فِيهِ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَهَذَا أَكْبَرُ وَأَعْظَمُ مِمَّا أُعْطِيَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِأَدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. (3)

1- الخصال: ص 629 ح 10 عن أبي بصير ومحمد بن مسلم عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، تحف العقول: ص 119، بحار الأنوار: ج 85 ص 19 ح 9.

2- التوحيد: ص 73 ح 27، الأمالى للصدوق: ص 399 ح 515 كلاهما عن جابر بن يزيد الجعفي عن الإمام الباقر عن آبائه عليهم السلام، الكافي: ج 8 ص 19 ح 4 عن جابر بن يزيد عن الإمام الباقر عنه عليهما السلام وفيه «بالشهادة»، تحف العقول: ص 92، بحار الأنوار: ج 94 ص 48 ح 3.

3- إرشاد القلوب: ص 408 عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 94 ص 69 ح 59 وج 16 ص 343 ح 33.

امام علی علیه السلام: هر گاه «خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند» را خواندید ، بر او درود فرستید، در نماز بودید یا غیر نماز.

امام علی علیه السلام: با شهادتین ، به بهشت می روید و با صلوات (نماز) ، به رحمت [خداوند] نایل می شوید . بر پیامبرتان بسیار درود بفرستید . «خدا و فرشتگان او بر پیامبر ، درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! [شما نیز] بر او درود بفرستید و سلامی کامل بگویید» .

امام علی علیه السلام_ به مردی یهودی که به ایشان گفت: خداوند برای آدم علیه السلام فرشتگان را به سجده وا داشت. آیا برای محمد صلی الله علیه و آله چنین امتیازی هست؟ _: چنین است. اگر خداوند عز و جل فرشتگانش را به سجده در برابر آدم وا داشت، به خاطر انوار و شرافتی بود که خداوند عز و جل در پشت او نهاد؛ زیرا او ظرف بود . و سجده فرشتگان برای پرستش آدم نبود ؛ بلکه سجده شان، در واقع، اطاعت از فرمان خدا و [نوعی] احترام و درود فرستادن، همانند سلام گویی انسان بر انسان بود و اعتراف به برتری آدم بود. خداوند ، برتر از این را به محمد صلی الله علیه و آله عطا فرمود و آن ، این است که خدای متعال، خود بر او درود فرستاد و به فرشتگانش فرمود که بر او درود بفرستند و همه آفریدگانش را نیز دستور داد که تا روز قیامت بر او درود بفرستند . او _ که نقاش بزرگ است _ فرمود: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر ، درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! [شما نیز] بر او درود بفرستید و سلامی کامل بگویید» . پس، هر که بر او ، چه در زمان حیاتش و چه پس از وفاتش، درود فرستد ، خداوند ده بار بر او درود می فرستد و برای هر درودی که فرستاده است ، ده حسنه عطايش می کند. و هر که بعد از وفات ایشان بر او درود فرستد ، او درود وی را می فهمد و جواب درود فرستنده و سلام گوینده را به همان سان می دهد. خدای متعال ، دعای امت او را برای آنچه از پروردگارشان عز و جل می خواهند ، از اجابت دور نگه می دارد تا آن که در آن دعا بر او درود بفرستند و این ، بزرگ تر و مهم تر از آن چیزی است که خدای _ تبارک و تعالی _ به آدم علیه السلام عطا فرمود.

جمال الأسبوع عن أبي عبد الله البرقي يرفعه: قَالَ رَجُلٌ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَمَا وَصَفَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: «يَسْبِحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ» (1) ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»، كَيْفَ لَا يَفْتُرُونَ وَهُمْ يُصَلِّونَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ؟ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمَّا خَلَقَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَقَالَ: أَنْقِصُوا مِنْ ذِكْرِي بِمِقْدَارِ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ، [فَقَوْلُ الرَّجُلِ: صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ] (2) فِي الصَّلَاةِ مِثْلُ قَوْلِهِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: أَفْضَلُ الدُّعَاءِ الصَّلَاةِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ. (4)

عنه عليه السلام: مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَمَنْ ذَكَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ؛ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَرَنَ رَسُولَهُ بِنَفْسِهِ. (5)

الكافي عن عبد السلام بن نعيم: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنِّي دَخَلْتُ الْبَيْتَ وَلَمْ يَحْضُرْ رَنِي شَيْءٌ مِنَ الدُّعَاءِ إِلَّا الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. فَقَالَ: أَمَا إِنَّهُ لَمْ يَخْرُجْ أَحَدٌ بِأَفْضَلٍ مِمَّا خَرَجَتْ بِهِ. (6)

1- الأنبياء: 20.

2- ما بين المعقوفين أثبتناه من بحار الأنوار.

3- جمال الأسبوع: ص 156، بحار الأنوار: ج 94 ص 71 ح 66.

4- جامع الأحاديث للقمي: ص 186 عن الإمام الرضا عليه السلام، الفقه المنسوب للإمام الرضا عليه السلام: ص 345 عن العالم عليه السلام، بحار الأنوار: ج 93 ص 296 ح 23 وص 322 ح 35.

5- علل الشرائع: ص 579 ح 7 عن عبد الحميد، بحار الأنوار: ج 94 ص 54 ح 24.

6- الكافي: ج 2 ص 494 ح 17، ثواب الأعمال: ص 186 ح 2، عده الداعي: ص 150 عن عبد الله بن نعيم، بحار الأنوار: ج 99 ص 369 ح 5 وج 94 ص 57 ح 34.

جمال الأسبوع_ به نقل از ابو عبد الله برقی، در حدیثی که سند آن را به امام صادق علیه السلام رسانده است: _ مردی به امام صادق علیه السلام گفت: قربانت گردم! مرا از این سخن خدای _ تبارک و تعالی _ و آنچه در باره فرشتگان فرموده است، آگاه فرما که: «شب و روز، بی وقفه، تسبیح می گویند» و سپس [در جایی دیگر] فرموده است: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر، درود می فرستند. ای کسانی که ایمان آورده اید! [شما نیز] بر او درود بفرستید و سلامی کامل بگویید». چگونه از تسبیح، باز نمی ایستند، در حالی که بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود می فرستند؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «خدای _ تبارک و تعالی _ چون محمد صلی الله علیه و آله را آفرید، به فرشتگان فرمود: به اندازه درود فرستادن بر محمد، از ذکر من بکاهید. [بنا بر این، این گفته آدمی: درود خدا بر محمد باد] در نماز، همسنگ این است که بگوید: پاکا خدا و ستایش، خدای را! معبودی جز خدا نیست. خدا بزرگ تر است».

امام صادق علیه السلام: برترین دعا، درود فرستادن بر پیامبر خداست.

امام صادق علیه السلام: هر که یاد خدا کند، ده نیکی برایش نوشته می شود، و هر که یاد پیامبر خدا کند، [نیز] ده نیکی برایش نوشته می شود؛ چرا که خدای متعال پیامبرش را در کنار خودش قرار داده است.

الکافی_ به نقل از عبد السلام بن نعیم: _ به امام صادق علیه السلام گفتم: من به خانه (کعبه) در آمدم؛ اما هیچ دعایی جز درود فرستادن بر محمد و خاندان محمد، به یادم نیامد. فرمود: «بدان که هیچ کس با چیزی (و پاداشی) برتر از آنچه تو با آن بیرون آمدی، بیرون نیامده است».

تهذيب الأحكام عن أبي بصير: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَصَدَّ لِي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَنَا سَاجِدٌ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، هُوَ مِثْلُ سُبْحَانَ اللَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ. (1)

الكافي عن عبد الله بن سليمان: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الرَّجُلِ يَذْكُرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ إِمَّا رَاكِعًا وَإِمَّا سَاجِدًا، فَيُصَدِّ لِي عَلَيْهِ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، إِنَّ الصَّلَاةَ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَهَيْئَةِ التَّكْبِيرِ وَالتَّسْبِيحِ، وَهِيَ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، يَبْتَدِرُهَا ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مَلَكًا أَيُّهُمْ يُبَلِّغُهَا إِلَيْهِ. (2)

الإمام الكاظم عليه السلام: أَفْضَلُ الدُّعَاءِ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ الدُّعَاءُ لِلْإِخْوَانِ، ثُمَّ الدُّعَاءُ لِنَفْسِكَ فِيمَا أَحْبَبْتَ. (3)

الكافي عن عبيد الله بن عبد الله: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لِي: مَا مَعْنَى قَوْلِهِ: «وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى» (4)؟ قُلْتُ: كُلَّمَا ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ قَامَ فَصَلَّى. فَقَالَ لِي: لَقَدْ كَلَّفَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَذَا شَطَطًا (5)! فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ فَكَيْفَ هُوَ؟ فَقَالَ: كُلَّمَا ذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ. (6)

-
- 1- تهذيب الأحكام: ج 2 ص 314 ح 1279 .
 - 2- الكافي: ج 3 ص 322 ح 5، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 299 ح 1206 عن عبد الله بن سنان .
 - 3- مكارم الأخلاق: ج 2 ص 238 ح 2577، الفقه المنسوب للإمام الرضا عليه السلام: ص 345، بحار الأنوار: ج 93 ص 322 ح 35 وص 296 ح 23 .
 - 4- الأعلى: 15 .
 - 5- كَلَّفَتْنِي شَطَطًا: أَي أَمْرًا شَاقًّا (مجمع البحرين: ج 2 ص 952 «شطط»).
 - 6- الكافي: ج 2 ص 494 ح 18 .

تهذيب الأحكام_ به نقل از ابو بصير_ : به امام صادق عليه السلام گفتم : در حال سجده، بر پیامبر صلی الله عليه و آله درود بفرستم؟ فرمود: «آری . آن ، همانند سبحان الله و الله أكبر است» .

الكافی_ به نقل از عبد الله بن سليمان_ : از امام صادق عليه السلام پرسیدم: انسان در حال گزاردن نماز واجب، در رکوع یا سجود، نام پیامبر صلی الله عليه و آله را می برد . آیا در آن حال ، بر او درود بفرستد؟ فرمود: «آری . درود فرستادن بر پیامبر خدا ، همانند گفتن الله أكبر و سبحان الله است و ده ثواب دارد و هجده فرشته به سوی آن ثواب ها می شتابند تا هر یک زودتر از دیگری آنها را به او برسانند» .

امام کاظم عليه السلام: بهترین دعا، درود فرستادن بر محمد و خاندان محمد است_ که درود خدا بر ایشان باد_ . سپس دعا کردن برای برادران و آن گاه دعا کردن برای خودت در باره آنچه دوست داری.

الكافی_ به نقل از عبید الله بن عبد الله_ : بر امام رضا عليه السلام در آمدم . به من فرمود: «معنای این سخن خداوند: «و نام پروردگارش را برد و نماز گزارد» چیست؟». گفتم: یعنی هر زمان که نام پروردگارش را بُرد ، برخیزد و نماز بگزارد. به من فرمود: «پس خداوند ، تکلیف فراتر از توان کرده است!». گفتم: قربانت گردم! پس معنایش چیست؟ فرمود: «یعنی هرگاه نام پروردگارش را برد ، بر محمد و خاندان او درود رستد».

الإمام الرضا عليه السلام: الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عِزُّ وَجَلَالَتَسْبِيحٍ وَالتَّهْلِيلِ وَالتَّكْبِيرِ. (1)

الإمام الهادي عليه السلام: إِنَّمَا اتَّخَذَ اللَّهُ عِزُّ وَجَلُّ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً لِكَثْرَةِ صَلَاتِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ. (2)

راجع: ص 372 (بركات الصلاة على رسول الله وأهل بيته).

2 / 2 قِيمَةُ الصَّلَاةِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَتَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَكْثَرُوا عَلَى الصَّلَاةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: أَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَى يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَتِهِ الْجُمُعَةِ؛ فَمَنْ صَلَّى عَلَى صَلَاةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: أَكْثَرُوا مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَتِهِ الْجُمُعَةِ؛ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ كُنْتُ لَهُ شَهِيدًا وَشَافِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (5)

عنه صلى الله عليه وآله: أَكْثَرُوا عَلَى مِنَ الصَّلَاةِ فِي كُلِّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ؛ فَإِنَّ صَلَاةَ أُمَّتِي تُعْرَضُ عَلَى فِي كُلِّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ، فَمَنْ كَانَ أَكْثَرَهُمْ عَلَى صَلَاةٍ كَانَ أَقْرَبَهُمْ مِنِّي مَنْزِلَةً. (6)

-
- 1- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 294 ح 52، الأمامي للصدوق: ص 132 ح 124 كلاهما عن الحسن بن علي بن فضال، روضه الواعظين: ص 353، جامع الأخبار: ص 155 ح 359، بحار الأنوار: ج 94 ص 47 ح 2.
 - 2- علل الشرائع: ص 34 ح 3 عن عبد العظيم بن عبد الله الحسني، بحار الأنوار: ج 12 ص 4 ح 9.
 - 3- عمل اليوم والليله لابن السني: ص 135 ح 379، مسند الشاميين: ج 4 ص 18 ح 26 كلاهما عن أنس، فضل الصلاة على النبي صلى الله عليه وآله للجهمي: ص 40 عن الحسن، المصنّف لعبد الرزّاق: ج 3 ص 205 ح 5338 وفيه «عن أبي عمران الجوني قال: بلغني أنّ رسول الله صلى الله عليه وآله كان يقول...».
 - 4- السنن الكبرى: ج 3 ص 353 ح 5994، فضائل الأوقات للبيهقي: ص 136 ح 321 كلاهما عن أنس، كنز العمال: ج 1 ص 494 ح 2179.
 - 5- كنز العمال: ج 1 ص 489 ح 2142، الجامع الصغير: ج 1 ص 209 ح 1405 كلاهما نقلًا عن البيهقي في شعب الإيمان عن أنس.
 - 6- السنن الكبرى: ج 3 ص 353 ح 5995 عن أبي أمامه، كنز العمال: ج 1 ص 488 ح 2141؛ بحار الأنوار: ج 89 ص 358 نقلًا عن الرسالة للشهيد الثاني.

2 / 2 ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام در روز و شب جمعه

امام رضا علیه السلام: درود فرستادن بر محمد و خاندان محمد، در نزد خداوند، همسنگ گفتن «سبحان الله» و گفتن «لا إله إلا الله» و گفتن «الله أكبر» است.

امام هادی علیه السلام: خداوند عز و جل به این دلیل، ابراهیم علیه السلام را خلیل خود کرد که بر محمد و خاندان او - که دروهای خدا بر ایشان باد - زیاد درود می فرستاد.

ر. ک: ص 373 (برکت های صلوات فرستادن بر پیامبر خدا و اهل بیت او).

2 / 2 ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او در روز و شب جمعه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در روز جمعه، فراوان بر من درود بفرستید.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در روز و شب جمعه، فراوان بر من درود بفرستید؛ زیرا هر کس بر من یک درود بفرستد، خداوند، ده درود بر او می فرستد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در روز و شب جمعه، فراوان بر من درود بفرستید، که هر کس چنین کند، در روز قیامت، گواه و شفیع او می شوم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در روزهای جمعه، فراوان بر من درود بفرستید؛ زیرا دروهای امّتم، در هر روز جمعه به من ارائه می شود. پس هر کس بیشتر بر من درود فرستد، مقامش به من نزدیک تر است.

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؛ فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتِكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ. (1)

الإمام عليّ عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَكْثِرُوا مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؛ فَإِنَّهُ يَوْمٌ تُضَاعَفُ فِيهِ الْأَعْمَالُ، وَأَسْأَلُوا اللَّهَ تَعَالَى لِيَ الدَّرَجَةَ الْوَسِيلَةَ (2) مِنَ الْجَنَّةِ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الدَّرَجَةُ الْوَسِيلَةُ مِنَ الْجَنَّةِ؟ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: هِيَ أَعْلَى دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ لَا يَنَالُهَا إِلَّا نَبِيٌّ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ. (3)

رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِثَّةَ مَرَّةٍ، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَعَهُ نَوْزٌ لَوْ قَسَّمْ ذَلِكَ التُّورُ بَيْنَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ لَوَسِعَهُمْ. (5)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِثَّةَ مَرَّةٍ، قَضَى اللَّهُ لَهُ سِتِّينَ حَاجَةً؛ ثَلَاثُونَ مِنْهَا لِلدُّنْيَا، وَثَلَاثُونَ لِآخِرَتِهِ. (6)

1- سنن أبي داود: ج 2 ص 88 ح 1531 وج 1 ص 275 ح 1047، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 524 ح 1636، سنن النسائي: ج 3 ص 91، صحيح ابن حبان: ج 3 ص 191 ح 910، السنن الكبرى: ج 3 ص 353 ح 5993 كلّها عن أوس بن أوس.

2- في جامع الأخبار: «الدرجة والوسيلة».

3- مسند زيد: ص 156، جامع الأخبار: ص 157 ح 370 وراجع دعائم الإسلام: ج 1 ص 179 وبحار الأنوار: ج 94 ص 65 ح 52.

4- المحاسن: ج 1 ص 132 ح 161 عن السكوني عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام.

5- حليه الأولياء: ج 8 ص 47 عن محمد بن عجلان عن الإمام زين العابدين عن أبيه عن الإمام عليّ عليهم السلام، كنز العمال: ج 1 ص 507 ح 2240.

6- ثواب الأعمال: ص 187 ح 1 عن محمد بن الفضيل عن الإمام الرضا عليه السلام، المصباح للكفعمي: ص 421 بهامشه، بحار الأنوار: ج 89 ص 351 ح 28.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: یکی از بافضیلت ترین روزهای شما روز جمعه است . پس در این روز ، فراوان بر من درود بفرستید؛ زیرا درود شما به من عرضه می شود.

امام علی علیه السلام: پیامبر خدا فرمود: «در روز جمعه، فراوان بر من درود بفرستید؛ زیرا جمعه روزی است که در آن ، اعمال ، دو چندان محاسبه می شوند. از خداوند بزرگ برای من درجه وسیله را در بهشت ، مسئلت کنید» . گفته شد: ای پیامبر خدا! درجه «وسیله» در بهشت چیست؟ فرمود: «آن ، بالاترین درجه بهشت است و جز پیامبر ، کسی به آن مقام نمی رسد و امیدوارم که من ، آن پیامبر باشم» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در روز جمعه ، از روی ایمان و برای رضای خدا، بر من درود فرستد، کار را از نو آغاز کرده است.

[\(1\)](#)

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در روز جمعه ، صد مرتبه بر من درود فرستد، روز قیامت با چنان نوری بیاید که اگر آن نور در میان همه خلائق تقسیم شود ، همگان را جوابگو خواهد بود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در روز جمعه صد بار بر من درود فرستد ، خداوند ، شصت حاجت او را برمی آورد : سی حاجت دنیوی و سی حاجت اُخروی.

1- . کنایه از این که تمام گناهانش آمرزیده شده است.

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، كَانَتْ شَفَاعَةً لَهُ عِنْدِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (1)

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ مِنَ السُّنَنِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ أَلْفَ مَرَّةٍ، وَفِي سَائِرِ الْأَيَّامِ مِئَةَ مَرَّةٍ. (2)

عنه عليه السلام- لِعُمَرَ بْنِ يَزِيدٍ -: يَا عُمَرُ، إِنَّهُ إِذَا كَانَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَلَائِكَةٌ بِعَدَدِ الذَّرِّ، فِي أَيْدِيهِمْ أَقْلَامُ الذَّهَبِ وَقِرَاطِيسُ الْفِضَّةِ، لَا يَكْتُبُونَ (3) إِلَى لَيْلِهِ السَّبْتِ إِلَّا الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، فَأَكْثَرَ مِنْهَا. (4)

2 / 3 قِيمَةُ الصَّلَاةِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ عِنْدَ الدُّعَاءِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا تَجْعَلُونِي كَقَدْحِ الرَّاكِبِ 5؛ فَإِنَّ الرَّاكِبَ يَمَلَأُ قَدْحَهُ فَيَشْرَبُهُ إِذَا شَاءَ. إَجْعَلُونِي فِي أَوَّلِ الدُّعَاءِ وَفِي آخِرِهِ وَفِي وَسْطِهِ. (5)

1- .كنز العمال: ج 1 ص 506 ح 2239 نقلاً عن الديلمي عن عائشه .

2- .الكافي: ج 3 ص 416 ح 13، تهذيب الأحكام: ج 3 ص 4 ح 9، جمال الأسبوع: ص 124 كلها عن عمر بن يزيد، جامع الأحاديث للقمي: ص 158 نحوه، بحار الأنوار: ج 89 ص 315 ح 24.

3- .في الكافي: «لا تكتبون»، والتصويب من بحار الأنوار والمصادر الأخرى.

4- .الكافي: ج 3 ص 416 ح 13، تهذيب الأحكام: ج 3 ص 4 ح 9، جمال الأسبوع: ص 123 كلها عن عمر بن يزيد، بحار الأنوار: ج 89 ص 314 ح 24 وراجع كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 424 ح 1251 والخصال: ص 393 ح 95.

5- .الكافي: ج 2 ص 492 ح 5 عن ابن القدّاح، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 19 ح 2039 كلاهما عن الإمام الصادق عليه السلام، بحار الأنوار: ج 93 ص 316 ح 21؛ المصنّف لعبد الرزّاق: ج 2 ص 216 ح 3117، شُعب الإيمان: ج 2 ص 216 ح 1578 كلاهما عن جابر نحوه، كنز العمال: ج 1 ص 509 ح 2253.

2 / 3 ارزش صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام در هنگام دعا

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در روز جمعه، بر من درود بفرستد، در روز قیامت، آن درود، شفیع او در نزد من خواهد بود (به واسطه آن، شفاعتش خواهم کرد).

امام صادق علیه السلام: از سنت است که در هر روز جمعه، هزار مرتبه و در دیگر روزها، صد مرتبه بر محمد و اهل بیت او درود بفرستی.

امام صادق علیه السلام: به عمر بن یزید: ای عمر! چون شب جمعه می شود، به شمار مورچگان از آسمان، فرشته فرود می آید و در دستانشان خامه های زرّین و کاغذهای سیمین است و تا شب شنبه، جز درود بر محمد و خاندان محمد که درود خدا به او و بر ایشان باد، چیزی را نمی نویسند. پس فراوان درود بفرست.

2 / 3 ارزش صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او در هنگام دعای پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مرا به سان پیاله سواره قرار ندهید (1) که هرگاه می خواهد [و تشنه می شود]، پیاله اش را پُر می کند و می نوشد؛ [بلکه] مرا در آغاز دعا و در پایان و در میان آن، جای دهید.

1- یعنی برای یاد کردن من، اهمیت قائل شوید، نه این که هر گاه دلتان خواست، به گمان این که یاد من اهمیتی ندارد، از من یاد کنید.

عنه صلى الله عليه وآله: الدُّعَاءُ مَحْجُوبٌ عَنِ اللَّهِ حَتَّى يُصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ . (1)

الإمام الصادق عليه السلام: كُلُّ دُعَاءٍ يُدْعَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ مَحْجُوبٌ عَنِ السَّمَاءِ ، حَتَّى يُصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ . (2)

عنه عليه السلام: مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَاجَةٌ فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، ثُمَّ يَسْأَلْ حَاجَتَهُ ، ثُمَّ يَخْتِمُ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَقْبَلَ الطَّرْفَيْنِ وَيَدْعَ الْوَسْطَ ، إِذَا كَانَتْ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ لَا تُحْجَبُ عَنْهُ . (3)

عيون أخبار الرضا عليه السلام عن رجاء بن أبي الضحّاك: كَانَ [الرِّضَا] عَلَيْهِ السَّلَامُ يَبْدَأُ فِي دُعَائِهِ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَيُكْثِرُ مِنْ ذَلِكَ فِي الصَّلَاةِ وَغَيْرِهَا . (4)

راجع: ص 332 (قيمه الصلاة على النبي وآله) .

2 / 4 قِيمَةُ الصَّلَاةِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ فِي الْكِتَابِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي كِتَابِهِ ، لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَيَّ مَا دَامَ اسْمِي فِي ذَلِكَ الْكِتَابِ . (5)

1- .شُعْبُ الْإِيمَانِ : ج 2 ص 216 ح 1576 عن الحارث ، كنز العمال : ج 2 ص 78 ح 3215 نقلاً عن أبي الشيخ وكلاهما عن الإمام عليّ عليه السلام ؛ عوالي اللآلي : ج 2 ص 223 ح 31 وفيه «كُلُّ دُعَاءٍ» بدل «الدعاء» .

2- .الكافي : ج 2 ص 493 ح 10 عن صفوان الجمال ، ثواب الأعمال : ص 186 ح 3 ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 88 ح 2238 كلاهما عن الحارث الأعور عن الإمام عليّ عليه السلام وليس فيهما «يدعى الله عز وجل به» ، بحار الأنوار : ج 27 ص 260 ح 15 ؛ المعجم الأوسط : ج 1 ص 220 ح 721 ، شُعْبُ الْإِيمَانِ : ج 2 ص 216 ح 1575 كلاهما عن الحارث وعاصم بن ضميره عن الإمام عليّ عليه السلام وليس فيهما «يدعى الله عز وجل به» ، كنز العمال : ج 2 ص 269 ح 3988 .

3- .الكافي : ج 2 ص 494 ح 16 عن ابن جمهور عن أبيه عن رجاله ، مكارم الأخلاق : ج 2 ص 19 ح 2040 ، بحار الأنوار : ج 93 ص 316 ح 21 .

4- .عيون أخبار الرضا عليه السلام : ج 2 ص 182 ح 5 ، بحار الأنوار : ج 49 ص 94 ح 7 .

5- .تاريخ دمشق : ج 6 ص 80 ح 1422 عن أبي هريره ، تفسير القرطبي : ج 14 ص 235 ؛ جامع الأخبار : ص 157 ح 373 عن أبي هريره .

2 / 4 ارزش صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام در نوشتار

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: دعا به درگاه خدا نمی رسد، تا آن گاه که بر محمد و خاندان محمد، درود فرستاده شود.

امام صادق علیه السلام: هر دعایی به درگاه خدای عز و جل از رفتن به آسمان، ممنوع است تا آن گاه که بر محمد و خاندان محمد، درود فرستاده شود.

امام صادق علیه السلام: هر کس به خداوند عز و جل حاجتی داشت، نخست بر محمد و خاندان او درود فرستد، سپس حاجت خود را بخواهد و در پایان، بر محمد و خاندان محمد، درود فرستد؛ زیرا خدای عز و جل کریم تر از آن است که دو سوی [دعا] را بپذیرد و میان [آن] را وا نهد؛ چرا که درود فرستادن بر محمد و خاندان محمد، از درگاه خداوند، منع نمی شود.

عیون أخبار الرضا علیه السلام_ به نقل از رجاء بن ابی ضحاک_-: امام رضا علیه السلام دعایش را با درود فرستادن بر محمد و خاندان او آغاز می کرد و در نماز و غیر نماز، فراوان درود می فرستاد.

ر. ک: ص 333 (ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او).

2 / 4 ارزش صلوات فرستادن بر پیامبر و خاندان او در نوشتار پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در نوشته اش بر من درود فرستد، تا زمانی که نام من در آن نوشته باشد، فرشتگان بر او درود می فرستند.

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي كِتَابٍ، لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَسْتَغْفِرُ لَهُ مَا دَامَ اسْمِي فِي ذَلِكَ الْكِتَابِ. (1)

2/ 5 بُلُوغُ صَلَاةِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى النَّبِيِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: صَلُّوا عَلَيَّ وَسَلِّمُوا؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ وَسَلَامَكُمْ يَبْلُغُنِي أَيَّمَا كُنْتُمْ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: حَيْثُمَا كُنْتُمْ فَصَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي. (3)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عِنْدَ قَبْرِي سَمِعْتُهُ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ نَائِبًا أْبَلِغْتُهُ. (4)

عنه صلى الله عليه وآله: إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ، يُبَلِّغُونِي مِنْ أُمَّتِي السَّلَامَ. (5)

1- المعجم الأوسط: ج 2 ص 232 ح 1835 عن أبي هريره، ربيع الأبرار: ج 2 ص 248، كنز العمال: ج 1 ص 507 ح 2243؛ منيه المرید: ص 347.

2- مسند أبي يعلى: ج 6 ص 171 ح 6728 عن العلاء بن عبد الرحمن عن الإمام الحسن عليه السلام، كنز العمال: ج 1 ص 498 ح 2199 نقلاً عن الحكيم عن الإمام زين العابدين عن أبيه عن جدّه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله؛ كنز الفوائد: ج 2 ص 152 عن الأشجّ عن الإمام عليّ عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 83 ص 324 ح 24.

3- مسند ابن حنبل: ج 3 ص 297 ح 8812 عن أبي هريره، المعجم الكبير: ج 3 ص 82 ح 2729 عن الحسن بن الإمام الحسن بن عليّ بن أبي طالب عن أبيه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله؛ كنز الفوائد: ج 2 ص 152 عن الأشجّ عن الإمام عليّ عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله.

4- شعب الإيمان: ج 2 ص 218 ح 1583، تاريخ بغداد: ج 3 ص 292 كلاهما عن أبي هريره؛ الفصول المختاره: ص 130 وفيه «من سلّم» بدل «من صلّى»؛ الأمالى للطوسى: ص 167 ح 279 نحوه، بحار الأنوار: ج 100 ص 182 ح 4.

5- سنن النسائي: ج 3 ص 43، مسند ابن حنبل: ج 2 ص 169 ح 4320 وص 146 ح 4210، سنن الدارمى: ج 2 ص 773 ح 2672، المستدرک على الصحيحين: ج 2 ص 456 ح 3576، شعب الإيمان: ج 2 ص 218 ح 1582؛ الأمالى للصدوق: ص 389 ح 501 كلّها عن عبد الله بن مسعود.

2 / 5 رسیدن صلوات مؤمنان به پیامبر صلی الله علیه و آله

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در نوشته ای بر من درود فرستد ، تا آن گاه که نام من در آن نوشته است ، فرشتگان ، پیوسته برایش آمرزش می طلبند.

2 / 5 رسیدن صلوات مؤمنان به پیامبر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر من درود و سلام بفرستید ؛ زیرا درود و سلام شما ، هر کجا که باشید ، به من می رسد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر جا که بودید ، بر من درود بفرستید؛ چون درود شما به من می رسد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در کنار قبرم بر من درود بفرستد ، آن را می شنوم و هر کس از دور بر من درود فرستد ، درودش به اطلاع من رسانده می شود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند ، فرشتگانی دارد که در زمین می گردند و سلام امتم را به من می رسانند.

عنه صلى الله عليه وآله: أَكْثَرُوا عَلَيَّ الصَّلَاةَ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ؛ فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يُصَلِّي عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا عُرِضَتْ عَلَيَّ صَلَاتُهُ. (1)

سنن ابن ماجه عن أبي الدرداء: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؛ فَإِنَّهُ مَشْهُودٌ تَشْهَدُهُ الْمَلَائِكَةُ، وَإِنَّ أَحَدًا لَنْ يُصَلِّيَ عَلَيَّ إِلَّا عُرِضَتْ عَلَيَّ صَلَاتُهُ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهَا. قُلْتُ: وَبَعْدَ الْمَوْتِ؟ قَالَ: وَبَعْدَ الْمَوْتِ، إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيَّ الْأَرْضَ أَنْ تَأْكُلَ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ، فَنَبِيُّ اللَّهِ حَتَّى يُرْزَقَ. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: صَلُّوا إِلَى جَانِبِ قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَإِنْ كَانَتْ صَلَاةُ الْمُؤْمِنِينَ تَبْلُغُهُ أَيَّمَا كَانُوا. (3)

عنه عليه السلام: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَالْآلِ مِنْهُ مَرَّةً فِي كُلِّ يَوْمٍ، أَسَدَاها (4) سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يُبَلِّغُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَبْلَ صَاحِبِهِ. (5)

راجع: ص 342 (قيمه الصلاة عليه وعلى آله يوم الجمعة وليلتها).

- 1- المستدرک علی الصحیحین: ج 2 ص 457 ح 3577 عن أبي مسعود الأنصاري، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 2 ص 399 ح 6 عن الحسن وفيه «فإنّها معروضه عليّ» بدل «فإنّه ليس...»، فضل الصلاة على النبيّ صلى الله عليه وآله للجهمي: ص 40 عن الحسن وفيه «فإنّها تعرض عليّ»، كنز العمال: ج 1 ص 494 ح 2178 وص 506 ح 2235.
- 2- سنن ابن ماجه: ج 1 ص 524 ح 1637، البدايه والنهايه: ج 5 ص 276؛ مجمع البيان: ج 10 ص 708.
- 3- الكافي: ج 4 ص 553 ح 7، تهذيب الأحكام: ج 6 ص 7 ح 11 كلاهما عن معاوية بن وهب، الأصول الستة عشر: ص 83 عن ذريح المحاربي، بحار الأنوار: ج 100 ص 156 ح 30.
- 4- السندو: مدّ اليد نحو الشيء (لسان العرب: ج 14 ص 374 «سدا»).
- 5- جامع الأخبار: ص 155 ح 353 عن أبي بصير، بحار الأنوار: ج 94 ص 63 ح 52.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در روز جمعه، فراوان بر من درود بفرستید؛ زیرا هیچ کس نیست که در روز جمعه بر من صلوات بفرستد، مگر آن که درودش به من رسانده می شود.

سنن ابن ماجه_ به نقل از ابودرداء_: پیامبر خدا فرمود: «در روز جمعه، فراوان بر من درود بفرستید؛ زیرا در روز جمعه، فرشتگان، همه جا حاضر می شوند، و هر کس بر من درود فرستد، درودش به من ابلاغ می شود، تا آن گاه که از درود فرستادن، فارغ شود». من گفتم: حتّی بعد از مرگ؟ فرمود: «حتّی بعد از مرگ؛ [چون] خداوند، زمین را ممنوع کرده است که جسدهای پیامبران را بخورد. پس، پیامبر خدا زنده است و روزی می خورد».

امام صادق علیه السلام: در کنار قبر پیامبر صلی الله علیه و آله، درود بفرستید، هر چند که درود مؤمنان، هر کجا که باشند، به ایشان می رسد.

امام صادق علیه السلام: هر کس در هر روز، صد مرتبه بر پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان او درود بفرستد، هفتاد هزار فرشته دست هایشان را به سوی آن صلوات ها دراز می کنند تا هر یک، زودتر از دیگری، آنها را به پیامبر خدا برسانند.

ر. ک: ص 343 (ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او در روز و شب جمعه).

2 / 6 دَمَّ تَرَكَ الصَّلَاةَ عِنْدَ ذِكْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ الْبَخِيلَ كُلَّ الْبَخِيلِ الَّذِي إِذَا ذُكِرَتْ عِنْدَهُ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: كَفَى بِهِ شُحًّا أَنْ أُذْكَرَ عِنْدَهُ ثُمَّ لَا يُصَلِّي عَلَيَّ . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: مِنَ الْجَفَاءِ أَنْ أُذْكَرَ عِنْدَ الرَّجُلِ فَلَا يُصَلِّي عَلَيَّ . (3)

عنه صلى الله عليه وآله- فِي حَدِيثٍ يَذْكَرُ فِيهِ أَبْخَلَ النَّاسِ وَ... وَأَجْفَى النَّاسِ -: وَأَمَّا أَجْفَى النَّاسِ ، فَرَجُلٌ ذُكِرَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ . (4)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ ، دَخَلَ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ . (5)

عنه صلى الله عليه وآله: نَادَانِي جِبْرِيلُ مِنْ تَلْقَاءِ الْعَرْشِ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، الرَّحْمَنُ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لَكَ : مَنْ ذُكِرْتَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ دَخَلَ النَّارَ . (6)

عنه صلى الله عليه وآله: رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ . (7)

1- الإرشاد : ج 2 ص 169 ، معانى الأخبار : ص 246 ح 9 ؛ سنن الترمذى : ج 5 ص 551 ح 3546 ، مسند ابن حنبل : ج 1 ص 429 ح 1736 ، المستدرک على الصحيحين : ج 1 ص 734 ح 2015 كلُّها عن عبد الله بن علي بن الحسين عن أبيه عن جدِّه عليهم السلام .

2- المصنّف لابن أبي شيبة : ج 2 ص 399 ح 7 عن الحسن .

3- المصنّف لعبد الرزّاق : ج 2 ص 217 ح 3121 عن محمّد بن عليّ .

4- عدّه الداعى : ص 34 ، تنبيه الخواطر : ج 2 ص 237 ، إرشاد القلوب : ص 80 ، بحار الأنوار : ج 84 ص 257 ح 55 .

5- الكافى : ج 2 ص 495 ح 19 ، الأمالى للصدوق : ص 676 ح 918 ، المحاسن : ج 1 ص 179 ح 280 كلُّها عن محمّد بن هارون ، ثواب الأعمال : ص 246 ح 1 عن محمّد بن مروان وكلُّها عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله ، روضه الواعظين : ص 355 ، بحار الأنوار : ج 74 ص 74 ح 62 ؛ صحيح ابن حبان : ج 3 ص 188 ح 907 عن أبي هريره ، المعجم الكبير : ج 2 ص 243 ح 2022 عن جابر وكلاهما نحوه .

6- الفردوس : ج 4 ص 281 ح 6831 عن عبد الله بن جرّاد .

7- سنن الترمذى : ج 5 ص 550 ح 3545 ، مسند ابن حنبل : ج 3 ص 61 ح 7455 ، المستدرک على الصحيحين : ج 1 ص 734 ح 2016 كلُّها عن أبي هريره ؛ جامع الأحاديث للقمي : ص 83 ، بحار الأنوار : ج 74 ص 86 ح 100 نقلاً عن كتاب الإمامه والتبصره .

2 / 6 نکوهش صلوات نفرستادن در هنگام برده شدن نام پیامبر صلی الله علیه و آله

2 / 6 نکوهش صلوات نفرستادن در هنگام برده شدن نام پیامبر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بخیل واقعی، کسی است که هرگاه نام من در نزد او برده شود، بر من درود نفرستد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در بُخل شخص، همین بس که نام من در نزد او برده شود و بر من، درود نفرستد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: از بی مهربی [به من] است که نزد کسی نام من برده شود و او بر من، درود نفرستد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در حدیثی که در آن، بخیل ترین مردم و... و بی مهترترین آنان را معرفی می کند: «و بی مهترترین مردم، مردی است که در حضور او نام من برده شود و او بر من، درود نفرستد.»

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس نام من در نزد او برده شود و بر من درود نفرستد، به آتش می رود و خدا او را [از رحمت خود] دور می کند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: جبرئیل علیه السلام از برابر عرش به من بانگ داد که: ای محمد! خدای مهرگستر به تو می فرماید: «کسی که نام تو در حضورش برده شود و بر تو درود نفرستد، به دوزخ می رود».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خوار باد آن که نام من در نزدش برده شود و بر من، درود نفرستد!

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ ، أخطأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَانْسَى الصَّلَاةَ عَلَيَّ ، خَطِيئَةٌ بِهِ طَرِيقَ الْجَنَّةِ . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: يَا عَلِيُّ ، مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَقَدْ أخطأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ . (3)

7/2 لا صلاة لمن لم يصل على النبي وآله: لا صلاة لمن لا يصلي على النبي صلى الله عليه وآله . (4)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يُصَلِّ فِيهَا عَلَيَّ وَلَا عَلَى أَهْلِ بَيْتِي ، لَمْ تُقْبَلْ مِنْهُ . (5)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ صَلَّى وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ عَلَيَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَتَرَكَ ذَلِكَ مُتَعَمِّدًا ، فَلَا صَلَاةَ لَهُ . (6)

-
- 1- .جامع الأخبار: ص 157 ح 368 ، الجعفریات: ص 215 عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام عنه صلى الله عليه وآله .
 - 2- .الكافي: ج 2 ص 495 ح 19 عن محمد بن هارون وح 20 عن أبي بصير ، ثواب الأعمال: ص 246 ح 1 عن محمد بن مروان وكلها عن الإمام الصادق عليه السلام ، بحار الأنوار: ج 94 ص 60 ح 44 .
 - 3- .كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 373 ح 5762 عن حماد بن عمرو وأنس بن محمد عن أبيه جميعا عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، الأمالي للطوسي: ص 145 ح 236 عن بشر بن سالم البجلي ومحمد بن عمران الذهلي عن الإمام الصادق عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله ؛ سنن ابن ماجه: ج 1 ص 294 ح 908 ، المعجم الكبير: ج 12 ص 139 ح 12819 كلاهما عن ابن عباس ، السنن الكبرى: ج 9 ص 481 ح 19177 عن أبي هريره وليس في الثلاثة الأخيره «يا علي» .
 - 4- .سنن ابن ماجه: ج 1 ص 140 ح 400 ، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 402 ح 992 ، السنن الكبرى: ج 2 ص 529 ح 3967 ، المعجم الكبير: ج 6 ص 121 ح 5699 كلها عن سهل بن سعد الساعدي ؛ عوالي اللآلي: ج 2 ص 222 ح 30 .
 - 5- .سنن الدارقطني: ج 1 ص 355 ح 6 عن جابر عن الإمام الباقر عليه السلام عن أبي مسعود الأنصاري ، عوالي اللآلي: ج 2 ص 40 ح 101 عن جابر الجعفي عن الإمام الباقر عليه السلام عن ابن مسعود الأنصاري ، بحار الأنوار: ج 85 ص 279 .
 - 6- .تهذيب الأحكام: ج 2 ص 159 ح 625 وج 4 ص 108 ح 314 ، الاستبصار: ج 1 ص 343 ح 1292 كلها عن زراره ، روضه الواعظين: ص 392 ، عوالي اللآلي: ج 2 ص 38 ح 95 عن أبي بصير .

2 / 7 پذیرفته نشدن نماز کسی که بر پیامبر و خاندان او علیهم السلام صلوات نفرستد

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: کسی که نام من در حضورش برده شود و بر من درود نفرستد، از راه بهشت دور افتاده است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس نام من در نزدش برده شود و او درود فرستادن بر من را فراموش کند، از راه بهشت، به بیراهه رفته است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای علی! هر کس درود فرستادن بر من را فراموش کند، راه بهشت را گم کرده است.

2 / 7 پذیرفته نشدن نماز کسی که بر پیامبر و خاندان او صلوات نفرستد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: نماز کسی که [در آن] بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود نفرستد، نماز نیست.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: کسی که نماز بخواند و در آن، بر من و اهل بیتم درود نفرستد، نمازش پذیرفته نمی شود.

امام صادق علیه السلام: کسی که نماز بخواند و [در آن] بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود نفرستد و این کار را عمدا نکند، نمازش نماز نیست.

عنه عليه السلام: إذا صَلَّى أَحَدُكُمْ وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيَّ وَآلَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي صَلَاتِهِ، يُسَلِّكُ بِصَلَاتِهِ غَيْرَ سَبِيلِ الْجَنَّةِ . (1)

الصواعق المحرقة عن الشافعي: يَا أَهْلَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ كَفَاكُمْ مِنْ عَظِيمِ الْقَدْرِ أَنْتُمْ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْكُمْ لَا صَلَاةَ لَهُ . (2)

-
- 1- .الكافي: ج 2 ص 495 ح 19 ، الأُمالي للصدوق: ص 676 ح 917 ، المحاسن: ج 1 ص 179 ح 280 كلُّها عن محمد بن هارون ، ثواب الأعمال: ص 246 ح 1 عن محمد بن مروان ، روضه الواعظين: ص 355 ، بحار الأنوار: ج 85 ص 280 ح 1 .
 - 2- .الصواعق المحرقة: ص 148 ، نور الأبصار: ص 127 .

امام صادق علیه السلام: هر گاه یکی از شما نماز بخواند و در نمازش از پیامبر و خاندان او یاد نکند، نمازش به سبب آن به راه غیر بهشت، برده می شود.

الصواعق المُحرّقه_ به نقل از شافعی_: ای خاندان پیامبر خدا! دوست داشتن شما از جانب خدا در قرآنی که فرو فرستاده، واجب گشته است. در بزرگی مقام و منزلت شما، همین بس که هر کس بر شما درود نفرستد، نمازش نماز نیست.

الفصل الثالث: أدب الصلاة على رسول الله 3 / 1 ضم آل النبي إليه في الصلاة رسول الله صلى الله عليه وآله: صلوا علي واجتهدوا في الدعاء، وقولوا: اللهم صل على محمد وآل محمد (1).

صحيح البخاري عن كعب بن عجرة: قيل: يا رسول الله، أما السلام عليك فقد عرفناه، فكيف الصلاة؟ قال: قولوا: اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على آل إبراهيم، إنك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على آل إبراهيم، إنك حميد مجيد (2).

-
- 1- السنن الكبرى للنسائي: ج 6 ص 19 ح 9881، مسند ابن حنبل: ج 1 ص 423 ح 1714 نحوه وكلاهما عن زيد بن خارجه، كنز العمال: ج 1 ص 492 ح 2169.
 - 2- صحيح البخاري: ج 4 ص 1802 ح 4519 وج 3 ص 1233 ح 3190 وج 5 ص 2338 ح 5996 كلاهما نحوه، صحيح مسلم: ج 1 ص 305 ح 66 و 65 عن بشير بن سعد، سنن أبي داود: ج 1 ص 257 ح 976، سنن الترمذي: ج 2 ص 352 ح 483، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 293 ح 904، سنن النسائي: ج 3 ص 47، سنن الدارمي: ج 1 ص 329 ح 1316 و 1317 عن أبي مسعود الأنصاري، مسند ابن حنبل: ج 6 ص 320 ح 18127، كنز العمال: ج 2 ص 275 ح 3994.

فصل سوم: آداب صلوات فرستادن بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله

3 / 1 ضمیمه کردن خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله به پیامبر در صلوات

فصل سوم: آداب صلوات فرستادن بر پیامبر خدا 3 / 1 ضمیمه کردن خاندان پیامبر به پیامبر در صلوات پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر من درود بفرستید و در دعا کردن بکوشید، و بگویید: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست».

صحیح البخاری_ به نقل از کعب بن عُجره_: [به پیامبر خدا] گفته شد: ای پیامبر خدا! سلام کردن بر شما را می دانیم؛ درود فرستادن، چگونه است؟ فرمود: «بگویید: بار خدایا! بر محمد و بر خاندان محمد، درود فرست، همچنان که بر خاندان ابراهیم، درود فرستادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری. بار خدایا! به محمد و به خاندان محمد برکت ده، همچنان که به خاندان ابراهیم برکت دادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری» .

صحيح البخارى عن أبى سعيد الخدرى: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا السَّلَامُ عَلَيْكَ، فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ؟ قَالَ: قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ. (1)

صحيح البخارى عن عبد الرحمن بن أبى ليلى: لَقِيتُنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ فَقَالَ: أَلَا أَهْدِي لَكَ هَدِيَّةً سَمِعْتُهَا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ؟ فَقُلْتُ: بَلَى، فَأَهْدِيهَا لِي. فَقَالَ: سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ وَرَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَسُولَهُ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ عَلَّمَنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكُمْ؟ قَالَ: قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (2)

معانى الأخبار عن أبى حمزه: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ... فَقُلْتُ لَهُ: فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ؟ قَالَ: تَقُولُونَ: صَلِّ لِمَاثُ اللَّهِ وَصَلِّ لِمَاثُ مَلَائِكَتِهِ وَأَنْبِيَائِهِ وَرُسُلِهِ وَجَمِيعِ خَلْقِهِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. قَالَ: فَقُلْتُ: فَمَا ثَوَابُ مَنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ بِهَذِهِ الصَّلَاةِ؟ قَالَ: الْخُرُوجُ مِنَ الذُّنُوبِ - وَاللَّهُ - كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ. (3)

-
- 1- صحيح البخارى: ج 5 ص 2339 ح 5997 وج 4 ص 1802 ح 4520 وفيه «التسليم» بدل «السلام عليك»، صحيح مسلم: ج 1 ص 305 ح 65، سنن الدارمى: ج 1 ص 330 ح 1317 كلاهما عن بشير بن سعد، سنن النسائى: ج 3 ص 49 والثلاثة الأخيره نحوه.
 - 2- صحيح البخارى: ج 3 ص 1233 ح 3190 وج 4 ص 1802 ح 4519، صحيح مسلم: ج 1 ص 305 ح 66، سنن أبى داود: ج 1 ص 257 ح 976، سنن الترمذى: ج 2 ص 352 ح 483، سنن ابن ماجه: ج 1 ص 293 ح 904 كلها نحوه؛ روضه الواعظين: ص 353 نحوه وراجع تحف العقول: ص 433.
 - 3- معانى الأخبار: ص 368 ح 1، بحار الأنوار: ج 94 ص 55 ح 27.

صحیح البخاری_ به نقل از ابوسعید خُدَری _: گفتم: ای پیامبر خدا! در سلام کردن به شما می گوئیم: «السلام علیک». چگونه بر شما درود بفرستیم؟ فرمود: «بگوئید: بار خدایا! بر بنده و فرستاده ات محمد، درود فرست، چنان که بر ابراهیم، درود فرستادی، و به محمد و خاندان محمد برکت ده، چنان که به ابراهیم و خاندان ابراهیم، برکت دادی».

صحیح البخاری_ به نقل از عبد الرحمان بن ابی لیلی _: کعب بن عُجره به من برخورد و گفت: آیا هدیه ای تو را ارمغان نکنم که آن را از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم؟ گفتم: چرا، ارمغانم کن. گفت: از پیامبر خدا سؤال کردیم و گفتیم: ای پیامبر خدا! درود فرستادن بر شما خاندان، چگونه است، که سلام کردن بر شما را خداوند به ما آموخته است؟ فرمود: «بگوئید: بار خدایا! بر محمد و بر خاندان محمد، درود فرست، چنان که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم، درود فرستادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری. بار خدایا! به محمد و خاندان محمد برکت ده، چنان که به ابراهیم و خاندان ابراهیم، برکت دادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری».

معانی الأخبار_ به نقل از ابوحمزه _: از امام صادق علیه السلام پرسیدم ... و گفتم: چه سان بر محمد و خاندان او درود بفرستیم؟ فرمود: «می گوئید: درود خدا و درود فرشتگان او و پیامبران و فرستادگان او و همه آفریدگانش بر محمد و خاندان محمد باد، و سلام و رحمت و برکات خدا بر او و بر ایشان باد!». گفتم: پاداش کسی که با این درود، بر پیامبر و خاندانش درود فرستد، چیست؟ فرمود: «پاک شدن از گناهان_ به خدا سوگند _، درست همانند روزی که مادرش او را زاید».

قرب الإسناد عن بكر بن محمد: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا، وَلَكِنْ: كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ (1). (2)

الإمام الصادق عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ذَاتَ يَوْمٍ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلَا أُبَشِّرُكَ؟ قَالَ: بَلَى، يَا أَبَى أَنْتَ وَأُمِّي! فَإِنَّكَ لَمْ تَزَلْ مُبَشَّرًا بِكُلِّ خَيْرٍ. فَقَالَ: أَخْبِرْنِي جَبْرَائِيلُ أَنفَا بِالْعَجَبِ! فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَمَا الَّذِي أَخْبَرَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: أَخْبَرَنِي أَنَّ الرَّجُلَ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَلَّى عَلَيَّ، وَاتَّبَعَ بِالصَّلَاةِ عَلَى أَهْلِ بَيْتِي، فَتُحِتَ لَهُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَصَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ سَبْعِينَ صَلَاةً... فَإِذَا صَلَّى عَلَيَّ، وَلَمْ يُتَّبِعْ بِالصَّلَاةِ عَلَى أَهْلِ بَيْتِي، كَانَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ السَّمَاءِ سَبْعُونَ حِجَابًا، وَيَقُولُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: «لَا لَبَّيْكَ وَلَا سَعْدَيْكَ، يَا مَلَائِكَتِي، لَا تُصْعِدُوا دُعَاءَهُ إِلَّا أَنْ يُلْحِقَ بِالنَّبِيِّ عِتْرَتَهُ»، فَلَا يَزَالُ مَحْجُوبًا حَتَّى يُلْحِقَ بِي أَهْلَ بَيْتِي. (3)

1- قال الشيخ الحرّ العاملي رحمه الله بعد نقل هذه الرواية: المراد من هذه الأحاديث بيان أفضل الكيفيات، وهو ظاهر (وسائل الشيعة: ج 4 ص 1214 ح 4).

2- قرب الإسناد: ص 40 ح 130، بحار الأنوار: ج 94 ص 49 ح 10.

3- ثواب الأعمال: ص 188 ح 1، الأمالى للصدوق: ص 676 ح 916، جمال الأسبوع: ص 157 كلّها عن عبد الله بن سنان، روضه الواعظين: ص 354، جامع الأخبار: ص 160 ح 383، بحار الأنوار: ج 94 ص 56 ح 30.

قرب الإسناد_ به نقل از بکر بن محمد د_ : از امام صادق علیه السلام شنیدم که وقتی یکی از یارانش گفت: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد ، درود فرست ، چونان درودی که بر ابراهیم فرستادی، فرمود: «نه؛ بلکه بگو: چونان برترین درودی که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم فرستادی و برکتی که به او و آنها دادی، که به راستی ، تو ستودنی و بزرگواری » . (1)

امام صادق علیه السلام: روزی پیامبر خدا به امیر مؤمنان فرمود: «آیا تو را نویدی ندهم؟». گفت : چرا، پدر و مادرم به فدایت! شما همیشه نوید به خوبی می دهی. فرمود: «چند لحظه پیش ، جبرئیل به من خبر شگفتی داد» . امیر مؤمنان گفت : چه خبری به شما داد ، ای پیامبر خدا؟ فرمود: «به من خبر داد که هر گاه فردی از امتم بر من درود فرستد و در پی آن ، بر خاندانم درود فرستد، درهای آسمان برایش گشوده می شوند و فرشتگان ، هفتاد درود بر او می فرستند... . و هر گاه بر من درود فرستد و به دنبال آن بر خاندانم درود نفرستد ، میان درود او و آسمان ، هفتاد پرده قرار می گیرد و خداوند عز و جل فرماید: نه، هرگز، ای فرشتگان من! دعای او را بالا نیاورید ، مگر آن که عترت پیامبر را نیز به او ملحق کند . پس همچنان درودش در پرده است ، تا آن گاه که خاندانم را به من ضمیمه کند» .

1- . شیخ حرّ عاملی، بعد از نقل این روایت می گوید: مراد از این احادیث، چنان که پیداست، بیان برترین کیفیت درود فرستادن است (وسائل الشیعه : ج 4 ص 1214 ح 24).

الإمام الحسن عليه السلام من خُطِبَ لَهُ لَمَّا عَزَمَ عَلَى الصُّلْحِ - وَفَرَضَ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَالَصَّلَاةَ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلَى كَافَّةِ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ؟ فَقَالَ: «قولوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ»، فَحَقَّقَ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْنَا مَعَ الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَرِيضَةً وَاجِبَةً. (1)

مسند زيد عن أبي خالد: عَدَّهَنَّ فِي يَدَيَّ زَيْدُ بْنُ عَلِيٍّ، وَقَالَ زَيْدُ بْنُ عَلِيٍّ: عَدَّهَنَّ فِي يَدَيَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَدَّهَنَّ فِي يَدَيَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَدَّهَنَّ فِي يَدَيَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: عَدَّهَنَّ فِي يَدَيَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَقَالَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَكَذَا نَزَلَتْ بِهِنَّ مِنْ عِنْدِ رَبِّ الْعَرْشِ عِزٌّ وَجَلٌّ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَتَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَتَحَنَّنْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَحَنَّنْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَسَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. قَالَ أَبُو خَالِدٍ: عَدَّهَنَّ بِأَصَابِعِ الْكَفِّ مَضْمُومَةً، وَاحِدَةً وَاحِدَةً مَعَ الْإِبْهَامِ. (2)

1- الأُمَالِي لِلطُّوسِي: ص 564 ح 1174 عن عبد الرحمن بن كثير عن الإمام الصادق عن أبيه عن جدّه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 10 ص 141 ح 5.

2- مسند زيد: ص 429، تيسير المطالب: ص 353، مستدرک الوسائل: ج 5 ص 348 ح 6058 نقلاً عن مجموعته الشهيد الأول.

امام حسن علیه السلام از سخنرانی آن حضرت آن گاه که تصمیم به صلح گرفت: خداوند عز و جل درود فرستادن بر پیامبرش صلی الله علیه و آله را بر همه مؤمنان، واجب گردانید. مؤمنان گفتند: ای پیامبر خدا! درود فرستادن بر شما چگونه است؟ فرمود: «بگوئید: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست» . بنا بر این، وظیفه هر مسلمانی است که در کنار درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله، بر ما نیز درود فرستد و این، یک تکلیف واجب است.

مسند زید به نقل از ابو خالد: زید بن علی با دستان من بر شمرد و گفت: [پدرم] امام زین العابدین علیه السلام با دستان من بر شمرد و فرمود: «حسین بن علی علیه السلام با دستان من بر شمرد و فرمود: امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیه السلام با دستان من بر شمرد و فرمود: پیامبر خدا با دستان من بر شمرد و فرمود: جبرئیل با دستان من بر شمرد و گفت: این گونه اینها را از نزد پروردگار عزت فرود آوردم: بار خدایا! بر محمد و بر خاندان محمد درود فرست، آن سان که بر ابراهیم و بر خاندان ابراهیم، درود فرستادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری. و به محمد و خاندان محمد برکت ده، آن سان که به ابراهیم و خاندان ابراهیم، برکت دادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری. و بر محمد و بر خاندان محمد رحم آور، آن سان که بر ابراهیم و بر خاندان ابراهیم، رحم آوردی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری. و بر محمد و بر خاندان محمد مهر ورز، آن سان که بر ابراهیم و بر خاندان ابراهیم، مهر ورزیدی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری. و بر محمد و بر خاندان محمد درود فرست، آن سان که بر ابراهیم و بر خاندان ابراهیم، درود فرستادی، که به راستی، تو ستودنی و بزرگواری». او این [دعاها] را با انگشتان دست، در حالی که آنها را به هم چسبانیده بود، یکی یکی به همراه انگشت شستش، بر شمرد.

3 / 2 النَّهْيُ عَنِ الصَّلَاةِ الْبَتْرَاءِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا تُصَلُّوا عَلَيَّ صَلاةً مَبْتُورَةً إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَيَّ، بَلْ صَلُّوا عَلَيَّ أَهْلَ بَيْتِي، وَلَا تَقْطَعُوهُمْ مِنِّي؛ فَإِنَّ كُلَّ سَبَبٍ وَنَسَبٍ مُنْقَطِعٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا سَبَبِي وَنَسَبِي. (1)

الإمام الرضا عليه السلام: حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: . . . مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَصَلَّى عَلَيَّ وَلَمْ يُغْفَرَ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ يُصَلِّي عَلَيَّ وَلَمْ يُغْفَرَ لَهُ؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ أَلِي، لُقِّتَ تِلْكَ الصَّلَاةُ وَضُرِبَ بِهَا وَجْهُهُ، وَإِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَعَلَى أَلِي غُفِرَ لَهُ. (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ أَلِي لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرِهِ خَمْسِينَ عَامًا. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: سَمِعَ أَبِي رَجُلًا مُتَعَلِّقًا بِالْبَيْتِ، وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدًا. فَقَالَ لَهُ أَبِي: يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَبْتَرُهَا، لَا تَظْلِمُنَا حَقًّا، قُلْ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَأَهْلَ بَيْتِهِ. (4)

راجع: ص 356 (لا صلاة لمن لم يصل على النبي وآله).

1- بحار الأنوار: ج 5 ص 209 ح 48 وج 93 ص 14 كلاهما نقلاً عن تفسير النعماني عن إسماعيل بن جابر عن الإمام الصادق عن الإمام عليّ عليهما السلام.

2- فضائل الأشهر الثلاثة: ص 115 ح 109 عن الحسن بن عليّ بن فضال، بحار الأنوار: ج 97 ص 81 ح 47.

3- الأُمالي للصدوق: ص 267 ح 291 عن أبان بن تغلب عن الإمام الباقر عن آبائه عليهم السلام، روضه الواعظين: ص 354، بحار الأنوار: ج 8 ص 186 ح 150.

4- الكافي: ج 2 ص 495 ح 21، عدّه الداعي: ص 149 كلاهما عن ابن القدّاح.

3 / 2 نهی از صلوات فرستادن به طور ناقص

3 / 2 نهی از صلوات فرستادن به طور ناقصپیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه بر من درود فرستادید، درود ناقص نفرستید؛ بلکه بر خاندانم نیز درود بفرستید و آنان را از من نبرید؛ چرا که در روز قیامت، هر گونه پیوند خویشاوندی قطع می شود، جز پیوند خویشاوندی من.

امام رضا علیه السلام: پدرم از جدش علیه السلام برایم باز گفت که پیامبر خدا فرمود: «... هر کس نام من در نزدش برده شود و بر من، درود فرستد، اما آمرزیده نشود، خدایش دور گرداند!». گفته شد: ای پیامبر خدا! چگونه ممکن است بر شما درود بفرستد؛ اما آمرزیده نشود؟ فرمود: «بنده، هر گاه بر من درود بفرستد و بر خاندانم صلوات نفرستد، آن درود، مچاله و به صورت او زده می شود، و هر گاه بر من و بر خاندانم درود فرستد، آمرزیده می شود».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بر من درود بفرستد و بر خاندانم درود نفرستد، بوی بهشت را _ که از فاصله پانصد سال راه به مشام می رسد _ استشمام نمی کند.

امام صادق علیه السلام: پدرم از مردی که به خانه (کعبه) آویخته بود، شنید که می گوید: بار خدایا! بر محمد، درود فرست. پدرم به او فرمود: «ای بنده خدا! صلوات را ناقص مکن و در حق ما ستم روا مدار (حق ما را تباه مگردان). بگو: بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست».

ر. ک: ص 357 (پذیرفته نشدن نماز کسی که بر پیامبر و خاندان او صلوات نفرستد).

3 / 3 رَفَعُ الصَّوْتِ بِالصَّلَاةِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اِرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ؛ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالنِّفَاقِ. (1)

راجع: ص 388 (بركات الصلاة على رسول الله وأهل بيته / ذهاب النفاق).

1- الكافي: ج 2 ص 493 ح 13، ثواب الأعمال: ص 190 ح 1 كلاهما عن عبد الله بن سنان عن الإمام الصادق عليه السلام، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 88 ح 2243، بحار الأنوار: ج 94 ص 59 ح 41.

3 / 3 صلوات فرستادن با صدای بلند

3 / 3 صلوات فرستادن با صدای بلند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: صداهایتان را به درود بر من بلند کنید؛ زیرا این کار، نفاق را از بین می برد.

ر. ک: ص 389 (برکت های صلوات فرستادن بر پیامبر خدا و اهل بیت او / زدوده شدن نفاق).

.

الفصل الرابع: بركات الصلاة على رسول الله وأهل بيته 4 / 1 صلوات الله على المصلي رسول الله صلى الله عليه وآله: من صلى عليّ صلاة، صلى الله عليه بها عشرا. (1)

سنن النسائي عن أبي طلحة: إن رسول الله صلى الله عليه وآله جاء ذات يوم والبشرى في وجهه، فقلنا: إنا لنرى البشرى في وجهك! فقال: إنه أتاني الملك فقال: يا محمد، إن ربك يقول: أما يرضيك أنه لا يصد لي عليك أحد إلا صدّ لئيت عليه عشرا، ولا يسدّ لم عليك أحد إلا سلّمّت عليه عشرا؟! (2)

رسول الله صلى الله عليه وآله: إن الله أعطى ملكا من الملائكة أسماء الخلائق كلهم وأسماء آبائهم، فهو قائم على قبري إذا مت إلى يوم القيامة، فليس أحد يصلي عليّ صلاة إلا قال: يا محمد! صلى عليك فلان بن فلان بكذا وكذا، وإن ربّي كفّل لي أن يصلي عليّ ذلك العبد بكل واحد عشرا. (3)

1- صحيح مسلم: ج 1 ص 288 ح 11، سنن أبي داود: ج 1 ص 144 ح 523، سنن النسائي: ج 2 ص 25 كلها عن عبد الله بن عمرو بن العاص، مسند ابن حنبل: ج 4 ص 206 ح 11998، المستدرک على الصحيحين: ج 1 ص 735 ح 2018 كلاهما عن أنس، كنز العمال: ج 7 ص 700 ح 20998.

2- سنن النسائي: ج 3 ص 44، سنن الدارمی: ج 2 ص 773 ح 2671، مسند ابن حنبل: ج 5 ص 511 ح 16363، المستدرک على الصحيحين: ج 2 ص 456 ح 3575، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 2 ص 398 ح 1، كنز العمال: ج 1 ص 503 ح 2222 وراجع الصراط المستقيم: ج 3 ص 201 ح 31 وحوالي اللائى: ج 1 ص 239 ح 157.

3- جمال الأسبوع: ص 161 عن عمّار بن ياسر، بحار الأنوار: ج 94 ص 68 ح 56 وراجع مسند البزار: ج 4 ص 254 ح 1425.

فصل چهارم: برکت های صلوات فرستادن بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام

4 / 1 درود فرستادن خدا بر فرستنده صلوات

فصل چهارم: برکت های صلوات فرستادن بر پیامبر خدا و اهل بیت او 4 / 1 درود فرستادن خدا بر فرستنده صلوات پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بر من یک درود بفرستد ، خداوند در برابر آن ، ده درود بر او می فرستد.

سنن النسائی_ به نقل از ابو طلحه _: روزی پیامبر خدا با چهره ای نویدبخش آمد. گفتیم: در چهره شما نوید می بینیم! فرمود: «فرشته نزد من آمد و گفت: ای محمّد! پروردگارت می فرماید: آیا این ، خشنودت نمی سازد که هر کس بر تو درود فرستد ، من ده درود بر او می فرستم و هر کس بر تو درود بگوید ، من ده درود بر او می گویم؟» .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خداوند به فرشته ای از فرشتگان ، نام های همه آدمیان و نام های پدرانشان را داد و هر گاه من مُردم ، آن فرشته تا روز قیامت بر سر قبرم می ایستد، و هر کس بر من درودی فرستد، فرشته می گوید: «ای محمّد! فلان پسر فلان ، چندین و چند درود بر تو فرستاد» و پروردگارم به من ضمانت داده است که به ازای هر یک ، ده درود بر آن بنده بفرستد.

مسند ابن حنبل عن عبد الرحمن بن عوف: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَتَوَجَّهَ نَحْوَ صَدَقَتِهِ، فَدَخَلَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، فَخَرَّ سَاجِدًا، فَأَطَالَ السُّجُودَ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَلَبَضَ نَفْسَهُ فِيهَا، فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَجَلَسْتُ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: مَنْ هَذَا؟ قُلْتُ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ. قَالَ: مَا شَأْنُكَ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، سَجَدْتُ سَجْدَةً خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَدَّ قَبَضَ نَفْسَكَ فِيهَا! فَقَالَ: إِنَّ جَبْرَائِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَانِي فَبَشَّرَنِي، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ صَلَّيْتُ عَلَيْهِ، وَمَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ. فَسَجَدْتُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شُكْرًا. (1)

رسول الله صلى الله عليه وآله: ما صَلَّى عَلَيَّ عَبْدٌ مِنْ أُمَّتِي صَلَاةً صَادِقًا بِهَا فِي قَلْبِ نَفْسِهِ، إِلَّا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرَ صَلَوَاتٍ، وَكُتِبَ لَهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَرَفَعَ لَهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ، وَمَحَا عَنْهُ بِهَا عَشْرَ سَيِّئَاتٍ. (2)

4 / 2 سلامُ النَّبِيِّ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ مَلَكًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ سَأَلَ اللَّهَ أَنْ يُعْطِيَهُ سَمْعَ الْعِبَادِ، فَأَعْطَاهُ اللَّهُ، فَذَلِكَ الْمَلِكُ قَائِمٌ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَقُولُ: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، إِلَّا قَالَ الْمَلِكُ: وَعَلَيْكَ السَّلَامُ، ثُمَّ يَقُولُ الْمَلِكُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ فُلَانًا يُقْرِئُكَ السَّلَامَ، فَيَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ: وَعَلَيْهِ السَّلَامُ. (3)

-
- 1- مسند ابن حنبل: ج 1 ص 407 ح 1664، السنن الكبرى: ج 2 ص 518 ح 3936 نحوه، المستدرک علی الصحیحین: ج 1 ص 735 ح 2019 وفيه ذيله، كنز العمال: ج 1 ص 502 ح 2220.
 - 2- المعجم الكبير: ج 22 ص 196 ح 513 عن أبي بردة، كنز العمال: ج 1 ص 503 ح 2223؛ روضه الواعظین: ص 354 وراجع سنن النسائي: ج 3 ص 50 ومسند ابن حنبل: ج 5 ص 509 ح 16352.
 - 3- الأمالی للطوسی: ص 678 ح 1437 عن جابر، عدّه الداعی: ص 152، تنبيه الخواطر: ج 2 ص 83 كلاهما عن جابر عن الإمام الصادق عليه السلام، بحار الأنوار: ج 94 ص 70 ح 61.

4 / 2 درود پیامبر صلی الله علیه و آله

مسند ابن حنبل_ به نقل از عبد الرحمان بن عوف_: پیامبر خدا بیرون شد و به سوی صدقه اش (زکاتش) رفت و به آن در آمد و رو به قبله کرد و به سجده افتاد و سجده اش را چندان به درازا کشانید که گمان بردم خداوند عز و جل او را قبض روح کرده است. نزدیک ایشان رفتم و نشستم. سرش را برداشت و فرمود: «کیستی؟». گفتم: عبد الرحمان. فرمود: «چه می خواهی؟». گفتم: ای پیامبر خدا! چنان سجده ای کردید که ترسیدم خداوند عز و جل جان شما را در آن حال گرفته باشد! فرمود: «جبرئیل علیه السلام نزد من آمد و مژده ام داد و گفت: خداوند عز و جل می فرماید: هر کس بر تو درود فرستد، من بر او درود می فرستم و هر کس بر تو سلام فرستد، من بر او سلام می فرستم. از این رو، برای خداوند عز و جل سجده شکر گزاردم».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر بنده ای از امتم بر من درود فرستد و در درون جانش به آن باور داشته باشد، خداوند در برابر آن، ده صلوات بر او می فرستد و به ازای آن، ده کار نیک برایش می نویسد و به واسطه آن، او را ده درجه بالا می برد و ده گناه از او می زداید.

4 / 2 درود پیامبر صلی الله علیه و آلهامام باقر علیه السلام: فرشته ای از فرشتگان از خداوند درخواست کرد که گوش [و شنوایی] بندگان را به او بدهد و خداوند، آن را به او داد. آن فرشته تا قیام قیامت، همچنان ایستاده است و هر مؤمنی بگوید: «درود و سلام خدا بر او (پیامبر) و خاندانش باد»، فرشته می گوید: «و بر تو سلام!» و فرشته سپس می گوید: «ای پیامبر خدا! فلانی به تو سلام می فرستد» و پیامبر خدا می فرماید: «سلام بر او!»

3 / 4 صَلَوَاتُ الْمَلَائِكَةِ وَجَمِيعِ الْخَلْقِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَمَلَائِكَتُهُ، وَمَنْ شَاءَ فَلْيُتَّقِلْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْثِرْ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: ما من مسلمٍ يُصَلِّي عَلَيَّ إِلَّا صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مَا صَلَّى عَلَيَّ، فَلْيُتَّقِلْ الْعَبْدُ مِنْ ذَلِكَ أَوْ لْيُكْثِرْ. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: إذا ذُكِرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَأَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيْهِ؛ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَصَلَّى عَلَيْهِ وَآلَهُ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ أَلْفَ صَلَاةٍ فِي أَلْفِ صَفٍّ مِنَ الْمَلَائِكَةِ، وَلَمْ يَبْقَ شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَهُ اللَّهُ إِلَّا صَلَّى عَلَيَّ الْعَبْدُ لِصَلَاةِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَصَلَاةِ مَلَائِكَتِهِ، فَمَنْ لَمْ يَرْغَبْ فِي هَذَا فَهُوَ جَاهِلٌ مَغْرُورٌ قَدْ بَرَى اللَّهَ مِنْهُ وَرَسُولَهُ وَأَهْلَ بَيْتِهِ. (3)

عنه عليه السلام - لإسحاق بن فروخ -: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عَلِيٍّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَشْرًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَمَلَائِكَتُهُ مِنْهُ مَرَّةً، وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ مَرَّةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَمَلَائِكَتُهُ أَلْفًا، أَمَا تَسْمَعُ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا» (4)؟ (5)

- 1- الكافي: ج 2 ص 492 ح 7 عن ابن القدّاح عن الإمام الصادق عليه السلام.
- 2- سنن ابن ماجه: ج 1 ص 294 ح 907، مسند ابن حنبل: ج 5 ص 325 ح 15689، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 2 ص 398 ح 2 نحوه وكلّها عن عامر بن ربيعة، كنز العمال: ج 1 ص 503 ح 2224 وص 499 ح 2201.
- 3- الكافي: ج 2 ص 492 ح 6، ثواب الأعمال: ص 185 ح 1، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 87 ح 2236، جمال الأسبوع: ص 156 كلّها عن أبي بصير، جامع الأخبار: ص 158 ح 375، بحار الأنوار: ج 17 ص 30 ح 11.
- 4- الأحزاب: 43.
- 5- الكافي: ج 2 ص 493 ح 14 عن إسحاق بن فروخ مولى آل طلحة.

4 / 3 درود فرستادن فرشتگان و همه خلائق

4 / 3 درود فرستادن فرشتگان و همه خلائقی‌پامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بر من درود بفرستد، خدا و فرشتگانش بر او درود می‌فرستند. حال، هر که می‌خواهد، اندک بگوید و هر که می‌خواهد، بسیار بگوید.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر مسلمانی بر من درود بفرستد، تا زمانی که بر من درود می‌فرستد، فرشتگان بر او درود می‌فرستند. حال، بنده خواه اندک بگوید، خواه بسیار.

امام صادق علیه السلام: هر گاه نام پیامبر صلی الله علیه و آله برده شد، بر او فراوان درود فرستید؛ زیرا هر کس یک درود بر پیامبر صلی الله علیه و آله بفرستد، خداوند هزار درود در هزار صف از فرشتگان بر او می‌فرستد، و به سبب درود فرستادن خدا و فرشتگانش بر او، هر موجودی که خدا آفریده است نیز بر او درود می‌فرستد. پس، هر که به چنین چیزی راغب نباشد، نادانی فریب خورده [ی شیطان] است و خدا و پیامبرش و اهل بیت او، از وی بیزارند.

امام صادق علیه السلام به اسحاق بن فروخ: هر کس بر محمد و خاندان محمد ده درود بفرستد، خداوند و فرشتگانش صد درود بر او می‌فرستند و هر کس بر محمد و خاندان محمد، صد بار درود بفرستد، خداوند و فرشتگانش هزار بار بر او درود می‌فرستند. مگر نشنیده ای این سخن خدای عز و جل را که: «او و فرشتگانش بر شما درود می‌فرستند تا شما را از تاریکی‌ها به روشنایی برد و خدا به مؤمنان، مهربان است»؟

4 / 4 غُفْرَانُ الذُّنُوبِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، وَكُلَّ لَيْلَةٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، حُبًّا بِي وَشَوْقًا إِلَيَّ، كَانَ حَقًّا عَلَيَّ اللَّهُ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ ذُنُوبَهُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَذَلِكَ الْيَوْمَ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: أَكثِرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتِكُمْ عَلَيَّ مَغْفِرَةٌ لِدُنُوبِكُمْ، وَأَطْلُبُوا لِي الدَّرَجَةَ وَالْوَسِيلَةَ؛ فَإِنَّ وَسِيلَتِي عِنْدَ رَبِّي شَفَاعَةٌ لَكُمْ. (2)

عنه صلى الله عليه وآله: مَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ أُمَّتِي يَذْكُرُنِي ثُمَّ صَلَّى عَلَيَّ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَإِنْ كَانَ (3) أَكْثَرَ مِنْ رَمَلٍ عَالِجٍ (4). (5)

الإمام الحسن عليه السلام: قالوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ» (6)؟ قَالَ: إِنَّ هَذَا لَمِنْ الْمَكْتُومِ، وَلَوْلَا- أَتَّكُمُ سَأَلْتُمُونِي عَنْهُ مَا أَخْبَرْتُكُمْ. إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَكُلَّ بِي مَلَائِكَةٍ، لَا أَدْكُرُ عِنْدَ عَبْدٍ مُسْلِمٍ فَيَصَلِّي عَلَيَّ، إِلَّا قَالَ ذَانَاكَ الْمَلَائِكَةُ: غَفَرَ اللَّهُ لَكَ، وَقَالَ اللَّهُ وَمَلَائِكَتُهُ جَوَابًا لِذَيْنِكَ الْمَلَائِكِينَ: آمِينَ. (7)

1- المعجم الكبير: ج 18 ص 362 ح 928 عن أبي كاهل؛ الدعوات: ص 86 ح 226، بحار الأنوار: ج 94 ص 70 ح 63.

2- تاريخ دمشق: ج 61 ص 381 ح 22661 عن أبي صالح عن الإمام الحسن عليه السلام، كنز العمال: ج 1 ص 489 ح 2143.

3- في إرشاد القلوب: «كانت».

4- عالج: رمال معروفه بالباديه (لسان العرب: ج 2 ص 327 «عالج»).

5- جامع الأخبار: ص 155 ح 355 عن أنس، إرشاد القلوب: ص 190 وفيه «مثل» بدل «أكثر من».

6- الأحزاب: 56.

7- المعجم الكبير: ج 3 ص 89 ح 2753، تفسير ابن كثير: ج 6 ص 465 كلاهما عن أم أنيس، تفسير القرطبي: ج 14 ص 233، كنز العمال: ج 2 ص 35 ح 3027؛ عوالي اللآلي: ج 2 ص 38 ح 97، بحار الأنوار: ج 94 ص 87 ح 6 نقلاً عن الدر المنثور عن الإمام الحسين عليه السلام.

4 / 4 آموزش گناهان

4 / 4 آموزش گناهانی‌پامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس از روی محبت و شوق به من، هر روز، سه مرتبه و هر شب، سه مرتبه بر من درود فرستد، بر خداست که گناهان آن شب و آن روز او را بیامزد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر من، فراوان درود بفرستید؛ زیرا درود فرستادن شما بر من، مایه آموزش گناهان شماست، و برای من [از خداوند،] درجه و وسیله درخواست کنید؛ زیرا وسیله من در نزد پروردگارم، شفاعت کردن برای شماست.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر فردی از امت من که نام مرا ببرد و آن گاه بر من درود بفرستد، بی گمان، خداوند، گناهانش را می‌آمرزد، اگرچه بیشتر از ریگ‌های ریگزار عالج (1) باشد.

امام حسن علیه السلام: گفتند: ای پیامبر خدا! معنای این سخن خدای عز و جل چیست: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر، درود می‌فرستند»؟ فرمود: «این، از نهفتنی‌هاست و اگر نبود که در باره آن از من سؤال کردید، هیچ گاه به شما خبر نمی‌دادم. خدای عز و جل دو فرشته برای من گماشته است که هر گاه نزد بنده مسلمانی نام من برده شود و او بر من، درود فرستد، آن دو فرشته می‌گویند: خدایت بیامرزد! و خدا و فرشتگانش در جواب آن دو فرشته می‌گویند: آمین».

1- .عالج، ریگزاری است در حجاز .

الإمام الصادق عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ذاتَ يَوْمٍ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلَا أُبَشِّرُكَ؟ قَالَ: بَلَى يَا أَبَى أَنْتَ وَأُمِّي ، فَإِنَّكَ لَمْ تَزَلْ مُبَشَّرًا بِكُلِّ خَيْرٍ . فَقَالَ: أَخْبَرَنِي جِبْرَائِيلُ أَنفَا بِالْعَجَبِ . فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَمَا الَّذِي أَخْبَرَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ : أَخْبَرَنِي أَنَّ الرَّجُلَ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَلَّى عَلَيَّ وَأَتْبَعَ بِالصَّلَاةِ عَلَى أَهْلِ بَيْتِي ، فَتُحَتَّ لَهُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَصَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ سَبْعِينَ صَلَاةً ، وَإِنَّهُ لَمُذْنِبٌ وَخَطَاءٌ (1) ، ثُمَّ تَحَاتُّ عَنْهُ الذُّنُوبُ كَمَا يَتَحَاتُّ الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ ، وَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: لَبَّيْكَ عَبْدِي وَسَدِّدِيكَ ، يَا مَلَائِكَتِي أَنْتُمْ تُصَلُّونَ عَلَيْهِ سَبْعِينَ صَلَاةً وَأَنَا أَصَلِّي عَلَيْهِ سَبْعِينَ صَلَاةً . (2)

الإمام عليّ عليه السلام: الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَمْحَقُ (3) لِلخَطَايَا مِنَ الْمَاءِ لِلنَّارِ ، وَالسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ رِقَابٍ . (4)

الإمام الرضا عليه السلام: مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَا يُكْفِّرُ بِهِ ذُنُوبَهُ ، فَلْيُكْثِرْ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ؛ فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوبَ هَدْمًا . (5)

-
- 1- في المصدر: «وإنه للذنوب حطًا»، وهو تصحيف ظاهر، وقد صحّحناه طبقاً لما في جمال الأسبوع، وفي الأملالي للصدوق: «وإن كان مذنباً خطاءً».
 - 2- ثواب الأعمال: ص 188 ح 1، الأملالي للصدوق: ص 675 ح 916، جمال الأسبوع: ص 157 كلّها عن عبد الله بن سنان، جامع الأخبار: ص 160 ح 383، روضه الواعظين: ص 354، بحار الأنوار: ج 94 ص 56 ح 30.
 - 3- المَحَقُّ: النقص والمحو والإبطال (النهاية: ج 4 ص 303 «محق»).
 - 4- ثواب الأعمال: ص 185 ح 1 عن عاصم بن ضميره، جامع الأخبار: ص 158 ح 374 وفيه «وآله» بعد «النبي» في كلا الموضعين، بحار الأنوار: ج 94 ص 57 ح 33.
 - 5- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 294 ح 52، الأملالي للصدوق: ص 131 ح 123 كلاهما عن الحسن بن عليّ بن فضال، تنبيه الخواطر: ج 2 ص 156، جامع الأخبار: ص 154 ح 350، روضه الواعظين: ص 353، بحار الأنوار: ج 94 ص 47 ح 2 وص 63 ح 52.

امام صادق علیه السلام: روزی پیامبر خدا به امیر مؤمنان فرمود: «آیا خبر خوشی به تو ندهم؟». [امیر مؤمنان] گفت: چرا، پدر و مادرم به فدایت؛ چون شما همیشه خبر خوش می دهی! فرمود: «چند لحظه پیش، جبرئیل خبر شگفتی به من داد». امیر مؤمنان گفت: چه خبری به شما داد، ای پیامبر خدا؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «به من خبر داد که هر گاه مردی از امتم بر من درود فرستد و در پی آن بر خاندانم درود فرستد، درهای آسمان برایش گشوده می شوند و فرشتگان، هفتاد درود بر او می فرستند، با آن که گنهکار و خطاکار است. سپس گناهانش همچون برگ درخت از او فرو می ریزند و خدای - تبارک و تعالی - می فرماید: بله بنده ام، بله! ای فرشتگان من! شما هفتاد درود بر او می فرستید و من هفتصد درود بر وی می فرستم».

امام علی علیه السلام: درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله گناهان را زودتر نابود می کند تا آب آتش را، و سلام کردن بر پیامبر صلی الله علیه و آله فضیلتش بیشتر از آزاد کردن بنده است.

امام رضا علیه السلام: هر کس توانایی دادن کفاره برای گناهانش را نداشت، بر محمد و خاندان او فراوان صلوات بفرستد؛ زیرا درود، گناهان را به کلی از بین می برد.

4 / 5 العافيه رسول الله صلى الله عليه وآله : مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً ، فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابًا مِنْ الْعَافِيَةِ . (1)

4 / 6 زكاة المصلين رسول الله صلى الله عليه وآله : صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهَا زَكَاةٌ لَكُمْ . (2)

عنه صلى الله عليه وآله : أَيُّمَا رَجُلٍ مُسْلِمٍ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ صَدَقَةٌ ، فَلْيَقُلْ فِي دُعَائِهِ : «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ، وَصَلِّ عَلَيَّ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ» ؛ فَإِنَّهَا لَهُ زَكَاةٌ . (3)

4 / 7 إجابة الدعاء رسول الله صلى الله عليه وآله : صَلَاتُكُمْ عَلَيَّ إِجَابَةٌ لِدُعَائِكُمْ ، وَزَكَاةٌ لِأَعْمَالِكُمْ . (4)

-
- 1- .جامع الأخبار : ص 153 ح 344 ، بحار الأنوار : ج 94 ص 63 ح 52 .
 - 2- .مسند ابن حنبل : ج 3 ص 292 ح 8778 ، المصنّف لابن أبي شيبة : ج 2 ص 399 ح 10 ، مسند أبي يعلى : ج 6 ص 48 ح 6383 كلّها عن أبي هريره ، كنز العمال : ج 1 ص 492 ح 2167 .
 - 3- .الأدب المفرد : ص 192 ح 640 ، المستدرک على الصحيحين : ج 4 ص 144 ح 7175 ، صحيح ابن حبان : ج 3 ص 185 ح 903 كلّها عن أبي سعيد الخدرى ، كنز العمال : ج 4 ص 5 ح 9202 .
 - 4- .الأمالى للطوسى : ص 215 ح 376 عن محمد بن مروان عن الإمام الصادق عليه السلام ، بحار الأنوار : ج 94 ص 54 ح 22 .

4 / 5 آسایش

4 / 6 رشد یافتن فرستنده صلوات

4 / 7 پذیرفته شدن دعا

4 / 5 آسایش پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس یک صلوات بر من بفرستد، خداوند یک در از عافیت (آسایش) را برایش می گشاید.

4 / 6 رشد یافتن فرستنده صلوات پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر من صلوات بفرستید؛ زیرا صلوات، مایه رشد شماس است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر مرد مسلمانی که صدقه [و زکات برای دادن] نداشت، در دعایش بگوید: «بار خدایا! بر بنده و فرستاده ات، محمد، درود فرست و بر مردان و زنان مؤمن، و بر مردان و زنان مسلمان، درود فرست»؛ زیرا این برای او، زکات (/مایه رشد) است.

4 / 7 پذیرفته شدن دعای پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: درود فرستادن شما بر من، سبب اجابت دعا می شود و زکات (/مایه رشد) اعمالتان است.

الإمام عليّ عليه السلام: مَنْ قَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ» فَضَى اللَّهُ حَاجَتَهُ. (1)

مستدرک الوسائل عن تفسير أبي الفتوح الرازي: عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: لَا تَدْعُ بِدُعَاءٍ إِلَّا أَنْ تَقُولَ فِي أَوَّلِهِ: «صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِي كَذَا وَكَذَا». وَكَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَفْعَلُ كَذَلِكَ، فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ، فَقَالَ: الدُّعَاءُ مَعَ الصَّلَاةِ مَقْرُونٌ بِالْإِجَابَةِ، وَاللَّهُ تَعَالَى يَسْتَحْيِي أَنْ يَسْأَلَ عَنْهُ الْعَبْدُ حَاجَتَيْنِ يُجِيبُ إِحْدَاهُمَا وَيُرَدُّ الْأُخْرَى. (2)

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ دَعَا وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَفَرَ الدُّعَاءَ عَلَى رَأْسِهِ، فَإِذَا ذَكَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ رُفِعَ الدُّعَاءُ. (3)

رسول الله صلى الله عليه وآله: لَا يَزَالُ الدُّعَاءُ مَحْجُوبًا حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيَّ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِي. (4)

الإمام الصادق عليه السلام: لَا يَزَالُ الدُّعَاءُ مَحْجُوبًا حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. (5)

عنه عليه السلام: إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَيَقُولُ: «إِفْعَلْ بِي كَذَا وَكَذَا؛ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا قَالَ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ» اسْتَجَابَ لَهُ، فَإِذَا قَالَ: «إِفْعَلْ بِي كَذَا وَكَذَا» كَانَ أَجُودَ مِنْ أَنْ يَرُدَّ بَعْضًا وَيَسْتَجِيبَ بَعْضًا. (6)

1- مستدرک الوسائل: ج 5 ص 227 ح 5754 نقلًا عن القطب الراوندي في لبّ اللباب .

2- مستدرک الوسائل: ج 5 ص 227 ح 5756 .

3- الكافي: ج 2 ص 491 ح 2 عن السكوني، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 18 ح 2036، الجعفریات: ص 216 عن الإمام الكاظم عن آبائه عن الإمام عليّ عليهم السلام، جمال الأسبوع: ص 160 عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، عدّه الداعي: ص 154، بحار الأنوار: ج 93 ص 316 ح 21 وج 94 ص 68 ح 56 .

4- كفاية الأثر: ص 39، الصراط المستقيم: ج 2 ص 118 كلاهما عن أبي ذرّ، بحار الأنوار: ج 94 ص 66 ح 53 .

5- الكافي: ج 2 ص 491 ح 1، الأمالى للطوسي: ص 662 ح 1379 وزاد فيه «عن السماء» بعد «محجوبا»، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 18 ح 2035، عدّه الداعي: ص 153 كلّها عن هشام بن سالم، بحار الأنوار: ج 93 ص 312 ح 16 .

6- جمال الأسبوع: ص 160 عن عبدالمك بن عتبه، بحار الأنوار: ج 94 ص 68 ح 56 .

امام علی علیه السلام: هر کس سه بار بگوید: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست»، خداوند، حاجتش را برآورده می‌سازد.

مستدرک الوسائل_ به نقل از تفسیر ابو الفتوح رازی_: از امیر مؤمنان روایت شده است که فرمود: «هیچ دعایی مکن، مگر آن که در آغازش بگویی: بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و با من، چنین و چنان کن». خود ایشان هم چنین می‌کرد. علت را از ایشان، جویا شدند. فرمود: «دعای همراه با صلوات، اجابت می‌شود. خداوند متعال شرم می‌کند از این که بنده، دو حاجت از او بخواهد و او یکی را بپذیرد و دیگری را رد کند».

امام صادق علیه السلام: هر کس دعا کند و از پیامبر صلی الله علیه و آله یاد نکنند، آن دعا بر فراز سر او [مانند پرنده ای] می‌چرخد، و چون از پیامبر صلی الله علیه و آله یاد کند (صلوات بفرستد)، دعا بالا می‌رود.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: دعا همچنان در حجاب است، تا آن گاه که بر من و بر اهل بیت من، درود فرستاده شود [که در این هنگام، حجاب کنار می‌رود و دعا به درگاه الهی می‌رود].

امام صادق علیه السلام: دعا پیوسته در حجاب است، تا آن گاه که بر محمد و خاندان محمد، درود فرستاده شود.

امام صادق علیه السلام: هر گاه یکی از شما دعا کرد، نخست بر محمد صلی الله علیه و آله درود بفرستد و آن گاه بگوید: «فلان و فلان حاجتم را بر آور»؛ زیرا بنده چون بگوید: «بار خدایا! بر محمد و بر خاندان او درود فرست»، دعایش مستجاب می‌شود و چون بگوید: «فلان و فلان حاجت مرا بر آور»، خداوند، بخشاینده تر از آن است که قسمتی [از حاجت او] را رد کند و قسمتی را بپذیرد.

4 / 8 قَضَاءُ الْحَاجِّهَا لِإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ قَالَ: «يَا رَبِّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ» مِنْهُ مَرَّةٌ، فَضِيَّتْ لَهُ مِنْهُ حَاجَةٌ؛ ثَلَاثُونَ لِلدُّنْيَا وَالْبَاقِي لِلْآخِرَةِ. (1)

عنه عليه السلام: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ وَآلِ النَّبِيِّ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مَرَّةً وَاحِدَةً بِنِيَّةٍ وَإِخْلَاصٍ مِنْ قَلْبِهِ، فَضَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ لَهُ مِنْهُ حَاجَةٌ؛ مِنْهَا ثَلَاثُونَ لِلدُّنْيَا وَسَبْعُونَ لِلْآخِرَةِ. (2)

4 / 9 كِفَايَةُ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ الْكَافِي عَنْ مِرَازِمٍ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي جَعَلْتُ ثَلَاثَ صَلَوَاتِي لَكَ، فَقَالَ لَهُ خَيْرًا. فَقَالَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي جَعَلْتُ نِصْفَ صَلَوَاتِي لَكَ، فَقَالَ لَهُ: ذَاكَ أَفْضَلُ. فَقَالَ: إِنِّي جَعَلْتُ كُلَّ صَلَوَاتِي لَكَ، فَقَالَ: إِذَا يَكْفِيكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَا أَهَمَّكَ مِنْ أَمْرِ دُنْيَاكَ وَآخِرَتِكَ. فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَصْلَحَكَ اللَّهُ، كَيْفَ يَجْعَلُ صَلَاتَهُ لَهُ؟ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يَسْأَلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا إِلَّا بَدَأَ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: أَجْعَلْ نِصْفَ صَلَوَاتِي لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. ثُمَّ قَالَ: أَجْعَلْ صَلَوَاتِي كُلَّهَا لَكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. فَلَمَّا مَضَى قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: كُفِيَ هَمَّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. (4)

1- الكافي: ج 2 ص 493 ح 9، ثواب الأعمال: ص 190 ح 1 كلاهما عن معاوية بن عمّار، جامع الأخبار: ص 161 ح 385، بحار الأنوار: ج 94 ص 59 ح 40.

2- الدعوات: ص 89 ح 225، بحار الأنوار: ج 94 ص 70 ح 63.

3- الكافي: ج 2 ص 493 ح 12 وص 491 ح 3 عن محمد بن مسلم نحوه، ثواب الأعمال: ص 188 ح 1، بحار الأنوار: ج 94 ص 60 ح 42.

4- الكافي: ج 2 ص 493 ح 11 عن أبي بكر الحضرمي عمّن سمعه.

4 / 8 بر آورده شدن حاجت**4 / 9 کارسازی در دنیا و آخرت**

4 / 8 بر آورده شدن حاجت امام صادق علیه السلام: هر کس صد بار بگوید: «خداوندا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست»، صد حاجت او بر آورده می شود: سی حاجت برای دنیا و بقیه برای آخرت.

امام صادق علیه السلام: هر کس با نیت و اخلاص قلبی، یک بار بر پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله درود فرستد، خداوند پاک، صد حاجت برای او بر می آورد: سی حاجت از آنها برای دنیا و هفتاد تا برای آخرت.

4 / 9 کارسازی در دنیا و آخرت الکافی_ به نقل از مُرَازِم_: امام صادق علیه السلام فرمود: «مردی خدمت پیامبر خدا آمد و گفت: ای پیامبر خدا! من یک سوم دعاهایم را به شما اختصاص دادم. [پیامبر صلی الله علیه و آله] فرمود: نیکوست. گفت: ای پیامبر خدا! نصف دعایم را به شما اختصاص دادم. فرمود: این، نیکوتر است. گفت: همه دعاهایم را به شما اختصاص دادم. فرمود: در این صورت، خداوند عز و جل در دنیا و آخرت برایت کارسازی می کند». «مردی به امام صادق علیه السلام گفت: به سلامت باشید! چگونه کسی دعاهایش را به ایشان، اختصاص می دهد؟ فرمود: «[این گونه که] هر حاجتی از خداوند عز و جل خواست، نخست بر محمد و خاندان او درود بفرستد».

امام صادق علیه السلام: مردی خدمت پیامبر خدا آمد و گفت: نصف دعاهایم را به شما اختصاص بدهم؟ فرمود: «آری». دوباره گفت: همه دعاهایم را به شما اختصاص بدهم؟ فرمود: «آری». چون آن مرد رفت، پیامبر خدا فرمود: «دنیا و آخرتش تضمین شد».

مسند ابن حنبل عن أبي بن كعب: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ جَعَلْتُ صَلَاتِي كُلَّهَا عَلَيْكَ؟ قَالَ: إِذَا يَكْفِيكَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مَا أَهَمَّكَ مِنْ دُنْيَاكَ وَأَخْرَجَكَ. (1)

سنن الترمذى عن أبي بن كعب: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا ذَهَبَ ثُلُثَا اللَّيْلِ قَامَ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! اذْكُرُوا اللَّهَ، اذْكُرُوا اللَّهَ، جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ. قَالَ أَبِي: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَكْثِرُ الصَّلَاةَ عَلَيْكَ، فَكَمْ أَجْعَلُ لَكَ مِنْ صَلَاتِي؟ فَقَالَ: مَا شِئْتَ، قَالَ: قُلْتُ: الرَّبِيعُ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ. قُلْتُ: النَّصْفُ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ. قَالَ: قُلْتُ: فَالثُّلُثَيْنِ؟ قَالَ: مَا شِئْتَ، فَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ. قُلْتُ: أَجْعَلُ لَكَ صَلَاتِي كُلَّهَا؟ قَالَ: إِذَا تَكْفَى هَمَّكَ، وَيُغْفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ. (2)

راجع: ص 334 ح 2943 و 2944.

10 / 4 ذهابُ النَّفَاقِ رسول الله صلى الله عليه وآله: الصَّلَاةُ عَلَيَّ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِي تَذْهَبُ بِالنَّفَاقِ. (3)

راجع: ص 370 (أدب الصلاة على رسول الله / رفع الصوت بالصلاة).

1- مسند ابن حنبل: ج 8 ص 50 ح 21300، المصنّف لابن أبي شيبة: ج 2 ص 399 ح 12، المعجم الكبير: ج 4 ص 35 ح 3574 عن حبان بن منقذ نحوه، كنز العمال: ج 2 ص 278 ح 4001.

2- سنن الترمذى: ج 4 ص 636 ح 2457، المنتخب من مسند عبد بن حميد: ص 89 ح 170 وفيه «ربيع» بدل «ثلثا»، كنز العمال: ج 2 ص 276 ح 3997.

3- الكافي: ج 2 ص 492 ح 8 عن عبد الله بن سنان عن الإمام الصادق عليه السلام.

4 / 10 زدوده شدن نفاق

مسند ابن حنبل_ به نقل از اَبی بن کعب _: مردی گفت: ای پیامبر خدا! آیا اجازه می دهید همه دعایم را به شما اختصاص دهم؟ فرمود: «در این صورت، خداوند _ تبارک و تعالی _ در دنیا و آخرت، برایت کارسازی می کند» .

سنن الترمذی_ به نقل از اَبی بن کعب _: دو سوم شب که می گذشت، پیامبر خدا بر می خاست و می فرمود: «ای مردم! خدا را یاد کنید، خدا را یاد کنید [و برای نماز و نیایش برخیزید] که لرزنده آمده است و از پی آن، لرزه ای دگر خواهد آمد! مرگ با همه پیامدهایش در راه است . مرگ با همه پیامدهایش در راه است!» . گفتم: ای پیامبر خدا! من فراوان بر شما درود می فرستم. چه قدر از دعایم را به شما اختصاص دهم؟ فرمود: «هر چه خواستی» . گفتم: یک چهارم؟ فرمود: هر چه خواستی؛ اما اگر بیشتر باشد، برایت بهتر است» . گفتم: نصف؟ فرمود: «هر چه خواستی؛ ولی اگر بیشتر باشد، برای تو بهتر است» . گفتم: دو سوم؟ فرمود: «هر چه خواستی؛ اما اگر بیشتر باشد، برای تو بهتر است» . گفتم: همه دعایم را به شما اختصاص بدهم؟ فرمود: «در این صورت، به مراد خود می رسی و گناهانت آمرزیده می شوند» .

ر . ک : ص 335 ح 2943 و 2944 .

4 / 10 زدوده شدن نفاق پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : درود فرستادن بر من و بر خانواده ام، نفاق را می برد.

ر . ک : ص 371 (صلوات فرستادن با صدای بلند) .

4 / 11 نورُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ رسولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: زَيْنُوا مَجَالِسَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَوَاتِكُمْ عَلَيَّ نُورٌ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: الصَّلَاةُ عَلَيَّ نُورٌ عَلَي الصِّرَاطِ . (2)

عنه صلى الله عليه وآله: أَكْثَرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ؛ فَإِنَّ الصَّلَاةَ عَلَيَّ نُورٌ فِي الْقَبْرِ، وَنُورٌ عَلَي الصِّرَاطِ، وَنُورٌ فِي الْجَنَّةِ . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً؛ خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَي رَأْسِهِ نُورًا، وَعَلَى يَمِينِهِ نُورًا، وَعَلَى شِمَالِهِ نُورًا، وَمِنْ فَوْقِهِ نُورًا، وَمِنْ تَحْتِهِ نُورًا، وَفِي جَمِيعِ أَعْضَائِهِ نُورًا . (4)

4 / 12 النَّجَاهُ مِنْ أَهْوَالِ الْقِيَامَةِ رسولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ أَنْجَاكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَهْوَالِهَا وَمَوَاطِنِهَا، أَكْثَرُكُمْ عَلَيَّ صَلَاةً فِي دَارِ الدُّنْيَا . (5)

-
- 1- الفردوس: ج 2 ص 291 ح 3330 عن ابن عمر، كنز العمال: ج 9 ص 141 ح 25415 .
 - 2- جامع الأخبار: ص 156 ح 363، بحار الأنوار: ج 94 ص 64 ح 52؛ الفردوس: ج 2 ص 408 ح 3814 عن أبي هريرة، كنز العمال: ج 1 ص 490 ح 2149 نقلًا عن الدارقطني في الأفراد .
 - 3- الدعوات: ص 216 ح 581، بحار الأنوار: ج 82 ص 64 ح 8 .
 - 4- جامع الأخبار: ص 155 ح 360، بحار الأنوار: ج 94 ص 64 ح 52 .
 - 5- الفردوس: ج 5 ص 277 ح 8175 عن أنس، كنز العمال: ج 1 ص 504 ح 2228 .

4 / 11 روشنایی روز رستاخیز

4 / 12 رهایی از هراس های رستاخیز

4 / 11 روشنایی روز رستاخیز پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :مجلس های خود را با درود فرستادن بر من ، زینت بخشید ؛ زیرا درودهای شما بر من ، در روز رستاخیز ، برای شما نور [وروشنایی] است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :درود فرستادن بر من ، نوری بر روی صراط است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :فراوان بر من درود بفرستید ؛ زیرا درود فرستادن بر من ، نوری در قبر ، و نوری بر صراط، و نوری در بهشت است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :هر کس یک درود بر من بفرستد ، خداوند بزرگ در روز رستاخیز ، یک نور بر فراز سرش و یک نور در سمت راستش و یک نور در سمت چپش و یک نور در بالایش و یک نور در پایین پایش و نوری هم در همه اندام هایش می آفریند .

4 / 12 رهایی از هراس های رستاخیز پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :هان ، ای مردم! رهنده ترین شما در روز رستاخیز از هراس ها و ایستگاه های آن ، کسی است که در سرای دنیا بیشتر بر من درود بفرستد.

4 / 13 ثَقُلَ الْمِيزَانُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي فَضَائِلِ شَهْرِ رَمَضَانَ: مَنْ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ، ثَقُلَ اللَّهُ مِيزَانَهُ يَوْمَ تَخِفُّ الْمَوَازِينُ. (1)

عنه صلى الله عليه وآله: أَنَا عِنْدَ الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَمَنْ ثَقُلَتْ سَيِّئَاتُهُ عَلَيَّ حَسَنَاتِهِ جِئْتُ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ حَتَّى أُثْقَلَ بِهَا حَسَنَاتِهِ. (2)

الإمام الباقر أو الإمام الصادق عليهما السلام: مَا فِي الْمِيزَانِ شَيْءٌ أَثْقَلَ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَتَوَضَّعَ أَعْمَالُهُ فِي الْمِيزَانِ فَتَمِيلُ بِهِ، فَيَخْرُجُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الصَّلَاةُ عَلَيْهِ فَيَضَعُهَا فِي مِيزَانِهِ فَيَرْجَحُ بِهِ. (3)

الإمام الباقر أو الإمام الصادق عليهما السلام: أَثْقَلُ مَا يَوْضَعُ فِي الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ. (4)

4 / 14 شَفَاعَةُ النَّبِيِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ حِينَ يُصْبِحُ عَشْرًا، وَحِينَ يُمَسِي عَشْرًا؛ أَدْرَكَتُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (5)

-
- 1- عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 296 ح 53، الأمل للصدوق: ص 155 ح 149، فضائل الأشهر الثلاثة: ص 78 ح 61، كلها عن الحسن بن علي بن فضال عن الإمام الرضا عن أبيه عليهم السلام، المصباح للكفعمي: ص 836، روضه الواعظين: ص 379، بحار الأنوار: ج 96 ص 357 ح 25.
 - 2- ثواب الأعمال: ص 186 ح 1 عن أبي البختري عن الإمام الصادق عن أبيه عليهم السلام، المقنع: ص 297، مكارم الأخلاق: ج 2 ص 87 ح 2237، جامع الأخبار: ص 158 ح 376 كلاهما عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام عنه صلى الله عليه وآله، بحار الأنوار: ج 7 ص 304 ح 72.
 - 3- الكافي: ج 2 ص 494 ح 15، عده الداعي: ص 152 كلاهما عن محمد بن مسلم.
 - 4- قرب الإسناد: ص 14 ح 45 عن إبراهيم بن عبد الحميد، بحار الأنوار: ج 94 ص 49 ح 9.
 - 5- كنز العمال: ج 1 ص 491 ح 2164 نقلاً عن الطبراني عن أبي الدرداء.

4 / 13 سنگین کردن ترازوی اعمال

4 / 14 شفاعت پیامبر صلی الله علیه و آله

4 / 13 سنگین کردن ترازوی اعمال پیامبر خدا صلی الله علیه و آله_ در فضایل ماه رمضان_: هر کس در این ماه ، زیاد بر من درود فرستد ، خداوند ، در آن روزی که ترازوها سبک اند، ترازوی او را سنگین می گرداند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :در روز قیامت ، من کنار ترازو هستم. هر کس بدی هایش بر خوبی هایش سنگینی کند ، درودی را که بر من فرستاده است ، می آورم و با آن ، [کفه] خوبی هایش را سنگین می گردانم.

امام باقر یا امام صادق علیهما السلام :در ترازو[ی اعمال] ، عملی سنگین تر از درود فرستادن بر محمد و خاندان محمد وجود ندارد. آدمی ، اعمالش در ترازو نهاده می شود و سبک است . پیامبر صلی الله علیه و آله درودهای او را بیرون می آورد و در ترازویش می گذارد و به سبب آن ، سنگین می شود.

امام باقر یا امام صادق علیهما السلام :سنگین ترین چیزی که روز قیامت در ترازو نهاده می شود ، درود فرستادن بر محمد و بر اهل بیت اوست.

4 / 14 شفاعت پیامبر صلی الله علیه و آله و الهیامبر خدا صلی الله علیه و آله :هر کس صبحگاهان ، ده درود و شامگاهان نیز ده درود بر من بفرستد ، روز قیامت شفاعتم به او می رسد.

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ قَالَ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، وَتَرَحَّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ» شَهِدْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالشَّهَادَةِ، وَشَفَعْتُ لَهُ . (2)

15/4 دُخُولَ الْجَنَّةِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي يَوْمِ أَلْفِ مَرَّةٍ، لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ . (3)

عنه صلى الله عليه وآله: جَاءَنِي جِبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَالَ: إِنَّهُ لَا يُصَلَّى عَلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا وَيُصَلِّيَ عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ . (4)

عنه صلى الله عليه وآله: مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ وَعَلَى عَلِيٍّ، دَخَلَ الْجَنَّةَ . (5)

-
- 1- .مسند ابن حنبل: ج 6 ص 46 ح 16988، مسند البزار: ج 6 ص 299 ح 2315، المعجم الكبير: ج 5 ص 26 ح 4480 و 4481 كلَّها عن رُوَيْفِعِ بْنِ ثَابِتٍ، كُنَزُ الْعَمَّالِ: ج 1 ص 497 ح 2189 .
 - 2- .الأدب المفرد: ص 192 ح 641 عن أَبِي هُرَيْرَةَ؛ بحار الأنوار: ج 94 ص 87 ح 6 .
 - 3- .الترغيب والترهيب: ج 2 ص 501 ح 22 نقلاً عن أَبِي حَفْصِ بْنِ شَاهِينَ عَنِ أَنَسِ .
 - 4- .جامع الأخبار: ص 156 ح 364 عن عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، بحار الأنوار: ج 94 ص 64 ح 52 .
 - 5- .عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 64 ح 273 عن الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ الرَّازِيِّ التَّمِيمِيِّ عَنِ الْإِمَامِ الرِّضَا عَنِ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

4 / 15 رفتن به بهشت

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بر محمد، درود فرستد و بگوید: «بار خدایا! در روز رستاخیز، او را در جایگاه نزدیک خودت بنشان»، شفاعتم برای او واجب می گردد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس بگوید: «بار خدایا! بر محمد و بر خاندان محمد، درود فرست، چنان که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم، درود فرستادی، و به محمد و خاندان محمد برکت ده، چنان که به ابراهیم و خاندان ابراهیم، برکت دادی، و بر محمد و خاندان محمد رحم کن، چنان که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم، رحم کردی»، روز قیامت، به شهادت دادن او، شهادت می دهم و برایش شفاعت می کنم.

4 / 15 رفتن به بهشت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس روزی هزار بار بر من درود فرستد، نمی میرد تا آن که جایگاه خود در بهشت را می بیند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: جبرئیل علیه السلام نزد من آمد و گفت: هر کس بر تو درود فرستد، هفتاد هزار فرشته بر او درود می فرستند، و کسی که هفتاد هزار فرشته بر او درود بفرستند، اهل بهشت است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس پایان سخنش، درود بر من و بر علی باشد، به بهشت می رود.

الفصل الخامس: الصلاة على الأنبياء رسول الله صلى الله عليه وآله: صَلُّوا عَلَى أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ؛ فَإِنَّ اللَّهَ بَعَثَهُمْ كَمَا بَعَثَنِي . (1)

عنه صلى الله عليه وآله: إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْمُرْسَلِينَ فَصَلُّوا عَلَيَّ مَعَهُمْ؛ فَإِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ . (2)

الإمام عليّ عليه السلام في كتاب كَتَبَهُ لِابْنِهِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَنَسَأَ لَهُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيَّ عَنَّا عَلَى نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَعَلَى أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ، بِصَلَاةٍ جَمِيعَةٍ مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ مِنْ خَلْقِهِ . (3)

عنه عليه السلام في الدعاء: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَعَلَى أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ أَجْمَعِينَ . (4)

فاطمه عليها السلام من دعائها لَهَا بَعْدَ صَلَاةِ الظُّهْرِ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ، وَعَلَى الْمَلَائِكَةِ أَجْمَعِينَ . (5)

-
- 1- شعب الإيمان: ج 1 ص 148 ح 131، المصنّف لعبد الرزّاق: ج 2 ص 216 ح 3118 وليس فيه «كما بعثني» وكلاهما عن أبي هريره، تاريخ بغداد: ج 7 ص 381 عن أنس، كنز العمال: ج 1 ص 492 ح 2170 .
 - 2- كنز العمال: ج 1 ص 507 ح 2244 نقلاً عن الديلمي عن أنس .
 - 3- تحف العقول: ص 72، بحار الأنوار: ج 77 ص 220 ح 2 .
 - 4- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 83 ح 239 عن عليّ بن عبد الله عن أبيه عن جدّه عن الإمام الحسين عليه السلام، الفقه المنسوب للإمام الرضا عليه السلام: ص 109، الإقبال: ج 1 ص 321، بحار الأنوار: ج 98 ص 128 .
 - 5- فلاح السائل: ص 314 ح 212، بحار الأنوار: ج 86 ص 68 ح 4 .

فصل پنجم: صلوات فرستادن بر پیامبران علیهم السلام

فصل پنجم: صلوات فرستادن بر پیامبران پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر پیامبران و فرستادگان خدا درود بفرستید؛ زیرا آنها هم مانند من ، فرستاده خدا هستند.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر گاه بر فرستادگان خدا درود فرستادید ، همراه با آن بر من نیز درود بفرستید؛ زیرا من هم فرستاده پروردگار جهانیان هستم.

امام علی علیه السلام_ در نامه ای که به فرزندش حسن علیه السلام نوشت _: و از او [خدا] می خواهیم که از جانب ما بر پیامبران صلی الله علیه و آله و بر اهل بیت او و بر پیامبران و فرستادگانش درود فرستد، با صلوات همه کسانی از آفریدگانش که بر او درود فرستاده اند.

امام علی علیه السلام_ در دعا _: بار خدایا! بر فرشتگان مقربت، و بر پیامبران و فرستادگانت، همگی ، درود فرست.

فاطمه علیها السلام_ از دعای ایشان بعد از نماز ظهر _: بار خدایا! بر خاتم پیامبران ، محمد، و بر همه پیامبران و فرستادگان و بر تمامی فرشتگان ، درود فرست.

الإمام زين العابدين عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَأَنْبِيَائِكَ وَالصَّادِقِينَ، وَأَوْلَى الْعِزْمِ مِنَ الْمُرْسَلِينَ، الَّذِينَ أُودُوا فِي جَنَبِكَ، وَجَاهَدُوا فِيكَ حَقَّ جِهَادِكَ، وَقَامُوا بِأَمْرِكَ وَوَحَّدُواكَ وَعَبَدُواكَ حَتَّى أَتَاهُمُ الْيَقِينُ. (1)

عنه عليه السلام في القنوت: اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمُبِينُ الْبَائِنُ، وَأَنْتَ الْمَكِينُ الْمَاكِنُ الْمُمَكِّنُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آدَمَ بَدِيعِ فِطْرَتِكَ، وَرُكْنِ حُجَّتِكَ، وَلسانِ قُدْرَتِكَ، وَالخَلِيفَةِ فِي بَسِيطَتِكَ، وَأَوَّلِ مُجْتَبَىِ لِلنَّبُوَّةِ بِرَحْمَتِكَ، وَسَاحِفِ (2) شَعْرِ رَأْسِهِ تَذَلُّلاً لَكَ فِي حَرَمِكَ لِعِزَّتِكَ، وَمُنْشِئاً مِنَ الثَّرَابِ نَطَقَ إِعْرَاباً بِوَحْدَانِيَّتِكَ، وَعَبَدَ لَكَ أَنْشَأَتَهُ لِأُمَّتِكَ، وَمُسْتَعِيدِ بِكَ مِنْ مَسِّ عُقُوبَتِكَ. وَصَلِّ عَلَى ابْنِهِ الْخَالِصِ مِنْ صَفْوَتِكَ، وَالْفَاحِصِ عَنِ مَعْرِفَتِكَ، وَالغَائِصِ الْمَأْمُونِ عَنِ مَكْنُونِ سَرِيرَتِكَ، بِمَا أَوْلَيْتَهُ مِنْ نِعَمِكَ وَمَعُونَتِكَ، وَعَلَى مَنْ بَيْنَهُمَا مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ. (3)

عنه عليه السلام في الصلاة على آدم عليه السلام: اللَّهُمَّ وَآدَمَ (4) بَدِيعِ فِطْرَتِكَ، وَأَوَّلِ مُعْتَرِفِ مِنَ الطَّيْنِ بِرُبُوبِيَّتِكَ، وَبِكُرِّ (5) حُجَجِكَ عَلَى عِبَادِكَ وَبِرَبِّيَّتِكَ، وَالذَّلِيلِ عَلَى الْإِسْتِجَارَةِ بِعَفْوِكَ، وَالنَّاهِجِ سُدْبُلِ تَوْبَتِكَ، وَالْوَسِيلَةَ بَيْنَ الْخَلْقِ وَبَيْنَ مَعْرِفَتِكَ، وَالَّذِي لَقَّنْتَهُ (6) مَا رَضِيَتْ بِهِ عَنْهُ بِمَنِّكَ عَلَيْهِ وَرَحْمَتِكَ لَهُ، وَالْمُنِيبِ الَّذِي لَمْ يُصِدِّرْ عَلَى مَعْصِيَتِكَ، وَسَابِقِ الْمُتَدَلِّلِينَ بِحَلْقِ رَأْسِهِ فِي حَرَمِكَ، وَالْمُتَوَسِّلِ بَعْدَ الْمَعْصِيَةِ بِالطَّاعَةِ إِلَى عَفْوِكَ، وَأَبُو الْأَنْبِيَاءِ الَّذِينَ أُودُوا فِي إِجَابَتِكَ، وَأَكْثَرُ سَاكِنِي سُدْكَانِ الْأَرْضِ سَعِيًا [و] نَشَاطًا فِي طَاعَتِكَ، فَصَلِّ أَنْتَ عَلَيْهِ يَا رَحْمَنُ وَمَلَائِكَتُكَ وَسَاكِنُو سَمَاوَاتِكَ وَأَرْضِكَ، كَمَا عَظَّمْتَ حُرْمَاتِكَ، وَدَلَّلْنَا عَلَى سَبِيلِ مَرْضَاتِكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. (7)

1- مصباح المتهجد: ص 136 ح 220، بحار الأنوار: ج 87 ص 241 ح 50.

2- سَحَفَ رَأْسَهُ: أَي حَلَقَهُ (الصحاح: ج 4 ص 1372 «سحف»).

3- مُهَجَّ الدَّعَوَاتِ: ص 70، بحار الأنوار: ج 85 ص 215 ح 1.

4- فِي الْمَصْدَرِ: «اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى آدَمَ...»، وَالتَّصْوِيبُ مِنْ بَقِيَّةِ الْمَصَادِرِ.

5- الْبِكْرُ: أَوَّلُ كُلِّ شَيْءٍ (القاموس المحيط: ج 1 ص 376 «بكر»).

6- فِي الْمَصْدَرِ: «لَقِيَّتَهُ»، وَالتَّصْوِيبُ مِنْ بَعْضِ النُّسخِ.

7- الْبَلَدِ الْأَمِينِ: ص 443، بحار الأنوار: ج 100 ص 292 وجاء في أوَّلِهِ «يُنَاسِبُ أَنْ يَتْلَى عِنْدَ ضَرْيَحِ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَوْ بَعْدَ الصَّلَاةِ لَزِيَارَتِهِ الدَّعَاءَ الْمَرْوِيُّ عَنِ سَيِّدِ السَّاجِدِينَ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِ الْمَشْتَمَلِ عَلَى الصَّلَاةِ عَلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ، وَهُوَ مِمَّا أَحَقَّ بِبَعْضِ نُسْخِ الصَّحِيفَةِ»؛ يَنْبِيعُ الْمَوْدَةِ: ج 3 ص 427.

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و بر فرشتگان مقرب، و بر پیامبران و گروندگان راستین، و بر فرستادگان اولو العزم _ همانان که از بهر تو آزارها دیدند، و در راه تو، چنان که باید، جهاد کردند، و فرمان تو را بر پا داشتند و تو را به یگانگی شناختند و تا لحظه مرگ، تو را بندگی نمودند _ درود فرست .

امام زین العابدین علیه السلام _ در دعای قنوت _: بار خدایا! تو پیدایی و هویدا، و تو توانایی و نیرومند و نیروبخش. بار خدایا! بر آدم، این آفریده شگفت انگیزت، و ستون حجّت، و زبان قدرت، و جانشین [تو] در زمینت، و نخستین کسی که از سر لطف و رحمت برای پیامبری برگزیدی، و نخستین کسی که برای اظهار خواری برای تو و عزّت تو، در حرمت، موی سرش را تراشید، و نخستین کسی که از خاک، پدید آمد و زبان به یکتایی تو گشود، و نخستین بنده ات که برای امتت ایجادش کردی، و نخستین کسی که از گرفتار آمدن به کیفر تو به تو پناه بُرد، درود فرست . و بر فرزندش [محمد]، این برگزیده خالص تو و جستجوگر معرفت تو، و غوّاص امین ذات نهران تو _ با لطف و یاری تو که ارزانی اش داشتی _ درود فرست، و نیز بر پیامبران و فرستادگان و راست باوران و گواهان و درستکارانی که میان آن دو [از آدم تا خاتم صلی الله علیه و آله] بوده اند، درود فرست .

امام زین العابدین علیه السلام _ در درود فرستادن بر آدم علیه السلام _: بار خدایا! آدم، پدیده شگفت آفرینش توست، و نخستین موجود خاکی ای که به پروردگاری تو اعتراف نمود، و آغازین حجّت تو بر بندگان و آفریدگانت، و نشان دهنده راه پناه بردن به بخشایش تو، و پیماینده راه های توبه تو، و وسیله میان خلق و شناخت تو؛ همو که از سر لطف و مهّرت بر او، آنچه را که به واسطه آن از او خشنود گشتی، به وی تلقین و الهام فرمودی؛ توبه گری که بر نافرمانی از تو پای نداشت؛ نخستین کسی که با تراشیدن سرش در حرم تو [در پیشگاهت] خواری نمود؛ نخستین کسی که پس از نافرمانی، به وسیله فرمان برداری، به دامن بخشایش تو چنگ زد؛ پدر پیامبرانی که در راه اجابت تو آزارها دیدند؛ همو که بیش از همه ساکنان زمین، در طاعت تو کوشید و تلاش کرد. پس تو _ ای مهرگستر _ و فرشتگان و ساکنان آسمان هایت و زمینت، بر او درود فرستید، که او حرمت های تو را بزرگ داشت و ما را به راه های خشنودی توره نمون شد، ای مهربان ترین مهربانان! (1)

1- در آغاز این درود، آمده است: «مناسب است که در نزد آرامگاه آدم علیه السلام یا بعد از نماز زیارت، او دعایی را که از امام زین العابدین و سیّد الساجدین _ صلوات الله علیه _ روایت شد و مشتمل بر درود بر آن بزرگوار است، خوانده شود. این دعا، به برخی نسخه های صحیفه سجّادیه الحاق شده است.

الأمالى للطوسى عن معاوية بن عمّار: ذَكَرْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْضَ الْأَنْبِيَاءِ فَصَدَّ لَيْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: إِذَا ذُكِرَ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَأَبْدَأُ بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ ثُمَّ عَلَيْهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَإِلَيْهِ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ. (1)

الإمام الصادق عليه السلام_ فى دُعَاءِ أُمِّ دَاوُودَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَيْبِنَا آدَمَ بَدِيعِ (2) فِطْرَتِكَ، الَّذِى كَرَّمْتَهُ بِسُجُودِ مَلَائِكَتِكَ وَأَبَحْتَهُ جَنَّتِكَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أُمَّنَا حَوَّاءَ الْمُطَهَّرَةِ مِنَ الرَّجْسِ، الْمُصَدِّقَةَ مِنَ الدَّنَسِ، الْمُفْضَلَةَ مِنَ الْإِنْسِ، الْمُتَرَدِّدَةَ بَيْنَ مَحَالِّ الْقُدْسِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى هَابِيلَ، وَشِيثَ، وَإِدْرِيسَ، وَنُوحَ، وَهُودَ، وَصَالِحَ، وَإِبْرَاهِيمَ، وَإِسْمَاعِيلَ، وَإِسْحَاقَ، وَيَعْقُوبَ، وَيُوسُفَ، وَالْأَسْبَاطَ، وَلُوطَ، وَشُعَيْبَ، وَأَيُّوبَ، وَمُوسَى، وَهَارُونَ، وَيُوشَعَ، وَمِيشَا، وَالْخَضِرَ، وَذِي الْقَرْنَيْنِ، وَيُونُسَ، وَإِلْيَاسَ، وَالْيَسَعَ، وَذِي الْكِفْلِ، وَطَالُوتَ، وَدَاوُودَ، وَسُلَيْمَانَ، وَزَكَرِيَّا، وَشَعِيَا، وَيَحْيَى، وَتُورَخَ، وَمَتَّى، وَأَرْمِيَا، وَحَيَّقُوقَ، وَدَانِيَالَ، وَعُزَيْرَ، وَعِيسَى، وَشَمْعُونَ، وَجَرَجِيسَ، وَالْحَوَارِيَّيْنَ، وَالْأَتْبَاعَ، وَخَالِدَ، وَحَنْظَلَةَ، وَلُقْمَانَ. (3)

1- الأمالى للطوسى: ص 424 ح 951، الأمالى للصدوق: ص 463 ح 619، روضه الواعظين: ص 353، بحار الأنوار: ج 94 ص 48 ح 5.

2- البديع: المبتدع. بدع الشيء: أنشأه وبدأه (لسان العرب: ج 8 ص 6 «بدع»).

3- الإقبال: ج 3 ص 244، مصباح المتهجد: ص 808 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 11 ص 59 ح 65.

الأمالی، طوسی به نقل از معاویه بن عمّار: در محضر امام صادق علیه السلام از پیامبری یاد کردم و بر او درود فرستادم. ایشان فرمود: «هر گاه از یکی از پیامبران یاد شد، نخست بر محمّد، درود بفرست و سپس بر او درود خدا بر محمّد و خاندان او و بر همه پیامبران باد!».

امام صادق علیه السلام در دعای اُمّ داوود: بار خدایا! بر پدرمان آدم، این پدیده شگفت آفرینش، همو که به سجده فرشتگان گرامی اش داشتی و بهشتت را بر او روا ساختی، درود فرست. بار خدایا! بر مادرمان، حوای پاک از آلودگی، پالوده از پلیدی، برگزیده از انسان، رفت و آمد کننده در میان جایگاه های قدسی، درود فرست. بار خدایا! بر هابیل و شیث و ادریس و نوح و هود و صالح و ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و یوسف و اسباط و لوط و شعیب و ایوب و موسی و هارون و یوشع و میثا و خضر و ذو القرنین و یونس و الیاس و یسع و ذو الکفل و طالوت و داوود و سلیمان و زکریّا و شعیبا و یحیی و تورخ و متی و آرمیا و حیقوق و دانیال و عزیر و عیسی و شمعون و جرجیس و حواریان و پیروان و خالد و حنظله و لقمان درود فرست.

عنه عليه السلام_ فيما يُقال عند الأُسْطُوَانَةِ الخَامِسَةِ مِنْ مَسْجِدِ الكُوفَةِ _: السَّلَامُ عَلَى ابْنِ آدَمَ وَأُمَّنَا حَوَاءَ ، السَّلَامُ عَلَى هَابِيلَ المَقْتُولِ ظُلْمًا وَعُدُوَانًا عَلَى مَوَاهِبِ اللّهِ وَرِضْوَانِهِ ، السَّلَامُ عَلَى شَيْثِ صَفْوَةِ اللّهِ المُخْتَارِ الأَمِينِ وَعَلَى الصَّفْوَةِ الصَّادِقِينَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ الطَّيِّبِينَ أَوْلَاهِمَ وَآخِرِهِمْ ، السَّلَامُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَعَلَى ذُرِّيَّتِهِمُ المُخْتَارِينَ ، السَّلَامُ عَلَى مُوسَى كَلِيمِ اللّهِ ، السَّلَامُ عَلَى عِيسَى رُوحِ اللّهِ ، السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ حَبِيبِ اللّهِ ، السَّلَامُ عَلَى المُصْطَفِينَ عَلَى العَالَمِينَ ، السَّلَامُ عَلَى أميرِ المُؤْمِنِينَ وَذُرِّيَّتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَرَحْمَةِ اللّهِ وَبَرَكَاتِهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ فِي الأَوَّلِينَ وَالأَخِيرِينَ ، السَّلَامُ عَلَى فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ ، السَّلَامُ عَلَى الرَّقِيبِ الشَّاهِدِ عَلَى الأَمَمِ لِلّهِ رَبِّ العَالَمِينَ ، اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاكْتُبْنِي عِنْدَكَ مِنَ المَقْبُولِينَ ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الفَائِزِينَ المُطْمَئِنِّينَ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ . (1)

الإمام الرضا عليه السلام: السَّلَامُ عَلَى أبُوِّ آدَمَ وَنُوحٍ ، السَّلَامُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ ، السَّلَامُ عَلَى أبُوِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ ، السَّلَامُ عَلَى عِبَادِ اللّهِ الصَّالِحِينَ . (2)

1- .المزار للشهيد الأول : ص 238 ، المزار الكبير : ص 167 ، بحار الأنوار : ج 100 ص 388 ح 11 .

2- .كشف الغمّه : ج 3 ص 55 ، بحار الأنوار : ج 49 ص 171 ؛ مطالب السؤل : ص 86 .

امام صادق علیه السلام_ از زیارتی که در کنار پنجمین ستون (1) مسجد کوفه خوانده می شود_: درود بر پدرمان آدم و مادرمان حوا! درود بر هابیل که از روی ستم و تجاوز به دَهِش های خدا و خشنودی او [نسبت به وی] کشته شد! درود بر شیث، برگزیده خالص و امین خدا و بر برگزیدگان راستین از نسل پاک او، از اولین تا آخرین آنها! درود بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و بر تبار برگزیده آنان! درود بر موسی، هم سخن خدا! درود بر عیسی، روح خدا! درود بر محمد، دوست و محبوب خدا! درود بر برگزیدگان بر جهانیان! درود بر امیر مؤمنان و فرزندان پاک و پاکیزه او، و رحمت و برکات خدا [بر ایشان]! درود بر تو، در میان پیشینیان و پسینیان! درود بر فاطمه زهرا! درود بر ناظر و گواه بر امت ها از بهر خدای پروردگار جهانیان! بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و مرا در نزد خود، از پذیرفته شدگان، رقم زن و مرا از رستگاران آسوده جان، همانان که آنان را نه ترسی می رسد و نه اندوهگین می شوند، قرار ده.

امام رضا علیه السلام: درود بر پدرانم، آدم و نوح! درود بر پدرانم، ابراهیم و اسماعیل! درود بر پدرانم، محمد و علی! درود بر بندگان شایسته خدا!

1- پنجمین ستون، جایگاهی است که خداوند به آدم علیه السلام توفیق توبه عطا فرمود.

الفصل السادس: الصَّلوات الماثوره عن رسول الله وأهل بيته 6 / 1 الصَّلوات الماثوره عن النَّبيِّمسند ابن حنبل عن أم سلمه: إنَّ رسولَ الله صلى الله عليه وآله قالَ لِفاطِمَةَ عليها السلام: اِيتِنِي بِرَواجِكِ وَابْنِيكِ، فَجاءَت بِهِنَّ، فَألقىَ عَلَيهِنَّ كِساءً قَدَكِيًّا، ثُمَّ وَصَعَ يَدَهُ عَلَيهِنَّ، ثُمَّ قالَ: اللَّهُمَّ إِنَّ هؤُلاءِ آلُ مُحَمَّدٍ، فَاجْعَلْ صَلَواتِكَ وَبَرَكاتِكَ عَلَي مُحَمَّدٍ وَعَلَي آلِ مُحَمَّدٍ، إِنَّكَ حَميدٌ مَجيدٌ. (1)

البلد الأمين: دُعاء التَّهليلِ مَرُويٌّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: بِسْمِ اللهِ وَقُلْ: لا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ _ ثَلَاثًا _ . . . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ _ ثَلَاثًا _ بَعْدَ ما صَلَّيَ عَلَيهِ الْمُصَلِّونَ. (2)

راجع: ص 501 (أدب الصَّلاه على رسول الله / ضمَّ آل النَّبيِّ إليه في الصَّلاه).

-
- 1- .مسند ابن حنبل: ج 10 ص 228 ح 26808، المعجم الكبير: ج 3 ص 53 ح 2664 وج 23 ص 336 ح 779، تاريخ دمشق: ج 13 ص 203 ح 3182، ذخائر العقبى: ص 56، كنز العمال: ج 13 ص 645 ح 27629؛ العمده: ص 33 ح 13، بحار الأنوار: ج 25 ص 242 ح 23.
- 2- .البلد الأمين: ص 374.

فصل ششم: صلوات های رسیده از پیشوایان بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او علیهم السلام

6 / 1 صلوات های رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله

فصل ششم: صلوات های رسیده از پیشوایان بر پیامبر خدا و اهل بیت او 6 / 1 صلوات های رسیده از پیامبر مسند ابن حنبل— به نقل از أم سلمه—: پیامبر صلی الله علیه و آله به فاطمه علیها السلام فرمود: «شوهرت و دو پسر را نزد من بیاور». او آنان را آورد. پیامبر صلی الله علیه و آله جامه ای فدکی بر روی آنان افکند. سپس دست خود را بر ایشان نهاد، آن گاه فرمود: «بار خدایا! اینان، خاندان (آل) محمدند. پس درودها و برکت هایت را بر محمد و بر خاندان محمد قرار ده، که تو ستودنی و بزرگواری».

البلد الأمين: دعای هنگام «لا إله إلا الله» گفتن که از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت شده [چنین است]: بگو: «بسم الله» و بگو: «لا إله إلا الله؛ معبودی جز خدا نیست» (سه مرتبه).... بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست (سه مرتبه). به آن شمار که درود فرستندگان بر او درود فرستاده اند.

ر. ک: ج 2 ص 501 (آداب درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله / ضمیمه کردن خاندان پیامبر به ایشان در درود).

6 / 2 الصَّلَوَاتِ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِمَامٍ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي دُعَائِهِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اللَّهُمَّ اقْسِمْ لَهُ مَقْسَمًا مِنْ عَدْلِكَ، وَاجْزِهِ مُضَدَّ مَغْفَاتِ الْخَيْرِ مِنْ فَضْلِكَ. اللَّهُمَّ أَعْلِ عَلَى بِنَاءِ الْبَانِينَ بِنَاءَهُ، وَأَكْرِمْ لَدَيْكَ نَزْلَهُ، وَشَرِّفْ عِنْدَكَ مَنْزِلَهُ، وَآتِهِ الْوَسِيلَةَ وَأَعْطِهِ السَّنَاءَ وَالْفَضِيلَةَ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهِ غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَادِمِينَ، وَلَا نَاكِبِينَ (1) وَلَا نَاكِثِينَ (2)، وَلَا ضَالِّينَ وَلَا مُضِلِّينَ وَلَا مَفْتُونِينَ. (3)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ دَاخِي الْمَدْحُوتِ (4)، وَدَاعِمِ الْمَسْمُوكَاتِ (5)، وَجَادِلِ (6) الْقُلُوبِ عَلَى فِطْرَتِهَا؛ شَقِيهَا وَسَعِيدِهَا، إِجْعَلْ شَرَائِفَ صَدَمَاتِكَ وَنَوَامِي بَرَكَاتِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، الْخَاتِمِ لِمَا سَبَقَ، وَالْفَاتِحِ لِمَا انْغَلَقَ (7)، وَالْمُعَلِّمِ الْحَقِّ بِالْحَقِّ، وَالِدَّافِعِ جَيْشَاتِ (8) الْأَبَاطِيلِ، وَالِدَّامِغِ صَوْلَاتِ الْأَضَالِيلِ كَمَا حُمِّلَ، فَاضْطَلَعَ قَائِمًا بِأَمْرِكَ، مُسْتَوْفِرًا (9) فِي مَرْضَاتِكَ، غَيْرَ نَاكِلٍ عَنْ قُدْمِ، وَلَا وَاهِ فِي عَزْمِ، وَإِعْيَا لَوْحِيكَ، حَافِظًا لِعَهْدِكَ، مَاضِيًا عَلَى نَفَازِ أَمْرِكَ، حَتَّى أُرَى قَبَسَ الْقَابِسِ (10)، وَأَضَاءَ الطَّرِيقِ لِلْخَابِطِ (11)، وَهُدَيْتَ بِهِ الْقُلُوبَ بَعْدَ خَوْضَاتِ الْفِتَنِ وَالْآثَامِ، وَأَقَامَ بِمَوْضِعَاتِ الْأَعْلَامِ وَنِيَّاتِ الْأَحْكَامِ. فَهُوَ أَمِينُكَ الْمَأْمُونُ، وَخَازِنُ عِلْمِكَ الْمَخْزُونِ، وَشَهِيدُكَ (12) يَوْمَ الدِّينِ، وَبَعِيثُكَ (13) بِالْحَقِّ، وَرَسُولُكَ إِلَى الْخَلْقِ. اللَّهُمَّ افْسَحْ لَهُ مَفْسَدًا فِي ظِلِّكَ، وَاجْزِهِ مُضَاعَفَاتِ الْخَيْرِ مِنْ فَضْلِكَ، اللَّهُمَّ وَأَعْلِ عَلَى بِنَاءِ الْبَانِينَ بِنَاءَهُ، وَأَكْرِمْ لَدَيْكَ مَنْزِلَتَهُ، وَأَتِمِّمْ لَهُ نَوْرَهُ، وَاجْزِهِ مِنْ ابْتِعَاثِكَ لَهُ مَقْبُولَ الشَّهَادَةِ، وَمَرْضِيَّ الْمَقَالَةِ، ذَا مَنْطِقٍ عَدْلٍ، وَخُطْبَةٍ فَصْلٍ. اللَّهُمَّ اجْمَعْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ فِي بَرْدِ الْعَيْشِ، وَقَرَارِ النَّعْمَةِ، وَمُنَى الشَّهَوَاتِ، وَأَهْوَاءِ اللَّذَاتِ، وَرِخَاءِ الدَّعَةِ، وَمُنْتَهَى الطَّمَأْنِينَةِ، وَتُحَفِ الْكِرَامَةِ. (14)

- 1- نَكَبَ عَنِ الطَّرِيقِ: عَدَلَ (الصحاح: ج 1 ص 228 «نكب»).
- 2- النَّكْتُ: نَقْضُ الْعَهْدِ (النهاية: ج 5 ص 114 «نكت»).
- 3- نَهَجُ الْبَلَاغَةِ: الْخُطْبَةُ 106، بَحَارُ الْأَنْوَارِ: ج 16 ص 381 ح 93.
- 4- الدَّحُو: البسط، والمدحوات: الأرضين؛ أي بسط ووسع الأرضين (النهاية: ج 2 ص 106 «دحا»).
- 5- المسمُوكات: السماوات السبع (النهاية: ج 2 ص 403 «سمك»).
- 6- جَبَلَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى: خَلَقَهُمْ. وَجَبَلَهُ عَلَى الشَّيْءِ: طَبَعَهُ (القاموس المحيط: ج 3 ص 345 «جبل»).
- 7- الفاتح لما انغلق: أي فتح ما انغلق وأبهم على الناس من مسائل الدين والتوحيد والشرائع (بحار الأنوار: ج 16 ص 378).
- 8- جَيْشَاتُ: جَمْعُ جَيْشِهِ، وَهِيَ الْمَرْءُ مِنْ جَاشٍ؛ إِذَا ارْتَفَعَ (النهاية: ج 1 ص 324 «جيش»).
- 9- الوَفْزُ: الْعَجَلَةُ (الصحاح: ج 3 ص 901 «وفز»).
- 10- قال ابن الأثير: ومنه حديث علي عليه السلام: «حتى أوري قبسا لِقَابِسٍ»؛ أي أظهر نورا من الحق لطالبه. والقابِسُ: طَالِبُ النَّارِ، وَهُوَ فَاعِلٌ مِنْ قَبَسَ (النهاية: ج 4 ص 4 «قبس»).
- 11- الخَبْطُ: الْمَشْيُ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ (مجمع البحرين: ج 1 ص 491 «خبط»).
- 12- شهيدك يوم الدين: أي شاهدك على أمته يوم القيامة (النهاية: ج 2 ص 513 «شهد»).
- 13- بعِيثُكَ: أي مبعوثك الذي بعثته إلى الخلق، فهو فاعيل بمعنى مفعول (النهاية: ج 1 ص 138 «بعث»).
- 14- نهج البلاغه: الخطبة 72، الغارات: ج 1 ص 159 نحوه، بحار الأنوار: ج 94 ص 83 ح 3 وح 4؛ المصنّف لابن أبي شيبة: ج 7 ص 82 ح 3، شرح نهج البلاغه: ج 19 ص 135، كنز العمال: ج 2 ص 270 ح 3989 نقلاً عن المعجم الأوسط وأبي نعيم في عوالي

سعيد بن منصور وكلاهما عن سلامة الكندي وكلها نحوه .

6 / 2 صلوات های رسیده از امام علی علیه السلام

6 / 2 صلوات های رسیده از امام علیام علی علیه السلام در دعایش برای پیامبر صلی الله علیه و آله: بار خدایا! از عدل خویش برای او بهره ای [بزرگ] قرار ده، و از بخشایشت، چند چندان، نیکی پاداشش ده. بار خدایا! بنای [دین] او را بر بنای بناکنندگان (ادیان پیشین)، بلندی بخش، و از او در نزد خویش، به گرمی پذیرایی فرما، و منزلت او را بزرگ دار، و وسیله (بالاترین درجه بهشت) و بلندی و برتری عطا فرما، و ما را در گروه او محشور کن، در حالی که نه سرافکننده باشیم، نه پشیمان، نه منحرف، نه پیمان شکن، نه گم راه، نه گم راه کننده، و نه فریب خورده [و گناه آلود].

امام علی علیه السلام: بار خدایا! ای گستراننده گسترده ها (زمین های هفتگانه) و ای نگه دارنده افراشته ها (هفت آسمان)، و ای آفریننده دل ها بر سرشتشان: شوربخت و نیک بخت! درودهای ارزنده ات را و برکت های فزاینده ات را بر محمد، بنده ات و فرستاده ات، قرار ده؛ همو که پایان بخش [شرایع] پیشین است و گشاینده بسته ها و آشکار کننده حق با حق، و دفع کننده خروش های باطل، و فرو کوبنده یورش های گم راهی، آن گونه که [مسئولیتش] بر دوش او نهاده شد و قدرتمندانه، به فرمان تو برخاست (فرمان تو را اجرا کرد) و در راه خشنودی تو شتافت، بی آن که گامی به پس رود، یا در عزم او سستی راه یابد؛ بلکه وحی تو را فرا گرفت و پیمان تو را پاس داشت و فرمان تو را به کار بست تا آن که برای جوینده شعله آتش [معرفت]، شعله افروخت، و برای آن که در بیراهه می رفت، راه را روشن نمود، و دل های فرو رفته در گمراهی ها و گناهان، به واسطه او هدایت شدند و آن بزرگوار، نشانه های روشنگر و احکام نورانی را بر پا داشت. پس او امانتدار مورد اعتماد توست و گنجینه دار گنج دانش تو، گواه تو در روز جزا، فرستاده بر حق تو، و پیک تو به سوی مردمان است. بار خدایا! برای او در سایه ات، جایی فراخ بگشا و از بخشایشت، دو چندان، نیکی پاداشش ده. بار خدایا! بنای [شریعت] او را بر بنای [دیگر] بنیان گذاران (پیامبران)، بلندی بخش، و مقام او را در نزد خویش، پُر ارج دار، و نورش را کامل گردان، و پاداش برانگیخته شدنش به رسالت را پذیرفته شدن گواهی، و پسندیدگی گفتار او سخن درست و حکم قطعی قرار ده. بار خدایا! ما را با او در زندگانی خوش، و نعمت جاویدان، و خواهش های مطلوب، و لذت های خواستنی، و رهایی بسیار، و آرامش بیکران، و ارمغان های کرامت، گرد هم بیاور.

الإمام علي عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ صَلَاةً نَامِيَةً زَاكِيَةً، تَرْفَعُ بِهَا دَرَجَتَهُ وَتُبَيِّنُ بِهَا فَضْلَهُ. وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، وَأَعْطِهِ الْيَوْمَ أَفْضَلَ الْوَسَائِلِ، وَأَشْرَفَ الْعَطَاءِ وَأَعْظَمَ الْجِبَاءِ وَالْمَنَازِلِ، وَأَسْعَدَ الْجُدُودِ وَأَقْرَبَ الْأَعْيُنِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، الَّذِينَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ، وَأَذْهَبْتَ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيرًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، الَّذِينَ أَلْهَمْتَهُمْ عِلْمَكَ، وَاسْتَحْفَظْتَهُمْ كُتُبَكَ، وَاسْتَرْعَيْتَهُمْ عِبَادَكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَحَبِيبِكَ وَخَلِيلِكَ، وَسَيِّدِ الْأَوْلِيَاءِ وَالْآخِرِينَ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ، وَأَوْجَبْتَ عَلَيْنَا حَقَّهُمْ وَمَوَدَّتَهُمْ. (2)

1- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 432 ح 1263، مصباح المتهجد: ص 383 عن زيد بن وهب، بحار الأنوار: ج 89 ص 239 ح 68.

2- البلد الأمين: ص 93، بحار الأنوار: ج 90 ص 140 ح 7.

امام علی علیه السلام: بار خدایا! بر بنده و فرستاده و پیامبرت محمد، درود فرست؛ درودی بالنده و فزاینده و پاک که با آن، درجه اش را بالا ببری و برتری اش را آشکارا سازی. بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و به محمد و خاندان محمد، برکت ده، چنان که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم، درود فرستادی و برکت دادی و مهر آوردی، که تو ستوده خصال و بزرگواری.

امام علی علیه السلام: بار خدایا! بر محمد، بنده و فرستاده ات، درود فرست و امروز، برترین وسیله ها و باارزش ترین دهنش و بزرگ ترین ارمغان و جایگاه ها، و خوش ترین بخت ها، و روشن ترین چشم ها (شادترین دل ها) را عطایش فرما. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ همانان که به فرمان برداری از ایشان، فرمان دادی، و آلودگی را از ایشان برده، پاک پاکشان گردانیدی. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ همانان که دانش خود را در اختیارشان نهادی و آنان را نگهبان کتاب هایت و سرپرست بندگانت قرار دادی. بار خدایا! بر محمد، بنده ات و فرستاده ات و عزیزت و دوستت و سرور اولین و آخرین آدمیان از پیامبران و فرستادگان و همه خلق، و بر خاندان پاک او، همانان که بر فرمان برداری از ایشان فرمان داده، حق آنان و دوستی شان را بر ما واجب ساختی، درود فرست.

عنه عليه السلام في الحكيم المنسوب إليه: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كُلَّمَا ذَكَرَهُ الذَّاكِرُونَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كُلَّمَا غَفَلَ عَنِ ذِكْرِهِ الْغَافِلُونَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَدَدَ كَلِمَاتِكَ وَعَدَدَ مَعْلُومَاتِكَ، صَلَاةَ لَا نِهَائَةَ لَهَا وَلَا غَايَةَ لِأَمَدِهَا. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ فَبِدَرَجَتِكَ الرَّفِيعَةِ وَمَحَلَّتِكَ الْمَنِيَعَةِ، وَفَضْلِكَ الْبَالِغِ وَسَبِيلِكَ الْوَاسِعِ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّئَ عَلَيَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا دَانَ لَكَ وَدَعَا إِلَى عِبَادَتِكَ، وَأَوْفَى بِعَهْدِكَ وَأَنْفَذَ أَحْكَامَكَ وَاتَّبَعَ أَعْلَامَكَ (2)، عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ، وَأَمِينِكَ عَلَى عَهْدِكَ إِلَى عِبَادِكَ، الْقَائِمِ بِأَحْكَامِكَ، وَمُؤَيِّدِ مَنْ أَطَاعَكَ، وَقَاطِعِ عَذْرٍ مَنْ عَصَاكَ. اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَجْرًا مَنْ جَعَلَتْ لَهُ نَصِيبًا مِنْ رَحْمَتِكَ، وَأَنْصُرْ مَنْ أَشْرَقَ وَجْهُهُ بِسَجَالِ (3) عَطِيَّتِكَ، وَأَقْرَبِ الْأَنْبِيَاءِ زُلْفَةً (4) يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَكَ، وَأَوْفِرْهُمْ حَقًّا مِنْ رِضْوَانِكَ، وَأَكْثِرْهُمْ صُفُوفَ أُمَّهِ فِي جَنَانِكَ، كَمَا لَمْ يَسْجُدْ لِلْأَحْجَارِ وَلَمْ يَعْتَكِفْ لِلْأَشْجَارِ، وَلَمْ يَسْتَحِلَّ السَّبَاءَ (5) وَلَمْ يَشْرَبِ الدَّمَاءَ. (6)

- 1- شرح نهج البلاغه: ج 20 ص 348 ح 996.
- 2- أعلامك: أي آثارك وشرائعك وطرائقك الظاهرة (ملاذ الأخيار: ج 5 ص 230).
- 3- السَّجَالُ: جمع السَّجَلِ؛ وهو الدلو إذا مُلئَ ماءً، وذكره لأنَّ غسل الوجه بالماء يوجب النضاره [الحسن والبهاء] (بحار الأنوار: ج 2 ص 344).
- 4- الزُّلْفَةُ: المنزلة (القاموس المحيط: ج 3 ص 149 «زلف»).
- 5- السَّبَاءُ: الخمر (القاموس المحيط: ج 1 ص 17 «سبأ»).
- 6- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 151 ح 328، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 528 ح 1501 وفيه «السابع» بدل «البالغ»، مصباح المتهجد: ص 527 ح 611، بحار الأنوار: ج 91 ص 293 ح 2.

امام علی علیه السلام در حکمت های منسوب به ایشان: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، هر آن زمان که یادکنندگان یادش کنند، و بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، هر آن زمان که غافلان از یادش غفلت ورزند. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، به شمار کلمات و به عدد معلومات؛ درودی که مدت آن را پایانی و انجामी نباشد.

امام علی علیه السلام: بار خدایا! به حق پایگاه بلندت و جایگاه دست نیافتنی ات و بخشایش فراگیرت و راه پهناورت، از تو می خواهم بر محمد و خاندان محمد، درود فرستی، که او تو را فرمان برد، و به پرستش تو فرا خواند، و به پیمان هایت وفا کرد، و فرمان هایت را روان ساخت، و نشانه هایت را دنبال کرد؛ بر بنده ات و پیامبرت و امین تو در رساندن پیامت به بندگانت، بر پا دارنده احکامت، و پشتیبان هر آن که از تو فرمان برد، و گیرنده عذر [و بهانه] از کسی که تو را نافرمانی کرد. پس ای خداوند - محمد صلی الله علیه و آله را برخوردارترین کسانی قرار ده که از رحمت خود، بهره مندشان ساخته ای، و شادمان ترین کسی که از دهش سرشار تو، چهره اش شگفته است و در روز قیامت، او را از همه پیامبران به خود، نزدیک تر گردان، و بهره مندترینشان از خشنودی ات قرار ده، و صفوف امتش را در پیشگاهت از صفوف امت های آنان، افزونتر گردان؛ زیرا او برای سنگی (بُتی) سجده نکرد و درختی را نپرستید و میخوارگی را روا نشمرد و خونی نیاشامید.

عنه عليه السلام: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى طَيِّبِ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، الْمُتَجَبِّ الرَّاثِقِ . (1) اللَّهُمَّ فَخِّصْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِالذِّكْرِ الْمَحْمُودِ وَالْحَوْضِ الْمُرُودِ ، اللَّهُمَّ آتِ مُحَمَّدًا صَلَواتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْوَسِيلَةَ وَالرَّفْعَةَ وَالْفَضِيلَةَ ، وَاجْعَلْ فِي الْمُصْطَفَيْنِ مَحَبَّتَهُ ، وَفِي الْعَلِيِّينَ دَرَجَتَهُ ، وَفِي الْمُقَرَّبِينَ كَرَامَتَهُ . اللَّهُمَّ اعْطِ مُحَمَّدًا صَلَواتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنْ كُلِّ كَرَامَةٍ أَفْضَلَ تِلْكَ الْكَرَامَةِ ، وَمِنْ كُلِّ نَعِيمٍ أَوْسَعَ ذَلِكَ النَّعِيمِ ، وَمِنْ كُلِّ عَطَاءٍ أَجْزَلَ ذَلِكَ الْعَطَاءِ ، وَمِنْ كُلِّ يُسْرٍ أَنْصَرَّ (2) ذَلِكَ الْيُسْرَ ، وَمِنْ كُلِّ قِسْمٍ أَوْفَرَ ذَلِكَ الْقِسْمِ ، حَتَّى لَا يَكُونَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ أَقْرَبَ مِنْهُ مَجْلِسًا ، وَلَا أَرْفَعَ مِنْهُ عِنْدَكَ ذِكْرًا وَمَنْزِلَةً ، وَلَا أَعْظَمَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَلَا أَقْرَبَ وَسِيلَةً مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَواتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، إِمَامِ الْخَيْرِ وَقَائِدِهِ وَالِدَاعِي إِلَيْهِ ، وَالْبَرَكَةِ عَلَى جَمِيعِ الْعِبَادِ وَالْبِلَادِ ، وَرَحْمَةٍ لِلْعَالَمِينَ . اللَّهُمَّ اجْمَعْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ مُحَمَّدٍ صَلَواتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي بَرْدِ الْعَيْشِ ، وَتَرَوْحِ (3) الرُّوحِ (4) ، وَفِرَارِ النَّعْمَةِ ، وَشَهْوَةِ الْأَنْفُسِ ، وَمُنَى الشَّهَوَاتِ ، وَنَعْمِ اللَّذَاتِ ، وَرَجَاءِ الْفَضِيلَةِ ، وَشُهُودِ الطَّمَانِينَةِ ، وَسُودِدِ (5) الْكَرَامَةِ ، وَقُرَّةِ الْعَيْنِ ، وَنَضْرَةِ النَّعِيمِ ، وَبَهْجَةِ لَا تُشْبِهُ بِهَجَاتِ الدُّنْيَا ، نَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ بَلَغَ الرِّسَالَةَ ، وَأَدَّى النَّصِيحَةَ ، وَاجْتَهَدَ لِلْأُمَّةِ ، وَأُوذِيَ فِي جَنَبِكَ ، وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِكَ ، وَعَبَدَكَ حَتَّى آتَاهُ الْيَقِينُ ، فَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ . اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرَامِ ، وَرَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ ، وَرَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ ، وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرَامِ ، بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنَّا السَّلَامَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ ، وَعَلَى أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ أجمعين ، وَصَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى الْحَفَظَةِ الْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ ، وَعَلَى أَهْلِ طَاعَتِكَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَأَهْلِ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَجمعين . (6)

- 1- الفاتق الراتق : يعنى فاتق الجور وممرفه ، وراتق الخلل الذى وقع فى الدين . والكلام استعاره (مجمع البحرين : ج 3 ص 1359 «فتق»).
- 2- فى الإقبال : «أيسر» بدل «أنصر» .
- 3- فى الإقبال ومصباح المتهدج : «برد» بدل «تروح» .
- 4- الرُّوحُ : برد نسيم الريح (لسان العرب : ج 2 ص 457 «روح»).
- 5- السُّودُّدُ : المجد والشرف (تاج العروس : ج 5 ص 32 «سود»).
- 6- تهذيب الأحكام : ج 3 ص 83 ح 239 عن على بن عبد الله عن أبيه عن جدّه ، الإقبال : ج 1 ص 320 كلاهما عن الإمام الحسين عليه السلام ، مصباح المتهدج : ص 557 ح 651 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام ، بحار الأنوار : ج 98 ص 127 ح 3 ؛ العقد الفريد : ج 3 ص 126 نحوه .

امام علی علیه السلام: ستایش، خدای را که پروردگار جهانیان است، و درود خدا بر خوب ترین پیامبران، محمد بن عبد الله، آن برگزیده و رتق و فتق کننده امور. بار خدایا! یاد پسندیده و حوضی را که [تشنگان] بر آن وارد می شوند، بر محمد ویژه گردان. بار خدایا! به محمد که درودهای تو بر او و خاندانش باد، وسیله (بالا ترین درجه بهشت) و بلندی و برتری ارزانی دار و او را در میان برگزیدگان، محبوب گردان و با بلند پایگان، هم درجه و در میان مقربان، گرامی [و ارجمند]. بار خدایا! به محمد که درودهای تو بر او و خاندانش باد، از هر کرامتی، برترین آن را عطا فرما، و از هر نعمتی، گسترده ترین آن را، و از هر دهشی، فراوان ترین آن را، و از هر آسایشی، با طراوت ترین آن را، و از هر بهره ای، بیشترین آن را، چندان که هیچ یک از آفریدگانت، نزدیک تر از او به تو نباشد، و نه نام و جایگاهش در نزد تو بلندتر، و نه حَقّش بر تو بیشتر، نه واسطه اش کوتاه تر از محمد که درودهای تو بر او و خاندانش باد این پیشوا و جلودار خوبی ها و دعوت کننده به آنها، و برکت برای همه بندگان و سرزمین ها، و رحمت برای جهانیان. بار خدایا! ما را در خُنکای زندگی، و نسیم رحمت، و جایگاه نعمت، و خواسته جان ها، و خواسته های مطلوب، و نعمت های لذّبخش، و امید برتری، و رسیدن به آرامش و آقایی کرامت و روشنایی چشم (شادمانی و خوشی) و خرّمی نعمت ها، و زیبایی و درخشندگی ای که شبیه زیبایی ها و درخشندگی های دنیا نیست، با محمد که درودهای تو بر او و خاندانش باد گرد آور. گواهی می دهیم که او پیام [تو] را رساند و راه نمایی و خیرخواهی نمود، و برای امت کوشید، و از برای تو آزار دید، و در راه تو جهاد کرد، و تو را پرستید تا آن گاه که از سرای دنیا کوچید. پس درود خدا بر او و خاندان پاکش باد! بار خدایا! ای پروردگار سرزمین حرام (مکه)، و ای پروردگار رُکن و مقام، و ای پروردگار مشعر الحرام، و ای پروردگار حلّ و حرام! از جانب ما به روان محمد، درود رسان. بار خدایا! بر فرشتگان مقربت، و بر پیامبران و فرستادگانت، همگی، درود فرست. بار خدایا! بر گرامی نگهبانان نویسنده (فرشتگان حافظ و نویسنده اعمال بندگان)، و بر تمامی فرمان بردارانت از اهل آسمان های هفتگانه و زمین های هفتگانه، درود فرست.

عنه عليه السلام: فَصَلِّ عَلَى خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَصِفْوَتِكَ مِنْ بَرِيَّتِكَ وَأَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ بِأَفْضَلِ الصَّلَوَاتِ ، وَبَارِكْ عَلَيْهِ بِأَفْضَلِ الْبَرَكَاتِ ،
 بِمَا بَلَغَ عَنْكَ مِنَ الرِّسَالَاتِ وَصَدَّعَ بِأَمْرِكَ وَدَعَا إِلَيْكَ ، وَأَفْصَحَ بِالذَّلَائِلِ عَلَيْكَ بِالْحَقِّ الْمُبِينِ حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الْأَوَّلِينَ ،
 وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ، وَعَلَى آلِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ ، وَاخْلُفُهُ فِيهِمْ بِأَحْسَنِ مَا خَلَفْتَ بِهِ أَحَدًا مِنَ الْمُرْسَلِينَ بِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .
 . . فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّهَا اللَّهُمَّ بِدَوَامٍ وَابْدَأْهَا بِتَمَامٍ ، إِنَّكَ وَاسِعُ الْحَبَاءِ (1) كَرِيمُ الْعَطَاءِ . (2)

-
- 1- . حَبَوْتُ الرَّجُلَ حَبَاءً : أَعْطَيْتُهُ الشَّيْءَ بِغَيْرِ عَوَظٍ (المصباح المنير: ص 120 «حبا»).
- 2- . مُهَجَّ الدَّعَوَاتِ : ص 155 ، بحار الأنوار: ج 95 ص 404 ح 34 .

امام علی علیه السلام: بر منتخب خود از میان آفریدگانت، و برگزیده ات از میان مردمانت، و امین تو بر وحی ات، برترین درودها را بفرست، و افزون ترین برکت ها را ارزانی اش بدار، به پاداش پیام هایی که از جانب تو رساند، و فرمان تو را اجرا کرد و به سوی تو فرا خواند، و نشانه های وجود تو را به درستی و آشکارا نشان داد تا آن گاه که یقین (مرگ) به سراغش آمد. درود خدا بر او در میان پیشینیان، و درود خدا بر او در میان پسینیان، و بر خاندان و خانواده پاک او باد! [بار خدایا!] برای او در میان خاندانش جانشینی کن، بهتر از هر جانشینی که برای یکی از فرستادگانت کرده ای، ای مهربان ترین مهربانان! بر محمد و اهل بیت محمد، درود فرست و آن را _ ای خداوند _ پیوسته برقرار بدار، و به کمال و تمام، آغازش کن، که بخشش تو گسترده و دَهشت، کریمانه است.

6 / 3 الصَّلَوَاتُ الْمَأْثُورَةُ عَنْ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ مِنْ دُعَاءِ لَهَا بَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ: اللَّهُمَّ ذَا الرَّحْمَةِ الْوَاسِعَةِ ، وَالصَّلَاةِ النَّافِعَةِ الرَّافِعَةِ ، صَلِّ عَلَى أَكْرَمِ خَلْقِكَ عَلَيَّكَ ، وَأَحَبِّهِمْ إِلَيْكَ ، وَأَوْجَهِهِمْ لَدَيْكَ ؛ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ، الْمَخْصُوصِ بِفَضَائِلِ الرَّسَائِلِ ، أَشْرَفِ وَأَكْرَمِ وَأَرْفَعِ وَأَعْظَمِ وَأَكْمَلِ مَا صَلَّيْتَ عَلَى مُبْلَغِ عَنكَ وَمُؤْتَمَنِ عَلَى وَحْيِكَ . اللَّهُمَّ كَمَا سَدَدْتَ بِهِ الْعَمَى وَفَتَحْتَ بِهِ الْهُدَى ، فَاجْعَلْ مَنَاهِجَ سُبُلِهِ لَنَا سُبُلَنَا ، وَحُجَجَ بُرْهَانِهِ لَنَا سَبَبَنَا ، تَأْتَتْهُ بِهِ إِلَى الْقُدُومِ عَلَيَّكَ . . . اللَّهُمَّ وَاجْعَلْ صَدِّ لِمَوَاتِكَ وَبَرَكَاتِكَ وَمُنَّكَ وَمَغْفِرَتِكَ وَرَحْمَتِكَ وَرِضْوَانِكَ وَفَضْلِكَ وَسَدِّ لِمَاتِكَ وَذِكْرِكَ وَنُورِكَ وَشِدِّ رَفْعِكَ وَنِعْمَتِكَ وَخَيْرَتِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ . اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ الْعَظِيمَى ، وَكَرِيمَ جَزَائِكَ فِي الْعُقْبَى ، حَتَّى تُشْرِفَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا إِلَهَ الْهُدَى . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى جَمِيعِ مَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ ، سَلَامٌ عَلَى جَبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ وَحَمَلَةَ الْعَرْشِ وَمَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَالْكَرَامِ الْكَاتِبِينَ وَالْكَرْوِيِّينَ (1) ، وَسَلَامٌ عَلَى مَلَائِكَتِكَ أَجْمَعِينَ ، وَسَلَامٌ عَلَى أَبِيْنَا آدَمَ وَعَلَى أُمَّنَا حَوَاءَ ، وَسَلَامٌ عَلَى النَّبِيِّينَ أَجْمَعِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءَ وَالصَّالِحِينَ ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ أَجْمَعِينَ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . (2)

عنها عليها السلام من دعاء لها بعد صلاة الظهر: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى الْمَلَائِكَةِ أَجْمَعِينَ ، وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ ، وَعَلَى أُمَّةِ الْهُدَى أَجْمَعِينَ ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا هَدَيْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا رَحَّمْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا عَزَّزْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا فَضَّلْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا شَرَّفْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا بَصَّرْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا أَنْقَذْتَنَا بِهِ مِنْ شِدِّ مَا حُفِرَ مِنَ النَّارِ . اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهَهُ ، وَأَعْلِ كَعْبَهُ (3) وَأَفْلِحْ حُجَّتَهُ (4) ، وَأَتِمِّمْ نُورَهُ ، وَثَقِّلْ مِيزَانَهُ ، وَعَظِّمْ بُرْهَانَهُ ، وَافْسَحْ لَهُ حَتَّى يَرْضَى ، وَبَلِّغْهُ الدَّرَجَةَ وَالْوَسِيلَةَ مِنَ الْجَنَّةِ ، وَابْعَثْهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ الَّذِي وَعَدْتَهُ ، وَاجْعَلْهُ أَفْضَلَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ عِنْدَكَ مَنْزِلَهُ وَوَسِيلَهُ ، وَأَقْصِدْ صَبْرَنَا أُنْزُرَهُ ، وَاسْقِنَا بِكَأْسِهِ ، وَأُورِدْنَا حَوْضَهُ ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهِ ، وَتَوَقَّنَا عَلَى مِلَّتِهِ ، وَاسْلُكْ بِنَا سَبِيلَهُ ، وَاسْتَعْمِلْنَا بِسُنَّتِهِ ، غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَادِمِينَ وَلَا شَاكِينَ وَلَا مُبَدِّلِينَ . (5)

- 1- الكروبيون: هم سادة الملائكة ، والمقربون منهم (مجمع البحرين: ج 3 ص 1560 «كرب»).
- 2- فلاح السائل: ص 360 ح 241 ، بحار الأنوار: ج 86 ص 87 ح 11 .
- 3- وأعل كعبه: هو دعاء له بالشرف والعلو . والأصل فيه كعب الفناه؛ وهو أنبوبها ، وما بين كل عقدتين منها كعب . وكل شىء علا وارتفع فهو كعب (النهاية: ج 4 ص 179 «كعب»).
- 4- الفلج: الظفر والفوز (الصحاح: ج 1 ص 335 «فلج»).
- 5- فلاح السائل: ص 314 ح 212 ، بحار الأنوار: ج 86 ص 68 ح 4 .

6 / 3 صلوات های رسیده از فاطمه زهرا علیها السلام

6 / 3 صلوات های رسیده از فاطمه زهرا فاطمه علیها السلام_ از دعای ایشان پس از نماز عصر: بار خدایا! ای صاحبِ رحمتِ گسترده، و درود سودمند رفعت بخش، ارجمندترین و گرامی ترین و بلند مرتبه ترین و بزرگ ترین و کامل ترین درودی را که بر پیامبری از پیامبران، و امینی از اُممای وحی ات فرستاده ای؛ گرامی ترین و محبوب ترین و معتبرترین آفریده ات در نزدت، محمّد، بنده ات و فرستاده ات و برگزیده برای [ابلاغ] پیام های ارزنده ات، بفرست. بار خدایا! همچنان که به وسیله او گم راهها به راستی و راه راست را گشودی، راه های روشن او را رسم و راه ما، و دلایل آشکار او را دستاویز زمان قرار ده تا برای وارد شدن بر تو، از او پیروی کنیم... بار خدایا! درودها و برکت های ایت را، و احسان و آمرزش و مهر و خشنودی و فزونی و سلامت را، و یادت را، و روشنایی و بزرگی و نعمت و خوبی های ایت را بر محمّد و بر خاندان محمّد، قرار ده، چنان که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم، درود فرستادی و برکتش دادی و مورد مهر خود، قرارش دادی، که به راستی تو ستودنی و بزرگواری. بار خدایا! بزرگ ترین وسیله را و پاداش های کریمانه ات را در آخرت، به محمّد عطا فرما تا در روز رستاخیز، او را شرافت بخشی، ای خدای هدایت! بار خدایا! بر محمّد و بر خاندان محمّد و بر همه فرشتگان و پیامبران و فرستادگان، درود فرست. سلام بر جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و حاملان عرش و فرشتگان مقرب و نویسندگان گرامی [اعمال] و کزویمان! (1) سلام بر همه فرشتگان! سلام بر پدرمان آدم و بر مادرمان حوا! سلام بر پیامبران، همگی، و تصدیق کنندگان [پیامبران] و گواهان (/شهیدان) و نیکان! درود بر همه فرستادگان و ستایش، خدای را که پروردگارِ جهانیان است.

فاطمه علیها السلام_ از دعای ایشان پس از نماز ظهر: بار خدایا! بر محمّد، خاتم پیامبران، و بر همه پیامبران و فرستادگان، و بر همه فرشتگان، و بر خاندان نیک و پاک او، بر همه پیشوایان هدایت، درود فرست. آمین، ای پروردگارِ جهانیان! بار خدایا! بر محمّد درود فرست که به واسطه او ما را راه نمایی فرمودی. بر محمّد درود فرست که به واسطه او بر ما مهرورزیدی. بر محمّد درود فرست که به واسطه او، ما را عزّت بخشیدی. بر محمّد درود فرست که به واسطه او، ما را برتری دادی. بر محمّد درود فرست که به واسطه او، ما را شرافت دادی. بر محمّد درود فرست که به واسطه او، ما را بینایی و بینش بخشیدی. بر محمّد درود فرست که به واسطه او، ما را از لبه مغاک از آتش رهانیدی. بار خدایا! او را رو سپید گردان، و مقام و آوازه اش را بلند بخش، و حجّتش را پیروز دار، و روشنایی اش را کامل ساز، و ترازویش را سنگین کن، و برهانش را بزرگ گردان، و چندان گشایش عطایش فرما تا راضی شود، و او را در بهشت، به درجه و وسیله (عالی ترین مقام) برسان. به مقام پسندیده ای که او را وعده داده ای، برسان، و او را با منزلت ترین و بلندپایه ترین پیامبران و فرستادگان در نزد خودت قرار ده، و ما را دنباله رو او گردان، و از جام او به ما بنوشان و بر حوض [کوثر] او، واردمان ساز، و در گروه او محشورمان فرما، و ما را بر دین او بمیران، و رهرو راه او و عمل کننده به سنتش، قرارمان ده، و مگذار که خوار و پشیمان و دودل و تغییر دهنده [ی دین او] شویم.

1- کرویمان سرور فرشتگان و مقربان آنها هستند.

عنها عليها السلام_ من دُعَاءِ لَهَا بَعْدَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ -: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ صَلَاةً يَشْهَدُ الْأَوْلُونَ مَعَ الْأَبْرَارِ، وَسَيِّدِ الْمُتَّقِينَ وَخَاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَقَائِدِ الْخَيْرِ وَمِفْتَاحِ الرَّحْمَةِ. اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَيْتِ الْحَرَامِ وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ، وَرَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ، وَرَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، وَرَبَّ الْحِجْلِ وَالْحَرَامِ، بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ مِنَّا التَّحِيَّةَ وَالسَّلَامَ، سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، فَهُوَ كَمَا وَصَفْتَهُ بِالْمُؤْمِنِينَ رُؤُوفٌ رَحِيمٌ، اللَّهُمَّ أَعْطِهِ مَا سَأَلَكَ وَأَفْضَلَ مَا سُئِلْتَ لَهُ وَأَفْضَلَ مَا أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. (1)

فاطمه علیهاالسلام_ از دعای ایشان بعد از نماز مغرب_: بار خدایا! بر محمد و بر خاندان محمد ، درود فرست؛ درودی که نخستینان ، همراه با نیکان و سرور پرهیزگاران و خاتم پیامبران و پیشرو خوبی و کلید رحمت ، شاهد آن باشند. بار خدایا! ای پروردگار خانه حرام و ماه حرام، و ای پروردگار مشعرالحرام، و ای پروردگار رُکن و مقام، و ای پروردگار حلّ و حرام! از جانب ما به روح محمد ، تحیت و درود برسان . سلام بر تو ، ای فرستاده خدا! سلام بر تو ، ای امین خدا! سلام بر تو ، ای محمد بن عبدالله ! سلام و رحمت و برکات خدا بر تو باد؛ زیرا او همچنان که تو [ای خدا] وصفش کرده ای ، نسبت به مؤمنان دلسوز و مهربان است. بار خدایا! آنچه را از تو خواسته و برترین چیزی را که از تو برای او درخواست شده ، و برترین چیزی را که تا روز قیامت از تو برایت درخواست خواهد شد ، به او عطا فرما. آمین ، ای پروردگار جهانیان!

عنها عليها السلام_ مِنْ دُعَاءِ لَهَا بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ_- صَلَّى اللَّهُ عَلَى الْبَشِيرِ النَّذِيرِ، وَالسَّرَاجِ الْمُنِيرِ، وَعَلَى جَمِيعِ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّبِيِّينَ. اللَّهُمَّ دَاخِيَ الْمَدْحُوتَاتِ، وَبَارِي الْمَسْمُوكَاتِ، وَجِبَالِ الْقُلُوبِ عَلَى فِطْرَتِهَا؛ شَقِيَّهَا وَسَعِيدِهَا، اجْعَلْ شَرَائِفَ صَلَوَاتِكَ، وَنَوَامِيَ بَرَكَاتِكَ، وَرَأْفَةَ تَحِيَّتِكَ، عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَأَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ، الْقَائِمِ بِحُجَّتِكَ، وَالذَّابِّ عَن حَرَمِكَ، وَالصَّادِعِ بِأَمْرِكَ، وَالْمُسْتَدِيدِ بِآيَاتِكَ، وَالْمُوفِي لِذِكْرِكَ. اللَّهُمَّ فَأَعْطِهِ بِكُلِّ فَضِيلَةٍ مِنْ فَضَائِلِهِ، وَتَقْبِيهِ مِنْ مَنَابِقِهِ، وَحَالٍ مِنْ أَحْوَالِهِ، وَمَنْزِلَةٍ مِنْ مَنْزِلِهِ_ رَأَيْتَ مُحَمَّدًا لَكَ فِيهَا نَاصِرًا، وَعَلَى كُلِّ مَكْرُوهٍ بَلَائِكَ صَابِرًا، وَلِمَنْ عَادَاكَ مُعَادِيًا، وَلِمَنْ وَالَاكَ مُوَالِيًا، وَعَمَّا كَرِهْتَ نَائِيًا، وَإِلَى مَا أَحْبَبْتَ دَاعِيًا_ فَضَائِلَ مِنْ جَزَائِكَ، وَخَصَائِصَ مِنْ عَطَائِكَ وَحِبَائِكَ، تُسْنِي (1) بِهَا أَمْرَهُ، وَتُعَلِّي بِهَا دَرَجَتَهُ، مَعَ الْقَوْمِ بِقِسْطِكَ وَالذَّائِبِينَ عَن حَرَمِكَ، حَتَّى لَا يَبْقَى سَنَاءٌ وَلَا بَهَاءٌ وَلَا رَحْمَةٌ وَلَا كَرَامَةٌ إِلَّا خَصَّصْتَ مُحَمَّدًا بِذَلِكَ، وَآتَيْتَهُ مِنْهُ الدُّرَى (2)، وَبَلَّغْتَهُ الْمَقَامَاتِ الْعُلَى، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. (3)

1- أسناه: رفَعَهُ وَأَعْلَاهُ (الصَّحَاحُ: ج 6 ص 2384 «سنا»).

2- ذُرَى الشَّيْءِ: أَعَالِيهِ (الصَّحَاحُ: ج 6 ص 2345 «ذرا»).

3- فَلَاحِ السَّائِلِ: ص 443 ح 303، بَحَارِ الْأَنْوَارِ: ج 86 ص 116 ح 2.

فاطمه علیها السلام_ از دعای ایشان پس از نماز عشا_: درود خدا بر نویددهنده هشدارده و چراغ تابان، و بر همه فرشتگان و پیامبران! بار خدایا، ای گستراننده زمین ها و آفریننده آسمان ها و سرشتنده دل ها بر خوشبختی و شوربختی! درودهای ارزنده و برکت های بالنده و درود مهرآمیزت را بر محمد، بنده ات و فرستاده ات و امین وحی ات، بر پا دارنده حجتت، و دفاع کننده از حرم [و حریم]ات، و اجرا کننده فرمانت، و معمار نشانه هایت، و عمل کننده به نذرت قرار ده. بار خدایا! برای هر فضیلتی از فضیلت هایش و هر خوبی ای از خوبی هایش، و هر حالی از احوالش، و هر منزلتی از منزلت هایش که دیدن محمد در آنها تو را یاری می کند، و بر هر بلای ناخوشایند تو شکیباست، و با دشمن تو، دشمنی می ورزد و با دوست تو، دوستی می کند، و از آنچه تو خوشی نداری، دوری می کند، و به آنچه تو دوست داری، فرا می خواند، از پاداش های برترت و دَهِش ها و بخشش های ویژه ات، ارزانی اش دار؛ پاداش ها و دَهِش ها و بخشش هایی که با آنها، مقام او را والا گردانی و درجه اش را بالا ببری، همراه با بر پا دارندگان عدالتت و دفاع کنندگان از حریمت، تا جایی که هیچ والایی و تابناکی و رحمت و کرامتی نماند، مگر آن که آنها را به محمد، اختصاص دهی، و بالاترین مرتبه شان را به او دهی، و به مقامات بلندش برسانی. آمین، ای پروردگار جهانیان!

6 / 4 الصَّلَوَاتُ المَأثُورَةُ عَنِ الإِمَامِ الحَسَنِ المُجْتَبِيَا لإمام الحسن عليه السلام مِنْ دُعَاءٍ لَهُ فِي قُتُوتِهِ : أَسْأَلُكَ بِمُغَيَّبَاتِ عِلْمِكَ فِي بَوَاطِنِ أَسْرَارِ سَرَائِرِ المُسِيرِينَ إِلَيْكَ ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً يَسْبِقُ بِهَا مِنْ اجْتِهَادِ مِنَ المُتَقَدِّمِينَ ، وَيَتَجَاوَزُ (1) فِيهَا مَنْ يَجْتَهِدُ مِنَ المُتَأَخِّرِينَ . (2)

6 / 5 الصَّلَوَاتُ المَأثُورَةُ عَنِ الإِمَامِ الحُسَيْنِ سَيِّدِ الشُّهَدَاءِ لإمام الحسين عليه السلام مِنْ دُعَائِهِ يَوْمَ عَرَفَةَ : اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ ، وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ . . . اللَّهُمَّ إِذَا تَوَجَّهْتُ إِلَيْكَ فِي هَذِهِ العَشِيَّةِ الَّتِي شَرَفْتَهَا وَعَظَّمْتَهَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَرَسُولِكَ وَخَيْرَتِكَ وَأَمِيرِكَ عَلَيَّ وَحِيَّتِكَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ البَشِيرِ النَّذِيرِ السَّرَاحِ المُنِيرِ ، الَّذِي أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ المُسْلِمِينَ وَجَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ . اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ كَمَا مُحَمَّدٌ أَهْلُ ذَلِكَ يَا عَظِيمُ ، فَصَلِّ عَلَيَّ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ المُتَجَبِّينَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ . (3)

6 / 6 الصَّلَوَاتُ المَأثُورَةُ عَنِ الإِمَامِ عَلِيِّ بْنِ الحُسَيْنِ زَيْنِ العَابِدِينَ لإمام زين العابدين عليه السلام : الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَنَّ عَلَيْنَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ دُونَ الأَمَمِ المَاضِيَةِ وَالقُرُونِ السَّالِفَةِ ، يُقَدِّرَتُهُ الَّتِي لَا تَعْجُزُ عَنْ شَيْءٍ وَإِنْ عَظُمَ ، وَلَا يَقُوتُهَا شَيْءٌ وَإِنْ لَطَفَ (4) ، فَحَتَمَ بِنَا عَلَيَّ جَمِيعَ مَنْ ذَرَأَ ، وَجَعَلْنَا شُهَدَاءَ عَلَيَّ مَنْ جَحَدَ ، وَكَثَّرْنَا بِمَنَّهُ عَلَيَّ مَنْ قَلَّ . اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ أَمِينِكَ عَلَيَّ وَحِيَّتِكَ ، وَنَجِيَّتِكَ مِنْ خَلْقِكَ ، وَصَدِّيقِكَ مِنْ عِبَادِكَ ، إِمَامِ الرَّحْمَةِ ، وَقَائِدِ الخَيْرِ ، وَمِفْتَاحِ البَرَكَةِ ، كَمَا نَصَبَ لِأَمْرِكَ نَفْسَهُ ، وَعَرَضَ فِيكَ لِلْمَكْرُوهِ بَدَنَهُ ، وَكَاشَفَ فِي الدُّعَاءِ إِلَيْكَ حَامَتَهُ (5) ، وَحَارَبَ فِي رِضَاكَ أَسْرَتَهُ ، وَقَطَعَ فِي إِحْيَاءِ دِينِكَ رَحِمَهُ ، وَأَقْصَى الأَدْنِيْنَ عَلَيَّ جُحُودِهِمْ ، وَقَرَّبَ الأَقْصَبِينَ عَلَيَّ اسْتِجَابَتِهِمْ لَكَ ، وَوَالَى فِيكَ الأَبْعَدِينَ ، وَعَادَى فِيكَ الأَقْرَبِينَ ، وَأَدَابَ (6) نَفْسَهُ فِي تَبْلِيغِ رِسَالَتِكَ ، وَاتَّعَبَهَا بِالدُّعَاءِ إِلَى مِلَّتِكَ ، وَشَغَلَهَا بِالنُّصْحِ لِأَهْلِ دَعْوَتِكَ ، وَهَاجَرَ إِلَى بِلَادِ الغُرْبَةِ وَمَحَلِّ النَّأْيِ (7) عَنْ مَوْطِنِ رَحْلِهِ وَمَوْضِعِ رَجْلِهِ ، وَمَسَقَطِ رَأْسِهِ وَمَأْنَسِ نَفْسِهِ ، إِرَادَةَ مِنْهُ لِإِعْزَازِ دِينِكَ ، وَاسْتِنصَارِ عَلَيَّ أَهْلِ الكُفْرِ بِكَ ، حَتَّى اسْتَتَبَ لَهُ مَا حَاوَلَ فِي أَعْدَانِكَ ، وَاسْتَتَمَّ لَهُ مَا دَبَّرَ فِي أَوْلِيَانِكَ ، فَنَهَدَ (8) إِلَيْهِمْ مُسْتَقْتَمِحًا بِعَوْنِكَ ، وَمُتَقَوِّيًا عَلَيَّ صَدِّعْفِهِ بِنَصْرِكَ ، فَغَزَاهُمْ فِي عُقْرِ دِيَارِهِمْ ، وَهَجَمَ عَلَيْهِمْ فِي بُحْبُوحِهِ (9) قَرَارِهِمْ ، حَتَّى ظَهَرَ أَمْرُكَ وَعَلَّتْ كَلِمَتُكَ وَلَوْ كَرِهَ المُشْرِكُونَ . اللَّهُمَّ فَارْفَعُهُ بِمَا كَدَّحَ فِيكَ إِلَى الدَّرَجَةِ العُلْيَا مِنْ جَنَّتِكَ ، حَتَّى لَا يُسَاوَى فِي مَنْزِلِهِ وَلَا يُكَافَأُ فِي مَرْتَبَتِهِ ، وَلَا يُوَازِيَهُ لَدَيْكَ مَلِكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ ، وَعَرَّفَهُ فِي أَهْلِ الطَّاهِرِينَ وَأُمَّتِهِ المُؤْمِنِينَ مِنْ حُسْنِ الشَّفَاعَةِ أَجَلًا مَا وَعَدْتَهُ ، يَا نَافِذَ العِدَّةِ ، يَا وَفِيَّ القَوْلِ ، يَا مُبَدِّلَ السَّيِّئَاتِ بِأُضْعَافِهَا مِنَ الحَسَنَاتِ ، إِنَّكَ ذُو الفَضْلِ العَظِيمِ . (10)

1- في بحار الأنوار : « . . . صلاةً نسبق بها . . . ونتجاوز فيها . . . » ، وهو الأنسب .

2- مُهَج الدعوات : ص 68 ، بحار الأنوار : ج 85 ص 213 ح 1 .

3- الإقبال : ج 2 ص 85 ، بحار الأنوار : ج 98 ص 223 ح 3 .

4- لَطَفَ : صَغَرَ وَدَقَّ (القاموس المحيط : ج 3 ص 195 «لطف»).

5- الحامه : الخاصه . وحامه الرجل : أقرباؤه (الصحاح : ج 5 ص 1907 «حمم»).

6- أَدَابَ الرجل الدابة : أتعبها ، دَابَّ : جدَّ وتعب (تاج العروس : ج 1 ص 476 «دأب»).

7- النَّأْيُ : البُعد (لسان العرب : ج 15 ص 300 «نأى»).

8- نَهَدَ : نهض (النهايه : ج 5 ص 134 «نهد»).

9- .البُحْبُوحَة : وسط المَحَلَّة ، وَبُحْبُوحَةُ الدار : وسطها (لسان العرب : ج 2 ص 407 «بحح»).

10- .الصحيحه السجّاديه : ص 25 الدعاء 2 ؛ شرح نهج البلاغه : ج 6 ص 186 عن الإمام عليّ عليه السلام وليس فيه «فختم بنا على جميع ... بمَنَّة علي ما قلّ» .

6 / 4 صلوات رسیده از امام مجتبی علیه السلام**6 / 5 صلوات رسیده از امام حسین علیه السلام****6 / 6 صلوات های رسیده از امام زین العابدین علیه السلام**

4 / 6 صلوات رسیده از امام مجتبیامام حسن علیه السلام_ از دعای ایشان در قنوتش _: از تو درخواست می کنم به حق علم غیبت از اعماق رازهای درون نجاکنندگان با تو، از تو درخواست می کنم که بر محمد و خاندان او درود فرستی ؛ درودی که با آن بر کوشندگان پیشین ، پیشی گیرد و در آن ، از کوشندگان آینده هم بگذرد.

5 / 6 صلوات رسیده از امام حسینامام حسین علیه السلام_ از دعای ایشان در روز عرفه _: بار خدایا! بر محمد ، بنده ات و فرستاده ات و پیامبرت، و بر خاندان وارسته و پاک او، همگی شان، درود فرست ... بار خدایا! در این شامگاهی که آن را ارج و بزرگی بخشیدی ، به محمد پیامبرت و فرستاده ات و برگزیده ات و امین تو بر وحی ات، به درگاه تو رو می کنم. بار خدایا! بر آن نوید بخش هشدار دهنده و آن چراغ تابان که نعمت وجود او را به مسلمانان ، ارزانی داشتی و برای جهانیان ، رحمت قرار دادی ، درود فرست. بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست که محمد ، سزاوار آن است، ای بزرگ! بر او و بر خاندان برگزیده و وارسته و پاک او، همگی شان، درود فرست.

6 / 6 صلوات های رسیده از امام زین العابدینامام زین العابدین علیه السلام :ستایش ، خدای را که با توانایی اش که از هیچ چیز و هیچ کاری هر چند بزرگ ، در نمی ماند ، و هیچ چیزی ، هر چند خرد ، از آن نمی رهد . پیامبرش محمد صلی الله علیه و آله را به ما ، نه امت های گذشته و نسل های پیشین، بخشید، و ما را [امت] خاتم همه آفریدگانش قرار داد، و گواهان بر منکران، و به لطف خویش ، ما را بر همگان ، فزونی بخشید. بار خدایا! بر محمد ، آن امین وحی ات و مخلوق برگزیده ات و بنده خالصت، پیشوای مهر و پیشاهنگ نیکی، و کلید برکت ، درود فرست که او همه توان و تلاش خود را در راه فرمان تو به کار گرفت، و به خاطر تو ، تن خویش را آماج هرگونه آزار ساخت و در راه دعوت به سوی تو ، با بستگانش در افتاد، و از برای خشنودی تو با خاندانش جنگید و برای زنده داشتن دین تو ، از ارحامش بُرید، و نزدیکان را چون [تورا] انکار می کردند ، از خود دور ساخت، و دوران [و بیگانگان] را از آن رو که به دعوت تو پاسخ دادند ، به خویش نزدیک داشت، و به خاطر تو ، با بیگانگان دوستی کرد و با نزدیکان دشمنی ورزید . در رساندن پیام تو ، خویشتن را به رنج افکند، و در فراخوانی به آیین تو ، خود را خسته کرد، و به راه نمایی پذیرندگان دعوت پرداخت، و برای تقویت دین تو و پیروز شدن بر کفرورزان به تو ، به دیار غربت و جایگاه دور از خانه و کاشانه و زادگاهش و سرزمینی که با آن انس گرفته بود، هجرت کرد تا آن که کوشش های او در برابر دشمنانت ، بر وفق مراد او شد، و اندیشه هایش در باره دوستانت به بار نشست . پس با کمک خواستن از تو و نیرو طلبیدن از یاری تو به سبب ناتوانی اش، به سوی دشمنانت حرکت کرد و در عمق خانه هایشان ، بر آنها تاخت و در قلب سرزمینشان ، بر آنها یورش بُرد تا آن که علی رغم خواست مشرکان ، فرمانت آشکار شد و دینت چیره گشت. بار خدایا! پس او را به پاداش رنجی که در راه تو کشید، به بالاترین درجه بهشتت بر آور، تا هیچ کس در منزلت ، با او برابری نکند و به مرتبه او نرسد، و هیچ فرشته مقرب و پیامبر مُرسلی در نزد تو ، همتراز او نباشد، و حُسن شفاعت او را در حق خاندان پاک و امت خداباورش ، بیش از آنچه وعده اش داده ای ، به او نشان بده، ای عمل کننده به وعده ، ای وفا کننده به قول، ای تبدیل کننده بدی ها [و گناهان] به چندین برابرشان از خوبی! راستی که تو ، صاحب بخشش بزرگی.

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَكْمَلَ صَدَمَاتِكَ وَأَشْرَفَهَا، وَأَجْمَلَ تَحِيَّاتِكَ وَالطَّفَهَا، وَأَشْمَلَ بَرَكَاتِكَ وَأَعْطَفَهَا، وَأَجْلَّ هَبَاتِكَ وَأَرَأَفَهَا عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَأَكْرَمِ الْأُمَمِيِّينَ، وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الْأَصْفِيَاءِ الطَّاهِرِينَ، وَعِترَتِهِ النَّجَبَاءِ الْمُخْتَارِينَ، وَشيعَتِهِ الْأَوْفِيَاءِ الْمُوَاظِرِينَ، مِنْ أَنْصَارِهِ وَالْمُهَاجِرِينَ، وَأَدْخِلْنَا فِي شَفَاعَتِهِ يَوْمَ الدِّينِ، مَعَ مَنْ دَخَلَ فِي زُمْرَتِهِ مِنَ الْمُؤَحِّدِينَ، يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ، وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَآلِ مُحَمَّدٍ، صَدَلَةَ عَلَيْهِ عَلَى الصَّلَوَاتِ، مُشْرِفَةً فَوْقَ التَّحِيَّاتِ، صَدَلَةَ لَا يَنْتَهَى أَمْدُهَا وَلَا يَنْقَطِعُ عَدْدُهَا، كَأَنَّ مَا مَضَى مِنْ صَلَوَاتِكَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَانِكَ، إِنَّكَ الْمَتَّانُ (2) الْحَمِيدُ، الْمُبْدِيُّ الْمُعِيدُ، الْفَعَّالُ لِمَا تُرِيدُ. (3)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا بَلَغَ رِسَالَتَكَ، وَصَدِّعْ بِأَمْرِكَ، وَنَصِّحْ لِعِبَادِكَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ نَبِيَّنَا صَدَمَاتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَقْرَبَ النَّبِيِّينَ مِنْكَ مَجْلِسًا، وَأَمَكَّهُمْ مِنْكَ شَفَاعَةً، وَأَجْلَّهُمْ عِنْدَكَ قَدْرًا، وَأَوْجَهُهُمْ عِنْدَكَ جَاهًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَشَرِّفْ بُيُوتَهُ، وَعَظِّمْ بُرْهَانَهُ، وَثَقِّلْ مِيزَانَهُ، وَتَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ، وَقَرِّبْ وَسِيلَتَهُ، وَبَيِّضْ وَجْهَهُ، وَأَتِمِّمْ نُورَهُ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَأَحِينَا عَلَى سُنَّتِهِ، وَتَوَفَّنَا عَلَى مِلَّتِهِ، وَخُذْ بِنَا مِنْهَا جَهًا، وَأَسْلُكْ بِنَا سَبِيلَهُ، وَاجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ طَاعَتِهِ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهِ، وَأُورِدْنَا حَوْضَهُ، وَاسْقِنَا بِكَأْسِهِ. وَصَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، صَدَلَةَ تُبَلِّغُهُ بِهَا أَفْضَلَ مَا يَأْمُلُ مِنْ خَيْرِكَ وَفَضْلِكَ وَكَرَامَتِكَ، إِنَّكَ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَفَضْلٍ كَرِيمٍ. اللَّهُمَّ اجْزِهِ بِمَا بَلَغَ مِنْ رِسَالَتِكَ، وَأَدِّ مِنْ آيَاتِكَ، وَنَصِّحْ لِعِبَادِكَ، وَجَاهِدْ فِي سَبِيلِكَ، أَفْضَلَ مَا جَزَيْتَ أَحَدًا مِنْ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَأَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ الْمُصْطَفَيْنَ، وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. (4)

1- بحار الأنوار: ج 94 ص 160 ح 22 نقلاً عن كتاب أنيس العابدين من مؤلفات بعض قدمائنا.

2- المتَّان: هو الذي يبدأ بالنوال قبل السؤال (مجمع البحرين: ج 1 ص 468 «من»).

3- الصحيفه السجاديّه: ص 115 الدعاء 27.

4- الصحيفه السجاديّه: ص 161 الدعاء 42، مصباح المتهجد: ص 522 ح 603، الإقبال: ج 1 ص 453 عن محمد بن عبد الله بن المطلب الشيباني بإسناده، المصباح للكفعمي: ص 621.

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! کامل ترین و پُراج ترین درودهایت، و زیباترین و خوش ترین تحیت ها و فراگیرترین و مهرآمیزترین برکت هایت، و بزرگ ترین و با رأفت ترین دَهشهایت را برای محمّد، خاتم پیامبران و گرامی ترین درس ناخواندگان، و بر خانواده ناب و پاک او، و عترت برگزیده و منتخب او، و پیروان وفادار و پشتیبان او از مهاجر و انصار، قرار ده، و در روز رستاخیز، ما را نیز همانند دیگر یکتاپرستان گروه او، از شفاعتش برخوردار گردان، ای بزرگوارترین بزرگوران، و ای مهربان ترین مهربانان!

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمّد، بنده و فرستاده ات و بر خاندان محمّد، درود فرست؛ درودی بلندتر از همه درودها و بالاتر از همه درودها؛ درودی که نه زمانش به سر آید، و نه شمارش به پایان رسد؛ درودی چون کامل ترین درودی که در گذشته بر یکی از دوستانت فرستاده ای، که به راستی، تو بسیار بخشنده و ستودنی و آغاز کننده [ای آفرینش] و باز گرداننده ای، و آنچه خواهی، انجام می دهی.

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمّد، بنده و فرستاده ات، درود فرست که او پیام تو را رسانید، و فرمان تو را اجرا کرد، و برای بندگانت خیرخواهی نمود. بار خدایا! در روز رستاخیز، پیامبر ما را - که درودهای تو بر او و بر خاندانش باد -، از همه پیامبران به خودت نزدیک تر دار، و شفاعتش را پذیرفته تر، و قدر و منزلتش را بزرگ تر، و جاهتش را بیشتر بدار. بار خدایا! بر محمّد و خاندان محمّد، درود فرست، و بنای او را بلند گردان، و بُرهانش را بزرگ دار، و ترازویش را سنگین کن، و شفاعتش را بپذیر، و درجه اش را [به خود] نزدیک کن، و او را روسپید ساز، و نورش را کامل گردان، و درجه اش را بالا ببر، و ما را بر روش او زنده دار، و بر آیین او بمیران. ما را در راه او بدار، و در مسیر او بپر، و از فرمان بُردارانش قرار ده، و در گروه او محشورمان فرما، و ما را بر حوض او وارد ساز، و از جام او سیرابمان گردان. بار خدایا! بر محمّد و خاندان او، درود فرست، درودی که با آن، او را به برترین نیکی و بخشش و کرامتت که امید آن را داشت، برسانی. به راستی که تو دارای رحمت گسترده و بخشش بزرگواران هستی. بار خدایا! به پاس آن که پیام هایت را رسانید، و آیات را ابلاغ کرد، و بندگانت را راه نمایی فرمود، و در راه تو کوشش کرد، او را پاداش ده، بهترین پاداشی را که به یکی از فرشتگان مقربت و پیامبران مُرسل و برگزیده ات داده ای. سلام و مهر و نیکی های افزون خداوند، بر او و بر خاندان نیک و پاک او باد!

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى، وَعَلَى عَلِيِّ الْمُرْتَضَى، وَفَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ، وَخَدِيجَةَ الْكُبْرَى، وَالْحَسَنَ الْمُجْتَبَى، وَالْحُسَيْنَ الشَّهِيدَ بِكَرْبَلَاءَ، وَعَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ زَيْنِ الْعَابِدِينَ، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ الْبَاقِرِ، وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ، وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرِ الْكَاظِمِ، وَعَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا، وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ التَّقِيِّ، وَعَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ النَّقِيِّ، وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ الْعَسْكَرِيِّ، وَالْحُجْبَةَ الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ ابْنِ الْحَسَنِ، الْإِمَامِ الْمُنتَظَرِ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ. اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُمْ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُمْ، وَأَنْصُرْ مَنْ نَصَرَهُمْ، وَخَذَلْ مَنْ خَذَلَهُمْ، وَالْعَنَ مَنْ ظَلَمَهُمْ، وَعَجَّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْصُرْ شِيعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَهْلِكَ أَعْدَاءَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنِي رُؤْيَةَ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ، وَاجْعَلْنِي مِنْ أَتْبَاعِهِ وَأَشْيَاعِهِ، وَالرَّاضِينَ بِفِعْلِهِ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّنَا وَآلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ، وَأَفْضَلْ مِنْ ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، صَلَاةً تَبْلُغُنَا بَرَكَتَهَا، وَيَنَالُنَا نَفْعَهَا، وَيُسْتَجَابُ لَهَا دُعَاؤُنَا، إِنَّكَ أَكْرَمُ مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَأَكْفَى مَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْهِ، وَأَعْطَى مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِهِ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (2)

1- مُهَجَّج الدَّعَوَاتِ: ص 29 وَص 281، بَحَارُ الْأَنْوَارِ: ج 94 ص 265 ح 1.

2- الصَّحِيفَةُ السَّجَّادِيَّةُ: ص 179 الدَّعَاءُ 45، مَصْبَاحُ الْمُتَهَجِّدِ: ص 647 ح 718، الْإِقْبَالُ: ج 1 ص 429 كِلَاهِمَا نَحْوَهُ، الْمَزَارُ الْكَبِيرُ: ص 627، الْبَلَدُ الْأَمِينُ: ص 483، بَحَارُ الْأَنْوَارِ: ج 98 ص 176 ح 1.

امام زین العابدین علیه السلام: درود فرست بر محمد مصطفی، و بر علی مرتضی و فاطمه زهرا و خدیجه کبرا و حسن مجتبی و حسین شهید کربلا، و بر علی بن الحسین زین العابدین و محمد بن علی باقر و جعفر بن محمد صادق و موسی بن جعفر کاظم و علی بن موسی الرضا و محمد بن علی تقی، و علی بن محمد نقی، و حسن بن علی عسکری و حجت قائم مهدی بن الحسن، امام منتظر _ که دروهای خدا بر همه ایشان باد _ . بار خدایا! آن را که دوستشان بدارد، دوست بدار، و آن را که دشمنشان دارد، دشمن بدار، و آن را که یاری شان دهد، یاری ده، و آن را که تنهایشان بگذارد، تنها و [بی یار] گذار، و آن را که بر ایشان ستم کند، نفرین فرما، و هر چه زودتر خاندان محمد را در گشایش قرار ده، و پیروان خاندان محمد را یاری بخش، و دشمنان خاندان محمد را نابود کن، و دیدن قائم خاندان محمد را روزی ام فرما، و مرا از پیروان و شیعیانش، و رضایتمندان از کردار او قرار ده، به حق مهربانی ات، ای مهربان ترین مهربانان!

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر پیامبر ما محمد و خاندان او، درود فرست، چونان که بر فرشتگان مقربت، درود فرستادی . بر او و خاندانش درود فرست، چونان که بر پیامبران مُرسلت درود فرستادی . بر او و خاندانش درود فرست، چونان که بر بندگان شایسته ات درود فرستادی، و برتر از آن [درودها] _ ای پروردگار جهانیان، چنان درودی که برکش به ما برسد و سودش دست ما را نیز بگیرد و به واسطه آن، دعای ما پذیرفته شود . به راستی که تو کریم ترین کسی هستی که از او تقاضا می کنند، و کار سازترین کسی هستی که بر او توکل کنند، و دهنده ترین کسی هستی که از فضل او درخواست می کنند، و تو بر هر چیزی توانایی.

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ ، كَصَلَوَاتِكَ وَبَرَكَاتِكَ وَتَحِيَّاتِكَ عَلَى أَصْفِيَايِكَ إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ ، وَعَجَلِ الْفَرْجِ وَالرُّوحِ وَالنُّصْرَةَ وَالتَّمَكِينَ وَالتَّأْيِيدَ لَهُمْ . (1)

الإمام الصادق عليه السلام: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ صَلَّى وَدَعَا ، ثُمَّ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ فَقَالَ : اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، شَدَّ جَرَهُ النَّبُوَّةَ ، وَمَوْضِعِ الرِّسَالَةِ ، وَمُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ ، وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ ، وَأَهْلِ بَيْتِ الْوَحْيِ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، الْفُلْكِ الْجَارِيَةِ فِي اللَّجَجِ (2) الْغَامِرَةِ (3) ، يَا مَنْ مِنْ رَكْبِهَا وَيَعْرِقُ مَنْ تَرَكَهَا ، الْمُتَقَدِّمُ لَهُمْ مَارِقٌ (4) ، وَالْمُتَأَخِّرُ عَنْهُمْ زَاهِقٌ ، وَاللَّا زِمُّ لَهُمْ لَاحِقٌ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، الْكَهْفِ الْحَصِينِ ، وَغِيَاثِ الْمُضْطَرِّينَ ، وَمَلَجَأِ الْهَارِبِينَ ، وَمَنْجَى الْخَائِفِينَ ، وَعِصْمَةِ الْمُعْتَصِمِينَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، صَلَاةً كَثِيرَةً تَكُونُ لَهُمْ رِضَى وَلِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَدَاءً وَقِضَاءً ، بِحَوْلِ مِنْكَ وَقُوَّةِ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، الَّذِينَ أَوْجِبَتْ حَقَّهُمْ وَمَوَدَّتُهُمْ وَفَرَضَتْ طَاعَتَهُمْ وَوَلَّيْتَهُمْ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَاعْمُرْ قَلْبِي بِطَاعَتِكَ وَلَا تُخْزِهِ بِمَعْصِيَتِكَ ، وَارْزُقْنِي مُوَسَاةً مَنْ فَتَرْتَ عَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ مِمَّا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ . الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ نِعْمَةٍ ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مِنْ كُلِّ هَوْلٍ (5) . (6)

1- .الصحيفة السجادية: ص 206 الدعاء 48 .

2- .التج البحر: تلاطمت أمواجه (النهاية: ج 4 ص 233 «لجج»).

3- .غمر الماء: كثر. وغمره الماء: غطاه (القاموس المحيط: ج 2 ص 104 «غمر»).

4- .المارق: الخارج عن الدين (مجمع البحرين: ج 3 ص 1689 «مرق»).

5- .هاله الشيء: أفزعه (الصحاح: ج 5 ص 1855 «هول»).

6- .مصباح المتجهد: ص 361 ح 485 ، جمال الأسبوع: ص 250 ، الإقبال: ج 3 ص 300 عن العباس بن مجاهد عن أبيه نحوه وفيه «كان علي بن الحسين عليهما السلام يدعو عند كل زوال من أيام شعبان ، وفي ليلة النصف منه ، ويصلي على النبي صلى الله عليه وآله بهذه الصلوات...» ، بحار الأنوار: ج 90 ص 19 ح 3 .

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست _ به راستی که تو ستودنی و بزرگواری _ ، همچون درودها و برکت ها و تحیت های بر برگزیدگان ابراهیم و خاندان ابراهیم. و هر چه زودتر در کار آنان، گشایش و شادمانی و یاری و قدرت و تأیید، عطا فرما.

امام صادق علیه السلام: امام زین العابدین علیه السلام چون خورشید زوال می یافت، نماز می خواند و دعا می کرد. سپس بر پیامبر و خاندانش درود می فرستاد و می فرمود: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ همانان که درخت نبوت، و جایگاه رسالت، و محل آمد و شد فرشتگان، و معدن دانش، و اهل بیت وحی هستند. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ همانان که [به سان] کشتی روان در آب های انبوه و خروشان اند که هر کس در آن بنشیند ایمن باشد و هر کس آن را واگذارد، غرق می شود. آن که از ایشان پیشی گیرد، از دین خارج می شود، و آن که از ایشان وا پس ماند، نابود می شود، و آن که همراه ایشان باشد، به مقصد می رسد. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ همانان که پناهگاه استوارند، و یاریگر در ماندگان، و پناه گریختگان، و نجاتبخش بیمناکان، و حامی پناه جویان اند. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ درود بسیار که پسند آنان باشد، و حق محمد و خاندان محمد را به جا آورد و بپردازد، به نیرو و توانت، ای پروردگار جهانیان! بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست؛ همانان که حق آنان و دوستی شان را واجب ساختی، و فرمانبری از آنان و ولایتشان را لازم شمردی. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و دلم را به طاعتت، آباد گردان، و آن را با نافرمانی از تو، خوار و رسوا مکن، و توفیقم ده تا از رزقی که به فضل خویش بر من وسعت داده ای، به کسی که روزی ات را بر او تنگ داشته ای، کمک رسانم. خدای را بر هر نعمتی ستایش می گویم، و از هر گناهی از خدا آمرزش می طلبم، و در برابر هر [ترس و] هراسی، جز از نیرو و توان خداوند، کمک نمی توان گرفت.

الإمام زين العابدين عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ إِذَا ذُكِرَ الْأَبْرَارُ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ مَا اخْتَلَفَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ ، صَلَاةٌ لَا يَنْقَطِعُ مَدَدُهَا وَلَا يُحْصَى عَدْدُهَا ، صَلَاةٌ تَشْحِنُ الْهَوَاءَ ، وَتَمَلُّ الْأَرْضَ وَالسَّمَاءَ . صَلِّ لِي اللَّهُ عَلَيْهِ حَتَّى يَرْضَى ، وَصَلِّ لِلَّهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ بَعْدَ الرِّضَا ، صَلَاةٌ لَا حَدَّ لَهَا وَلَا مُنْتَهَى ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فِي كُلِّ وَقْتٍ وَكُلِّ أَوَانٍ وَعَلَى كُلِّ حَالٍ ، عَدَدَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى مَنْ صَلَّيْتَ عَلَيْهِ ، وَأَضْعَافَ ذَلِكَ كُلِّهِ بِالْأَضْعَافِ الَّتِي لَا يُحْصِيهَا غَيْرُكَ ، إِنَّكَ فَعَالٌ لِمَا تُرِيدُ . (2)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ كَمَا هَدَيْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ كَمَا اسْتَنْقَدْتَنَا بِهِ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تَشْفَعُ لَنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَوْمَ الْفَاقَةِ إِلَيْكَ ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، وَهُوَ عَلَيْكَ يَسِيرٌ . (3)

-
- 1- .الصحيفه السجاديّه: ص 134 الدعاء 32 .
 - 2- .الصحيفه السجاديّه: ص 170 الدعاء 44 .
 - 3- .الصحيفه السجاديّه: ص 128 الدعاء 31 .

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! هر آن گاه که از نیکان یاد شود، بر محمد و خاندان او درود بفرست. تا شب و روز در گردش است، بر محمد و خاندان او درود بفرست؛ درودی بی پایان و بی شمار؛ درودی که فضا را آکنده سازد و زمین و آسمان را پُر کند. درود خدا بر او تا آن که خشنود شود. درود خدا بر او و خاندانش، پس از خشنودی؛ درودی بی کران و بی پایان، ای مهربان ترین مهربان!

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست، در هر گاه و هر آن و هر حال، به شمار درودهایی که بر هر کس فرستاده ای، و [بلکه] چندین برابر همه آنها؛ چندین برابری که جز خود تو، کسی از عهده شمارش آنها بر نمی آید، که به راستی تو آنچه خواهی، انجام می دهی.

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست، که ما را به واسطه او هدایت کردی. بر محمد و خاندان او درود فرست که به واسطه او، ما را نجات بخشیدی. بر محمد و خاندان او درود فرست؛ چنان درودی که در روز رستاخیز و روز نیازمندی ما به تو، ما را شفاعت کند، که به راستی تو بر هر کاری توانایی، و آن برای تو آسان است.

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَكْثَرَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ، وَآتِهِ عَنَّا أَفْضَلَ مَا آتَيْتَ أَحَدًا مِنْ عِبَادِكَ، وَاجْزِهِ عَنَّا أَفْضَلَ لَ وَأَكْرَمَ مَا جَزَيْتَ أَحَدًا مِنْ أَنْبِيَائِكَ عَنْ أُمَّتِهِ، إِنَّكَ أَنْتَ الْمَنَّانُ بِالْجَسِيمِ، الْغَافِرِ لِلْعَظِيمِ، وَأَنْتَ أَرْحَمُ مِنْ كُلِّ رَحِيمٍ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ الْأَنْجَبِينَ. (1)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ قَبْلَهُ، وَأَنْتَ مُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ بَعْدَهُ، وَآتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ. (2)

عنه عليه السلام: صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً دَائِمَةً نَامِيَةً، لَا انْقِطَاعَ لِأَبْدِهَا وَلَا مُنْتَهَى لِأَمْدِهَا، وَاجْعَلْ ذَلِكَ عَوْنًا لِي وَسَبَبًا لِجَاحِ طَلِبَتِي، إِنَّكَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ، وَمِنْ حَاجَتِي يَا رَبِّ كَذَا وَكَذَا. (3)

عنه عليه السلام: رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْمُتَنَجِّبِ الْمُصْطَفَى الْمُكْرَمِ الْمُقَرَّبِ أَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ، وَبَارِكْ عَلَيْهِ أَمَّ بَرَكَاتِكَ، وَتَرَحَّمْ عَلَيْهِ أَمَّ رَحْمَاتِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً زَاكِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةً أَزْكَى مِنْهَا، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً نَامِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةً أُنْمَى مِنْهَا، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً رَاضِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةً فَوْقَهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، صَلَاةً تُرْضِيهِ وَتَزِيدُ عَلَى رِضَاهُ، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيكَ وَتَزِيدُ عَلَى رِضَاكَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيكَ وَتَزِيدُ عَلَى رِضَاكَ لَهُ، وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً لَا تَرْضَى لَهُ إِلَّا بِهَا، وَلَا تَرَى غَيْرَهُ لَهَا أَهْلًا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تُجَاوِزُ رِضْوَانَكَ، وَيَنْصِلُ أَتْصَالَهَا بِبِقَائِكَ، وَلَا يَنْفَدُ كَمَا لَا تَنْفَدُ كَلِمَاتُكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تَنْتَظِمُ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ، وَتَشْتَمِلُ عَلَى صَلَوَاتِ عِبَادِكَ مِنْ جَنَّاتِكَ وَإِنْسِكَ وَأَهْلِ إِبْرَائِيلَ، وَتَجْتَمِعُ عَلَى صَلَاةٍ كُلِّ مَنْ ذَرَأَتْ وَبَرَأَتْ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ صَلَاةً تُحِيطُ بِكُلِّ صَلَاةٍ سَالِفَةٍ وَمُسْتَأْتِفَةٍ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ صَلَاةً مَرْضِيَةً لَكَ وَلِمَنْ دُونَكَ، وَتُنْشِئُ مَعَ ذَلِكَ صَلَاةً تُضَاعِفُ مَعَهَا تِلْكَ الصَّلَوَاتِ عِنْدَهَا، وَتَزِيدُهَا عَلَى كُرُورِ الْأَيَّامِ زِيَادَةً فِي تَضَاعِيفٍ لَا يَعْدُهَا غَيْرِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى أَطْنَابِ أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِكَ، وَجَعَلْتَهُمْ خَزَنَةَ عِلْمِكَ، وَحَفَظْتَ دِينَكَ، وَخُلَفَاءَكَ فِي أَرْضِكَ، وَحُجَجَكَ عَلَى عِبَادِكَ، وَطَهَّرْتَهُمْ مِنَ الرَّجْسِ وَالذَّنْسِ تَطْهِيرًا بِإِرَادَتِكَ، وَجَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَيْكَ، وَالْمَسْلَكَ إِلَى جَنَّتِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تُجْزِلُ لَهُمْ بِهَا مِنْ نَحْلِكَ (4) وَكَرَامَتِكَ، وَتُكْمِلُ لَهُمُ الْأَشْيَاءَ مِنْ عَطَايَاكَ وَنَوَافِلِكَ (5)، وَتُوَفِّرُ عَلَيْهِمُ الْحَظَّ مِنْ عَوَائِدِكَ وَفَوَائِدِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ صَلَاةً لَا أَمَدَ فِي أَوَّلِهَا، وَلَا غَايَةَ لِأَمْدِهَا، وَلَا نِهَايَةَ لِآخِرِهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِمْ زِنَةَ عَرْشِكَ وَمَا دُونَهُ، وَمِلءَ سَمَاوَاتِكَ وَمَا فَوْقَهُنَّ، وَعَدَدَ أَرْضِيكَ وَمَا تَحْتَهُنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ، صَلَاةً تُقَرِّبُهُمْ مِنْكَ زُلْفَى، وَتَكُونُ لَكَ وَلَهُمْ رِضَى، وَمُتَّصِلَةً بِنظَائِرِهِنَّ أَبَدًا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَيَّدْتَ دِينَكَ فِي كُلِّ أَوَانٍ، يَا مُمَامِ أَقَمْتَهُ عِلْمًا لِعِبَادِكَ، وَمَنَارًا فِي بِلَادِكَ، بَعْدَ أَنْ وَصَلْتَ حَبْلَهُ بِحَبْلِكَ، وَجَعَلْتَهُ الدَّرْبَ إِلَى رِضْوَانِكَ، وَافْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ، وَحَدَّرْتَ مَعْصِيَتَهُ، وَأَمَرْتَ بِإِمْتِثَالِ أَوَامِرِهِ، وَالْإِنْتِهَاءِ عِنْدَ نَهْيِهِ، وَالْأَيْتَةَ دَمَهُ مُتَقَدِّمًا، وَلَا يَتَأَخَّرُ عَنْهُ مُتَأَخَّرًا، فَهُوَ عِصْمَةُ الْأَلْبَانِ، وَكَهْفُ الْمُؤْمِنِينَ، وَعُرْوَةُ الْمُتَمَسِّكِينَ، وَبَهَاءُ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ فَأَوْزِعْ (6) لَوْلِيكَ شُكْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيْهِ، وَأَوْزِعْنَا مِثْلَهُ فِيهِ، وَآتِهِ مِنْ لَدُنْكَ سُدَّ لَطَانًا نَصِيرًا، وَافْتَحْ لَهُ فَتْحًا يَسِيرًا، وَأَعِنَهُ بِرُكْنِكَ الْأَعَزَّ، وَاشْدُدْ أَرْزَهُ، وَقَوِّ عِزُّدَهُ، وَرَاعِهِ بِعَيْنِكَ، وَاحْمِهِ بِحِفْظِكَ، وَأَنْصُرْهُ بِمَلَائِكَتِكَ، وَأَمِدْهُ بِجُنْدِكَ الْأَعْلَى، وَأَقِمْ بِهِ كِتَابَكَ وَحُدُودَكَ وَشُرَائِعَكَ وَسُنَنَ رَسُولِكَ صَلَوَاتِكَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَأُحْيِ بِهِ مَا أَمَاتَهُ الظَّالِمُونَ مِنْ مَعَالِمِ دِينِكَ، وَاجْلُ بِهِ صَلَاةً الْجَوْرِ عَنْ طَرِيقَتِكَ، وَأَبْنِ بِهِ الضَّرَاءَ مِنْ سَبِيلِكَ، وَأَزِلْ بِهِ التَّكْبِيرَ عَنْ صِرَاطِكَ، وَامْحَقْ بِهِ بُغَاةَ قَسْدِكَ عَوْجًا، وَالْأَنْجَابَ لِأَوْلِيائِكَ، وَابْسُطْ يَدَكَ عَلَى أَعْدَائِكَ، وَهَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ وَرَحْمَتَهُ وَتَعَطُّفَهُ وَتَحَنُّنَهُ، وَاجْعَلْنَا لَهُ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ، وَفِي رِضَا سَاعِينَ، وَإِلَى نُصْرَتِهِ وَالْمُدَافَعَةِ عَنْهُ مُكْنِعِينَ (7)، وَإِلَيْكَ وَإِلَى رَسُولِكَ صَلَوَاتِكَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِذَلِكَ مُتَقَرِّبِينَ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى أَوْلِيائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمْ، الْمُتَّبِعِينَ مِنْهُمْ، الْمُتَّقِينَ آثَارَهُمْ، الْمُتَمَسِّكِينَ بِعُرْوَتِهِمْ، الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَتِهِمْ، الْمُؤْتَمِّينَ بِإِمَامَتِهِمْ، الْمُسَلِّمِينَ لِأَمْرِهِمْ، الْمُجْتَهِدِينَ فِي طَاعَتِهِمْ، الْمُنتَظِرِينَ أَيَّامَهُمْ، الْمَادِينَ إِلَيْهِمْ أَعْيُنَهُمْ، [وَاحْفَظْهُمْ بِ] (8) الصَّلَوَاتِ الْمُبَارَكَاتِ

الرَّائِيَاتِ النَّامِيَاتِ الْغَادِيَاتِ الرَّائِحَاتِ ، وَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ وَعَلَى أَرْوَاحِهِمْ ، وَاجْمَعْ عَلَى التَّقْوَى أَمْرَهُمْ ، وَأَصْلِحْ لَهُمْ شُؤْنَهُمْ ، وَتُبْ عَلَيْهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ وَخَيْرُ الْغَافِرِينَ ، وَاجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي دَارِ السَّلَامِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . (9)

- 1- .الصحيفه السجاديّه : ص 42 الدعاء 6 .
- 2- .الصحيفه السجاديّه : ص 87 الدعاء 20 .
- 3- .الصحيفه السجاديّه : ص 59 الدعاء 13 .
- 4- .النَّحْلَه : العَطِيَّه (لسان العرب : ج 11 ص 650 «نحل»).
- 5- .النوافل : العطايا والفواضل (لسان العرب : ج 11 ص 672 «نفل»).
- 6- .أوزعنى : أى ألهمنى وأولعنى (النهايه : ج 5 ص 181 «وزع»).
- 7- .كَنَفَهُ : صَانَهُ وَحَفِظَهُ وَحَاطَهُ وَأَعَانَهُ ، كَأَكْنَفَهُ (القاموس المحيط : ج 3 ص 192 «كنف»).
- 8- .ما بين المعقوفين أثبتناه من الإقبال .
- 9- .الصحيفه السجاديّه : ص 189 الدعاء 47 ، الإقبال : ج 2 ص 90 ، المصباح للكفعمى : ص 889 .

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست ، افزون ترین درودی را که بر یکی از آفریدگانت فرستاده ای ، و از جانب ما به او عطا فرما، بهترین چیزی را که به کسی از بندگانت عطا کرده ای، و از جانب ما پاداشش ده ، برترین و ارجمندترین پاداشی را که به یکی از پیامبرانت از جانب امتش داده ای، که به راستی تو بخشنده نعمت های سترگی، آمرزنده [گناهان] بزرگی، و تو مهربان تر از هر مهربانی. پس بر محمد و خاندان خوب و پاک و نیک و والای او درود فرست.

امام زین العابدین علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست، چون برترین درودی که پیش از او بر آفریده ای از آفریدگانت فرستاده ای و پس از او بر کسی خواهی فرستاد، و در دنیا به ما نیکی عطا کن و در آخرت هم نیکی، و به رحمت خود، ما را از عذاب آتش ، ننگه دار.

امام زین العابدین علیه السلام: بر محمد و خاندان او درود فرست ؛ درودی پاینده و بالنده و ابدی و پایان ناپذیر، و آن را کمک و سببی برای رسیدن به مطلوبم قرار ده ، که به راستی ، تو گشایش بخش و بزرگواری . از جمله حاجت های من _ ای پروردگار _ ، این و آن است.

امام زین العابدین علیه السلام: ای پروردگار من! برترین درودهایت را بر محمد و خاندان محمد _ که برگزیده و پسندیده و گرامی و مقرب [در نزد تو] است _ ، بفرست و کامل ترین برکت هایت را به او ده، و لذتبخش ترین (پر بهره ترین) رحمت هایت را ارزانی اش دار. پروردگار من! بر محمد و خاندان او درود فرست ؛ درودی پاک که پاک تر از آن ، درودی نباشد . بر او درود فرست ؛ درودی بالنده که بالنده تر از آن ، درودی نباشد . بر او درود فرست ؛ درودی خشنودساز که بالاتر از آن ، درودی نباشد. پروردگار من! بر محمد و خاندان او درود فرست ؛ درودی که او را خشنود و خشنودتر سازد . بر او درود فرست ؛ درودی که تو را خشنود و خشنودتر سازد . بر او درود فرست ؛ درودی که تو را از او خشنود و خشنودتر سازد . بر او درود فرست ؛ درودی که جز آن را برای او نپسندی و جز او ، کسی دیگر را شایسته آن نبینی. پروردگار من! بر محمد و خاندان او درود فرست ؛ درودی که از خشنودی ات در گذرد و به جاودانگی تو پیبوند و همچون کلمات ، پایان ناپذیر باشد. پروردگار من! بر محمد و خاندانش درود فرست ؛ درودی که درودهای فرشتگانت و پیامبرانت و فرستادگانت و فرمان بردارانت را به رشته خود کشد، و [همه] درودهای بندگانت، از جنّ و انس و پذیرندگان را در برگیرد، و درود هر آن کس را که آفریده ای و پدید آورده ای، از هرگونه مخلوق، در خود گرد آور . پروردگار من! بر او و خاندانش درود فرست ؛ درودی که همه درودهای گذشته و جدید را در میان گیرد . بر او و خاندانش درود فرست ؛ درودی که پسند تو و جز تو باشد، و همراهش درودی پدید آوری که با آن، آن درودها [ی پیشین] را چند برابر گردانی و با گردش ایام ، چندین و چند برابرشان بیفزایی ، که جز تو ، کسی نمی تواند آنها را بشمارد. پروردگار من! بر پاک ترین خاندانش درود فرست که آنان را برای کار [و دین] خود برگزیدی و خزانه داران دانشت و نگهبانان دینت و جانشینان خود در زمینت و حجت های خویش بر بندگانت قرارشان دادی، و به خواست خود ، آنان را از پلیدی و آلودگی به کلی پاک گردانیدی، و وسیله ای به سوی خودت و راهی برای رسیدن به بهشتت قرارشان دادی. پروردگار من! بر محمد و خاندان او درود فرست ؛ درودی که به سبب آن ، پیشکش ها و ارجداشتت را برای ایشان ، فراوان گردانی، و دَهِش ها و بخشش هایت را به آنان ، کامل سازی، و بهره شان را از سودها و فوایدت ، بسیار کنی. پروردگار من! بر او و بر ایشان درود فرست ؛ درودی که آغازش را نقطه ای و عمرش را سرآمدی و آخرش را پایانی نباشد. پروردگار من! بر ایشان درود فرست ، به وزن عرش و آنچه زیر آن است، و به حجم آسمان هایت و آنچه بالای آنهاست ، و به شمار زمین هایت و آنچه زیر آنها و ما بین آنهاست ؛ درودی که آنان را به تو نزدیک گرداند، تو و ایشان را پسند آید، و تا ابد به همانندهای آن درودها پیوسته باشد. بار خدایا! تو در هر زمان ، دینت را به وسیله پیشوایی کمک رساندی که او را نشانه ای برای بندگانت و چراغ فروزانی در شهرهایت قرار دادی ، پس از آن که رشته اش را به رشته خودت پیوستی، و او را دستاویزی به سوی

خشنودی ات گردانیدی و اطاعتش را واجب ساختی، و از سرکشی در برابرش بر حذر داشتی، و به اجرای اوامرش و خودداری از انجام دادن نهی هایش، فرمان دادی، و این که هیچ کس نباید بر او پیشی گیرد (به دستور او باید به هر کاری اقدام کند) یا از او پس ماند (نبايد خلاف دستورش رفتار کند). پس او نگهبان پناه جویان، و پناه مؤمنان، و دستاویز چنگ زندگان، و روشنایی جهانیان است. بار خدایا! پس ولی [و پیشوایان دین] خود را سپاس گزار نعمت هایی که به او ارزانی داشته ای، قرار ده، و ما را نیز سپاس گزار نعمت وجود او بدار (/ ما را نیز در نعمتی که به ما بخشیده ای، سپاس گزار قرار ده)، و از جانب خود، به او قدرتی (/حجتی) یاریگر عطا فرما، و برایش فتحی آسان فراهم آر، و به نیرومندترین تکیه گاهت، او را کمک کن، و پشتش را قوی دار، و بازویش را پرتوان ساز، و از او مراقبت فرما، و با نگهداشت خود، حمایتش کن، و با فرشتگانت، یاری اش ده، و با ظفرمندترین سربازانت، او را مدد رسان، و به واسطه او کتابت و احکامات و قوانینت و سنت های پیامبرت را _ که درودهای تو، ای خداوند، بر او و خاندانش باد _، بر پا بدار، به وسیله او تعالیم دینت را که ستمگران میرانده اند، زنده گردان، به واسطه او، زنگار کج روی در راهت را بُردای، به واسطه او سختی (/کوری) را از مسیرت کنار زن، به واسطه او منحرفان از خطت را نابود کن، به وسیله او، آنان را که خواهان کژی در راه راست تو هستند، از میان بردار، او را نسبت به دوستانت، نرم خو گردان، و دستش را بر دشمنانت بگشای، و رأفت و مهربانی و عطوفت و دلسوزی اش را به ما ببخش، و ما را حرف شنو و فرمان بردار او و کوشا در جهت جلب رضایت او، و آماده یاری دادن و دفاع از او قرار ده و بدین ترتیب، ما را به خودت و پیامبرت _ که درودهای تو، ای خدا، بر او و خاندانش باد _، نزدیک گردان. بار خدایا! بر دوستان ایشان که به مقام آنان اعتراف دارند، و راهشان را می پویند، و از پی آنان می روند، و به دستاویز ایشان چنگ می زنند، و به رشته ولایتشان آویخته اند، و آنان را به پیشوایی خود گرفته اند و به فرمان آنان، گردن نهاده اند، و در فرمانبری از آنان کوشایند، و چشم به راه دولت آنان هستند، و چشمانشان به سوی آنان دوخته شده است، درود فرست، [و آنان را محافظت فرما] با درودهای خجسته و فزاینده و بالنده و شبانه روزی، و بر آنان و بر جان هایشان، درود فرست، و آنان را بر پایه پرهیزگاری فراهم آور، و امورشان را سامان ده، و توبه آنان را بپذیر، که تو توبه پذیری مهربان و بهترین آمرزندگان، و ما را در سرای بی گزند (بهشت) با آنان قرار ده، به حق مهربانی ات، ای مهربان ترین مهربانان!

عنه عليه السلام: أشهد أن مُحَمَّدًا نَبِيُّهُ الْمُرْسَلُ، وَوَلِيُّهُ الْمُفْضَلُ، وَشَهِيدُهُ الْمُسْتَعْدَلُ، الْمُؤَيَّدُ بِالتَّوَرِ الْمُضَىءِ، وَالْمُسَدَّدُ بِالأَمْرِ الْمَرْضَىءِ، بَعَثَهُ بِالأَمْرِ الشَّافِيهِ، وَالزَّوَجِرِ النَّاهِيهِ، وَالدَّلَائِلِ الْهَادِيهِ، الَّتِي أَوْضَحَ بُرْهَانَهَا، وَشَرَحَ بُنْيَانَهَا، فِي كِتَابٍ مُهِمِّينَ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ، جَامِعٍ لِكُلِّ رُشْدٍ وَصَوَابٍ، فِيهِ نَبَأُ الْقُرُونِ، وَتَفْصِيلُ الشُّؤُونِ، وَفَرَضُ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ، وَالْفَرْقُ بَيْنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ فَدَعَا إِلَى خَيْرِ سَبِيلٍ، وَشَفَى مِنْ هِيَامِ الْغَلِيلِ، حَتَّى عَلَا الْحَقُّ وَظَهَرَ، وَزَهَقَ الْبَاطِلُ وَانْحَسَرَ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، صَلَاةً دَائِمَةً مُمَهَّدَةً لَا تَنْقُضِي لَهَا مُدَّةً، وَلَا يَنْحَصِرُ لَهَا عِدَّةٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، مَا جَرَّتِ النُّجُومُ فِي الأَبْرَاجِ، وَتَلَاطَمَتِ (1) البُحُورُ بِالأَمْوَاجِ، وَمَا ادْلَهَمَ (2) لَيْلٌ دَاجٍ، وَأَشْرَقَ نَهَارٌ ذُو ابْتِلَاجٍ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا تَعَاقَبَتِ الأَيَّامُ، وَتَنَاوَيْتِ الأَعْوَامُ، وَمَا خَطَرَتِ الأَوْهَامُ، وَتَدَبَّرَتِ الأفْهَامُ، وَمَا بَقِيَ الأَنَامُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ الأنْبِيَاءِ، وَآلِهِ الْبَرَرَةِ الأَتْقِيَاءِ، وَعَلَى عِتْرَتِهِ النَّجْبَاءِ، صَلَاةً مَعْرُوفَةً بِالتَّمَامِ وَالنَّمَاءِ، وَبَاقِيَةً بِلا فَنَاءٍ وَانْقِضَاءٍ. (3)

1- في المصدر: «طلاطمه»، والتصويب من الصحيفه السجاديّه الجامعه: ص 438.

2- ادلهمّ الظلام: كئف (القاموس المحيط: ج 4 ص 113 «دلهم»).

3- بحار الأنوار: ج 94 ص 154 ح 22 نقلاً عن كتاب أنيس العابدين من مؤلفات بعض قدمائنا.

امام زین العابدین علیه السلام: گواهی می دهم که محمد، پیامبر فرستاده شده اوست، و برترین دوست و ولی او، و گواه عادل اوست. با نور تابناک، تأیید شده و با دستور پسندیده، راه نمایی شده است. [خداوند] او را با فرمان های شفابخش و نهدی های باز دارنده و دلیل های راه نما فرستاد، و برهان آنها را روشن نمود و ساختمانشان را تشریح کرد، در کتابی که حاکم (/نگهبان) بر هر کتابی است و در بردارنده هرگونه درستی و صوابی خبر نسلها [ای پیشین] او تفصیل امور، و وجوب نماز و روزه، و فرق میان حلال و حرام در آن آمده است. او به بهترین راه، فرا خواند، و عطش سوزان تشنگان را فرو نشاند، تا آن که حق، بر آمد و نمایان شد و باطل، نابود و ناپدید گشت. درود خدا بر او و خاندانش باد، درودی پاینده و آماده که مدتش به سر نمی آید و به شماره ای محدود نمی شود. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، تا هر آن گاه که ستارگان در برج ها روان اند، و دریاها به موج، خروشان، و تا هر آن گاه که شبی تار در کار است و روزی روشن می تابد! بر او و خاندانش درود فرست تا زمانی که روزها و سال ها از پی هم می آیند، و تا هر آن گاه که او هام، خطور می کنند و اندیشه ها می اندیشند، و مردمان به سر می برند. بار خدایا! بر محمد، خاتم پیامبران، و بر خاندان پاک و پرهیزگار او، و بر دودمان و الاتبارش درود فرست؛ درودی با وصف کمال و بالندگی و ماندگار و به دور از نیستی و پایان پذیری.

6 / 7 الصَّلَوَاتُ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا اللَّهُ الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَاةً كَثِيرَةً طَيِّبَةً مُبَارَكَةً، اللَّهُمَّ اعْطِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ جَمِيعَ الْخَيْرِ كُلِّهِ، وَاصْرِفْ عَن مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ جَمِيعَ الشَّرِّ كُلِّهِ. (1)

عنه عليه السلام: إِذَا صَلَّيْتَ الْعَصْرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقُلْ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ، وَبَارِكْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِكَ، وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَعَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَأَجْسَادِهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ». مَنْ قَالَهَا فِي دُبْرِ الْعَصْرِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنْهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ، وَمَحَا عَنْهُ مِنْهُ أَلْفَ سَيِّئَةٍ، وَقَضَى لَهُ مِنْهُ أَلْفَ حَاجَةٍ، وَرَفَعَ لَهُ بِهَا مِنْهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ. (2)

6 / 8 الصَّلَوَاتُ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا صَلَّيْتَ الْعَصْرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقُلْ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَصَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ» مِنْهُ مَرَّةً. (3)

-
- 1- مصباح المتهجد: ص 365 ح 491، جمال الأسبوع: ص 256 كلاهما عن أبي حمزة الثمالي، بحار الأنوار: ج 89 ص 250.
 - 2- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 19 ح 68، ثواب الأعمال: ص 60 ح 1، الأمل للطوسي: ص 440 ح 986، الأمل للصدوق: ص 484 ح 656، جمال الأسبوع: ص 275 ح 4 كلاهما عن ناجيه، مستطرفات السرائر: ص 60 ح 30 عن أبي بصير عن الإمام الصادق عليه السلام نحوه، بحار الأنوار: ج 90 ص 92 ح 5 وج 86 ص 79 ح 4.
 - 3- جمال الأسبوع: ص 278 ح 9 عن زيد الشحام وص 277 ح 8 عن حفص بن أبي البختري نحوه، بحار الأنوار: ج 90 ص 91 ح 4.

6 / 7 صلوات های رسیده از امام باقر علیه السلام**6 / 8 صلوات های رسیده از امام صادق علیه السلام**

6 / 7 صلوات های رسیده از امام باقر امام باقر علیه السلام: ای خدایی که هیچ چیز چون او نیست! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست ؛ درودی بسیار و پاک و بابرکت . بار خدایا! هر چه خوبی است، سراسر، به محمد و خاندان محمد، عطا فرما، و هر چه بدی است، سراسر، از محمد و خاندان محمد، دور دار.

امام باقر علیه السلام: هر گاه نماز عصر روز جمعه را خواندی، بگو: «بار خدایا! برترین درودهایت را بر محمد و خاندان محمد، این اوصیای پسندیده، بفرست و برترین برکت هایت را به آنان، ارزانی دار. درود و رحمت خدا و برکات او بر آنان و بر جان ها و تن های آنان باد!». هر کس بعد از نماز عصر، این دعا را بگوید، خداوند، صد هزار ثواب برایش می نویسد، و صد هزار گناه از او پاک کند، و صد هزار حاجت، از او برآورده سازد، و صد هزار درجه او را بالا می برد.

6 / 8 صلوات های رسیده از امام صادق امام صادق علیه السلام: چون نماز عصر روز جمعه را خواندی، صد مرتبه بگو: «بار خدایا! درودهای خودت و درودهای فرشتگان و پیامبران و فرستادگانت را بر محمد اُمّی و بر خانواده او بفرست . درود و رحمت خدا و برکات او بر ایشان باد!». .

عنه عليه السلام: مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلاةِ الْفَجْرِ أَوْ بَعْدَ صَلاةِ الظُّهْرِ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلاةَ لَوَاتِكَ وَصَلاةَ مَلَائِكَتِكَ وَرُؤسَ مَلَائِكَتِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ» لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ ذَنْبٌ سَنَةً. (1)

عنه عليه السلام: مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلاةِ الْفَجْرِ وَبَعْدَ صَلاةِ الظُّهْرِ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ» لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُدْرِكَ الْقَائِمَ. (2)

عنه عليه السلام: فِي فَضْلِ الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بَعْدَ فَرِيضَةِ الْعَصْرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى الْأَيَّامَ، وَبِيعَثُ الْجُمُعَةَ أَمَامَهَا... فَتَتَفَقَّهَ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ وَالْأَيَّامُ خَلْفَهَا، فَيَشْفَعُ لِكُلِّ مَنْ أَكْثَرَ الصَّلَاةَ فِيهَا عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. . . تقول: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ» مِنْهُ مَرَّةً. (3)

عنه عليه السلام: مَنْ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ حِينَ يُصَلِّي الْعَصْرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ أَنْ يَنْفَتِلَ مِنْ صَلَاتِهِ (4) عَشْرَ مَرَّاتٍ، يَقُولُ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِيَاءِ الْمَرْضِيِّينَ بِأَفْضَلِ صَلاةِ لَوَاتِكَ، وَبَارِكْ عَلَيْهِمْ بِأَفْضَلِ بَرَكَاتِكَ، وَعَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَعَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَأَجْسَادِهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ» صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ تِلْكَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ. (5)

عنه عليه السلام: الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بَعْدَ الْعَصْرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تقول: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَارْفَعْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، الَّذِينَ أَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيرًا. (6)

- 1- مصباح المتهجد: ص 368 ح 497، جمال الأسبوع: ص 261، المصباح للكفعمي: ص 557، بحار الأنوار: ج 89 ص 331 ح 4.
- 2- مصباح المتهجد: ص 368 ح 498، جمال الأسبوع: ص 261، بحار الأنوار: ج 86 ص 77 ح 11.
- 3- جمال الأسبوع: ص 277 عن عبد الله بن سنان، بحار الأنوار: ج 90 ص 91 ح 4.
- 4- انفتل فلان عن صلاته: انصرف (لسان العرب: ج 11 ص 514 «فتل»).
- 5- جمال الأسبوع: ص 274 ح 1 عن أبي إسماعيل الصيقل، بحار الأنوار: ج 90 ص 90 ح 4.
- 6- جمال الأسبوع: ص 275 ح 3 عن عمر بن يزيد، مصباح المتهجد: ص 386 ح 513 من دون إسناد إلى أحد من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 90 ص 90 ح 4.

امام صادق علیه السلام: هر کس بعد از نماز صبح یا پس از نماز ظهر بگوید: «بار خدایا! درودهای خودت و درودهای فرشتگانت و فرستادگانت را بر محمد و خاندان محمد بفرست»، تا یک سال برایش گناهی نوشته نمی شود.

امام صادق علیه السلام: هر کس بعد از نماز صبح و پس از نماز ظهر بگوید: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و دولت آنان را شتاب بخش»، نمی میرد تا قائم را دریابد.

امام صادق علیه السلام: در ارزش درود فرستادن بر پیامبر و خاندان او، پس از نماز عصر روز جمعه: چون روز رستاخیز شود، خدای متعال، روزها را زنده می گرداند، و جمعه را پیشاپیش آنها می فرستد... و او بر در بهشت می ایستد و دیگر روزها، در پس او. برای هر کس که در آن، بیشتر بر محمد و خاندان محمد، درود فرستاده است، شفاعت می کند. [پس بعد از نماز عصر جمعه] صد مرتبه می گویی: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست و در فرج آنان، تعجیل فرما».

امام صادق علیه السلام: هر کس چون نماز عصر روز جمعه را خواند، پیش از آن که از حالت نمازش روی گردان شود، ده بار بگوید: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، این اوصیای پسندیده [ی خداوند]، برترین درودهای را بفرست و برترین برکت هایت را نثار آنان کن. درود و رحمت و برکات خدا بر او و بر ایشان و بر جان ها و تن هایشان باد!»، فرشتگان، از آن جمعه تا جمعه آینده، در همان ساعت بر او درود می فرستند.

امام صادق علیه السلام: درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله بعد از نماز عصر روز جمعه چنین است که می گویی: «بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و به محمد و خاندان محمد، برکت ده، و به محمد و خاندان محمد، رحمت آور، و محمد و خاندان محمد را، همانان که پلیدی را از ایشان بُردی و پاکِ پاک شان کردی، بلندی بخش».

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ وَرَحِمْتَ وَبَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَوْصِيَاءِ وَالشُّعَدَاءِ وَالشُّهَدَاءِ وَأَيْمَةَ الْهُدَى، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَبْدَالِ (1) وَالْأَوْلَادِ، وَالسُّيَّاحِ وَالْعُبَادِ، وَالْمُخْلِصِينَ وَالزُّهَّادِ، وَأَهْلِ الْجِدِّ وَالْإِجْتِهَادِ، وَاصْصِصْ مُحَمَّدًا وَأَهْلَ بَيْتِهِ بِأَفْضَلِ صَلَواتِكَ، وَأَجْزَلِ كَرَامَاتِكَ، وَبَلِّغْ رُوحَهُ وَجَسَدَهُ مِنِّي تَحِيَّةً وَسَلَامًا، وَزِدْهُ فَضْلًا وَشَرَفًا وَإِكْرَامًا، حَتَّى تُبَلِّغَهُ أَعْلَى دَرَجَاتِ أَهْلِ الشَّرَفِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْأَفْضَلِ الْمُقَرَّبِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَنْ سَمَّيْتُ وَمَنْ لَمْ أُسَمِّ مِنْ مَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ، وَأَوْصِلْ صَلَواتِي إِلَيْهِمْ وَإِلَى أَرْوَاحِهِمْ، وَاجْعَلْهُمْ إِخْوَانِي فِيكَ وَأَعْوَانِي عَلَى دُعَائِكَ. (2)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَدْخِلْنِي فِي كُتُبِ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ، وَأَخْرِجْنِي مِنْ كُتُبِ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَسَلَامٌ كَثِيرًا. (3)

-
- 1- الأبدال: قوم بهم يقيم الله الأرض... لا يموت أحدهم إلا قام مكانه آخر من سائر الناس (القاموس المحيط: ج 3 ص 333 «بدل»).
 - 2- الإقبال: ج 3 ص 244، مصباح المتهجد: ص 809 ح 872 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 27 ص 48 وج 98 ص 401 ح 1.
 - 3- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 72 ح 230، الإقبال: ج 1 ص 85، مصباح المتهجد: ص 543 ح 630 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 97 ص 362 ح 1.

امام صادق علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و به محمد و خاندان محمد، رحمت آور، و به محمد و خاندان محمد، برکت ده، همچنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم، درود فرستادی و رحمت آوردی و برکت دادی، به راستی که تو ستودنی و بزرگواری. بار خدایا! بر جانشینان و نیک بختان و گواهان و پیشوایان هدایت، درود فرست. بار خدایا! بر ابدال (1) و اوتاد (2) و سائحان (3) و عابدان و مخلصان و زاهدان و اهل کوشش و تلاش [در عمل و طاعت]، درود فرست، و برترین درودهایت و بیشترین کرامت هایت را به محمد و اهل بیت او اختصاص ده، و از جانب من، به جان و جسم او تحیت و درود فرست، و بر برتری و بزرگی و بزرگداشت او بیفزای، چندان که او را به بالاترین درجه بزرگان از پیامبران و فرستادگان و برترین مقربان [درگاهت] برسانی. بار خدایا! بر فرشتگان و پیامبران و فرستادگان و اهل طاعت، چه آن که نام بردم و چه آن که نام نبردم، درود فرست، و درودهای مرا به آنان و به روان هایشان برسان، و ایشان را برادران من در راه خودت و کمک کنندگان به من در دعا به درگاه خود، قرار ده.

امام صادق علیه السلام: بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و هر آن خوبی ای که محمد و خاندان محمد را به آن در آوردی، مرا نیز به آن در آور، و هر آن بدی ای که محمد و خاندان محمد را که درود خدا بر او و بر ایشان باد، بیرون بردی، مرا نیز از آن بیرون ببر. درود فراوان و رحمت و برکات خدا بر او و برایشان باد!

1- ابدال، جماعتی هستند که خداوند به برکت وجود آنان، زمین را نگه داشته است... و هر یک از آنها بمیرد، دیگری جای او را بگیرد.

2- اوتاد، در اصل به معنای میخ هاست و در اصطلاح، گروهی از اولیاء الله هستند که به منزله ارکان عالم اند.

3- سائحان در اصل گردشگران هستند ولی طبق نظر مفسران در قرآن و حدیث به معنای روزه داران می باشد.

جمال الأسبوع عن حريز: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ...؟ فَقَالَ لِي: إِنَّكَ لِحَافِظٌ يَا حَرِيزُ، فَقُلْ كَمَا أَقُولُ لَكَ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيرًا... اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَلْهَمْتَهُمْ عِلْمَكَ وَاسْتَحْفَظْتَهُمْ كِتَابَكَ وَاسْتَرَعَيْتَهُمْ عِبَادَكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ أَمَرَتْ بِطَاعَتِهِمْ وَأَوْجَبَتْ حُبَّهُمْ وَمَوَدَّتَهُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ جَعَلْتَهُمْ وُلاةَ أَمْرِكَ بَعْدَ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ.

(1)

تهذيب الأحكام عن عبيد الله الحلبي: قَالَ (2) فِي قُنُوتِ الْجُمُعَةِ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَيْمَةِ الْمُسْلِمِينَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِمَّنْ خَلَقْتَهُ لِدِينِكَ، وَمِمَّنْ خَلَقْتَهُ لِحَبَّتِكَ. قُلْتُ: أَسْمَى الْأَيْمَةَ؟ قَالَ: سَمَّيْتَهُمْ جُمْلَةً. (3)

الإمام الصادق عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ الْبَشِيرِ النَّذِيرِ، السَّرَاجِ الْمُنِيرِ، الطُّهْرِ الطَّاهِرِ، الْخَيْرِ الْفَاضِلِ، خَاتَمِ أَنْبِيَائِكَ، وَسَيِّدِ أَصْفِيائِكَ، وَخَالِصِ أَخْلَائِكَ، ذِي الْوَجْهِ الْجَمِيلِ، وَالشَّرْفِ الْأَصِيلِ، وَالْمِنْبَرِ النَّبِيلِ، وَالْمَقَامِ الْمَحْمُودِ، وَالْمَنْهَلِ الْمَشْهُودِ، وَالْحَوْضِ الْمَوْرُودِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا بَلَغَ رِسَالَتَكَ، وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِكَ، وَنَصَحَ لِأُمَّتِهِ، وَعَبَدَكَ حَتَّى آتَاهُ الْيَقِينُ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ، الْأَتْقِيَاءِ الْأَبْرَارِ، الَّذِينَ انْتَجَبْتَهُمْ لِدِينِكَ، وَأَصْطَفَيْتَهُمْ مِنْ خَلْقِكَ، وَانْتَمَنْتَهُمْ عَلَى وَحْيِكَ، وَجَعَلْتَهُمْ خُزَانَ عِلْمِكَ، وَتَرَاجِمَ وَحْيِكَ، وَأَعْلَامَ نُورِكَ، وَحَفَظَةَ سِرِّكَ، وَأَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيرًا. اللَّهُمَّ انْفَعْنَا بِحُبِّهِمْ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهِمْ وَتَحْتَ لَوَائِهِمْ، وَلَا تَفَرِّقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ، وَاجْعَلْنِي بِهِمْ عِنْدَكَ وَجِيهاً فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. (4)

1- جمال الأسبوع: ص 158، الإقبال: ج 2 ص 174 نحوه، بحار الأنوار: ج 94 ص 67 ح 55.

2- كذا جاء مضمرا، والحلبي من كبار أصحاب الإمام الصادق عليه السلام.

3- تهذيب الأحكام: ج 3 ص 18 ح 63.

4- مصباح المتهجد: ص 103 ح 172، فلاح السائل: ص 424 ح 291، المصباح للكفعمي: ص 58 كَلَّهَا عَنْ مَعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ، بحار الأنوار: ج 86 ص 108 ح 9.

جمال الأسبوع_ به نقل از حریر: به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم! درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله چگونه است؟ به من فرمود: «تو حافظه ای نیکو داری، ای حریر! پس آن گونه بگو که برایت می گویم. [بگو:] بار خدایا! بر محمد و اهل بیت او که پلیدی را از ایشان بُردی و کاملاً پاکشان گردانیدی، درود فرست... بار خدایا! بر محمد و خانواده او که دانش خود را به ایشان الهام فرمودی و نگهداری از کتابت و سرپرستی بندگانت را به آنان سپردی، درود فرست، بار خدایا! بر محمد و اهل بیت او که به فرمانبری از آنان، فرمان دادی و محبت و دوستی ایشان را واجب ساختی، درود فرست. بار خدایا! بر محمد و اهل بیت او که آنان را اولیای امر خود پس از پیامبرت _ درود خدا بر او و بر خانواده اش _ قرار دادی، درود فرست».

تهذیب الأحكام_ به نقل از عید الله حلی (1): [امام علیه السلام] در دعای قنوت نماز جمعه گفت: «بار خدایا! بر محمد و بر امامان مسلمانان، درود فرست. بار خدایا! مرا از کسانی قرار ده که برای دین خود آفریدی، و از آنان که برای بهشتت، خلق کردی». گفتم: نام امامان را ببرم؟ فرمود: «به طور کلی از آنها نام ببر». (2)

امام صادق علیه السلام: بار خدایا! درود فرست بر محمد، آن بشارتگر هشداردهنده، چراغ تابان، پاک و پاکیزه، نیکوکار برجسته، خاتم پیامبران و آقای برگزیدگان، و ناب ترین دوستان، صاحب روی زیبا، و بزرگی اصیل، و جایگاه والا و شریف، و مقام پسندیده و چشمه همگانی، و حوضی که [برای سیراب شدن] بر آن در آیند. بار خدایا! بر محمد، درود فرست که او پیام تو را رسانید، و در راه تو کوشید، و امّش را راه نمایی کرد، و تازنده بود، تو را پرستید. بر محمد و خاندان پاک و نیک و پرهیزگار و نیکوکار او درود فرست؛ همانان که ایشان را برای دین خود پسندیدی، و از میان آفریدگان برگزیدی، و وحی خود را نزد آنان، به امانت نهادی، و خزانه داران دانش و مترجمان وحی ات، و نشانه های نورت و نگهداران رازت قرارشان دادی و آلودگی را از ایشان بُردی و پاک پاکشان ساختی. بار خدایا! ما را از دوستی آنان، سودمند دار، و در گروه آنان و زیر پرچم ایشان، محشورمان فرما. ما را از آنان، جدا مساز، و مرا به واسطه آنان، نزد خودت در دنیا و آخرت، آبرومند و از نزدیکانی گردان که بیمی برایشان نیست و اندوهگین نمی شوند.

1- حلی از اصحاب برجسته امام صادق علیه السلام بوده است.

2- یعنی: بگو: امامان؛ همه امامان.

عنه عليه السلام: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ مَكَّةَ وَتَأْتِيَ أَهْلَكَ فَوَدِّعِ الْبَيْتَ . . . وَاحْمَدِ اللَّهَ وَأَثْنِ عَلَيْهِ ، وَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، ثُمَّ قُلْ : اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ، وَنَبِيِّكَ وَأَمِينِكَ ، وَحَبِيبِكَ وَنَجِيِّكَ (1) وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ ، اللَّهُمَّ كَمَا بَلَّغَ رِسَالَاتِكَ ، وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِكَ ، وَصَدَعَ بِأَمْرِكَ ، وَأَوْذَى فِي جَنْبِكَ ، وَعَبَدَكَ حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ . . . (2)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَصَفِيِّكَ وَنَجِيِّكَ وَدَلِيلِكَ ، وَالدَّاعِي إِلَى سَبِيلِكَ ، وَعَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَلِيِّكَ وَخَلِيفَتِكَ مِنْ بَعْدِ رَسُولِكَ ، وَعَلَى أَوْصِيَاءِهِمَا الْمُسْتَحْفَظِينَ دِينَكَ ، الْمُسْتَوْدَعِينَ حَقَّكَ ، وَالْمُسْتَرَعِينَ خَلْقَكَ ، وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ . (3)

عنه عليه السلام: اللَّهُمَّ سَامِكَ الْمَسْمُوكَاتِ ، وَدَاجِيِ الْمَدْحُوتَاتِ ، خَالِقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتِ ، أَخَذْتَ عَلَيْنَا عَهْدَكَ وَاعْتَرَفْنَا بِنُبُوَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَأَقْرَرْنَا بِوَلَايَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَدِّعْنَا وَأَطْعِنَا ، وَأَمَرْتَنَا بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِمْ فَعَلِمْنَا أَنَّ ذَلِكَ حَقٌّ فَاتَّبَعْنَاهُ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ وَأَشْهَدُ مُحَمَّدًا وَعَلِيًّا وَالثَّمَانِيَةَ حَمَلَةَ الْعَرْشِ ، وَالْأَرْبَعَةَ الْأَمْلاَكَ خَزَنَةَ عِلْمِكَ ، أَنَّ فَرَضَ صَلَاتِي لَوْجِهِكَ ، وَنُؤْفَاقِي وَزَكَاتِي وَمَا طَابَ لِي مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ عِنْدَكَ فَعَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ . وَأَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ أَنْ تُوَصِّدَ لَنِي بِهِمْ وَتُقَرِّبَنِي بِهِمْ لَدَيْكَ ، كَمَا أَمَرْتَنِي بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ ، وَأَشْهَدُكَ أَنِّي مُسَلِّمٌ لَهُ وَلِأَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، غَيْرَ مُسْتَنْكِفٍ وَلَا مُسْتَكْبِرٍ ، فَزَكَّنَا بِصَلَاتِكَ وَصَلَاةِ مَلَائِكَتِكَ ، إِنَّهُ فِي وَعْدِكَ وَقَوْلِكَ : «هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا * تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا» (4) فَارْلُفْنَا (5) بِتَحِيَّتِكَ وَسَلَامِكَ ، وَامْنُنْ عَلَيْنَا بِأَجْرِ كَرِيمٍ مِنْ رَحْمَتِكَ ، وَاخْصُصْنَا مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ ، «وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَوَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ» (6) ، وَزَكَّنَا بِصَلَاتِهِ وَصَلَوَاتِ أَهْلِ بَيْتِهِ ، فَاجْعَلْ مَا آتَيْتَنَا مِنْ عِلْمِهِمْ وَمَعْرِفَتِهِمْ مُسْتَقْرًا عِنْدَكَ ، مَشْفُوعًا لَا مُسْتَوْدَعًا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . (7)

1- . في تهذيب الأحكام: «ونجيبك» .

2- . الكافي: ج 4 ص 530 ح 1 ، تهذيب الأحكام: ج 5 ص 280 ح 957 كلاهما عن معاوية بن عمّار .

3- . الإقبال: ج 1 ص 234 عن علي بن ميمون الصائغ أبي الأكراد ، بحار الأنوار: ج 98 ص 7 ح 2 وج 92 ص 208 ح 4 .

4- . الأحزاب: 43 و 44 .

5- . أزلف الشيء: قرّبه . والزلفى: القربى والدرجه والمتمزله (لسان العرب: ج 9 ص 138 «زلف»).

6- . التوبة: 103 .

7- . جمال الأسبوع: ص 158 عن عبد الله بن سنان ، بحار الأنوار: ج 94 ص 66 ح 54 .

امام صادق علیه السلام: هرگاه خواستی از مکه خارج شوی و نزد خانواده ات بروی، با خانه [ی کعبه] بدرود گوی... و خدای را بستای و ثنایش گوی و بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود فرست . سپس بگو: «بار خدایا! بر محمد، بنده ات و فرستاده ات و پیامبرت و امانتداریت و محبوبت و هم رازت و برگزیده ات، از میان آفریدگانت، درود فرست _ بار خدایا _، زیرا او پیام های تو را رسانید، و در راه تو سخت کوشید، و فرمان تو را به کار بست، و برای تو آزار دید، و تازنده بود، تو را پرستید...» .

امام صادق علیه السلام: بار خدایا! بر محمد، پیامبرت و برگزیده ات و هم رازت و راه نمایت و دعوتگر به راهت، درود فرست، و هم بر امیر مؤمنان، ولیّ تو و جانشینت بعد از پیامبرت، و بر جانشینان آنان که نگهبانان دینت قرارشان داده ای و حقّت را به دست آنان سپرده ای و به سرپرستی خلقت گماشته ای _ که درود و رحمت و برکات خدا بر همه ایشان باد! _ .

امام صادق علیه السلام: بار خدایا، ای بر افرازانده آسمان های بلند، و گستراننده زمین های پهناور، ای آفریننده زمین و آسمان ها! تو از ما پیمان ستاندی و ما به پیامبری محمد صلی الله علیه و آله اعتراف کردیم، و به ولایت علی بن ابی طالب اقرار نمودیم، و شنیدیم و فرمان بُردیم . به ما فرمودی که بر ایشان، درود فرستیم و ما دانستیم که این، حقّ است و پیروی اش کردیم. بار خدایا! تو را گواه می گیرم، و محمد و علی و هشت [فرشته] بردارنده عرش، و چهار فرشته خزانه دار دانش تو را هم گواه می گیرم که نمازهای واجب و مستحبّیم، و زکاتم و هر گفتار و کردار خوبی که نزد تو دارم، [همه] از آن محمد و خاندان محمد باشد . از تو می خواهم _ ای خداوند _، که مرا به آنان، ببیوندی و به واسطه ایشان، در نزد خویش، مقربم داری، همچنان که مرا به درود فرستادن بر او فرمان دادی. تو را گواه می گیرم که من، تسلیم او و اهل بیتش هستم، بی هیچ سرپیچی و گردنکشی. پس با درود فرستادن خودت و درود فرستادن فرشتگانت [بر ما] ما را پاک گردان که این خود، در وعده و گفتار توست: «اوست کسی که با فرشتگان خود، بر شما درود می فرستد تا شما را از تاریکی ها به سوی روشنایی بر آورد و نسبت به مؤمنان، همواره مهربان است . درودشان، روزی که دیدار کنند، سلام خواهد بود و برای آنان، پاداشی نیکو آماده کرده است» . پس با درود و سلام خود، ما را به مقام قرب رسان، و پاداشی نیکو از رحمتت به ما ارزانی دار، و برترین درودهایت را توسط محمد صلی الله علیه و آله به ما عطا فرما [چرا که خودت به ایشان فرموده ای]: «و بر ایشان، درود فرست که درود فرستادن تو، مایه آرامش آنان است» . و با درود (دعای) او و درودهای اهل بیتش، ما را پاک گردان و آنچه از دانش و شناخت ایشان به ما داده ای، نزد خودت ثابت و استوار و شفاعت شده، و نه عاریتی، نگه دار، ای مهربان ترین مهربانان!

عنه عليه السلام: تَقُولُ وَأَنْتَ عَلِيٌّ بَابِ الْمَسْجِدِ [الْحَرَامِ] : ... اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ، وَعَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ ، وَعَلَى أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . (1)

1- .الكافي : ج 4 ص 402 ح 2 ، تهذيب الأحكام : ج 5 ص 100 ح 328 كلاهما عن أبي بصير .

امام صادق علیه السلام: زمانی که بر درگاه مسجد [الحرام] قرار گرفتی، می گویی: «... بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست. به محمد و خاندان محمد، برکت ده. بر محمد و خاندان محمد، رحمت آور، همچنان که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم، درود فرستادی و برکت دادی و رحمت آوردی، که به راستی، تو ستوده و بزرگی. بار خدایا! بر بنده و فرستاده ات محمد و خاندان محمد، و بر دوست ابراهیم، و بر پیامبرانت و فرستادگانت درود و سلام فرست. درود بر فرستادگان، و ستایش، خدای را پروردگار جهانیان.

عنه عليه السلام: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَعَلَى آلِهِ الطَّاهِرِينَ ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ مَا لَاحَ الْجَدِيدَانِ (1) ، وَمَا أَطْرَدَ الْخَافِقَانِ (2) ، وَمَا حَدَا الْحَادِيَانِ (3) ، وَمَا عَسَعَسَ لَيْلٌ (4) وَادْلَهَمَّ ظَلَامٌ ، وَمَا تَنَفَّسَ صُبْحٌ وَمَا أَضَاءَ فَجْرٌ . (5)

عنه عليه السلام: صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ الَّذِي صَدَعَ بِأَمْرِكَ ، وَبَالَغَ فِي إِظْهَارِ دِينِكَ ، وَأَكَّدَ مِيثَاقَكَ ، وَنَصَّحَ لِعِبَادِكَ ، وَبَدَّلَ جُهْدَهُ فِي مَرْضَاتِكَ ، اللَّهُمَّ شَرِّفْ بُنْيَانَهُ ، وَعَظِّمْ بُرْهَانَهُ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وُلَاةِ الْأَمْرِ بَعْدَ نَبِيِّكَ ، تَرَاجِمَهُ وَحِيكَ ، وَخُزَّانِ عِلْمِكَ ، وَأَمْنَائِكَ فِي بِلَادِكَ ، الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ ، وَفَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ عَلَى بَرِّيَّتِكَ ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ صَدَاقَةَ دَائِمَةٍ بَاقِيَةٍ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى السُّيَاحِ وَالْعُبَادِ ، وَأَهْلِ الْجِدِّ وَالْإِجْتِهَادِ . (6)

-
- 1- الجديديان : الليل والنهار (القاموس المحيط : ج 1 ص 281 «جدد»).
 - 2- الخافقان : طرفا السماء والأرض ، وقيل : المغرب والمشرق (النهاية : ج 2 ص 56 «خفق»).
 - 3- الحاديان : هما الليل والنهار ، كأنهما يحدوان بالناس للسير إلى قبورهم (مجمع البحرين : ج 1 ص 376 «حدا»).
 - 4- عسعس الليل : أقبل ظلامه أو أدبر (القاموس المحيط : ج 2 ص 231 «عسس»).
 - 5- مصباح المتهجد : ص 75 ح 124 ، فلاح السائل : ص 362 ح 242 ، المصباح للكفعمي : ص 52 كلها عن معاوية بن عمّار ، بحار الأنوار : ج 86 ص 88 ح 12 .
 - 6- الإقبال : ج 2 ص 150 ، بحار الأنوار : ج 98 ص 263 .

امام صادق علیه السلام: ستایش، خدای را که پروردگار جهانیان است و درود خدا بر محمد، خاتم پیامبران و بر خاندان پاک او باد! بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست در شب، آن گاه که پرده افکند، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست در روز، آن گاه که روشن شود. بر محمد و خاندان محمد، درود فرست در آخرت و دنیا. بر محمد و خاندان محمد، درود فرست تا زمانی که دو نوشونده (شب و روز)، پدیدار شوند و طلوع و غروب در پی هم آید، و دو ساربان، حُدی (آواز) می خوانند، (1) و تا آن گاه که شبی فرا رسد و تاریکی، فرو پوشاند و تا آن گاه که صبحی بر دمَد و سپیده ای روشن شود.

امام صادق علیه السلام: بر محمد، بنده ات و فرستاده ات، درود فرست؛ همو که فرمان تو را اجرا کرد، و در آشکار [و پیروز گردانیدن] دین تو، نهایت کوشش خود را به کار بُرد، و پیمان تو را استوار ساخت، و برای بندگان، خیرخواهی نمود، و همه نیروی خود را در راه خشنودی تو صرف کرد، بار خدایا! بنای او را بلند گردان، و بُرهانش را عظمت بخش. بار خدایا! بر اولیای امر پس از پیامبرت، و بیان کنندگان وحی ات، و خزانه داران دانشت، و اُمنای تو در شهرهایت، درود فرست؛ همانان که به دوستی شان فرمان دادی و اطاعت از آنان را بر آفریدگانت واجب ساختی. بار خدایا! بر ایشان درود فرست؛ درودی پاینده و ماندگار. بار خدایا! بر زاهدان و عابدان و اهل کوشش و تلاش [در عبادت] هم درود فرست.

1- مقصود از دو ساربان، شب و روز است که به ساربان تشبیه شده اند که کاروان آدمیان را به سوی گورهایشان پیش می برند، چنان که ساربان برای شتاب دادن به حرکت قافله اشتران، برایشان آواز (حُدی) می خوانند.

عنه عليه السلام : يا أسمع السامعين ، ويا أبصر الناظرين ، ويا أسرع الحاسبين ، (و) يا أجود الأجودين ، ويا أكرم الأكرمين ، صل على محمد وآل محمد ، كأفضل وأجزل وأوفى وأحسن وأجمل وأطهر وأزكى وأنور وأعلى وأبهى وأسنى وأنمى وأدوم وأعم وأبقى ما صليت وباركت ومنتت وسممت وترحمت على إبراهيم وآل إبراهيم إنك حميد مجيد . اللهم امنن على محمد وآل محمد كما منتت على موسى وهارون ، وسمم على محمد وآل محمد كما سلمت على نوح في العالمين ، اللهم وأورد عليه من ذريته وأزواجه وأهل بيته وأصحابه وأتباعه من تقر به عينه ، واجعلنا منهم وممن تسقيه بكأسه وتورده حوضه ، واحشرنا في زمرة واجعلنا تحت لوائه ، وأدخلنا في كل خير أدخلت فيه محمدًا وآل محمد ، وأخرجنا من كل سوء أخرجت منه محمدًا وآل محمد ، ولا تفرق بيننا وبين محمد وآل محمد طرفه عين أبدًا ، ولا أقل من ذلك ولا أكثر . (1)

عنه عليه السلام : يستحب أن يصلى على النبي صلى الله عليه وآله بعد العصر يوم الجمعة بهذه الصلوة : اللهم إن محمدًا صلى الله عليه وآله كما وصدفته في كتابك حيث تقول : «لقد جاءكم رسول من أنفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم بالمؤمنين رءوف رحيم» (2) ، فأشهد أنه كذلك ، وأنك لم تأمر بالصلوة عليه إلا بعد أن صليت عليه أنت وملائكتك ، وأنزلت في محكم قرآنك : «إن الله وملائكته يصلون على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليماً» (3) لا لحاجه إلى صلوة أحد من المخلوقين بعد صلواتك عليه ، ولا إلى تزكيتهم إياه بعد تزكيتك ، بل الخلق جميعاً هم المحتاجون إلى ذلك ؛ لأنك جعلته بابك الذي لا تقبل لمن أتاك إلا منه ، وجعلت الصلوة عليه قربه منك ووسيلة إليك وزلفه عندك ، ودلت المؤمنين عليه ، وأمرتهم بالصلوة عليه ليزدادوا بها أثره (4) لديك وكرامه عليك ، ووكلت بالمصليين عليه ملائكتك يصومون عليه ويبلغونه صلواتهم وتسليمهم . . . اللهم إني أبدأ بالشهادة له ثم بالصلوة عليه ، وإن كنت لا أبلغ من ذلك رضى نفسى ، ولا يعبره لسانى عن صميرى . . . اللهم فصل على محمد عبدك ورسولك ونبيك ووليك ونحيك وصدفيك وصدفوتك وخيرتك من خلقك ، الذى انتجبتة لرسالاتك ، واستخلصته لدينك ، واسترعيته عبادك ، واتمنته على وحيك ، علم الهدى ، وباب التقى والثقى ، والعروة الوثقى فيما بينك وبين خلقك ، الشاهد لهم المهيم عليهم ، أشرف وأفضل وأزكى وأطهر وأنمى وأطيب ما صليت على أحد من خلقك ، وأنبأيك ورسلك ، وأصفيائك والمخلصين من عبادك . اللهم واجعل صلواتك وغفرانك ورضوانك ومغافاتك وكرامتك ورحمتك ومنك وفضلك وسلامك وشرفك وإعظامك وتبجيلك ، وصلوات ملائكتك ورسلك وأنبأيك والأوصياء والشهداء والصدقيين وعبادك الصالحين وحسن أولئك رفيقا ، وأهل السماوات والأرضين وما بينهما وما فوقهما وما تحتها ، وما بين الخافقين وما بين الهواء والشمس والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب ، وما سبج لك في البر والبحر وفي الظلمة والضياء بالغدو والأصال وفي آناء الليل وأطراف النهار وساعاته ، على محمد بن عبد الله سيد المرسلين ، وخاتم النبيين ، وإمام المتقين ، ومولى المؤمنين ، وولي المسلمين ، وقائد الغر المحجلين (5) ، ورسول رب العالمين إلى الجن والإنس والأعجمين (6) ، والشاهد البشير الأمين ، النذير الداعي إليك بإذنك السراج المنير . اللهم صل على محمد وآل محمد في الأولين ، اللهم صل على محمد وآل محمد في الآخرين ، وصل على محمد وآل محمد يوم الدين ؛ يوم يقوم الناس لرب العالمين ، اللهم صل على محمد كما هديتنا به ، اللهم صل على محمد كما استنقذتنا به ، اللهم صل على محمد كما أنعشتنا (7) به ، اللهم صل على محمد كما أحيينا به ، اللهم صل على محمد كما شد رفقنا به ، اللهم صل على محمد كما أعزتنا به ، اللهم صل على محمد كما فضلتنا به . . . اللهم صل على محمد وآل محمد ، وأعطه من الوسيلة والفضيلة والشرف والكرامه ما يعطيه (8) به الملائكة المقربون ، والنبيون والمرسلون ، والخلق أجمعون . . . اللهم فصل على محمد وآل محمد ، وراحم محمد وآل محمد ، كأفضل ما صليت ورحمت وباركت على إبراهيم وآل إبراهيم إنك حميد مجيد . اللهم وامنن على محمد وآل محمد ، كأفضل ما منتت على موسى وهارون . اللهم وسلم على محمد وآل محمد ، كأفضل ما سلمت على نوح في العالمين . اللهم صل على محمد وآل محمد وعلى إمام

المُسْلِمِينَ، وَحَفَظَهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ، وَافْتَحَ لَهُ فَتْحًا يَسِيرًا، وَأَنْصُرَهُ نَصْرًا عَزِيمًا، وَاجْعَلْ لَهُ مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا، اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَأَهْلِكَ أَعْدَاءَهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَأَزْوَاجِهِ الطَّيِّبِينَ الْأَخْيَارِ، الطَّاهِرِينَ الْمُطَهَّرِينَ، الْهَادِيَ الْمَهْدِيِّينَ، غَيْرِ الضَّالِّينَ وَلَا الْمُضِلِّينَ، الَّذِينَ أَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيرًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِمْ فِي الْمَلَأِ الْأَعْلَى، وَصَلِّ عَلَيْهِمْ أَبَدَ الْأَبَدِينَ، صَلَاةً لَا مُنْتَهَى لَهَا وَلَا أَمَدَ دُونَ رِضَاكَ، آمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. . . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْوُلَاةِ السَّادَةِ الْكُفَاةِ (9)، الْكُفُولِ (10) الْكِرَامِ، الْقَادَةِ الْقَمَاقِمِ (11) الضُّخَامِ، اللَّيُوثِ الْأَبْطَالِ، عِصْمَةً لِمَنْ اعْتَصَمَ بِهِمْ، وَإِجَارَةً لِمَنْ اسْتَجَارَ بِهِمْ، وَالْكَهْفِ الْحَصِينِ، وَالْفُلْكِ الْجَارِيَةِ فِي اللَّجَجِ الْغَامِرِ، الرَّاعِبِ عَنْهُمْ مَارِقًا، وَالْمُتَأَخِّرِ عَنْهُمْ زَاهِقًا، وَاللَّازِمِ لَهُمْ لَاحِقًا، وَمَا حَكَ فِي أَرْضِكَ، وَصَلِّ عَلَى عِبَادِكَ فِي أَرْضِكَ الَّذِينَ أَنْقَذْتَ بِهِمْ مِنَ الْهَلَكَةِ وَأَنْتَ بِهِمْ مِنَ الظُّلْمَةِ، شَجَرَهُ النَّبُوءِ وَمَوْضِعِ الرِّسَالَةِ وَمُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ وَمَعْدِنِ الْعِلْمِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، آمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. (12)

- 1- مصباح المتهجد: ص 63 ح 101، فلاح السائل: ص 319 ح 215، المصباح للكفعمي: ص 45 كلها عن معاوية بن عمّار، بحار الأنوار: ج 86 ص 70 ح 5.
- 2- التوبه: 128.
- 3- الأحزاب: 56.
- 4- الأثره والمآثره والمآثره: المكرمه لأنها تؤثر أي تذكر ويأثرها قرن عن قرن يتحدثون بها، وفي المحكم: المكرمه المتوارثه (لسان العرب: ج 4 ص 7 «أثر»).
- 5- العزّ المُحَجَّلون: أي بيض مواضع الضوء من الأيدي والوجه والأقدام، استعار أثر الضوء في ف الوجه واليدين والرجلين للإنسان من البياض الذي يكون في وجه الفرس ويديه ورجليه (النهايه: ج 1 ص 346 «حجل»).
- 6- يريد بالأعجمين الذين لا يفصحون، لا العجم الذين هم خلاف العرب؛ لأنّ العجم من الإنس، والأعجمي: الذي لا يفصح سواء كان من العرب أو العجم لآفه في لسانه لا يتبين كلامه (بحار الأنوار: ج 90 ص 88).
- 7- نَعَشَهُ اللَّهُ: رَفَعَهُ، كَانَعَشَهُ (القاموس المحيط: ج 2 ص 290 «نعش»).
- 8- يقال: عَبَطْتُ الرَّجْلَ أَعْبَطَهُ غَبَطًا، إِذَا اشْتَهَيْتَ أَنْ يَكُونَ لَكَ مِثْلُ مَا لَهُ، وَأَنْ يَدُومَ عَلَيْهِ مَا هُوَ فِيهِ (النهايه: ج 3 ص 339 «غبط»).
- 9- رَجُلٌ كَفِيٌّ: أَي كَافٍ (لسان العرب: ج 15 ص 227 «كفي»). وقال العلامة المجلسي قدس سره: الكُفَاةُ: جمع الكَفِيِّ؛ وهو الذي يكفيك الشرور والآفات، وفي بعض النسخ: «الكُماه»؛ وهو جمع الكَمِيِّ؛ وهو الشجاع (بحار الأنوار: ج 90 ص 89).
- 10- الكَهْلُ: الحليم العاقل (النهايه: ج 4 ص 213 «كهل»).
- 11- الْقَمَمَقَامُ: السَيِّدُ. وَالْقَمَمَقَامُ: الْعَدَدُ الْكَثِيرُ، وَيُقَالُ: سَيِّدٌ قَمَمَقَامٌ لِكَثْرَةِ خَيْرِهِ (الصحاح: ج 5 ص 2015 «قمم»).
- 12- مصباح المتهجد: ص 387 ح 517، البلد الأمين: ص 72، جمال الأسبوع: ص 288، بحار الأنوار: ج 94 ص 43 ح 26 نقلًا عن أصل قديم من مؤلف قدماء الأصحاب نحوه وكلاهما عن مهرا بن جعفر بن محمد، وج 90 ص 82 ح 3.

امام صادق علیه السلام: ای شنواترین شنوندگان، ای بیناترین بینندگان، ای سریع‌ترین حسابگران، ای بخشنده‌ترین بخشندگان، و ای بزرگواری‌ترین بزرگواران! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، همانند برترین و بیشترین و کامل‌ترین و نیکوترین و زیباترین و کریمانه‌ترین و پاک‌ترین و ناب‌ترین و نورانی‌ترین و والاترین و درخشان‌ترین و شکوهمندترین و بالنده‌ترین و پاینده‌ترین و فراگیرترین و ماندگارترین درود و برکت و لطف و درود و رحمتی که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم فرستادی، که به راستی تو، ستوده و بزرگواری. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، ممتّ نه، چنان که بر موسی و هارون، ممتّ نهادی، و بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، چنان که بر نوح در میان جهانیان، درود فرستادی. بار خدایا! از فرزندان او و همسرانش و خانواده اش و یارانش و پیروانش، کسانی را بر [حوض کوثر] او در آور که دیدگانش بدانها روشن شود، و ما را از ایشان و از کسانی قرار ده که با جام او سیرابشان می‌کنی و بر حوض او وارد می‌کنی. ما را در گروه او محشور فرما و زیر پرچم او در آور، و ما را در هر آن خوبی‌ای که محمد و خاندان محمد را به آن داخل کردی، داخل کن، و از هر بدی‌ای که محمد و خاندان محمد را از آن بیرون بردی، بیرونمان ببر، و هرگز ما را از محمد و خاندان محمد، چشم بر هم زدن و نه کمتر و بیشتر از آن، جدا مکن.

امام صادق علیه السلام: مستحبّ است که بعد از نماز عصر روز جمعه، با این صلوات، بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود فرستاده شود: «بار خدایا! محمد صلی الله علیه و آله چنان است که تو، خود، در کتابت او را وصف کرده‌ای، آن جا که فرمایی: «برای شما پیامبری از خودتان آمد که بر او دشوار است شما در رنج بیفتید. به [هدایت] شما حریص و نسبت به مؤمنان، دلسوز و مهربان است». من، گواهی دهم که او چنین است، و تو به درود فرستادن بر او فرمان ندادی، مگر پس از آن که تو خود و فرشتگان، بر او درود فرستادید، و در قرآن محکمت، فرود فرستادی که: «خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می‌فرستند. ای کسانی که ایمان آورده‌اید! شما نیز بر او درود فرستید و درودی کامل گوید»، نه این که با وجود درود فرستادن تو بر او، به درود فرستادن احدی از مخلوقات، نیاز باشد، و با وجود ستایش تو از او، به ستایش آنان از او حاجتی باشد؛ بلکه این جمله خلاق اند که به این کار (درود فرستادن بر او) نیاز دارند؛ زیرا تو، او (پیامبر) را درگاه خود قرار دادی، به طوری که جز آن کس را که از این در در آید، نپذیری، و درود فرستادن بر او را مایه نزدیک شدن به خودت و وسیله‌ای به سویت، و منزلتی در نزدت قراردادی، و مؤمنان را بدان راه نمایی کردی، و به درود فرستادن بر او فرمانشان دادی تا بدان وسیله، بر ارجمندی و شرافت خویش در پیشگاه تو بیفزایند، و فرشتگان را بر درود فرستندگان بر او گماشتی که بر او درود فرستند و درودها و سلام‌های آنان را به او برسانند... بار خدایا! من، نخست به [نبوّت و حقّانیت] او گواهی می‌دهم. سپس بر او درود می‌فرستم، اگر چه با این کار، هنوز به رضایت خاطر نمی‌رسم و زیانم [چنان که باید]، گویای دروغ نیست... بار خدایا! بر محمد، بنده ات و فرستاده ات و پیامبرت و دوستت و هم‌رازت و برگزیده ات و بهترینت و منتخب تو از میان آفریدگان، درود فرست؛ همو که برای [ابلاغ] پیام‌هایت برگزیدی، و برای دینت گزینش کردی، و سرپرستی بندگانت را به او سپردی، و امین وحی خود قرارش دادی؛ آن نشانی راه، و در پرهیزگاری و خردمندی، و استوارترین دستگیره رشته میان تو و آفریدگان، گواه آنان و نگهبان ایشان؛ بهترین و برترین و ناب‌ترین و پاک‌ترین و بالنده‌ترین و خوش‌ترین درودی را که بر یکی از آفریدگان و پیامبرانت و فرستادگان و برگزیدگان و بندگان مخلصت فرستاده‌ای. بار خدایا! درودها و آمرزش و خشنودی و عافیت و کرامت و رحمت و لطف و فضل و سلام و ارج و بزرگداشت و گرامیداشتت را، و درودهای فرشتگان و فرستادگان و پیامبرانت و جانشینان [پیامبران] و گواهی دهندگان و تصدیق‌کنندگان و بندگان شایسته ات - که نیکو رفیقانی هستند -، و اهل آسمان‌ها و زمین‌ها و هر آنچه میان آنها و بالای آنها و زیر آنهاست، و آنچه میان مشرق و مغرب و میان هوا و خورشید و ماه و ستارگان و کوه‌ها و درختان و جنبندگان اند، و آنچه را در خشکی و آب و در تاریکی و روشنایی، هر بام و شام و در ساعات شب و اوقات روز، تو را تسبیح می‌گویند. [درود همه اینان را] بر محمد بن عبدالله قرار ده، او که سرور

فرستادگان، و خاتم پیامبران، و پیشوای پرهیزگاران، و آقای مؤمنان، و حامی و سرپرست مسلمانان، و پیشرو بی همتایان، و فرستاده پروردگار جهانیان به سوی جنّ و انس و بی زبانان، و گواه و بشارتگر و امین و هشدار دهنده و دعوت کننده به سوی تو با اجازه تو، و چراغ تابان بود. بار خدایا! در میان نخستینیان، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست. بار خدایا! در میان پسینیان، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، در روز جزا - روزی که مردم در پیشگاه پروردگار جهانیان می ایستند -، بر محمد و خاندان محمد، درود فرست. بار خدایا! بر محمد درود فرست که به واسطه او، ما را هدایت کردی. بار خدایا! بر محمد، درود فرست که به واسطه او، ما را نجات بخشیدی. بار خدایا! بر محمد درود فرست که به واسطه او، ما را رفعت بخشیدی. بار خدایا! بر محمد درود فرست که به واسطه او ما را زنده ساختی. بار خدایا! بر محمد، درود فرست که به واسطه او، ما را بزرگی بخشیدی. بار خدایا! بر محمد، درود فرست که به واسطه او ما را عزّت دادی. بار خدایا! بر محمد، درود فرست که به واسطه او ما را برتری عطا کردی بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و به او چنان وسیله (منزلت والا) و برتری و بزرگی و ارجمندی عطا فرما که فرشتگان مقرب و پیامبران و فرستادگان و همه خلائق، بر او غبطه بخورند بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، و بر محمد و خاندان محمد، رحمت آور، همچون برترین درود و رحمت و برکتی که نثار ابراهیم و خاندان ابراهیم کردی، که به راستی، تو ستوده و بزرگواری. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، منت نه، همچون برترین منتی که بر موسی و هارون نهادی. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد، درود فرست، همچون برترین درودی که بر نوح در میان جهانیان فرستادی». بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد و بر امامان مسلمانان، نخستین و واپسین آنان، درود فرست. بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد و بر امام مسلمانان درود فرست، و او را از پیش رو و از پشت سر و از راست و از چپ و از بالا و از پایین [از شش جهت]، نگهداری کن و برایش فتوحی آسان فراهم آور و به نصرتی نیرومند، یاری اش ده و از نزد خود، برایش تسلطی یاری بخش قرار ده. بار خدایا! به فرج [دولت] خاندان محمد، شتاب ببخش و دشمنان آنان را، از جنّ و انس، نابود کن. بار خدایا! بر محمد و اهل بیت او و ذریه و همسرانش درود فرست، که خوب و نیک و پاک و مطهر و هدایتگر و هدایت شده اند، نه گم راه و نه گم راه کننده، همانان که پلیدی را از ایشان بردی و پاک پاکشان نمودی. بار خدایا! در میان نخستینیان، بر محمد و خاندان محمد درود فرست. در میان پسینیان، بر محمد و خاندان محمد درود فرست. در جمع آسمانیان، بر آنان درود فرست. تا همیشه همیشه، بر آنان درود فرست؛ درودی که نهایت و پایانی جز رضایت تو نداشته باشد. آمین، آمین، ای پروردگار جهانیان! بار خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست؛ این خاندان فرمان فرما، آقا، کفایت کننده، دانا، بزرگوار، پیشوا، مهتر، بزرگ، شیر دل، پهلوان، نگهدار کسی که به آنان پناه برد، حامی کسی که از آنان امان بخواهد، غار مستحکم، کشتی روان در آب های ژرف و متلاطم؛ همانان که هر کس از ایشان روی گرداند، از دین خارج گشته است و هر که از آنان واپس ماند، نابود می شود و کسی که همراه ایشان باشد، به مقصد می رسد؛ همانان که نیزه های تو در زمین تو هستند. درود فرست بر آن بندگان خود در زمینت که به واسطه آنان، [دیگر بندگان را] از هلاکت رهایی و به نور وجود آنان، تاریکی را زدودی؛ همانان که درخت نبوت، جایگاه رسالت، محل آمد و شد فرشتگان، و کان دانش اند. درود خدا بر او و بر ایشان، همگی! آمین، آمین، ای پروردگار جهانیان.

9 / 6 الصَّلَاةُ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ الْكَاطِمِ الْإِمَامِ الْكَاطِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ قَالَ فِي دُبْرِ صَلَاةِ الصُّبْحِ وَصَلَاةِ الْمَغْرِبِ قَبْلَ أَنْ يَتَنَبَّى (1) رَجُلِيهِ أَوْ يُكَلِّمَ أَحَدًا: «إِنَّ اللَّهَ وَ مَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلِيمًا»، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَ ذُرِّيَّتِهِ» فَضَى اللَّهُ لَهُ مِنْهُ حَاجَةٌ؛ سَبْعُونَ فِي الدُّنْيَا وَثَلَاثُونَ فِي الْآخِرَةِ. (2)

-
- 1- أراد قبل أن يصرف رجله عن حالته التي عليها في التشهد (النهاية: ج 1 ص 226 «ثنى»).
 - 2- ثواب الأعمال: ص 187 ح 1 عن ابن المغيرة، جامع الأخبار: ص 159 ح 381 عن أبي المغيرة، فلاح السائل: ص 408 ح 278 عن معاوية بن عمارة عن الإمام الصادق عليه السلام، بحار الأنوار: ج 86 ص 95 ح 3 وص 97 ح 5.

6 / 9 صلوات های رسیده از امام کاظم علیه السلام

6 / 9 صلوات های رسیده از امام کاظم امام کاظم علیه السلام: هر کس در پی نماز صبح و نماز مغرب ، پیش از آن که پاهایش را از حالت تشهّد خارج سازد یا با کسی حرفی بزند ، بگوید : « خدا و فرشتگان او بر پیامبر درود می فرستند . ای کسانی که ایمان آورده اید! شما نیز بر او درود فرستید و سلامی کامل دهید» . بار خدایا! بر محمّد پیامبر و نسل او درود فرست» ، خداوند صد حاجت او را بر می آورد؛ هفتاد در دنیا و سی در آخرت .

عنه عليه السلام: من سدر آل مُحَمَّدٍ فِي الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْآخِرِينَ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْمَلَأِ الْأَعْلَى، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ فِي الْمُرْسَلِينَ. اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ الْوَسِيلَةَ وَالشَّرَفَ وَالْفَضِيلَةَ وَالذَّرَجَةَ الْكَبِيرَةَ، اللَّهُمَّ إِنِّي آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ، فَلَا تَحْرِمْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ رُؤْيَيْتَهُ، وَارزُقْنِي صِدْقَتَهُ، وَتَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِهِ، وَاسْقِنِي مِنْ حَوْضِهِ مَشْرَبًا رَوِيًّا سَائِغًا هَنِيئًا لَا أَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ كَمَا آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَمْ أَرَهُ فَعَرَّفْنِي فِي الْجَنَانِ وَجْهَهُ، اللَّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ عَنِّي تَحِيَّةً كَثِيرَةً وَسَدًّا لَمًّا». فَإِنَّ مَنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِهَذِهِ الصَّلَوَاتِ هُدِمَتْ ذُنُوبُهُ، وَمُجِيتَ خَطَايَاهُ، وَدَامَ سُرُورُهُ، وَاسْتَجِيبَ دُعَاؤُهُ، وَأُعْطِيَ أَمَلَهُ، وَبُسِطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَأُعِينَ عَلَى عَدُوِّهِ، وَهَيَّبَ لَهُ سَبَبُ أَنْوَاعِ الْخَيْرِ، وَيُجْعَلُ مِنْ رُفَقَاءِ نَبِيِّهِ فِي الْجَنَانِ الْأَعْلَى. يَقُولُهُنَّ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غُدُوَّةً، وَثَلَاثَ مَرَّاتٍ عَشِيَّةً.

(1)

1- . ثواب الأعمال : ص 187 ح 1 عن ابن المغيرة، جامع الأخبار : ص 159 ح 381 عن أبي المغيرة، المصباح للكفعمي : ص 559 عن الإمام الصادق عليه السلام وفي صدره «من أراد أن يسرَّ محمدًا وآله في الصلاة عليهم فليقل: اللَّهُمَّ يَا أَجُودَ مَنْ أَعْطَى، وَيَا خَيْرَ مَنْ سَأَلَ، وَيَا أَرْحَمَ مَنْ اسْتَرْحَمَ، اللَّهُمَّ صَلِّ...» وليس فيه من «فإنَّ من صَلَّى على النبي صلى الله عليه وآله...»، بحار الأنوار: ج 86 ص 96 ح 3 وج 94 ص 85 ح 5.

امام کاظم علیه السلام: از اسرار خاندان محمد در درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه و آله و خاندان او [، در این جملات نهفته است] : «بار خدایا! در میان پیشینیان، بر محمد و خاندان محمد درود فرست. در میان پسینیان، بر محمد و خاندان محمد درود فرست! در میان جمع برین (عالم بالا و نزد فرشتگان)، بر محمد و خاندان محمد درود فرست، و در میان فرستادگان [الهی]، بر محمد و خاندان محمد درود فرست. بار خدایا! به محمد و خاندان محمد، مقام والای قرب و بلند پایگی و برتری و درجه بزرگ عطا فرما. بار خدایا! من در حالی به محمد صلی الله علیه و آله ایمان آورده ام که او را ندیده ام، پس در روز رستاخیز، مرا از دیدن او محروم مگردان و همراهی با او را روزی ام کن. مرا بر آیین او بمیران، و از حوض او به من بنوشان؛ نوشی شاداب و لذیذ و گوارا که پس از آن، هرگز تشنه نشوم. به راستی که تو بر هر چیز توانایی. بار خدایا! من در حالی به محمد صلی الله علیه و آله ایمان آورده ام که او را ندیده ام، پس در باغ های بهشت، رخسار او را به من بنمایان. بار خدایا! از جانب من، تحیت و درود بسیار، به روان محمد برسان». هر کس با این صلوات ها، بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود فرستد، گناهانش در هم فرو می ریزد، خطاهایش پاک می شود، شادمانی اش ماندنی می شود، دعایش مستجاب می گردد، آرزویش برآورده می شود، در روزی اش گشایش داده می شود، در برابر دشمنش کمک می شود، اسباب هر گونه خیر و خوبی، برایش فراهم می گردد و در بهشت های برین، از همدمان پیامبرش قرار داده می شود. این صلوات ها را سه بار در صبح و سه بار در هنگام شب می گوید.

عنه عليه السلام: يا مَنْ لا- تَخْفَى عَلَيْهِ اللَّغَاثُ ، ولا- تَشَابَهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ . . . أَسَأَلُكَ بِغِنَاكَ عَن خَلْقِكَ ، وَبِحَاجَتِهِمْ إِلَيْكَ ، وَبِفَقْرِهِمْ وَفَاقَتِهِمْ إِلَيْكَ ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الْأَيْمَنَةِ الرَّاشِدِينَ . . . أَسَأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ ، وَخَاصَّتِكَ وَخَالِصَتِكَ وَصَدَفِيكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ ، وَأَمِينِكَ عَلَيَّ وَحِيكَ وَمَوْضِعِ سِرِّكَ ، وَرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَهُ إِلَى عِبَادِكَ وَجَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ وَنُورًا اسْتِضَاءَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ؛ فَبَشِّرْ بِالْجَزِيلِ مِنْ ثَوَابِكَ ، وَأَنْذِرْ بِالْأَلِيمِ مِنْ عِقَابِكَ . اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيْهِ بِكُلِّ فَضِيلَةٍ مِنْ فَضَائِلِهِ ، وَبِكُلِّ مَنْقَبَةٍ مِنْ مَنْاقِبِهِ ، وَبِكُلِّ حَالٍ مِنْ حَالَاتِهِ ، وَبِكُلِّ مَوْقِفٍ مِنْ مَوَاقِفِهِ صَلَاةً تُكْرَمُ بِهَا وَجْهَهُ ، وَأَعْطِهِ الدَّرَجَةَ وَالْوَسِيلَةَ وَالرَّفْعَةَ وَالْفَضِيلَةَ . اللَّهُمَّ شَرِّفْ فِي الْقِيَامَةِ مَقَامَهُ ، وَعَظِّمْ بُيَانَهُ ، وَأَعْلِ دَرَجَتَهُ ، وَتَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ فِي أُمَّتِهِ ، وَأَعْطِهِ سُؤْلَهُ ، وَارْفَعْهُ فِي الْفَضِيلَةِ إِلَى غَايَتِهَا . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ أَهْلِ بَيْتِهِ أَيْمَنَةِ الْهُدَى وَمَصَابِيحِ الدُّجَى ، وَأَمَنَاتِكَ فِي خَلْقِكَ وَأَصْفِيَانِكَ مِنْ عِبَادِكَ ، وَحُجَجِكَ فِي أَرْضِكَ وَمَنَارِكَ فِي بِلَادِكَ ، الصَّابِرِينَ عَلَيَّ بِلَانِكَ ، الطَّالِبِينَ رِضَاكَ الْمَوْفِينَ بِوَعْدِكَ ، غَيْرَ شَاكِينَ فِيكَ وَلَا جَا حِدِينَ عِبَادَتِكَ ، وَأَوْلِيَانِكَ وَسَلَانِلِ أَوْلِيَانِكَ ، وَخُرَّانِ عِلْمِكَ الَّذِينَ جَعَلْتَهُمْ مَفَاتِيحَ الْهُدَى وَنُورَ مَصَابِيحِ الدُّجَى؛ صَدِّ لِمَوَاتِكَ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَتِكَ وَرِضْوَانِكَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى مَنْارِكَ فِي عِبَادِكَ الدَّاعِي إِلَيْكَ بِإِذْنِكَ ، الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ الْمُؤَدِّي عَن رَسُولِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامُ . اللَّهُمَّ إِذَا أَظْهَرْتَهُ فَأَنْجِزْ لَهُ مَا وَعَدْتَهُ ، وَسُقِّ إِلَيْهِ أَصْحَابَهُ ، وَأَنْصُرْهُ وَقَوِّ نَاصِرِيهِ ، وَبَلِّغْهُ أَفْضَلَ أَمَلِهِ ، وَأَعْطِهِ سُؤْلَهُ ، وَجَدِّدْ بِهِ عَن مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ الدَّلِّ الَّذِي قَدْ نَزَلَ بِهِمْ بَعْدَ نَبِيِّكَ؛ فَصَارُوا مَقْتُولِينَ مَطْرُودِينَ مُشْتَرِدِينَ خَائِفِينَ غَيْرِ آمِنِينَ ، لَقُوا فِي جَنبِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ وَطَاعَتِكَ الْأَذَى وَالتَّكْذِيبِ ، فَصَبَرُوا عَلَيَّ مَا أَصَابَهُمْ فِيكَ ، رَاضِينَ بِذَلِكَ مُسْتَلْمِينَ لَكَ فِي جَمِيعِ مَا وَرَدَ عَلَيْهِمْ وَمَا يَرُدُّ عَلَيْهِمْ . اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ قَائِمِهِمْ بِأَمْرِكَ ، وَأَنْصُرْهُ وَأَنْصُرْ رِبَّهُ دِينَكَ الَّذِي غُيِّرَ وَبُدِّلَ ، وَجَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحَى مِنْهُ وَبُدِّلَ بَعْدَ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ؛ الَّذِينَ بَلَّغُوا عَنكَ الْهُدَى وَاعْتَقَدُوا لَكَ الْمَوَاقِيقَ بِالطَّاعَةِ ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ وَعَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَأَجْسَادِهِمْ ، وَالسَّلَامُ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ ، وَأَوْلِي الْعِزْمِ مِنْ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ ، وَعِبَادِكَ الصَّالِحِينَ أَجْمَعِينَ . (1)

1- . جمال الأسبوع : ص 183 عن الحسن بن القاسم العباسي ، مصباح المتهجد : ص 306 _ 310 ح 417 من دون إسنادٍ إلى أحدٍ من أهل البيت عليهم السلام ، بحار الأنوار : ج 91 ص 195 ح 3 .

امام کاظم علیه السلام: ای کسی که زبان ها بر او پوشیده نیست و در تشخیص صداها، دچار اشتباه نمی شود! ... به [حق] بی نیازی ات از آفریدگانت و نیازمندی آنان به تو، و به فقیری و تنگ دستی آنان نزد تو، از تو می خواهم که بر محمد، این برگزیده تو از میان آفریدگانت، و بر خاندان پاک او، این پیشوایان ره یافته، درود فرستی ... از تو می خواهم که بر محمد، بنده ات و فرستاده ات و پیغامبرت و بنده خاص و خالصت و دوست صمیمی ات و برگزیده تو از میان خلقت، و امین تو بر وحی ات و محرم رازت، و فرستاده تو که او را به سوی بندگانت فرستادی و او را رحمتی برای جهانیان قرار دادی و نوری برای مؤمنان که از روشنایی اش استفاده می کنند، و او [مردمان را] به پاداش فراوان تو بشارت داد و از کیفر دردناکت بیم داد. بار خدایا! پس به ازای هر فضیلتی از فضایلش و برای هر منقبتی از مناقبش و هر حالی از حالاتش و هر موضعی از مواضعش، بر او درود فرست؛ چنان درودی که با آن، او را سرفراز کنی و به او درجه و مقام والای قرب و بلندی و برتری عطا فرمایی. بار خدایا! در رستاخیز، مقامش را بلند گردان، بنایش را شکوهمند بدار، درجه اش را بالا ببر، شفاعتش را در حق امّش بپذیر، خواسته اش را بر آور، و او را تا نهایت برتری، بالا ببر. بار خدایا! درود فرست بر اهل بیت او، این پیشوایان راه راست و چراغ های تاریکی ها و امنای تو در میان خلقت و برگزیدگان تو از میان بندگانت و حجت های تو در زمینت و نشانه های تو در شهرهایت، آنان که شکیباً بر بلای تو و جوینده خشنودی تو و وفاکننده به وعده تو هستند، در تو تردید ندارند و منکر بندگی [خود در برابر] تو نیستند، دوستان تو و فرزندان دوستان تویند، و خزانه داران دانش تو هستند؛ همانان که کلیدهای هدایت و روشنایی چراغ های تاریکی ها قرارشان دادی. درودهای تو و رحمت و خشنودی تو، بر ایشان باد. بار خدایا! درود فرست بر محمد و خاندان محمد، و بر آن که نشانه ات در میان بندگانت و با اجازه تو، به سوی تو فرا می خواند و فرمان تو را برپا می دارد و از جانب پیامبرت _ که بر او و خاندانش درود باد _ انجام وظیفه می کند. بار خدایا! هر گاه آشکارش نمودی، وعده ای را که به او داده ای، تحقق بخش و یارانش را به سوی او روان کن، او را یاری ده و یارانش را نیرو بخش، او را به بزرگ ترین آرزویش برسان و خواسته اش را به او عطا کن و به واسطه او، محمد و خاندانش را _ که پس از پیامبرت به خواری افتادند و کشته و رانده و آواره شدند و در ترس و نا امنی به سر می بردند و به خاطر خشنودی و طاعت تو، آزارها دیدند و تکذیب شدند، ولی آنان بر آنچه در راه تو به آنان رسید، شکیبایی ورزیدند و بدان راضی بودند و در تمام رنج و گزندهایی که به آنان رسید و می رسد، تسلیم [حکم] تو بودند _ دوباره نیرو و عزّت بخش. بار خدایا! به ظهور قائم آنان _ که بر پا دارنده فرمان توست _ شتاب بخش و او را یاری ده و به واسطه او، دینت را که در آن تغییر و تحوّل داده اند، یاری کن و به واسطه او، هر بخشی از دینت را که پس از پیامبرت صلی الله علیه و آله محو یا جای گزین شده است، از نو احیا کن. بار خدایا! بر همه پیامبران و فرستادگان که از جانب تو هدایت کردند و با تو پیمان طاعت بستند، درود فرست. بار خدایا! بر ایشان و بر جان و جسم ایشان درود فرست؛ درود بر آنان باد و رحمت و برکات خدا. بار خدایا! بر محمد و بر فرشتگان مقربت و بر آن پیامبران فرستاده ات که اولوالعزم بوده اند و بر بندگان شایسته ات، همگی، درود فرست.

6 / 10 الصَّلَوَاتُ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا الْإِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، شَهَادَةً
أَخْلَصَ بِهَا لَهُ وَأَدَّخَرَهَا عِنْدَهُ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَخَيْرِ الْبَرِيَّةِ، وَعَلَى آلِهِ آلِ الرَّحْمَةِ وَشَجَرِهِ النَّعْمَةِ وَمَعْدِنِ الرَّسَالَةِ وَمُخْتَلَفِ
الْمَلَائِكَةِ. (1)

1- الكافي : ج 5 ص 373 ح 7 عن معاوية بن حكيم ، مكارم الأخلاق : ج 1 ص 449 ح 1541 وفيه «أنتم الرحمة ومعادن الحكمة»
بدل «آل الرحمة...» ، بحار الأنوار : ج 103 ص 264 ح 4 .

6 / 10 صلوات های رسیده از امام رضا علیه السلام

6 / 10 صلوات های رسیده از امام رضا امام رضا علیه السلام: گواهی می دهم که معبودی جز خدا نیست ، یگانه است و بی انباز ؛ گواهی ای که آن را از سرِ اخلاص می گویم و نزد تو انداخته ام می کنم . و درودهای خدا بر محمد ، خاتم پیامبران و بهترین مردمان و بر خاندان او که خاندان رحمت و درخت نعمت و مهد رسالت و محل آمد و شد فرشتگان اند .

قرب الإسناد عن أحمد بن محمد بن أبي نصر عن الإمام الرضا عليه السلام، قال: قُلْتُ لَهُ: كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي دُبُرِ الْمَكْتُوبِ، وَكَيْفَ السَّلَامُ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: تَقُولُ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ نَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ، وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ رَبِّكَ، وَعَبَدْتَهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ، فَجَزَاكَ اللَّهُ - يَا رَسُولَ اللَّهِ - أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. (1)

6 / 11 الصلاة الماثورة عن الإمام محمد بن علي الجواد الإمام الجواد عليه السلام: الحمد لله ميم النعم برحمته، والهادي إلى شكره بمنه، وصلّى الله على محمد خير خلقه؛ الذي جمع فيه من الفضل ما فرقه في الرسل قبله، وجعل ثرائه إلى من خصه بخلافته وسلم تسليمًا. (2)

1- قرب الإسناد: ص 382 ح 1344، بحار الأنوار: ج 86 ص 24 ح 25.

2- كتاب من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 398 ح 4399، مكارم الأخلاق: ج 1 ص 448 ح 1540، بحار الأنوار: ج 103 ص 264 ح 3.

6 / 11 صلوات رسیده از امام جواد علیه السلام

قرب الاسناد_ به نقل از احمد بن محمد بن ابی نصر_: به امام رضا علیه السلام گفتم: درود فرستادن و سلام دادن بر پیامبر خدا پس از نماز واجب، چگونه است؟ فرمود: می گویی: «درود بر تو، ای فرستاده خدا! و رحمت و برکات خدا بر تو باد. درود بر تو، ای محمد بن عبدالله. درود بر تو، ای برگزیده خدا. درود بر تو، ای محبوب خدا. درود بر تو، ای دُرْدانه خدا. درود بر تو، ای امین خدا! گواهی می دهم که تو فرستاده خدا هستی. گواهی می دهم که تو محمد بن عبدالله ای. گواهی می دهم که تو برای امتت خیر خواهی کردی و در راه پروردگارت جهاد نمودی و سخت کوشیدی و تا زنده بودی، او را پرستش و بندگی کردی. پس خداوند به تو_ ای فرستاده خدا!_ برترین پاداشی را دهد که به پیامبری از جانب امتش داده است. بار خدایا! برترین درودی را که بر ابراهیم و خاندان ابراهیم فرستادی، بر محمد و خاندان محمد بفرست، که تو ستوده و بزرگواری.»

6 / 11 صلوات رسیده از امام جواد امام جواد علیه السلام: سپاس و ستایش، خدای را که به رحمت خویش، نعمت ها را [بر بنده اش] تمام می کند و به لطف خویش، به سپاس گزاری اش ره نمون می شود، و درود خدا بر بهترین آفریده اش محمد که هر فضیلتی را که در پیامبران پیش از او پراکنده بود، در وجود او یک جا فراهم آورد و میراث او را به کسی داد که جانشینی اش را به او بخشید، و درود فراوان بر او باد.

6 / 12 الصَّلَاةُ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهَادِيَا لِإِمَامِ الْهَادِي عَلَيْهِ السَّلَامُ: اللَّهُمَّ إِنَّ أَوَّلَ مَا أَسَأَلُكَ مِنْ حَاجَتِي ، وَأَطْلُبُ إِلَيْكَ مِنْ رَغْبَتِي ، وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِهِ بَيْنَ يَدَيِ مَسْأَلَتِي ، وَأَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَيْكَ بَيْنَ يَدَيِ طَلِبَتِي ، الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَأَسَأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ كَأَفْضَلِ مَا أَمَرْتَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِمْ ، وَكَأَفْضَلِ مَا سَأَلْتُكَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ ، وَكَمَا أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ وَلَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ . اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيْهِمْ بَعْدَ مَنْ صَلَّيَ ، وَبَعْدَ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ ، وَبَعْدَ مَنْ لَا يُصَلِّي عَلَيْهِمْ ، صَلَاةً دَائِمَةً تَصِلُهَا بِالْوَسِيلَةِ وَالرَّفْعَةِ وَالْفَضِيلَةِ ، وَصَلِّ عَلَى جَمِيعِ أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَعِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ، وَصَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ تَسْلِيمًا . اللَّهُمَّ وَمِنْ جُودِكَ وَكَرَمِكَ أَنْتَ لَا تُخَيِّبُ مَنْ طَلَبَ إِلَيْكَ وَسَأَلَكَ وَرَغِبَ فِيمَا عِنْدَكَ ، وَتُبْغِضُ مَنْ لَمْ يَسْأَلْكَ ، وَلَيْسَ أَحَدٌ كَذَلِكَ غَيْرَكَ ، وَطَمَعِي يَا رَبِّ فِي رَحْمَتِكَ وَمَغْفِرَتِكَ وَثِقْتِي بِإِحْسَانِكَ وَفَضْلِكَ حَادِنِي عَلَى دُعَائِكَ وَالرَّغْبَةِ إِلَيْكَ وَإِنْزَالِ حَاجَتِي بِكَ ، وَقَدْ قَدَّمْتُ أَمَامَ مَسْأَلَتِي التَّوَجُّهَ بِنَبِيِّكَ الَّذِي جَاءَ بِالْحَقِّ وَالصِّدْقِ مِنْ عِنْدِكَ ، وَنُورِكَ وَصِدْرِاطِكَ الْمُسْتَقِيمِ ؛ الَّذِي هَدَيْتَ بِهِ الْعِبَادَ ، وَأُحْيَيْتَ بِنُورِهِ الْبِلَادَ ، وَخَصَّصْتَهُ بِالْكَرَامَةِ وَأَكْرَمْتَهُ بِالشَّهَادَةِ ، وَبَعَثْتَهُ عَلَى حِينِ فِتْنَةٍ مِنَ الرُّسُلِ لِصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ . اللَّهُمَّ وَإِنِّي مُؤْمِنٌ بِسِرِّهِ وَعِلَاقِيَّتِهِ ، وَسِدْرٌ أَهْلِي بَيْتِهِ _ الَّذِينَ أَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيرًا _ وَعِلَاقِيَّتِهِمْ ، اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا تَقْطَعْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، وَاجْعَلْ عَمَلِي بِهِمْ مُتَقَبَّلًا . (1)

1- . مصباح المتهجد : ص 344 ح 453 ، جمال الأسبوع : ص 211 كلاهما عن يعقوب بن يزيد الكاتب الأنباري ، بحار الأنوار : ج 90 ص 50 ح 12 .

6 / 12 صلوات های رسیده از امام هادی علیه السلام

6 / 12 صلوات های رسیده از امام هادی علیه السلام: بار خدایا! نخستین حاجتی که از تو می خواهم و نخستین امیدی که به تو دارم و پیش از بیان خواسته ام، به آن توسّل می جویم و آن را وسیله تقرّبیم به درگاهت قرار می دهم، درود بر محمّد و خاندان اوست. از تو می خواهم بر او و بر ایشان درود فرستی، برترین درودی که دستور داده ای بر آنان فرستاده شود و برترین درودی که [تاکنون] آفریده ای از آفریدگانت از تو خواسته است و تا روز قیامت از تو برای او و برای آنان خواسته خواهد شد. بار خدایا! بر آنان درود فرست، به شمار کسانی که درود فرستاده اند و به شمار کسانی که بر ایشان درود نفرستاده اند و به شمار کسانی که بر ایشان درود نمی فرستند؛ درودی همیشگی که آن را به مقام قرب به خداوند و بلندی و برتری، وصل کنی. همچنین بر همه پیامبران و فرستادگان و بندگان شایسته ات درود فرست و _ خدایا _ بر محمّد و خاندان او درود فرست و سلام شان گوی. بار خدایا! از بخشندگی و بزرگواری توست که هر که را از تو درخواست کرد و آنچه را نزد توست [از ثواب و پاداش و کرامت] آرزو کرد، ناکام نمی گردانی، و آن را که از تو درخواست نکند، دشمن می داری، و جز تو، کسی چنین نیست. ای پروردگار من! طمع من به رحمت و آمرزش تو و اعتمادم به نیکی و لطف تو، مرا وا داشت که تو را بخوانم و از تو درخواست کنم و نیازم را به نزد تو آورم. پیش از بیان درخواستم، به پیامبرت توجه نمودم؛ همو که از جانب تو، حق و راستی و نیز روشنایی و راه راستِ تو را آورد؛ همو که به واسطه اش بندگان را هدایت کردی، و با فروغ او، سرزمین ها را زندگی بخشیدی، و به او کرامت عطا کردی و به شهادت، (1) مفتخرش ساختی، و پس از مدّت ها که پیامبری نیامده بود، او را فرستادی. درود خدا بر او و بر خاندانش باد! بار خدایا! من به نهان و آشکار او، و به نهان خاندانش _ همانان که پلیدی را از ایشان بردی و یکباره پاکشان گردانیدی _ و به آشکار آنان، ایمان دارم. بار خدایا! پس بر محمّد و خاندان او درود فرست و در دنیا و آخرت، میان من و آنان جدایی مینداز و به برکت وجود ایشان، عمل مرا پذیرفتنی دار.

1- . شاید به معنای «شهود و اطلاع از عالم غیب» باشد، یا «گواهی دادن خداوند بر حقّانیت و نبوّت ایشان» .

عنه عليه السلام في الزياره الجامعه: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِیْكَ لَهُ، كَمَا شَهِدَ اللّٰهُ لِنَفْسِهِ وَشَهِدَتْ لَهُ مَلَائِكَتُهُ وَأَوْلُو الْعِلْمِ مِنْ خَلْقِهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ الْمُنْتَجَبُ وَرَسُولُهُ الْمُرْتَضَى، أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَفْضَلَ لِمَوَاتِكَ وَأَكْمَلَهَا، وَأَنْمِ بَرَكَاتِكَ وَأَعْمَمَهَا، وَأَزْكِي تَحِيَّاتِكَ وَأَتَمِّمَهَا عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ وَنَحِيَّكَ وَوَلِيِّكَ وَرَضِيكَ وَصَدَفِيكَ وَخَيْرِنِكَ وَخَاصَّتِكَ وَخَالِصَتِكَ، وَأَمِينِكَ الشَّاهِدِ لَكَ وَالِدَالِّ عَلَيْكَ، وَالصَّادِعِ بِأَمْرِكَ وَالنَّاصِحِ لَكَ، وَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِكَ وَالذَّابِّ عَن دِينِكَ، وَالْمَوْضِحِ لِبِرَاهِينِكَ وَالْمَهْدِيَّ إِلَى طَاعَتِكَ، وَالْمُرْشِدِ إِلَى مَرْضَاتِكَ وَالْوَاعِي لَوْحِيكَ، وَالْحَافِظِ لِعَهْدِكَ وَالْمَاضِي عَلَى إِنْفَازِ أَمْرِكَ، الْمُؤَيَّدِ بِالنُّورِ الْمُضِيِّ، وَالْمُسَدِّدِ بِالْأَمْرِ الْمَرْضِيِّ، الْمَعْصُومِ مِنْ كُلِّ خَطَأٍ وَزَلَلٍ، الْمُنْتَزَهَ مِنْ كُلِّ دَسَسٍ وَخَطَلٍ (1)، وَالْمَبْعُوثِ بِخَيْرِ الْأَدْيَانِ وَالْمِلَلِ، مَقُومَ الْمَيْلِ وَالْعِوَجِ، وَمُقِيمَ الْبَيِّنَاتِ وَالْحُجَجِ، الْمَخْصُوصِ بِظُهُورِ الْفَلَجِ (2) وَإِيضَاحِ الْمَنْهَجِ، الْمُظْهِرِ مِنْ تَوْحِيدِكَ مَا اسْتَتَرَ، وَالْمُحْيِي مِنْ عِبَادَتِكَ مَا دَثَرَ (3)، وَالْخَاتِمِ لِمَا سَبَقَ وَالْفَاتِحِ لِمَا أَنْغَلَقَ، الْمُجْتَبَى مِنْ خَلَائِقِكَ وَالْمُعْتَمَدُ (4) لِكَشْفِ حَقَائِقِكَ، وَالْمَوْضَعِ حَيْثُ بِهِ أَشْرَاطُ الْهُدَى، وَالْمَجْلُوبِ بِهِ غَرِيبُ (5) الْعَمَى، دَافِعِ جَيْشَانِ الْأَبَاطِيلِ، وَدَامِعِ (6) صَوْلَاتِ الْأَضَالِيلِ، الْمُخْتَارِ مِنْ طِينَةِ الْكَرَمِ وَسَلَالَةِ الْمَجْدِ الْأَقْدَمِ، وَمَغْرَسِ الْفَخَارِ الْمُعْرَقِ (7)، وَفَرْعِ الْعُلَا الْمُثْمِرِ الْمُورِقِ، الْمُنْتَجَبِ مِنْ شَجَرَةِ الْأَصْفِيَاءِ وَمَشْكَاهِ الضِّيَاءِ وَذُؤَابِهِ (8) الْعَلِيَاءِ وَسُرَّةِ الْبَطْحَاءِ (9)، بَعِيثِكَ بِالْحَقِّ وَبُرْهَانِكَ عَلَى جَمِيعِ الْخَلْقِ، خَاتِمِ أَنْبِيَائِكَ وَحُجَّتِكَ الْبَالِغَةَ فِي أَرْضِكَ وَسَمَاوَاتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً يَنْعَمُ فِي جَنبِ انْتِفَاعِهِ بِهَا قَدْرُ الْإِنْتِفَاعِ، وَيَجُوزُ (10) مِنْ بَرَكَهِ التَّعَلُّقُ بِسَبَبِهَا مَا يَفُوقُ قَدْرَ الْمُتَعَلِّقِينَ بِسَبَبِهِ، وَزِدْهُ بَعْدَ ذَلِكَ مِنَ الْإِكْرَامِ وَالْإِجْلَالِ مَا يَنْقَاصُ عَنْهُ فَسِيحِ الْأَمَالِ، حَتَّى يَعْلُوَ مِنْ كَرَمِكَ أَعْلَى مَحَالِّ الْمَرَاتِبِ، وَيَرْقَى مِنْ نِعْمِكَ أَسْنَى مَنَازِلِ الْمَوَاهِبِ، وَخُذْ لَهُ اللَّهُمَّ بِحَقِّهِ وَوَاجِبِهِ مِنْ ظَالِمِيهِ وَظَالِمِي الصَّفْوَةِ مِنْ أَقَارِبِهِ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى وَوَلِيِّكَ وَوَدِيَانِ دِينِكَ، وَالْقَائِمِ بِالْقِسْطِ مِنْ بَعْدِ نَبِيِّكَ، عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِمَامِ الْمُتَّقِينَ، وَسَيِّدِ الْوَصِيِّينَ وَيَعْسُوبِ (11) الدِّينِ، وَقَائِدِ الْعُرَى الْمُحْجَلِينَ، قِبَلِهِ الْعَارِفِينَ وَعَلَّمَ الْمُهْتَدِينَ، وَعُرْوَتِكَ الْوُثْقَى وَحَبْلِكَ الْمَتِينَ، وَخَلِيفَتِكَ رَسُولِكَ عَلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ، وَوَصِيِّهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَالصِّدِّيقِ الْأَكْبَرِ فِي الْأَنْبِيَاءِ، وَالْفَارُوقِ الْأَزْهَرِ بَيْنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ، نَاصِرِ الْإِسْلَامِ وَمُكَسِّرِ الْأَصْنَامِ، مُعَزِّ الدِّينِ وَحَامِيهِ، وَوَقِي الرِّسُولِ وَكَافِيهِ، الْمَخْصُوصِ بِمُؤَاخَاتِهِ يَوْمَ الْإِخَاءِ، وَمَنْ هُوَ مِنْهُ بِمَنْزَلِهِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى، خَامِسِ أَصْحَابِ الْكِسَاءِ، وَبَعْلِ سَيِّدَةِ النِّسَاءِ، الْمُؤَثِّرِ بِالْقُوَّةِ بَعْدَ ضُرِّ الطَّوِيِّ (12)، وَالْمَشْكُورِ سَعْيُهُ فِي «هَلْ أَتَى»، مِصْبَاحِ الْهُدَى وَمَأْوَى التُّقَى، وَمَحَلِّ الْحِجَى (13) وَطُودِ (14) النَّهْيِ (15)، الدَّاعِي إِلَى الْمَحَجَّةِ الْعُظْمَى، وَالظَّاعِنِ (16) إِلَى الْغَايَةِ الْقُصْوَى، وَالسَّامِي إِلَى الْمَجْدِ وَالْعُلَى، وَالْعَالِمِ بِالتَّأْوِيلِ وَالذِّكْرَى، الَّذِي أَخْدَمْتَهُ خَوَاصُّ مَلَائِكَتِكَ بِالطَّاسِ وَالْمِنْدِيلِ حَتَّى تَوْضَأَ، وَرَدَدَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ بَعْدَ دُؤُورِهَا حَتَّى أَدَى فِي أَوَّلِ الْوَقْتِ لَكَ فَرَضًا، وَأَطَعْتَهُ مِنْ طَعَامِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حِينَ مَدَّحَ الْمِقْدَادَ قَرَضًا، وَبَاهَيْتَ بِهِ خَوَاصَّ مَلَائِكَتِكَ إِذْ شَرَى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ لِتَرْضَى، وَجَعَلْتَ وَلَايَتَهُ إِحْدَى فَرَائِضِكَ فَالشَّقِيُّ مَنْ أَقْرَبَ بَعْضًا وَأَنْكَرَ بَعْضًا. عُنْصُرِ الْأَبْرَارِ وَمَعْدِنِ الْفَخَارِ وَقَسِيمِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، صَاحِبِ الْأَعْرَافِ وَأَبِي الْأَيْمَةِ الْأَشْرَافِ، الْمَظْلُومِ الْمُغْتَصَبِ وَالصَّابِرِ الْمُحْتَسِبِ، وَالْمَوْتُورِ (17) فِي نَفْسِهِ وَعِزَّتِهِ، الْمَقْصُودِ فِي رَهْطِهِ (18) وَأَعَزَّتِهِ، صَدَلَاةً لَا انْقِطَاعَ لِمَرِيدِهَا وَلَا انْتِضَاعَ لِمَشِيدِهَا. اللَّهُمَّ أَلْسِنَةُ حُلَلِ الْإِنْعَامِ، وَتَوَجُّهُ تَاجِ الْإِكْرَامِ، وَارْفَعُهُ إِلَى أَعْلَى مَرْتَبَتِهِ وَمَقَامِهِ، حَتَّى يَلْحَقَ نَبِيَّكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ السَّلَامُ، وَاحْكُمْ لَهُ اللَّهُمَّ عَلَى ظَالِمِيهِ، إِنَّكَ الْعَدْلُ فِيمَا تَقْضِيهِ. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى الطَّاهِرَةِ الْبَتُولِ، الرَّهْرَاءِ ابْنَةِ الرَّسُولِ، أُمِّ الْأَنْبِيَاءِ الْهَادِيْنَ، وَسَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، وَارْتَبِ خَيْرِ الْأَنْبِيَاءِ، وَقَرِينَةِ خَيْرِ الْأَوْصِيَاءِ، الْقَادِمَةِ عَلَيْكَ مُتَأَلِّمَةً مِنْ مُصَابِحِهَا بِأَيْمَانِهَا، مُتَطَلِّمَةً مِمَّا حَلَّ بِهَا مِنْ غَاصِبِيهَا، سَاخِطَةً عَلَى أُمَّهِ لَمْ تَرَ حَقَّكَ فِي نُصْرَتِهَا، بِدَلِيلِ دَفْنِهَا لَيْلًا فِي حُفْرَتِهَا، الْمَغْتَصَبَةِ حَقُّهَا، الْمَغْصَبَةِ بِرَبِّقِهَا، صَلَاةً لَا غَايَةَ لِأَمْدِهَا، وَلَا نِهَايَةَ لِإِمْدِهَا، وَلَا انْقِضَاءَ لِإِعْدِهَا. اللَّهُمَّ فَتَكْفَلْ لَهَا عَنْ مَكَارِهِ (19) دَارِ الْفَنَاءِ فِي دَارِ الْبَقَاءِ بِأَنْفُسِ الْأَعْوَاضِ، وَأَنْلِهَا مِمَّنْ عَانَدَهَا نِهَايَةَ الْأَمَالِ وَغَايَةَ الْأَعْرَاضِ، حَتَّى لَا يَبْقَى لَهَا وَلِيُّ سَاخِطٍ لِسَخَطِهَا إِلَّا وَهُوَ رَاضٍ، إِنَّكَ أَعَزُّ مَنْ أَجَابَ الْمَظْلُومِينَ وَأَعَدَّلُ قَاضِي، اللَّهُمَّ أَحْقِهَا فِي الْإِكْرَامِ بِبِعْلَمِهَا وَأَبِيهَا وَخُذْ لَهَا الْحَقَّ مِنْ ظَالِمِيهَا. اللَّهُمَّ وَصَلِّ عَلَى الْأَيْمَةِ الرَّاشِدِينَ، وَالْقَادَةَ الْهَادِيْنَ، وَالسَّادَةَ الْمَعْصُومِينَ، الْأَتْيَاءِ الْأَبْرَارِ، مَأْوَى السَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ، وَخُزَّانِ الْعِلْمِ وَمُنْتَهَى الْحِلْمِ وَالْفَخَارِ، وَسَائِرِهِ

العِبَادِ ، وَأَرْكَانِ الْبِلَادِ ، وَأُدْلِهِ الرَّشَادِ ، الْأَيْبَاءِ (20) الْأَمْجَادِ ، الْعُلَمَاءِ بِشَرِّعِكَ الزُّهَادِ ، مَصَابِيحِ الظُّلَمِ ، وَبِنَائِعِ الْحِكْمِ ، وَأَوْلِيَاءِ النِّعَمِ ، وَعِصَمِ الْأُمَمِ ، قُرْنَاءِ التَّنْزِيلِ وَآيَاتِهِ ، وَأَمْنَاءِ التَّأْوِيلِ وَوَلَاتِهِ ، وَتَرَاجِمِهِ الْوَحْيِ وَدَلَالَاتِهِ . أَنَّمَهُ الْهُدَى ، وَمَنَارِ الدُّجَى ، وَأَعْلَامِ التَّقَى ، وَكُفُوفِ الْوَرَى ، وَحَفَظِهِ الْإِسْلَامِ ، وَحُجَجِكَ عَلَى جَمِيعِ الْأَنَامِ : الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ سَيِّدَى شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَسِبْطَى نَبِيِّ الرَّحْمَةِ ، وَعَلَى بْنِ الْحُسَيْنِ السَّجَادِ زَيْنِ الْعَابِدِينَ ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ بَاقِرِ عِلْمِ الدِّينِ ، وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ الْأَمِينِ ، وَمُوسَى بْنَ جَعْفَرِ الْكَاطِمِ الْحَلِيمِ ، وَعَلَى بْنَ مُوسَى الرِّضَا الْوَفِيِّ ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ الْبَرِّ التَّقِيِّ ، وَعَلَى بْنَ مُحَمَّدٍ الْمُتَنَجِّبِ الرَّكِّيِّ ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ الْهَادِي الرَّضِيِّ ، وَالْحُجَّجِ بْنِ الْحَسَنِ صَاحِبِ الْعَصْرِ وَالزَّمَنِ ، وَصَيِّئِ الْأَوْصِيَاءِ وَبِقِيَّةِ الْأَنْبِيَاءِ ، الْمُسْتَبْرِرِ عَنْ خَلْقِكَ وَالْمُؤَمَّلِ لِإِظْهَارِ حَقِّكَ ، الْمَهْدِيِّ الْمُنتَظَرِ وَالْقَائِمِ الَّذِي بِهِ تَنْصِيرُ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ صَلَاةً بَاقِيَةً فِي الْعَالَمِينَ ، تُبَلِّغُهُمْ (21) بِهَا أَفْضَلَ مَحَلِّ الْمُكْرَمِينَ ، اللَّهُمَّ احْفَظْهُمْ فِي الْإِكْرَامِ بِجَدِّهِمْ وَأَيُّهُمْ ، وَخُذْ لَهُمُ الْحَقَّ مِنْ ظَالِمِيهِمْ . إِلَى أَنْ قَالَ : اللَّهُمَّ فَكَمَا وَقَفْتَنِي لِلْإِيمَانِ بِنَبِيِّكَ وَالتَّصَدِيقِ لِدَعْوَتِهِ ، وَمَنْتَ عَلَيَّ بِطَاعَتِهِ وَاتِّبَاعِ مِلَّتِهِ ، وَهَدَيْتَنِي إِلَى مَعْرِفَتِهِ وَمَعْرِفَةِ الْأُسْمَاءِ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ ، وَأَكْمَلْتَ بِمَعْرِفَتِهِمُ الْإِيمَانَ ، وَقَبِلْتَ بَوْلَانِيَّتِهِمْ وَطَاعَتِهِمُ الْأَعْمَالَ ، وَاسْتَعْبَدْتَ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِمْ عِبَادَكَ ، وَجَعَلْتَهُمْ مِفْتَاحًا لِلدُّعَاءِ وَسَبَبًا لِلْإِجَابَةِ ، فَصَلِّ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ ، وَاجْعَلْنِي بِهِمْ عِنْدَكَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنْ الْمُقَرَّبِينَ . (22)

- 1- الخَطْلُ : المنطق الفاسد (النهاية : ج 2 ص 50 «خطل»).
- 2- الفَلْجُ : الظَّفَرُ والفوز (الصحاح : ج 1 ص 335 «فلج»).
- 3- دَثْرٌ : قَدَمٌ وَدَرَسَ وَعفا (تاج العروس : ج 6 ص 392 «دثر»).
- 4- المعتمام : المختار (مجمع البحرين : ج 2 ص 1300 «عيم»).
- 5- الغريب : الشديد السواد (الصحاح : ج 1 ص 192 «غرب»).
- 6- في بحار الأنوار : «... دافع جيشات الأباطيل ودافع صولات...» ، وهو الأنسب .
- 7- أعرق الرجل : صار عريقا ، وهو الذي له عِرْقٌ في الكَرَمِ . وَأَعْرَقَ الشَّجْرُ : امتدَّت عروقه في الأرض (تاج العروس : ج 13 ص 328 «عرق»).
- 8- الذَّوَابُ : وهي الشعر المصنفور من شعر ، وذوابة الجبل : أعلاه . ثم استعير للعز والشرف (النهاية : ج 2 ص 151 «ذاب»).
- 9- قوله : «وسره البطحاء» أي أشرف من نشأ ببطحاء مكة ؛ فإنَّ السَّرهَ في وسط الإنسان ، وخير الأمور أوسطها (بحار الأنوار : ج 102 ص 186).
- 10- في بحار الأنوار : «ويحوز» بدل «ويجوز» .
- 11- اليعسوب : السيّد والرئيس والمقدّم . وأصله : فحل النحل (النهاية : ج 3 ص 234 «عسب»).
- 12- طَوَى يطوى فهو طَاوٍ : أي خالي البطن جائع لم يأكل (النهاية : ج 3 ص 146 «طوا»).
- 13- الحِجَى : العَقْلُ (المصباح المنير : ص 123 «حجا»).
- 14- الطَّوْدُ : الجبل العظيم (الصحاح : ج 2 ص 502 «طود»).
- 15- التُّهَى : العقول والألباب ؛ سمّيت بذلك لأنها تنهى صاحبها عن القبيح (النهاية : ج 5 ص 139 «نها»).
- 16- ظعن : ذهب وسار (لسان العرب : ج 13 ص 270 «ظعن»).
- 17- المَوْتُورُ : أي صاحب الوتر ، الطالب بالثأر (النهاية : ج 5 ص 148 «وتر»).
- 18- المقصود في رهطه : أي الذي يقصده الناس لكشف مشكلاتهم من بين رهطه ، أو يقصده رهطه . ولعله تصحيف المقهور (بحار

الأنوار : ج 102 ص 186).

19- في المصدر : «مكان» ، والتصويب من بحار الأنوار .

20- اللبّيب : العاقل ، الجمع ألباء (القاموس المحيط : ج 1 ص 127 «لبب»).

21- في المصدر : «تبلغ» ، والتصويب من بحار الأنوار .

22- مصباح الزائر : ص 476 ، بحار الأنوار : ج 102 ص 178 .

امام هادی علیه السلام در زیارت جامعه: به نام خدای مهرگستر مهربان. گواهی می‌دهم که معبودی جز خدا نیست و یگانه و بی‌انبار است، همچنان که خدا خود در حق خویش گواهی داده است، و فرشتگانش و آفریدگان دانشمندش در حق او گواهی داده‌اند. معبودی جز او که نیرومند و استوار است نیست. گواهی می‌دهم که محمد، بنده برگزیده و فرستاده پسندیده اوست. او را با راه راست و دین درست فرستاد تا آن را بر همه دین‌ها پیروز گرداند، هر چند مشرکان، خوش نداشته باشند. بار خدایا! برترین و کامل‌ترین درودهایت، و گسترده‌ترین و فراگیرترین آنها، و افزون‌ترین و تام‌ترین سلام‌هایت را بر آقای ما، محمد قرار ده؛ همو که بنده و فرستاده و پیامبر و همراز و دوست و پسند تو و دُرْدانه و برگزیده و بنده خاص و ناب تو، و امانتدار تو و گواه و راه‌نمای به‌توست؛ همو که فرمان تو را به کار بست و برای تو خیرخواهی و راه‌نمایی کرد، و در راه تو و دفاع از دین تو، جهاد [و تلاش] نمود؛ او که بیان‌کننده برهان‌های تو و هدایت‌شده به طاعت تو، و ارشاد‌کننده به موجبات خشنودی تو، و دریافت‌کننده وحی تو، و نگهدار پیمان تو، و پیگیر در اجرای فرمان تو، تأییدشده به نور تابان، و راه‌نمایی (تقویت) شده با امر پسندیده بود؛ کسی که مصون از هر خطا و لغزش، و پاک از هر آلودگی و ژاژخایی، و فرستاده شده با بهترین دین‌ها و آیین‌ها، و راست‌کننده انحراف و کژی، و اقامه‌کننده دلیل‌های و حجّت‌ها بود؛ همو که مخصوص شده به ظهور پیروزی [حق] و روشن‌ساختن راه بود و آشکارکننده آنچه از توحید تو پنهان شده بود، و زنده‌کننده آنچه از عبادت تو کهنه شده بود، و پایان‌دهنده گذشته، و گشاینده بسته‌ها، و برگزیده از میان آفریدگانت و انتخاب‌شده برای مکشوف ساختن حقایقت بود؛ کسی که به واسطه او نشانه‌های راه هدایت، پیدا شد و تاریکی کوری [و گم‌راهی‌ها] زدوده گشت، و فرو نشاننده جوششهای باطل‌ها، و سرکوب‌کننده یورش‌های گم‌راهی‌ها بود؛ او که برگزیده از سرشت بزرگواری و تبار بزرگی دیرین، و نهالستان افتخارات ریشه دار، و شاخه پر بار و برگ‌رفعت، و گلچین شده از درخت برگزیدگان و چراغدان تابان و کاکل سرافرازی و کانون بطحا (وادی مکه) بود؛ همان که فرستاده بر حق تو، و برهان تو بر همه خلق، پایان بخش پیامبرانت و حجّت رسای تو در زمین و آسمان بود. بار خدایا! بر او درودی فرست که هیچ کس به مانند او از چنان درودی بهره‌مند نشده باشد، و برکت چنگ آویختن به رشته آن، از اندازه چنگ زندگان به آن، فراتر رود، و پس از آن بر گرامیداشت و بزرگداشت او، چندان بیفزای که در پهنه آرزوها هم ننگند، تا آن که به کرم تو، به بالاترین رتبه‌ها دست یابد، و به لطف تو تا بلندترین جایگاه‌های بخشش فراز آید. بار خدایا! حق و وظیفه او را از کسانی که به او و به بهترین نزدیکانش ستم کردند، بستان. بار خدایا! بر دوست و داور و فرمان‌روا در دینت، و برپا دارنده برابری و داد بعد از پیامبرت، بر علی بن ابی‌طالب، امیر مؤمنان و پیشوای پروا پیشگان، مهتر اوصیا و پیشوای دین، رهبر بی‌همانندان، قبله عارفان و نشان‌رهجویان، دستگیره استوار و رشته محکم تو، جانشین پیامبر تو در میان همه مردمان، وصی او در دنیا و دین، بزرگ‌ترین تصدیق‌کننده [حق] در عالم و روشن‌ترین جداکننده میان حلال و حرام، یاور اسلام و در هم‌شکننده بت‌ها، تقویت‌کننده و حامی دین، حافظ و جان‌فدای پیامبر درود فرست؛ همان که پیامبر صلی الله علیه و آله در روز برادرخواندگی، او را به برادری خویش برگزید، و همان که برای او چونان هارون برای موسی بود؛ پنجمین یاران کسا و شوهر سرور بانوان؛ کسی که با وجود گرسنگی شدید خویش، خوراکش را ایشار کرد، و کسی که در سوره «هل اتی» از کار او قدردانی شده است؛ چراغ راه و مهد پروا، و جایگاه خرد و کوه بلند خردمندی؛ دعوت‌کننده به سوی بزرگ‌ترین مقصد (راه)، و حرکت‌کننده به جانب‌نهایی‌ترین هدف، و بالا-رونده به سوی بزرگی و بلندی، و دانا به معنا و باطن [قرآن]؛ کسی که فرشتگان مخصوصت را با کاسه و حوله به خدمتش فرستادی تا وضو گرفت، و خورشید را که نزدیک غروبش بود، برایش برگرداندی تا نمازش را اول وقت برایت بگذارد، و آن‌گاه که به مقداد، وام بخشید، از خوراک بهشتیان به او خوردندی، و آن‌گاه که جانش را در طبق اخلاص نهاد تا تو خشنود شوی، به وجود او بر فرشتگان مخصوصت نازیدی، و ولایت (ادوستی) او را یکی از واجبات قرار دادی. و بدبخت، کسی که به پاره‌ای اقرار کند و پاره‌ای دیگر را انکار نماید!؛ ریشه خوبان و کان افتخارات و تقسیم‌کننده بهشت و دوزخ، صاحب‌اعراف (1) و پدر امامان بزرگوار؛ آن ستم‌دیده‌ای که حقش غصب شد و برای خدا شکیبایی ورزید؛ آن خونخواه انتقام‌ناگرفته خویش و خاندانش؛ آن که

در میان خویشان و عزیزانش مقصود بود (2)؛ درودی که افزایش آن، پایان نپذیرد و بلندی آن فرود نمی گیرد. بار خدایا! جامه های انعام خویش را بر او بپوشان، و تاج گرامیداشت را بر سرش نه، و او را به بالاترین مرتبه و مقام برسان تا آن که به پیامبرت - که بر او بر خاندانش درود باد - برسد، و - ای خداوند - در برابر ستمگران بر او، به سود وی حکم ده، که تو در حکمی که می دهی، دادگری. بار خدایا! بر آن بانوی پاک بریده از دنیا و نورانی، دخت پیامبر، مام پیشوایان هدایتگر و سرور بانوان عالم، وارث بهترین پیامبران، و همسر بهترین اوصیا درود فرست؛ همان که در حالی بر تو وارد شد که از مصیبت پدرش دردمند بود و دادخواه از آنچه غصب کنندگان حشش بر سر او آورده بودند و ناخرسند از امتی که وظیفه الهی خود را در یاری دادنش به جا نیاوردند - و دلیلش هم این است که شبانه به خاک سپرده شد و حشش غصب شد، و از غصه دق کرد درودی که زمان آن را پایانی و مدتش را نهایی و شمارش را به سر آمدنی نباشد. بار خدایا! به جای نامالیماتی که درسرای نابودی کشید، بهترین عوض ها را در سرای جاودانگی به او عطا فرما، و او را در باره کسانی که با او کینه توزی کردند، به نهایت آرزوها و غایت خواسته هایش برسان، تا آن که هر دوستدار او که بر اثر خشم او، در خشم بوده، خشنود شود، که به راستی، تو قوی ترین کسی هستی که به داد ستم دیدگان رسیده ای، و دادگرتین داورانی. بار خدایا! او را نیز در گرامیداشت، به پایه شوهرش و پدرش برسان و حق او را از ستمگران بر او، بستان. بار خدایا! بر امامان ره یافته و راهبران هدایتگر و مهتران مصون از خطا، پرواپیشگان نیکوکار، مهد آرامش و وقار، خزانه داران علم و نهایت بردباری (اخرمدندی) و افتخار، مربیان بندگان و ارکان سرزمین ها و راه نمایان راه، خردمندان بزرگمنش، عالمان به شریعت تو و زهدپیشگان، چراغ های تاریکی ها و چشمه های فرزادگی ها و صاحبان نعمت ها و پناه امت ها، همگنان قرآن و آیات آن، و امینان و فرمان روایان تأویل [و معانی باطنی] آن، و مترجمان وحی و دلالت های آن، پیشوایان راه راست و چراغ خانه های تاریکی ها و نشانه های پروا و پناهگاه های مردمان، و نگهبانان اسلام و حجت های تو بر همه آدمیان: حسن و حسین، سروران جوانان بهشتی و نوادگان پیامبر رحمت، و علی بن الحسین، سجاد زین العابدین، و محمد بن علی، شکافنده علم دین، و جعفر بن محمد، آن راستگوی درستکار، و موسی بن جعفر، آن فرو خورنده خشم و بردبار، و علی بن موسی، آن خشنود وفادار، و محمد بن علی، آن نیکوکار پرهیزگار، و علی بن محمد، آن برگزیده پاک، و حسن بن علی، آن هدایتگر پسندیده، و حجه بن الحسن، امام روزگار و زمان، جانشین جانشینان و یادگار پیامبران، آن که از خلق تو نماند است و برای پیروز گردانیدن حق تو، بدو امید بسته شده است، آن مهدی منتظر و آن قیام کننده ای که به واسطه او انتقام خواهی کشید، درود فرست. بار خدایا! بر ایشان، سراسر، درود فرست؛ درودی که در میان جهانیان، باقی بماند و با آن، آنان را به برترین جایگاه گرامیان برسانی. بار خدایا! ایشان را در گرامیداشت، به مرتبه جدشان و پدرشان برسان و حق آنان را از ستمگرانشان بستان... بار خدایا! تو که به من توفیق ایمان آوردن به پیامبرت و تصدیق دعوتش را دادی، و نعمت فرمانبری از او و پیروی از دینش را ارزانی ام داشتی، و به شناخت او و شناخت امامان از نسل او ره نمونم شدی، و شناخت آنان را شرط کمال ایمان قرار دادی، و پذیرش اعمال را منوط به ولایت و اطاعت از آنان دانستی، و بندگان را به درود فرستادن بر ایشان فرمان دادی، و آنان را سرآغاز دعا و سبب اجابت نهادی، بر همه ایشان درود فرست و به واسطه آنان، مرا در دنیا و آخرت نزد خودت باآبرو و از نزدیکان [درگاهت] قرار ده.

1- اعراف، مکانی است میان بهشت و جهنم.

2- یعنی کسی که مردم برای حل مشکلات خود، از میان خویشاوندانش، به او مراجعه می کنند، یا خویشاوندانش به او رجوع می کنند. شاید کلمه «مقصود»، تصحیف شده «مقهور» باشد.

6 / 13 الصَّلَاةُ الْمَأْتُورَةُ عَنِ الْإِمَامِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ لِإِمَامِ الْعَسْكَرِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِهِ وَرَسُولِهِ وَخَيْرَتِهِ مِنْ خَلْقِهِ، وَذُرِّيَعِهِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى رَحْمَتِهِ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَوَلَاهِ أَمْرِهِ. (1)

1- .مُهَجَّ الدعوات: ص 85، بحار الأنوار: ج 85 ص 228.

6 / 13 صلوات های رسیده از امام حسن عسکری علیه السلام

اشاره

6 / 13 صلوات های رسیده از امام حسن عسکریامام عسکری علیه السلام: درود خدا بر محمدؐ ، بنده و فرستاده و برگزیده او از میان آفریدگانش ، و وسیله مؤمنان برای رسیدن به رحمت او ، و [درود] بر خاندان پاک او که اولیای امر اویند !

مصباح المتهجد عن أبي محمد عبد الله بن محمد العابد: سألت مولاى أبا محمد الحسن بن على عليه السلام فى منزله بـ «سُرَّ مَنْ رَأَى» سنه خمس وخمسين وميتين أن يملى على من الصلاة على النبى وأوصيائه عليه وعليهم السلام، وأحضرت معى قِرطاسا كثيرا، فأملى على لفظا من غير كتاب:

أ_ الصلاة على النبى صلى الله عليه وآله اللهم صل على محمد كما حمل وحيك وبلغ رسالاتك، وصل على محمد كما أحل حلالك وحرم حرامك وعلم كتابك، وصل على محمد كما أقام الصلاة وآتى الزكاة ودعا إلى دينك، وصل على محمد كما صدق بوعدك وأشفق من وعيدك، وصل على محمد كما غفرت به الذنوب وسرت به العيوب وفرجت به الكرب، وصل على محمد كما دفعت به الشقاء وكشفت به الغم (1) وأجبت به الدعاء ونجيت به من البلاء، وصل على محمد كما رحمت به العباد وأحييت به البلاد وقصمت به الجبابرة وأهلكت به الفراعنة، وصل على محمد كما أضعفت به الأموال وأحرزت (2) به من الأهوال وكسرت به الأصنام ورحمت به الأنام، وصل على محمد كما بعثته بخير الأديان، وأعززت به الإيمان، وتبرت (3) به الأوثان، وعظمت به البيت الحرام، وصل على محمد وأهل بيته الطاهرين الأخيار وسلّم تسليمًا.

1- فى بحار الأنوار: «العماء» بدل «الغماء» .

2- فى جمال الأسبوع وبحار الأنوار: «وحدّرت» بدل «وأحرزت» .

3- تبرّه: أى كسره وأهلكه (النهاية: ج 1 ص 179 «تبر»).

الف _ صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله

مصباح المتهجد_ به نقل از ابو محمد عبد الله بن محمد عابد_: در سال دویست و پنجاه و پنج، از آقایم ابو محمد حسن بن علی علیهما السلام، در منزل ایشان در سامرا تقاضا کردم که درود فرستادن بر پیامبر و اوصیای ایشان را_ که درود بر او و بر ایشان باد_ به من املا بفرماید، و مقدار زیادی کاغذ هم با خودم آورده بودم. ایشان بدون آن که از روی کتاب و نوشته ای بخواند، به من، چنین املا کرد:

الف _ صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله «بار خدایا! بر محمد درود فرست، که او حامل وحی تو بود و پیام های تو را [به خلق] رساند. بر محمد درود فرست که او حلال تو را حلال و حرام تو را حرام گردانید و کتاب تو را تعلیم داد. بر محمد درود فرست، که نماز گزارد و زکات پرداخت و به دین تو وفا خواند. بر محمد درود فرست، که وعده تو را راست شمرد و از تهدید تو بیم داشت. بر محمد درود فرست، که به واسطه او، گناهان [بندگانت] را آمرزیدی و عیب ها و بدی ها را پوشاندی و رنج و اندوه ها را زدودی. بر محمد درود فرست که به برکت وجود او، بدبختی را دفع کردی و غم را برطرف ساختی و دعاها [ی بندگان] را اجابت فرمودی و از بلاها رهانیدی. بر محمد درود فرست، که به واسطه او، بر بندگان، رحمت آوردی و آبادی ها را زنده گردانیدی و پادشاهان را در هم شکستی و فرعونان را نابود کردی. بر محمد درود فرست، که به واسطه او، دارایی ها را افزون ساختی و [مردمان را] از هراس ها ننگه داشتی و به واسطه او بت ها را شکستی و به مردم، مهر ورزیدی. بر محمد درود فرست، که او را با بهترین دین ها فرستادی و ایمان را تقویت کردی و بت ها را از میان بردی و بیت الحرام را بزرگ داشتی. بر محمد و خانواده پاک و نیک او، درود و سلام کامل فرست.».

ب _ الصَّلَاةُ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ صَلَّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، أَخِي نَبِيِّكَ وَوَصِيِّهِ وَوَلِيِّهِ وَصَفِيِّهِ وَوَزِيرِهِ ، وَمُسْتَوْدِعِ عِلْمِهِ وَمَوْضِعِ سِرِّهِ وَبَابِ حِكْمَتِهِ ، وَالنَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ وَالِدَّاعِي إِلَى شَرِيعَتِهِ ، وَخَلِيفَتِهِ فِي أُمَّتِهِ وَمُفَرِّجِ الْكَرْبِ عَنْ وَجْهِهِ ، قَاصِدِ مِ الْكَفْرَةِ وَمُرْغِمِ الْفَجْرِ ، الَّذِي جَعَلْتَهُ مِنْ نَبِيِّكَ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى . اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ ، وَعَادِ مَنْ عَادَاهُ ، وَأَنْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ ، وَالْعَنْ مَنْ نَصَبَ لَهُ مِنَ الْأَوْلِيَاءِ وَالْآخِرِينَ ، وَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْصِيَاءِ أَنْبِيَائِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ .

ج _ الصَّلَاةُ عَلَى السَّيِّدَةِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ صَلَّ عَلَى الصَّدِيقَةِ فَاطِمَةَ الزَّكِيَّةِ ، حَبِيبَةِ حَبِيبِكَ وَنَبِيِّكَ ، وَأُمَّ أَحِبَّائِكَ وَأَصْفِيَانِكَ ، الَّتِي انْتَجَبْتَهَا وَفَضَّلْتَهَا وَاخْتَرْتَهَا عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ . اللَّهُمَّ كُنِ الطَّالِبَ لَهَا مِمَّنْ ظَلَمَهَا وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّهَا ، وَكُنِ النَّائِرَ اللَّهُمَّ بِدَمِ أَوْلَادِهَا . اللَّهُمَّ وَكَمَا جَعَلْتَهَا أُمَّ أُمَّةِ الْهُدَى ، وَحَلِيلَةَ صَاحِبِ الْلُؤَاءِ ، وَالْكَرِيمَةَ عِنْدَ الْمَلَأِ الْأَعْلَى ، فَصَلِّ عَلَيْهَا وَعَلَى أُمَّهَا خَدِيجَةَ الْكُبْرَى ، صَلَاةً تُكْرَمُ بِهَا وَجَهَ أَيْبُهَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَتُقَرُّ بِهَا أَعْيُنُ ذُرِّيَّتِهَا ، وَأُبْلَغُهُمْ عَنِّي فِي هَذِهِ السَّاعَةِ أَفْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ .

د _ الصَّلَاةُ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ صَلَّ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ عَبْدَيْكَ وَوَلِيِّكَ وَابْنَيْ رَسُولِكَ وَسِبْطِي الرَّحْمَةِ وَسَيِّدِي شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلَادِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ . اللَّهُمَّ صَلَّ عَلَى الْحَسَنِ ابْنِ سَيِّدِ النَّبِيِّينَ وَوَصِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ ، أَشْهَدُ أَنَّكَ يَا بَنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَمِينُ اللَّهِ وَابْنُ أَمِينِهِ ، عِشْتَ مَظْلُومًا وَمَضَيْتَ شَهِيدًا ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ الْإِمَامُ الزَّكِيُّ الْهَادِي الْمَهْدِيُّ ، اللَّهُمَّ صَلَّ عَلَيْهِ وَبَلِّغْ رُوحَهُ وَجَسَدَهُ عَنِّي فِي هَذِهِ السَّاعَةِ أَفْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ . اللَّهُمَّ صَلَّ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ ، قَتِيلِ الْكَفْرَةِ وَطَرِيحِ الْفَجْرِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ، أَشْهَدُ مَوْقِنًا أَنَّكَ أَمِينُ اللَّهِ وَابْنُ أَمِينِهِ ، قُتِلْتَ مَظْلُومًا وَمَضَيْتَ شَهِيدًا ، وَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى الطَّالِبُ بِثَارِكَ ، وَمُنْجِزٌ مَا وَعَدَكَ مِنَ النُّصْرِ وَالتَّأْيِيدِ فِي هَلَاكِ عَدُوِّكَ وَإِظْهَارِ دَعْوَتِكَ ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ وَقَيْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ ، وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصًا حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً خَذَلَتْكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَلْبَتَّ (1) عَلَيْكَ ، وَأَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِمَّنْ أَكْذَبَكَ وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّكَ وَاسْتَحَلَّ دَمَكَ ، يَا بَنِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، لَعَنَ اللَّهُ قَاتِلَكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ خَاذِلَكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَمِعَ وَأَعْيَيْتَكَ (2) فَلَمْ يُجِبْكَ وَلَمْ يَنْصُرْكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَبَى نِسَاءَكَ ، أَنَا إِلَى اللَّهِ مِنْهُمْ بَرِيءٌ وَمِمَّنْ وَالَاهُمْ وَمَالَاهُمْ (3) وَأَعَانَهُمْ عَلَيْهِ ، أَشْهَدُ أَنَّكَ وَالْأَيْمَةَ مِنْ وُلْدِكَ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَبَابِ الْهُدَى وَالْعُرْوَةَ الْوُثْقَى وَالْحُجَّةَ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا ، وَأَشْهَدُ أَنَّي بِكُمْ مُؤْمِنٌ وَبِمَنْزِلَتِكُمْ مَوْقِنٌ ، وَلَكُمْ تَابِعٌ بِذَاتِ نَفْسِي وَشَرَائِعِ دِينِي وَخَوَاتِيمِ عَمَلِي وَمُنْقَلَبِي فِي دُنْيَايَ وَآخِرَتِي .

1- التَّالِبُ: التَّحْرِيزُ وَالْإِفْسَادُ. وَأَلْبُ بَيْنَهُمْ: أَفْسَدُ. وَهَمَّ عَلَيْهِ أَلْبٌ وَاحِدٌ: أَيُ مَجْتَمِعُونَ عَلَيْهِ بِالظُّلْمِ وَالْعِدَاوَةِ (تَاجُ الْعُرُوسِ: ج 1 ص 306 «أَلْب»).

2- الْوَاعِيَةُ: الصَّرَاخُ وَالصَّوْتُ (الْقَامُوسُ الْمَحِيطُ: ج 4 ص 400 «وَعِي»).

3- مَالَاهُ عَلَى الْأَمْرِ: سَاعَدَهُ وَشَايَعَهُ أَيُ أَعَانَهُ وَقَوَاهُ. يُقَالُ لِلْقَوْمِ إِذَا تَتَابَعُوا بِرَأْيِهِمْ عَلَى أَمْرٍ: قَدِ تَمَالَوْا عَلَيْهِ (تَاجُ الْعُرُوسِ: ج 1 ص 253 «مَالًا»).

ب _ صلوات بر امیر مؤمنان علی علیه السلام**ج _ صلوات بر فاطمه زهرا علیها السلام****د _ صلوات بر امام حسن و امام حسین علیهما السلام**

ب _ صلوات بر امیر مؤمنان علی علیه السلام «بار خدایا! بر امیر مؤمنان، علی بن ابی طالب، برادر پیامبرت و وصی و یار و دوست خالص و دستیار او، و مخزن علم و سپردگاه راز و دَر [شهر] حکمت او، و بیان کننده حجت او و دعوت کننده به شریعت او، و جانشین او در میان امتش و زداینده غم از چهره او، و در هم شکننده کافران و به تسلیم کشاننده کجروان، همو که او را برای پیامبرت به منزله هارون برای موسی قرار دادی، درود فرست . بار خدایا! هر که را دوستش می دارد، دوست بدار و هر که را دشمنش می دارد، دشمن بدار، و هر که را یاری اش می کند، یاری کن و هر که را و او می گذاردش، وا گذار، و کسانی را که با او به دشمنی برمی خیزند، از اولین تا آخرین آدمیان، لعنت فرما، و برترین درودی را که بر یکی از اوصیای پیامبرانت فرستاده ای، بر او نیز بفرست، ای پروردگار جهانیان!» .

ج _ صلوات بر فاطمه زهرا علیها السلام «بار خدایا! بر بانوی راستین و پارسا و وارسته، دوست داشتنی نزد دوست و پیامبرت، مادر عزیزان و دوستان برگزیده ات، همو که او را برگزیدی و بر زنان عالم، برتری و امتیازش دادی، درود فرست . بار خدایا! تو خود، حق او را از کسانی که به وی ستم کردند و حق [و حرمتش] را سبک شمردند، بستان و تو خود _ ای خداوند _ انتقام خون فرزندانش را بگیر . بار خدایا! تو که او را مام پیشوایان هدایت، و همسر پرچمدار [حق]، و گرمی در نزد فرشتگان عالم بالا قرار دادی، بر او و بر مادرش خدیجه کبری درود فرست؛ درودی که با آن، پدرش را عزیز داری و دیدگان فرزندانش را روشن گردانی، و در این لحظه از جانب من، برترین تحیت و درود را به آن بزرگواران نیز برسان» .

د _ صلوات بر امام حسن و امام حسین علیهما السلام «بار خدایا! بر حسن و حسین، این دو بنده ات و دو دوستت و فرزندان فرستاده ات و نوادگان [پیامبر] رحمت و دو آقای جوانان اهل بهشت، درود فرست؛ برترین درودی که بر فرزندی از فرزندان پیامبران و فرستادگانت فرستاده ای . بار خدایا! بر حسن، فرزند مهتر پیامبران و وصی امیر مؤمنان، درود فرست . درود بر تو، ای فرزند پیامبر خدا! درود بر تو، ای فرزند مهتر اوصیا! گواهی می دهم که تو _ ای فرزند امیر مؤمنان _ امین خدا و فرزند امین خدا هستی، مظلومانه زیستی و شهید از دنیا رفتی . گواهی می دهم که تو پیشوای پاک و هدایتگر و هدایت شده ای . بار خدایا! بر او درود فرست و در این لحظه از جانب من، برترین درود و سلام را به جان و تن او برسان . بار خدایا! بر حسین بن علی، آن ستم دیده شهید که با شمشیر کافران به قتل رسید و به دست منحرفان بر خاک فتاده شد، درود فرست . درود بر تو، ای ابا عبد الله! درود بر تو، ای فرزند پیامبر خدا! درود بر تو، ای فرزند امیر مؤمنان! از سر یقین، گواهی می دهم که تو امین خدا و فرزند امین خدا هستی . به ستم، کشته شدی و شهید از دنیا رفتی . گواهی می دهم که خدای متعال خونخواه توست و وعده یاری و پشتیبانی ای را که در باره نابودی دشمنان و آشکار ساختن دعوتت به تو داده بود، تحقق بخشید . گواهی می دهم که تو به پیمان با خدا وفا کردی و در راه خدا کوشیدی و تا زنده بودی، خدا را با اخلاص پرستیدی . لعنت خدا بر آن مردمی که تو را کشتند! لعنت خدا بر مردمی که از یاری رساندن به تو، خودداری ورزیدند، و لعنت خدا بر مردمی که علیه تو دست به تحریک زدند! من به پیشگاه خدا اعلام برائت می کنم از کسی که تو را تکذیب کرد و حق [و حرمت] را سبک شمرد و [ریختن] خونت

را روا دانست . پدر و مادرم به فدایت ، ای ابا عبدالله ! خدا لعنت کند قاتل تو را! خدا لعنت کند وا گذارنده تو را! خدا لعنت کند کسی را که فریاد تو را شنید ؛ ولی آن را پاسخ نداد و یاری ات نرساند ، و خدا لعنت کند کسانی را که زنان [اهل بیت] تو را به اسیری بردند! من از آنان و از هر آن کس که یاری و پیروی شان کرد و در این کارها به کمک آنان شتافت ، در پیشگاه خدا اعلام بیزاری می کنم . گواهی می دهم که تو و امامان از فرزندان تو ، مظهر پروا و دروازه راه (/هدایت) و دستگیره استوار و حجّت بر مردمان دنیا هستید ، و گواهی می دهم که به شما ایمان دارم و به مقام شما یقین دارم ، و در درون جانم و در احکام دینم و خاتمه های کارم و بازگشتم در دنیا و آخرتم ، پیرو شما هستم» .

هـ _ الصَّلَاةُ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعَابِدِينَ ، الَّذِي اسْتَخْلَصْتَهُ لِنَفْسِكَ وَجَعَلْتَ مِنْهُ أَيْمَةَ الْهُدَى الَّذِينَ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ (1) ، الَّذِي اخْتَرْتَهُ لِنَفْسِكَ وَطَهَّرْتَهُ مِنَ الرَّجْسِ وَأَصْطَفَيْتَهُ وَجَعَلْتَهُ هَادِيًا مَهْدِيًا . اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ أَنْبِيَائِكَ ، حَتَّى يَبْلُغَ بِهِ مَا تَقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، إِنَّكَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ .

و _ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بَاقِرِ الْعِلْمِ وَإِمَامِ الْهُدَى ، وَقَائِدِ أَهْلِ التَّقْوَى ، وَالْمُنْتَجِبِ (2) مِنْ عِبَادِكَ . اللَّهُمَّ وَكَمَا جَعَلْتَهُ عَلَمًا لِعِبَادِكَ ، وَمَنَارًا لِبِلَادِكَ ، وَمَسْتَوْدَعًا لِحِكْمَتِكَ ، وَمُتْرَجِمًا لَوْحِيكَ ، وَأَمْرًا بِطَاعَتِهِ وَحَذْرًا عَنْ مَعْصِيَتِهِ ، فَصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَبُّ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ أَنْبِيَائِكَ وَأَصْفِيائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَمْنَائِكَ ، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ .

ز _ الصَّلَاةُ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ ، خَازِنِ الْعِلْمِ ، الدَّاعِي إِلَيْكَ بِالْحَقِّ ، النُّورِ الْمُبِينِ . اللَّهُمَّ وَكَمَا جَعَلْتَهُ مَعْدِنَ كَلَامِكَ وَوَحْيِكَ ، وَخَازِنَ عِلْمِكَ وَلِسَانَ تَوْحِيدِكَ ، وَوَلِيَّ أَمْرِكَ وَمُسْتَحْفِظَ دِينِكَ ، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْفِيائِكَ وَحُجَجِكَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

1- .وبه يعدلون : أى وبالحق يحكمون ويعدلون فى حكمهم (بحار الأنوار : ج 13 ص 172) .

2- .الْمُنْتَجِبُ : الْمُخْتَارُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ ، وَقَدْ انْتَجَبَ فُلَانٌ فُلَانًا : إِذَا اسْتَخْلَصَهُ وَأَصْطَفَاهُ اخْتِيَارًا عَلَى غَيْرِهِ (لسان العرب : ج 1 ص 748 «نجب») .

ه _ صلوات بر امام زین العابدین علیه السلام

و _ درود بر امام باقر علیه السلام

ز _ صلوات بر امام صادق علیه السلام

ه _ صلوات بر امام زین العابدین علیه السلام «بار خدایا! بر علی بن الحسین ، سالار عبادت پیشگان ، درود فرست ؛ همان که او را برای خود برگزیدی ، و پیشوایان هدایتگر را _ که به حق هدایت می کنند و به حق حکم می کنند _ ، از نسل او قرار دادی ؛ همان که او را برای خودت انتخاب کردی و از آلودگی پاکش ساختی و او را خالص گردانیدی و هدایتگری هدایت شده قرارش دادی . بار خدایا! پس برترین درودی را که بر یکی از فرزندان پیامبرانت فرستاده ای ، بر او بفرست تا با آن به مرتبه ای برسد که در دنیا و آخرت ، دیده اش روشن [و دلش شاد] گردد ، که به راستی ، تو نیرومند و دانایی» .

و _ درود بر امام باقر علیه السلام «بار خدایا! بر محمد بن علی ، آن شکافنده دانش و پیشوای هدایت و رهبر تقوای پیشگان و برگزیده از میان بندگانت ، درود فرست . بار خدایا! از آن روی که او را نشانه راه بندگانت و مناره شهرهایت و سپردگاه حکمتت و مترجم وحیت قرار دادی و به اطاعت از او فرمان دادی و از نافرمانی اش بر حذر داشتی ، پس _ ای پروردگار من _ برترین درودی را که بر یکی از فرزندان پیامبران و برگزیدگان و فرستادگان و امینان فرستاده ای ، بر او نیز بفرست ، ای پروردگار جهانیان!» .

ز _ صلوات بر امام صادق علیه السلام «بار خدایا! بر جعفر بن محمد صادق ، آن خزانه دار دانش و دعوت کننده به سوی تو با حق ، و آن نور روشنگر ، درود فرست . بار خدایا! از آن روی که او را کان سخن و وحیت ، و خزانه دار علمت و زبان توحیدت ، و ولی امرت و نگهبان دینت قرار دادی ، برترین درودی را که به یکی از دوستان خالصت و حجت هایت فرستاده ای ، بر او نیز بفرست ، که به راستی ، تو ستودنی و بزرگواری» .

ح - الصَّلَاةُ عَلَى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَمِينِ الْمُؤْتَمَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، الْبَرِّ الْوَفِيِّ، الطَّاهِرِ الزَّكِيِّ، التَّوَرِ الْمُبِينِ، الْمُجْتَهِدِ الْمُحْتَسِبِ الصَّابِرِ عَلَى الْأَذَى فِيكَ . اللَّهُمَّ وَكَمَا بَلَغَ عَنْ أَبِيهِ مَا اسْتَوْدِعَ مِنْ أَمْرِكَ وَنَهْيِكَ، وَحَمَلَ عَلَى الْمَحَجَّةِ (1)، وَكَابَدَ (2) أَهْلَ الْعِزَّةِ (3) وَالشَّدَّةِ فِيمَا كَانَ يَلْقَى مِنْ جُهَالِ قَوْمِهِ، رَبِّ فَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ وَأَكْمَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِمَّنْ أَطَاعَكَ وَنَصَحَ لِعِبَادِكَ، إِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ .

ط - الصَّلَاةُ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا، الَّذِي ارْتَضَيْتَهُ وَرَضَيْتَ بِهِ مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِكَ . اللَّهُمَّ وَكَمَا جَعَلْتَهُ حُجَّةً عَلَى خَلْقِكَ، وَقَائِمًا بِأَمْرِكَ، وَنَاصِرًا لِدِينِكَ، وَشَاهِدًا عَلَى عِبَادِكَ، وَكَمَا نَصَحَ لَهُمْ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ، وَدَعَا إِلَى سَبِيلِكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، إِنَّكَ جَوَادٌ كَرِيمٌ .

1- الْمَحَجَّةُ : جَادَهُ الطَّرِيقَ (الصَّحاح : ج 1 ص 304 «حجج»).

2- كَابَدْتُ الْأَمْرَ : إِذَا قَاسَيْتَ شِدَّتَهُ (الصَّحاح : ج 2 ص 530 «كبد»).

3- فِي جَمَالِ الْأُسْبُوعِ : «الْعِزَّةُ» بَدَلَ «الْعِزَّةِ» .

ح _ صلوات بر امام کاظم علیه السلام**ط _ صلوات بر امام رضا علیه السلام**

ح _ صلوات بر امام کاظم علیه السلام «بار خدایا! بر امانتدار مورد اعتماد، موسی بن جعفر، آن نیکوکار وفادار (تمام عیار)، پاک و ارسته، نور آشکار و آن که از بهر تو کوشید و بر آزارهایی که در راه تو دید، شکیب ورزید، درود فرست . بار خدایا! از آن روی که او امر و نواهی تو را که از پدرانش به او سپرده شده بود، [به مردم] ابلاغ کرد و همگان را به راه روشن و داشت و از نادانان قدرتمند و زورمند قومش رنج ها دید، پس _ ای پروردگار من _ برترین و کامل ترین درودی را که بر یکی از آنان که از تو اطاعت کرده و بندگانت را ارشاد کرده اند، فرستادی، بر او نیز بفرست، که تو آمرزگاری و مهربانی» .

ط _ صلوات بر امام رضا علیه السلام «بار خدایا! بر علی بن موسی الرضا که از او خشنود گشتی و به امامت او برای هر کس از خلقت که خواستی، رضایت دادی، درود فرست . بار خدایا! از آن روی که او را حجّت بر بندگانت و برپا دارنده فرمانت و یاور دینت و گواه بر بندگانت قرار دادی، و از آن روی که او در نهان و آشکار، خیرخواهی آنان کرد و با حکمت و اندرز نیکو، به راه تو دعوت کرد، پس، برترین درودی را که بر یکی از دوستان و بهترین آفریدگانت فرستادی، بر او بفرست، که به راستی، تو بخشنده ای بزرگواری» .

ي_ الصَّلَاةَ عَلَى مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى ، عَلِمَ التُّقَى ، وَنُورِ الْهُدَى ، وَمَعْدِنِ الْوَفَاءِ ، وَفِرْعِ الْأَزْكَيَاءِ ، وَخَلِيفَةِ الْأَوْصِيَاءِ ، وَأَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ . اللَّهُمَّ وَكَمَا هَدَيْتَ بِهِ مِنَ الصَّلَاةِ ، وَاسْتَقَدْتِ بِهِ مِنَ الْحَيْرَةِ (1) ، وَأَرْشَدْتَ بِهِ مِنْ اهْتَدَى ، وَرَكَّيْتَ مِنْ تَزَكَّى ، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ ، إِنَّكَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ .

ك_ الصَّلَاةَ عَلَى عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَصِيِّ الْأَوْصِيَاءِ ، وَإِمَامِ الْأَتْقِيَاءِ ، وَخَلْفِ أَيْمَةِ الدِّينِ ، وَالْحُجْبَةِ عَلَى الْخَلَائِقِ أَجْمَعِينَ . اللَّهُمَّ كَمَا جَعَلْتَهُ نُورًا يَسْتَضِيءُ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ ، فَبَشِّرْ بِالْجَزِيلِ مِنْ ثَوَابِكَ ، وَأَنْذِرْ بِالْأَلِيمِ مِنْ عِقَابِكَ ، وَحَذَّرْ بِأَسَدِكَ وَذَكَرَ بِأَيَّامِكَ (2) ، وَأَحَلَّ حَلَالَكَ وَحَرَّمَ حَرَامَكَ ، وَبَيَّنَّ شَرَائِعَكَ وَفَرَائِضَكَ ، وَحَصَّنَ (3) عَلَى عِبَادَتِكَ ، وَأَمَرَ بِطَاعَتِكَ وَنَهَى عَنِ مَعْصِيَتِكَ ، فَصَلِّ عَلَيْهِ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ وَذُرِّيَّتِهِ أَنْبِيَائِكَ ، يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ . قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ الْيَمِينِيُّ : فَلَمَّا انْتَهَيْتُ إِلَى الصَّلَاةِ عَلَيْهِ أَمْسَكَ ، فَقُلْتُ لَهُ فِي ذَلِكَ فَقَالَ : لَوْلَا أَنَّهُ دِينَ أَمَرَنَا اللَّهُ تَعَالَى أَنْ نَفْعَلَهُ (4) وَنُوَدِّيَهُ إِلَى أَهْلِهِ لِأَحَبِّتِ الْإِمْسَاكَ ، وَلِكِنَّهُ الدِّينُ ، أَكْتُبُ :

1- في جمال الأسبوع : «الجهالة» بدل «الحيرة» .

2- في جمال الأسبوع وبحار الأنوار : «بآياتك» بدل «بأيامك» .

3- الحَصَّنَ عَلَى الشَّيْءِ : الْحَثُّ عَلَى الشَّيْءِ (النهاية : ج 1 ص 400 «حَضُّضٌ») .

4- في جمال الأسبوع وبحار الأنوار : «نبلغهُ» بدل «نفعله» .

ی _ صلوات بر امام جواد علیه السلام

ک _ صلوات بر امام هادی علیه السلام

ی _ صلوات بر امام جواد علیه السلام «بار خدایا! بر محمد بن علی بن موسی ، آن نشانه پروا و نور هدایت و معدن وفا و شاخه پاکان و جانشین اوصیا و امین تو بر وحیت ، درود فرست . بار خدایا! از آن روی که به واسطه او [مردمان را] از گم راهی به راه آوردی و از سرگردانی نجات بخشیدی و هدایتجویان را ارشاد کردی و طالبانِ پاکی را پاک ساختی ، پس ، برترین درودی را که بر یکی از اولیای فرستاده ای ، بر او بفرست ، که به راستی ، تو قدرتمند و دانایی» .

ک _ صلوات بر امام هادی علیه السلام بار خدایا! بر علی بن محمد ، آن وصی اوصیا و پیشوای تقوای پیشگان و جانشین (زاده) پیشوایان دین ، و حجّت بر همه آفریدگان ، درود فرست . بار خدایا! از آن روی که او را نوری قرار دادی که مؤمنان از آن پرتو گیرند ، و او به پاداش شایان تو مُژده داد و از کیفر دردناک تو بیم داد ، و از خشم تو بر حذر داشت و روزهای (نشانه های) تو را یاد آور شد ، و حلال تو را حلال و حرامت را حرام شمرد ، و احکام و واجبات را بیان کرد ، و به عبادت تشویق نمود ، و به فرمان برداری از تو فرمان داد و از نافرمانی ات باز داشت ، پس برترین درودی را که بر یکی از اولیای و فرزندان پیامبرانت فرستاده ای ، بر او بفرست ، ای معبود جهانیان! . چون نوبت صلوات بر خود ایشان (امام عسکری) رسید ، ادامه نداد . من بر ادامه آن اصرار ورزیدم . فرمود : «اگر نبود که این [بیان صلوات ها] از دین است و خداوند متعال به ما فرمان داده است که آن را به اهلش برسانیم ، دوست داشتم که دیگر ادامه ندهم ؛ اما این ، از دین است .

بنویس :

ل _ الصَّلَاةُ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ، الْبِرِّ التَّقِيِّ، الصَّادِقِ الْوَفِيِّ، التَّوَرِ الْمُضِيِّ، خَازِنِ عِلْمِكَ، وَالْمَذْكُورِ بِتَوْحِيدِكَ، وَوَلِيِّ أَمْرِكَ، وَخَلْفِ أُمَّةِ الدِّينِ الْهَدَاهِ الرَّاشِدِينَ، وَالْحُجَّهِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا، فَصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَبِّ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْفِيَائِكَ وَحُجَجِكَ وَأَوْلَادِ رُسُلِكَ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ .

م _ الصَّلَاةُ عَلَى وَلِيِّ الْأَمْرِ الْمُنتَظَرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَلِيِّكَ وَابْنِ أَوْلِيَائِكَ، الَّذِينَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ وَأَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ وَأَذْهَبْتَ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً . اللَّهُمَّ انْتَصِرْ بِهِ لِدِينِكَ، وَانصُرْ بِهِ أَوْلِيَاءَكَ وَأَوْلِيَاءَهُ وَشِيعَتَهُ وَأَنْصَارَهُ وَاجْعَلْنَا مِنْهُمْ . اللَّهُمَّ أَعِزَّهُ مِنْ شَرِّ كُلِّ بَاغٍ وَطَاغٍ، وَمِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِكَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ، وَاحْرُسْهُ وَامْنَعْهُ أَنْ يَوْصَلَ إِلَيْهِ بِسُوءٍ، وَاحْفَظْ فِيهِ رَسُولَكَ وَآلَ رَسُولِكَ، وَأُظْهِرْ بِهِ الْعَدَلَ، وَأَيِّدْهُ بِالنَّصْرِ، وَانصُرْ نَاصِرِيهِ، وَاخْذُلْ خَازِلِيهِ، وَاقْصِمْ بِهِ جَبَابِرَةَ الْكُفْرَةِ، وَاقْتُلْ بِهِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَجَمِيعَ الْمُلْحِدِينَ حَيْثُ كَانُوا وَأَيْنَ كَانُوا مِنْ مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا وَبَرِّهَا وَبَحْرِهَا، وَامْلَأْ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا، وَأُظْهِرْ بِهِ دِينَ نَبِيِّكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامَ، وَاجْعَلْنِي اللَّهُمَّ مِنْ أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ وَأَتْبَاعِهِ وَشِيعَتِهِ، وَأَرِنِي فِي آلِ مُحَمَّدٍ مَا يَأْمُلُونَ، وَفِي عَدُوِّهِمْ مَا يَحْذَرُونَ، إِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ . (1)

1- . مصباح المتهجد : ص 399 ، جمال الأسبوع : ص 296 ، بحار الأنوار : ج 94 ص 73 ح 1 .

ل _ صلوات بر امام حسن عسکری علیه السلام**م _ صلوات بر ولی امر منتظر علیه السلام**

ل _ صلوات بر امام حسن عسکری علیه السلام مبار خدایا! بر حسن بن علی بن محمد، این نیکوکار پرهیزگار، و راستگوی وفادار، و نور تابان و خزانه دار دانش تو و یادآور توحید تو و ولی امر تو، و یادگار پیشوایان هدایتگر و ره یافته دین، و حجّت [تو] بر مردم دنیا، درود فرست و _ ای پروردگار من _ برترین درودی را که بر یکی از برگزیدگان و حجّت هایت و فرزندان فرستادگان فرستاده ای، بر او نیز بفرست، ای معبود جهانیان! .

م _ صلوات بر ولی امر منتظر علیه السلام «بار خدایا! بر ولی خود و فرزند اولیای خود، درود فرست؛ همانان که اطاعت از آنان را فریضه شمردی و حق آنان را واجب دانستی و پلیدی را از ایشان بردی و پاک پاکشان گردانیدی. بار خدایا! به واسطه او دینت را یاری رسان و به وسیله او دوستان خود و دوستان او و پیروان و طرفدارانش را نصرت بخش و ما را نیز در زمره ایشان قرار ده. بار خدایا! او را از گزند هر ستمگر و سرکشی و از گزند همه خلقت در پناه خویش بدار، و از پیش رو و از پشت سر و از راست و از چپش محافظتش فرما، و از این که به او بدی رسد، حراست و نگهداری اش کن، و پیامبر و خاندان پیامبرت را در وجود او نگه دار، و به واسطه او، عدالت را آشکار گردان، و او را یاری رسان، و یاورانش را یاری ده، و فروگذارندگانش را فروگذار، و به واسطه او، فرمان روایان کفر را در هم کوب، و کافران و منافقان و همه بی دینان را _ هر که باشند و در هر کجای زمین، از شرق و غرب و خشکی و آب، که باشند _ به قتل رسان، و به واسطه او، زمین را از دادگری آکنده ساز، و دین پیامبرت را _ که بر او و خاندانش درود باد _ آشکار و پیروزگردان، و مرا _ ای خدا _ از طرفداران و یاران و پیروان و شیعیان او بدار، و مرا شاهد رسیدن خاندان محمد به آرزوهایشان و شاهد آنچه دشمنان آنان از آن می ترسیدند [یعنی نابودی شان] قرار ده. آمین، ای معبود راستین! .

1- أثبتنا ما بين المعقوفين من الغيبة للطوسي وبحار الأنوار .

2- أثبتنا ما بين المعقوفين من دلائل الإمامه .

3- تَرَاجمه وَحَيْك : هى جمع تَرْجُمان ؛ وهو المترجم المفسر للسان ، يقال : ترجم فلانُ كلامه : بيّنه وأوضّحه (مجمع البحرين : ج 1 ص 222 «ترجم»).

4- فى الغيبة للطوسى ودلائل الإمامه : «وادحر» بدل «وازجر» .

5- ناوأة : فاخره وعاداه (القاموس المحيط : ج 1 ص 31 «ناء»).

6- مصباح المتهدّد : ص 406 ح 534 ، الغيبة للطوسى : ص 277 ح 238 ، دلائل الإمامه : ص 549 ح 524 ، جمال الأسبوع : ص 304 ، البلد الأمين : ص 79 ، بحار الأنوار : ج 52 ص 20 ح 14 وج 94 ص 81 ح 2 .

6 / 14 صلوات های رسیده از امام مهدی علیه السلام

6 / 14 صلوات های رسیده از امام مهدی مصباح المتعجد: این، دعای دیگری است که از امام زمان علیه السلام روایت شده و از ناحیه ایشان برای ابو الحسن ضرباب اصفهانی در مکه فرستاده شده است، و ما به جهت رعایت اختصار، اسناد آن را ذکر نمی کنیم. متن دعا، چنین است: «به نام خداوند مهرگستر مهربان. بار خدایا! درود فرست بر محمد، سالار فرستادگان و خاتم پیامبران و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست؛ آن که در همان گاه پیمان ستانی (عهد آلت) برگزیده شد، و در [عالم] سایه ها [مثال] گلچین شد؛ همو که از هر آفتی پاک، و از هر عیبی مبرا است، و امید رهایی [از دوزخ] است، و چشم شفاعت به او دوخته شده، و [اختیار] دین خدا به او سپرده شده است. بار خدایا! بنای [دین] او را بلند، و برهانش را بزرگ، و حجتش را آشکار گردان، و درجه اش را بالا ببر، و نورش را تابان، و رویش را سپید کن، و برتری و فضیلت و مقام قرب به خداوند و درجه رفیع به او عطا فرما، و در چنان جایگاه ستودنی ای برانگیزش که همگان در آن بر او غبطه خورند. و بر امیر مؤمنان، و وارث فرستادگان [الهی]، و رهبر سرافرازان، و سالار جانشینان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر حسن بن علی، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر حسین بن علی، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر علی بن الحسین، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر محمد بن علی، پیشوای مؤمنان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر جعفر بن محمد، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر موسی بن جعفر، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر علی بن موسی، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر محمد بن علی، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر حسن بن علی، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر حسین بن علی، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. و بر یادگار هدایتگر هدایت شده، پیشوای مؤمنان، و وارث فرستادگان، و حجت پروردگار جهانیان، درود فرست. بار خدایا! بر محمد و اهل بیت او، این پیشوایان هدایتگر [هدایت شده]، و دانشمندان راستگو و راستین [، و جانشینان پسندیده]، و نیکوکاران پرهیزگار، و ستون های دینت، و ارکان توحیدت، و مترجمان وحیت، و حجت های تو بر خلقت، و یادگاران تو در زمینت، درود فرست؛ همانان که آنان را برای خویش برگزیدی، و آنان را بر بندگانت برتری دادی، و آنان را برای دینت پسندیدی، و شناختت را به آنان بخشیدی (اختصاص دادی) و خلعت گرامیداشتت را بر آنان پوشاندی، و پرده رحمت را بر ایشان افکندی، و آنان را به نعمت خود پروردی، و با حکمت تغذیه شان کردی، و آنان را در نور خود پوشاندی، و در ملکوت خویش بالایشان بردی، و آنان را در احاطه فرشتگانت قرار دادی، و به وجود پیامبرت _ که دروهای تو بر او و بر خاندانش باد _ شرافتشان بخشیدی. بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست؛ درودی فزاینده و بالنده و فراوان و پاینده و پاک، که جز تو کسی بر آن احاطه نداشته باشد، و در علم کسی جز تو ننگد، و کسی جز تو از عهده شمارش آن بر نیاید. بار خدایا! و بر ولی خود، آن زنده کننده [آیین و] روش تو، و برپا دارنده فرمانت، و فراخواننده به سوی تو، و راه نما به تو، و حجت تو بر خلقت، و جانشین تو در زمینت، و گواه تو بر بندگانت، درود فرست. بار خدایا! او را نصرتی نیرومند عطا کن، و عمرش را دراز گردان، و زمین را به طول عمر او زینت بخش. بار خدایا! او را از حسد حسودان نگه دار، و از شرّ توطئه گران، در پناه خویش بدار، و بدسگالی ستمگران را از او دفع کن، و از دست خودکامگان، نجاتش ده. بار خدایا! در باره خودش و فرزندانش و شیعیانش و رعیتش و خاصگانش و عموم مردمانش و دشمنانش و همه مردم دنیا به او آن عطا فرما که با آن، دیده او را روشن گردانی، و دل و جانش را شاد سازی، و او را به برترین آرمان و آرزویش در دنیا و آخرت برسان، که به راستی، تو بر هر چیز، توانایی. بار خدایا! به واسطه او آنچه از دینت محو شده

است، نوگردان، و آنچه از کتابت دگرگون شده است، دوباره زنده کن، و آنچه از احکامات تغییر داده شده است، آشکار ساز تا آن که دین توبه وسیله او و باستان او، دگرباره تازه و نو و ناب و پیراسته گردد و هیچ شک و شبهه ای در آن نماند، و در آن، هیچ باطل و بدعتی وجود نداشته باشد. بار خدایا! به نور او، هر تاریکی را روشن گردان، و با قدرت او، هر بدعتی را از میان بردار، و به نیروی او، هر گم راهی ای را در هم شکن، و به وسیله او، هر زورگویی را در هم کوب، و با شمشیر او، هر آتشی را خاموش گردان، و با دادگری او، هر بیدادی را نابود کن، و فرمان او را بر هر فرمانی حاکم گردان، و با سلطنت او، هر سلطانی (سلطنتی) را خوار کن. بار خدایا! هر آن کس را که با او می ستیزد، خوار گردان، و هر آن کس را که با او دشمنی می ورزد، نابود کن، و با هر کس که با او نیرنگ می زند، نیرنگ زن، و هر آن کس را که حق او را انکار می کند و فرمان او را خوار می دارد و در خاموش کردن نور او می کوشد و می خواهد نام و یاد او را خاموش کند، ریشه کن فرما. بار خدایا! بر محمد مصطفی و علی مرتضی و فاطمه زهرا و حسن رضا و حسین مصفا و همه اوصیا، این چراغ های تاریکی ها و نشانه های راه و مناره های پروا و دستگیره استوار و رشته محکم و راه راست، درود فرست، و بر ولی خود و اولیای عهدت و امامان از نسل او، درود فرست، و زندگی شان را دراز گردان، و بر عمرهایشان بیفزای، و به نهایت آرزوهایشان در دین و دنیا و آخرت برسان، که به راستی، تو بر هر چیز، توانایی.»

الإمام المهدي عليه السلام: أسألك أن تصملي على محمد وآل محمد خيرتك من خلقك، فصل عليهم بأفضل صلواتك وصل على جميع النبيين والمرسلين الذين بلغوا عنك الهدى، وأعقدوا لك المواثيق بالطاعة، وصل على عبادك الصالحين. (1)

الإقبال عن أبي عمرو محمد بن محمد بن نصر السكوني: سألت أبا بكر أحمد بن محمد بن عثمان البغدادي أن يخرج إلي أدعية شهر رمضان التي كان عمه أبو جعفر محمد بن عثمان بن سعيد العمري يدعو بها، فأخرج إلي دفترًا مجلدًا بأحمر، فنسخت منه أدعية كثيرة، وكان من جملتها: وتدعو بهذا الدعاء في كل ليلة من شهر رمضان؛ فإن الدعاء في هذا الشهر سمعه الملائكة وتستغفر لصاحبه، وهو: اللهم إني أفتتح الشاء بحمدك وأنت مسدد للصواب بمنك... اللهم صل على محمد عبدك ورسولك وأمينك وصدفيك وحبيبك وخيرتك من خلقك، وحافظي ركبك ومبلغ رسالاتك، أفضل وأحسن وأجمل وأكمل وأزكى وأنمي وأطيب وأطهر وأسنى وأكثر ما صليت وباركت وترحمت وتحننت وسممت على أحد من عبادك وأنبيائك ورسلك وشفوتك وأهل الكرامة عليك من خلقك. اللهم صل على علي أمير المؤمنين ووصي رسول رب العالمين، عبدك ووليك وأخي رسولك وحجبتك على خلقك وأيتك الكبرى والنبي العظيم. (2) وصل على الصديقه الطاهره فاطمه سيدة نساء العالمين. وصل على سبطي الرحمه وإمامي الهدى الحسن والحسين سيدة شباب أهل الجنة. وصل على أئمة المسلمين: علي بن الحسين، ومحمد بن علي، وجعفر بن محمد، وموسى بن جعفر، وعلي بن موسى، ومحمد بن علي، وعلي بن محمد، والحسن بن علي، والخلف المهدي (3)، حججك على عبادك وأمنائك في بلادك، صلاة كثيرة دائمة. اللهم وصل على ولي أمرك القائم المؤمل، والعدل المنتظر، وحفه بملائكتك المقربين، وأيده بروح القدس يا رب العالمين. (4)

1- مَهَج الدعوات: ص 92، بحار الأنوار: ج 85 ص 235 ح 1.

2- في مصباح المتهدج وتهذيب الأحكام والبلد الأمين لا يوجد قوله: «عبدك ووليك... العظيم».

3- في مصباح المتهدج وتهذيب الأحكام لا يوجد قوله: «علي بن الحسين... المهدي».

4- الإقبال: ج 1 ص 138، مصباح المتهدج: ص 578 ح 690، تهذيب الأحكام: ج 3 ص 108 كلاهما من دون إسناد إلى أحد من أهل البيت عليهم السلام، بحار الأنوار: ج 24 ص 166 ح 14.

امام مهدی علیه السلام: از تو درخواست می کنم که بر محمد و خاندان محمد، این برگزیدگان تو از میان بر همه آفریدگانت، درود فرستی. پس برترین درودهایت را بر ایشان بفرست، و بر همه پیامبران و فرستادگان که از جانب تو به هدایت پرداختند و برایت [از مردم] پیمان بر طاعت گرفتند، درود فرست، و بر بندگان شایسته ات نیز درود فرست.

الإقبال_ به نقل از ابو عمرو، محمد بن محمد بن نصر سَکونی: از ابوبکر احمد بن محمد بن عثمان بغدادی خواستم تا دعاهای ماه رمضان را که عمویش ابو جعفر محمد بن عثمان بن سعید عمری، آنها را می خوانده است، در اختیار من بگذارد. او دفتری با جلد قرمز به من داد و من دعاهای بسیاری را از روی آن نوشتم، از جمله این را: این دعا را در هر شب ماه رمضان می خوانی؛ زیرا فرشتگان، دعا در این ماه را می شنوند و برای دعا کننده آمرزش می طلبند، و دعا این است: «بار خدایا! ثناگویی را با ستایش تو آغاز می کنم، و تویی که به لطف خویش، به راه درست ره نمون می شوی... بار خدایا! بر محمد، بنده ات و فرستاده ات و امینت و دوست صمیمی ات و محبوبت و برگزیده تو از میان خلقت و نگهبان رازت و رساننده پیام هایت [به مردم]، برترین و نیکوترین و زیباترین و کامل ترین و فزاینده ترین و بالنده ترین و خوش ترین و پاک ترین و عالی ترین و بیشترین درودی را بفرست که بر یکی از بندگان و پیامبران و فرستادگانت و دوستان صمیمی ات و آن کس از خلقت که در نزد تو گرامی و ارجمند است، فرستاده ای و به او برکت داده ای و رحم آورده ای و مهر ورزیده ای و درود فرستاده ای. بار خدایا! بر علی، امیر مؤمنان و وصی فرستاده پروردگار جهانیان، آن بنده تو و ولی تو و برادر پیامبر تو و حجت تو بر خلقت و بزرگ ترین آیت تو و آن خبر بزرگ، درود فرست. و بر آن بانوی راستین ایمان و پاک، فاطمه، بانوی زنان عالم، درود فرست. و بر دو نوه [پیامبر] رحمت، و دو پیشوای هدایت، حسن و حسین، آقای جوانان بهشتی، درود فرست. و بر پیشوایان مسلمانان: علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و جانشین [او] مهدی، این حجت های تو بر بندگان و معتمدان تو در شهرهایت، درود فرست؛ درودی بسیار و پایدار. بار خدایا! بر ولی امر خود_ که همگان آرزوی ظهور او را دارند و در انتظار عدالت اویند_ درود فرست و او را در احاطه فرشتگان مقرب خود قرار ده، و با روح القدس، پشتیبانی اش فرما، ای پروردگار جهانیان!

الاحتجاج عن محمد بن عبد الله بن جعفر الحميري - من توقيع خراج من التاجيه المقدسه بعد الزياره المعروفه بزياره آل ياسين - : اللهم صل على محمد (1) حجتك في ارضك ، وخليفتك في بلادك ، والداعي إلى سبيلك ، والفائم بقسطك ، والثائر بأمرك ، ولي المؤمنين ، وبار الكافرين ، ومجلى الظلمه ، ومبصر الحق ، والساطع بالحكمه والصدق ، وكلمتك التامه في ارضك ، المرتقب الخائف ، والولي الناصح ، سفينه النجاه ، وعلم الهدى ، ونور ابصار الوري ، وخير من تمصص وارتدى ، ومجلى العمى ، الذى يملأ الارض عدلاً وقسطاً كما ملئت ظلماً وجوراً ، انك على كل شىء قدير . اللهم صل على وليك وابن اوليائك ، الذين فرضت طاعتهم وأوجبت حقهم ، وأذهبت عنهم الرجس وطهرتهم تطهيراً . اللهم انصر [هـ] وانتصر به [لدينك ، وانصر به] (2) اولياءك وأولياءه وشيعته وأنصاره واجعلنا منهم . اللهم أعذه من شر كل باغ وطاق ، ومن شر جميع خلقك ، واحفظه من بين يديه ومن خلفه وعن يمينه وعن شماله ، واحرسه وامنعه من أن يوصل إليه بسوء ، واحفظ فيه رسولك وآل رسولك ، وأظهر به العدل ، وأيده بالنصر ، وانصر ناصر به ، واخذل خاذليه ، واقصم به جبايره الكفره (3) ، واقتل به الكفار والمنافقين وجميع الملحدين حيث كانوا فى مشارق الارض ومغاربها ، برها وبحرها ، واملاً به الارض عدلاً وأظهر به دين نبيك ، واجعلنى اللهم من أنصاره وأعوانه وأتباعه وشيعته ، وأرنى فى آل محمد عليهم السلام ما يأملون ، وفى عدوهم ما يحذرون ، إله الحق أمين ، يا ذا الجلال والإكرام ، يا أرحم الراحمين . (4)

1- فى بعض نسخ المصدر الخطيه : « اللهم صل على م ح م د ابن الحسن المنتظر ... » .

2- أثبتنا ما بين المعقوفين من بحار الأنوار .

3- فى بعض نسخ المصدر الخطيه وبحار الأنوار : « جبايره الكفر » .

4- الاحتجاج : ج 2 ص 591 ح 358 ، بحار الأنوار : ج 53 ص 171 ح 5 وج 102 ص 81 ح 1 وراجع مصباح الزائر : ص 430 والمزار الكبير : ص 566 _ 573 .

الاحتجاج_ به نقل از محمد بن عبد الله بن جعفر حمیری، از توقیعی که پس از زیارت معروف به «زیارت آل یاسین» از ناحیه مقدسه صادر شد: بار خدایا! بر محمد، این حجت تو در زمینت، و جانشین تو در سرزمینت، و دعوت کننده به راه تو، و برپادارنده عدالت تو، و خونخواه (/قیام کننده) به فرمان تو، و سرپرست مؤمنان، و نابود کننده کافران، و زداینده تاریکی ها، و روشن کننده حق، و برافروزنده [چراغ] حکمت و راستی، و کلمه تامّ تو در زمینت، آن نگران بیمناک، و دوست خیرخواه، و کشتی نجات، و نشان هدایت، و نور دیدگان مردم، و بهترین کسی که پیراهن و ردا بر تن کرده است، و برطرف کننده کوری، همان که زمین آکنده از ستم و بیداد را پُر از عدالت و داد می کند، درود فرست، که به راستی، تو بر هر چیز، توانایی. بار خدایا! بر ولیّ ات و فرزند اولیایت، همانان که اطاعت از ایشان را فریضه قرار دادی و حقّشان را واجب گردانیدی و پلیدی را از ایشان بردی و پاک پاکشان ساختی، درود فرست. بار خدایا! او را یاری ده، و به وسیله او [دینت را] یاری رسان و به وسیله او دوستانت و دوستان و شیعیان و هواداران او را [یاری رسان]، و ما را در زمره ایشان قرار ده. بار خدایا! او را از گزند هر ستمگر و سرکشی، و از گزند همه آفریدگانت، در پناه خویش دار، و از پیش رو و از پشت سر و از راست و از چپش او را محافظت فرما، و از این که به او بدی و آسیبی رسد، پاسداری و نگهداری اش کن، و در وجود او، پیامبر و خاندان پیامبرت را نگه دار، و به واسطه او، عدالت را آشکار گردان، و با نصرت خویش مددش رسان، و یاوران او را یاری رسان، و وا گذارندگانش را وا گذار، و به وسیله او، سردمداران کافران را نابود کن، و کافران و منافقان و همه بی دینان را _ در هر کجای زمین، شرق و غرب و خشکی و دریای آن، که باشند _ به قتل رسان، و به واسطه او، زمین را از عدالت، آکنده ساز، و دین پیامبرت را آشکار (چیره) گردان، و مرا _ ای خداوند _ در زمره یاران و کمکاران و پیروان و شیعیان او در آور، و مرا شاهد رسیدن خاندان محمد صلی الله علیه و آله به آرزوهایشان، و آنچه دشمنانشان از آن بیمناکند قرار ده. آمین، ای معبود راستین، ای پروردگار شکوه و ارج، ای مهربان ترین مهربانان!». .

فهرست منابع و مآخذ

- فهرست منابع و مآخذ 1. الآداب، أحمد بن حسين البيهقي (م 458 ق)، تعليق: أبو عبد الله السعيد المندوه، بيروت: المؤسسة الثقافية، 1408 ق/ 1998 م. 2. إثبات الوصية للإمام علي بن أبي طالب عليه السلام، [المنسوب إلى] علي بن الحسين المسعودي (م 346 ق)، بيروت: دار الأضواء، 1409 ق، دوم. 3. الاحتجاج على أهل اللجاج، أحمد بن علي الطبرسي (م 620 ق)، تحقيق: إبراهيم البهادري ومحمد هادي به، تهران: دار الأسوه، 1413 ق، أول. 4. إحقاق الحق وإزهاق الباطل، نور الله بن السيد شريف الشوشتری (القاضي التستري) (م 1019 ق)، با تصحيح و تعليق: السيد شهاب الدين المرعشي، قم: مكتبة آية الله المرعشي، 1411 ق، أول. 5. إحياء علوم الدين، محمد بن محمد الغزالي (م 505 ق)، بيروت: دار الهدى، 1412 ق، أول. 6. الاخبار الطوال، أحمد بن داوود الدينوري (م 282 ق)، تحقيق: عبد المنعم عامر، قم: الشريفالرضي، 1409 ق، أول. 7. الاختصاص، [المنسوب إلى] محمد بن محمد بن النعمان العكبري البغدادي (الشيخ المفيد) (م 413 ق)، تحقيق: علي أكبر الغفاري، قم: مؤسسه النشر الإسلامي، 1414 ق، چهارم. 8. اختيار معرفة الرجال (رجال الكشي)، محمد بن الحسن الطوسي (الشيخ الطوسي) (م 460 ق)، تحقيق: السيد مهدي الرجائي، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، 1404 ق، أول. 9. أدب الإملاء والاستملاء، عبد الكريم بن محمد السمعي (م 562 ق)، بيروت: دار الكتاب العلمي، 1401 ق، أول.

- 10 . الاءدب المفرد ، محمّد بن إسماعيل البخارى (م 256 ق) ، تحقيق : محمّد بن عبد القادر عطا ، بيروت : دار الكتب العلميه . 11 .
الاءذكار النوويه ، محيى الدين أبو زكريا يحيى بن شرف النّوى (م 671 ق) ، بيروت : دار الفكر . 12 . إرشاد القلوب ، الحسن بن محمّد
الدليمى (م 711 ق) ، بيروت : مؤسسه الأعلمى ، 1398 ق ، چهارم . 13 . الاءرشاد فى معرفه حجج اللّٰه على العباد ، محمّد بن محمّد
بن النعمان العكبرى البغدادى (الشيخالمفيد) (م 413 ق) ، تحقيق : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، قم : مؤسسه آل البيت عليهم
السلام ، 1413 ق ، أوّل . 14 . أسباب نزول القرآن ، على بن أحمد الواحدى النيسابورى (م 468 ق) ، تحقيق : كمال بسيونيزغلول ،
بيروت : دار الكتب العلميه . 15 . الاستبصار فى ما اختلف من الأخبار ، محمّد بن الحسن الطوسى (الشيخ الطوسى) (م 460 ق)
، تحقيق : حسن الموسوى الخرسان ، تهران : دار الكتب الإسلاميه ، أوّل . 16 . أسد الغابه فى معرفه الصحابه ، على بن أبى الكرم محمّد
الشيبانى (ابن الأثير الجزرى) (م 630 ق) ، تحقيق : على محمّد معوض وعادل أحمد عبد الموجود ، بيروت : دار الكتب العلميه 1415ق
، أوّل . 17 . الاءسماء و الصفات ، أحمد بن الحسين بن علىّ البيهقى ، تحقيق : عبد اللّٰه بن محمّد الراشدى ، جدّه : مكتبه السوادى . .
الاءشعثيات = الجعفريات . 18 . الاءصابه فى تمييز الصحابه ، أحمد بن علىّ العسقلانى (ابن حجر) (م 852 ق) ، تحقيق : عادلاًحمد
عبد الموجود وعلىّ محمّد معوض ، بيروت : دار الكتب العلميه ، 1415 ق ، أوّل . 19 . إصلاح المنطق ، يعقوب بن إسحاق بن السكّيت
(م 244 ق) ، شرح و تحقيق : أحمد محمّد شاكر ، عبد السلام محمّد هارون ، قاهره : دار المعارف ، 1349 هـ . ق _ 1970 م . 20 .
الأصول الستّه عشر ، نخبه من الرواه ، قم : دار الشبستري ، 1405 ق ، دوم . 21 . الاءعتقادات ، محمّد بن علىّ ابن بابويه القمّى (الشيخ
الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : عاصم عبد السيّد ، قم : المؤتمر العالمى لألفيه الشيخ المفيد ، 1413 ق ، أوّل . 22 . أعلام الدين فى
صفات المؤمنين ، الحسن بن محمّد الدليمى (م 711 ق) ، تحقيق : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، قم : مؤسسه آل البيت عليهم السلام

23. إعلام الوری بأعلام الهدی، الفضل بن الحسن الطبرسی (م 548 ق)، تحقیق: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، 1417 ق، اول. 24. الاعمال بالأعمال الحسنه فی ما يعمل مرّه فی السنه: علی بن موسى الحلّی (السید ابن طاووس) (م 664 ق)، تحقیق: السید جواد القیومی، قم: مكتب الإعلام الإسلامی، 1414 ق، اول. 25. الزهد، عبد الله بن المبارك الحنظلی المروزی (ابن المبارك) (م 181 ق)، تحقیق: حبیبالرحمان الأعظمی، بیروت: دار الکتب العلمیّه. 26. الاعمالی، محمد بن علی ابن بابویه القمّی (الشیخ الصدوق) (م 381 ق)، تحقیق: مؤسسه البعثه، قم: مؤسسه البعثه، 1407 ق، اول. 27. الاعمالی، محمد بن الحسن الطوسی (الشیخ الطوسی) (م 460 ق)، تحقیق: مؤسسه البعثه، قم: دار الثقافه، 1414 ق، اول. 28. الاعمالی، حسین بن إسماعیل المَحاملی (م 330 ق) تحقیق: إبراهيم إبراهيم القیس، أردن: المكتبة الإسلامية، 1412 ق/ 1991 م. 29. الاعمالی، محمد بن محمد بن النعمان العکبری البغدادی (الشیخ المفید) (م 413 ق)، تحقیق: حسین أستاذ ولی وعلی أكبر الغفاری، قم: مؤسسه النشر الإسلامی، 1404 ق، دوم. 30. الاعمالی (الأمالی الخمیسیّه)، یحیی بن الحسن الشجری (م 499 ق)، بیروت: عالم الکتب، 1403 ق، سوم. 31. الاعمال من أخطار الأسفار و الأزمان، علی بن موسى الحلّی (السید ابن طاووس) (م 664 ق)، تحقیق: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام. 32. الاعولیا، عبد الله بن محمد القرشي (ابن أبي الدنيا) (م 281 ق)، تحقیق: محمد السعيد بسيونيز غلول، بیروت: مؤسسه الکتب الثقافیه، 1413 ق/ 1993 م. 33. اهل بیت در قرآن و حدیث، محمد محمدی ری شهری، ترجمه: حمیدرضا شیخی و حمیدرضا آذیر، قم: دار الحدیث، 1379 ش، اول. 34. أهل البيت فی آیه التطهیر، السید جعفر مرتضی العاملی، بیروت: دار الأمير للثقافه والعلوم، 1413 ق، اول. 35. بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمّه الأطهار عليهم السلام، محمد باقر بن محمد تقی المجلسی (العلامة المجلسی) (م 1111 ق)، بیروت: مؤسسه الوفاء، 1403 ق، دوم.

- 36 . البدايه و النهايه ، إسماعيل بن عمر الدمشقى (ابن كثير) (م 774 ق) ، تحقيق : مكتبه المعارف ، بيروت : مكتبه المعارف . 37 .
- البرهان فى تفسير القرآن (تفسير البرهان) ، السيّد هاشم بن سليمان البحرانى (م 1107 ق) ، تحقيق : مؤسسه البعثه ، 1415 ق ، أول . 38 .
- بشاره المصطفى لشيعة المرتضى ، محمّد بن محمّد الطبرى (م 525 ق) ، نجف : المطبعه الحيدريّه ، 1383 ق ، دوم . 39 . بصائر
- الدرجات ، محمّد بن الحسن الصفّار القمّى (ابن فروخ) (م 290 ق) ، قم : مكتبه آيه الله المرعشى ، 1404 ق ، أول . 40 . البلد الأمين و
- الدرع الحصين ، إبراهيم بن على الحارثى العاملى (الكفعمى) (م 905 ق) . 41 . تاج العروس من جواهر القاموس ، السيّد محمّد
- المرتضى بن محمّد الحسينى الزبيدى (م 1205 ق) ، تحقيق : على شيرى ، بيروت : دار الفكر ، 1414 ق ، أول . 42 . تاريخ أصبهان ،
- أحمد بن عبد الله الأصبهانى (أبو نعيم) (م 430 ق) ، تحقيق : سيّد كسروى حسن ، بيروت : دار الكتب العلميه . 43 . تاريخ الطبرى
- (تاريخ الأمم و الملوك) ، محمّد بن جرير الطبرى (م 310 ق) ، تحقيق : محمّد أبو الفضل إبراهيم ، مصر : دار المعارف . 44 . التاريخ
- الكبير ، محمّد بن إسماعيل البخارى (م 256 ق) ، بيروت : دار الفكر . 45 . تاريخ المدينه المنوره ، عمر بن شيبه التميمى البصرى (م
- 262 ق) ، تحقيق : فهيم محمّد شلتوت ، بيروت : دار التراث ، 1410 ق ، أول . 46 . تاريخ بغداد أو مدينه السلام ، أحمد بن على
- الخطيب البغدادى (م 463 ق) ، مدينه : المكتبه السلفيه . 47 . تاريخ دمشق ، على بن الحسن بن هبه الله الدمشقى (ابن عساكر) (م 571
- ق) ، تحقيق : على شيرى ، بيروت : دار الفكر ، 1415 ق ، أول . 48 . تأويل الآيات الظاهره فى فضائل العتره الطاهره (كنز جامع الفوائد) ،
- السيّد على الغروى الحسينى الإسترآبادى (م 940 ق) ، تحقيق : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مدرسه الإمام المهدي عليه
- السلام ، 1407 ق ، أول . 49 . التحصين ، على بن موسى الحلّى (السيّد ابن طاووس) (م 664 ق) ، قم : مؤسسه دار الكتاب ، 1413 ق .

50. تحف العقول عن آل الرسول صلى الله عليه وآله، الحسن بن علي الحرّاني (ابن شعبة) (م 381 ق)، تحقيق: علي أكبر الغفّاري، قم: مؤسسه النشر الإسلامى، 1404 ق، دوم. 51. تذكره الخواصّ (تذكره خواصّ الأئمّه عليهم السلام)، يوسف بن فرغلي (سبط ابن الجوزى) (م 654 ق)، مقدمه: السيّد محمّد صادق بحر العلوم، تهران: مكتبه نينوى الحديثه. 52. ترجمه و شرح غرر الحكم و درر الكلم، آقا جمال خوانسارى، تحقيق: مير جلال الدين محدث أرموى، تهران: دانشگاه تهران، 1360 ش، سوم. 53. الترغيب و الترهيب من الحديث الشريف، عبدالعظيم بن عبد القوى المنذرى الشامى (م 656 ق)، تحقيق: مصطفى محمد عماره، بيروت: دار إحياء التراث، 1388 ق، سوم. 54. تفسير ابن كثير (تفسير القرآن العظيم)، إسماعيل بن عمر البُصرويّ الدمشقى (م 774 ق)، تحقيق: عبد العزيز غنيم و محمّد أحمد عاشور و محمّد إبراهيم البنا، قاهره: دار الشعب. . تفسير ابوالفتوح رازى = روض الجنان و روح الجنان. . تفسير البرهان = البرهان فى تفسير القرآن. 55. تفسير البيضاوى، عبد الله بن عمر البيضاوى (م 685 ق)، بيروت: مؤسسه الأعلمی، 1410 ق/ 1990 م. 56. تفسير الثعلبى (الجواهر الحسان فى تفسير القرآن)، عبد الرحمان بن محمّد الثعلبى، تحقيق: علي محمّد معوض و عادل أحمد عبد الموجود و عبد الفتاح أبو سنه، بيروت: دار إحياء التراث و مؤسسه التاريخ العربى، 1418 ق/ 1997 م. . تفسير الطبرى = جامع البيان عن تأويل آى القرآن. 57. تفسير العياشى، محمّد بن مسعود السلمى السمرقندى (العياشى) (م 320 ق)، تحقيق: السيّد هاشم الرسولى المحلّاتى، تهران: المكتبه العلميه، 1380 ق، أول. . تفسير الفخر الرازى = التفسير الكبير و مفاتيح الغيب. . تفسير القرآن العظيم = تفسير ابن كثير. . تفسير القرطبى = الجامع لأحكام القرآن. 58. تفسير القمى، علي بن إبراهيم القمى (م 307 ق)، به كوشش: السيّد الطيّب الموسوى الجزائرى، نجف: مطبعه النجف الأشرف. 59. التفسير الكبير و مفاتيح الغيب (تفسير الفخر الرازى)، محمّد بن عمر الرازى (الفخر الرازى) (م 604 ق)، بيروت: دار الفكر، 1410 ق، أول.

60 . التفسير المنسوب إلى الإمام العسكري عليه السلام ، تحقيق : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، 1409ق ، أول . . تفسير الميزان = الميزان في تفسير القرآن . 61 . تفسير فرات الكوفي ، فرات بن إبراهيم الكوفي (ق 4 ق) ، به كوشش : محمد الكاظم ، تهران : وزارة الثقافة والإرشاد الإسلامي ، 1410 ق ، أول . . تفسير مجمع البيان = مجمع البيان . . تفسير نور الثقلين = نور الثقلين . 62 . تلخيص الحبير ، أحمد بن علي العسقلاني (ابن حجر) (ت 852 هـ . ق) ، بيروت : دار المعرفه . 63 . التمحيص ، محمد بن همام الإسكافي (ابن همام) (م 336 ق) ، تحقيق : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام . 64 . التمهيد لما في الموطأ من المعاني والأسانيد ، يوسف بن عبد الله القرطبي (ابن عبد البر) (م 463 ق) ، تحقيق : مصطفى العلوي و محمد عبد الكبير البكري ، جدّه : مكتبة السوادى ، 1387 ق . 65 . تنبيه الخواطر ونزهه النواظر (مجموعه ورام) ، ورام بن أبي فراس الحمدان (م 605 ق) ، بيروت : دار التعارف و دار صعب . 66 . تنبيه الغافلين ، نصر بن محمد السمرقندي (م 372 ق) ، تحقيق : يوسف على بديوى ، بيروت : دار ابن كثير ، 1413 ق ، أول . 67 . التوحيد ، محمد بن علي ابن بابويه القمي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : السيد هاشم الحسيني الطهراني ، قم : مؤسسه النشر الإسلامي ، 1398 ق ، أول . 68 . تهذيب الأحكام في شرح المقنعه ، محمد بن الحسن الطوسي (الشيخ الطوسي) (م 460 ق) ، بيروت : دار التعارف ، 1401 ق ، أول . 69 . تهذيب الكمال في أسماء الرجال ، يونس بن عبد الرحمان المزّي (م 742 ق) ، تحقيق : بشّار عوّاد معروف ، بيروت : مؤسسه الرساله ، 1409 ق ، أول . 70 . تيسير المطالب في أمالي الإمام أبي طالب ، يحيى بن الحسين الزيدى اليماني (الإمام أبوطالب) (م 384 ق) ، گردآوری : أحمد بن سعد الدين المسوري (ق 5 ق) ، بيروت : مؤسسه الأعلمی ، 1395 ق ، أول .

71. ثواب الأعمال و عقاب الأعمال ، محمد بن علي ابن بابويه القمي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : علي أكبر الغفاري ، تهران : مكتبة الصدوق . 72. جامع الأحاديث ، جعفر بن أحمد القمي (ابن الرازي) (ق 4 ق) ، تحقيق : السيد محمد الحسيني النيسابوري ، مشهد : مؤسسه الطبع والنشر التابعه للحضرة الرضويه المقدسه ، 1413 ق ، أول . 73. جامع الأخبار أو معارج اليقين في أصول الدين ، محمد بن محمد الشعيري السبزواري (ق 7 ق) ، تحقيق : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، قم : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، 1414 ق ، أول . 74. جامع البيان عن تأويل آي القرآن (تفسير الطبري) ، محمد بن جرير الطبري (م 310 ق) ، بيروت : دار الفكر ، 1408 ق ، أول . 75. الجامع الصغير في أحاديث البشير النذير ، عبد الرحمان بن أبي بكر السيوطي (م 911 ق) ، بيروت : دار الفكر ، 1401 ق ، أول . 76. الجامع لأحكام القرآن (تفسير القرطبي) ، محمد بن أحمد الأنصاري (م 671 ق) ، تحقيق : محمد عبد الرحمان المرعشلي ، بيروت : دار إحياء التراث العربي ، 1405 ق ، دوم . 77. الجامع لأخلاق الراوي ، أحمد بن علي الخطيب البغدادي (م 463 ق) ، تصحيح: محمد عجاج الخطيب ، بيروت : مؤسسه الرساله . 78. الجعفریات (الأشعثيات) ، محمد بن محمد بن الأشعث الكوفي (ق 4 ق) ، تهران : مكتبة نينوى (چاپ شده به همراه : قرب الإسناد) . 79. جمال الأسبوع بكمال العمل المشروع ، علي بن موسى الحلبي (السيد ابن طاووس) (م 664 ق) ، تحقيق : السيد جواد القمي ، قم : مؤسسه الآفاق ، 1371 ش ، أول . 80. الجمل و النصره لسيد العتره في حرب البصره ، محمد بن محمد بن النعمان العكبري البغدادي (الشيخ المفيد) (م 413 ق) ، تحقيق : السيد علي مير شريفی ، قم : المؤتمر العالمي لألفيه الشيخ المفيد ، 1413 ق ، أول . 81. جوامع الجامع ، الفضل بن الحسن الطبرسي (م 548 ق) ، تهران: مؤسسه الطبع والنشر التابعه لجامعه طهران ، 1371 ش . . الجواهر الحسان في تفسير القرآن = تفسير الثعلبي . 82. جواهر الكلام في شرح شرائع الإسلام ، محمد حسن النجفي الإصفهاني (م 1266 ق) ، بيروت : مؤسسه المرتضى العالميه .

83. جواهر المطالب فى مناقب الإمام على بن أبى طالب عليه السلام (المناقب لابن الدمشقى)، محمد بن أحمد الباعونى (م 871 ق)، تحقيق: محمد باقر المحمودى، قم: مجمع إحياء الثقافة الإسلاميه، 1415 ق، أول. 84. جهش ها، محمدرضا حكيمى، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامى، 1366 ش. 85. الحاوى للفتاوى فى الفقه وعلوم القرآن والحديث والأصول والعقائد والتصوّف والنحو وغيرها، عبد الرحمان بن أبى بكر السيوطى (م 911 ق)، بيروت: دار الكتاب العربى. 86. الحدائق الناضره فى أحكام العتره الطاهره، يوسف بن أحمد البحرانى (م 1186 ق)، تحقيق: محمد دتقى الإيروانى، نجف: دار الكتب الإسلاميه، 1377 ق. 87. حليه الأولياء وطبقات الأصفياء، أحمد بن عبد الله الأصبهاني (أبو نعيم) (م 430 ق)، بيروت: دار الكتاب العربى، 1387 ق، دوم. 88. حياه الحيوان الكبرى، محمد بن موسى الدّميرى (م 808 ق)، بيروت: دار إحياء التراث العربى. 89. الخرائج والجرائح، سعيد بن هبه الله الراوندى (قطب الدين الراوندى) (م 573 ق)، تحقيق: مؤسسسه الإمام المهدي عليه السلام، قم: مؤسسسه الإمام المهدي عليه السلام، 1409 ق، أول. 90. الخصال، محمد بن على ابن بابويه القمى (الشيخ الصدوق) (م 381 ق)، قم: مؤسسسه النشر الإسلامى، 1414 ق، چهارم. 91. الدرّ المنثور فى التفسير المأثور، عبد الرحمان بن أبى بكر السيوطى (م 911 ق)، بيروت: دار الفكر، 1414 ق، أول. 92. الدرّع الواقيه، على بن موسى الحللى (السيد ابن طاووس) (م 664 ق)، تحقيق: مؤسسسه آل البيت عليهم السلام، قم: مؤسسسه آل البيت عليهم السلام، 1414 ق، أول. 93. دستور معالم الحكم ومأثور مكارم الشيم، محمد بن سلامه (القاضى القضاعى) (م 454 ق)، بيروت: دار الكتاب العربى، 1401 ق، أول. 94. دعائم الإسلام وذكر الحلال والحرام والقضايا والأحكام، النعمان بن محمد التميمى المغربى (القاضى أبو حنيفه) (م 363 ق)، تحقيق: آصف بن على أصغر فيضى، مصر: دار المعارف، 1389 ق، سوم. 95. الدعاء، سليمان بن أحمد الطبرانى (م 360 ق)، تحقيق: مصطفى عبد القادر عطا، بيروت: دار الكتب العلميه، 1413 ق، أول.

96. الدعوات ، سعيد بن هبة الله الراوندى (قطب الدين الراوندى) (م 573 ق) ، تحقيق : مؤسسسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مؤسسسه الإمام المهدي عليه السلام ، 1407 ق ، أول . 97. دلائل الإمامه ، محمد بن جرير الطبري الإمامي (ق 5 ق) ، تحقيق : مؤسسسه البعثه ، قم : مؤسسسه البعثه . 98. دلائل النبوه ، أحمد بن عبد الله الأصبهاني (أبو نعيم) (م 430 ق) تحقيق : محمد رؤاس قلجى و عبد البر عبّاس ، بيروت : دار النفائس ، 1406 ق ، دوم . 99. ذخائر العقبى فى مناقب ذوى القربى ، أحمد بن عبد الله الطبري (م 693 ق) ، تحقيق : أكرم البوشى ، جدّه : مكتبه الصحابه ، 1415 ق ، أول . 100. ذم الدنيا ، عبد الله بن محمد القرشى (ابن أبى الدنيا) (م 281 ق) ، تحقيق : محمد السعيد بسيونى زغلول ، بيروت : مؤسسسه الكتب الثقافيه ، 1413 ق/ 1993 م . 101. ربيع الأبرار و نصوص الأخبار ، محمود بن عمر الزمخشري (م 538 ق) ، تحقيق : سليم النعيمي ، قم : منشورات الشريف الرضى ، 1410 ق ، أول . رجال الكشّى = اختيار معرفه الرجال . 102. روض الجنان و روح الجنان (تفسير ابو الفتوح رازى) ، حسين بن على رازى (ق 6 ق) ، مشهد : آستان قدس رضوى ، 1371 ش ، أول . 103. روضه المتقين ، محمد تقى المجلسى (م 1070 ق) ، تصحيح : السيّد حسين الموسوى الكرمانى و على پناه الإشتهااردى ، تهران : بنياد فرهنگ اسلامى كوشان پور . 104. روضه الواعظين ، محمد بن الحسن الفتّال النيسابورى (م 508 ق) ، تحقيق : حسين الأعلمى ، بيروت : مؤسسسه الأعلمى ، 1406 ق ، أول . 105. رياض السالكين فى شرح صحيفه سيّد الساجدين ، السيّد على خان الحسينى المدنى الشيرازى (م 1120 ق) ، تصحيح : السيّد محسن الحسينى الأمينى ، قم : مؤسسسه النشر الإسلامى . 106. الزهد ، أحمد بن محمد الشيبانى (ابن حنبل) (م 241 ق) ، بيروت : دار الكتب العلميه . 107. الزهد ، حسين بن سعيد الكوفى الأهوازى (ق 3 ق) ، قم : المطبعه العلميه . 108. سنن ابن ماجه ، محمد بن يزيد القزوينى (ابن ماجه) (م 275 ق) ، تحقيق : محمد فؤاد عبد الباقي ، بيروت : دار إحياء التراث ، 1395 ق ، أول . 109. سنن أبى داوود ، سليمان بن أشعث السجستانى الأزدى (م 275 ق) ، تحقيق : محمد محبى الدين عبد الحميد ، بيروت : دار إحياء السنّه النبويه .

- 110 . سُننِ التَّرْمِذِي (الجامع الصحيح)، مُحَمَّد بن عيسى الترمذی (أبو عيسى) (م 279 ق) ، تحقيق : أحمد مُحَمَّد شاکر ، بيروت : دار إحياء التراث . 111 . سنن الدارقطني ، علي بن عمر البغدادي (الدارقطني) (م 285 ق) ، تحقيق : أبو الطيب مُحَمَّد آبادي ، بيروت : عالم الكتب ، 1406 ق ، چهارم . 112 . سنن الدارمی ، عبد الله بن عبد الرحمان الدارمی (م 255 ق) ، تحقيق : مصطفى ديب البغا ، بيروت : دار القلم ، 1412 ق ، أوّل . 113 . السنن الكبرى ، أحمد بن الحسين البيهقي (م 458 ق) ، تحقيق : مُحَمَّد عبد القادر عطا ، بيروت : دار الكتب العلميّه ، 1414 ق ، أوّل . 114 . السنن الكبرى ، أحمد بن شعيب النسائي (م 303 ق) ، تحقيق : عبد الغفار سليمان البنداري ، بيروت : دار الكتب العلميّه ، 1411 ق ، أوّل . 115 . سنن النسائي ، أحمد بن شعيب النسائي (م 303 ق) ، بيروت : دار المعرفه ، 1414 ق ، سوم . 116 . السنّه ، أحمد بن عمرو الشيباني (ابن أبي عاصم) (م 278 ق) ، بيروت : المكتب الإسلامي ، 1413 ق ، سوم . 117 . سير أعلام النبلاء ، مُحَمَّد بن أحمد الذهبي (م 748 ق) ، تحقيق : شعيب الأرنؤوط ، بيروت : مؤسسه الرساله ، 1414 ق ، دهم . 118 . السيره النبويّه ، عبد الملك بن هشام الحميري (ابن هشام) (م 218 ق) ، تحقيق : مصطفى السقا وإبراهيم الأياري ، قم : مكتبه المصطفى ، 1355 ق ، أوّل . 119 . شرح الأخبار في فضائل الأئمه الأطهار ، النعمان بن مُحَمَّد المصري (القاضي أبو حنيفه) (م 363 ق) ، تحقيق : السيد مُحَمَّد الحسيني الجلالی ، قم : مؤسسه النشر الإسلامي ، 1412 ق ، أوّل . 120 . شرح الأسماء الحسنی ، هادي بن مهدي سبزواری (ملاً هادي) (م 1289 ق) ، قم : مكتبه بصيرتي ، 1267 ق ، أوّل . 121 . شرح نهج البلاغه ، عبد الحميد بن مُحَمَّد المعتزلي (ابن أبي الحديد) (م 656 ق) ، تحقيق : مُحَمَّد أبو الفضل إبراهيم ، بيروت : دار إحياء التراث ، 1387 ق ، دوم . 122 . شرح نهج البلاغه ، ميثم بن علي البحراني (ابن ميثم) (م 689 ق) ، بيروت : دار الآثار للنشر ، 1402 ق . 123 . شذّعب الإيمان ، أحمد بن الحسين البيهقي (م 458 ق) ، تحقيق : مُحَمَّد السعيد بسيوني زغلول ، بيروت : دار الكتب العلميّه ، 1410 ق ، أوّل .

- 124 . الشفا بتعريف حقوق المصطفى ، عياض بن موسى اليحصبي (القاضي عياض) (م 544 ق) ، بيروت : دارالكتب العلميه . 125 .
 الشكر ، عبد الله بن محمد القرشي (ابن أبي الدنيا) (م 281 ق) ، تحقيق : طارق الطنطاوى ، قاهره : مكتبه القرآن . 126 . شواهد التنزيل
 لقواعد التفضيل ، عبيد الله بن عبد الله النيسابورى (الحاكم الحسّ كاني) (ق 5 ق) ، تحقيق : محمد باقر المحمودى ، تهران : مؤسسه
 الطبع والنشر التابعه لوزاره الثقافه والإرشاد الإسلامى ، 1411 ق ، أول . 127 . الصحاح (تاج اللغه وصحاح العربيه) ، إسماعيل بن حمّاد
 الجوهري (م 398 ق) ، تحقيق : أحمد بن عبد الغفور عطار ، بيروت : دار العلم للملايين ، 1410 ق ، چهارم . 128 . صحيح ابن حبان
 بترتيب ابن بلبان ، محمد بن احمد بن حبان (م 354 ق) ، ترتيب : على بن بلبان الفارسى (م 739 ق) ، تحقيق : شعيب الأرنؤوط ، بيروت
 : مؤسسه الرساله ، 1414 ق ، دوم . 129 . صحيح ابن خزيمة ، محمد بن إسحاق السلمى النيسابورى (ابن خزيمة) (م 311 ق) ، تحقيق
 : محمد مصطفى الأعظمى ، بيروت : المكتب الإسلامى ، 1412 ق ، سوم . 130 . صحيح البخارى ، محمد بن إسماعيل البخارى (م
 256 ق) ، تحقيق : مصطفى ديب البغا ، بيروت : دار ابن كثير ، 1410 ق ، چهارم . 131 . صحيح مسلم ، مسلم بن الحجاج القشيري
 النيسابورى (م 261 ق) ، تحقيق : محمد فؤاد عبد الباقي ، قاهره : دار الحديث ، 1412 ق ، أول . 132 . صحيفه الإمام الرضا عليه السلام
 ، [المنسوب إلى] الإمام الرضا عليه السلام ، تحقيق : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ،
 1408 ق ، أول . 133 . الصحيفه السجّاديه ، [المنسوب إلى] الإمام على بن الحسين عليه السلام ، تصحيح : على أنصاريان ، دمشق :
 المستشاريه الثقافيه للجمهوريه الإسلاميه الإيرانيه ، 1405 ق . 134 . الصراط المستقيم إلى مستحقّى التقديم ، على بن يونس النباطى
 البياضى (م 877 ق) ، به كوشش : محمد باقر البهردى ، تهران : المكتبه المرتضويه ، 1384 ق ، أول . 135 . صفات الشيعه ، محمد بن
 على ابن بابويه القمي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مؤسسه الإمام المهدي عليه
 السلام . 136 . صفه الصفوه ، عبد الرحمان بن على (ابن الجوزى) (م 597 ق) ، تحقيق : عبد السلام محمد هارون ، بيروت : دار الفكر ،
 1413 ق ، أول .

137 . الصواعق المحرقة فى الردّ على أهل البدع و الزندقه ، أحمد بن حجر الهيثمى الكوفى (م 974 ق) ، به كوشش : عبد الوهّاب عبد اللطيف ، مصر : مكتبه القاهره ، 1385 ق ، دوم . 138 . طبّ الأئمّه عليهم السلام ، ابنا بسطام النيسابوريان ، تحقيق : محسن عقيل ، بيروت : دار المحجّه البيضاء و دار الرسول الأكرم . 139 . طبّ النبى صلى الله عليه و آله ، جعفر بن محمّد المستغفرى (أبو العبّاس) (55 ق) ، بيروت : مؤسّسه أهل البيت عليهم السلام . 140 . الطبقات الكبرى ، محمّد بن سعد (كاتب الواقدى) (م 230 ق) ، بيروت : دار صادر . 141 . العدد القويّه لدفع المخاوف اليوميّه ، الحسن بن يوسف الحلّى (العلّامه) (م 726 ق) ، تحقيق : السيّد مهدي الرجائى ، قم : مكتبه آيه الله المرعشى ، 1408 ق ، أوّل . 142 . عدّه الداعى و نجاح الساعى ، أحمد بن محمّد الحلّى الأسدى (ابن فهد) (م 841 ق) ، تحقيق : أحمد الموحّدى ، تهران : مكتبه وجدانى . 143 . العزله ، حمد بن محمّد الخطّابى البستى (م 388 ق) ، تحقيق : عبد الغفار بندارى ، بيروت : دار الكتب العلميه . . العسل المصفّى فى تهذيب زين الفتى = زين الفتى . 144 . العقد الفريد ، أحمد بن محمّد الأندلسى (ابن عبد ربّه) (م 328 ق) ، تحقيق : أحمد الزين وإبراهيم الأبيارى ، بيروت : دار الأندلس ، 1408 ق ، أوّل . 145 . علل الشرائع ، محمّد بن على ابن بابويه القمّى (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، بيروت : دار إحياء التراث ، 1408 ق ، أوّل . . العمده = عمده عيون صحاح الأخبار فى مناقب إمام الأبرار . 146 . عمده عيون صحاح الأخبار فى مناقب إمام الأبرار (العمده) ، يحيى بن الحسن الأسدى الحلّى (ابن البَطْرِيق) (م 600 ق) ، قم : مؤسّسه النشر الإسلامى ، 1407 ق ، أوّل . 147 . عمل اليوم و الليله ، أحمد بن شعيب النسائى (م 303 ق) ، تحقيق : فاروق حماده ، بيروت : مؤسّسه الرساله ، 1407 ق ، سوم . 148 . عمل اليوم و الليله ، أحمد بن محمّد الدينورى (م 464 ق) ، تحقيق : حمدى عبد المجيد السلفى ، بيروت : مؤسّسه الكتب الثقافيه ، 1408 ق ، أوّل . 149 . عوالى اللآلى العزيزيه فى الأحاديث الدينيه ، محمّد بن على الأحسانى (ابن أبى جمهور) (م 940 ق) ، تحقيق : مجتبى العراقى ، قم : مطبعه سيّد الشهداء عليه السلام ، 1403 ق ، أوّل .

- 150 . العين ، خليل بن أحمد الفراهيدي (م 175 ق) ، تحقيق : مهدي المخزومي ، قم : دار الهجره ، 1409 ق ، أوّل . 151 . عيون أخبار الرضا عليه السلام ، محمّد بن علي ابن بابويه القمّي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : السيّد مهدي الحسيني اللاجوردی ، تهران : جهان . 152 . عيون الحكم و المواعظ ، علي بن محمّد الليثي الواسطي (ق 6 ق) ، تحقيق : حسين الحسنی البيرجندي ، قم : دار الحديث ، 1376 ش ، أوّل . 153 . الغارات ، إبراهيم بن محمّد الثقفی (ابن هلال) (م 283 ق) ، تحقيق : مير جلال الدين المحمّد الأرموي ، تهران : انجمن آثار ملی ، 1395 ق ، أوّل . 154 . الغدير في الكتاب و السنّه و الأدب ، عبد الحسين بن أحمد الأميني (م 1390 ق) ، بيروت : دار الكتاب العربي ، 1387 ق ، سوم . . غرر الحكم و درر الكلم ، عبدالواحد الأمدي التميمي (م 550 ق) = ترجمه و شرح غرر الحكم . 155 . الغيبة ، محمّد بن الحسن الطوسي (الشيخ الطوسي) (م 460 ق) ، تحقيق : عباد الله الطهراني وعلی أحمد ناصح ، قم : مؤسسه المعارف الإسلاميه ، 1411 ق ، أوّل . 156 . فتح الأبواب ، علي بن موسى الحليّ (السيّد ابن طاووس) (م 664 ق) ، تحقيق : حامد الخفّاف ، قم : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، 1409 ق ، أوّل . 157 . الفرج بعد الشدّه ، علي بن محمّد التنوخي (م 384 ق) ، بيروت : مؤسسه النعمان ، 1410 ق ، أوّل . 158 . الفردوس بمأثور الخطاب ، شيرويه بن شهردار الديلمي الهمداني (م 509 ق) ، تحقيق : محمّد السعيد بسيوني زغلول ، بيروت : دار الكتب العلميه ، 1406 ق ، أوّل . 159 . فرهنگ فارسي ، محمّد معين (م 1350 ش) ، تهران : اميركبير ، 1371 ش . 160 . الفصول المختاره من العيون و المحاسن ، السيّد علي بن الحسين الموسوي (الشريف المرتضى) (م 436 ق) ، قم : المؤتمر العالمي بمناسبة ذكرى ألفيه الشيخ المفيد ، 1413 ق ، أوّل . 161 . الفضائل ، شاذان بن جبرئيل القمّي (م 660 ق) ، نجف : المطبعه الحيدريّه ، 1338 ق . 162 . فضائل الأشهر الثلاثه ، محمّد بن علي ابن بابويه القمّي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : غلامرضا عرفانيان ، قم : مطبعه الآداب ، 1396 ق ، أوّل . 163 . فضائل الأوقات ، أحمد بن حسين البيهقي (م 458 ق) ، تحقيق : عدنان عبد الرحمان مجيد القيسي ، مكّه : مكتبه المناره ، 1410 ق/ 1990 م .

164 . فضائل الشيعة ، محمد بن علي ابن بابويه القمي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ، 1410 ق ، أول . 165 . فضائل الصحابه ، أحمد بن محمد بن حنبل (ابن حنبل) (م 241 ق) ، تحقيق : وصي الله بن محمد عباس ، مكه : جامعه أم القرى ، 1403 ق ، أول . 166 . فضائل القرآن ، قاسم بن سلام (م 224 ق) ، تحقيق : مروان العطييه و محسن ضرابه و وفاء تقى الدين ، دمشق : دار ابن كثير ، 1415 ق/ 1995 م . 167 . فضل الصلاه على النبي ، إسماعيل بن إسحاق (م 282 ق) ، تحقيق : ناصر الدين الألباني . 168 . الفقه المنسوب للإمام الرضا عليه السلام ، تحقيق : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، مشهد : المؤتمر العالمي للإمام الرضا عليه السلام . . الفقيه = كتاب من لا يحضره الفقيه . 169 . الفقيه و المتفقه ، احمد بن علي الخطيب البغدادي (م 463 ق) ، تحقيق : الأنصاري ، بيروت : دار الكتب العلميه . 170 . فلاح السائل ، علي بن موسى الحلّي (السيد ابن طاووس) (م 664 ق) ، تحقيق : غلامحسين مجيدي ، قم : مكتب الإعلام الإسلامي ، 1419 ق ، أول . 171 . فيض القدير ، محمد عبد الرؤوف المناوي (ق 10 ق) ، بيروت : دار الفكر . 172 . القاموس المحيط ، محمد بن يعقوب الفيروز آبادي (م 817 ق) ، بيروت : دار الفكر . 173 . قرب الإسناد ، عبد الله بن جعفر الحميري القمي (م بعد از 304 ق) ، تحقيق : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، قم : مؤسسه آل البيت عليهم السلام ، 1413 ق ، أول . 174 . قصص الأنبياء ، سعيد بن هبه الله الراوندي (قطب الدين الراوندي) (م 573 ق) تحقيق : غلامرضا عرفانيان ، مشهد : مجمع البحوث الإسلاميه التابع لمؤسسه الآستانه الرضويه ، 1409 ق ، أول . 175 . الكافي ، محمد بن يعقوب الكليني الرازي (ت 329 ه . ق) ، تحقيق : علي أكبر الغفاري ، تهران : دار الكتب الإسلاميه ، 1389 ق ، دوم . 176 . كامل الزيارات ، جعفر بن محمد (ابن قولويه) (م 367 ق) ، تحقيق : جواد القيومي ، قم : نشر الفقاهه ، 1417 ق ، أول . 177 . الكامل في التاريخ ، علي بن محمد الشيباني الموصلي (ابن الأثير) (م 630 ق) ، تحقيق : علي شيري ، بيروت : دار إحياء التراث العربي ، 1408 ق ، أول .

178 . كتاب من لا يحضره الفقيه ، محمد بن علي ابن بابويه القمي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : علي أكبر الغفاري ، قم : مؤسسه النشر الإسلامي ، دوم . 179 . الكشاف ، محمود بن عمر الزمخشري (م 538 ق) ، بيروت : دار المعرفه . 180 . كشف الخفاء و الألباس عما اشتهر من الأحاديث على ألسنة الناس ، إسماعيل بن محمد العجلوني الجراحي (م 1162 ق) ، بيروت : دار الكتب العلميه 1408 ق . 181 . كشف الغمّه في معرفه الأئمّه ، علي بن عيسى الإربلي (م 687 ق) ، تصحيح : السيّد هاشم الرسولي المحلّاتي ، بيروت : دار الكتاب ، 1401 ق ، أوّل . 182 . كشف المحجّه لثمره المّهجه ، علي بن موسى الحلّي (السيّد ابن طاووس) (م 664 ق) ، تحقيق : محمد الحسون ، قم : مكتب الإعلام الإسلامي ، 1412 ق ، أوّل . 183 . الكشف و البيان ، أحمد بن محمد الثعلبي (م 427 ق) ، تحقيق : أبو محمد بن عاشور ، بيروت : دار إحياء التراث العربي ، 1422 ق / 2002 م . 184 . كفايه الأثر في النصّ على الأئمّه الاثني عشر ، علي بن محمد الخزاز القمي (ق 4 ق) ، تحقيق : السيّد عبد اللطيف الحسيني الكوه كمرى ، قم : بيدار ، 1401 ق . 185 . كمال الدين و تمام النعمه ، محمد بن علي ابن بابويه القمي (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، تحقيق : علي أكبر الغفاري ، قم : مؤسسه النشر الإسلامي ، 1405 ق ، أوّل . 186 . كنز العمّال في سنن الأقوال و الأفعال ، علي المتقي بن حسام الدين الهندي (م 975 ق) ، تصحيح : صفوه السقا ، بيروت : مكتبة التراث الإسلامي ، 1397 ق ، أوّل . 187 . كنز الفوائد ، محمد بن علي الكراجكي الطرابلسي (م 449 ق) ، به كوشش : عبد الله نعمه ، قم : دار الذخائر ، 1410 ق ، أوّل . . كنز جامع الفوائد = تأويل الآيات الظاهره في فضائل العتره الطاهره . 188 . لسان العرب ، محمد بن مكرم المصري الأنصاري (ابن منظور) (م 711 ق) ، بيروت : دار صادر ، 1410 ق ، أوّل . 189 . لسان الميزان ، أحمد بن علي العسقلاني (ابن حجر) (م 852 ق) ، مؤسسه الأعلمي ، 1406 ق ، سوم . 190 . لغت نامه ، علي أكبر دهخدا و ديگران ، تهران : دانشگاه تهران ، 1373 ش . 191 . مائه كلمه للإمام أميرالمؤمنين علي ، عمرو بن بحر الكناني (الجاحظ) (م 255 ق) ، تحقيق : رياض مصطفى العبدالله ، دمشق : دارالحكمه ، 1416 ق .

192 . مائه منقبه من مناقب أمير المؤمنين علي بن أبي طالب و الأئمة من ولده عليهم السلام ، محمد بن أحمد القمي (ابن شاذان) (ق 5 ق) ، تحقيق : نبيل رضا علوان ، قم : أنصاريان . 193 . المبسوط في فقه الإمامية ، محمد بن الحسن الطوسي (الشيخ الطوسي) (م 460 ق) ، تحقيق : محمد علي الكشفي ، تهران : المكتبة المرتضوية ، 1387 ق ، سوم . 194 . مثير الأحران ، محمد بن جعفر الحلبي (ابن الحلبي) (م 645 ق) ، قم : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام . 195 . المجازات النبوية ، محمد بن الحسين الموسوي (الشريف الرضي) (م 406 ق) ، تحقيق وشرح : طه محمد الزيني ، قم : مكتبة بصيرتي . 196 . المجتني من الدعاء المجتبي ، علي بن موسى الحلبي (السيد ابن طاووس) (م 664 ق) ، تحقيق : صفاء الدين البصري ، مشهد : مجمع البحوث الإسلامية ، 1413 ق . 197 . مجمع البحرين ، فخر الدين الطريحي (م 1085 ق) ، تحقيق : السيد أحمد الحسيني ، تهران : مكتبة نشر الثقافة الإسلامية ، 1408 ق ، دوم . 198 . مجمع البيان في تفسير القرآن (تفسير مجمع البيان) ، الفضل بن الحسن الطبرسي (أمين الإسلام) (م 548 ق) ، تحقيق : السيد هاشم الرسولي المحلاتي والسيد فضل الله اليزدي الطباطبائي ، بيروت : دار المعرفة ، 1408 ق ، دوم . 199 . مجمع الزوائد و منبع الفوائد ، علي بن أبي بكر الهيثمي (م 807 ق) ، تحقيق : عبد الله محمد درويش ، بيروت : دار الفكر ، 1412 ق ، أول . . مجموعه ورام = تنبيه الخواطر و نزاهه النواظر . 200 . محاسبه النفس ، عبد الله بن محمد القرشي (ابن أبي الدنيا) (م 308 ق) ، تحقيق : مجدى السيد إبراهيم ، القاهرة : مكتبة القرآن . 201 . المحاسن ، أحمد بن محمد البرقي القمي (م 280 ق) ، تحقيق : السيد مهدي الرجائي ، قم : المجمع العالمي لأهل البيت عليهم السلام ، 1413 ق ، أول . 202 . المحبة في الكتاب والسنة ، محمد الريشهري ، بمساعده : محمد التقديرى ، بيروت : دار الحديث ، 1421 ق ، أول . 203 . المحجة البيضاء في تهذيب الإحياء ، محمد محسن بن شاه مرتضى (الفيض الكاشاني) (م 1091 ق) ، با حاشيه : علي أكبر الغفارى ، قم : جماعه المدرسين فى الحوزه العلميه ، 1383 ق .

- 204 . مختلف الشيعة فى أحكام الشريعة ، حسن بن يوسف الحلّى (م 726 ق) ، تهران : مكتبة نينوى الحديثه ، 1323 ق . 205 . مرآه العقول فى شرح أخبار آل الرسول ، محمّد باقر بن محمّد تقى المجلسى (العلامة المجلسى) (م 1111 ق) ، تحقيق : السيّد هاشم الرسولى المحلّاتى ، تهران : دار الكتب الإسلاميه ، 1370 ش ، سوم . 206 . المراسيل ، سليمان بن الأشعث السجستانى (م 275 ق) ، تحقيق : عبد العزيز عزّ الدين السيروان ، بيروت : دار القلم ، 1406 ق . 207 . مروج الذهب و معادن الجواهر ، على بن الحسين المسعودى (م 346 ق) ، تحقيق : محمّد محيى الدين عبد الحميد ، قاهره : مطبعه السعاده ، 1384 ق ، چهارم . 208 . المزار ، محمّد بن محمّد بن النعمان العكبرى البغدادي (الشيخ المفيد) (م 413 ق) ، تحقيق : محمّد باقر الأبطحى ، قم : المؤتمر العالمى لألفيته الشيخ المفيد ، 1413 ق ، أوّل . 209 . المزار ، محمّد بن مكّى العاملى (الشهيد الأوّل) (م 786 ق) ، تحقيق : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، 1410 ق . 210 . المزار الكبير ، محمّد بن جعفر المشهدى (ق 6 ق) ، تحقيق : السيّد جواد القيوّمى الإصفهانى ، قم : قيوّم ، 1419 ق ، أوّل . 211 . مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ، ميرزا حسين النورى الطّبرسى (م 1320 ق) ، قم : مؤسّسه آل البيت عليهم السلام ، 1407 ق ، أوّل . 212 . المستدرک على الصحيحين ، محمّد بن عبد الله الحاكم النيسابورى (م 405 ق) ، تحقيق : مصطفى عبد القادر عطا ، بيروت : دار الكتب العلميه ، 1411 ق ، أوّل . . مستطرفات السرائر = النوادر . 213 . مسكّن الفؤاد ، زين الدين بن علىّ الجبعى العاملى (الشهيد الثانى) (م 965 ق) ، تحقيق : مؤسّسه آل البيت عليهم السلام ، قم : مؤسّسه آل البيت عليهم السلام ، 1412 ق ، دوم . 214 . المسند ، أحمد بن محمّد الشيبانى (ابن حنبل) (م 241 ق) ، تحقيق : عبد الله محمّد الدرويش ، بيروت : دار الفكر ، 1414 ق ، دوم . 215 . مسند ابن جعد ، على بن الجعد الجوهري (م 230 ق) ، بيروت : مؤسّسه ناور ، 1410 ق . 216 . مسند أبى داوود الطيالسى (مسند الطيالسى) ، سليمان بن داوود البصرى (أبو داوود الطيالسى) (م 204 ق) ، بيروت : دار المعرفه .

217. مسند أبي يعلى الموصلي، أحمد بن علي التميمي الموصلي (أبو يعلى) (م 307 ق)، تحقيق: إرشاد الحق الأثرى، جدّه: دار القبلة، 1408 ق، أول. 218. مسند إسحاق بن راهويه، إسحاق بن إبراهيم الحنظلي المروزي (ابن راهويه) (م 238 ق)، تحقيق: عبد الغفور عبد الحق حسين البلوشي، مدينة: مكتبة الإيمان، 1412 ق، أول. 219. مسند الإمام زيد (مسند زيد)، [المنسوب إلى] زيد بن علي بن الحسين عليهما السلام (م 122 ق)، بيروت: منشورات دار مكتبة الحياة، 1966 م، أول. 220. مسند البزار (البحر الزخار)، أحمد بن عمرو العتكي البزار (م 292 ق)، تحقيق: محفوظ الرحمان زين الله، بيروت: مؤسسه علوم القرآن، 1409 ق، أول. 221. مسند الحميدى، عبد الله بن الزبير الحميدى (م 219 ق)، تحقيق: حبيب الرحمان الأعظمى، مدينة: المكتبة السلفيّة. 222. مسند الرويانى، محمّد بن هارون الرويانى (م 307 ق)، تحقيق: أيمن على أبويمانى، مصر: مؤسسه قرطبه، 1416 ق، أول. 223. مسند الشافعى، محمّد بن إدريس الشافعى (م 204 ق)، بيروت: دار الكتب العلميه. 224. مسند الشاميين، سليمان بن احمد الطبرانى (م 360 ق)، تحقيق: حمدى عبد المجيد السلفى، بيروت: مؤسسه الرساله. 225. مسند الشهاب، محمّد بن سلامه (القاضى القضاعى) (م 454 ق)، بيروت: مؤسسه الرساله. 226. مسند أبي حنيفه، أحمد بن عبد الله الأصبهاني (أبو نعيم) (م 430 ق)، قاهره: مكتبه الآداب، 1981 م. 227. مسند أبي يعلى، أحمد بن علي التميمي الموصلي (أبو يعلى) (م 307 ق)، دمشق: دار المأمون للتراث، 1410 ق/ 1989 م. 228. مشارق أنوار اليقين فى أسرار أمير المؤمنين عليه السلام، رجب البُرسى (ق 8 ق)، قم: منشورات الشريف الرضى، 1415 ق، أول. 229. مشاهير علماء الأمصار، محمّد بن جَبان البُستى (م 354 ق)، تحقيق: رزوق على إبراهيم، بيروت: دار الوفاء، 1411 ق، أول. 230. مشكاه الأنوار فى غرر الأخبار، على بن الحسن الطُّبرسى (ق 7 ق)، تحقيق: مهدي هوشمند، قم: دار الحديث، 1418 ق، أول.

231. مشكاه المصابيح، محمد بن عبد الله العمرى الخطيب التبريزى (ق 8 ق)، تحقيق: محمد ناصر الدين الألبانى، دمشق: المكتب الإسلامى . 232. مصباح الزائر، على بن موسى الحلّى (السيد ابن طاووس) (م 664 ق)، تحقيق: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، 1417 ق، أول. 233. مصباح الشريعة و مفتاح الحقيقه، [المنسوب إلى] الإمام الصادق عليه السلام، شرح: عبد الرزاق گيلانى، (م 1089 ق)، تصحيح: جلال الدين محدث أرموى، تهران: صدوق، 1407 ق، سوم. 234. مصباح المتهدّد، محمد بن الحسن الطوسى (الشيخ الطوسى) (م 460 ق)، تحقيق: على أصغر مرواريد، بيروت: مؤسسه فقه الشيعه، 1411 ق، أول. 235. المصباح المنير فى غريب الشرح الكبير للرافعى، أحمد بن محمد الفيومى (م 770 ق)، قم: مؤسسه دار الهجره، 1414 ق، دوم. 236. المصباح فى الأدعيه والصلوات والزيارات، إبراهيم بن على الحارثى العاملى (الكفعمى) (م 900 ق)، قم: الشريف الرضى . 237. المصنّف، عبد الرزاق بن همّام الصنعانى (م 211 ق)، تحقيق: حبيب الرحمان الأعظمى، بيروت: منشورات المجلس العلمى . 238. المصنّف فى الأحاديث والآثار، عبد الله بن محمد العيسى الكوفى (ابن أبى شيبه) (م 235 ق)، تحقيق: سعيد محمد اللحام، بيروت: دار الفكر . 239. مطالب السؤل فى مناقب آل الرسول، محمد بن طلحه النصيبى الشافعى (م 652 ق)، تحقيق: ماجد أحمد العطيه، بيروت: مؤسسه أم القرى، 1420 ق . 240. المطالب العالیه بزوائد المسانيد الثمانيه، أحمد بن على العسقلانى (ابن حجر) (م 852 ق)، تحقيق: حبيب الرحمان الأعظمى، بيروت: دار المعرفه، 1414 ق، أول. 241. معانى الأخبار، محمد بن على ابن بابويه القمى (الشيخ الصدوق) (م 381 ق)، تحقيق: على أكبر الغفارى، قم: مؤسسه النشر الإسلامى، 1361 ش، أول. 242. المعجم الأوسط، سليمان بن أحمد اللخمى الطبرانى (م 360 ق)، تحقيق: طارق بن عوض الله وعبد الحسن بن إبراهيم الحسينى، قاهره: دار الحرمين، 1415 ق . 243. معجم البلدان، ياقوت بن عبد الله الحموى الرومى (م 626 ق)، بيروت: دار إحياء التراث العربى، 1399 ق، أول.

244. معجم السفر ، احمد بن محمّد السلفى (م 573 ق) ، شرح: عبد اللّٰه عمر البارودى ، بيروت: دار الفكر ، 1414 ق . 245 .
- المعجم الصغير ، سليمان بن أحمد اللخمي الطبراني (م 360 ق) ، تحقيق : محمّد عثمان ، بيروت : دار الفكر ، 1401 ق ، دوم . 246 .
- معجم الفروق اللغويّة، حسين بن عبد الله العسكري (أبو هلال) (ق 4 ق) ، تحقيق : مؤسّسه النشر الإسلامى ، قم : مؤسّسه النشر الإسلامى ، 1412 ق. 247 . المعجم الكبير ، سليمان بن أحمد اللخمي الطبراني (م 360 ق) ، تحقيق : حمدى عبد المجيد السلفى ، بيروت : دار إحياء التراث العربى ، 1404 ق ، دوم . 248 . المعجم الوسيط ، مجمع اللغة العربيه فى القاهرة، تهران : ناصر خسرو (افست) . 249 . معجم مقاييس اللغة ، أحمد بن فارس الرازى (م 395 ق) ، تحقيق : عبدالسلام محمّد هارون ، مصر : شركه مكتبه مصطفى البابى و أولاده . 250 . معدن الجواهر ورياضه الخواطر ، محمّد بن على الكراجكى (م 449 ق) ، تحقيق: السيّد أحمد الحسينى ، تهران: المكتبه المرتضويه ، 1394 ق ، دوم . 251 . المغازى ، محمّد بن عمر بن واقد (الواقدى) (م 207 ق) ، تحقيق : مارسدن جونس ، بيروت : عالم الكتب ، 1404 ق ، سوم . 252 . المغنى ، عبد اللّٰه بن أحمد الدمشقى (ابن قدامه) (م 620 ق) ، بيروت : دار الكتاب العربى . 253 . المغنى عن حمل الأسفار ، عبد الرحيم بن الحسين العراقى (م 806 ق) ، تحقيق: أشرف بن عبد المقصود ، رياض: مكتبه دار طبريه ، 1415 ق . 254 . مفتاح الفلاح فى عمل اليوم واللّيلة ، محمّد بن حسين العاملى (الشيخ البهائى) (م 1030 ق) ، تحقيق : السيّد مهدى الرجائى ، قم : مؤسّسه النشر الإسلامى ، 1415 ق . 255 . مفردات ألفاظ القرآن ، حسين بن محمّد الراغب الإصفهانى (م 502 ق) ، تحقيق : صفوان عدنان داوودى ، بيروت : دار القلم ، 1412 ق ، أوّل . 256 . المقنعه ، محمّد بن محمّد بن النعمان العكبرى البغدادي (الشيخ المفيد) (م 413 ق) ، تحقيق : مؤسّسه النشر الإسلامى ، قم : مؤسّسه النشر الإسلامى ، 1410 ق ، دوم . 257 . مكائد الشيطان ، عبد اللّٰه بن محمّد القُرشى (ابن أبى الدنيا) (م 308 ق) ، قاهره : مكتبه القرآن . 258 . مكارم الأخلاق ، الفضل بن الحسن الطّبرسى (أمين الإسلام) (م 548 ق) ، تحقيق : علاء آل جعفر ، قم : مؤسّسه النشر الإسلامى ، 1414 ق ، أوّل .

259 . ملاذ الأختيار فى فهم تهذيب الأخبار ، محمّد باقر بن محمّد تقى المجلسى (م 1111 ق) تحقيق : السيّد مهدي الرجائى ، قم : مكتبه آيه الله المرعشى النجفى ، 1406 ق ، أوّل . 260 . الملهوف على قتلى الطفوف ، على بن موسى الحلى (السيّد ابن طاووس) (م 664 ق) ، تحقيق : فارس تبريزيان ، تهران : دار الأسوه ، 1414 ق ، أوّل . 261 . مناقب آل أبى طالب (المناقب لابن شهر آشوب) ، محمّد بن على المازندرانى (ابن شهر آشوب) (م 588 ق) ، قم : المطبعة العلميه . 262 . مناقب الإمام أمير المؤمنين عليه السلام (المناقب للكوفى) ، محمّد بن سليمان الكوفى القاضى (م 300 ق) ، تحقيق : محمّد باقر المحمودى ، قم : مجمع إحياء الثقافه الإسلاميه ، 1412 ق ، أوّل . 263 . المناقب (المناقب للخوارزمى) ، الموقّق بن أحمد المكيّ الخوارزمى (م 568 ق) تحقيق : مالك المحمودى ، قم : مؤسسه النشر الإسلامى ، 1414 ق ، دوم . 264 . مناقب على بن أبى طالب عليه السلام (المناقب لابن المغازلى) ، على بن محمّد الواسطى الشافعى (ابن المغازلى) (م 483 ق) ، به كوشش : محمّد باقر البهردى ، تهران : المكتبه الإسلاميه ، 1402 ق ، دوم . . المناقب لابن الدمشقى = جواهر المطالب فى مناقب الإمام على بن أبى طالب عليه السلام . . المناقب لابن شهر آشوب = مناقب آل أبى طالب . . المناقب للكوفى = مناقب الإمام أمير المؤمنين عليه السلام . 265 . مناقب مرتضى ، محمّد صالح بن عبد الله حسنى ترمذى (م 1060 ق) ، تحقيق : كورش منصورى ، تهران : روزنه ، 1380 ش . 266 . المنتخب من مسند عبد بن حميد ، عبد بن حميد (م 249 ق) ، تحقيق : السيّد صبحى البدرى السامرائى ومحمود محمّد خليل الصعيدي ، قاهره : مكتبه السنه ، 1408 ق ، أوّل . 267 . المنتقى من أخبار المصطفى ، عبد السلام بن تيميه الحرّانى (م 652 ق) تصحيح : محمّد حامد الفقى ، بيروت : دار المعرفه . 268 . المنجد فى اللغه ، لويس معلوف ، بيروت : دار المشرق ، 1973 م ، بيست و يكم . 269 . منيه المريد ، زين الدين على العاملى (الشهيد الثانى) (م 965 ق) قم : مكتب الإعلام الإسلامى ، 1415 ق . 270 . موارد الضمآن إلى زوائد ابن حبان ، على بن أبى بكر الهيثمى (م 807 ق) ، تحقيق : عبد الرزاق حمزه ، بيروت : دار الكتب العلميه .

- 271 . موسوعه الإمام على عليه السلام فى الكتاب والسنة والتاريخ ، محمد الرّيشهرى و آخرون، قم و بيروت : دار الحديث ، 1422 ق ،
 أوّل . 272 . موسوعه العقائد الإسلاميه ، محمد الرّيشهرى ، قم : دار الحديث ، 1425 ق ، أوّل . 273 . الموطأ ، مالك بن أنس (م 158 ق
) ، تحقيق : محمد فؤاد عبد الباقي ، بيروت : دار إحياء التراث العربى ، 1406 ق ، أوّل . 274 . مهج الدعوات و منهج العبادات ، على بن
 موسى الحلّى (السيد ابن طاووس) (م 664 ق) تحقيق : حسين الأعلمى ، بيروت : مؤسسه الأعلمى ، 1414 ق ، أوّل . 275 . المهذب ،
 عبد العزيز بن البرّاج الطرابلسى (م 481 ق) ، قم : مؤسسه النشر الإسلامى التابعه لجماعه المدرّسين ، 1406 ق . 276 . الميزان فى تفسير
 القرآن (تفسير الميزان) ، السيد محمد حسين الطباطبائى (م 1404 ق) ، قم : إسماعيليان ، 1394 ق ، سوم . 277 . نثر الدرّ ، منصور بن
 الحسين الآبى (أبو سعيد الوزير) (م 421 ق) ، تحقيق : محمد على قرنه ، مصر : الهيئه المصريه العامه ، 1981 م ، أوّل . 278 . نزّه
 الناظر وتنبيه الخاطر ، الحسين بن محمد الحلوانى (ق 5 ق) تحقيق : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مؤسسه الإمام المهدي
 عليه السلام ، 1408 ق ، أوّل . 279 . النوادر ، أحمد بن محمد الأشعرى القمى (م 280 ق) ، تحقيق : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ،
 قم : مدرسه الإمام المهدي عليه السلام ، 1408 ق . 280 . النوادر ، فضل الله بن على الحسينى الراوندى (م 571 ق) ، تحقيق :
 سعيدرضا على عسكرى ، قم : دار الحديث ، 1377 ش ، أوّل . 281 . نوادر الأصول فى معرفه أحاديث الرسول ، محمد بن على بن سوره
 الترمذى (م 320 ق) ، تحقيق : مصطفى عبد القادر عطا ، بيروت : دار الكتب العلميه ، 1413 ق ، أوّل . 282 . النوادر (مستطرفات
 السرائر) ، محمد بن أحمد الحلّى (ابن ادريس) (م 598 ق) ، تحقيق : مؤسسه الإمام المهدي عليه السلام ، قم : مؤسسه الإمام المهدي
 عليه السلام ، 1408 ق ، أوّل . 283 . نور الأبصار فى مناقب آل بيت النبى المختار صلى الله عليه وآله ، مؤمن بن حسن مؤمن الشبلنجى
 (م 1298 ق) ، بيروت : دار الكتب العلميه ، 1398 ق ، أوّل . 284 . نور الثقلين (تفسير نور الثقلين) ، على بن جعمه العروسى الحويزى
 (م 1112 ق) ، تحقيق : السيد هاشم الرسولى المحلّاتى ، قم : إسماعيليان ، 1412 ق ، چهارم .

285 . النهايه فى غريب الحديث و الأثر ، مبارك بن محمّد الجَزَرى (ابن الأثير) (م 606 ق) ، تحقيق : طاهر أحمد الزاوى ، قم : إسماعيليان ، 1367 ش ، چهارم . 286 . النهايه فى مجرّد الفقه و الفتاوى ، محمّد بن الحسن الطوسى (الشيخ الطوسى) (م 460 ق) ، بيروت : دار الكتاب العربى ، 1390 ق . 287 . وسائل الشيعة إلى تحصيل مسائل الشريعة ، محمّد بن الحسن الحرّ العاملى (م 1104 ق) ، تحقيق : مؤسّسه آل البيت عليهم السلام ، قم : مؤسّسه آل البيت عليهم السلام ، 1409 ق ، أوّل . 288 . وقعه صفّين ، نصر بن مزاحم المنقرى (م 212 ق) ، تحقيق : عبد السلام محمّد هارون ، قم : مكتبه آيه الله المرعشى ، 1382 ق ، دوم . 289 . الهدايه ، محمّد بن على ابن بابويه القمى (الشيخ الصدوق) (م 381 ق) ، قم و تهران : مؤسّسه المطبوعات الدينيه و المكتبه الإسلاميه ، 1337 ق . 290 . ينابيع المودّه لذوى القربى ، سليمان بن إبراهيم القُندوزى الحنفى (م 1294 ق) ، تحقيق : على جمال أشرف الحسينى ، تهران : دار الأسوه ، 1416 ق ، أوّل .

فهرست تفصیلی

فهرست تفصیلی

.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

